

صفح ست آشد	صفح ست آشد	صفح ست آشد	صفح ست آشد
۲۴۳ ۹ یو جیوی س جیوی	۳۱۱ ۲۴ یگه ست	یکتاه	شد
۲۴۵ ۱۰-۱۱ السچت سنچت	۳۱۱ ۲۷ یمیو	و یمیو	شد
۲۴۶ ۵ شاه	۳۱۴ ۱۹ کهی	کچی	شد
۲۴۷ ۲۱ ئی	۳۱۴ ۲۲ انش	انته	شد
۲۵۹ ۱۲ دنیا	۳۱۹ ۵ نومئی	منومئی	شد
۲۶۲ ۵ به به	۳۲۲ ۱۱ سڌ کی	سو کی	شد
۲۶۲ ۵ سبقتاند	۳۲۳ ۱۸ مرتهم	موهم	شد
۲۶۲ ۶ که یا آن کو	۳۲۴ ۱۸ دیالی	ویالی	شد
۲۶۲ ۱۳ است	۳۲۶ ۲۲ گهر	گر	شد
۲۶۲ ۱۴ سو	۳۲۶ ۲۲ گهر	ار	شد
۲۶۳ ۵ جنم	۳۳۶ ۲۰ پی ۴ چد رهی	پیر کیدر ملی	شد
۲۶۳ ۱۰ کهو	۳۵۵ ۹ اڙهر مان آسٹان جي	رائی	شد
۲۷۳ ۲۰ سٹن لی	۳۵۶ ۳ لائی	لیامت	شد
۲۸۰ ۲۳ پرتیب	۳۵۶ ۴ لیمت	جهنگر	شد
۲۸۲ ۲۲ سنگ	۳۶۹ ۴ جهنگلم	نچه	شد
۲۸۷ ۲۰ شڌ	۳۶۹ ۲۳ له پ	سر	شد
۲۹۳ ۱۲ ست سني	۳۷۲ ۱۱ سر	سین	شد
۲۹۳ ۲۱ سنا	۳۷۴ ۱۰ ستي	جسني	شد
۲۹۹ ۸-۱۱ ملوسي	۳۷۹ ۱۸ جنسي	سنجههئي	شد
۳۰۹ ۲۳ عام	۳۹۷ ۲۳ سهجي	بڙو	شد
۳۱۰ ۲۳-۲۴-۲۵-۲۶	۴۰۳ ۱۰ پرو	ستسنگت	شد
منش	۴۰۳ ۱۲ سڌگت	مالش	شد

ڀلنامو

صفحہ ست	آشد	شد	صفحہ ست	آشد	شد
۱۰	۱۹ صاحب	سوامي	۱۵۸	۱۵ مري	مړتي
۳۸	۱۴ جتن	مٽن	۱۶۲	۱۸ جيون	جو
۴۲	۲۵ ويچارو ويچار	ويچار	۱۶۳	۲-۱ مړنا ۴ مړي	مړن
۴۳	۱۳ مڪوڙي	مڪوڙو	۱۸۹	۱۵ گيان	گيانِي
۶۱	۱۷ ٽي	هٽ	۱۹۱	۱۳ لوه	اَهم
۷۴	۱۳ آوڻا	آوي	۱۹۱	۱۵ ڀلايا	ڙالاڻا
۸۱	۴ شان	سيام	۱۹۱	۱۷ ڪرڀا	ڪي
۹۹	۱۱ مڪتي	مڪت	۱۹۳	۱۶-۱۴ ڀر	مانه
۱۰۰	۱۸ مان ڀڙي	منهجي ڀڙي	۱۹۶	۱۶ ڀرمايا	ڀرمايا
۱۰۲	۲۱ ڇٽارام	ڇٽارام	۲۰۴	۲۲ ڇت	ڇت
۱۱۶	۱۰ پشيه	ڀڙي	۲۲۴	۷ بندواري	نظر سان
۱۱۶	۱۰ اُسم	اُ	۲۳۲	۴	
۱۱۶	۱۲ ديڪا	ليڪا	۲۳۳	۴-۲۲ ڀرڻاڏڙن	ڀرڻيڏڙان
۱۱۹	۸ صورت	موروت	۲۳۳	۸ پنگهه	سنگهه
۱۲۰	۸-۷ گان	گام	۲۳۴	۱۷ رھت	وھت
۱۳۰	۱۱ لڳاء	لڳاء	۲۳۵	۱ دئي	اُت
۱۴۰	۱۰ گور	گر	۲۳۶	۲۳ ڪروڻ	ڪروت
۱۴۳	۸ سي	وسي	۲۳۸	۲۲ ڀلي	چلي
۱۴۸	۲۲ ڌر	ڌرم	۲۴۰	۹ نسان	النسان
۱۵۰	۱۲ ٽٽو وڻين	ٽٽو وڻين	۲۴۱	۲۲ مهي وشو	مهيواڻشو
۱۵۱	۵ اسمپ ڀڪاني	اسمپ ڀڪاني	۱۴۱	۲۵ ٽالھ	ٽالمنھ
۱۵۱	۸ لين	ليش	۲۴۳	۸ آتما روئي	آتما رٿم
۱۵۱	۱۱ اھ	ام	۲۴۳	۸ اسھن	اُسمن
۱۵۸	۱۳ ڪري	ڪرني	۲۴۳	۹ ڀرم ڀرو ڀڪارا رڦاھ	ڀرم ڀرو ڀڪارا رٿم

جي ستگرو مهاراج جن وقت ويٺو. ڪجهه وقت گذرڻ بعد هڪ
 ڏينهن بسنترام، پريمالند، مرليڌر ۽ گرڌاري ستگرو مهاراج جن
 وقت ڪنڊوءَ ۾ آيا. اچي ستگرو مهاراج جن کي پيرين پٽي ويٺا.
 ستگرو مهاراج جن کين چيو ته پلي آيا. ٻڌايو ته خوش پرسن
 ويٺا آهيون. سڀني چيو ته هي پريو! توهان جي درشن ڪئي
 گهڻا ڏينهن لنگهي ويا هئا. ڇت تمام اداس ٿي پيو هو.
 اڪري پاڻ ۾ صلاح ڪئي سون ته ستگرو مهاراج جن وقت هلجي
 سو مائٽن جي بنا موڪلائي آيا آهيون. ستگرن چيو ته بابا!
 پلي آيا. اٺي بسنترام، پريمالند، مرليڌر، گڻيشانند چوڻ لڳا
 ته هي پريو! اسان پرساد به ڪئي آيا آهيون. ڪرپا ڪري
 اسان کي نام جو دان ڏيو. ستگرو مهاراج جن سڀني کي اپڊيش ڏنو.
 ستگرو مهاراج جن دل ۾ ويچار ڪرڻ لڳا ته هاڻ ستسنگي
 ۽ پريمي به گهڻا اچي گڏ ٿيا آهن. شهر وارن جو پريم به گهڻو
 ٿيو آهي. سو هاڻي هن شهر کي ڇڏڻ گهرجي. ڪنهن به ٻئي
 هنڌ آستان ڪجي. اهو ويچار ڪري گهمي ڦري سڄ لٿي
 پنهنجي جاءِ تي آيا. اچي ستسنگ جي تياري ڪيائون.
 سنت آلورام جن پيراني مان آيا. ستگرو مهاراج جن سان ملي
 ۽ وٺي ڪيائون ته ڪرپا ڪري ميلي تي درشن ڪرائجو
 ماڻهو توهان کي وٺڻ لاءِ موڪلينداسون.
 ستگرن چيو ته اسان هولي هتي ڪنداسون. توهان ماڻ
 هتي موڪلجو. تنهن کان پوءِ سنت آلورام جن پٽي ڏيندڙ
 ڪنڊوءَ ۾ رهي موڪلائي پيراليءَ ويا.

(ڪنڊوءَ جو انهناس سمايت)

ٿيو. سڀئي ماڻهو سگرو مهاراج جن جو جس ۽ مهما ڳاڻڻ لڳا.
شاديءَ جي ساري حقيقت ڀاڻي گو بندرام جن اچي سگرو
مهاراج جن ۽ سڀني ساڌن کي ڪنڊو ۽ ٻڌائي.
سگرون چيو ته التريامي ڀڳوان اڪثر روپ ڌار ڪري
ڌرم جي رکيا لاءِ ايندو آهي.

سلاوڪ - یدا یدا هي ڌرم سين، گلانير ڀوٽي ڀارت،
آڀيو ٿانمڌ رسسيه ڌنات مانم، سر جا ميهه.

مطلب: پڳوان گيتا ۾ چوڻو ته جڏهن جڏهن ڌرم جي
هاجي ٿي، تڏهن تڏهن مان پاڻ سرگڻ روپ ڌاري
ڌرم کي بچايان ٿو. سو اهو ڪارج به پڳوان پاڻ اچي ڪيو
آهي. ڏاڍو چڱو ٿيو. ايتري ۾ پڳت شيوڪرام سرواڻند جو
پتا ٺوڙهن جي ڀوت مان اچي نڪتو. اچي سڀني سان پتا يوڪ
ملي، ستگرو مهاراج جن جي اڳيان هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته
هي پڳون! توهان سنسار ۾ سڀني جيون جي اڏار واسطي آيا
آهيو. اسان جي هڪ ارداس آهي ته سرواڻند ۽ گرمکڊاس
کي ڪرپا ڪري هاڻي خوشيءَ سان آگيا ڪريو ته هلي باغيچي
۽ ٻنن جي سنڀال ڪن جو ڪم تمام رلي ويو آهي. جي نه
ته اسان کي به آگيا ڪريو ته سنسار جو ڪم سميتي سڀئي اچي
توهان وٽ گوبند جو پڇڻ ڪريون.

توهان وقت ڏوبند جو ڀڃڻ ڪريون.
ستگرو مهاراج جن مشڪي چون ٿا ته توهان ڪوئي خيال
نه ڪريو. اسان ايشوري ڪارخالو ڪوليون ٿا، جنهن ۾ سڙوانند
۽ گرمکداس جن جي پائيواري به رڪون ٿا. توهان کان چيترو
وهندوار جو ڪم به ڪي سگهي اوترو وڃي ڪريو. جي نه ٻڃي سگهيو
ته ٽپڙ ڪٽي اچي هتي ويهو. روتي ڪائي ويٺا ڀڳوان جو ڀڃڻ
ڪيو. ستگرو مهاراج جن جا وچن ٻڏي ڀڳت شيو ڪرام ڳوٺ
ويو. باغيچو، بديوان، گهر به ڪٽي، ٽپڙ اٿن تي ڪٽائي،

داسر - دان

ليس جو پهر و رکي سيني کي چوڻ لڳو ته ”شادي هيئن
ڪانه ٿيندي. اهو فيصلو سرڪار ڪندي.“

صبح جو صوبيدار ۽ مڪي راجلداس پاڻ ۾ گڏجي صلاح
ڪري فيصلو ڪيو ته ٻن ڪاغذن تي ٻنهي گهوٽن جا نالا
لکي، رومال ۾ ويڙهي هلي چوڪري ۽ جي اڳيان رکجن.
چوڪري جنهن نالي وارو ڪاغذ کڻي، انهيءَ گهوٽ سان سندس
شادي ڪرائي وڃي. اها صلاح شهر جي پڇڻچاٽ، مائيءَ جي
ڏيرن ۽ مائيءَ کي ٻڌايائون. پهرين ته اهو فيصلو قبول نه ٿيا
ڪن پر آخر سيني اهو فيصلو قبول ڪيو. تنهن کانپوءِ صوبيدار
سيني کان صهيون ورتيون. پر ڪاغذ گهرائي ٻنهي تي گهوٽن
جا نالا لکي رومالن ۾ ويڙهي چوڪريءَ جي اڳيان رکيائون.
مڪيءَ چوڪريءَ کي چيو ته ”بابا! ڀڳوان جو نالو ڇت ۾ رکي
هڻن ٻنهي مان هڪ رومال کڻ.“

چوڪري ه منٿ انٽرڊيان تي هڪڙو رومال کنيو. مائيءَ
جا ڏير ڏاڍو خوش ٿيا. پر رومال کولي نالو پڙهيائون ته ڏسن
ته پيولڊرام جو نالو لکيو پيو هو. اهو اچرج ڏسي مائيءَ جا
ڏير چپ ٿي ويا. مڪيءَ صوبيدار ٻاهر اچي اهو ڪاغذ سيني
ماڻهن کي ڏيکاريو. اتي پائي گوبندرام ۽ ٻيا جيڪي سنتن
جا پريمي هئا، سي خوش ٿي ستگرو مهاراج جن جي جڳهه ڪار
ٻولائڻ لڳا. صوبيدار چوڻ لڳو ته هيءُ فيصلو ڏٺيءَ جي
قدرت سان ٿيو آهي. هاڻي گوڙ نه ڪجو. بخشارام کي
چيائون ته جلدي گهوٽ کي وٺي اچي پڙ ٿاء.

بخشارام پنهنجي پاڻ پيولڊرام کي پڙ ٿائي پنهنجي گهر
وٺي آيو. اها خبر ساري سکر ضلع ۾ بجليءَ وانگر ڦهلائي
وئي ته مائيءَ جي ڏيرن تمام وڏا زور لڳايا پر جڏهن سنتن
پنهنجي مڪاروند مان وڃن ڪڍي ويا هئا، آخر تنهن ته

کي چوڻ لڳا ته تنهنجي سنتن جي ڳالهه سچي ٿئي ٿي يا نه!
 پاڻي گو بندرام جن سڀني کي چيو ته جيئن ستگرو مهاراج جن
 چئي ويا آهن تئن اوس ٿيندو. سنتن جو وڃڻ ڪڏهن به
 ڪوڙو نه ٿيندو آهي.

دوهرو - رو ڪو تيدج گهڻي نهين،

جو گهن جڙي گهمند،

سنت وڃڻ پلٽي نهين،

پلٽ جاءِ برهمند.

مطلب: بادل ڪيترو به سورج کي ڏکي ڇڏين، ڪڏهن
 به سڪوئي ڇوڻدو نه ڏينهن آهي، ڇو جو سورج جو پر ڪاش
 ڪڏهن به ااس نٿو ٿئي. هيءُ سارو سنسار بدلجي لاس ٿي
 وڃي ته ٿي وڃي، پر سنتن جو وڃڻ ڪڏهن به ڇوڻو نه ٿيندو.
 توهان هاڻي وٺا رنگ ڏسو ته ستگرو مهاراج جن ڇا ٿا ڪن.
 ڪنهن ماڻهوءَ وڃي چڪو جي پوليس ۾ رپورٽ ڪئي ته عظمت
 جي ڳوٺ ۾ هڪ ڪنوار واسطي به گهوت ڇڏيون وئي آيا آهن، سو
 وڏو ڪرار ٿيندو. توهان انهيءَ ڳالهه جو بندوبست ڪريو.
 اهو ٻڌي صوبيدار پوليس وٺي يڪدم عظمت اچي پهتو.
 پنهنجن کي گهرائي يڪدم شادي روڪيائين. پنهنجن سان
 صلاح ڪري يڪدم اهو فيصلو ڪيائون ته ڇوڪريءَ کان
 زباني ونجي. صوبيدار به چار پنهنج ڳڏجي آيا ۽ ڇوڪريءَ
 کان پڇيائون ته تنهنجو ڪهڙو رايو آهي؟ ڇوڪريءَ چيو ته منهنجي
 ماما جيڪو مون کي پهر يائين ٿر ڏنو آهي سو مون کي قبول
 آهي. ڇوڪريءَ جي زباني اچي سڀني ماڻهن کي ٻاهر ٻڌايائون.
 ڪي چوڻ لڳا ته اها ڳالهه ٺيڪ آهي، ته ڪي چوڻ لڳا ته ٺيڪ
 آهي. ماڻهن ۾ گوڙ ٿي پيو. صوبيدار گوڙ ڏسي ڇوڪريءَ
 کي سڀٽ ڳوٺومل جي گهر ۾ پنهنجا جي حفاظت ۾ وهاري

وڻن کي پاسو ڏئي آرام ڪندو آهي. شڪاري جهنگل جي
پرسن ميدان تي اچي زمين ۾ ڪاٺي کوڙي، ان ۾ لوڙي
بڌي، لوڙيءَ کي وٺي پري لڪي وڃي ناد وڄائيندو آهي.
هرڻ اچي انهيءَ ڪاٺيءَ کي پاسو ڏئي ناد ٻڌندو آهي. انهيءَ
آواز جي رس ۾ اچي سرڻر جي سڌ ٻڌ ڀلجي ويندي اٿس.
ان مهل شڪاري اوچتو لوڙيءَ کي وٺي ڇڪيندو آهي.
ڇڪڻ سان لڪڙي ۽ هرڻ ٻئي ڪري پوندا آهن. پوءِ شڪاري
وڃي هرڻ کي ماريندو آهي.

۴- مڇيءَ جو لاس ڪنديءَ ۾ ٿيندو آهي. ماري ماس
يا آني جون ڳوڙهيون ٺاهي، ڪنديءَ ۾ وجهي، پاڻيءَ ۾
اڇليندو آهي ۽ مڇي ان ڪنديءَ ۾ ڦاسي پوندي آهي.

۵- هاڻيءَ جو لاس ڪار جي وشهه ۾ ٿيندو آهي. جنهن
بن ۾ هاڻي رهندا آهن، تنهن ۾ ماري وڏي ڪڏ کوٽي ان
جي مٿان سنهڙيون ڪاٺيون ۽ وڻن جا پن رکي مٿان ٿوري
مٽي وجهي ڍڪي ڇڏيندو آهي. ڪاغذ جي هاڻپ ٺاهي،
ڪڏ جي مٿان بيهاري پاڻ وڃي وڻ تي چڙهي ويهي رهندو
آهي. جنهن مهل هاڻي پري کان هاڻپ کي ڏسندو آهي، تنهن
مهل مستيءَ ۾ اچي گجڪار ڪري وٺي ڊوڙ ڏنو آهي. ڊوڙ ڏنو
ڊوڙ ڏنو وڃي ڪڏ ۾ ڪرندو آهي. اهڙيءَ طرح پنورو، پتنگ،
هرڻ، مڇي ۽ هاڻي اهي پنجنجي جيو هڪ هڪ وشهه جي ڪري
لاس ٿيندا آهن. تلسيداس مهاراج جن فرمائين ٿا ته انهيءَ منش
جي ڪهڙي حالت ٿيندي، جنهن ۾ اهي پنجنجي وشيون موجود
هن؟ پر تنهن منش جي بچڻ لاءِ ڀيرو ڪوبه رستو ڪونهي
واءِ هڪ جي.

وهرو - پانڊپه هروين توکيا - توڙي هون پڇيس،
تاسي رج لاڳي نهين - جان گرچرني سيس.

شاه ڀٽ، سويڪندو ۽ شهڪ جي ڳوٺ مان ٿيندا پر چار ڪندا
ستگرو ڪندو ۽ پنهنجي اسٿان تي آيا.

ستگرن جي اوچتي اچڻ جو ٻڌي، سازي شهر جا پريمي
مهاراج جن وقت آيا. پيرين پئي چوڻ لڳا ته تروڪي نات!
هينئر ته وڏي ڪريا ڪئي اٿو، جو جلدي ستر ڪري موٽي
آيا آهيو. پريو! جنهن ڪارج لاءِ ويا هئا تنهن جو ڇا ٿيو؟
وري ته ڪونه ويندا؟ ستگرن چيو ته ابا! جنهن ڪارج لاءِ
ويا هئاسون، سو ڪارج پگوان جي ڪريا سان پورو ٿيندو.
هاڻي ڪجهه وقت ٻاهر ڪونه وينداسون. اهو ٻڌي سيمڻي
پريمي خوش ٿيا.

رات جو ۸ بجي ستنگ شروع ٿيو. ستگرو مهاراج جن پڇن
ڪيو. وشيه پوڳ جي اثر جي وارتا ڪيائون.
دوهرو. ال پتنگ هر گهم مين گجه -
اک اک رس ڪي اٿڻ،
تلسي وان ڪي ڪون گت -

جاهي ويا پٽ پانچ.

ارت: ال معنيٰ پندرو، جو ڪنول گل ۾ سر ڏيندو آهي.
پندرو ڪنول گل ۾ وڃي وهندو آهي، ان گل جي سندر تا، ڪوملتا
۽ سگنديءَ ۾ لولين ٿي، پنهنجي سر ۾ جي سنڌ ٻڌ پلائي
چڏيندو آهي. جڏهن رات جو گل پوئجي ويندو آهي، تڏهن
پندرو آهي ۽ ڪنول جي گل ۾ ڪري ويندو آهي.

۲- پتنگ پتيءَ جي پر ڪاش تي اگنيءَ ۾ جلي خاڪ ٿي
ويندو آهي.

۳- هرط باد جي آواز تي ناس ٿيندو آهي. جنهن هرط
جي دن ۾ ڪستوري ٿيندي آهي تنهن کي گوڏو ڪونه
ٿيندو آهي. سو جي ڪري پوي نه اٿي ڪونه سگهندو آهي.

جي شهر هلي، مڪي آندرام کي گهرايون. توهان انهيءَ باري ۾ اُن تي ڪجهه زور رکو. مهاراج جن فرمايو ته اُها! چڱو، ڀلي تياري ڪريو ته هليون.

مهاراج جن منڊليءَ سميت عظمت ۾ آيا. ٻئي ڏينهن جڏهن مڪي آندرام کي ڳڙهي عادو شاه مان گهرائي، ساري حقيقت هن سان ڪيائون ۽ چيائون ته توهان هن ڳالهه جو فيصلو ڪريو. مڪي آندرام چيو ته هي ٻريو! اسان تمام گهڻي ڪوشش ڪئي آهي، پُر مائيءَ جا ڏير لڌا مڃين. وري به توهان جي آڳيا پائي، پر ڳڙهي جي پنهنجا ڪني لڌا ڪريون ۽ مائيءَ جي ڏيرن کي به لڌا گهرايون. چئن - پنج ڏينهن بعد پرڳڙهي جا مڪي، جهڙوڪ عظمت جو مڪي راجل مل، آباد جي ڳوٺ جو مڪي جيولرام، مهمد آباد جو مڪي رامو مل ڳڙهياسين جو مڪي بيرت مل، صرفوءَ جي ڳوٺ جو مڪي هاسومل، چڪ جي شهر جو مڪي لهرومل رستم جي ڳوٺ جو مڪي نولنداس، مياڻيءَ جي ڳوٺ جو مڪي نولنداس، جنهن جي چوڪري سان مائيءَ جي ڏيرن چوڪري مڱائي هئي ۽ ٻين ڳوٺن جا مڪي اچي گڏ ٿيا. مائيءَ جي ڏيرن کي گهرائون.

آچار هليو. ڪي پنڇ مائيءَ جي پاسي ۽ ڪي مائيءَ جي ڏيرن پاسي ٿيا. ۷-۸ ڏينهن ڏاڍو بهت هليو، پر ڪو به فيصلو نه ٿي سگهيو. تنهن تي مڪي آندرام ۽ عظمت جو مڪي راجلداس مهاراج جن ڏي بهاري چوڻ لڳا ته سائين هاڻي ڇا ڪرڻ گهرجي؟ هيءُ فيصلو پنهنجا ڪان زور آهي. ستگردن پنهنجا ڪي چيو ته جي توهان هي فيصلو لڌا ڪري سگهو ته ساڌ هيءُ فيصلو ڪري ٿا. وڃن ته هيءُ چوڪري اڳي پوءِ ٻيوندارم کي ملندي. تنهن کانپوءِ پائي بخشارم کي دلداري ڏيئي آشيرواد ڪري گاڏيءَ ۾ چڙهي شهداد پور کان لهي

سوارو آهي ۽ سواروانا ٿي شادي ٿيندي، تڏهن مائيءَ جا
 ٻار ۽ ٻارن سان وٺي، جهڙي لاءِ موٽائڻ ۾ آيا.
 ستگرو سڀني کي مدد ڪئي ۽ چيائون ته وڙهڻ چڱو
 ۽ ٻارن کي سڙڻ ڏور نه ناهي. ڳوٺ جا مسلمان،
 وڏيرو، سالار آهي، وڏيرو همد پناه، سيد مجيد شاه،
 ٻين ٻن ملڪن جي ستگرو مهاراج جن جو ڀڃڻ سڀني پريمي ٿي
 ٻڌا. انهن کي تڏهن خبر پئي ته هنن هندن کي چيو ته
 سوارو، سڀني کي وڙهڻ سان جهڙو ڪيو اٿو. مسلمانن جي
 ٻارن کي آهي سڀ ٿي ويا.

مائيءَ جي ڏيڻن جي پاسي وارن مان، ڀائي جهنگل مل،
 سوارو مل ۽ ٻيا به ڪي به. ٿي چڱا ساڌن جي پاسي هئا. انهن
 به ڪنهن سرجهڙائيءَ ۾ ڪنهن سرجهڙائيءَ ۾ راتو رات مائيءَ جي
 ٻارن ۽ ٻوٽن جي ماري ٿيڻ کي چيو ته هتي مسلمانن
 جو زور آهي، مٿان سندن سان ملي، ڇوڪري زوريءَ ۽ پڙتائي
 ڪرڻ ۽ انهن کي مذهبي صلاح آهي ته عظمت جي ڳوٺ
 ڇوڪري وٺي هلجي. اها صلاح ڪري، ڇوڪريءَ کي رات
 جو سڀ ٻيڻ ڇوڪريءَ عظمت وٺي ويا. صبح جو اها خبر
 سندن ۽ سڙي ڳوٺ کي پئجي ويئي. وڏيري ۽ سيدن کي
 خبر پئي ته مهاراج جن وٽ آيا ۽ چيائون ته هي
 خبر سٺين! توهان ڪر ڏيو ته عظمت مان ڇوڪري کڻي
 اچي توهان جي اڳيان حاضر ڪريون. ستگرو چيو ته زوري
 ڪرڻ نه ڪري، سڀ ٿي سڀ ڪنهن کي پنهنجو حق ڏيندو.

ستگرو به راج ڪرڻ نه ٿي ڏينهن موٽائڻ ۾ رهيا، هڪ
 ڏينهن ستگرو رام ۽ ڀائي جو بند رام، مهاراج جن کي چيو ته
 هي ڳوٺ ۽ ٻارن کي هتي وڙهڻ سان ته ڪو به ڦل ڪونه
 ٿيڻ ڏو. انهن کي به خبر پئي ته ڀاڻ سڀني عظمت

آئي پرڻا ٿينداسون. لاچار اها ڳالهه ٻڌڻي جي پئماني تي هلي، پر پئنج به لاهيءَ ڳالهه جو فيصلو نه ڪري سگهيا، ڇو جو مائيءَ جا ڏير تمام هلنديءَ وارا آهن ۽ ڪنهنجي به لاشا مڃين. تنهنڪري هيءُ داس پيو ڪو رستو نه ڏسي، توهان جي در تي سوال ٿي آيو آهي: هلي ڌرم جي زڪيا ڪري اسانجو پيڙو تاريو.

اٺي سنت گهندورام جن پڙيم. ننگر سالاري وارا، سنگرو، مهاراج جن سان ملڻ آيا. سنگرو مهاراج جن کين پڙيم سنگار سان وهاري، خبر چار ڏئي وئي کين چيو ته پاڻي بخشارام جن عاوشاهه ڳڙهيءَ وارا سوال ٿي آيا آهن. توهان به اسان سان گڏجي هلو. سنت گهندورام چيو ته جئن توهان جي مرضي. جيتوڻيڪ ڇهن مهينن کانپوءِ مس ڪندو به آيا هئا، ۽ شهر جي پريهين ۽ ستنگين به سنگرو مهاراج جن کي نه پئي ڇڏيو، نه به سنگرن پريهه جي ارداس سويڪار ڪئي ۽ پنهنجي منڊائيءَ سميت، سنت گهندورام کي وٺي روانا ٿيا. واٽ تي ڪٿي به ڪو نه ترسيا. سڌو مونڙن جي ڳوٺ ۾ پهتا، جو مسلمانن جو هڪ ننڍو ڳوٺ، درياهه جي ڪناري تي هو. اتي صرف ٻه ٽي گهر ۽ دوڪان هئڻ جا هئا. مهاراج جن پاڻي بخشارام جي ڪن ڪن جي ڪٿائن ۾ راڄي لڌا. ٻئي ڏينهن صبح جو مائيءَ کي گهرائي ساري حقيقت پڇيائون. مائيءَ چيو ته مون برابر خوشيءَ سان چوڪري مڱائي آهي ۽ پنهنجي ڌرم تي قائم آهيان. توهان سنت آهيو ۽ هيءُ ڌرم جو پيڙو تاريو. مهورت ڪڍائي لياڻي هٿ سان پرڻائي وڃو. سنگرن ڪٿيءَ جي سنت نارائڻ جو مهورت ڪڍائي پاڻي پيسو، ناريل، انگورو ۽ ٻه روپيا مائيءَ کان وٺي، پاڻي بخشارام کي ڏنا. هفتي کن کانپوءِ، جڏهن اها خبر مائيءَ جي ڏيرن کي پئي ته سڌن مهورت

راجہ حسینی

۱۔ اک هي پريم ڀريو ڪو پايا۔

جات ورڻ ڪل ڪرم نه ديڪا پريم ڪي هات پڪايا۔

۲۔ پريم آئل جب ڪيوت ڪينا۔ رام ديڪ مسڪايا،

جن چرڻون ڪو يوڻي چاهت۔ سي نج چرڻ ڏلايا،

۳۔ پريم پيلني ڪا جب ديڪا۔ رگهور تب گهر آيا،

پريم جتائو ڪا لڪ هرنـي۔ اپني ڌام پنايا،

۴۔ پريم ديڪ سگريو ڪا هرنـي۔ اپنا مٿر بنايا،

پريم پتون نت اٿسا ڪينا۔ رگهيت ڪنٺ لڳايا،

۵۔ پريم وپيشڻ ڪا جب ديڪا۔ تب هر راج ڏلايا،

ڪهي ڏيئون به پريم هري ڪا۔ پاڳ بڙي ڪس پايا۔

اهو ڀڄن ارت ۽ پرمائن سهرت ڳائي ستسنگ سهارت

ڪيائون۔ ساري سنگت خوش ٿي پاڻ پشاد وٺي، پنهنجي

گهر وٺي۔ اهڙي طرح نت نيم سان ستسنگ ڪندا رهيا۔

هفتي کن ڪاپوءَ، هڪ ڏينهن، پاڻي بخشا رام، عادوشاهه ڳڙهي

سکر ضلع جو ستگرو مهاراج جن وقت حوالي آيو۔ پشاد رکي،

پيرين پئي، هت جوڙي چوڻ لڳو ته هي گردو! اسان

سان اڌ دم ۽ ڪنڀاءُ ٿي رهيو آهي۔ منهنجي ننڍي ڀاءُ پيوند مل

جو مڱڻو، موٽائڻ جي ڳوٺ ۾ ٿيل آهي۔ چوڪريءَ جو پٽ

گذاري ويو آهي۔ اها ماڻي چوڪريءَ جي ماءُ رضا خوشيءَ

ڪئي آهي۔ پر ماڻيءَ جي ڏيرن اها چوڪري مياڻيءَ جي

ڳوٺ جي مڪي دولطداس جي پٽ سوڀراج سان مڱائي ڇڏي

آهي۔ انهيءَ ڳالهه تي پاڻ ۾ جهيڙو ٿي پيو آهي۔ ماڻي

پنهنجي ڌرم تي قائم آهي ۽ چوي ٿي ته جتي مون پهري

چوڪري مڱائي آهي، تنهن ڏيندس۔ اها ڳالهه ماڻيءَ

ڏير نٿا مڃن ۽ چون ٿا ته جتي اسان ماڻي ڪئي آهي

ستسنگي ۽ جڳياسو ڪم ڪاريون ڇڏي درشن لاءِ اچي مڙيا. پيرين پٽي اکين ۾ جل آئي، چوڻ لڳا، ”هي ٿرلوڪي نائت! توهان تمام گهڻو وقت ستر تي ٿا لڳايو. توهان کانسواءِ اسان تمام آداس ٿي ٿا پئون. سنسار جو ڪوبه پدارت منو نٿو لڳي. هاڻي ڪرپا ڪري ڪيڏانهن به نه وڃجو. ستگرن مشڪي چيو آيا! اها ڳالهه اسان جي وس کانهي. جيڏانهن داڻو پاڻي کڻي ٿو وڃي، اوڏانهن هليا ٿا وڃن. رات جو ستسنگ شروع ٿيو. ڪنڊو سالاري شهر مان گهڻي انداز ۾ خلع اچي ڪني ٿي. ڪلاڪ کن پين ساڌن سنگت ٿي گدگد ڪيو. تنهن ڪاپوءِ ستگرو مهاراج جن ۽ سڀني ساڌ گڏجي ستسنگ ڪرڻ لڳا. پڳوان جي پريم جي وارثا هلي. مهاراج جن چيو ته هي جيءُ پڳوان جي پريم کانسواءِ سڄو آهي. دوهرو- جان گهٽ پريم نه سنڃڙي -

سو گهٽ جان مسال،

جڻسي ڪال لوهارڪي - سواس لڀت بن پراڻ.

مطلب: جنهن جيءُ جي هردي ۾ پڳولت جي ملڻ جو پريم پيدا نه ٿيو آهي، انهيءَ جو هر دو شمشان جي برابر آهي، جڏهن مسالڻ ۾ آڻو، چيرا، ڏانڍيون ۽ پشاپڻيون اچي واسو ڪنديون آهن، تڏهن انهن جي هردي ۾ به ڪام، ڪروڌ، لوپ، موه، آهنڪار، آسا ترشنا، چنٽا، آدي وڪار اچي گهر ڪندا آهن. اهو منش مڙدي جي سمان آهي. جڏهن لوهار جي ڪل، ڌوڻي خالي پراڻ ڇڏيندي ۽ ڪٽندي آهي، تڏهن اهو منش نه اڃا پراڻ پيو کڻي. انهيءَ لوهار جي ڌوڻيءَ جا پراڻ ڪنهن ڪم ۾ نه اچن ٿا، پر انهيءَ منش جا پراڻ گوپند جي پڇن کان سواءِ وڃن ٿا آهن. جن جي هردي ۾ پڳوان، سنتن ۽ گرن جي لاءِ پريم آهي، تن جو جيئڻ سنسار ۾ سڦل آهي.

ستگرو ٽيئون رام مهاراج

۴
- دالي چت ست ذيرج ڌاري - باهر پيتر ڀڄن پنداري ،
- گيان امر ٿل سارا - نت ڪرئي سنت آهارا ،
- بن پڙهي جن باغ لڳايا - چارون ساڌن چمن بڊايا ،
- پشپ گشن گلزارا - آپديش هوئا هپڪارا ،
- ارشت ڪمل پر آسڻ ڪيا - امر ديش ڪو ديس ليا ،
- پايا دويہ ديدارا - تن دیکا اگم آپارا .
ه - ڪهي ٽيئون ڪر جوڙ ڀڪاري -
پاڳ جڳي گهر آئي هماري ،

ليڪا جمر لوارا - تب هويا جڻه جڻه ڪارا .
”سنت ڪي مهما ويدنه چالي - جتا سني تيا وکالي“
انهيءَ وشيه تي پيا به ڪيترا ڀڄن پرماڻ ڏئي ارڻ
سهيت چئي ، رات جو ۱۲ بجي پرارٿنا ڪرائي ، ستسنگ
سماپت ڪيائون . اهڙيءَ طرح ، ستگرو مهاراج جن مانجهند هر
ٽي ڏينهن سنتن جي ميلي تي رهي ، سنتن جي مهما ڌرم
۽ ست آپديش جو پرچار ڪيو .

تنهن ڪالپوءِ پاڻي ڪنور رام صاحب جن کي چيائون ته
هاڻي ڪرپا ڪري ، اسان سان گڏجي اسان جي به ڪندوءَ
شهر ۾ هلو . پاڻي ڪنور رام صاحب جن چيو ته هن وقت
اسان ٻين پاسي وڃن ٿا آهن . تنهنڪري وري ڪنهن وقت
اهڙو ڪو موقعو بڻيو ته ضرور اينداسون . ستگرو مهاراج جن
سڀني سنتن کان موڪلائي پنهنجيءَ منڊليءَ سميت ٻيڙيءَ
۾ چڙهي درياھ پار ڪري ڳوٺ خانوت پهتا .
خانوت جي ڳوٺ ۾ جل پان ڪري پنڌ روانا ٿيا . شام
جو ۵ بجي پنهنجي شهر ڪندو لنگريءَ ۾ پنهنجي آستان تي
پهتا . مانا ڪرشنا ۽ سڀني سان مليا . ستگرو مهاراج جن جي
اچڻ جي خبر ساري شهر ۾ پکڙجي وئي . ڪيترا برهمي

پوم ويراگي هر اُتراگي -
 تياگي رخت وڪارا جي ،
 اُپني سر پور دڙڪ سھاري -
 ڪرتي پراڻڪارا جي ،
 نيت ڌرم کي مارگ چل ڪر -
 اور چالاون ھارا جي ،
 جو ممڪيني موڪي اچا سي -
 آوت ٿانهن دوارا جي ،
 ٿانڪي سنسي سرور نوري -
 ڪرھين پوءِ سي ٻارا جي ،
 ڪھي ٿيئون تن سنتن اوڀر -
 جائون مڱن ٻاھارا جي .

مطلب: سنت مھائمانون امر لوڪ مان جيون جي اڌار
 واسطي اوتار ڌاري سنسار ۾ آيا آھن. سدائين نشڪامي
 يعني لراچا، مان پڙجاگي نه چاهيندڙ مذهب کان پري ،
 آبيدي ٿي رھندا آھن. تشوويتا سدبوتھي ويراگي، آتم
 گيان جي آيم دان ڏيڻ وارا آھن. پنھنجي سر تي لنداڻون
 ڪلاڻون، جنيون ڦٽيون ۽ مذهب جا مھڻا طعنا ۽ ڪٽا وڃن
 سھي، سچ جي رستي ھلڻ وارا آھن. انھن جي مٿان ھزار
 وار ٻلھار وڃان. تن سنتن جي مھما جي آلت ڏاھي. پوءِ
 ھينريون پڇن چيائون:

راڳ پيلا

ٿل - امرابور کي پوئي آيا - جُڳ - جُڳ - جيز اُٻارا .
 ۱ - ڪميا سر سنٽوش ويڄاري - پرمارڻ سي پراڻڪاري ،
 پريمين ڪيا پڪارا - تب ڌار ليا اوتارا .

ٻنهي چيو ته ”حضور! برابر اسان ئي کائيندا آهيون، پر اڄ کان وٺي ڪو نه کائينداسون. هيئن ئي اسان کي معافي ڏيو.“ ايترو چئي، روئي وزير جي پيرن تي ڪري پيا. وزير چين ته آهيو ته قاسيءَ جي لائق، پر توهان جي حرفت بازي ڏسي، توهان کي معافي ٿو ڏيان. جي آئينده ڦل پٽيندا ته، توهان کي قاسيءَ تي چاڙهيو ويندو. ائين چئي وزير راجا وٽ آيو. راجا چيو، وزير! ٻڌاء ته ڪهڙو حال آهي؟ ڦلن جو ڪو پتو پيو؟ وزير مشڪي ساري حقيقت راجا کي ٻڌائي. راجا ٻڌي ڪلڻ لڳو. چيائين ته اڄ تمام نئين ۽ عجيب ڳالهه ٻڌائي آئيئي. چڱو، هاڻي جيڪي ڦل ٻجن سي ڪٽي اچجو. ستگرن پوءِ الهيءَ درشتانت جو سدالت هن ريت ورتل ڪيو.

ستگرن چيو ته، پر ڪرڻي، مايا چڙ، سورڊاس جي سمان آهي. ساڪي چيئن جيوانا لنگڙو آهي، جنهن ۾ ڪاٺي ڪريا ڪالهي، پر ٻنهي جي ميلاپ ڪري، هن ساري سنسار جو ڪاروبار هلي رهيو آهي. اهي وچن ٻڌي، پاڻي ڪنور رام صاحب جن ۽ سڀ پريمي تمام خوش ٿي چوڻ لڳا ته اڄ ته ڏاڍي نئين ڪٿا ٻڌائي اٿو. لائين پاڻ ۾ رس رهڻ ڪري، موٽي پنهنجي جاءِ تي آيا. ۸۰ ٻه ستسنگ شروع ڪيو ويو. سنتن جي مهمما جي وارثا هلايائون. چيائون ته ”سنت، مهاتمائون ساري سنسار جو جيون آهن. هنن پر آپڪار واسطي اوتار ڌار ڌار ڪيو آهي.“ پوءِ هيٺيون چند چيائون:

کوٽراچند - امر لوڪ سي سنت پڌاري -
 ترڪي نت اوتارا جي ،
 نشڪامي نور ماني نسنگي -
 نر پکيه نپ جيون نيوارا جي ،
 برهم گياني انتر ڌياني -
 دانسي پرم اڌارا جي ،

هڪ ڀير به اڳتي هلي ڪو نه سگهان ۽ هي ويچارو سورداس
 ڏسيئي ڪونه. پوءِ اسين قل ڪيئن پتي ڪائي سگهنداسين؟
 وزير چپ ڪري سڌو راجا وقت آيو ۽ اچي سڄي حقيقت
 ٻڌايائين. چيائين ته دروازو بند ڪري تالو به لڳارايو اٿم،
 سورداس ۽ لنگڙو به پتي ڪونه سگهندا، پر ڳالهه سمجهه ۾
 ئي ڪانه ٿي اچي، نه ڪير ٿو پتي وڃي. هيترا ڏينهن
 مون ڊپ کان توهان سان ڳالهه ٿي ڪئي. پر هاڻي ڪنهن
 ڏينهن مان پاڻ اڪي، ڇاچ ڪندس. راجا چيو، ”وزير!
 ڳالهه نه ڳري ٻڌائي آئيئي. هاڻي باغيچي جي ٻاهران چو طرف
 پهرو رک، مٿان ڪو رات جو پٺ ٽپي نه ويندو هجي.“
 وزير باغ جي ٻاهران به زبردست پهرو ٻيهاريو. جيڪي قل
 ڀڄڻ ٿي هئا، تن تي نشان ڪري، پنهنجي جاءِ تي آيو.
 ٻن ڏينهن کانپوءِ، شام جو وري باغيچي ۾ ويو. ڇا ڏسي
 ته قل آهن ئي ڪونه. اهو حال ڏسي ويچار ڪيائين ته
 باغيچي جي ڪنڊ ۾ اڪي رات جاڳي ڏسان، ته ڪير ٿو
 قل پتي وڃي. اهو ويچار ڪري ٻاهران زبردست تالو
 ڏياري، پاڻ ڏيري ڏيري، وڻن جي ٻڙن ۾ اڪي ويهي
 رهيو. ساري رات جاڳي، چڱيءَ طرح ڇاچ ڪيائين، پر
 ڪوبه آدمي نظر ڪونه آيس. صبح جو ۷ بجي ڪن خيال
 ڪيائين ته جاءِ تي وڃي اڻڻاڻا پاڻي ڪري روئي ڪائي،
 پوءِ اچي ڇاچ ڪيان، ته ايتري ۾ ڏسي ته سورداس لنگڙي
 کي ڪاهن تي چاڙهي، پڪل قلن وٽ اچي بيٺو. لنگڙي
 هڪڙو قل مس پٽيو، ته وزير، جو اُتي لڪو ويٺو هو ۽ سارو
 رنگ پئي ڏنائين، سو هڪل ڪري چوڻ لڳن ته خبردار!
 مٿان ٻيو قل پٽيو اٿو. وزير جي رڙ ٻڌي، سورداس نه ڊپ
 وڃان آئيئي ڪري پيو. وزير ڪروڙ ۾ اچي، لنگڙي ۽
 سورداس کي چيو ته ”توهان ئي قل چئي کائيندا آهيو.“

کاپوءَ ٻنهي چئن ڦل وڌي کاڌا. ڦل کائي، سورداس چوڻ
 لڳس ته اڄ ڪمال ڪري ڏيکاريو آهي جو اميرت جي
 سمان مٺا ڦل ڪارايا آهن. اڳتي به روز آهڙا ڦل پتي ڪارائج.
 مان روئي به ڪونه کائيندس. لنگڙي چيس ته، ڦل ته توکي دل
 مان روئي به ڪونه کائيندس. ڳالهه آهي، جواج نه سڀاڻي، انهيءَ
 ڪارائيندس، پر هڪڙي ڳالهه آهي، وزير پڙهي ويندي ۽ پوءِ اسان
 ڳالهه جي خبر ضرور راجا ۽ وزير پڙهي وڃي. مان پاڻي پيئي جواب
 ٻنهي کان پڇيندا. تون اصل نه ڪڇج. مان پاڻي پيئي جواب
 ڏيندوسان. سورداس چيو آڏا، ڪهي وجهندا ته به مان
 ڪونه ڪڇيندس. اها صلاح ڪري، هر روز پڪل ڦل کائي
 ڇڏيندا هئا. ڪجهه ڏينهن کاپوءَ، وزير باغيچي ۾ گهمي ڏسي
 ته، جيڪي ڦل پڇڻ تي هئا، سي آهن ئي ڪونه. سو لنگڙي
 ۽ سورداس کان پڇڻ لڳو ته هتان ڦل ڪنهن پتيا آهن.
 لنگڙو هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته، حضور! اسان کي ڪائي
 خبر ڪانهي. رات ڏينهن ويٺا آهيون. وزير ويچار ڪيو
 ته باغ جو دروازو کليل آهي، شايد ٻاهران ڪي ماڻهو اچي
 ڦل چوريءَ پتي وڃن ٿا. اهو خيال ڪري دروازو بند
 ڪرائي، مضبوط ٿالو ڏيئي، چاهي پاڻ سان ڪٿي هليو ويو.
 روئي به وقت سر لنگڙي ۽ سورداس کي پنهنجي خاص
 ماڻهوءَ هٿان ڏياري موڪليندو هو.
 هوڏانهن لنگڙو ۽ سورداس به اچي هريا. سو جيڪي
 به به چار ڦل پڇن، سي صبح جو سوير پتي، کاپو ڇڏين.
 ٻن ٽن ڏينهن کاپوءَ وري وزير باغيچي ۾ اچي ڏسي ته
 جيڪي ڦل پڇڻ تي هئا سي آهن ئي ڪونه. اهو حال ڏسي،
 ڪروڙ ۾ پريجي، لنگڙي ۽ سورداس کي گهٽ وڌ ڳالهائي
 چوڻ لڳو، ته ڦل ڪير ٿو پتي وڃي؟ يا ته توهان ٿا پتي
 کائو. لنگڙي هٿ جوڙي چيو ته حضور! اسان نه ڪنهن
 کي ڪونه ٿا ڏسون. توهان ويچار ڪري ڏسو مان لنگڙو

ڪير به نه کائي سگهي. وزير چيو ته حضور مان اهڙو ٿو
 بندوبست ڪريان جو خود پهرين ڏاڙ به ڦل کائي نه سگهندا. وزير
 هڪ سورداس ۽ هڪ لنگڙي کي باغيچي ۾ ٻهري لاءِ رکيو.
 ڦل ٻچڻ تي آيا ته وزير راجا کي وٺي اچي باغيچو گهمايو.
 راجا ڦل ڏسي، ڏاڍو خوش ٿيو ۽ وزير کي چيائين ته ڦل
 هڪ ٻن ڏينهن ۾ ٻجي راس ٿيندا جيڪي ڦل هر روز ٻجن
 سي اسان کي پهچائون.

ٻن ٽن ڏينهن بعد، ڦل پڪا. لنگڙي سورداس کي چيو،
 ته هي ادا، ۲-۳ ڦل اڄ پڪا آهن ۽ ڏاڍا سندر آهن.
 منهنجي دل پيئي چوي ته پاڻ ٻئي کائي مزو وٺون. جو رات
 ڏينهن بنا عيش جي هتي جهنگل ۾ پيا آهيون. سورداس
 وراڻيو ته، پيارا مان سورداس اکين کان ڪجهه به ڏسي نه
 سگهان، تون لنگڙو هڪ قدم به هلي نه ٿو سگهين ۽ سو پاڻ
 اهي ڦل ڪيئن کائي سگهنداسون. تنهنجي لنگڙو چوڻ لڳس
 ته، ادا تون جي مون سان شاهه ٿين ۽ جيئن مان چوان ۽
 تيئن ڪرين، ته پوءِ مان يڪڙي ٻڌايان ۽ سورداس چيو،
 مان ٿوسان هر طرح ٻڌل آهيان، جيئن چوندين تيئن ڪندس.
 لنگڙي چيس ته چڱو، تون بلوان آهين. مون کي ڪٿي پنهنجي
 ڪلهن تي چاڙهه. سورداس ڪٿي ڪلهن تي وهاريس. لنگڙي
 چيس ته هاڻي پنهنجي ساڄي پاسي هل. سورداس ساڄي
 طرف هلڻ لڳو، جڏهن جتي پڪل ڦل لٽڪي رهيا هئا،
 اُتي آيو، تڏهن لنگڙي چيس ته ادا هاڻي اتي بيهه. سورداس
 اُتي بيهو. لنگڙي ٻانهون ڊگهيون ڪري، ۲-۳ ڦل پٽيا.
 پوءِ سورداس کي چيائين ته هاڻي منهن ڦيرائي پنهنجي ڏائي
 پاسي هل ته پنهنجي جاءِ تي هلي، ويهي ڦل کائون. سورداس
 خوشيءَ ۾ ٻڪڙو ٻڪڙو پنهنجي بئڪ واريءَ جاءِ تي اچي
 پهتو. لنگڙي کي ڪلهن تان لاهي هيٺ وهاريائين. تنهن

ڇوڙ لڳا ته اسان هلنداسون. مهاراج جن چيو ته بابا ساڌ ٿيڻ
 ڪنن آهي توهان اسان وقت رهي نه سگهندا. اسان اتي
 سڀني کان پٺين جو ڪم ۽ ٻي شيوا وٺندا آهيون. تنهن تي
 ٻنهي چيو ته ”اسان سڀ ڪم ڪرڻ ۽ آڳيا مڇڙ لاء تيار آهيون
 پر اسان کي ساڻ وٺي هلو. ائين چئي روئي ڏنائون. مهاراج جن
 چيو ته ابا روڙ نه ٻلي ساڻ هلو. ايترو ٻڌي واڌو مل مڙيڏر
 کي ۽ ليڪراج بسنترام ۽ گرداري کي، هاسارام سننداس کي وٺي
 گهر روانا ٿيا ۽ باقي پريمانند گونڊرام آوڙرام سنتن سان گڏجي
 مالههند هليا. ڀڳت. وانورام، پريمانند، گڻيشانند ۽ سننداس به
 چيو ته اسان به توهان سان گڏ هلنداسون. مهاراج جن چيو ته ابا!
 جيڪا توهان جي مرضي. تنهن ڪاپوءِ ستگرو مهاراج جن
 پنهنجي منڊليءَ سميت سنڀري، سڀني پريمن، سيٺ ڪلومل
 ۽ جڙپارام کي آشير واد ڏئي، پاڻي ڪدوررام صاحب جن سان
 گڏجي تاريخ ۱۳ آسوء جي مالههند روانا ٿيا.

تاريخ ۱۴ مالههند اسٽيشن تي اچي لٿا. جتي پاڻوڙي مڊاس
 صاحب ۽ ٻيا ڪيترا گرهستي پريمي، دهل شرٺايون، وٺيو،
 گلن جا هار کڻي اڀر ٿي بيٺا هئا. ڀڳت صاحب ۽ سنتن
 کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيا. کين گلن جا هار پاڻي دهل شرٺايون
 وڄائيندا سڀني کي پنهنجي آستان تي وٺي ويا. سڀني سنت
 ارڻان پاڻي ڪري رسوئي کائي آرامي ٿيا. شام جو ۵ بجي
 ستگرو مهاراج جن ڀڳت ڪدوررام صاحب جن ۽ ساڌ درياه
 جي ڪناري تي گهٽ ويا. ٿورو گهمي، درياه جي ڪناري
 تي، هڪ سندر جڳهه تي اچي ويٺا. اتي ڪنهن پريميءَ
 شنڪا ڪئي ته شاستر چون ٿا ته پر ڪرڻي مايا جڙ آهي ۽
 برهمڻ ڪا به ڪري ڪانه آهي، تنهن ڪن کان پري آهي. پوءِ
 هن برهمڻ جو ڪاروبار ڪيئن ٿو هلي؟ تنهن تي ڀڳت صاحب

ي. ڏهين بجه صبح جو پڳت سمايت ٿي. تنهن ڪالپوءِ
پڳت صاحب جن ستگرو مهاراج جن ۽ سڀني ساڌن کي وٺي
پنهنجي جاء تي ويا. جل ٻياري چيائون ته اسانجي مرضي
آهي ته سڀاڻي اسان سان گڏجي مانجهند هلو. درٻار جو ٻريهي
جو اسانکي وٺڻ آيو آهي. سو به تمام گهڻو پيو چوي ته منهنجي
ٻاران ٺوهان سنهن کي چئو ته ميلي تي هلن.

مهاراج جن ڀائي ڪنور رام صاحب جن جو آئي پريم ڏسي
هلڻ سوڳار ڪيو. مهاراج جن منڊليءَ سميت موڪلائي
پنهنجي جاء تي آيا. شام جو چئين بجه ڀائي آوڻ لاءِ ڀائي
ٺاڪريو رام، ڀائي پڙ ڇارام ستگرن جي اڳيان پُرشاد رکي،
گر منتر وٺي شش ٿيا. مهاراج جن شام جو ستر ڪري جاء تي
آيا ته سيٺ ٺوٽنداس، ڀائي ليڪراج مل، ڀائي هاسارام، ڀائي
واڌو مل ۽ ٻيا به ڪيترا چوڪرن جا ماڻه ۽ ٻريهي ستگرن جي
اڳيان پُرشاد رکي اچي ويٺا. مهاراج جن سڀني کان خبر ڇا ورتي.

سيٺ ٺوٽنداس چيو ته هي ٻريو! اوهان جي ڪرپا سان
آئند منگل آهي. اسان خيال ڪيو ته آوڻ لاءِ وٺي اچون
۽ اوهان جو درشن به ڪري اچون. هي ڪاهيءَ جا ٻريهي آهن،
جن مان ڪي پنهنجي چوڪرن کي وٺڻ آيا آهن ۽ ڪي اوهان
جو درشن ڪرڻ آيا آهن. وينتي آهي ته آوڻ لاءِ ٺاڪريو رام
کي خوشيءَ سان موڪل ڏيو ته سڀاڻي اسان سان گڏجي ڳوٺ
هلن، جو سندن ماڻه تمام اڏاس ٿي پيا آهن. ستگرن چيو ته
اسان رٻار کين چيو آهي ته ماڻهن جي آڳيا به رهي، وڏن
جي شيوا ڪريو. سو ٻئي صبح جو وٺي وڃون. اسين به
سڀاڻي ڀائي ڪنور رام صاحب جن سان گڏجي مانجهند
وينداسون. جل پان ڪالپوءِ چوٽ پال چيو ته سائين! مولڪي
موڪل ڏيو ته پنهنجي آستان تي وڃان. بسنترام ۽ مرليڏ

وري چيو ته هيءَ لکن جي پيٽا راجا اوهان کي وڏي ۽ خوشيءَ سان ڏيئي رهيو آهي. انگيڪار ڇو نه ٿا ڪريو. ٺٽلي شڪديو وراڻيو ته هن وقت مان شڪديو مهاراج جي سانگ ۾ آهيان. شڪديو مهاراج مهاڻاڳي هو ۽ پيسي کي هٿ ۾ نه لائيندو هو. مان اها پيٽا وٺي ڪئن شڪديو مهاراج جي سانگ کي ڪلڪ لڳايان؟ جڏهن مون شينهن جي سانگ کي نه لڳايو هو، تڏهن هاڻي شڪديو مهاراج جي سانگ کي ڪين لڳائيندس. دليا ۾ گهڻي سانگ پھري مؤجون ڪيون اٿم. پر اڄ جو سانگ ڪونه لاهيندس. اُترڪنڊ وڃي گوڀند جو پڇڻ ڪري پنهنجو جنم سڦلو ڪندس. ائين چئي اُترڪنڊ هليو ويو. وزير راجا کي هٿ جوڙي چيو ته هي راجن! مون گهڻي اٽڪل ڪئي ته پيٽا وٺي نه اوڏيءَ مهل ئي ڦاسيءَ تي چاڙهيونس، پر هن شڪديو مهاراج جو به سانگ نه لڳايو. اهو درشتانت ڏيئي مهاراج جن چوڻ لڳا ته هي پريميو! جيڪو سانگ پهرجي، تنهنجي رکيا پوريءَ طرح ڪجي.

جڏهن ڏريئي سانگ، چال پي ٽنسي پچالئي،
کهي ٿيڏئون سنسار ۾، پرڻ اپنا پاليئي.

ان بعد پراڻا ڪرائي، ستنام ساڳيءَ جي ڏني لڳائي
ستسنگ سمايت ڪيو ويو.

صبح جو سوامي جن ۽ سڀئي ساڌ سوڀر اُٿي اُشان پاڻي
ڪري پاڻي ڪنوررام صاحب جي پڳت ۾ ويا. ڪنوررام
صاحب جن کين پري کان ڏسي ڏاڍو خوش ٿي کين وهاريو.
پڳت صاحب جن وينتي ڪئي ته سوامي ڪرپا ڪري هڪڙو
هڪڙو سلوڪ سڀئي ساڌ ٻڌايو.

تنهن تي ستگرن ۽ سڀني ساڌن واري واري ئي سلوڪ
ڏنا. پاڻي ڪنوررام صاحب جن ۽ ساري سنگت ٻڌي پرسن

ساريءَ سيا بر شالتي چالنجي ويئي. وزير هت جوڙي شڪديو
 مهاراج کي چيو ته هي ڀريو! اڄ برار ٻڌ قدرت سان راج پتر
 ديواوڪ ٻڌاريو آهي. تنهنڪري اسان سڀني جو چت تمام
 اداس ٿي پيو آهي. توهان ڪرپا ڪري پنهنجي مڪاروند
 مان ڪجهه چار وڃن ٻڌايو، جتن چت بر شالتي اچي. اهو
 ٻڌي، شڪديو مهاراج ويدانت نتو جو اُپديش ڪرڻ لڳو.
 چيائين ته سنسار اُसार ۽ جوڙو آهي ۽ سڀئي سرير التير آهن.
 هن سرير بر جيوالما اُبناسي آهي، جنهنجو ٺهه ڪالن بر ناس
 نتو ٿئي. پوءِ هيٺيون سلوڪ اُچار يائون:

سلوڪ - نٽم چندن تي شستراڻي -

نٽم دهتي پاؤ ڪه.

نه چنم ڪليدينيتياپو - نه شوشيتي مارو ته.

مطلب: هن جيوالما کي ڪوبه شستر ڪٿي نٿو سگهي.
 نڪي باه ساڙي ٿي سگهي ۽ نه ئي پاڻي ٻوڙي ٿو سگهي ۽
 نه ئي هوا سڪائي ٿي سگهي. آتما سدائين پنهنجي پاڻ بر
 اُست آهي.

ايشور انس جيو اُبناسي، چيئن امل سهج سکه راسي.

اڌ ڪلاڪ کن ڪٿا ڪري بس ڪيائون. ٽڏهن وزير
 سولين مهرن ۽ سڄن موئين جا ڀريل به ٿالهه ڪڍي سندس اڳيان
 رکيا ۽ هت جوڙي چوڻ لڳو ته ”هي ڀريو! اسان جي هيءَ
 تچ پيتا سويڪار ڪريو.“ ٺٽلي شڪديو سولين مهرن ۽ موئين
 جي ٿالهن ڏانهن لهاريو به ڪين ۽ سيجا ٽان اُٿي هلڻ لڳو.
 وڏو وزير وري به ٿالهه ڪڍائي اڳيان اچي هت جوڙي چوڻ
 لڳس ته هي ڀگون! توهانجو اُپديش ٻڌي راجا ڏاڍو خوش
 ٿيو آهي. ڪرپا ڪري هيءَ پيتا اُنڱيڪار ڪريو. ٽڏهن به
 ٺٽلي شڪديو منهن ڦيرائي ڪڍي ٻئي پاسي ڪيو. وڏي وزير

سان چيو ته راجن! توهان مولڪي حڪم ڪيو ته بيمر شينهن جو سانگ ڌاري اچي کيل ڪر. سو مان شينهن جو سانگ بڻائي سڀا ۾ گھمڻ لڳس. گھمندي گھمندي راجڪمار جي آسپاس ۾ سان بيهي اچڻ لڳس. ته توهان جي پٽر مولڪي ٿڪ هڻي پوندو ٿو. توهان نياڻ ڪڍيو ته ڪنهن به بيمر شينهن ڪڏهن ٿڪون ۽ پوندا ڪاڏا آهن جو مان پوندو ۽ ٿڪون ڪائي شينهن جي سانگ کي لڳايان؟ هاڻي توهان انصاف ڪريو ته مون ڪهڙو قصور ڪيو؟ اهو ٻڌي سڀيئي راجائون، وزير، امير، ساري سڀا چپ ٿي ويئي. پنجن منٽن کان پوءِ راجائن چيو ته هن جو ڪوئي قصور ڪونهي تنهن ڪري هن سان ڦاسيءَ جي سزا لاڳو ٿي سگهي. راجائن جي راءِ ٻڌي وڏي وزير سانگ واري کي چيو ته هاڻي تون پنهنجي جاءِ تي وڃ. سانگ وارو هليو ويو. تڏهن راجا وڏي وزير کي چيو ته وزير، هاڻي ڇا ڪرڻ گهرجي؟ وزير چيو ته راجن! توهان ڪائي چڏتاهه ڪريو. مان هڪ اٽڪل ڪريان ٿو. جي آلهيءَ حساب ۾ اچي ويو ته پوءِ سانگ واري کي پنجن منٽن جي اندر توهانجي اڳيان ئي ڦاسيءَ تي چاڙهيو. ايترو چئي وزير سانگ واري کي اچي چوڻ لڳو ته هي ٻٽور! راجائون ۽ رائيون ۽ ساري سڀا شوڪ ۾ ويٺي آهي. تنهنڪري توهان هيٺ سروي شڪديو مهاراج جو سانگ ڌاري اچي ايڏيش ڪريو ته جڏهن سڀني جو شوڪ دور ٿئي ۽ چٽ شانت ٿئي. ايترو چئي وزير سڀا ۾ آيو. هڪ سندس آسپاس وڃاڙايائين. ننڍي وزير کي موڪلي هڪ ٿالھ، سونين مهرن جو ۽ هڪ ٿالھ سچن موتين جو گهرائي رکيائين. ايتري ۾ سانگ وارو به شڪديو مهاراج جو سانگ ڌاري اچي سڀا ۾ پڌارو. سڀني اتي کيس نمسڪار ڪيو. وڏي وزير گھڻي آدرستڪار سان کيس سڃاڻي وهاريو.

وزير کي چيو ته سانگ واري کي چئو ته ببر شينهن جو سانگ
 پھري اچي سڀا ۾ کيل ڪري. وزير وڃي سانگ واري کي
 چيو. سانگ وارو خوش ٿي، شينهن جو سانگ پھري تنبو
 ۾ اچي گجگار ڪري، تنبو ڪنان ٻاهر نڪري راج سڀا ۾
 ۾ اچي ڦرڻ لڳو. ڪڏهن ٿيا پيو ٿئي ته ڪڏهن گجگوڙ
 پيو ڪري، راجائون، امير وزير، ساري سڀا ٿاڍيءَ خوش
 ٿيڻ لڳي. اهڙيءَ طرح اهو شينهن گهمندو ڦرندو جتي راجا
 جو پٽ مور مڪت ٻڌيو سڃاڻي ويٺو هو، اُتي اچي ٽپ
 ٿيڻ لڳو. راجڪمار ٿڪ هڻي پوندو ڏس. سانگ واري
 شينهن گجگوڙ ڪري راجڪمار کي اهڙو ته زور سان چنبو
 هنيو، جو هو سڃاڻا ٿان ڪري پيو ۽ مري ويو. اهو حال ڏسي
 ساري سڀا ۾ هاڻاڪار مڃي ويئي ۽ سانگ وارو شينهن تنبو
 ۾ هليو ويو. راجپوت رڻ ٻٽل لڳيون. راجا حڪم ڏنو ته جلدي
 سانگ واري کي پڪڙي وٺي اچو. راجا وزير کي حڪم ڪيو
 پڪڙائي کيس راجا وٽ وٺي آيو. راجا چاڙهيو. راجائي حڪم
 نه هن ڏسڻ کي جلدي ڦاسيءَ تي چاڙهيو. ٻي ڀيري ٿاڻ!
 ٻڌي سانگ وارو هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي ڀرتوي ٿاڻ!
 توهان راجائون آهيو، نياڻ ڪريو. جي مولتي ڦاسيءَ جي سزا
 لڳو ٿئي ته پوءِ ڀلي مون کي ڦاسي ڏجو.
 راجا غصي ۾ لعل ٿي ويو ۽ چيائين ته مها مورڪ! نياڻ وري
 ڪٿڙو ڪيو؟ توب آج وڏو ڏوهه ڪيو آهي. سانگ وارو
 وري ڀرتي هٿ ٻڌي چوڻ لڳو ته هي راجن! منهنجي ڳا
 ٻڌي انصاف ڪريو. راجا روئي چيو ته لالائڪ! انصاف ڪو
 ڪريون؟ اتي وزير ۽ ٻيا راجائون چوڻ لڳا ته سانگ وارو
 جي ڳالهه ڏاڍي ٿيڻ لڳي. تنهن تي راجا سانگ واري کي
 حڪم ڏنو ته توهن جي ڀرتي ڪي چو ماريو؟ سانگ واري

۵۔ ٽيئون آل جن عاشق آهن، پڳ ڌرتيءَ تي ڪڏهن نه لائن
گهمن ڏگن سي گڻي گڻيري.

درشتانت : هڪڙي راجا وقت هڪ سالگي رهندو هو.
هفتي هفتي جيڪو سالگ راجا چوندو هوس، سو سالگ
پهري اچي راج دربار ۾ ڪيل ڪندو هو. راجا امير ۽ وزير
ڏسي تمام خوش ٿيندا هئا. راجا هنڪي ۱۰ روپيا هڪ سالگ
جا انعام ڏيندو هو. راجا کي ۲۵ ورهين جي اوستا جو هڪ
نوجوان پتر هو. هڪ ڏينهن راجا ويچار ڪيو ته پٽ جي
شادي ڪرائي، کيس راج گديءَ تي وهاري مان وڃي گوڀند
جو ڀڄن ڪريان، ڇو ته سندن چيو آهي:

”اچي راج سڀ پوئڻ راسي، چوٿين پهر لڙپ بنراسي.“
سو هاڻي مون کي گوڀند جو ڀڄن ڪرڻ گهرجي، اهو ڀڪو
سڪلپ ڪري وڌي وزير کي گهرائي چوڻ لڳو ته هي
وزير! منهنجو ويچار آهي ته هڪ مهيني جي اندر پٽ جي
شادي ڪرائي، کيس راج گديءَ وهاري مان وڃي گوڀند جو
ڀڄن ڪريان. تنهن ڪري توهان جلدي وڃي راجڪمار
جي شاديءَ جي تياري ڪرايو. آڳيا پاڻي وزير هڪ وڏي
راجا جي ڪنيا سان راجڪمار کي منگائي شاديءَ لاءِ آئين
ڏينهن جو مهورت ڪڍائي آيو. شاديءَ لاءِ خوب تياريون
ٿيل لڳيون. نوبتون لغارا، دهل شرنايون خوب وڇڻ لڳون.
شاديءَ جي ڏينهن وڏي راج سڀا لڳي، جنهن ۾ ڪيترين رياستن جا
راجا ٿون اچي براچمان ٿيا. هڪ پاسي پٽ اُستتي ڪري رهيا
هئا ته ٻئي پاسي کان نوبتون، لغارا وڃي رهيا هئا، ٽئين پاسي
کان آئشبازي جلي رهي هئي ته چوٿين پاسي کان اڇ ڳاٺا ٿي
رهيا هئا. راجڪمار وچ سڀا ۾ مور مڪت ٻڌي سڄا ٿي
ويندو هو. راڻيون ۽ پنڊت ساٿ سڳن ڪري رهيا هئا. راجا

سازگار در مست

درشن ڪري اچون. توهانجو درشن ڪري تمام خوش ٿيا آهيون. هاڻي توهان پنهنجون خبرون ڇارون ٻڌايو. سترن چيو ته اصلي پاڻ سڀيئي هڪڙي ملڪ جا آهيون، پوءِ پنهنجي خوشيءَ سان بنا ايشور لڄا سان توهان ڇڙوارن جي ڳوٺ آيا ۽ اسين حيدرآباد ضلع، کنڊوءَ جي شهر ۾ آياسين. اسان ٻه دڪانن ۽ ٻين جو ڪم ڪندا آهيون. هيءُ سڀيئي سنت پٽ دڪانن ۽ ٻين جو ڪم ڪندا آهن. پوءِ هيٺيون سلوڪ اڇاڙيائون:

سلوڪ - هر جن ڪڍي هٿ - ويٺا سؤدي سار جو،
سم رکيائون ٽڪڙي - سم رکيائون وٺ،
جيڪو جڳياسو اچي - ڇڏي ڪوڙ ڪپٽ،
سامي سر سان مٿ - ٿوري ڏين ٿا تنڪي.

مطلب: سنت سڀيئي دڪاندار آهن ۽ پڳتيءَ روپي پوک پوکي اٿن، سا پيا سنڀالين ته مٿان آڻا، ترشنا روپي آڏي جهر ڪيون ته ڪاٺي وڃن. سو اسان به لاهيءَ ڪم ۾ لڳا پيا آهيون. پاڻي گوبندرام جن پنهنجي ڀائرن جي شاديءَ تي عظمت جي شهر ۾ وٺي آيا هئا. واٽ تي پريمين جا سوال پورا ڪري ٺاڀرن جي ڳوٺ ۾ آياسون جتي پڳت موٽڻ رام جن اچي چيو ته مولڪي سينت ڪلومل موڪليو آهي جو هو ۱۱ تاريخ يگيه ڪرائي ٿو. ٻڌايائين ته پاڻي ڪنوررام صاحب جن به ايندا سو توهان به ڪرڻا ڪري ۲-۳ ڏينهن اڳواٽ هلو. لاهيءَ ڪري اسان هتي تاريخ ۶ آسوءَ جي آيا آهيون. اڄ توهان جو درشن ڪري تمام خوش ٿيا آهيون. اهو ٻڌي پاڻي ڪنوررام صاحب جو درشن تي چوڻ لڳا ته اڄ توهان خبرون نه سنڀون ٻڌايون آهن، ايترو چئي پڳت ڪنوررام جن موڪلائي پنهنجي جاءِ تي ويا.

توهانجو ساڳيو وقت آهي. توهان کان پوءِ ٻيون ٽوليون وهنديون.
 پر ٻاٺ جو ۴ بجه کان وٺي ڀڳت ڪنور رام صاحب جن ٻاٺ
 بيهندا. هينئر ساڍي ۴ بجه ڌاري ڪنور رام صاحب جن توهان
 سان ملڻ ايندا. چڙيارام راهو پروگرام وٺي ٻڌايو ته بسنترام
 پرمالند، سنداس، گڻيشالند، مرليڌر، ڀائي گوڻندرام،
 ڀائي سومنداس، ڀائي پرچارام ڪاهيءَ وارا، ڀائي ٺاڪريورام
 رستم وارو، ڀائي بيڪارام ۽ ٻيا ڪيترا پريمي باگڙجيءَ ۾
 اچي لڪتا. مهاراج جن مشڪي چين آيا! اوهين ڪئن اوچتو
 اچي لڪتا. ڀائي گوڻندرام چيو ته سوامي هي سڀ ڇوڪرا
 مائٽن کان چوريءَ پڇي آيا آٿو. شايد اڄ سڀاڻي مائٽ ڪين
 وٺڻ اچن. سيٺ نوٽنداس به سڀاڻي ڀائي آورام کي وٺڻ ايندو.
 ائي ڀائي ڪنور رام صاحب جن پنهنجي منڊليءَ سميت پرشاد
 کڻي ملڻ آيا. مهاراج جن اُتي ڀائي ڪنور رام صاحب جن ۽
 ٻين سڀني ڀڳتن سان ٻٽا يوڪ مليا ۽ ڀائي ڪنور رام صاحب
 جن کي ٻاٺ سان گڏ آسٺ ئي وهاريائون. ٻيا ڀڳت ساڌن سان
 گڏجي ويٺا. تنهن کانپوءِ مهاراج جن سڀني کي پاڻ پرشاد ڏيئي
 چل پياري، ڀائي ڪنور رام جن کي چوڻ لڳا ته هاڻي پنهنجون
 خبرون چارون سڻايو. ڀائي ڪنور رام صاحب جن چيو ته ڀڳوان
 جي ڪرپا سان آند منگل آهي. اسان پنهنجي ڳوٺ چڙوارن
 ۾ رهندا آهيون. نڪان ۽ ٻئين جو ڪم ڪندا آهيون. ڪو
 سوال وجهندو آهي ته اوڏانهن به ويندا آهيون. هڪ ڀيري
 توهانجي پاسي اُڏيري لال تي به آيا هئاسون. اڄ ۱۰ بجه هتي
 آيا آهيون. هتان ۱۴ تاريخ مانجهند ۾ ڀائي گوڻنداس صاحب
 جي ورسيءَ تي وينداسون. ڪن پريمين اچي ٻڌايو ته حيدرآباد
 ضلع جي پاسي جا ڪي سنت تمام ويراڳي پڇڻيڪ، ڇڪ
 جي پاسي کان هتي آيل آهن، خيال ڪيوسين ته سنتن جو

- ۲- جنهن لاريءَ سان پريت رکي ٿو، ساري عمر گذاري آ
 ساڻ هلي ٿي در لائين سا، خد مطلب جي لاري آ
- ۳- ڪٽنب ڪيبلو ڪرنا ايندءِ، جنهن سان دل ٿو ڌاري آ
 مرڻ پڇاڻان گهڙي نه رکندءِ، جڙئي تن جي لاري آ
- ۴- مانس هڏن جي ڏيهي جا ٿو، شوق رکي سنگاري آ
 ساهي ٿوسان ساڻ نه هلندي، ٿيڻي خاڪ جي ڪاري آ
- ۵- جولي جيڪو سان پريت رکي ڇن،
 تن جي هٿ هٿ خوري آ
 ڪهي ٿيئون ڪر پريت پريوءَ سان،
 جنهن ۾ جڻ جڻ ڪاري آ.

راڳ پيروي

- ۱- ڏيان پريوءَ جو ڌاري، سڄو-و-سڪ مان سدا
 ۱- ڏيان بنا سڪ ڪين ملي ٿو، ٿاڪ الڌر چو ڪين کلي ٿو
 وڃن لاهو ويڇاري، سڄو-و-سڪ مان سدا
- ۲- ڏيان بنا ڏا شالت اچي ٿي،

هر رنگ ۾ دل ڪين رچي ٿي

ڏيان سان من ڪي ماري، سڄو-و-سڪ مان سدا

- ۳- ڪهي ٿيئون هر ڏيان ڌري ٿون،

ڏيان سان پراپت ڪيان ڪري ٿون

ليڪو جو وارو، سڄو-و-سڪ مان سدا.

شهر جي پريامين ۾ جڻ پوءِ ٿي پري، شرڏا وڌڻ

لڳي ۽ سکر ۽ ٻين ڪيترن ويڇهن ڳوٺن مان گهڻي انداز ۾

پريمي اچڻ لڳا. چئن پنجن ڏينهن کان پوءِ پاڻي ڪدور رام

صاحب جن به آيا. شام جو ۳ بجي سميت جڙيارام ستڙن کي

اچي ٻڌايو ته پاڻي ڪدور رام صاحب جن ۽ ساڻن ٻيا ڪيترا

ڀڳت آيا آهن. ساڻن ستسنگ جو پروگرام ٻڌي آيا آهيون.

شهر مان ڀڄڻ ڪندا شهر کان ٻاهر ڪري، سڀني پريامين کي آشيرواد ڏيئي، پنڌ باڳڙ جيءَ روانا ٿيا. ستگرو مهاراج جن سدائين چٽ جا پيرم آڌاري هوندا هئا. پاڻ کي دڪ ٽڪايفون ڏيئي نه پين کي سڪ ڏيندا هئا. سائين اڀيدواڻيءَ سان سڄ جو اُڀرديش ڪندا هئا. ڪپٽ، پاڪند آڏيءَ جو ڪنڊن ڪري، سنسا پيرم دور ڪري، سڀني کي لڙي ڪري سڄ جي مارڪ ۾ لڳائيندا هئا. جنهن شهر ۾ ايندا هئا ته بازار مان ڀڄڻ ڪندا ويندا هئا. شهر کان ٻاهر ڪرندا هئا ته ڀڄڻ ڪندا ويندا هئا. تنهنڪري ستگرو مهاراج جن پنڌ ٿي پنڌ اچي باڳڙ جيءَ پهتا، جتي سيٺ ڪلورام ۽ شهر جا ڪيترا پريمي اڳيئي دهل شرايون وٺيو ۽ گلن جا هار کنيو ستگرو مهاراج جن جي سواگت لاءِ انتظار ۾ بيٺا هئا. ستگرو مهاراج جن ۽ ساڌن کي ڏسي تمام خوش ٿيا ۽ کين گلن جا هار پائي پيرين پيا. تنهن کانپوءِ اڳيان دهل شرايون وڃڻ لڳيون ۽ پٺيان ساڌ ڀڄڻ ڪندا، ساري شهر مان گهمندا اچي سيٺ ڇڙيارام جي اوطاق تي لٿا، جتي اڳ ئي آسٽ وڇائي سنو بندوبست ڪري ڇڏيو هئائون. ستگرو مهاراج جن کي هڪ سينگاريل آسٽ ٿي وهاري، سڀيئي پريمي پرشاد رکي، پيرين پئي، خبرون چارون ڏيئي وٺي پنهنجي جاءِ تي ويا.

شام جو لير الورسار ستر ڪري آيا ۽ رات جو سٽنگ ڪيائون. سٽنگ جي وشه هئي شپ ڪرم. ڇيائون نه شپ ڪرم ئي ڇڏو کي، لوڪ اٿوا پر لوڪ ۾ سهائتا ڪن ٿا تنهن لاءِ هڪ درشتالت ڏيائون.

درشتانت: هڪڙو سيٺ ڪمانڻ لاءِ ولانت وٺو. اتي ئي سال رهيو. چئن سئين سان پائيواري ڪيائين. ٽئين سال

جي سنگ جو. سو سنگ جو رستو وڌي پر وڌو آهي، جنهن
 پر ڪو ٺو، ڪٽڪو، ڪاٺي رڪاوٽ لڳي پوي ۽ سڌو جلدي
 پڳوان سان وڃي ملائي ٿو. تنهن کانپوءِ هيءُ جيو جنم مرڻ جي
 ڀڃڻ ۾ اٿو اچي، سدائين پڳوان سان چڳان جڳهه مليوئي رهي
 ٿو. تنهنڪري مهاتمان جو سنگ ڪري پڳوان سان ملڻ گهرجي.
 هن واري ملڻ کان پوءِ هيءُ جيو پاڻ جدائيءَ جي لڳا سونه
 سترن، ٻانهي پڳوان هن کي ڪڏهن به جدا نه ڪندو.
 هاڻي هالا پيارا ٿئي دلگيري - من وچ ڀڄي خوشحالي،
 جيت هالا، هڪان ٿس، هالا، دسندا.

دوهرو - آب ڪا بچڙيڏا نا ملي، ڪري ڀتن به ڪو،
ڪه ٿيڏئون من سمجهه لي، جڙ هويا سو هويم.

ارت: هيءُ ڇيرون هن وقت جي وڇڙو نه پوءِ ڪيترا به
ڀتن ڪندو نه به ملي ڪونه سگهندو. هي من! ويچار ڪر،
ڀڳوان جي ملڻ جو ساڌن هيءُ منش چولو ئي آهي. هن جنم
جو وڇڙو، ڇڳان ڇڳه جو وڇڙو ۽ هن جنم جو مليو ڇڳان
ڇڳه جو مليو.

دوهرو - آب ڪا ملانه بچڙي - رهي ڇڳان ڇڳه ميل.
ڪه ٿيڏئون من سمجهه ڪي - چلو مان ڪي گيل

مطلب: هن وقت جي پرماتما سان ملي ويو نه سدائين
مليو ئي رهندو. هي من! ويچار ڪري ملڻ جو رستو وٺي
ڀڳوان سان مل. بنا رستي نه ملي سگهيو. سو ڀڳوان سان ملڻ
جون به گهڻيئي واٽون آهن، پر ڪي تمام ننڍڙيون آهن ۽ ڪي
وري ڏسڻيون، ورن وڪڙن وارون آهن، جن مان وڏو چڪر
ڪاٽو پوي ٿو. پر هڪڙو ئي وڏي پر وڏو رستو سڌو ۽
وڪرو آهي، جنهن مان هيءُ ڇيرون جلدي لنگهي پنهنجي
مقصد تي پهچي سگهيو.

تاقيرج: (۱) ڀڳوان جي ملڻ واسطي ورت، نير، يوڪ
چپ، ٽپ، پاٽ پوڄائون، سنڌيا گائتري جهڙا گهڻائي ساڌن
روپي لنڊا ۽ سوڙها رستا آهن، جن مان هيءُ ڇيرون بلڪل
ڏيري ڏيري وڃي ڀڳوان سان ملي ٿو.

(۲) ڀڳوان جي ملڻ واسطي نيرت، دان، راشن ۽ يگين
روپي ور وڪڙ ۽ ڏنگا رستا آهن، جن مان لنگهي سرڳ
لوڪ آدي گهمندو گهمندو، ڇيرون ڪن جنمن کان پوءِ وڃي
ڀڳوان سان ملندو.

(۳) بلڪل سڌو رستو آهي نٿو ويٺائين سندن، مهاٿمان

دوهرو - هونن سن سنگت سهج سک -
 دڪ ڪو سنگت جان ،
 گانڌي اور لوهار ڪي -
 ديڪو بگٽ دوڪان .

مطلب : چڱيءَ سنگت مان هن چيو ڪي سهجيئي سک جي
 پراپتي ٿئي ٿي ۽ خراب سنگت مان دڪ ٿي ملي ٿو جيئن
 عطر واري جي دڪان تي وڃي ويهيو ۽ ڪجهه خريد به نه
 ڪيو نه به سگهند نه ضرور ايندي . عطر وارو شيشين کي ڏاڍا
 ٻوڇ ڏيئي ڪهت هر بند ڪري ، ڪيترو به لڪائي رکي نه
 به خوشبوءِ ضرور ايندي . پر جي لوهار جي دوڪان تي وڃي
 ويهيو ته باهه جي گرمي ، دونهون ، چڻگون ضرور لڳنديون .

دوهرو - نيڄ نون ڪي سنگ ڪر - پوڳي دوڪ اپار ،
 نسجي جاوي نوڪ يا - پوڳي دوڪ هزار .

اوت : هيءَ چيو ڪرمي ، پاپين ۽ مورڪن جي سنگ
 ڪرڻ سان وڏو دڪ ٻائي ٿو ۽ گهڻو ڪري ويندو ته نوڪ
 به نه هتي ڪافي دڪ پوڳيندو .

دوهرو - سريشت جنون ڪا سنگ ڪو -

ڪم ٽيئون ڪر پيار ،
 پاورنگي پڌ پور ڪو - نائو سرڳه دوار .

اوت - آهر گياني ، پرم ووڪي پرشن جي سنگ ڪرڻ
 ڪري آباسي بد ڪي ٻائي ، جنم مرڻ جي دڪ کان ڇڏي
 مڪت ٿي ويندين . پر جي نوڪ ڪا ڪسر رهجي ويئي نه
 به سرڳه لوڪ به نه ضرور وڃي سک پائيندين . هن چيو ڪي
 هيءَ مانس چولو پرماتما ڏسو آهي پنهنجي مارت واسطي .

الدر ٻاهر هڪ جهڙا پر آپڪاري، سچ ۽ مٺي ٻولڻ
 وارا، پور اُداري سڀني جهون جا سڪڪاري ٿيندا
 آهن. جيڪي ڪشمش وانگي آهن، سي ڀڳوان جو
 رُٽ آهي.

لهيءَ وشت تي ڪيترا ڀڄن ڳايائون ۽ اُرت سمجهايائون.
 رات جو هڪ ڀڄي ٻار ٿنا ڪرائي ستسنگ سمايت ڪيائون.
 اهڙيءَ طرح ستگرو مهاراج جن هر روز ست اپديش ۽ ٽرم
 جو پرچار ڪري، ست ڏينهن عيود ۾ رهي ٿاڀن ويا.
 ٿاڀن جا پريمي ستگرن کي وٺڻ لاءِ آيا هئا. صبح جو پريمين
 کان موڪلائي بازار مان ڀڄن ڪندا، شهر کان ٻاهر لڪتا.
 پريمين کي آشيرواد ڪري روانا ٿيا. رات تي ڳائيندا،
 وڃائيندا، رهاڻيون ڪندا، ٿاڀن جي ڳوٺ ۾ آيا. شام جو ستر
 ڪري جاءِ تي آيا. ڏٺائون ته ٻاگڙجيءَ جي شهر جو ڀڳت
 موٽڻ رام اڳيئي اُتي ويٺو آهي. موٽڻ رام پرشاد پيتا رکي هٿ
 ٻڌي چيو ته ”هي ڀڳوان! مون کي پاڻي ڪلومل موڪليو آهي
 هيءُ پرشاد ڏٺو اٿن ۽ چيو اٿن ته تاريخ ۱۱ آسوءَ جي سڀا
 ڪريون ٿا. پاڻي ڪنور رام صاحب جن به ايندا توهان به ڪرڻا
 ڪري، انهيءَ شپ موقعي تي درشن ڏيو. پر به چار ڏينهن
 اڳر اچجو. اها ڪرڻا ضرور ڪندا. اسان توهان کي ۵ تاريخ
 وٺڻ اينداسون.“ اهو ٻڌي ستگرن چيو ته چڱو، هيٺر هلو
 ستسنگ ۾. سڀيئي ساڌ ستسنگ جي منڊپ ۾ آيا. اُتي پاڻي آوترام
 مهاراج جن کي ٻڌايو ته ”سائين، ڀڳت موٽڻ رام تمام چڱو ڀڄن
 ڪندو آهي. پهرين هن کان ڀڄن ڪرايو.“ مهاراج جن جي
 آڱيا پاڻي ڀڳت موٽڻ رام چير ٻڌي، ڪلاڪ کن ڀڄن ڪيو.
 نهن کان پوءِ ستگرن ستسنگ ڪيو. چيائون ته هن چيو کي
 سنگ ئي ٻوڙي ٿو ۽ سنگ ئي ٿاري ٿو.

نه سگهين نه پوء هن جيئن کان مرڻ بهتر آئيئي. سنت مهاڻائون راج ڏينهن ڀڪاري رهيا آهن نه هيءُ منڇ منڇ مليو آهي پنج ڪرڻ لاءِ. پر جي پڇ نه ڪري سگهين نه پاپ نه ڪر. منڇ جو ڌرم آهي دان ڪرڻ. جي پاپ دان نه ڪري نه ٻين کي دان ڪرڻ کان نه روڪي. منڇ جو ڌرم آهي سڀني جيون کي سک ڏيڻ، پر جي ڪنهن کي سک نه ڏئي سگهي نه ڪنهن جيءَ کي دکائي نه. بنا ڪارڻ ڪنهن جيءَ کي دکائڻ وڏو پاپ آهي. هن سنسار ۾ ڇڻن پر ڪارڻ ڇا منڇ ٿيندا آهن: هڪڙا پير جهڙا، ٻيا سوپاريءَ جهڙا، ٽيان بادام جهڙا ۽ چوٿان ڪشمش جهڙا:

(۱) پير جهڙا: يعني ڇڻن پير ٻاهرين کل ڪري تمام سندر ٿيندو آهي پر اندر ڪڪڙيءَ سان ڀريل آهي، ٿڌن ڪهڙا منڇ ٻاهران تمام غريٻڙا، منڙو ڳالهائيندڙ، ڏاڍا سهڻا ڏسڻ ۾ اچن ٿا، پر انهن جي دل ڪپت، ٺڳي ۽ پاپ سان ڀري پيئي هوندي آهي. پنهنجو سوارٽ ڪڍي، اڳلي کي ڏک ڏئي ڇڏيندا آهن.

(۲) سوپاريءَ جهڙا: يعني جيئن سوپاري اندر ٻاهر ڪنور (ٺوٺ) ٿيندي آهي، تيئن ڪيترا منڇ اندر ٻاهر ڪنور، ڪرڻ ۽ ڪروڙي سڀاءَ وارا ٿيندا آهن.

(۳) بادام جهڙا: يعني جيئن بادام ٻاهران سخت ٿيندو آهي پر ان جي اندر گورو، يعني مٺي گري ٿيندي آهي، تيئن ڪي منڇ ٻاهران ڳالهائڻ ڇا شوخ ۽ ڪڙا ٿيندا آهن، پر اندر ۾ نرم ۽ دل ۾ ڏيا وارا، پر اڳڪاري ٿيندا آهن.

(۴) ڪشمش جهڙا: يعني جيئن ڪشمش اندر ٻاهر هڪ جهڙي نرم ۽ مٺي ٿيندي آهي، تيئن اهي منڇ

۾ رهيو. اسين جهيلولس ڪونه ٿيا، ڀلي وٺي وڃوس. قيمت رام
مرليٽر کي ٻانهن کان وٺي دڙڪا ڏيندو گهر وٺي ويو.

ستگرو مهاراج جن پرڪٺ ۾ ۷-۸ ڏينهن رهي، عبدوءَ
روا ٿيا. صبح جو يڪتارا ڇاڙهي ٻچن ڪندا شهر کان
ٻاهر اڪتا، ۽ ڳائيندا وڃائيندا اچي عبدوءَ ۾ پهتا.

شام جو باغن جي ستر تي ويا، رات جو اچي ستسنگ جي
منڊپ ۾ ستسنگ شروع ڪرايائون. ست اُپديش جو ورلن
ڪيائون. چيائون ته: هيءُ منش جنم پويو جي ٻچن واسطي
مليو آهي.

سوڀو - سنتن ڪو ستسنگ ٻرو مل -

سنتن سي پوسند ٿرو ري،

جي سنگت ٺانهه بني ٿو -

نام چيو ڪجهه دان ٿرو ري،

جي يه دونون ڪر نه سڳو ٿو -

نا سر پاپن پوڻا ٿرو ري،

گر پاپن تي ٿم نانهه ٿرو ٿو -

اس جيون تي دڙوب ٿرو ري.

مطلب: سنتن مهاڻائن ۽ ٽٽو گيالن جو سنگ وڌي ۾
وڏو ساڌن يعني ڪرم آهي، سو ڪري آتم گيان پائي سنسار
ساگر مان پار ٿري، پنهنجي آدي امر گهر ۾ آرامي ٿي ۽ ٻر
جي سنتن جو سنگ نه ڪري سگهن ته ڀڳوان جو ٻچن ۽ دان
انسان آدي شپ ڪرم ڪري سرڳه لوڪ ڇڏي سگه ماڻ.
جي اهي ٻئي ڪم نه ٿو ڪن ته ٿي سگهن ته ڪڏهن پلجي به
پاپ ڪري پاڻ کي ٿرڪ جو گامي نه ڪجان ۽ سدائين پاپ
ڪرم کان ڏڇندو رهجان ۽ جي ٽون پاپن کان ڏڇي به ٻڃي

دليلن، سمنن، پرمين پړلوک چو شپ کړمن روپي سودو
 رگاږي چډيو. پتيالي کي لوڼي سي چکاډري نه پائيښي.
 پت معني لمر ۽ آلو معني آستاو. يعني آتش کړل، جنهن ۾
 من راجا چو لشکر رهي ٿو. کار، کړوڌ، لوپ، موډ،
 آهنگار آډي وکار، تن قاسائي چډيو. تنهن کري
 چکاډري نه پائيښي. يعني چگتر ۾ آډر کونه پاتو. سنگي
 اوڙ سائي نيري لت هي سدائين، لاهور کهي. سڀگي
 معني پت، استري ۽ کتبي، سدائين چون نه لاهور يعني
 لي آٿو. هور معني پيو به کماڻي اچ. سهارن کي رستي
 سي نو هر دوار جائيتي، يعني سهار کي سان پگوان جي
 دربار ۾ وڃي سگهيو، سو به کتنب چو سهارو کونه کري
 سگهيو. يعني چيئن کتنب چوي تيئن ئي کري ٿو.
 دؤمراء سنٽ چوي ٿو نه نج سڀ ويروال. يعني ويرواء
 پياڻيءَ کي چډ. چٽ سري امرتسر ۾ لڳاء، يعني پنهنجو چٽ
 امرتسر معني امرت نلاو يعني برهم آند ۾ لڳاء. پرنون
 کجهه به کونه کري سگهين. پنهنجو سارو جسر بيکار
 کري چډين. جهڙو چائين لهڙو نه چائين ۽ پړلوک يعني
 پنهنجي گهر ۾ خالي موٽي وٺين. ان وشه ئي ستگرن کيترا
 شڊ ٿاها. پريهر جي حد نه رهي. وقت جي سرٺ نه رهي.
 رات چو هڪ وڃي ويو. پوءِ ستنام ساڪيءَ جي ڏليءَ سان
 ستنگ سماپت ڪيائون.

بئي ڏينهن سويل صبح جو مرليڌر جو پاءِ قيمت را
 اچي لکيو. سواڻي جن کي ٻڌايائين ته مرليڌر بها موڪلائڻ
 گهران پڇي نڪتو آهي ۽ سواڻي جن کي ڏيندا سان ويندا
 ڪيائين ته کيس سمجهائين ته موٽي گهر هلي. ستگرو مهاراج
 چيو ته بابا! اسان باپ کيس سمجهايو آهي ته ماڻهن جي آ

ڏوھراءَ غريب ڪهي - تجو ويروال سڀ،
ڇٽ سري اهو ٿا - سر ۾ لڳائيندي.

هن ڇنڊ ۾ شهرن ڇا نالا آهن، پر اڄ سان پريزل آهن.
جيئن ته ٻاهران پورب يعني ولايت جي ڪمائي، هن پشچم
يعني الهندي ديش ۾ ويٺو ڪائين. آڱري مان تون واپار
ڪري، ڪمائي ڪانه آئين. ڇا جي ڪري، جو وات تي
نهليءَ جي شهر ۾، دالان آڱري جو سودو بگاڙي ڇڏيو. تنهن
تي ٺوڪي اڇا ٿي نه هاڻي ٿيرت ڪري، پوءِ موٽي پنهنجي
گهر وڃان. پٽيالا شهر جي ڀرسان ڇڳادري ٿيرت آهي، سو
ڪري اڇان، پر پٽيالا رياست ۾ راجاڻي لشڪر رهي ٿو، ان
کان ٻڌجي تون ٿيرت ڪونه ڪري سگهئين. وري ٺو خيال
ڪيو ته سنهار ٺهوز کان وڃي، هر دوار ۾ مانا گنگا جي ٽپي
ڏيئي اڇان. انهيءَ وچ ۾ چيڪي سنگي ميلي ۾ اوسان اچي
مليا، سي ٺوڪي روز چون ته، هلو ته لاهور گهمي اچون.
انهن جي لت پت ڪري، تون هر دوار جو ٿيرت نه ڪري
ڪونه سگهئين. تڏهن ٺوڪي سڪلپ ٿيو ته سري امرتسر ۾
گرو نانڪ صاحب جي درٻار جو درشن ڪري اڇان. سو جڏهن
ويروال جي اسٽيشن لنگهي وينديس، تڏهن وڃي سري
امرتسر جو ٿيرت ڪري اينديس. اهو ٿيرت نه تون ڪونه
ڪري سگهئين. خالي پٽڪي، موٽي پنهنجي گهر آئين.
هيءَ درشتالت آهي. هن جو سدالت: هيءَ جيءَ پورب
جي ڪمائي، يعني اڳڙي جنمن جي شپ ڪرمن جو ڦل، هن
جنم ۾ ويٺو ڪائي. آڱري ڪي ڪيمپ، سو ٺو ڪمي نا چلائي.
آڱرو يعني ايتري ٻرلوڪ جي واسطي ڪڇ نه ساڌن ٿو ڪري.
وري هن کي خيال ٿيو ته ٻرلوڪ جو توشو بدالان، پر ڏلي
ڪي دالون لي سودا نه بگاڙ ڏيئا، يعني هنن دل جي

کانپوء ۽ ڇٽي ۽ ٽڪري ساڌن کي کارائي ويئي . آستان جي ساڌن جي ويٺي ۽ ٺي ستگرن گوال لعل ، سرو آئند ۽ گرمکداس جن کي چيو ته هڪڙو ڀڄن اوھان گڏجي ڇٽو . اھا آگيا پاڻي ، سنڌن جي مھما جا بہ ڀڄن اھڙي تہ پھريمان ڳايا جو آسپاس جا ڪيترا ھاري ، ڪيٽي ۽ ڇوڪر بہ ڇڏي ، اچي ڀڄن ٻڌڻ لڳا . ڪلاڪ کن سنڌنگ ٿيو . سنگت ڏاڍو خوش ٿي . پوءِ درٻار جي ساڌن کان موڪلائي ، جھنگل جو سڙ ڪندا ، پنھنجي جاءِ تي آيا . رات جو ستنگ شروع ڪيائون . ستنگ جي منڊپ ۾ هزار کن شھر ۽ ٻين ڳوٺن جا ماڻھو ويٺا ھئا .

پھرين ڀڳت وانورام ۽ پاڻي چوٽ ٻال ، ڇير ٻڌي ڀڄن ڳايا . ان کانپوءِ گوال لعل ، سرو آئند ۽ گرمکداس گڏجي ڏنڊن يڪتارن تي ڀڄن جي موج مچائي . ساري ڳوٺ جا ماڻھو ، ھندو مسلمان گھر ڇڏي ، اچي ستنگ ٻڌڻ ويٺا . ڪلاڪ کن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن بہ پنھنجي موج ۾ اچي ، ساڌن سان گڏ ڀڄن ۾ شامل ٿيا ، پوءِ تہ ڀڄن جي اھڙي موج مچي ويئي جو ساري سنگت ستگرو مهاراج جن ڏي ٺھارڻ لڳي . جيئن چڪور جي نظر چندرما ۾ لڳي ويندي آھي ، تيئن ساري سنگت جي درشتي ستگرو مهاراج جن ۾ لڳي ويئي . مهاراج جن ست اُڀدش جي وارنا ھلائي ، چوڻ لڳا تہ :

چند - پورب کي ڪمائي ٿئي - پشچم ۾ بٺڻ کائي ،
آگري کي کپ سوتو - ڪبي نان چلائيندي ،
دلي کي دلائون - سودا تو بگاڙ ڏينا ،
پٽيالي کي لوٽني سي - جڳادري نہ پائيندي ،
سنگي اور ساڻي تيري - نت هي لاهور ڪهي ،
سهارڻ کي رستي سي - تو ھر دوار جائيندي ،

آهين ڇا؟ مرليڏر هت ٻڌي چوڻ لڳو ته، ڀڳون! نيو
 ڏينهن شام جو اسان سڀني کي مائت وٺي ماريندا ڪٽيندا
 گهر وٺي اُتي ٻڌي ڇڏيائون. بسترام کي ته مائتن ڪوئي
 به پوري ڇڏيو آهي. اڄ منهنجو پاڻ روئي ڪاٺي، چڪ جي
 شهر به ويو. تنهنڪري پوءِ مون ڇاچيءَ کي چيو ته ڀڳوان جي
 نالي مولڪي چوڙي ڇڏيو. هاڻي مان ساڌن ڏي ڪونه
 ويندس. ڇاچيءَ مولڪي چوڙي ڇڏيو. مان ٻوٽو ڪٽي، سڌو
 هيڏا-هن چوريءَ هليو آيو آهيان ۽ هاڻي مان گهر ڪونه
 ويندس. ستگرڻ چيس ته اُبا! وڏن جي آڳيا به رهو ۽
 پنهنجي گهر به ويهي پڳتي ڪيو. پاڻي گوبندرام مهاراج جن
 کي ٻڌايو ته، شهر جي ڀرسان، هڪ ماڻي ليسوڙيءَ جو آستان
 آهي، اُتي ڀڙ نه ٿي سنت رهندا آهن. هلو ته جهنگل جو
 سير به ڪري اچون ۽ سنتن وٽان به گهڻي اچون. ستگرڻ
 چيو ته چڱو، سنڀرو ته هلون. سڀئي ساڌ، مهمان ۽ شهر جا
 ڪيترا ڀريائي، ستگرڻ سان گڏجي، ماڻي ليسوڙيءَ جي
 آستان تي آيا. درٻار جي ساڌن، ستگرو مهاراج جن ۽ سڀني
 ساڌن ۽ ڀريمين کي ڀرپور سان وهاري، خبرون چارون ورتيون.
 جڏهن بس ڪيائون ته ستگرڻ چيو ٻي ته خبر ٻڌايو ته هيءَ
 ماڻي ليسوڙي ڪير هئي. جنهن جو هيءَ آستان آهي؟ آستان
 جي ساڌن ٻڌايو ته هڪ ويراڱي مهاڻا پنهنجي مڇ مستيءَ
 ۾ گهمندي ڦرندي، هيءُ جيڪو گيدوڙيءَ جو وڻ اُندر ڏسو
 ٿا، انهيءَ ليسوڙي جي وڻ هيٺان، ويهي ڀڄن ڪرڻ لڳو.

ڀڄن جي ڀرتاب سان هن آستان جو نالو ماڻي ليسوڙي
 پئجي ويو آهي. ڀڙ ڀڙ! سڀ توهان سنتن جي ڀڄن جو ڀرتاب
 آهي، ڇو جو جن جاين تي سنت مهاڻائون ويهي ڀڄن ٿيسيا
 ڪن ٿا، سي جايون ڀوٽ ۽ ڀوڄڻ ڀوٽ ٿي پون ٿيون. ان

الهيءَ وشءَ تي ڪيترا ڀڄن اڏت سهت ڳائي، ستگرن رات جو ۱۲ بجي ستسنگ سماپت ڪيو. ساري سنگت ڀاو ٻر سادوئي گهر رواني ٿي. ٻئي ڏينهن صبح جو ڀائي ناراجند ۽ سندس سارو ڪٽنب ستگرو مهاراج جن کان نام جو اُپديش وٺي شش ٿيا.

رات جو ست اُپديش جي وارتا هلايائون، چيائون ته هيءُ منش چولو ڀڳوان جي پراپت ڪرڻ لاءِ مليو آهي. ميلاب ۾ ئي سڪه آهي. سو ميلاب ٻن پرڪارن جو آهي. هڪڙو ٻاهر جو ميلاب، ٻيو اندر جو ميلاب، ٻاهر جو ميلاب هي اٿو. اندريون ميلاب سڀئي جي چاهين ٿا پر اهو ڪري نٿا سگهن، ڇو جو ميلاب رستي کانسواءِ ٿي نه سگهندو. ٻهريون، ٻاهرين ميلاب جو رستو هي آهي ته جيڪو ميلاب ڪرڻ چاهي سو اول پنهنجو سوارٿ ڇڏي، مان اُڀان کي نه ڏسي. پاڻ تي ڀڳوان جو فرض سمجهي، سڀني جيون جي سڪه لاءِ دل ۾ سڄو ڀاءُ ڌاري. سڀني سان ميلاب ڪري هلي. ٻيو اندريون ميلاب يعني جيءُ برهم جو ميلاب جو ست شاسترن، سنتن جي سنگ ۽ پورن ستگرو جي ملڻ سان ٿيندو آهي. اهي ٻئي ميلاب هن جيءُ کي سڪه ڏيڻ وارا آهن. الهيءَ وشءَ تي ڪيترا ڀڄن ڳايائون. ستسنگ سماپت ٿيو. رواني ڪائي سمهي پيا. صبح جو ڀائي جوڌارام جي گهر ستسنگ ڪري نيرن کاڌائون اُتي به جيڪو ڏن ۽ وستر ملين سو سڀ غريبن ۽ فقيرن کي ورهائي ڏنائون. تنهن کانپوءِ سنڀري يڪتارا چاڙهي، ڀڄن ڪندا، شهر کان ٻاهر نڪري، سڀني پريمين کي آشيرواد ڏئي ڀرڪڻ جي ڳوٺ ۾ آيا.

شام جو ۳ بجي مرليڌر اچي، پيرين پئي ويٺو. مهاراج جن نڀاري چوڻ لڳس ته ”ڪيئن بابا! خبر ٻڌاء ته چوريءَ پڇي آيو

سندر کوٽو اڪ جنان سڪي يهه -

گوگل گام کو پنڌئي نيارو .

مطلب: جنڪي پريءَ جو سڄو پريم لڳو آهي، انهنڪي پنهنجي ذات، وزن، آسرم جو ٻنڌن لٿو ٻڌي سگهي ۽ لوڪ لڄا، ڪل لڄا، ويد لڄا تنهي کي ٿوڙي اڻٽي وڌن ٿا. سنسار جا ماڻهو ڪي ٺندا ڪن، ڪي ساراهه ڪن، پر نٿو آلهيءَ تي ڪوبه ڌيان نه ڏيندا آهن. نام جي مستيءَ ۾ انهن جي وڙلي ٽوڙين هوندي آهي. سندر مهراج جي چوڻ ٿا ته پريم جو رستو سنسار کان بلڪل يارو آهي. جيڪي سنسار جا ماڻهو وشين جي پوڳن ۽ مالا ۾ موهايا پيا آهن، سي انهيءَ پريم جي رستي کي ڄاڻي نٿا سگهن. ايترو چئي ستگرو مهراج جن هي ڀڄڻ شروع ڪيو.

راڳه آسا

ٿل - جنڪي ٺهڻ ننگ ڪيو ٺيهي -

نڌجي لوڪن کي ڪل ڪيهي .

۱- مورڪ پونڊ درگند چاهن - عاشق پولا سڳند اٿان ،

پاڻ ڏٺو جن ٻيهي .

۲- مورڪ ٻگهه چئن مڇي چڳن ٿا -

عاشق آهار ڪن موئين جا ،

سچ کي ڪري سنيهي .

۳- باڪري لعنن مان ڇا ڄاڻن -

سنت جواهرِي صاف سڃاڻن ،

ٿيا سڃاڻ سڃي .

۴- ڪهي ٽيهڙون ٽن لوڪن ۾ جي -

سورج والگي ڪين چين سي ،

آهن پرگهٽ جي ٿي .

آبا! توهان هلندا؟ مرليدو چيو ته ”هي پر پوا مون رات
 سڀني پر ڏٺو ته ستگرو مهاراج جن مولڪي هلط لاءِ چون ٿا.
 سو مون صبح جو اُٿي پڪو پرن ڪيو ته جيتوڻيڪ مان
 انگريزي پيو پڙهان، ٿڌهن به جي مهاراج جن هلط لاءِ چيو
 ته مان پڙهڻ ڇڏي، ساڻن هميشه لاءِ ويندس ۽ ائين سمجهندس
 ته منهنجو سڀنيو سڄو ٿيو آهي ۽ سو مان هلاڻ ٿو. بسترا ۾
 پريمانند، گڻيشانند ۽ سنداس پينا هئا ۽ تن به چيو ”سائين!
 اسان به هلنداسون. پيا ڪيترا چوڪرا پٺ مهاراج جن سان
 گڏ هلط لڳا. ايتري ۾ ڪنهن پريميءَ وڃي چوڪرن جي
 مائٽن کي ٻڌايو ته توهان جا چوڪرا ساڌن سان گڏجي پيا
 وڃن، چوڪرن جي مائٽن اچي ٻارن کي پڪڙي، ڇماڻون هڻي،
 کين موٽائي پنهنجي گهر وٺي ويا. ستگرو مهاراج جن ۽ سڀئي
 ساڌ، ڀڄن ڪندا هون جي ڳوٺن ۾ اچي، پاڻي ٽاراچند جي
 اوطاق ۾ براجمان ٿيا. رات جو ستسنگ شروع ڪيائون.
 ٻاهر جي خلق تمام گهڻي آيل هئي. مهاراج جن پريم جي
 وارثا هلائي، ڇيائون ته پڳوان جي ملط جو رستو تمام ڏکيو
 آهي. هڪڙو پريم ٿي آهي جو جلدي پريوءَ سان ملائي
 ٿو. پريميءَ ۽ ويراڳيءَ کي ڪوبه سنسار جي اندر مت مائت
 يا پڌارت روڪي نٿو سگهي. ڪوبه سنسار جو ٻنڌن ان
 کي ٻڏي نٿو سگهي.

چند - پريم کي ريت ڪاهون نهين ديست -

ذات نه پات نهين ڪل گارو،

پريم نه نيم ڪاهون نهين ديست -

لاڄ نه ڪان لگو سڀ ڪارو،

لين پيو هرسون ار آنترو -

آنويام رهي متوارو،

توهان اچي، نند مان جاڳائي سجاڳ ڪيو آهي. توهانجي شڪتيءَ جي خبر ئي هاڻي پيئي اٿس. ڪي ٻيا چون ته سنت ويراڻي آهن، جنجي واڻيءَ ۾ شڪتي آهي. ڪي ٻيا چون ته وڏي ڪرڻ منتر پڙهي، ماڻهن کي وس پيا ڪن. وڏي ڪي ٻيا چون ته جادوگر آهن، جن جي ڏنڊن جي گھنگھرن ۾ جادو ڀريل آهي. جيڪو سندن ڀڄڻ سٽي ٿو، سو پنهنجو گھر ڇڏي، پٺيان ڪاهي ٿو پوي. هي ڀڳون! هتي سنت مهاتمائون نه گھٽيئي پيا اچن! پر توهان جهڙا آبيدي، لرمالي ۽ لشڪامي ساڌو، هنن ڪڏهن ڏاڏي ڪوڏ آهن. انڪري داس جي ارداس آهي ته جيڪي پريمي، وات تي سوال وجهن، تن سڀني جي آس پورن ڪندا هلو. مهاراج جن پريمين کي چيو ”ڇڳو، اوهان جو ماڻهو، هوٿن جي ڳوٺ ۾ ساڌن کي وٺا اچي.“

اھو ٻڌي سچي پريمي خوش ٿيا. تنهن کانپوءِ ساري سنگت پاو پرشاد وٺي گھر رواني ٿي. صبح جو ستگرن کان ۹ تائين ستسنگ ڪيو. مڪي ۽ شهر جا پننڇ ۽ پريمي پيڻائون ۽ ڪپڙو کڻي اچي ستگرن جي اڳيان رکيو. ستگرن اهي پيسا ۽ ڪپڙو، پاڻي گوئندرام ۽ پاڻي سومن داس کي ڏيئي چوڻ لڳا ته ابا! هي پيسا ۽ ڪپڙو شهر ۾ غريب اناٺن ۽ وڏوائن کي وراهي ڏجو. ستگرن کي جيڪي ملندو هو، سو غريبن، اناٺن، وڏوائن ۾ وراهي ڇڏيندا هئا. تنهن کان پوءِ آرام ڪري شام جو ۴ بجي شهر مان ڀڄڻ ڪندا، شهر کان ٻاهر نڪري، سڀني پريمين کي چوڻ لڳا ته جيڪي اسان سان گڏجي هلن سي ڀلي هلن، باقي ٻيا پنهنجي گھر موٽي وڃن، پنڌ ويجهو آهي.

رات جو سڀئي ستسنگ ۾ اچجو. مرليڌر کان پڇيائون

جا جڳياسو ٿيا جن مان ڪن مکيه جڳياسين جا نالا هيٺ ڏجن ٿا .
 مهاراج چيرامداس ، مانا چمن پائي ، پائي گوئندرام ۽ سندس
 سارو ڪٽنب ، پائي سومن رام ، پائي هريارام ۽ سندس سارو
 ڪٽنب پائي توتارام ۽ ٻيا به ڪيترا شش ٿيا . شهر جو اٺي
 پرير ٿسي ، ستگرو مهاراج جن ۸-۹ ڏينهن ڪاهي ۽ ۾ رهيا .
 هڪ ڏينهن گرو مهاراج جن صبح جو اٺي جهنگل ڏانهن پئي
 ويا ته هڪ غريب مائي چيرامداس جي زال ڊرٻار جي ڀرسان
 جنڊ ويٺي پيئو . اهو حال ڏسي سوامي جن دل ۾ ڏيا آڻي
 مائي ۽ ڪي ۵ روپيه ڏيئي پاڻ جهنگل هليا ويا . رات جو ستنسنگ
 سمايت ڪري ستگرو سنگت ڪي چيو ته ”سڀاڻي شام جو
 اسان هوٽل جي ڳوٺ وينداسون .“ اتي پرڪڻ ۽ عبدوءَ جي
 پريمين وينتي ڪئي ته اسين پئڻجن جي پاران اوهان کي منائڻ
 آيا آهيون . ڪرپا ڪري پنهنجي هلڻ جو پروگرام ٺاهي ڏيو
 ته وڃي بندوبست ڪريون . جيڪو ڏينهن ڏيو ته ان ڏينهن
 اوهان صاحبن کي وٺڻ اچون . پريمين جي ارداس ٻڌي ،
 مهاراج جن ساڌن کان پڇڻ لڳا ته ”بابا ! توهانجي ڪهڙي
 مرضي آهي ؟“

ساڌن چيو ته سائين هتان وارن جو پريم ته ڏاڍو سٺو
 آهي ؛ وڌيڪ چيئن اوهان جي مرضي مهاراج جن فيصلو ڏين
 تنهن کان اڳ پائي گوبندرام چيو ، داس جي ارداس آهي
 ته سکر ضلع ۾ ، توهان پهريون ڀيرو آيا آهيو ؛ وات تي
 سکر ٽائين سڀني ڳوٺن جا پريمي توهان جي درشن لاءِ پياسي
 ويٺا آهن . مولڪي چنيون ۽ نياپا پيا موڪلين ته سوامي جن
 هيٺ ڪٿي آهن ؛ ويجهو اچن ته اسانکي ٻڌائجو ته اسان
 منائڻ اينداسون ؛ سو هي ٿرلوڪي ٺاڪ ! توهان جلدي وڃڻ
 جي نه ڪريو ، اسان جي ملڪ جا ماڻهو ، جي موهر روپي
 اڳيان جي ننڊ ۾ ستل هئا ۽ سنسن ڀرمن ۾ پليل هئا ، تنکي

منش ڪي تو ڪال -

ڪسي ڪام نهي آئي هڏن .

مطلب: هاڻين جي هڏن ۽ ڏنڊن مان چوڙا ۽ ڪيترن قسمن جا رالديڪا ٺهندا آهن. شينهن جي ڪل شڪر ڀڳوان، رشي مني وچائي وهندا آهن. هر ٿن جون ڪلون ورڪٽ پوڳي، جتي، بدن تي پائيندا آهن. ٻڪريءَ جي ڪل مان پخال ٺهندي آهي. سائير جي ڪل مان لشڪر لاءِ پتا ٺهندا آهن ۽ گيندي جي ڪل جا ڪوٽ، وڏا وڏا آفيسر، امير، وزير، راجائون پائيندا آهن. ڪوي ديارام جن جون ٿا ته پريو ۽ جي پڇن کانسواءِ منش جي ڪل ڪنهن به ڪم ۾ نه ٿي اچي اڪري بيڪار آهي، جو چئري اٿوا مٽي کان پوءِ ڪنهن به ڪم ۾ نه اچي. تنهن ڪري هن منش کي پرم اداري، پر آپڪاري ٿيڻ گهرجي. پرم اداري ڇا ڪي چئبو آهي؟

پرم اداري ان کي ٿو چئجي جو مايا آدي پڌارتن مان پاڻ به سبک وٺي ۽ ٻئي کي به سبک ڏي. پرم اداري اهو آهي جو پاڻ کي دڪ ڏيئي به ٻئي کي سبک ڏي. ان بابت ڪي دشتانت ڏيئي ۽ پڇن چئي ستسنگ سماپت ڪيائون. ايتري ۾ هوئن جي پشچات جي پاران پاڻي ٿا وڃند هت جوڙي پراڻا ڪئي نه پريو ڪرپا ڪري اسانجي ڳوٺ پيرا پاڻي لڳري ۽ ڪي پوتر ڪريو. ستگرن فرمايو ته ابا چڱو. تنهن کانپوءِ سڀئي روئي ڪاٺي آرامي ٿيا. اهڙيءَ طرح ستگرو مهاراج جن صبح ۽ رات جو ستسنگ ڪندا هئا، ڏينهان ڏينهن شهر جو پريم وڌڻ لڳو. مهاراج چيرامداس ۽ سندس پيٽ چمنا ٻائي هر روز ستگرن واسطي مڪڻ، ڏڏ ۽ جوئر جي روئي پچائي کڻي ايندا هئا. جي ستگرو مهاراج جن پريم سان انگيڪار ڪندا هئا ۽ پريمين کي وزاهي ڏيندا هئا. ڪيترا پريمي ستگرو مهاراج جن

سلاوڪ - نندرا، پوڄن، پوڳه پڙهه، يهر پسون پروش سمان،
نر نه گيان نهچ اڌڪتا، گيان بنا پشون جان.

مطلب: ڪاٺ پيٽ، نند ڪرڻ، ٻپ ڪرڻ ۽ ٻار ٻچا پيدا
ڪرڻ، لاهي چاريٽي سڀاءُ، پس ۽ منشن به هڪجهڙا آهن.
منشن کي سٺ آست جو ويچار ۽ آتما جو گيان آهي ته اتم
آهي، نه ته پسن جي سمان آهي. پر ائين پيو ڏسڻ به اچي ته
گهڻن ماڻهن کان وري به پسون چڱا آهن، جنهن چيل آهي ته:
پسون هري دس ڪاج سنواري،
نر هري نر ڪامر نه آوي.

مطلب: پسون جيئري به منشن جي ڪم اچن ٿا ۽ مٿي
کان پوءِ به ڪم اچن ٿا جيئن:

ڪوت - هاڻي ڪي ٿو ڏانت سي -
ڪلونا بني پانت پانت،

شيرون ڪي ڪال شو ٽپي -

من پائي هٿن،

هرگه ڪي ڪال ڪو ٿو -

اودت هٿن يوگي جتي،

بڪري ڪي ڪال ٿورا -

پاني پر لائي هٿن،

سانپر ڪي ڪال ڪو ٿو -

بانڌت سپاهي لوڪ،

گيندن ڪي ڪال -

راجا راڻي ڪوسهائي هٿن،

ڪهي ڪوي ديارام -

رام ڪي پڇن بن:

پنڊ برهمڻڊ ۾ نرنٿو - براجي برهم،
سندر اکڊ جنسي - وياپڪ آڪاس هيءَ.

مطلب: ڪي چون ٿا ته برهم ٻائيءَ ۾ رهي ٿو. ڪي
چون ٿا ته ڀڳوان هردي ۾ براجمان آهي؛ ڪي چون ٿا
ڀڳوان ڪنٺ ۾ ويهي ٻولي رهيو آهي. ڪي چون ٿا ته
برهم لاسڪا جي چوٽيءَ ۾ ويٺو آهي؛ اٺي درشن ٿيندو.
ڪي چون ٿا ته ڀڳوان ٻرڪٽيءَ ۾ ٻرڪاش ڪري رهيو آهي،
ڪي چون ٿا ته ڀڳوان دسمي دوار رهي ٿو، ڪي چون ٿا
ته ڀڳوان پدور غفا ۾ رهي ٿو، پر سندر مهاراج جن فرمائين ٿا
ته جيئن آڪاس سڀ هنڌ وياپڪ آهي. تنهن ڀڳوان به هر هنڌ
وياپڪ آهي. تنهن هو ندي به ڀڳوان هردي روپي غفا ۾ رهي
ٿو. ٻائي اُهيءَ چو درشن ڪيئن ٿيندو، سو ستگرن جي دوازان
نام جي اڀياس ڪرڻ ڪري التمش ڪرڻ نرمل يعني اوچل ٿئي
ٿو. اُهيءَ نرمل ٻڌيءَ ۾ جڳياسوءَ کي اڀيءَ سان ساڳيائت درشن
ٿيندو. مهاراج جن جا اهي وچن ٻڌي مهاراج پيرامداس ڏاڍو
خوش ٿيو. تنهن کان پوءِ سڀئي موٽي پنهنجي جاءِ تي آيا.

رات جو ۸ بجي ستسنگ جي منڊپ ۾ مڪي بهرومل اُٿي ڇهيو
ته سوامي، اسان جي ڳوٺ جا ڇوڪرا بست، پرمالند، مرليڌر
گڏيلهند، سنداس ۽ گوڻندرام هر رات ٽڪاڻي ۾ ڪٿا ڪاپوءِ
ڏاڍا سٺا ڀڄن ڳائيندا آهن. سو اڃا بهرين اُنهن ڇوڪرن کان
۲-۳ ڀڄن چوارايو. ستگرو مهاراج جن جي آڳيا ٻائي سڀئي
ڇوڪرن گڏجي اڌ ڪلاڪ کن ڏاڍي پرهم سان ڀڄن ڳايا.
تنهن کانپوءِ سوامي گوال لعل، سروآند ۽ گرمکداس جن ڀڄن
جي مڙج لڳائي ۽ ساري سنگت پرهم ۾ جهولڻ لڳي. بعد ۾
مهاراج جن ستسنگ شروع ڪيو. جڏهن ڀڄن جي مڙج ۾ آيا
هن ست اُپديش جي وار ٿا هلائي ڇڏائون ته:

سلوڪن جو ارت ٻڌي مڪي بهرومل ۽ سڀني ستسنگي
ڏاڍو خوش ٿيا.

ستسنگ سمانيت ٿيو. مهاراج جن جاءِ تي آيا. شيواڌارين
کين ٻڌايو ته سڀني فقيرن کي ڏي ڪرائي ڪرايو ويو ۽ گهر لاءِ
به کين ڏنو ويو.

پنڌاري واري ڳالهه ساري شهر ۾ بچائيءَ وانگر ٿيلجي
ويئي. شام جو ساڌن ۽ پريهين سان گڏجي، جهنگل جو ستر
ڪندي پاڻي هريارام جي کوهه تي آيا ۽ ٺاري جي وڻ
جي سندر ڇايا هيٺ اچي ويٺا. پاڻي هريارام ڪٽ وڇائي
مهاراج جن کي وهاريو. پيا ساڌ ۽ پريهه ٿڌن تي ويٺا. اُتي
مهاراج چيرامداس پُرشن ڪيو ته ست شاستر چون ٿا ته پڳوان
هن منس جي اندر آهي. سو ڪهڙي جاءِ تي براجمان آهي
۽ اُن جو درشن ڪيئن ٿئي؟
مهاراج جن اُتر ڏٺو:-

ڪوٽ - ڪوٺو تو ڪهٽ برهم -

ناپي ڪي ڪنول هڏير،

ڪوٺو تو ڪهٽ برهم -

هروڊي ۾ پرڪاش هيءَ،

ڪوٺو تو ڪهٽ ڪنٺ -

ناسڪا ڪي آگر پاڪ،

ڪوٺو تو ڪهٽ برهم -

ترڪٽي ۾ واس هيءَ،

ڪوٺو تو ڪهٽ برهم -

دسمي دوار ٻيڇ -

ڪوٺو تو ڪهٽ ڀونو - غفا ۾ نواس هيءَ

وڃي آرامي ٿيا.

صبح جو ۷ بجي ستسنگ منڊپ ۾ آيا. مڪي پهرومل
سوامي جن کي ويٺي ڪٿي ته ٻن سلوڪن جو ارٿ ورن
ڪري ٻڌايو. سوامي جن سندس ويٺي سويڪار ڪري،
سلوڪن پڙهڻ لاءِ چيو. مڪي پهرومل هيٺيان ٻه سلوڪ پڙهيا.

سلوڪ - ٻانڀڻ ڄاڻو ٻار، نپوڻسنگ جي نٻار ڪي،

جنهنجو رنگ نه روپ ڪو، نڪوانگ آڪار،

ڏسي جيئو ٺري پيو، تنهنجو دٻ ڏيندار،

از غمبي اسرار، اچي نه واڙيءَ وڃ ۾.

ارٿ: ستگرو مهاراج جن چيو ته سوامي صاحب جن فرمائين

ٿا ته ٺوسنگ آهي برهم، جو برهم نه برش آهي ۽ نه استري.

تنهن برهم جي استري آهي برهم آڪار ورتي. تنهن

برهم آڪار ورتيءَ کي گيان روپي ٻار ڄاڻو آهي، جنهن جو

رنگ روپ، آڪار ڪولهي. اچڻ روپ ڏيندار ڏسي، هي

چيو جو ٿاين ۽ ڪليشن ۾ ٿيو پيو آهي سو ٺري سڀڻ ٿي

ٻوٽو. اهو اهڙو عجيب نر ٻار ٻڌ آهي جنهن کي واڙي ڪڻ

ٺهي ڪري سگهي.

سلوڪ - گهڙو ڀڳو منڊ مٽي، وسيلو ويا،

تنهن پوءِ سڻا، سهڻيءَ سڏ ميهار جا.

ارٿ: گهڙو آهي سرير جو ايمان. منڊ آهي ممتا، اٿوا

اسٽول آڪار ورتي. ايمان جي ناس ٿيڻ سان ممتا مري

وڃي ٿي ۽ اسٽول ورتي جا ٻاهر مڪي آهي سا سوڪير ٿي وڃي ٿي.

وسيلو يعني دنيا جا لاڳاپا، آسرا سڀڻي وڃن ٿا. تنهن کانپوءِ

سهڻي يعني جيڪياسو ميهار يعني ستگرو جا ٻڌايل ويدانت جا

مهاواڪي، يثارت واڙي سڻي ٿو، يعني سمجهي سگهي ٿو.

ستگرو ٽيئون رام مهاراج

نه پوي. سو ڪيئن پنهنجي ساهراڻي ڳوٺ ۾ پيو لڳي!
 اوتارام جي ساهرڻ کيس لڳندو ڏسي شرم کان ڪنڌ ڪڍي
 هيٺ ڪيو. اهڙيءَ طرح ٻنهي جي مٿي ڪنڊا درٻار ۾ آيا
 جتي سندن رهڻ جو بندوبست ڪيو ويو هو. رات جو نيم
 اٺسار ستسنگ ڪيائون جو رات جو هڪ ٻئي پورو ٿيو.
 پوءِ ستگرو مهاراج ساڌ ۽ مهمان رسوئيءَ لاءِ پنداري جي
 جاءِ تي ويا. اُتي پاڻي وائو رام ۽ پاڻي سومن رام گهٻرائجي
 مهاراج جن کي آهستي چوڻ لڳا ته سائين رسوئي ته ۱۰۰-۱۲۵
 کن چئن لاءِ تيار ڪئي اٿئون. پر مهمان نه ۴۰۰-۵۰۰ ڏسڻ
 ۾ اچن ٿا. هن وقت هي رسوئي به مشڪل تيار ٿي سگهندي.
 تنهن ڪري چئن آڱيا ڏيو نجن ڪريون. اهو ٻڌي مهاراج جن
 اُتي پنداري جي جاءِ تي آيا. شيواڌارين کي چيائون ته ابا،
 جلدي لوڻو ملي پاڻيءَ جو ڀري اچو. ٻئي ڏيڳيون چنڊائي
 ٿڌن تي لپتايو ۽ هڪ نئين يا ڌوئل چادر ڪڍي اچو.

شيواڌارين حڪم جي پيروي ڪئي. مهاراج جن ستنام
 ساڪي چئي پاڻيءَ جو چنڊو هڻي چائون مٿان چادر وڌي ڇاڻو
 هٿ ۾ کڻي، ستنام ساڪي چئي، چائون جي ٻالهي پريائون.
 ڇاڻو سومن رام کي ڏيئي چيائون ته ابا، توهان هاڻي دل ۾
 ستنام ساڪي چوندا ڪيندا وڃو ۽ شيواڌاري ڪارائيندا
 وڃن. ايترو چئي ستگرو مهاراج جن اچي سنگت ۾ ويٺا.
 پوڄن ورتائڻ شروع ٿيو. سڀئي ساڌ مهمان رسوئي کائي اُٿيا.
 تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن پنداري واريءَ جاءِ تي اچي
 پاڻي سومن رام کان پڇڻ لڳا ته ابا، پندارو ڪيئن آهي؟
 پاڻي سومن رام هٿ جوڙي چيو ته پرڻو اڃا گنج ٿي پيو آهي.
 مهاراج جن چيس ته توهان ۽ سڀئي شيواڌاري کائين پوءِ جيڪي
 بچيو سو ٻاهر فقيرن ۾ ورهائي ڇڏجو. ستگرو مهاراج جن پوءِ

جي پٺيان هلڻ لڳي. چوٽ ٻال ڇير جامو پائي اڳيان لڇندو هليو. سيٺ نوٽنداس رستم واري جي پائڻي، پائي اوتارام کي نه اهڙو اچي برهه لڳو جو بازار مان ڪاٺيون، ڪانا، پڪين ڄاڪٽ پٽڪي ۾ وجهي، چوٽ ٻال سان گڏ لڇڻ لڳو. سيٺ اوتارام کي لڇندو ڏسي ماڻهو حيران ٿي ويا ۽ هڪ ٻئي کي چوڻ لڳا ته سيٺ اوتارام کي ڇا ٿي ويو آهي، جو پنهنجو سڀ شان مان پلائي، ساڌن جي اڳيان لڇندو پيو هلي. خبر ناهي ته ساڌن جي ڀڄڻ ۽ ڏنڊن جي گھنگھرن ۾ اهڙو ڪهڙو پريم جو جادو ڀريل آهي جو اسانجي دل به ائين پئي چاهي ته جيڪر سندن جي پٺيان هليا وڃون.

اهڙيءَ طرح ڇڪا ڇا پريمي، پريم ۾ گدگد ٿيندا مهاراج جن سان گڏ شهر کان ڇڳو ٻاهر ٿاين ويا.

مهاراج جن پوءِ سڀني کي چيو هاڻي توهان موٽي وڃو. اسين پنڌ سڙ ڪندا، ڪاهي ۽ وينداسون. توهان سانجهي ۽ جو ستسنگ ۾ اچجو. پريمين مهاراج جن کان موڪلايو.

اوتارام ۽ ڪيترا ڇوڪرا مهاراج جن جي پٺيان هلڻ لڳا، اوتارام جي ڪاڪي نوٽنداس رستم واري مهاراج جن کي چيو ته اوتارام توهان جي پريم ۾ مست ٿي ويو آهي. سو پلي توهان سان گڏ جي ڪاهي ۽ ٽاءِ هلي. پر پري نه وٺي وڃجوس. هنن ٻڌي ٿي ڪرپا ڪري کيس سميت ڏجوس. ٻيا ڪي ٿورا ڇوڪرا به مهاراج جن سان ويا.

سوامي جن جي سواگت لاءِ ڪاهي ۽ جا پئڇڻ اڳيئي ٻاهر بيٺا هئا. سوامي جن کي دهلڻ، شرٽائين سان وٺي ويا. ڀڄڻ پاڻ ڪندا بازار مان لنگهيا. چوٽ ٻال ۽ اوتارام به لڇندا هليا. شهر جي وچ ۾ آيا ته اوتارام کي لڇندو ڏسي ماڻهو حيران ٿي ويا. چوڻ لڳا ته ههڙو سيٺ جو ڪنهن ساڌ کي پيري

سان ملو. اها ڳالهه سڀني قبول ڪئي. ستگرو مهاراج جن هي ڀڄڻ چيو.

راڳه پهاڙي

- ٽل- منڇن کي ڪڏهن ماس کائڻ نه گهرجي ،
 اشد ڪاڇ ۾ دل ، لڳائڻ نه گهرجي .
- ۱- ڪرڻ چيو هنسا ، آهي پاپ پاري ،
 گلي ڪنهن جي ڪاٺي ، وهائڻ نه گهرجي .
- ۲- کائڻ ماس وارو ، وڃي ٿو نرڪ ۾ ،
 نرڪ پاڻ پنهنجو ، رلائي نه گهرجي .
- ۳- ڪاٺي ماس جوئي ، منڇن لاءِ سوئي ،
 پشن چيئن چيو-ون ، بڻائڻ نه گهرجي .
- ۴- ڪهڙي ٽيئون شاستر ، چون سنت سڀ ٿيا ،
 ڪڏهن چيو ڪنهن کي ، ستائڻ نه گهرجي .

مکي بهرومل اُتي چيو ته صبح جو پڇنڀاني هوڪو ساري شهر ۾ ڏياريو ته جيسين سنت لڳريءَ ۾ آهن ، تيسين ڪوبه مڇي ماس نه کائي . تنهن کان پوءِ ، ستنام ساڪيءَ جي ڏني لڳائي ، هڪ بجي ستسنگ سماپت ڪيائون .

اهڙيءَ طرح هر روز صبح جو ۷ کان ۹ بجه تائين ۶ رات جو ۸ کان ۱۲ بجه تائين ستسنگ ٿيندو رهيو. ڏينهان ڏينهن شهر جو پرير وڌندو ويو ۽ ٻاهران به ڏهن ٻارهن ميلن جي مفاصلي تان خلق ايندي هئي . شهر جا ڪيترا پريري ستگرو مهاراج جن جا شش ٿيا جن ۾ پاڻي ٿانور داس ، پاڻي جشنرام پاڻي پهلوارام ، پاڻي پريتم داس ، موهنداس به هئا . شهر وارن جي اُتي پرير ڪري مهاراج جن ۲۰-۲۱ ڏينهن چڪر رهيا . تنهن کانپوءِ ڪاهيءَ جا پٽ ڪين وٺڻ آيا . شام جو ۴ بجه ڀڄڻ ٻائيندا شهر مان روانا ٿيا . ساري شهر جي خلق مهاراج جن

پوءِ سنت گنگارام به پڇن ڳايا ۽ اڌ ڪلاڪ کن ستسنگ ڪيائين .
 سوامي چن به ستسنگ ڪيو ۽ پنهنجا مڌر گيت ٻڌايائون .
 سنت گنگارام کان موڪلائي ، پاڻي چاندورام جي آستان تي
 آيا . سنت چاندورام ، مهاراج چن کي ڏسي ، ڏاڍو خوش
 ٿيو . اُتي به سنت چاندورام جي پڙهڻا تي ، سڀني ساڌن
 سان ملي ، هڪڙو پڇن ڳايائون . اُتان موڪلائي آيا ، چوٿ ٻال
 جي آستان تي . چوٿ ٻال ستگرو مهاراج چن کي آسٽ تي
 وهاري ، جامو پائي ، چير ٻڌي وڏي پريمر منجهان ، سمن
 جي مهما جا به پڇن ڳايا . تنهن کان پوءِ چوٿ ٻال کي وٺي ،
 سڌو ستسنگ جي مالدي به اچي ، ستسنگ شروع ڪرايائون .
 ست ڪرم جي وارن هلي چيائون منش کي سدائين ست ڪرم
 ڪرڻ گهرجن ، جي ڪرم ٻن پرڪارن جا آهن :

۱- سڪام ۲- لشڪام - پهرين سڪام ڪرم ، يعني ڦل
 جي اڇا رکي ڪرم ڪرڻ . ٻيو لشڪام ڪرم ، ان جو ڦل آهي ،
 آلتش ڪرڻ جي شدي . سڀني جيون کي پنهنجي آلتش ڪرڻ
 جي شديءَ واسطي لشڪام ڪرم ڪرڻ گهرجن .

آهار ۽ دهنوار شد ڪرڻ گهرجي . ٽئي گڻ آهار يعني
 هڃي ماس آڏي کائڻ ڪري آلتش ڪرڻ ملين ٿئي ٿو .
 انهيءَ ڪري شد آهار ڪرڻ گهرجي . ڪنهن به جيو کي بنا
 ڪارڻ ڏک نه ڏجي . سنگت کي پڙهڻا ڪيائون ته ماس
 هڃيءَ کان ڪنارو ڪندا ته ڀڳوان اوهان کي اوهان جا اڳيان
 پاپ به بخشيندو . ڪن ٿورن ماڻهن هٿ مٿي ڪٽي وڃن ڏٺو
 ته ماس هڃي نه ورتائينداسون . سوامي چن انهن کي ڏٺو
 ڏي . وري سنگت کي چيائون ته جي سدائين لاءِ هڃي ماس
 نٿا ڇڏي سگهو ته جيستائين توهان جي نگرِيءَ ۾ آهيون ،
 جيستائين پاسو ڪريو ۽ پوئو ٿي ، ستسنگ به اچي پوئو ڀڳوان

ستگرو ٽيئون رام مهاراج

آئند هن چيو جو سروب آهي، پر پنهنجي ست چٽ آئند
سروب کان پلجي پيو آهي. وري مهاڻاڻن جي ستسنگ ۾،
ست شاسترن جا ويدانت وچن سڻي، ستگرن جي ڪرپا سان،
آتم گيان پائي، پنهنجي سروب کي سڃاڻي سنسار ۾ ڇيڻ
هڪٽ ٿي رهي ٿو. الاهيءَ وڃي ٿي پڇڻ ڳائي سنگت جي
اندر مها آئند چالائي ڇڏيائون. ستسنگ جي سماپتيءَ وقت
پاڻي جشن رام عرض ڪيو ته سنگت جي مرضي آهي ته صبح
جو ۷ کان ۹ بجي تائين به ستسنگ ٿئي. ستگرو مهاراج جن
سندن ويٺي سويڪار ڪئي.

صبح جو ۷ بجي ستسنگ شروع ٿيو. پهر يائين پڳت واٽورام
۽ پڳت چوٿرام گڏجي مڙج هڃائي، جنهن کانپوءِ ساڍي ۹
بجي تائين سوامي جن ستسنگ ڪيو.

پڳت واٽورام جو ڪاهيءَ واپس ڪونه ويو، سو اتان جا
پاڻي گوڀندرام ۽ پاڻي سوهن رام اچي لڳتا ۽ سوامي جن کي
ڪاهيءَ ۾ چران گهمائڻ لاءِ پنهنجا طرفان پلڻ وڌائون. ڇڪ
جي پريمين سوامي جن کي ڇڏڻ جي نه ڪئي ۽ چيائون ته
اڃا مهينو ڪن نه وڃو. پر ستگرو مهاراج جن ڇڪ جي پريمين
کي چيو ته ابا، ڀلي ڪاهيءَ جي پريمين جو چٽ به خوش
ڪريو. توهان وقت ۱۵ ڏينهن کن رهنداسون. ڪاهيءَ جي
پريمين چيو ڇڏو سائين اسين وڃون ٿا. پڳت واٽورام اٿي
آهي. انهيءَ کي پروگرام ٺاهي ڏنو ته پوءِ اسان وٺڻ اينداسون.
شام جو ۴ بجي سڄي سڌ ۽ ڪيترا ٻاهر جا مهمان ستگر
مهاراج جن سان گڏجي سنت گنگارام جي آستان تي ويٺا
سنت گنگارام سڀني جو پريميهت آدرستگار ڪيو ۽ چيائون
ته، اوهان جو روشن پاڻي مونکي ڏاڍي خوشي ٿي آهي
دستور انوسار، هڪ ٻئي کي حال احوال ڏنائون ورتائون

وئي اچو. تنهن تي سيٺ چويس اٿو ته ڇوڪري کي اسٽيشن تان وٺي اچان، نه پوءِ گڏجي پٽ سان کائيندس. اڃا مولڪي بڪ ڪانه لڳي آهي. نون پلي ڪاغذ. اسٽريءَ ڇيو، مولڪي به بڪ ڪانه لڳي آهي. سڀئي گڏجي کائينداسون. ڇو بڪ ڪانه لڳي اٿن، جو پٽ جي پياس به پٽ پرجي ويو اٿن. بڪ، هڪڙي پٽ جي درشن جي اٿن. آخر ۱۱ بجي موٽر ڪاهي سيٺ اسٽيشن تي وڃي ٿو. پلٽ فارم تي، وڃ هٿ به جهلي، وقت ۽ گاڏيءَ کي ڏسي رهيو آهي. الهيءَ وقت هڪ منٽ به مهيني سمان پيو سمجهي. گاڏيءَ جي اچڻ جي گهٽي لڳي ٿي، سنگل لهي ٿو، پر سيٺ کي سمنار ڏسڻ به ڪونه ٿو اچي؛ هڪ گاڏي ڏسڻ به اچيس ٿي، دل به آند جي لهر اٿيس ٿي. گاڏي اچي اسٽيشن تي بهي ٿي. پٽ کي گاڏيءَ مان لهندو ڏسي، پٽ ڏي وڃي ٿو. دل آند سان پير پور ٿي وڃيس ٿي. وري جنهن وقت پٽ کي ڳرائي پائي ملي ٿو، تنهن وقت دل به آند ماري ٿو سگهيس. اچل کائي، پاڻيءَ جي روپ به اکين مان ٻاهر نڪري ٿو، ڪنٺ روڪجي وڃيس ٿو ۽ وار ڪالڊارجي وڃن ٿا. بس، الهيءَ وقت جي آند کي، فقط سيٺ ئي ڄاڻي ٿو. پٽ کي پاڻ سان موٽر به ڇاڙهي گهر وٺي اچي ٿو. رسوئي کائي سمهي پون ٿا. صبح جو اهو آند گهٽجڻ لڳو. اٿن ڏينهن ڪالپوءِ، سيٺ کي پٽ مان اهو آند ٿو اچي. آخر مهيني کن ڪالپوءِ، هنجو پٽ اهڙو ڪو ڪم ٿو ڪري جو سيٺ ڪاوڙ به اچي پٽ کي چوي ٿو ته، هي مورڪ، ٿو هيءُ ڇا ڪيو. اهڙيءَ طرح گهٽ وڌ ۽ ڪڙا وڃن پٽ کي ڳالهائي ٿو. جي پٽ به آند هڃيس ها، ته سدائين اسٽيشن وارو آند اچڻ گهر ڇڏيس ها. الهيءَ مان ثابت ٿئي ٿو ته پٽ به آند ڪونهي. اهو

آتما ڇت سروب آهي . يعني پرڪاش رُپ آهي ، الهيءَ
ست ۽ پرڪاش رُپ جي آڌار تي ٽيئي سرير ، آسٽول ،
سوكير ۽ ڪارڻ ، اسٽت ٽي اندر ٻاهر ، سارو وهنوار ڪري
رهيا آهن . ست ۽ پرڪاش جي ڪري سارو پرهمند ، چندرما ،
سورج ، آد ، ڇمڪي ، سوييا پاڻي رهيا آهن . جنهن امر آند
جي ڪري سڀني پدارتن مان آند اچي ٿو . هڪ الهيءَ
ست وستوءَ کانسواءِ ٻئي ڪنهن به پدارت ۾ آند ڪونهي .
سنسار ۾ پت جهڙو ٻيو ڪوبه پدارت پيارو ڪونهي . پت
مان ڏاڍو آند اچي ٿو ، پر پت ۾ آند اصل ڪونهي . اُتي
هڪ درشتانت ڏنائون .

درشتانت : ڪنهن سينٽ جو پت ولایت ۾ وڃي پڙهي
ٿو . ڏهه سال پڙهي وڌو امتحان پاس ڪري پنهنجي مائٽا
پتا کي چئي لکي ٿو ته مان هاڻي پڙهي پاس ٿيو آهيان .
فلاڻي تاريخ ۶ به صبح جو ، هواڻي جهاز ۾ هتان روانو
ٿيندس . واٽ تي گهمندو ، ڦرندو فلاڻي تاريخ رات جو
۱۲ به واريءَ گاڏيءَ ۾ پهچندس . پت جي اچڻ جو پڙهي ،
سينٽ خوش ٿي پنهنجي استريءَ کي وڃي ٻڌايو . هر هر
چڻي پڙهي ، خوشيءَ ۾ نه پيا مائپن . مٿن مائتن کي پيا ٻڌائين .
هڪ هڪ ڏينهن پيا ڳڻين . پر هنن واسطي آهي ڏينهن به
سال بچي ٻون ٿا . آخر اهو پڇاڙيءَ جو ڏينهن به اچي
ٿو . انڌن به پت جي خوشيءَ ۾ ، اهو ڏينهن به سندن لاءِ وڏو
ٿي پوي ٿو . سنسار جو ڪم ڪار پاڇي وٺين . ڪنهن به
پدارت مان آند نٿو اچين ، سڄو پت ۾ لڳي ويو اٿن .
گهڙيال پيا ڏسن ، ڪلاڪ پيا ڳڻين . ڳڻيندي ڳڻيندي ، رات
جا ڏهه اچي ٿا لڳن ، استري سينٽ کي چوي ٿي ، رسوئي
کاڻي ، سنيري ، موٽر ڪاهي اسٽيشن تي وڃي ، ڇوڪري کي

باغيچو (۳) سر سبز ٻھاڙ (۴) ستسنگ .

(۱) درياه جي ڪناري تي اچي ويهيو يا گهميو ته به ڇت پوسن ٿيندو .

(۲) سندر باغيچي ۾ وڃي گهميو ته به ڇت ڦلواڙيءَ کي ڏسي خوش ٿيندو آهي .

(۳) ٻھاڙ تي چڙهي هيٺيون نظارو يا مٿيون نظارو ڏسي ڇت خوش ٿيندو آهي .

(۴) ست پوسن ۽ مهائمان جي ستسنگ ٻڌڻ سان به ڇت پوسن ٿيندو آهي .

پرتو جيستائين درياه جي ڪنارو يا باغيچي يا ٻھاڙ تي پيو گهميو ، تيستائين ڇت خوش رهندو . پر جيڪي سندن مهائمان جي ستسنگ ۾ وڃي پير رويي پينگهي ۾ ڇت رويي بالڪ کي وهاري لوڏين ٿا ۽ رام نام رويي کير پياري ، ڇت رويي بالڪ کي ويدانت جي وچن رويي والديڪن سان شانت ڪرائين ٿا ، تن جو ڇت ، آتم گيان پائي پنهنجي سروپ ۾ لتولين ٿي سدائين آئند جي هندوري ۾ لڏندو رهي ٿو . جهنگل مان موٽي آيا ۸ بجه رات جو ستسنگ شروع ٿيو . پهرين پگت وانورام پنهنجي ڀڄن سان سنگت کي موهي وڌو . سنگرو مهاراج جن پوءِ ستسنگ ڪيو . هي چيو ست ڇت آئند سروپ آهي . اهي ٽيئي سروپ هن چيو آتما ۾ ڏسڻ ۾ اچن ٿا . پهرين ست آهي . ست الهيءَ وستوءَ کي ڇڏجي ٿو جو تنهي ڪالن ۾ ڪنهن سان به ناس نه ٿئي . ٽي ڪال : پهريون پوت ، ٻيو پوٽيه ، ٽيون ورتمان . پهريون پوت ، جو وقت گذري ويو . ٻيو پوٽيه ، جو وقت سڀاڻي ايندو . ٽيون ورتمان جو هيٺ هلي پيو . انهن تنهي ڪالن ۾ جنهن جو ناس نٿو ٿئي ، سو ست آهي . ٻيو

ڪر، جي هٿ ۾ هجي ته اوڏي ۽ مهل پريو ۽ جي نالي ۾ دان
ڪر، ڇو جو ٻرلوڪ جي مارڪ ۾ ٻيو ڪوبه سهائتا ڪرڻ وارو
ڪونه آهي ۽ اڪو ڪو دڪان آهي، جتان تون خريداري
ڪندين. انهي ڪري سڀني ڇيرون کي ٻرلوڪ جو سمر
ٺاهڻ گهرجي.

ساوڪ - وکر سو وهاءِ، جو پئي پراڻو نه ٿئي
ويچيندي ولايت ۾، ذرو ٿئي نه ذابيع
ساڪا هر هلاءِ اڳهن، اڳهر جنهن جي اُبهين.

مطلب: اهڙو ڪو گيان پڳتي ۽ جو وڻج ڪر، جو نه پراڻو
ٿئي ۽ نه ئي جنهن مان گهاٽو به پوي يعني ڏيندي وندي
جنهن مان ڪوبه نقصان نه پوي ۽ جنهن جي آسري تون
ٻرلوڪ ۾ وڃي سگه پائين. هيءُ مالش چولو ٻرلوڪ جي ٺاهڻ
واسطي ئي مليو آهي، نه بگاڙڻ واسطي. چوراسي لک جو ٽين
۾ هيءُ چيو ڪجهه به بڻائي نه سگهندو. انهيءَ وقت تي ڪيترا
پڇن اڌ سھت ٻڌائي ستنام ساڪي ۽ جي ڏني لڳائي ستسنگ
سماپت ڪيائون.

ٻئي ڏينهن شام جو ڪاهي ۽ جي ڳوٺ جو پاڻي وائو رام
ڪاهي ۽ جي پٽنجن طرفان سوامي جن کي ڪاهي ۽ ۾ چرلن گهمائڻ
واسطي اچي اڪتو. سوامي جن کي وينتي ڪيائين. سوامي جن
کيس چيو ته پيارا اسان کي هتي اڃا شايد هفتو ڪن لڳي
ويندو. اتي پاڻي جشن رام چيو ته سائين، پندرهن ڏينهن ته
اوهانجي رسوئي پريمين وٽ آهي. سو پڳت وائو رام کي اڃا ڪو
ڏينهن مقرر ڪري نه ڏجو. به، ئي ڏينهن پلي هتي ترسي،
هن جو پڇن به ٻڌو. ڏاڍو سريلو ڳائيندڙ آهي.

مهاراج جن چيو ته ڇت روپي بالڪ کي خوش ڪرڻ لاءِ
سنسار ۾ ڄاڻ ڇڏي، آهي: (۱) د. با. ج. ۱. ۱۷۱

پريو. سواهي جن ستسنگ ۾ پلٽ پاتو. سيٺ کي ۱۲ مهني پٽ ڄائو جنهن جو نالو غوطلداس رکيو ويو. اٺان پائي چوئڻرام پائي لهرومل مڪي، پائي جشن رام آدي ستسنگي سنگرو مهاراج جن کي هزار ٽٽا ڪري چڪ وٺي ويا.

رات جو ستسنگ ٿيو. ست ڪرم جي وار ٿا هلي، ڇيائون ته هيءُ منس چولو پريو جي ڀڄڻ لاءِ ٿي مليو آهي. ڀڳوان جي ڀڄڻ ۽ ست ڪرم کانسواءِ هن چيو جو ڪوبه سنگي ڪولهي. ڳڻتب پريوار سڀ جيوکي وڃر ڇڏي ويندا. ائين چئي هيٺيون ڀڄڻ شروع ڪيائون.

راڳه ٽلڙم

ٽل - ديس چوڙ پري ديس ۾ آئي - ساڄا وڻج وهانا ري
۱ - اؤٽ مسافر جاڳو جلدي - نيند نه ڪرنا دانبا ري
۲ - اس ڇڳه ڪي بازار منجهاري - ستسنگ ڪلا دڪانا ري
۳ - سنت جنان ڪي سڀوا ڪرڪي - هر ڪا درشن پانا ري
۴ - ڪهي ٿيڻون سنگر پري سادي - پاتو پل نر پانا ري

راڳه ڪاهول

ٽل - منشي ڪاهي ڪوئون آيا ري
ڇڳه ۾ جنسي جنم دٿيا هٿ - ٽسڪو ٺاهه ڏيايا ري
۱ - مات گريپ ۾ اٿي ٿي جب - هرسي ٻول بندايا ري
۲ - ٻاهر نڪسي ٺاهه ٻسارا - موهه ليٽا تجھ مالايا ري
۳ - پالڇ ٽٽو ڪي ديهه ديڪي - نج سورڙپ پلايا ري
۴ - ڪهي ٿيڻون هر ڀڄڻ بنائون - ڀرڪي هات ڀڪايا ري
سلوڪ - گانت هوءِ سو هات ڪر، هات هوءِ سو دي،
آهي هات نه باڻيان، ليٽا هٿ سو سي لي.
مطلب: ٺوڪي ٻنڍ ۾ ڇڳو پيسو هجي، سو کڻي هٿ ۾

ٻڌي ٿن پرڪارن جي آهي. (۱) لؤدي (۲) موٽي (۳) ٽيلي. (۱) لؤدي ٻڌي: گهوڙي جي ٿل کي ٿوڊ چئبو آهي، جنهن ۾ سڙي سان سوراخ ڪڍبو ته ڪدم پورجي ويندو. ٽن ڪشطن جي لؤدي ٻڌي آهي. هڪ ڪن کان ٻڌن ۽ ٻئي ڪن کان ڪڍي ڇڏين. ٿوڊ وانگر هنن کي ڪوبه اثر ڪونه ٿيندو آهي.

(۲) موٽي ٻڌي: ڪن جي ٻڌي موٽي ۽ وانگر ٿيندي آهي يعني چئن موٽي ۾ چيترو سوراخ ڪبو اوتروئي سوراخ ظاهر ٿي بيهندو. ٽن چيترو سنڌ مهاڻا ٿون اُڀرڻ ڪندا، اوتروئي ڪين ياد بيهندو.

(۳) ٽين منشن جي ٻڌي ٿيل وانگر آهي. چئن ٿيل جو ٿڙو پاڻي ۾ ڇڏبو آهي ته پڪڙجي رنگ رنگ ٿي ڇمڪندو آهي ٽن آهي سار اُڀرڻ ياد ڪري انهي ۽ ويچار سان وستار ڪري وڌائي وڃي آتما جو ساڳي ڪار ڪندا آهن.

وهنوار خواه پرمارت جو ڪيان ٻڌي جي ڪري ٿي ٿو. انهي ڪري سدائين ٻڌي کي اُٺ ۽ پوٽر ڪندو رهجي. ٻڌي اُٺ ۽ پوٽر ڪيئن ٿيندي، تنهن لاءِ هي چار اُٺ آهن. ۱- شد ساڻوڪي آهار ۲- ستسنگ ۳- ست شاستر چمتن ۽ ۴- لام جي اڀياس ڪرڻ سان ٻڌي اُٺ ۽ شد ٿي ٿي. اهڙي طرح جي ويلاڪيان ڪندي مٿيون ڀڄن اُٺ سهت چئي ستسنگ سمايت ڪيائون.

اتان ڏهن جي ڳوٺ ۾ سيٺ پرچومل وٺي آين. اُتي ه ڏينهن رهي ڀڄن ڪير ٿن جو ڏاڍو آند ڪيائون. هڪ ڏينهن ستسنگ وچ ۾ سيٺ پرچومل اُتي ستگرو مهاراج جن کي برار ٿنا ڪئي ته پڳوان! توهان هرتا ڪرتا ڄاڻي ڄاڻڻ هار آهيو. هن داس کي ستنان ڪانهي. سو ديا ڪري منهنجي جهول

چند - ري من سڀ ڪا موه ٿيا گو، موه مها وڪرالا هئم،
 موه ڪٽنب سي ڪيٽا جسني، موه تسڪو گهالا هئم،
 آرجن جسسي وير بهادر، قسي موه ڪي جالا هئم،
 ڪهي ٿيئون جو موه ٿيا ڪي، سو جن رهت سڪالا هئم.
 آلهي موه روپي اولده ڪي ناس ڪرڻ واسطي هڪ
 آتم گيان روپي هي آهي جو پر ڪاش ڪپي. سو آتم گيان
 برهم ليشني، برهم سرو تري، ديه: ڌاري پورن ستگرو
 جي دواران ٿي ملندو آهي. آلهي گيان جي پر ڪاش ڪري
 موه روپي اولده دور ٿي ويندي. تنهن ڪالپوءِ ڇڳياسو ٿر ٿي
 ٿي آتم سک ڪي پائيندو. آلهي موه روپي اولده جي
 ڪڍڻ واسطي بس اهوئي ساڌن آهي. شام جو منڊليءَ سميت
 موٽي جاءِ ٿي آيا. رات جو ستسنگ ۾ هيٺيون ڀڄن چيائون.

راڳ ٽوڙي

تل - ڪٿا سن ڪولہ ڪيٽ وڃار
 اوچل ديهي لائين گنوائت - بنا ڀڄن ڪر نار
 ۱ - ڪٿا هريءَ جي آهي ڇڳ، پر - سڀ ڪرمن کان سار
 سڀئي سڀئي نا سمجهه پرايٽ - جنم ڪيٽ بيڪار
 ۲ - موه، ممت متسر نا ڇڏيٽ - ڪام ڪروڌ اهدڪار
 ڪرڻ لڳين ات پچر پرائي - تانتي توه ڌڪار
 ۳ - وڻجارو ٿي جنهن لڳ آئين - سولہ ڪيٽ واپار
 ڌرمراءِ ات ڪين ڇڏيندءَ - پورو ڪندءِ آچار
 ۴ - من جي مس ڪر سرتي ليڪڻ - ٿيءَ تون لڪڻي هار
 ڪهي ٿيئون لڪ رام نام آر - پائين موڪي ڌنار

ان ڀڄن جي ارت ڪندي ٽن پرڪارن جي ٻڌين جو بيان
 ڪيائون. چيائون ته ستسنگ ۾ جيڪي ماڻهو اڇپتا، ننڊي

۾ رهندي پنجن وڪارن کان ڪيئن رهائي پائجي تنهنجو
 سولو آڀاءُ ڪرڻا ڪري ٻڌايو؟
 تنهن تي مهاراج جن هيءُ هيٺيون شيد ٺاهي سڀني کي ٻڌايو.

راڳ جوڳ

ٿل - ڪر ڪو ديهه سڌار پيارا، پاڻ وڪارن کان نه بچائي.
 ۱- ڪام جڏهن ٿو زور لڳائي، شرم مرم سڀ شان وچائي.
 هر دم ٿي هوشيار پيارا، جت ست سان نون پڙيتي پائي.
 ۲- ڪروڌ جڏهن ٿو جوش جڳائي، جان جگر ۽ جسم جلائي.
 دل کي ڏي ٽون نار پيارا، ڪميا شانتِي صبر پرائي.
 ۳- لوپ جڏهن ٿو لائي لوري، ڏن ميڙ جي ٿي جيءَ جهوري.
 سچ جو ڪر وهنوار پيارا، هردي ۾ سنتوش وڌائي.
 ۴- موهه جڏهن ٿو من کي منجهائي، تيرج بل ۽ ٻڌي گڏوڏي.
 من مان ڪڍ اند ڪار پيارا، برهم گيان جي چوٽ جڳائي.
 ۵- گرپ جڏهن من واس ڪري ٿو، ڌرم ڪرم کي ناس ڪري ٿو.
 پاءِ حلیمت هار پيارا، ڪهي ٽيٽون ايمان مٽائي.
 اهو ڀڄن ٻڌائي چيائون ته هي پيارا، هن ڀڄن جي ويچار
 ڪرڻ ۽ رهڻي رهڻ سان منهن ڄم جلدِي سڌري پوي ٿو ۽
 هيءُ چيو وڪارن کان رهائي پائي سگهي ٿو.
 سلوڪ - موهه مهادوڪ روپ هئ، تانڪو ڏيو نڪار،
 پوريت جڳت کي ڇاڏڪي، آڀنا ڪرو اُڌار.
 مطلب: سنساري پڌارتن جي پُريت وڌي ڏک ڏيڻ وارو
 آهي. تنهنڪي تياڳي پنهنجو اُڌار ڪريو. پُر جتن سنت سمجھائڻ
 ٿا تنهن اڳيالي پاڻ وڌيڪ موهه روپي گهري ڏياري ۾ اڳي
 وڃي رهيا آهن.

بيڏالهن دڪ جو آواز ٿو ٻڌجي. سونراس ٿي توهان جي ڇون ڪنول ۾ آيو آهيان ته منهنجو آڌار ڪريو. چوراسي لک چوٿين ۾ ڦرندي ڦرندي سون تمام گهڻو دڪ پاتو آهي. هاڻي ڏاڍو ٿڪجي پيو آهيان. مون کي آتم گيان جي جهاز ۾ چاڙهي، هن پيانڪ سار ڪان ٻار ڪري پنهنجي اعليٰ انساني ديس ۾ پهچايو.

انهيءَ وقت تي ڪيترا ٻار ٿنا جا ٻچن ڳائي بس ڪيائون ته پائي گو بندرام چوڻ لڳو ته هي ڀريو، شاديءَ ۾ ڪجهه رڪاوٽ ۽ ڪٽ ڪٽ ٿي پيئي آهي. ڪرپا ڪري پلٽ پايو ته سڪ سان ڪارج راس ٿي. اها ارداس ٻڌي فرمايائون ته بابا ڪاڻي چنٽا نه ڪريو. انٿريامي ڀريو سيني کي سمت ڏيندو ۽ توهانجو ڪارج نرو گهٽتا سان سمپورڻ ٿيندو. سنگت کي چيائون ته پلٽ پائي ڀريو ڪريو. پلٽ پائي، ٻار ٿنا ڪرائي ستسنگ سماپت ڪيائون.

اهڙيءَ طرح هر روز رات جو ستسنگ ڪندا هئا. ڳڙهي عادوشاهه، چڪ، ڪاهي ۽ ٻين ڪيترن ڳوٺن جي خلق مهاراج جن جو جس ۽ ڪير ٿي ٻڌي، درشن لاءِ ايندي هئي. ماستر ڪيشوداس ۽ ڪي ٻيا شش ٿيا. آخر پائي گو بندرام جي ڀائرن جي شادي ٿي ويئي. ڳڙهي عادوشاهه جي مڪي اندرام ۽ چڪ جي پائي جشن مل پائي چوٿت رام ستگرو مهاراج جن کي پنهنجي ڳوٺ ڇڏي گهمائڻ لاءِ وينتي ڪئي جا سوامي جن سويڪار ڪئي.

بقي ڏينهن صبح جو ستگرو مهاراج جن سيني کان موڪلائي عادوشاهه جي ڳڙهين ويا. اُتي شام جو درياهه جي ڪناري گهمڻ ويا ۽ هڪ ٻير جي وٺ هيٺان وڃي ويٺا. اُتي پائي گو بندرام هٿ جوڙي سوال ڪيو ته هي ڀڳوان! هن سنسار

ڪرڻ گهرجي ته هي پريو، هن سنسار ساگر کان تاري، مونکي
پار ڪريو!

سلوڪ - هئن اناٺ آڻشي ڏکي، ڊريو ڊيڪ سنسار،
ڊوٻٻت هون ڀو سنڌ مين، موه ڪرو پريو پار.

مطلب: پريو، مان الٻت، منهنجو سنسار ۾ ڪوئي رڪيڪ
مددگار، ساڻي ڪونهي. مان تمام ڏکي آهيان. هيءُ پيانڪ
سنسار ڏسي ڊڄي رهيو آهيان ۽ هن سنسار ساگر جي آشا
روپي جل ۾ غوطا کائي رهيو آهيان. مونکي لڙيٽ ايناسي
گهر ۾ پهچايو. توهان کانسواءِ ٻيو ڪوئي آسرو ڪونهي.
سوڀو - سرور اور ستي هويه نراسا -

چـرن آپڪـي آن گـهي،

لاڪ چوراسي جون چڪرڀر -

قرر هم بهم ڊوڪ سهي،

ڪرپا ڪرگر اپنا ڪيڇي -

طـرف تمهاري ڏيڪه رهي،

ڪهي ٽيئون گرپار ڪرواب -

ڀو سنڌ ۾، مڱن جاٺ بهي.

مطلب: چئن کانگ جهاز تي اچي وهندو آهي ۽ جڏهن
جهاز سمند ۾ به چار ميل پري هليو ويندو آهي، تڏهن خيال
ڪندو آهي ته هاڻي جهاز کي ڇڏي ٻئي هنڌ وڃي وهان. اهو
خيال ڪري جڏهن چئن ئي طرفن کان ڦري ڏسندو آهي ته
وهڻ جي جاءِ ڪانهي ۽ چوڌاري پاڻي ئي پاڻي آهي، تڏهن
جهاز کي ئي پنهنجو آسرو سمجهندو آهي. تنهن ستگرو مهاراج جن
انٽريامي، مون هن سنسار ساگر ۾ چئن ئي طرفن کان ڦري
ڏٺو آهي ته ڪٿي به سڪ ڪونهي. جيڏانهن ڪن ٿو ڏجي

شرتابون وٺي، گلن جا هار کڻي، شهر جي ٻاهران پينا هئا. ستگرو مهاراج جن کي گلن جا هار پائي دهلن دمان سان پائي گوبندرام جي اوطاق تي وٺي اچي هڪ سينگاريل آسٽو تي وهاريائون. پرساد پيٽا رکي هٿ جوڙي، خبرون چارون وٺڻ لڳا. سوامي جن چيو خبرون سڀ سڪ جون آهن. انٽريامي پڳوان جتي ڪٿي آند منگل ڪيا آهن. سڀيئي هڪ ابناسي گهر جا آهيون. پنهنجي لڇا ۽ ڪرمن جي ڪري توهان هتي سکر ضلع ۾ ۽ اسان حيدرآباد ضلع جي ڪنڊوءَ ۾ جنم ورتو. هتي پائي گوبندرام پنهنجن ڀائرن جي شاديءَ تي وٺي آيو آهي. رات سکر ۾ هٿاسون هيٺ هتي اوهان پريمين کي ڏسي خوش ٿيا آهيون. پر وڌيڪ خوش ٿڏهن ٿينداسون، جڏهن اصلي گهر ۾ هلي هڪ ٻئي کي گڏجون. وڌيڪ خبرون توهان کي ستسنگ ۾ ئي ٻڌائينداسون. هاڻي توهان پنهنجون خبرون ٻڌايو.

نهنجي مڪي راجلداس هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي پرڻو توهان جي ڪرپا سان وقت چڱو پيو گذري. هر ڪو پنهنجي ڪار وهنوار ۾ لڳو پيو آهي. توهان جي مهمي پائي گوبندرام ڪندو هو. اسان کي اوهانجي درشن جي اڪير هئي اوهانجي وامت ٺهاري رهيا هٿاسون. توهانجو درشن ڪري ڏاڍو خوش ٿيا آهيون. ڪڇ وقت ويهي سڀيئي پاڻ پرساد وٺي، پنهنجي جاء تي ويا.

ستگرو مهاراج جن پوڄن کائي آرامي ٿيا. شام جو ۴ بجي اٿي جل پان ڪري سڀني سندن کي وٺي سکر تي ويا. ۷ بجي ڌاري موٽي جاء تي آيا. ۸ بجي ستسنگ سپاڻي اچي براچمان ٿيا. سپاڻي پور هئي. پراڻا جي مهمي تي پوڄن ڪيائون. چيائون ته جيڪي سدائين ست چٽ آند پر پورو ٻڌا ٿا اڳيان پراڻا

کانسواءِ بيا به کيترا ئي منجهن گڻ آهن. سندن دل ۾ ڪنهن به پدارت جي ڪامنا ڪانه رهندي آهي. سر دل معنيٰ سڌائين مٺي ستيم، ٻولي ٻولي وارا آهن. سڀني جيون جي اُڌار واسطي نت اوتار ڌاري سنسار ۾ ايندا آهن ۽ ستسنگ جو ديهان لڳائي، سڀني جيون کي پريم جي سرڪي پياري سندن هردا سڀل ڪري پريو سان ملائين ٿا.

راج ڪوهياري

ٿل - ديڪا جڳ ۾ سڌت اُڌاري، سار گراهي ست ويڇاري
۱- سچ هي ديوي سچ هي ليوي،

سچ هي ديڪي سچ هي سيوي
سر دم آدي ڪت گڻ ڌاري
۲- اپني شريسر ۾ نوڪ سهار نه،

سڀ جيوون ڪي ڪشت اوار نه
سوارت بن سي پراڻڪاري
۳- ات ڪر پالو ڪر ڪر هٿن،

جنم مرن ڏک ڪو وي هر هٿن
مات پتا تي ات هٿڪاري
۴- ڪهي ٽيئون سي برهم گياني،

رهڻي آتم انتر ڌياني
جائون تن ۾ مٿن بلهاري.

آخر ستسنگ سماپت ٿيو ته سنگت مهاراج جن کي چوڻ لڳي ته ڪرپا ڪري ڪجهه وقت رهي نام جي ورکا ڪريو. مهاراج جن کين چيو ته اسان کي عظمت جي ڳوٺ ۾ شاديءَ تي وڃڻو آهي. موٽندي داڻو پاڻي هوندو ته اچي رهنداسون.

تاريخ ۶ ويساک، سنبت ۱۹۷۷ صبح جو ۱۱ بجي عظمت جي ڳوٺ ۾ پهتا. شهر جا پننچ پريمي اڳ ئي دهل

بلهاري وڃان جو مولڪي سڃاڻي سڃي سمجهاڻي ڏني
 اٿئي. اهو رنگ ڏسي پاڙي وارا مهاڻا کي چوڻ لڳا ته
 هن توهان کي تمام خراب وڃن ڇڏيا آهن ۽ توهان وري
 هن مورڪ کي پيا هٿ جوڙيو! تنهن تي مهاڻا چيو ته ابا
 هيءُ مورڪ ڪونهي، تمام ٻڌيوان آهي، مولڪي هيل ٻائين
 ڪنهن به ڪوٺ سڃاڻو هو. هن ئي سڃاڻي مولڪي اُپديش
 ڪيو آهي. چويٽو ته تون ڪريل آهين. سو برابر مان اڳ ڀرڻ،
 ڀاڪار هوس ۽ هاڻي ڪرڇي، سرڳڻ ساڪار ٿي پيو آهيان.
 ٻيو ڪپڙي يعني ڪاڀا روڻي پٽي پھري آيو آهيان. ٽيون
 چويٽو ته ڀولڻي آهين. برابر ڀولڻ ڪري وهندڙ جي ڪم
 ڪار ۽ مٿن مائٽن کان چٽو آهيان. اهڙيءَ طرح مولڪي سڃاڻي
 هن اُپديش ڪيو آهي ته پاڻي يعني پيءُ، جو پرمانا آهي،
 تنهن کي جلدي پاءُ. بدمعاش يعني سرڀر جو ماس تمام خراب
 آهي، جو مٽي کانپوءِ ڪنهن به ڪم جو ڪو نه ٿيندو. تنهن
 ڪري سرڀر جو ايمان ڇڏي ڏي. لامراد يعني لام جو آراڌن
 ۽ ڀڄن ڪر. لپاڳا يعني لانا سنسار جي روپ تياڳي، وڃ حرامي
 يعني الترمڪ ٿي وڃي هريءَ ۾ آرامي ٿي ۽ پنهنجي آتم
 ابدا سي گهر ۾ سڪي ٿي ۽ مهاڻا جا وڃن ٻڌي اهو ماڻهو مهاڻا
 جي پيرن تي ڪري پيو. اکين ۾ جل آڻي، روڻي چوڻ لڳو
 ته هي ٻريو مولڪي معافي ڏيو. سبت کيس آشيرواد ڏيئي
 روانو ٿيو. اهو درشتانت ٻڌائي سوامي جن چيو هي گرمڪو،
 جڏهن پندورو ڪنڊن کي ڇڏي سڀني گلن مان سڳندي وٺي
 ايندو آهي، جڏهن ماڪيءَ جي مک ۾ جي ڪڙي وٺ مان به
 منار ڪڍي ايندي آهي. تڏهن گرمڪ وويڪي مهاڻائون
 سڀني مان سار ڪٽندا آهن. سر معنيٰ من کي روڪين ٿا. دم
 معنيٰ پنهنجي اندر ۾ن کي وڃن کان روڪين ٿا. تنهن

۾، نه تيرت نه مندر، نه ندين، نه پهاڙن ۽ نه جهنگلن ۾ ڳولھج. باقي جتي ست پرش مهاڻا ٿون، لشڪامي، نرمالي، اُدارچت منهنجي ڪيترائي ۽ جس ڳائيندا هجن، اُتي اچي منهنجو درشن ڪج، ڇو جو ستسنگ ٿي منهنجي رهڻ جو خاص استان آهي. پوءِ ڇيائون ته ڀڳوان ستسنگ روپي گهر ۾ رهي ٿو. اهو ستسنگ روپي گهر، خاص ڀڳوان جي رهڻ لاءِ ڪيتريون تڪليفون وٺي، سنتن ٿي ٺاهيو آهي انهيءَ لاءِ نه ڄڳاسين، موهڪش ۽ ڀڳوان جي ڀڳتن ڪي، ڀڳوان جي درشن ڪرڻ ۾ سولائي ٿئي. سنت سدائين پراڻڪاري، سدا س ويڇاري ۽ ٻرم اڏاري ٿيندا آهن.

سلوڪ - ات ڪرپال نه دروهه، چت سهن شيلتا سار،
سم دم آڏاڪام مت، مردل سرو اڻڪار.

مطلب: سنت مهاڻا ٿون وڏي ڪرپا ڪري اننت جنمن ۾ ڀڳوان کان وڇڙيل ڇيو ڪي پريو سان ملائي ابداسي گهر ۾ پهچائي اُن جو آواگون جو ڦيرو مٽائين ٿا. جن مهاڻائن جي چت ۾ ڪو ڊوه، ٺڳي يا پاڪند ڪونهي ۽ چت سدائين ٻوٽر اٿن. تنهنجي جي ڪو ڪٽي نندا، ڳلا يا اپمان ڪري نه به اُنڪي ڪو پٽ پاران ڪونه ڏيندا آهن ۽ نه ئي چت ۾ ڊڪي ٿيندا آهن. پر اُنڪي پنهنجو مٽر ڄاڻي اُن مان به سار ڪٽي پنهنجي چت ۾ خوش ٿيندا آهن.

هڪ اوتوت آتم گياني مهاڻا هڪڙي گرهستيءَ جي در تي اچي پوڄن لاءِ هري نارايڻ ڇيو. گهر مان هڪڙو پيارو ٻاهر نڪري مهاڻا کي چوڻ لڳو ته هي ڪرپل، ڪپڙي، ديونگي، پاڻي، بدمعاش، نامراد، ٺاڳا، وچ بدنام، حرامي. مهاڻا هٿ جوڙي چوڻ لڳس ته پيارا تون ڏن، ڏن آهين. جو سڄي شهر ۾ ٽوٽي هونڪي سڄاڻو آهي. مان تونان

پرسن ٿيندو آهي.

سلاوڪ - جوڳي جهنگل سيوڙا، سنڀاسي درويش،
بنا پريم پيچي نهين، دلپ ستگر ديش.

مطلب: جوڳي جهنگل، سنڀاسي، پيراڳي آڌ ڪهڙي به
ذات، ورط، پنت، ڀنڪ جا هجن، سي پريم سان ئي ڀڳوان
سان ملي سگهندا. اها سڄي ڀڳتي ۽ پريم سنتن جي سنگ
مان پراپت ٿيندو. ستسنگ پريم ۽ ڀڳتيءَ جو گهر آهي. انشيامي
ڀڳوان ستسنگ روپي گهر پر رهيتو.

درشتانت: هڪ ڏينهن نارد منيءَ کي ڀڳوان جي درشن
جي ڏاڍي پياس ٿي. سو وٽڪٽ پريءَ ۾ ويو. ڏسي ته ڀڳوان
آهيئي ڪونه. پڇيائين ته ڀڳوان ڪٿي آهي؟ پارشدن چيس
ته الائي ڪيڏانهن لڪي ويو آهي. هڪڙو گهر هڃيس ته
توهانڪي ڏسيون. نارد وٽڪٽ پريءَ ۾ ڀڳوان جي رهڻ جا
آستان، مندر ڳولهي، رستو وٺي روانو ٿيو. جهنگل، سن،
نيرت، لڏين جا ڪنارا ڳولهي پري ڳولهي پري هڪ شهر ۾
اچي لڪيو. ڏسي ته ستسنگ ٿي رهيو آهي ۽ ڀڳوان پراجمان
آهي. ڀڳوان کي منومتي پر ٿام ڪري، هڪڙي ڪنڊ کان
ويهي رهيو. جڏهن ستسنگ سماپت ٿيو، تڏهن ڀڳوان کي
ڏٺو ته پر ٿام ڪري چوڻ لڳو ته هي وٽڪٽ نات، اڄ
توهان کي ڏاڍو ڳولهيو اٿم. الاجي ڪٿي ٿا رهو. مولڪي
کا مقرر جاءِ ڏسي ڇڏيو ته جنهن مهل توهانجي درشن جي
پياس لڳيم، تنهن مهل سڌو اتي اچي توهانجو درشن ڪريان.

ڀڳوان چيو:

سلاوڪ - نا هم وسامي وٽڪٽي يوگينام هردي نه په

مد پگتايتر گائنتي، تتر تشنامي نارد

مطلب: هي نارد مولڪي نه وٽڪٽ ۾، نه يوگين جي هردي

مهاراج جن فرمايو ته وڃن ڪونه ٿا ڏيون، پر جي هن
 پاسي کان آياسين ته ويچار ڪنداسون. گاڏي چٽل لڳي، سڀيئي
 پريهي موڪلائي روانا ٿيا ۽ گاڏي به تيز هلڻ لڳي. شام جو
 اچي سکر اسٽيشن تي لٿا ۽ سڌو سنت بلورام، سنت گنگارام
 جي شش جي آستان تي آيا. پاڻي گوڀندرام اڳڀر ئي بندوبست
 ڪرائي ڇڏيو هو. سنت بلورام ساڻن پريم ۽ آدرستڪار سان
 مليو ۽ سڀني کي آسٽن تي وهاري، چوڻ لڳو ته وڏي ڪرپا
 ڪئي آئون جو سکر ۾ پٿار جي درشن ڏنو آئون. پاڻي گوڀندرام
 توهان جي ڳالهه ڪندو هو، اسان کي به گهڻن ڏينهن کان
 پياس هئي، ته ڪڏهن توهان جو درشن ٿيندو. سڀني چل پان
 ڪيو. پوءِ سنت ڪيارام چيو، ساڻن اڪل به هوندا، پر هتي
 به سڀيئي پريهي توهان جي ستسنگ ۽ درشن جا پياسي آهن.
 سو ڪرپا ڪري ڪلاڪ کن ڏيو. مهاراج جن چيو ته سنتن
 جي درشن سان سڀ ٽڪاوت دور ٿي وڃي ٿي. رات جو
 پلي پريمين کي ستسنگ جو پروگرام ٻڌايو. پوءِ سنت بلورام
 ۽ پاڻي گوڀندرام سان گڏجي، درياهه جي هن رستي گهمڻ
 ويا. ڪيترن گُردوارن ۽ مندرن ۾ پڇڻ ٿي رهيو هو
 تمام سندر نظارو هو. سنت بلورام کي چيائون، هتي ته سرڳ
 پري لڳي پيئي آهي. ائين گهمندا ڦرندا، رهاڻ ڪندا
 اچي ستسنگ جي جاءِ تي پهتا. هزارن جي تعداد ۾ خلق
 آيل هئي. سنگت پاڻ پُرشاد رکي، پيرين پئي وهندي ويئي.
 ستسنگ شروع ٿيو، سرواڻند، گرمکداس ۽ ٿانورداس موج
 ۽ مستي ۾ اچي خوب ڳايو. تنهن کانپوءِ، ستگرو مهاراج جن
 ۽ سوامي گوال لعل جن ستسنگ شروع ڪيو. پريم، ستسنگ
 ۽ سنتن جي مهما جا پڇڻ ڳائي چيائون ته جن سڄو پريم ڪيو
 آهي، ان ئي پريم کي ٻاڻو آهي، ڇو ڇو پڳوان پريم تي

پاڻو پهريون - باب ۵

ٻئي ڏينهن صبح جو گوال لعل، سرو آئند ۽ گرمکداس،
کيارام، ٿالورداس ۽ سنت گهندورام کي ساڻ ڪري،
گوبندرام سان روانا ٿيا. ٿندي آدم اسٽيشن تي پهچي،
۱۰ بجه گاڏي ۾ وڃي چڙهيا. گاڏي ۾ کيارام چوڻ لڳو
ته روئي نه ڪنئين ڪالهه آئون ۽ مون کي نه بڪه لڳي آهي
۽ اسٽيشن جو ڪاڌو نه ڪونه کائينداسون.

سوامي جن چيو آيا، پريو پاڻهي ڪرائيندو. ٺوهان ويٺا
ڀڳوان جا رنگ ڏسو. گاڏي اچي شهدادپور ڀيني ته پاڻي
ڏيوارام، شامداس، چوٿورام، ماڻي پوڄي، پاڻي آسنداس،
ڪشوري رام، پاڻي ڪيولرام ۽ ٻيا ڪيترا شهدادپور جا
پريمي، گلن جا هار، ميوو ۽ پوڄن ڪيو، اڳ ۾ ئي اسٽيشن
تي بيٺا هئا. گلن جا هار پاڻي، جڙجڙ ڪار بولائي، ميوو
۽ پوڄن ڏيئي، چوڻ لڳا ته سائين، هيٺتر اسان ٺوهان کي هتي
لهڻ لاءِ ڪونه ٿا زور ڀريون. باقي موٽندي، ڪرپا ڪري
ضرور اسان وٽ لهجو، هفتو کن اڳواٽ احوال ڏجو ته اسان
بندوبست ڪنداسون. ستگرو مهاراج جن کين چيو، ته پهرين ته
ٻڌايو ته ٺوهان کي اسان جي وڃڻ جي ڳالهه ڪنهن ڪئي.
ڀڳت ڏيوارام چيو ته سائين، ڪالهه ڪندوءَ جو هڪ ماڻهو
هتي گذرا ڪٿي آيو هو، تنهن ٻڌايو. مون رات ئي وڃي،
پريمين کي ٻڌايو ۽ صبح جو گڏجي اسٽيشن تي ٺوهان جي
درشن لاءِ آيا آهيون. هاڻي اسان جي ارداس قبول پوي
ته موٽندي اسان وٽ ضرور لهندا.

مطلب: ڀڳوان جي سڄي پریت کیترو بہ کٽي ڪو
لکائي، تہ بہ لکي ڪانہ سگهندي.

کبير صاحب جن چون ٿا پریم جي مستيءَ ۾ جي کیر
ڪڇي نہ سگهندو، تہ بہ پریم جي وارثا ٻڌي، روئڻ ضرور
اچي ويندس. اهو پریم بہ تمام چڱو آهي، پر وچولي درجي
جو آهي. اٽل پریم اهو آهي، جو ڀڳوان پریت ۾ جي وچوڙي
۾ ٽٽڻدو رهي.

سلوک - پیدارا ٻچڙي روؤ هین - ساڇا پریم نہ جان،
ساڇا پریم سو جانئڙي - ٻچڙت جاوي پوان.

مطلب: پرمانا پریت ۾ جي وچوڙي ۾ روئڻ بہ ڪڇو پریم
آهي. پر سڄو پریم اهو آهي، جو پریت ۾ پرمانا جي وچوڙي
۾ پوان نياڳي. جئين راجا دسرت - سري رام جي وچوڙي ۾
پوان نياڳيا.

سلوک - سارس کڄم پریتی سڄي - یُگل قوت جڳم مانہ،
کھی ٽیئون جو اک مري - دؤجا جیوت ناہ.

مطلب: سارس پکین جي پاڻ ۾ اهڙي پریت ٿيندي
آهي، جو سدائین ۾ گڏ گهمندا آهن. جي هڪڙو مري وڃي
تہ ٻيو آهيءَ جي پریم وچوڙي ۾ پنهنجا پوان نياڳيندو آهي؛
نئن جن جي هردي ۾ اهڙو پریم آهي، تن سان ڀڳوان،
سنت، گرو، لوڪ پرلوڪ ۾ سدائین گڏ آهن. ۲-۳ ڀڄن پریم
سان ڳائي، سنگت کي چيائون تہ اسان صبح جو سويل سکر
ضلع جي عظمت شهر ڏانهن وينداسون، جو پاڻي گوپندرām
نيکيدار وٺڻ آيو آهي. توهان سڀيئي ستسنگي، پاڻي ٺهراڻ
سان گڏجي، لت لیر سان ستسنگ ۽ سنتن، مهمانن، مسافرن
جي پریم سان شيوا ڪندا رهجو. پنهنجو چت نام ۽ گر پڳتيءَ
۾ وڌائيندا رهجو. ستنام ساکيءَ جي ڏنيءَ سان ستسنگ
سماپت ٿيو.

کي بند ڪيو اٿس ۽ ڪيترن کي بند ڪري رهي آهي .
 ڪوئي ڪوئي ويڙهي هن کان ڇڏي ، ڀڳوان جو ڀڄڻ ڪري
 پنهنجو اڏار ڪري ٿو . ستسنگ سمايت ٿيو .

ستگرو مهاراج جن ۵ مهينا ڪندو ۽ ڀرت ليم سان ستسنگ
 ۽ سنتن مهمالن جي شيوا ڪندا رهيا . هڪ ڏينهن ، تاريخ
 ۲۰ چيت سنبت ۱۹۷۷ ، صبح جو ۱۰ بجي ڀائي گوبندرام
 ٺيڪيدار ، سکر ضلع جي عظمت جي ڳوٺ وارو ، پراڻن هالن
 مان اچي اڪتو . هٿ جوڙي چورنگ لڳو ته سائين ، مان ۲-۳
 مهينا سڀ کان موڪل وئي ، ڳوٺ ويو هوس . پنهنجي ڀائرن
 کي مڱائي ، شاديءَ جو مهورت تاريخ ۱۲ آڪاڙ چوڏس تي
 ڪڍائي آيو آهيان ۽ ڪرپا ڪري ، پنهنجي هٿن سان هلي ،
 پنهنجي ڀڄڻ جو ڪارج ڪرايو ۽ اسان داسن جي گهر ڇڏڻ
 گهمائي ، پوئو ڪريو . منهنجي ڳوٺ جا ماڻهو توهان جي درشن
 جا پياني آهن ۽ چئي ڇڏيو اٿن ته ڪيئن به ڪري ، ستگرو
 مهاراج جن کي وٺي اچج . سو پريو ، ارداس قبول ڪريو ۽
 پروگرام ڏيو ته ڳوٺ لڪي ڇڏيان .

ستگرو مهاراج جن سندس سوال مڃيو . ڏهن ، بندرهن
 ڏينهن کان پوءِ ، ڀائي گوبندرام مهاراج جن کي وٺي آيو . ان
 رات جو ستگرو مهاراج جن ستسنگ ۾ پريم جو پرڳڻو هلايو .
 چيائون ته سڄو پريم اهو آهي ، جو سدائين چندرما جي
 شڪل پکڙ وائڳو وڌندو رهي .

ساروڪ - ساڄا پريم سوجانئي - بيچ چند جيون هوءَ ،
 ڪهي ٿيئون ڪب نا گهتي - دن دن بڙهتا سوء .

اهڙو سڄو پريم ڇهي ڪو به سگهندو .
 ساروڪ - پريم ڇپايا نا چڀي - جا گهٽ پر گهٽ هوءَ ،
 جي پي مک نا ٻوليئي - نين ديت هيءَ روءَ .

وڃڻ. مولڪي پنهنجن ٽڪيٽن لاءِ پيسا به ڏنا آهن. سوامي ۽ جن
هنجي ڳالهه قبول ڪئي. سياڻي تي صبح جو روانا ٿيا.
سنگت کي ملول ڏسي، چيائون ته سنت، ڀڳوان، گرو،
سدائين پريمين سان گڏ آهن. توهان ڪوبه خيال نه ڪريو.
اسان جو ڊاٽو پاڻي هوندو ته وري به اينداسون. پنتي تي
اچي، ٻيڙي ۽ هر چڙهيا. درياهه ٽپي، جهڙڪن ۾ آيا. رات
جو ۸ کان ۱۱ بجي تائين ستسنگ ڪيائون.

صبح جو ريل ۾ چڙهي اڏيري لعل جي اسٽيشن تي اچي
۱۲ ۽ سڄ لٿي ڪنڊوءَ پهتا.

ماتا ڪرشنا، ڀائي اهلرام ۽ ٻين پريمين سان يٿا پوک
ملي ويٺا. ساري شهر ۾ ستگرو مهاراج جن جي اچڻ جي خبر
پنهنجي ويٺي. سڀئي پريمي ستسنگي پرساد کڻي اچي ستگرو
مهاراج جن جو درشن ڪري غشوش ٿيا. ڀائي لالورام ۽
ڀائي ڪيارام، ميلي جي ساري شهر پريمين کي ٻڌائي.

ٻئي ڏينهن سام جو ۴ بجي، سالاري جو ڀڳت گهندورام
سوامي جن سان ملڻ آيو. مهاراج جن کان ميلي جون خبرون
ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چيائين، جي وري ڪيڏانهن سفر
تي وڃو، نه ڪرنا ڪري، مون کي به ساڻ وٺي هاجو.
مهاراج جن چيو، توهان ٻڌڻا آهيو. ڪنهن خاص پريمي ۽ جو
سڏ ٿيو ته ويچار ڪنداسون. پوءِ پاڻ ۾ رس رهائ ڪيائون.
ڪڇ وقت بعد سنت گهندورام موڪلائي سالاري ويو.
رات جو ستسنگ ۾ مهاراج جن پنهنجا ٺاهيل نوان نوان ڀڄن
پرسم ۽ ويهار ۾ مان ڳايا. ڀڳوان جي مايا جو ورڻ ڪري
عوط لڪا ته: ڀڳوان جي مايا اُننت قسمن جا ڪيل ڪري
رهي آهي. جيڪو سندس ويجهو تو وڃي تنهن کي ٻڪڙي،
بوءِ رڙائي مڪان ۾ بند ڪندي تي وڃي. اُننت جيون

ڇڱو. جهر ڪ چيو ڳالهه تمام ڇڱي ڪئي ائيني. پر تون ويچار نه ڪر. پاڻ پڪي، اجاڙ جهنگل ۾ رهڻ وارا، ڪو به ڪاٺ جو پدارت گڏ ڪري ڪونه رکون. جيڪو داڻو مائي، سو ڪاٺي اچون. تنهن ڪاٺسواءِ هن منهن کي ڇا ڪارائي سگهنداسون؟ تنهن ئي جهر ڪيءَ چيو جي توهان ناراض نه ٿيو ۽ مولڪي خوشيءَ سان آگيا ڏيو، ته مان هن مڇ ۾ ٽپ ڏيان. هو مولڪي پڇائي ڪاٺي، مينهن جو پاڻي جو گهڻو ٿي پيو آهي، سو پي، توهان کي آسيس ڪندو ويندو ۽ منهنجو به جنم سڦلو ٿيندو. جهر ڪ چيو، توکي ڏاڍو واد هجي! تمام سنو ڌرم جو رستو ٻڌايو ائيني. پر سر مڙ ڏيندا آهن. تنهن ڪري تون مولڪي خوشيءَ سان موڪل ڏي، ته مان سر ڏيان. جهر ڪيءَ چيو، پراڻا ڏات، جي توهان سر ڏيندا، ته منهنجو سارو جنم ڊڪي ۽ پڪار ٿي پوندو. تنهن ڪري مان سر ڏينديس.

اهڙيءَ طرح، جهر ڪ چوي ته مان سر ڏيان ۽ جهر ڪي چوي ته مان سر ڏيان. آخر اڳ ۾ جهر ڪ ٿيو ڏنو ۽ پٺيان جهر ڪيءَ. ائين وڃي مڇ ۾ پيا. ٽپالي ڪاٺي خوش ٿي، برسات جو پاڻي پي روانو ٿيو.

مطلب: گرهست مار ۾ رهي پگھلي ڪجي، ته جهر ڪ ۽ جهر ڪيءَ جهڙي ڪجي. ڪو به سوال ڏر تان خالي نه وڃي ۽ ڪنهن کي به بکيو نه ڇڏجي. پوءِ چيائون ته جيڪي چار وچن توهان کي ٻڌايا اٿئون، تن ئي ويچار ڪندا رهجو. اسان پريات جو ۴ بجي، ڪنڊڙ ۽ وينداسون. ايترو چئي، ستنام ساڪيءَ جي ڏاي لڳائي، ستننگ سمايت ڪيائون. سنگت پياو پراساد وٺي گهر وئي. تنهن کانپوءِ پاڻي ايسرداس هٿ جوڙي چيو سائين، منهنجو دوڪان جهر ڪن ۾ آهي. هڪ رات اتي رهي، ستننگ ڪري، ائين ڏينهن گاڏي تي

ڇڄي پيا هئس. ٽيون سياري جي موسم ۾ سارو سريلز سڪي
 پيو هوس، هلي نه سگهيو. ڇنڊي طرفن ڏي لهاري اٿئي
 ويهي رهيو. مٿي وٺ ۾ هڪڙو جهرڪ ۽ جهرڪي آڪيري
 ۾ ويندا هئا. مسافر کي ڏکي ڏسي، جهرڪ چوڻ لڳو ته،
 هي استري، پنهنجي وٺ هيٺان مهمان وٺو آهي، جو سيءُ
 ۾ ڏکي پيو. ڏاڍو ڏکي آهي. پاڻ گرهستي آهيون. پنهنجو
 ڌرم آهي ته جو گهر ۾ اچي، پنهنجي پٽا شڪتي، دل سان
 شيوا ڪري کيس خوش ڪريون. جهرڪيءَ چيو، اسين پاڻ
 پڪي، هن منش جي ڪهڙي شيوا ڪري سگهنداسون؟
 جهرڪ چيو پنهنجي دل چوي ٿي ته هن وقت، هن مسافر
 کي اڳتيءَ جي ضرورت آهي. هتان شهر ٺمار ويجهو آهي.
 اٺان اڳتي ڪٿي اچي پنهنجي آڪيري کي ڏيون. آڪيرو اندران
 سڪل آهي ۽ جهٽ ٻري اچي هيٺ پوندو. مهمان اٿس
 ئي سيءُ لاهي، خوش ٿي ويندو. پاڻ وري پيو ٽيئون گهر
 ڪري ٺاهينداسون. اهو ويچار ڪري پئي اڏامي، اڌ ميل
 پنڌ تي هڪ بڪرار جي واڙي ۾ ويا. اتي باهه پئي ٻري.
 اٺان ڏکيل سنهڙيون ڪاٺيون ڇهن ۾ کڻي، اچي پنهنجي
 آڪيري کي باهه ڏنائون. آڪيرو ٻري اچي ٽپاليءَ جي ڀرسان
 ڪريو. ٽپاليءَ هٿ سيڪيا، ڪاٺيون ۽ ڪڪ پڻ مٽري، اچي باهه
 جي مٿان رکيائين. اڳتي ڏيري ڏيري مچندي ويئي. سيءُ
 لاهي، ڪپڙا باهه تي سڪائي پائائين. ڪپڙا پاڻي اڃا هلڻ
 جو ويچار ڪيائين ته جهرڪي جهرڪ کي چوڻ لڳي ته هي
 پتي ديؤ، مهمان جي سردي نه دور ٿي، پر ويچارو سڄي
 رات تڏ ۾ ڏڪيو آهي، هن کي بڪ نه ڏاڍي لڳي هوندي.
 پنهنجي گهر مان مهمان بڪيو هليو وڃي، اها ڪيتري نه ڏک
 جي ٻالھ آهي. منهنجو خيال آهي ته ڪجهه ڪائي وڃي ته

اچي، ته خوشيءَ سان کيس رسوئي ڪارائيندا ڪريو، ڊاٽو پاڻي ڊاٽار جو آهي. هر ڪو جيئو ڊيس يا پرڊيس پنهنجي پراڻي ڪٽي، ٿو وڃي. شيوا آهي پاڻ واري جو ڏاج جنهنجو پاڻ جاڳي ٿو، سوئي اٿئي، مسافر جي شيوا ڪريو. اٿئيءَ جي شيوا پگوان جي شيوا کان به وڌيڪ ڦل ڏيڻ واري آهي. ست شاستر چون ٿا ته جنهن گرهستيءَ جي دروازي تان سادو برهه، اٿئي، مسافر لراس ٿي موٽي وڃي ٿو، اڏهيءَ گرهستيءَ جا ورت ليم، دان، تيزت اشدان، سپيئي ناس ٿي وڃن ٿا.

ساوڪ - سنساري ٿو ڪر ڏيا - نسا ٿو ڪو ويراڳ، ويراڳي پنڌن پري - تانڪي جان آيا نه.

مطلب: گرهست ۾ رهي ته سدائين دل ۾ ڏيا هجيس، نه ته ويراڳ ڌاري وڃي جهنگل ۾ گوبند جو ڀڄڻ ڪري. پر جي اهو ويراڳي سنسار جي پوڄن ۽ ماڻا جي موهه ۾ ڦاسي پوي، ته آياڳي آهي. پگوان جي ڀڄڻ ڪرڻ جا به رستا آهن. هڪ گرهست جو، ٻيو لياڻو جو. گرهست ۾ رهي پڳتي ڪري نه ڪئن ڪري چئن نه.

درشدانت: هڪڙي شهر ۾ هڪ ٺپالي هوندو هو، جو ۲۵ ميلن تي ٺپال پهچائيندو هو. هڪ ڏينهن صبح جو ٺپال ڪٽي روانو ٿيو. ساڙو ڏينهن پنڌ ڪيائين. شام جو سج لٿي اچي برسات پئي. هڪ وڏو وڻ ڏسي، اچي هيٺان اچي وڻ کي پاسو ڏئي بيٺي رهيو. دل ۾ ويچار ڪيائين ته برسات بند ٿئي ته پوءِ وڃان. پر برسات وسندي رهي. رات پئجي ويس. ساري رات ايتري بيٺو رهيو. صبح جو ۵ بجي برسات بند ٿي. هاڻ جو ويچار ڪيائين. پر هڪ نه ساري رات برسات ۾ بيٺو رهيو. ٻيو ڪپڙا سارا پاڻيءَ ۾

جو توهان جي شيوا ڪندا . مختيار ڪار پوءِ موڪلائي ويو .
 تنهن کان پوءِ ، مڪي ۽ ستگرو مهاراج جن کي چيو ته سائين ، توهان
 جي رهڻ واسطي ٽڪاڻي ۾ سارو بندوبست ڪري آيا آهيو .
 ڪرپا ڪري رسوئي ڪائي ، هلي آرام ڪريو . تنهن تي
 ڪيامر چوڻ لڳو ته ٿلهي تي به وهڻ لڳا ڏس ، سو هنن جي
 روئي ڪنهن ڪائينداسون .

مڪي ۽ جاءِ جي سيٽ ۽ ٻين ڪن پئڻجن چيو اسان کان اوگيا
 ٿي آهي ، ڪرپا ڪري اسان کي معافي ڏيو . مهاراج جن
 چيو پيارا ، توهان جو ڪوبه قصور ڪونهي . سڀ ڀڳوان جي
 ليلا آهي . جئن ڪري ، تئن مالڪ آهي . اسان سڀ ۾
 خوش آهيون . توهان ڪوبه خيال نه ڪريو اسان رسوئي
 ڪائون ٿا .

پوڄن ڪائي ، سڀني اچي ٽڪاڻي ۾ ويٺا . مڪي ۽ ڪي
 پئڻج به ٽڪاڻي ۾ آيا . ٻاڻو صاحب به اچي سواءِ جي جن وقت
 ويٺو . مڪي ۽ هٿ جوڙي پراڻا ڪئي ته اسين سڀئي سوالي
 آهيون ته ڪرپا ڪري واري وٺي سان اسان جي غريب
 گهرن ۾ چرن گهمائي رسوئي انگيڪار ڪريو . اسان کي
 ڌرم ، ڪرم جي ڪائي خبر ڪانهي . پسن والگر هن جهنگل
 ۾ پيا آهيون . توهان اسان ڀائي جيون جي عيبن ڏي نه ڏسي ،
 پنهنجي ڪرپا ڪري به چار ڏينهن رهي ، ستسنگ ڪري
 اسان کي ڌرم جي رستي ۾ لڳائي وڃو . پئڻجن جي ارداس
 تي مهاراج جن چار ڏينهن ٻني جي شهر ۾ رهيا . رات جو ستسنگ
 ٿيندو هو . جنهن ۾ پريمر ۽ ڪرم ، ڌرم جو آپديش ڪيائون .
 ٻڌڙيءَ جي رات چيائون ته جيڪي ٻڌو اڏو تنهن تي ويچار
 ڪندا رهندا ڪريو . اٿتي ، ساڌو ، مهمان ، مسافرن جي شيوا ،
 پريمر ۽ شرڏا سان ڪندا رهجو . ڪوبه سنت مهمان شهر ۾

ڇڻائي ڇاڻو ته جلدي اٿي وڃو. خوشيءَ سان اٿندا ته واه،
 نه ته زوريءَ به توهان کي اٿاريو ويندو. اهو ٻڌي، سيني
 ستگرو مهاراج جن ڏي لهارڻ لڳا، مهاراج جن مشڪي،
 گوال لعل، سرو آئندءَ گرمکڊاس کي چيو ته بابا، هاڻي يڪتارا
 ڇاڙهي، بيهي پڳوان جو ڀڄڻ ڪريو. آڳيا جي دير هئي
 ساڌ ته اڳ به ئي تيار هئا سو يڪتارا ۽ ديولڪون ڇاڙهي،
 گهنڱهون جا ڏنڊا هٿن ۾ کڻي، اهڙو نه وٺي ڀڄڻ ڪيائون،
 جو ساري شهر جا هندو، مسلمان، مڙد، مايون، ٻار ٻچا،
 پنهنجا گهر دڪان ڇڏي، اچي ڀڄڻ ٻڌڻ لڳا. ساري بازار
 خلق سان ڀرجي ويئي. ستگرو مهاراج جن به مڙج به اچي،
 ساڌن سان ڀڄڻ ۾ شامل ٿي ويا.

پوءِ ته ائين ٿي ويو جڏهن ساوڙ جي برسات. برسات
 اڳتي هلي ان ۾ اٿي بادلن جي گرجنا ۽ ٻجڻيءَ جي
 ڇمڪ! ٺهڙيءَ طرح ستگرو مهاراج جن ڳڪار ڪري ڇمڪڻ
 لڳا. اٿوا جڏهن ساوڙ جي برسات زور شور سان ٽوسي رهي
 هجي ۽ شهر ۾ اڳيئي پاڻيءَ جي ٻوڙ ٻوڙان هجي، مٿان اچي
 ٿئي درياهه جو بند. بس، تڏهن ئي مهاراج جن جي ٻوڙ ۾ رويي
 نديءَ جي پرواهه ۾ ساري سنگت ٻڏي ويئي. رات جو
 هڪ اچي ٿيو. تنهن کان پوءِ، مهاراج جن رام نام جي ڌني
 لڳائي، ستننگ سمپت ڪيو.

الهيءَ وچ ۾ گولا ٻري ويا ۽ دنگيون ڇڙهي ويون.
 مختيارڪار به دلا ڪير جا پراڻي کڻي آيو ۽ هٿ جوڙي چوڻ
 لڳو ته، هي فقير سائين، هيءُ ڪير ڇا به دلا غلام جا قبول
 ٿيون، خبر پئي ته ڪي هندو فقير اڄ سج لٿي هتي شهر ۾
 آيا آهن، جن کي شهر جا واطيا ٿلهي ٿي به وهڻ لڳا ڏين.
 سو ٻڌي مولڪي ڏاڍو دک ٿيو، پر هاڻي ڌڻي ساڄهه ڏيندن

واٽ تي ٻڌائيندا رهاڻيون ڪندا، سڄ لٽي اچي ٻني جي ڳوٺ ۾ پهتا. اڃا هڪ دوڪاندار جي دڪان اڳيان ٿلهي تي اچي ويٺا ته دوڪاندار دڪان تان لهي اچي چوڻ لڳو ته توهان ڪير آهيو؟ هتي ڇو ويٺا آهيو؟ جلدي هتان اُٿي وڃو. تنهن تي ڪيارام اُٿي چيس ته پاڻي، ڏيان ته ڪر، آهين ته هندو. سنتن کي ٿو چوين ته هتان اُٿي وڃو. اسين ڪو نه اُٿنداسون ۽ واٽي ڪاوڙجي چيو، ڇو ڪين اُٿندا؟ توهان جو ٿلهو آهي ڇا؟ جلد ڪريو اُٿو. مهاراج جن ڪيارام کي چيو ته بابا، جهڳڙو نه ڪريو. توهان آئمانند سان گڏجي، شهر ۾ ڪو ٽڪاڻو يا ڪا ٻي جاءِ ڏسي اچو، ته اُتي هلون. آئمانند ۽ ڪيارام شهر ۾ ويا. بندرهن، ويهن منٽن ۾ موٽي اچي چيائون ته، توهان جي ليلا عجيب آهي. ٽڪاڻو نه ڏاڍو سٺو ڏسي آيا آهيو، پر ٻاڻو چوي ٿو ته هتي رهڻ جي جاءِ ڪانهي. جنهن کان به پڇيوسون، تنهن چيو ته هتي سنتن ۽ مسافرن جي رهڻ لاءِ جاءِ ڪانه آهي ۽ باقي شهر جي وچ ۾ ڪنهن سڀت جي اوطاف ڏسڻ ۾ آئي ۽ انهيءَ جي اڳيان، هڪ وڏو ورانڍو آهي. اهو رهڻ لاءِ ڄاچي آيا آهيو.

مهاراج جن چيو سامان ڪٿو ته هلي اُتي ٿا رهون. سوئي اُتي انهيءَ ورانڍي ۾ چادرُون وڇائي ويٺا. اڃا اُتي ويٺي ويٺا ته جاءِ جي مالڪ جو نوڪر اچي چوڻ لڳو ته سڀت ڪير آهي ته هتان اُٿو، توهان ڪير آهيو؟ هتي ڇو اچي وڃو آهه؟ هتي جاءِ مسافرن جي رهڻ جي ڪانهي ۽ مزارح جي نوڪر تي چيو ته، ڪيارام، توهان وڃي سڀت کي هيڏانهن به ڪريو، ڪنهن ته سڌ توهان کي سڏين ٿا.

نوڪر وڃي سڀت کي سڏيو ۽ سوئي اچي چيائين ته سڀت ڪير آهي ته هتان اُٿو، توهان ڪير آهيو؟ هتي ڇو اچي وڃو آهه؟ هتي جاءِ مسافرن جي رهڻ جي ڪانهي ۽ مزارح جي نوڪر تي چيو ته، ڪيارام، توهان وڃي سڀت کي هيڏانهن به ڪريو، ڪنهن ته سڌ توهان کي سڏين ٿا.

ٿئي ٿو. جنهن جي دل ۾ دٻاءُ رحم ڪونهي، سو ڪاٺائي آهي. انسان جي پاپ ڪرم ڪندو، نه ٺرڪ، دوزخ ۾ ويندو. جي ڇڱا ڪم ڪندو، نه سرڳ، بهشت ۾ ويندو، ڇو جو ڀڳوان سڀني ۾ ويڙڪ آهي.

دوهرو - خالق ڄاڻي خالق ۾ - ڪسي دکايو-نانهن،
خالق دکي ڪلتار ڪي - ڪرنا ڪوپي ٽانهن.

هيءُ ڄايون ته خاص ڦٽين جي ڀڄن، عبادت لاءِ آهن، تنهنڪري اسان جي اُرداس آهي ته مٺي ۾ ماس بند ڪريو ته ڇڱو آهي.

انهيءَ ئي سڀيئي فقير هڪ ٻئي ڏي لهارڻ لڳا. راني فقير خير محمد اُٿي، هٿ جوڙي، درگاهه جي گادي لشين فقير عبدالستار کي چيو ته هي مرشد سائين، فقيرن جيڪي ماس بابت چيو آهي، سو بلڪل ٺيڪ آهي. وڌيڪ ٺوهان مالڪ آهيون. تنهن ئي فقير عبدالستار چيو ته ڇڱو، هن سال بند ٿا ڪريون. آئينده لاءِ، انهيءَ بابت پاڻ ۾ مٺي، ڇڱيءَ طرح ويچار ڪنداسون.

اها ٻڌي، ستڱرو مهاراج جن چيو ته، اسين ڏاڍو خوش ٿيا آهيون، جو فقيرن اسان جي اُرداس قبول ڪئي آهي. تنهن کان پوءِ، سنتن جي مهما جو هڪ ڀڄن ڳائي، ۷ بجي ستسنگ سڀايت ڪيائون.

ٻئي ڏينهن نه شام جو ۵ کان ۷ ٽائين ستسنگ ڪري، سڀني سنتن ۽ فقيرن کان موڪلائي، پنهنجي جاءِ تي آيا. صبح جو منڊلي هلي لاءِ تيار ٿي. سوامي جن چيو ته ٻڌو اُٿئون ته درياهه لنگهي، جهرڪن کان هلي، گاڏيءَ ۾ چڙهيو ته ٻڌ ٿورو ٿيندو. تنهنڪري اهو رستو وٺي هلاجي، لائين ڇڏي روانا ٿيا.

دل درگاه پر جهاکتا، بلکل نڙ خدائي هڻم .
 ڪيا هڻم انسان ڪي آندڙ، ايڪ روشني چائي هڻم ،
 ڪم تي پڙهتي نهين نظر پر، آئي ايڪ لائي هڻم .
 چوڙ ظلمت ڪي نيٺ ڪو، بهتر سڀ سي خاڪا هڻم ،
 دل مت ڪسي ڪي توڙ، يهر گهر خاص خدا ڪا هڻم .
 جڻسا درد برا آڻي ڪو، تڻسا درد برا سڀ ڪو،
 جان ستانا نهين ڪسي ڪي، بهت برا لڳتا هڻم رب ڪو .
 خدا ترازِي بيچ تولتا، واجب اور ناواجب ڪو،
 ظاهر باطني ڄانتا هڻم وو، سڀ ڪي قاب ڪو .
 معاف ڪريگا وان ڪيا، ڪوئي تيرا بابا ڪا هڻم ،
 دل مت ڪسي ڪي توڙ، يهر گهر خاص خدا ڪا هڻم .
 هڻم پيرون ڪا پير وهي، جو جاني پيڙ پرائي هڻم ،
 رحم نهين هڻم جسڪي دل مين، خوني رهي ڪسائي هڻم .
 بي دردي ڪو درد نهين، جو ماري جان خدائي هڻم .
 بال بال هر جنون ڪي آڱ، دوزڪي چائي هڻم .
 نيڪي ڪرلي نابدي، يهي بهشت ڪا ناڪا هڻم .
 دل مت ڪسي ڪي توڙ، يهر گهر خاص خدا ڪا هڻم .

مطلب: سڀني جي دل ۾ منهنجو سائين سائيل آهي .
 ڪارڻ ڪنهن چيو جي دل ڪي ڏکائڻ نه گهرجي . جهڙو
 ڪي ڏک ڏيک سان جهڙو ڏک ٻاڻ ڪي ٿئي ٿو، اهڙو
 ڪي ٿئي ٿو، پر مائتا سڀني جي هردي ڪي ڄاڻي ٿو .
 ڪي حساب ڪتاب ڏيکڻ ٿو ٿو، ڀڳوان ڪنهن جو نه مت
 ڪي حساب ڪتاب ڪي معافي ڏيندو، اهوئي ڏيک
 ڪونهي، جو انهيءَ ڪي معافي ڏيندو، اهوئي ڏيک
 ڏيکڻ جو پير آهي، جو ٻئي ڏيک ڏسي، ٻار

راڳ تالنگ لهر و

- ٿل - سي سڀ اسٽل ٿيڙت ڄاڻو - سنت جهان پڳ ڌر ٿي هٿ .
 ۱- جس ڀڙهي ڀر سنت مني ور - ڀڄن هري ڪا ڪر ٿي هٿ .
 ۲- ڏيس لنگر سي پاڻ هون ٿي - جنون ۾ سنت وڃر ٿي هٿ .
 ۳- سنت ڏيا ڪر ڏين جنون ڪا - اڀر پندارا ڀر ٿي هٿ .
 ۴- ڪهي ٿيڻون سي ڪرڻا ساگر - ڏکيون ڪا ڊڪ هر ٿي هٿ .
 سرو شهود پنجن ڏڪر جو ورلن ڪري چوڻ لڳا .
 ساري رات صبحان - جاڳي جن ياد ڪيو ،
 تن جي عبداللطيف چوي - مٽي لڏو مان ،
 ڪوڙين ڪن سلام - اچيو اڳهه ۾ اُن .

مطلب : جن جاين تي ويهي فقيرن ڀڄن ۽ عبادت ڪئي آهي ، تن جي مٽي به پوڄڻ لڳي آهي . هتي به وڏا بزرگ فقير ٿي ويا آهن ، جن جا ميلا لڳن ٿا . پر اسان ٻڌو آهي ته هتي ميا جي ڀڄڙيءَ واري ڏينهن هر پرڪار جي ماس جي مجلس ڪندا آهن . هاڻي ههڙن اسٽالن تي جهون ڪي مارڻ ، ڪيڏو نه گناهه آهي ! هندو هجي خواهه مسلمان ، سڀئي لاءِ خدا جو قانون هڪ ئي آهي . پيغمبر حديث ۾ چيو آهي ته :

قاتل بقر ، ساقابل سقر .

مطلب : جو گناه جو قتل ڪري ٿو ، سو سدائين دوزخ ۾ رهندو . سڀني اوتارن ، پيغمبرن جو اهوئي فرمان آهي ته ڪنهن به چيو جي دل نه ڏکايو .

چند - مندر توڙي مسجد ڪو توڙي ،
 تو مجھي نهين مڃا ڪا هٿ ،
 دل مت ڪسي ڪي توڙي ، يه تو گھر خاص خدا ڪا هٿ .
 مندر ۾ تو نٿ ڌري هٿ ، مسجد ۾ صفتن صفائي هٿ ،

ستگرو مهاراج جن وٽ اچي روح رهاڻ ڪرڻ وينا. ۱۱ ٻج
 ٽائين رهاڻ هلي. وري شام جو ۴ ٻج ستسنگ شروع
 ڪيائون. گوال لعل، سروآلند ۽ گرمکداس کان پوءِ مهاراج جن
 ستسنگ ڪيو، پنهنجا ٺاهيل پير ۽ وٽراڻ جا ڀڄن اهڙي
 درد مان ڳايائون، جو سڀيئي ساد فقير، ميلي جي خلق
 اچي ڀڄن ٻڌڻ لڳي. ۷ ٻج ڀڄن سمايت ٿيو. ساري خلق
 خوش ٿي، پنهنجي جاءِ تي ويئي.

اهڙيءَ طرح ٻه ڏينهن پنهنجي جاءِ تي ڀڄن ڪيائون.
 ٽئين ڏينهن صبح جو سويل ڀڳت شامداس، جو فقيرن جو
 وڏو شيواڌاري هو، تنهن اچي مهاراج جن کي چيو ته ٺوهان
 جو راڻ ٻڌي، ساري ميلي جي سنگت ڏاڍو خوش ٿي آهي.
 درگاهه جي فقيرن چيو آهي ته ميلو باقي ۲ ڏينهن آهي.
 سو ٺوهان ڪرپا ڪري، درگاهه تي اچي راڻ ڪريو.
 مهاراج جن کيس شام جو ۵ کان ۷ ٽائين وقت ڏنو. شام جو
 سڀيئي ساد، ڀڳت، شامداس سان گڏجي، درگاهه تي آيا.
 درگاهه جي اڳيان هڪ وڏو ماڻهو ٺهيل هو، جتي اڳ ۾ ئي
 فقير رکيل شاه ويٺي راڻ ڪيو. ستگرو مهاراج جن به اچي وينا.

۵ ٻج ستگرو مهاراج جن ڀڄن شروع ڪيو. ڀڄن جي مستيءَ
 ۾ اچي سنٿن ۽ فقيرن جي مهما سندن رهڻي ۽ ڌرم بابت
 اچي پلٽ ۾ پيا. چيائون ته سنٿ، فقير سنسار ۾ سڀني جيون
 جي ڪلياڻ ۽ سک لاءِ اوتار ڌاري اچن ٿا. ڇپ، ٽپ،
 بوڪ ڪري، پنهنجي سرير کي ڪشت ڏيئي، پرماتما يا
 ڌڻيءَ جي واٽ کان پليل جيون کي ست جي واٽ ۾ لڳائين
 ٿا. اهي سنٿ، مهاتماون، فقير، درويش جتي ويهي ڀڳتي
 ۽ بندگي ڪن ٿا، سي جايون به پوڄڻ ۽ وڳي آهن.

جي ڀرسان هڪ وڏي سندر باغيچي ۾ اچي، ڪوه تان لاشنان ڪري، الن جي وٽ هيٺان آسٽ لڳائي ويٺا. ايتري ۾ باغيچي جو مالڪ ساڌن جي منڊلي ڏسي اچي ستگرو مهاراج جن کي پيرين پيو. هڪ جوڙي چيائين ته رسوئي جي آڳيا ڏيو ته مان جلدي ڏهران ڏهرائي ڪٿي اچان. ستگرو مهاراج جن چيو چئن اوهان جي اچاءَ رسوئي تيار ٿي آئي. رسوئي ڪائي، ۴ ٻه اٺان روانا ٿيا ۽ ۸ ٻه رات جو، ڏيڏي جي ڳوٺ ۾ پهتا. اُتي هڪ واٽي جي دڪان اڳيان وڏو ٿلهو ڏسي، الهيءَ تي چادرُون وڇائي سمهي پيا. صبح جو ۴ ٻه روانا ٿيا. ڳائيندا وڃائيندا ٿورو آرام ڪندا، ۴ ٻه شام جو اچي ميران پور جهوڪ جي شهر ۾ پهتا. بزار مان ڀڄن ڳائيندا، فقيرن جي ڏيري تي، ميلي واري ميدان تي اچي بيٺا.

ستگرو مهاراج جن جو سندر آواز ٻڌي، هندو، مسلمان ۽ ساري ميلي جي خلق اچي ڪني ٿي. يڪتارن ۽ ڍولڪن، ڏنڊن ۽ ساڌن جي آواز پاڻ ۾ ملي اهڙي نه گونج مچائي، جهڙي ساوڙ جي بادلن جي. ساري خلق حيران ٿي ويئي ۽ سڀئي ستگرو مهاراج جن ڏي اهارڻ لڳا، اهاريندي پير ۾ جي مستي ۾ اهڙو مڱن ٿي ويا، جو سرير جي سڌ بند به ڪاڌ رهين. ائيني پٽ تي مٽي ۾ ويهي رهيا.

ڪلاڪ ڏيڍ کان پوءِ جڏهن ڀڄن بند ڪيائون، تڏهن ڪيترا پريمي اچي مهاراج جن کي پيرين پيا. درگاه جا فقير به وڏي قرب سان اچي کين مليا. گاهه جو هڪ وڏو چپر رهڻ لاءِ ڏنائون. الهيءَ رات پڳت موليٰ جي پيٽا واري روٽي ساريءَ منڊليءَ کي ڪرائي.

صبح جو لاشنان ڪري درگاه تان گهمي، فقيرن سان ملي، موٽي پنهنجي جاءِ تي آيا. ڪيترا هندو، مسلمان،

سا جلد ئي پوري ڪنداسون. توهان ٽڪجي آيا هولد! سو هاڻي وڃي آرام ڪريو.

۲-۳ ڏينهن لنگهيا ته هڪ ڏينهن صبح جو ۱۰ بجه ڀائي لالورام جن اچي ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳا ته سائين، مون ٻڌو آهي ته ميران پور جهوڪ ۾ مسلمان صوفي فقيرن جو ميلو لڳندو آهي، جتي ڪيترا هندو، ماڻاڻون ۽ مڙد ويندا آهن. پڇاڙيءَ جو مسلمان هر پرڪار جي ماس جي مجلس ڪندا آهن. پر جيڪي ڪاٺيون ڳالين تي وهائين، سي ئي ڪاٺيون چيلن تي وهائيندا آهن. چيلن جو ماس هندو ڪاٺيندا آهن. اها اڌرم جي ڳالهه ٻڌي، ڏاڍو ڏک ٿيو آهي. سو هي ڀڳون، منهنجي ارداس آهي ته توهان ڪرپا ڪري، انهيءَ ميلي تي هلي، ڌرم جو پرچار ڪريو ۽ سڀني ڇهون کي ڌرم جي مارگ ۾ لڳايو. ميلو اسوءَ جي ۱۷ تاريخ آهي ۽ ۴ ڏينهن لڳندو. منهنجي مرضي آهي ته سڀاڻي ئي سنڀري منڊلي ناهي هلجي.

ستگرو مهاراج جن چيو ته چڱو هلنداسون. توهان سانجهيءَ ستسنگ ۾ ٻڌائي ڇڏجو. ان بعد مهاراج جن ڪلاڪ ڏيڍ، سنتن سان رهاڻ ڪري آرامي ٿيا. رات جو ستسنگ کانپوءِ ڀائي لالورام سڀني ستسنگين کي ٻڌايو ته سڀاڻي مهاراج ميران پور جهوڪ جي ميلي تي هلندا. جيڪو به پريمي هلي سو ڀلي هلي ۽ سنڀري رات جو هتي اچي ٽڪي، جو صبح جو ۴ بجه هتان هلڻ ۾ سولائي ٿيندي.

ٻئي ڏينهن صبح جو ٽيهن پنڄڻيهن جي منڊلي، يڪتارا ديواڪيون، ڏاڍا، ڪنجهون، ڪرٺالون وڄائيندا بزار مان ڀڄن ڄايندا، رستو وٺي پنڌ ڪندا، اڏيري لعل اسٽيشن تي اچي گاڏيءَ ۾ چڙهيا. حيدرآباد تي لهي بدين واريءَ گاڏيءَ ۾ چڙهي، ٽنڊي محمد خان جي اسٽيشن تي اچي لٿا. اسٽيشن

سمجھ ڏيک دل بيچ پياري -
 عاشق هوڪڙ سونڊا ڪيا!
 جن نئون ڪي نيند گوائي -
 ٽڪيا ليت بچونا ڪيا!
 روڪا سڙڪا رام ڪا ٽڪڙا -
 چڪنا اور سلونا ڪيا!
 ڪهڪ ڪمال پريم ڪي مارگ -
 سيس ديا ڦر رونا ڪيا!

سو وڻجار ڪير نه سر نه اڳڙي ستگرڻ ڪي پيتا چاڙهي
 ڇڏيو اٿم سو ڏانهن چاچي ڪريان ۽ روتان چو؟ تنهنڪري
 اڪيون بند ڪري ڇڏيم.

پنهنجي چيلي جي اهڙي گر پگتي ۽ اهڙو نشو و شواس
 ڏسي مهاڻا ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ کيس جهنگل واري ڳالهه ٻڌائي
 چيائين ته هي پتر، تون ڏن آهين! مان ٿوئي پرسن ٿيو آهيان.
 چيڪي ڪپئي سو گهري وٺ.

شش چيو: هي پريو، مونکي پورن وشواس آهي ته توهان
 سدائين منهنجي هٿ ۾ ٿي آهيو. پيو مان توهان کان چا گهران؟
 اهائي آشيرواد ڪريو ته منهنجو ڇٽ سدائين توهانجي چرن
 ڪنول، گر پگتي ۽ ويراڳ ۾ وڌندو رهي.

اڄو د رشتاڻت ٻڌائي ستگرو مهاراج جن چيو ته جن ڪي
 اهڙي گر پگتي ۽ ويراڳ آهي، سي ئي سڄي آتم سک ڪي
 جلدي پراپت ڪندا. ۳۰ ڇڻ ڳائي ستسنگ سمپت ڪيائون.
 ستگرو مهاراج جن گوال لعل، سروآند ۽ گرمکداس ڏي
 نهاري مشڪي چوڻ لڳا ته ابا، هاڻي ته وري ڪيڏانهن
 چوريءَ پڇي ڪونه ويندا؟ اوهانجي دل ۾ جيڪا ڳالهه آهي

مان هن وقت هن جي رکيا ڪري رهيو آهيان، سو توکي مارڻ ڪونه ڏيندس. ڪرپا ڪري هليو وڃ. نانگ چيو ته مون پرڻگيا ڪئي آهي ته هن جو ضرور خون پئندس. مهاڻا چيس چڱو، تون اتي بيه ته مان توکي خون پياري تنهنجي پرڻگيا پوري ٿو ڪريان. ايترو چئي مهاڻا اٿيو. وڻ مان هڪ پن پٽيائين، پوءِ کيسي مان چاقو ڪڍي، چيلي ۾ ڇائيءَ تي آهستي آهستي لت رکيائين، اڃا هنجي گردن تي چاقو رکيائين مس ته شش ڇاڳي پيو. ڏسي ته ستگرو سندس ڇائيءَ تي لت رکي کيس ڪهڙ لاءِ سندس ڪنڌ تي چاقو رکيو آهي. شش پنهنجا لپتر بند ڪري ڇڏيا. مهاڻا هنجي ڪنڌ کي ٿورو ڇهر ڏيئي رت جا ۲-۳ ڦڙا ڪڍي پتي تي رکيا، هنجي زخم تي دوا لڳائي، خون بند ڪري اچي نانگ کي ڏنائين. نانگ رت پي ويندو رهيو. هڪ ٻجي ڌاري مهاڻا چيلي کي اٿاري چيو ته بابا هاڻي تون اٿي ويه ته مان آرام ڪريان. چيلو اٿي ويو، مهاڻا سمهي پيو. صبح جو ۵ بجي اٿي ڏند ٻڌي ڪري روان ٿيا.

[illegible]

شش پيوڻ شي ريز، وڻجار ڪير، دستگر و غرور منهنجي
 بي بر تي هوڻا، اچي ڪري اکيون بند ڪري ڇڏيم :
 وري ڪنهن بهل ۾ ڪو ڪندڙي هڻي رت ڪڍيو انهيءَ مهل
 ڪر وڻجار ڪري من کي عبرت :

ڪيٿارام کي موڪلي سڀني کي گهرائي ورتو ۽ اچي سڀسنگ
بر ويٺا.

انٿري ۾ سڱرو مهاراج جن سڀسنگ شروع ڪيو. اُڀرڻ
جي وڌيڪ هٿي ڀڳتي ۽ وڻراڳ. ڇيائون ته جن جڳياسين کي
موڪي جي اچا آهي، سي سنسار جا وڻسڻي ڀوڳ ٿيائي اُڀاسي
سک کي چاهين ٿا. ڪي ٻهڙن جي ڪنڊرائن ۾، ڪي واريءَ
جي ڏن تي، ڪي گنگا جي ڪناري تي، ڪي ٿيرت
آستان تي، ڪي جهنگلن ۾، پنهنجي ٽن جو آرام ڦٽائي،
اليڪ قسمن جا دڪ ڪٽت سهي، انهيءَ سک جي تلاش
ڪري رهيا آهن. پر اهو سک، ڪنهن وڏي ڀاڱيءَ کي ويراڳ
۽ گر ڀڳتيءَ سان ملي ٿو. گر ڀڳتي نه اهڙي هجي، جهڙي
هڪ چيلي جي، جنهنجو ورنالت ڪريون ٿا.

درشنانت: هڪڙو مهاڻا پنهنجي چيلي کي وٺي ستر
تي لڪيو. ستر ڪندي هڪ اُچار جهنگل ۾ اچي رات پين.
مهاڻا شش کي چيو ته ابا ڪاٺيون گڏ ڪري ڏوڻي ٻار.
شش ڪاٺيون گڏ ڪري ڏوڻي ٻاري. مهاڻا چيو ته سارو
ڏينهن پنڌ ڪري ٿڪجي پيا آهيون. پر جهنگل آهي ڏاڍو
ڀاڱو. سو واري تي آرام ڪرڻ گهرجي. تنهنڪري پهرين
ٽون سمهه نه پوءِ مان سمهندس. شش سمهي پيو. رات جو
۱۱ بجي کن جو شمار هو. مهاڻا هڪ ڪار پهر ٽانگ پري کان
ايندو ڏٺو. هٿ مٿي کڻي ٽانگ کي چيائين ته خبردار مٿان
هيڏانهن آيو آهين. ٽانگ چيو ته هي مهاڻا هتي پري ٿي ۽
مان تنهنجي چيلي جو رت پي کيس ماريندس، جو جو هن
اڳلي جنم ۾ مون کي ماريو هو. سو اڄ هن جو خون پي پنهنجو
بدلو چڪائيندس.

مهاڻا چيو ته هي ٻارا، هو منهنجي شيوا ڪندو آهي.

آيا. تنهن کانپوء ڏندڻ پاڻي ۽ اشنان ڪري ٿورو آرام ڪري
پاڻ ۾ رهاڻ ڪرڻ لڳا.

شام جو سوامي گوال لعل، سرو آند، گرمکداس ۽ ٿانورداس
پورل پڳت موليءَ جو پٽ چارئي گڏ جي شهر کان ٻاهر نڪري
جهنگل ۾ وڃي ويٺا. اُتي سوامي گوال لعل سرو آند کي چوڻ
لڳو ته اسان رات چوريءَ گهران لاهي ڪري پڇي آيا آهيون
جو اسان جي مرضي آهي ته توهان به اسان سان هلو ته ڪجهه
وقت ستر ڪريون ته ته مائٽ ڪنهن نه ڪنهن سنساري
جهڊجهت ۾ ڦاسائي ڇڏيندا. اڄ رات جو هڪ ٻه هتان
پڇي هلهي.

تنهن ئي سرو آند چيو ته اسان پاڻ خيال ڪيو هو ته سپاڻي
چوريءَ ڪندو ۽ پڇي وڃي. سو هاڻي توهان آيا آهيو سو
ڏاڍو سنو. اسان جي پاڻ وهنوار ۾ دل ٽپي لڳي. تنهن تي
ٿانورداس چيو ته مان به توهان سان گڏ هاندس. رات جو هڪ ٻه
هلنداسون. اها صلاح ڪري سچ لڻي گهر موٽي اچي ستسنگ
ڪيائون. مڪي بصر رام، پاڻي ٿوپڻداس، يولڻداس، ايسر داس
سوارو ۽ شهر جي ڪيتري خلق آئي هئي. رات جو ۱۱ ٻه
ستسنگ سمايت ڪيائون. تنهن کانپوءِ روئي کائي سڀئي
آرامي ٿيا. جڏهن سڀني کي لند اچي ويٺي تڏهن ٽيري
ٽيري دروازو کولي، ٻاهر نڪري دروازو بند ڪري،
شهداد پور جو رستو ورتائون. صبح جو سچ اُڀرئي شهداد پور ۾
ٻائي سوائي صاحب جي کوهه تي اچي ڏندڻ اشنان ڪري ٽڪاڻي
۾ وڃي ستن سان مليا. مهينو سوا سفر ڪري اچي ٽنڊي آدم
جي اتر طرف واريءَ جي ڊن ۾ ۱۵ ڏينهن کن ويٺا. آس پاس
جي ٻين وارن سندن شيوا پئي ڪئي. هڪ ڏينهن ستگرو
مهاراج جن کي ڪنهن پريميءَ دواران خبر پوڻ تي پڳت

شيوڪرام ڇڏيس ٿيو. اهو ٻڌي گوال لعل چيو ته منهنجي مرضي آهي ته پاڻ به ٿيئي چٽا گڏجي ڪڇ وقت سگر ڪريون. سنگرو مهاراج جن پلي هتي هجن. پاڻ ٻئي چٽا اڃ رات جو ۱-۲ بجه چوريءَ گهران لڪري نوڙهن جي ڳوٺ هلي هڪ ڏينهن اُتي ترسي رات جو اُتان سروآند کي ساڻ ڪري چوريءَ لڪري هليون. اها صلاح ڪري ۸ بجه ڇيٽن جون ڳوٺيون پري گهر کڻي آيا. پوءِ لاشان ڪري ويٺا ته سنگرو مهاراج جن به درياھ تان لاشان ڪري آيا. ٻائي ٺهراڻ مانا گياي ٻائيءَ کي نوڙهن مان وٺي آيو هو.

شام جو باغيچن مان گهمي اچي ستسنگ ڪيائون. پهرائين ٻين سنڌن ستسنگ ڪيو. تنهن کانپوءِ سنگرو مهاراج جن ستسنگ ڪري ۱۰ بجه سماپت ڪيو. ساري سنگت پاو پرساد وٺي پنهنجي گهر ويٺي. سنگرو مهاراج جن روئي کائي آرامي ٿيا. رات جو گوال لعل ۽ گرمکداس آهستي آهستي اُتي اُڻڪوڇا ڏانڊن کي ويڙهيا ته جڏهن کڙڪن نه. پوءِ يڪتارا کڻي ڏيڙي ڏيڙي دروازو کولي، آهستي پيڪڙي لهر جو ڪنارو وٺي نوڙهن جي ڳوٺ روانا ٿيا. پريات جو ۴ بجه نوڙهن جي ڳوٺ اچي پهتا ۽ اچي يگت شيوڪرام کي سڏ ڪيائون. سروآند اُتي در لاهي ڏسي ته سوامي گوال لعل ۽ گرمکداس، مٿي اُگهاڙا، پيرين اُگهاڙا يڪتارا کڻي آيا آهن. پوءِ اندر اچي سڀني سان ملي ويٺا ته مانا ايشوري ٻائي پڇڻ لڳن ته ابا، ٻڌايو ته سنگرو مهاراج جن ڪٿي آهن ۽ اوهان هيڏي مهل ڪٿان آيا آهيو؟ سوامي گوال لعل جن چيو ته گهڻا ڏينهن ٿي ويا هئا، سو خيال ڪيوسون ته ۲-۳ ڏينهن نوڙهن مان گهمي اچون ڏينهن ٺڪا ٿا ٿين، تنهن ڪري چاڊوڪيءَ به لڪري هتي آيا آهيون. سنگرو مهاراج جن ڪنڊو به آهن. سڀني چيو پلي

ٽيٽ گهرجي . ستسنگ سڀايت ٿيو .

اهڙيءَ طرح ستگرو مهاراج جن هر روز سنتن ۽ هانمان جي
نت لير سان شيوا ڪندا هئا . ٻاهر جي ڪيتري خلق ستگرو
مهاراج جن جي درشن لاءِ ايندي هئي . شهر ۾ به پريهين جي
شرڌا ۽ پريم وٺڻ لڳو .

سندن ڇت به پڳتي ۽ وٽراڳ ۾ وڌندو رهيو . ائين ڪجهه
وقت ڪنڊو ۾ گذري ويو . هڪڙي ڏينهن گرمڪداس صبح
جو سوير ٺوڙهن مان آيو . ستگرو مهاراج جن کي ڏٺو ته پٺاڻ
ڪري اچي ويٺو . مهاراج جن پڇڻ لڳس ته بابا، خبر ٻڌاءِ
نه ڪئن سڀئي خوش پرسن هئا؟ توهان خوش آهيو .

گرمڪداس اکين ۾ جل آڻي چوڻ لڳو ته هتان ته ٻين مان
ڇڏايو، پر اُتي ڪاڪو شيوڪرام ڇڏي نٿو . تنهنڪري اڄ
پريات جو آئي، چوريءَ هليو آيو آهيان . مانا چيو آهي ته
عائلي ماڻهو موڪلي مون کي پاڻ وٽ گهرايو .

مهاراج جن چيو پلي آيا . سروآند جو ڪهڙو حال آهي؟
گرمڪداس چيو ته سائين هن جو ڇت مون کان به گهڻو آنداس
آهي . مون کي چوندو آهي ته هتان ڪئن جند ڇڏائي
ڪڏهن ستگرو مهاراج جن ڪرپا ڪندا جو هتان جند ڇڏندي .
تنهن تي ستگرو مهاراج جن فرمايو ته بابا خيال نه ڪريو .
ايشور مڙيتي چڱي ڪندو .

ٻئي ڏينهن گوال لعل ۽ گرمڪداس کي ڇيڻ چوڻ لاءِ
موڪلي پاڻ گروجن درياهه تي لاشنان ڪرڻ ويا . لاشنان ڪري
هڪ شيشر جي وٽ هيٺان ويهي رهيا .

هوڏانهن جهنگل ۾ گوال لعل گرمڪداس کان پڇيو ته
سروآند جو ڪهڙو حال آهي . تنهن تي گرمڪداس چيو ته
الهيءَ جو ڇت به سنسار جي وهندار کان اُٻرام آهي . پر ڪاڪو

ٻيا به ٻڌائين، مٿان لاهيءَ کان به ڪو سٺو ڪم ڪيو هجيئن.
 اٽي ٽيون نمبر ڇوڪرو ڇوٽ لڳو ته بابا مان به هڪ چڱو
 ڪم ڪري آيو آهيان، اڄ گهوڙي تي چڙهي اوڌر اڳاڙڻ
 ٿي ويس ته شهر کان ٻه ميل پري جهنگل ۾ ڏٺم ته هڪ ڪٽي
 ويامي آهي ڇا پاڻيءَ جي پياس ۾ دانهون پيئي ڪري،
 مون ويچار ڪيو ته هتي ويجهو پاڻي ڪونهي. ڪٽي ٻڌڻ
 جي موھ ۾ پونگڙن سوڌي مري ويندي. اڌ ميل کن
 تي هڪ ڳوٺ هو. اٽي ويس، پاڻيءَ جو دلو ۽ ٿلهيءَ ۾
 روئي مزور کان ڪٿائي آيس ۽ ڪٽيءَ کي روئي ڪرائي پاڻي
 پياريم. پوءِ ڪٽيءَ کي پونگڙن سوڌو ڪاريءَ ۾ ڪٿائي ڳوٺ
 ۾ ڇڏي آيس. تنهن کانپوءِ اوڌر اڳاڙي آيس. سيٺ چيو ته
 پٽر، توکي به ڏٺيواڻ هجي، جو چيو ديا ڪري تمام سٺو ڪم
 ڪري آيو آهيئن، پر ڇوٽون به پلي ٻڌائي. ڇوٽون ڇوڪرو
 هٿ جوڙي ڇوٽ لڳو ته بابا اڄ مان به سٺو ڪم ڪري آيو
 آهيان. هڪ شهر ۾ منهنجو هڪ جاني دشمن رهندو آهي. پاڻ
 اهڙو ته وڻر اٿئون جو جيڪر ڪٿي به هڪ ٻئي کي چيئرو ته
 ڇڏيون. اڄ پريات جو مان جهنگل ڪرڻ ويس ته ڏٺم ته اهو ڪو
 جي ڪناري تي سمهي ويٺو هو. ٿورڙو ڌڪو ڏياس ها ته ڪو
 ۾ وڃي ڪري ها پر مولڪي دل ۾ ديا آئي ۽ ويچار ڪيم ته
 مٿان ڪو به نه ڪري ۽ مري وڃي، سو پاسي کان پٽر ڏيئي
 بچاءُ ڪري آيو آهيانس. سيٺ چيو ته پٽر ٽون ڏن، ڏن
 آهيئن جو دشمن کي به پنهنجو سروپ ڄاڻي هندي رکيا ڪري
 آيو آهيئن. سو هن هيري جو ٽون لائق آهيئن. ايترو چئي
 لعل ڇوٽين پٽ کي ڏنائين. اهو درشتانت ٻڌائي ستگرو
 مهاراج جن چيو ته هن منڻ کي سڀني کي پنهنجو سروپ ڄاڻي
 سڀني جيون جي شيوا ڪري جس ڪٽي وڃي پر لوڪ به سڪي

وٺي ڪري چئڻ ٿي چوڪون ڪي سڏي ساري ملڪيت
پراڻي ٺاهين. باقي ڪٿو سوا لک جو هيرو بچائي، کين
جڙائين ته مان باقي ڪٿو بچينا آهيان. جيڪو سڀني کان وڌيڪ
ڄڻو ڪر ڪري اچي مون کي ٻڌائيندو، تنهن کي هيءُ هيرو
ڏيندس. اهو ٻڌي، چار ٿي وڃي ڪنهن چڱي ڪم جي
پيڙهه ۾ ڪجهه ٺاهين ڪاپو، چار ٿي گڏجي پيءُ وٽ آيا.

پيڙهه ۾ ڪجهه ڇوڪرو هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته بابا، مان
اڄ ڄڻو ڪر ڪري آيو آهيان. بنديون کولي ڏنم ته هڪ
ڪپڙو هڪ سؤ روپيه بنديءَ ۾ لکيا پيا آهن. چار سال
ٿي ويا هئا، پر بڪرار گهر ٿي ڪانه ڪٿي هئي. شايد کيس
وسري ويو هو. سؤ روپيه وٺاج سميت هن کي گهر ڏيئي
آيس. بڪرار روپيه وٺي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چوڻ لڳو ته
سڀ ٻئي ملڪ ويو دوس. مون کان پيسا وسري ويا هئا، پر
توڙهان ڏن، ڏن، ستيواڊي آهيو جو پيسا مون کي گهر وٺي
اچي ڏنا آئون. اهو ٻڌي سيٺ چيو ته پٽ، توکي ڏيواڊ
اچي جو غريب کي پنهنجو حق موٽائي ڏنو آئيئي. ڪم
سٺو ڪري آيو آهين، پر مٿان ڪو توکان به وڌيڪ سٺو ڪم
ڪري آيو هجي.

وري پيو امير ڇوڪرو چوڻ لڳو ته بابا، مان به چڱو ڪم
وري پيو امير ڇوڪرو چوڻ لڳو ته بابا، مان به چڱو ڪم
ڪري آيو آهيان. شهر ۾ هڪ ماڻي هئي، جنهن لاءِ گهڻي
وقت کان وٺي منهنجي من ۾ هري نظر هئي، وجهه پئي
ٻوليهر. اڄ اوچتو اها ماڻي مون کي اهڙي اڪالت واريءَ
جاء تي ملي، جتي پڪي به ڪونه هو. اُتي مون کي ڦڪار
وڌي ۽ کيس ٻولي وجهي، ٻيري پئي، ڌرم جي مانا ڪري
آيو آهيان. سيٺ چيو ته توکي به ڏيواڊ هجي، جو من کي
ڪم سٺو ڪم آيو آهين. سٺو ڪم ڪيو آئيئي، پر

پدارتن سميت ڏسڻ ۾ ڪونه ٿي اچي. لاهي منزل
تي پهچي، جڳياسو.

(۷) بي چئون يعني لريا جي منزل تي اچي ٿو، جتي
نه ٺهڻ، آهيان، نه ٺهڻ، آهيان. يعني واڻي ملي ٿي
سگهي، يعني لرباڻ، اڀاسي پڌر ٿي وڃي ٿو،
۽ وري سنساري موٽي جي چڪر ۾ ٺهڻو اچي.

اهو ٻڌائي ڇهن ڳائي بس ڪيائون ته، محمد فقير چيو
ته سائين، اڄ ته طالبن جي واسطي، سڄي قرآن جو مطلب
هڪ ڪلام ۾ ئي ٻڌايو اٿو، جو ٻڌي اسين ڏاڍو خوش ٿيا
آهيون. تنهن تي ستگرو مهاراج جن چيو ته اسان به اوچتو
اچي اوهان فقيرن جو ديدار ڪري، رهاڻ ٻڌي، خوش
ٿيا آهيون.

ستگرو مهاراج جن ارڻان ڪري، اٺن جي وٺ هينان
اچي ويٺا ۽ جيڪا روئي پت شاهه ٿا آڻي هڻائون، سا ئي
کائي، آرام ڪري ۽ اڃه شام جو ڪندوءَ روانا ٿيا.

سڄ ڪندا ۷ اڃه سڄ ٿي پنهنجي اسٿان تي اچي،
مانا ڪرشنا کي پيرن يعني مليا. ٻيا ستسنگي ۽ ٻيوئي پٺ
ستگرو مهاراج جن سان ملي خوش ٿيا. تنهن کانپوءِ ستسنگ
شروع ٿيو جنهن ۾ اُپنڊيش ڪيائون ته هن منهن ٻئي سارو
سنسار ڌرمشالا ڪري ڄاڻڻ گهرجي، جتي ڪي ٻيا اچن ته
ڪي ٻيا وڃن. ڪي ڪٽيو ٻيا وڃن، نه ڪي هارايو ٻيا وڃن،
ڪٽيو اهي وڃن ٿا جيڪي پاڻ کي سڃاڻي سڀني ۾ ڳوٺان
ڄاڻي، ڪنهن جي به دل نه رنجائي ڇڏا ڪر ڪن ٿا.

درشدانت: هڪڙي ڪروڙيتي سيم کي چار پت هئا.
پڇاڙي جي وقت، ويچار ڪيائين ته مٿان ڇوڪرا پاڻ ۾
وڙهن، تنهن ڪري، هنن کي ملڪيت وراهي ڏجي. اهو

معني ستوا پست (۵) هاهوت معني اُسن سڪتي.
(۶) باهوت معني پدارت اپاوني (۷) بي چُون
معني ٿريا.

(۱) ناسوت معني سنسار کي ناس ڄاڻي، جڳياسو ساري
سنسار جون وشيون، پوڳا، خواهشون، لڄائون
ٿياڳي، هڪ پرماتما ڏٺي جي ملڪ جي لڄا ڪري.
(۲) ملڪوت معني اُنيٺ، ويڪر جي ديس ۾ پهچي،
ويچار ڪري ته مان ڪير آهيان، پڳوان، ڏٺي
ڪهڙي شيء آهي.

(۳) جبروت جي منزل ۾ يعني تومائسا، من، نفس
کي روڪي پنهنجي شد سروب ۾ وار، وار لڳائي
پنهنجي آتما ۾ اسٽ ڪري.

(۴) لاهوت معني ستوا پتي يعني پاڻ کي ائين ڄاڻي ته
مان پڳوان، خدا آهيان. هيءُ سارو جڳتر مون پيدا
ڪيو آهي. جن سمندر ۾ لهرون، نرنگ، حباب،
بدبدا، پيدا ٿين ٿا، تن هون پر هر رڳو پي ساگر ۾.
هيءُ چوراسي لک جڙيون، سڀ لهرُون آهن. اهڙي
ورتيءَ ۾ جڳياسو طالب کي، عشق جا اڏما اچن ٿا.
جنهن ۾ جيو پٽو جلي وڃي ٿو. جو 'مان' آهيان، سو
'تون' آهين ۽ ڪابه جدائي ڪانهي.

(۵) هاهوت يعني جڏهن جڳياسو اُسن سڪتيءَ جي منزل
تي پهچي ٿو، تڏهن سندس سرير جو اُلاٽر ايمان
نڪري وڃي ٿو، پاڻ کي هن سرير کان جدا ڄاڻي
ٿو ۽ اهو پُر نر نشو ڪري ٿو ته مان سرير نه آهيان.
(۶) باهوت يعني پدارت اپاوني. جا ٻڌي ساري سنسار
جي پدارتن کي ست سمجهي رهي هئي، سا سڀني

ٿلهي ٿي ويهاڙيو. تنهن کانپوءِ فقير آدم شاهه، محمد فقير
سپن شاهه جي فقيرن ۽ رمضان فقير واپڻ چيو، سڳرو ٻڌي،
ڏاڍو خوش ٿيا. پوءِ رمضان فقير چيو ته سائين، هاڻي توهان
چار ڏينهن ٻڌايو. سڱرن پڇڻ شروع ڪيو. ويدانت جي پرڪريا
هلائي هيٺيون پڇڻ چيائون.

واڳم آسا

- ۱- راهه - ڏسان ساڪي سڀ پر - سڳو مان نڌور ڏورائي،
ڪيان تنهن جي مٿان پنهنجو سر شاهه ڦهائي.
- ۲- پائي مان پاڻ ۾ جهائي - ڏور روشن ڏينهان رائي،
ڪير هڪ پاڻ اُڻائي - جدا سو ناهي ڊر چائي.
- ۳- منجهان ناسوت جي لڪري - ملڪ ملڪوت ماڻيئون،
جلائي جوش جهرو ٿي - ڪيو امون نفيس ڪي ڦالي.
- ۴- لڳن لاهوت سان لائي - پر ره جي باهه پڙ ڪائي،
پتنگ چيون پاڻ پڇو ٿي - سڃاڻي شاهه سلطاني.
- ۵- ڪر جوڙي ڪهي ٿيڻون لڳي چيرت پسي هاهو،
ڏسي پيرنگ بقا باهو - ماڻهن پسي چوڻ برقياني.

ٽاٽيرج: طالب چڱياسو چوي ٿو ته مان سڀ پر پنهنجو
خدا، پر ميسور ڏسان ٿو. هيءَ ساري جان پر ماتما، خدا جي
حسن تان قربان ڪريان. پاڻ ۾ جهائي پائي انهيءَ شد آتما
ڪي ڏٺوسين ۽ انهيءَ پيرس، عشق ظاهر ڪيو ته اهو پر ماتما
ڏٺي اسان کان جدا ڪونهي. هيءَ است منزلون يعني
پومڪائون چڱياسو. يعني طالب ڪي طيءَ ڪر ٿيون آهن.
(۱) ناسوت (۲) ملڪوت (۳) چيروت (۴) لاهوت (۵) هاهوت
(۶) باهوت (۷) پي چوڻ.
(۱) ناسوت معنيٰ شپ (۲) ملڪوت معنيٰ س
ويچار ٿي (۳) چيروت معنيٰ تن مانسا (۴) لاهوت

چيو ڪم اڌ ٿي ڏي لنگيل ڇڏي ويندا. ڪير به پورو ڪري
 ڪونه سگهندو. جنهن کي پورو ڪرڻو هجي، سو پهرين پرمارت
 جو ڪم پورو ڪري ته وهنوار جا ڪم پاڻيهي پورا ٿي ويندا.
 تنهنڪري سڀني منشن کي پهرين پرمارت جو ڪم پورو
 ڪرڻ گهرجي. هيءُ منشن چواو خاص ڀڄڻ واسطي مليو آهي،
 پنهنجا ٺاهيل ڪيترا ڀڄڻ آرٽ سهت ٻڌائي رات جو ستسنگ
 سمايت ڪري ڇيائون ته سپاڻي صبح جو اسان ڪندوءَ روالا
 ٿينداسون. ڇت لار ۽ پريز پگتي ۾ سدائين وڌائيندا رهندا.
 تنهن کانپوءِ ساري سنگت پاو پرساد وٺي پنهنجي گهر وٺي
 ۽ ستگرو مهاراج جن پوڄن ڪري آرامي ٿيا.

صبح جو وڃڻ جي تياري ڪرڻ لڳا ته شهر جا ڪيترا
 پريزي به اچي لکيا. ڪرشنڊاس روٽي کڻي آيو. هٿ چوڙي
 ڇيائين ته هي پريز، ٽڪري کائي وڃو. مهاراج جن چيو ته
 آيا، هيٺ ڪپ ڪونهي ۽ دير به ٿئي. تنهنڪري کنيون ٿا
 وڃون ۽ واٽ تي کائينداسون. سڀني کي آشيرواد ڪري،
 آلمانڊ، ڪيٿارام، پائي منگهن رام ۽ ٻيا ڪيترا ڪندوءَ جا
 ستسنگي روالا ٿيا.

اڌ پنڌ ڪيائون ته رستي تي آلمانڊ چوڻ لڳو ته سائين
 شاهه جي پٽ تي ٻارهيڻ مهيني وارو ميلو هوندو. اٺان
 ٿيندا هلون.

ستگرون فرمايو ته ڀلي هلو. ائين چئي، شاهه جي پٽ
 تي آيا، جتي سڀئي مسلمان ۽ هندو کين ڏسي ڏاڍو خوش
 ٿيا. رمضان فقير، مهاراج جن کي پهرين پٽي چوڻ لڳو ته
 سائين، ڏاڍي سٺي موقع تي آيا آهيو. هاڻي اسان کي ڪجهه
 رهاڻ ٻڌايو. ستگرن چيو ته پهرين فقير ۽ اوهان ڪجهه ٻڌايو
 پوءِ اسان ٻڌائينداسون. رمضان فقير مهاراج جن ۽ ٻين کي وٺي

سيون کائو. سوامي جن چيو ته ابا، هالن مان سڌو ڪنڊوءَ جي رستو وٺي ٿي وياسون. ميل کن پنڌ ڪيوسون ته توهان جي چڪ ٿي. تنهنڪري خيال ڪيوسون ته پٽ ٿان ٿيندا وڃون. اهو خيال ڪري هتي آيا آهيون. پوءِ اُشان ڪري، سڀني سيون ۽ ڪچريون کاڌيون. ماما گيالي ٻائي ۽ ماما ايشوري ٻائي ستگرو مهاراج جن کان نام جو اُپديش ورتو.

شام جو مڪي نورام جي گهران جڻن پڇن ڳائيندا پڳت روپي رام جي گهر وٽان لنگهيا ته روپو پڳت به اچي ستگرو مهاراج جن سان شامل ٿيو. سڀئي جل پان ڪري اچي ستسنگ ۾ ويٺا. پڳت چيتارام، ڪرشنڊاس ۽ مهاراج ليڪراج جڏهن ستسنگ ڪري بس ڪيو ته پڳت روپي جو پٽ ٻائي ڪيمون ستسنگ ۾ اچي ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته هي پڙو، ٻائي کي سمجهايو. اسان چيس ته ڳانءِ ڏهي اچ. ڳانءِ کي ڍنگ وجهي، پاڻ کن کير جو ڏهي، چوٿري اُٺي رکي ڳانءِ ڍنگيل ٿي ڇڏي پاڻ اچي ستسنگ ۾ ويٺو آهي.

ستگرو مهاراج جن روپي پڳت کي چيو ته پڳت صاحب اوهانجو ڇوڪرو چوڻو ته بابا ڳانءِ ڍنگيل اڌ ۾ ئي ڇڏي آيو آهي.

روپي پڳت چيو ته سائين، هن سنسار ۾ سڀئي ڍنگيل ڳايون اڌ ۾ ئي ڇڏي هليا ويندا. ڪوبه ڏهي، ڪم پورو ڪري ڪونه ويندو. سنسار جا ڪم اڌ ۾ ئي رهجي ويندا. توهان پڇن ڪندا اسان جي گهر وٽان اچي لنگهيا. توهان جو پڇن ٻڌي برابر مان ڍنگيل ڳانءِ اڌ ۾ ئي ڇڏي توهان سان هليو آيس. تنهن ۾ مون ڪهڙي غلطي ڪئي؟ اهو ٻڌي ستگرو مهاراج جن روپي پڳت جي پٽ کي چوڻ لڳا ته بابا ٻڌهي جيڪا ڳالھ ڪئي آهي، سا بلڪل ئيڪ آهي. سڀئي

- ۲- جيئن مانا بچا پاري - ڪيئن ڪي پراڻگ ٿو ڌاري ،
جوهاري پرڪ ڏيکاري - ارڻ ٽن گرسڪاري ٿو .
- ۳- دوا جڻ درد کي لاهي - پون ٿو مينگهه کي ٻاهي ،
گرو ٽن گيان سمجھائي - ڪنڌو جسم جو نوازي ٿو .
- ۴- سڄي گر جي سندز چالي - ڏئي گڻ گيان جي مالي ،
ڪهي ٽيڏون ڪٿي جالي - مئل دل کي چياري ٿو .

انهيءَ وٽه تي اپديش ڪري چيائون ته ستگرن جي
جيتري مهما ڪجي اوتري ٿوري آهي . آخر ستنام ساڪيءَ
جي ڏنيءَ سان ستسنگ سمايت ٿيو ، سنگت پاو پراساد وٺي
گهر ويئي .

پنجه ڏينهن پراڻن هالن ۾ رهي ، سوامي آسوارام صاحب
جن کان موڪلائي روانا ٿيا . اوان هالا لنگهي اڃا ميل کن پنڌ
جو مس ڪيائون ته ستگرو مهاراج جن رستي ۾ بيهي رهيا .
پنجن منهن کانپوءِ گوال لعل جن کائن پڇيو ته هتي بيهي رهيا
آهيو؟ چيائون ته اڄ اسان کي شاهه جي پٽ ۾ پگت شيوڪرام ،
گيالي ٻائي ۽ ايشوري ٻائي ياد ڪري رهيون آهن . سو هلو
ته پٽ تان ٿيندا هلون . ايترو چئي جهنگل مان اڌ ميل ڦيرو
کائي شاهه جي پٽ جو رستو ورتائون .

وانت تي رهاڻ ڪندا شاهه جي پٽ تي اچي پهتا . پگت
شيوڪرام ، مانا گيالي ٻائي ۽ مانا ايشوري ٻائي مهاراج جن
کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيا . چيائون ته سائين ، اڄ صبح جو لنڊ
مان آئي ، توهان کي تمام گھڻو ياد ڪري چيو سون ته ستگرو
مهاراج جن چئي ويا هئا ته جڏهن اسان کي دل سان ياد ڪندا ،
تڏهن پاڻهي توهان وٽ ايندا سون . اڄ اسان کي پڪ هئي
ته اوهان اسان وٽ ايندا . انهيءَ ڪري سيون به رڌي
رکيون سون ته اچي کائين . سو هاڻي اشنان ڪري پنهنجون

وڪندي آهي. پوءِ سوراخ مان ڪئين ڏي لھاري ڪڇ وقت
 پونءِ پونءِ جو شبد ٻڌائي سوراخ مٽي سان بند ڪري ڇڏيندي
 آهي. ڪڇ ڏينھن ڪالپوءِ سوراخ کوليندي آهي ۽ ڪٿيون
 گهر پتڙي ٿي پوندو آهي ۽ ٻاهر لڪري اڏامي آڪاس منڊل
 جو ستر ڪندو آهي. تهڙي طرح ستگرو جگياسوءَ کي جو
 هن سنسار روپي جهنگل ۾ وڃين روپي پوڳن ۾ ڦاٽو پيو آهي،
 پيار ۽ پريم سان کڻي اڪالت روپي گهر ۾ وهاري ۽ موريءَ
 جو سڏن ڪرائي، اوم جو شبد سڻائي، ڪجهه وقت اڪالت
 روپي گهر ۾ بند ڪنٿا. لڏهن انهيءَ جگياسوءَ کي ويڪ ۽ وٿراڳ
 روپي پڪ ٿين ٿا. جگياسو پوءِ مهاڻا گروءَ جو روپ ٿي اڪالت
 کان ٻاهر لڪري، ڇهون مڪت ٿي سنسار جو ستر ڪري ٿو.
 ڇهن چندن جي سڳند سان ويجهو وٺ چندن ٿي پون ٿا، تن
 جيڪي جگياسو پريم ۽ شردا رکي سنڌن ستگرن جي چرن ڪملن
 جي ويجهو رهنٿا، سي سنڌن ۽ ستگروءَ جو روپ ٿي وڃن ٿا.
 ڇهن هر دوار شهر جون گنديون ناليون ۽ نالا، گنگا سان ملي گنگا
 روپ ٿي وڃن ٿا، تن هيءُ منش ڪيترو به چوڻ چور، چواري،
 پاپي گندو هجي، نه به سنڌن جي سنگ ۾ پوتر ۽ پوڄيڻي يوگي
 ٿي پويٿو. سندس مهاراج جن چون ٿا ته اهڙي منش جي ذات،
 سياڻو، سڀ سنڌن، ستگرن جي سنگ سان مٽي وڃن ٿا. اهو
 منش پاڻ ستگرو ٿي پويٿو.

راڳه ڪنياٺ

ٿل - پورو گر پريما پگتيءَ جو - پري پيالو پياري ٿو،
 ڏيئي لڄ گيان آتم جو - پرم سنسار نواري ٿو.
 ۱- جيئن ڌوڀي لٽا ڌوئي - ڪرم شپ پاپ کي کڻي،
 ڪري پارس ڪندن لوهي - نيشن ستگر سينگاري ٿو.

آهي. تنهن ڪاپوءَ ڳالهائڻ سيڪاري بندي آهي. ان ڪاپوءَ راند
سيڪاري بندي آهي. جڏهن وڏو ٿيندو آهي تڏهن کيس ڪارائڻ
سيڪاري بندي آهي ۽ پوءِ ڌرمي وديا سيڪاري راج وديا
پاڙهي بندي آهي. راج وديا پڙهائي وڏي ڌرمي تي رسائيندي
آهي. پوءِ اٽڪو اولاد پاڻ به سڪي ٿي، ٻين کي ستاري
سڪي ڪندو آهي.

تهڙيءَ طرح ستگرو جڳياسوءَ جا پير ستسنگ ۽ تيرت
يا ترا ڏالهن هلائين ٿا. هٿن سان دان پيچ، شيوا، هٿ جوڙڻ
۽ لمر ٿا پاو سيڪارين ٿا. ڪنن کي ست وار ٿا ۽ لڳائين ٿا.
اکين سان گزن، سنٿن، ديوتائن جو ڌرشن ڪرائين ٿا. لاسڪا
سان نرگڻ منتر جو چاپ چيائين ٿا. رسنا سان رام نام چيائي
سچ ۽ منو ٻولڻ سيڪارين ٿا. شپ گطن سان سينگاري کيس
آتم برهم وديا پڙهائي، وڏي ڌرمي تي پهچائي پوڄيڻ يوگي
ٻڌائين ٿا. جڳياسو پوءِ آتم سڪه کي پاڻي جيون مڪت ٿي
جيون جو اُڏار ڪري ٿو.

سوڀو - جيون لت ڀرنگ ڪري ايندي سم
ٿانسون پڻ ڪهي نهين ڪوئي

جيون ڌرم اور انيڪ پيانت س
چندن کي ڊگ چندن هوئي

جيون پيءُ ڇڏ رهي جب گنگه
اهي پويتر وهي جبل سوئي

سندر ذات سپاءَ مٽي سڀ
سادو کي سنگ بي سادو وهي هوئي

ارٿ: جيئن گهر پيڙهي پنهنجو ٻچو ڪونه ڇڏيندي آهي
پر جهنگل مان ڪيئون ڪٽي اچي، پنهنجي مٽيءَ جي گهر

جوڙي، سوامي آسوار صاحب جن کي چيو ته هي ٻر ڀر جيڪي ماڻهو مري ٿا وڃن، سي وري ساڳيا جنم وٺي ٿا اچن ٻا نوان نوان؟ سوامي آسوار صاحب جن مشڪي چيو ابا، اڄ ڳالهه نه ٿاڏي سٺي پڇي آئي. هاڻي ڏيان ڏيئي ٻڌ:

جيڪي منڻ مري وڃن ٿا سي ساڳيا اچن وڃن ٻيا ۽ ساڳين رستن کان. جيڪي منڻ ڀاپ ڪن ٿا سي چوراسيءَ جون اٺت جوڙيون پوکي، گهڻي وقت کانپوءِ منڻ ٿي اچن ٿا. جيڪي ڌرمائيتا ست پرش لشڪار شپ ڪرم ڪري مري وڃن ٿا، سي سرڳ پوک ۾ لوڪ ۾ وڃي ڏيوتائون ٿين ٿا. ڏيوتائون ٿي گهڻو وقت پوک پوکي وري منڻ ٿي اچن ٿا. جيڪي لشڪار شپ ڪرم ڪندا سي ٻر لوڪ ۾ وڃي وري وڏن سينين شاهوڪارن جي گهرن ۾ جنم وٺي، موٽي منڻ ٿي اچن ٿا. جيڪي منڻ سرڳ پوکي وارا آهن، سي جنهن جنهن ڏيوتا جي آپاسا ڪن ٿا، اُلهي ۽ ڏيوتا جي لوڪ ۾ وڃي، ڪجهه وقت رهي منڻ ٿي اچن ٿا. لرڳ آپاسا وارا لشڪاري منڻ ٻرهر لوڪ ۾ وڃي من اچن پوک پوکي وري رشين منين پوکين ۽ پڳتن جي گهرن ۾ جنم وٺي اچن ٿا. باقي صرف ٻرهر گيالي، ٻرهر ٻر لين ٿي وڃن ٿا ۽ وري واپس ڪوله ايندا آهن. اُلهي ۽ ڪري پڳوان سرشتي هڪ ٻري ٿي ناهي ڇڏي آهي. سڀئي ٻيا ڦرن گهرن.

سڄ لڻي آستان تي ستسنگ شروع ڪيائون. ٻهرين ٻين ستسنگ شروع ڪيو. بعد ۾ ستگرو مهاراج جن ستگور مهما تي اپديش ڪيو. چيائون ته ستگرو وڏي ڪرپا ڪري جڳياسوءَ کي لائين پالين ٿا، جنهن مانا پتا پنهنجي اچي کي پاليندا آهن. ٻهرين مانا پنهنجي اچي جا سڀ انگ ٻڌ مان ٻڌي سڌا ڪندي آهي. تنهن کانپوءِ کيس ٻالهن کان ٺي ٻيهڻ سڀڪاريندي آهي ۽ پوءِ ٻيڌ ڪرڻ سڀڪاريندي

مطلب: نه گهڙي پڙهڻ ۾ سڪ آهي ۽ لڪي گهڙي ڏن،
دولت، ادمير ۾، لڪو سڪ گرهست ۾ ئي آهي. پر جيڪو
سنسار کي ٺياڳي، ورڪت ٿي پهاتڙ جي ڪندرا ۾ وهي ٿو،
سو به سڪي ڪونه آهي. وشتم ڀوڳ، رات ڏينهن ڀوڳيندو
رهي ته به سڪ ڪونه ملندس. نلسي مهراج فرمائين ٿا ته سڄو
سڪ ويچار ۾ آهي ۽ سو ويچار مهائائين جي سنگ کانسواءِ پرايت
نٿو ٿئي.

ديپڪ تيدل بنا نه جلي -
اور جلي نه ڪوءِ پتنگ بنا،
جل پان اشنان ڪهين ڪرلو -
پر پاپ نه اُترس گنگ بنا،
سڀ جيو سي جيو ملي هت سون -
پر سٿان ملي نهين جنگ بنا،
لاکو يتن ڪزو جيگهه ۾ -
پر گيان نه هو ستسنگ بنا.

مطلب: تيل کانسواءِ ڏيئو ڪين ڀرلڻو، جي ٻار ٻو ته وسامي
ويندو. پتنگ کانسواءِ ٻيو ڪير به خوشيءَ سان ڪونه جلدو،
پتنگ ئي خوشيءَ سان جلدو. ڪيترن لادين نالن تان وڃي
اشنان ڪريو پر پاپ گنگا جي اشنان کانسواءِ ڪين لهندا.
ٻارن جي دور ڪرڻ واسطي گنگا جو اشنان ئي آهي. سڀ
ڇيو پاڻ ۾ ئي ڏکيا سڳيا ملي ويندا پر به ڪتا پاڻ ۾ ڪونه
ملي سگهندا. تنهن ڪيترا به ساڌن، يتن وڙڪ لاءِ ڪڇن پر
سار اسار جو ويچار ستسنگ بنا ڪين ٿيندو. جيسين ست آست
ڪي جتن جو تڻ نه ڄاتو ويو آهي، تيسين موهه دور نه ٿيندو.
اها وڙڪ شڪتي ڏهن ورهين جي اوستا کان وٺي چاليهن

قاسيءَ جي لائق آهيان. پر هاڻي انهيءَ آٿر روپي هيري
 کي ضرور سڃاڻندس. ڪرپا ڪري، هيري کي سڃاڻڻ جو
 رستو ٻڌايو. اڄ کانپوءِ مون کي اهو ڪم ڪرڻو آهي. تنهن
 کانپوءِ، صراف وزير کان گرمتر وٺي اٽراڪند ڏانهن هليو
 ويو. راجا چوڪري کي نوي هزار روپيا ڏيئي روانو ڪيو.
 اهو درشتانت ٻڌائي، ستگرو مهاراج جن چيو ته پرماتما
 هن منڻ ڇولي ۾ سڀني ڇيرون کان وڌيڪ اُتر ٻڌي، آتما
 روپي هيري جي پرکڻ لاءِ رکي آهي. سو جنهن پرماتما جو
 درشن نه ڪيو آهي، سو قاسيءَ جي لائق آهي.

تنهن بعد ستنام ساڳيءَ جي ڏيئي سان ستسنگ سماپت
 ٿيو. پوءِ چيائون ته جيڪي به ٻاهر جا مهمان، مسافر هجن،
 سي پنداري مان روٽي کائين. ستسنگ جي سماپتيءَ
 بعد سدائين ساڌن مسافرن لاءِ چولدا هئا. سندن پنڌت ۾
 .. ٽي سو مهمان، مسافر کائيندا هئا.

ستگرو مهاراج جن پنڌ جي ڳوٺ ۾ ۱۰-۱۲ ڏينهن رهي،
 ... ست ڪرم جو پرچار ڪيائون. پاڻي راڄورام ۽
 ... ستگرو مهاراج جن کان گرمتر وٺي شش
 ... پياڻي ٺاڪورام ساري منڊليءَ سميت
 ... جن کي چئن جي ڳوٺ وٺي ويو، جتي پنڌيات
 ... ستگرو مهاراج جن جو ڏاڍو آدرستڪار ڪيو.
 ... چيائون ته هن منڻ کي وويڪ شڪتي
 ... ڇو نه وويڪ ۾ ئي سک آهي.

... ست زرخيان پنڌتان - نا سک پيڙپ پيدان،
 ... ست زرخ ترشت دي - نا سک چڙڙ گيان،
 ... ست - حج وشير ۾ - نس دن ڀوگ رهيا،
 ... ست ريجار بچ - سنتان شون پيدان.

ٿورو پاڻي ڇڏي ويو آهي. تنهن ڪري، ڏهه هزار روپيا مون گهٽ ڪٽيا آهن. ايترو ٻڌي، راجا ڏاڍو خوش ٿيو. گلن جو هار صراف کي پاڻي ڇوڻ لڳو ته، هي صراف پنهنجي ٻڌي ڏن، ڏن آهي، جو پرڪ ڪٽي اٿئي. مان ٿولي ڏاڍو خوش آيو آهيان. توکي انعام ڏيڻ چاهيان ٿو. جيڪي گهرين، سو توکي ڏيان. صراف چيو مون کي ٻيو ڪجهه ڪو نه گهرجي. صرف توهان جي آسپس ۽ ديا گهرجي. راجا وري به چيس ته صراف، ڪجهه گهر. صراف وري به ناڪار ڪئي. تنهن تي راجا وزير کي چيو ته تون ٻڌاء ته هن کي ڪهڙو انعام ڏيون. منتري سستنگي ۽ گيادوان هو. تنهن چيو ته هي راجن، مان چوان ۽ توهان نه ڏيو ته. توهان مالڪ هيو. جيڪي وڻيٽو سو ڏيوس.

تنهن تي راجا چيو ته هي منتري، منهنجو وڃن آهي، جي توهان کڻي ڇڏو ته هن کي سڄو راج ڏي. ته مان راج ڏيڻ لاء به تيار آهيان. باقي توهان سڌو ڪوچ ڇو ٿا ڪريو. جيڪي ڇڏو، سو ڏيوس. وزير چيو ته ڇڏو، هن صراف کي جلد ئي ڦاسي ڏيو. راجا ٻڌي، وزير کي چيو ته اڄ تو ڀنگ يا شراب نه ڪو نه پيتو آهي؟ مغز نه جاء اٿئي؟ هيء چا ٻيو ڇوڻين؟ صراف نه انعام جي لائق آهي! تنهن کي ڦاسي ڇو ڏيون؟ وزير چيو ته صراف سچ ٻڄ ڦاسي ۽ جي لائق آهي. پر ماڻها اهڙي تيز ٻڌي ڏلي اٿس، سا پٿرن جي پرڪ واسطي ڪانه ڏلي اٿس. پر پنهنجي آلمڪ هيري جي سڃاڻڻ لاء ڏلي اٿس. پر صراف اڃا تائين پنهنجي آلمڪ روپي هيري جي پرڪ ڪانه ڪئي آهي. انهيء ڪري هو ڦاسيءَ جي لائق آهي. راجا چپ ٿي ويو. صراف کي اچي واراڳهه لڳو ۽ چيائين توهان منهنجا گرو آهيو. مان برابر

روپيه لهي . ڀلي وٺوس . انهن پيسن ۾ نه توهان کي کس آهي ۽ نه هنکي .

وزير اچي راجا سان ڳالهه ڪئي . راجا چيو ته پاڻ کي هيرو هٿ ۾ آهي ، تڏهن به خبر نٿي پوي . پر هن صراف هيرو ڏٺو به ڪونهي ، سو گهر ويٺي هيري جي ڀرڪ ڪري ، ڪٿن ٿو ملهه ، ٻڌائي ؟ تنهن ڪري تون وڃي پاڻ سان وٺي اچينس . وزير صراف کي وٺي آيو . صراف راجا کي لمسڪار ڪري چوڻ لڳو ته ، هي پرڻوي نالت ، انهيءَ هيري جو ملهه مون توهان کي ڪٿي موڪليو ته اهو هيرو نوي هزار روپين جو آهي . هڪ ٻائي به وڌيڪ نه لهي .

تنهن تي راجا صراف کي هيرو ڏيئي چيو ته منهنجو مٿر ستيواڊي هو . هو لک روپيه لکي ويو آهي ، سو توهان نوي هزار ڪٿن ٿا چئو ؟ وري چاچي ڏسو . صراف هيرو ڏسي چيو ته نوي هزارن کان وڌيڪ ڪونه لهي . توهان کي جي هيري جي ڀرڪ ڪرڻي هجي ته هڪ چانديءَ جي ٿالهيءَ ۾ ڏهه لعلڙيون گهرايو . راجا هڪ ڀيرو چانديءَ جي ٿالهي ۽ لعلڙيون گهرائي صراف کي ڏنيون . صراف هيرو چانديءَ جي ٿالهيءَ ۾ رکي ، چوڌاري لعلڙيون رکيون ، ته انهن جو پاڇو وڃي هيري ۾ پيو . تنهن کانپوءِ راجا کي چيائين ته ، حضور ، هاڻي چوڌاري ڏسو ته هيري ۾ لعلڙين جو پاڇو هڪ جهڙو آهي يا گهٽ وڌ . راجا ڏسي چيو ته لعلڙي نه هڪ جهڙي ٿي ڏسڻ ۾ اچي . صراف چيو ته ، هي راجن ، وري چاچي ڏسو . راجا وري به چاچي ، چاچي ڏسي چوڻ لڳو ته هن هڪ پاسي کان هيري ۾ هڪ لعلڙيءَ جي ڌمڪ ٿوري گهٽ ڏسڻ ۾ اچي ٿي . صراف چيو ته هيرو برابر لک روپين جو هو ، پر ۲۵-۳۰ سال زمين ۾ پڙهيل ٿو ڏسجي ، جنهن ڪري

جن جو جيون ڇڙ ٿي

د بلي ڪڍي کولي ڏسي ته ٻار هير واپو آهي. سو هير وڪڻي
مانا کي ڏيکاري ساري حقيقت ٻڌايائين. چيائين ته پنهنجو
شهر ۾ اهڙو ڪو شاهوڪار ڪونهي، جو هيءُ لک روپين
هير وٺي ڏي. تنهن ڪري مانا ڇا ڪرڻ گهرجي؟

مانا خوش ٿي چوڻ لڳس ته پٽ، هتان ويهن - پنڇوي
ميلن تي هڪ رياست جو راجا اٿئي، جو تنهنجي پٽ
گهرو مٿر اٿئي. هن وقت اهو هير وڪڻي وڃي ۽ مٿي پئسو
ولي اچي. ڇوڪرو هير وڪڻي زوانو ٿيو. شهر ۾ اچي، پڇاڻي
راجا جي محلات ۾ آيو. ڏسي ته راجا سڀا لڳي پئي آهي. هڪ
ڪنڊ ۾ ويهي رهيو. ڪلاڪ کن کانپوءِ سڀا سمپت ٿي. راجا
وزير کي چيو ته اهو غريب ڪير ويٺو آهي؟ ڇوڪرو پرڻام
ڪري چوڻ لڳو ته هي راجن، پٽ جي ٻاروڪ ٻڌار جو کان
پوءِ، مايا به موڪلائي وئي. هي هڪ لک روپين جو هير و
پٽا جو رکيل مولڪي هت آيو آهي، سو مٿان لاءِ توهان وٽ
ڪٿي آيو آهيان. ايترو چئي، هير وڪڻي، راجا کي هٿ
۾ ڏنائين. راجا وزير کي چيو ته پنهنجي شهر ۾ جيڪو وڏو
صراف آهي، تنهن کي وٺي اچ ته هيري جو ملهه ڪٿائي
هن ڇوڪر کي پئسا ڏيون. وزير وڃي صرف کي چيو ته
توهان ۾ راجا جو بلڪل ضروري ڪم آهي. سو جلدي هلو.
صراف چيس ته مون وٽ ڪي پري کان مهمان آيل آهن،
انهن جي بندوبست ۾ لڳل آهيان. مولڪي ٻڌايو ته ڪهڙو
روزو ڪم آهي. وزير چيس ته هڪ سيٺ جو پٽ هڪ
هير وڪڻي آيو آهي، جنهن جو ملهه توهان کان ڪٿائڻو آهي.
راف چيو ته وزير صاحب هير و توهان به ڏنو هوندو. سو
هيءُ جاسپ نشان ۽ ٻيهڪ مولڪي ٻڌايو. وزير کيس سڀ
چ ٻڌايو. صراف چيو وزير صاحب، اهو هير وٺي هزار

۾ وجهي، د بلي چانديءَ جي گهاگهر ۾ وڌائين. پنهنجي
 مڪان جي اوڀر ڪنڊ ۾ اڍائي فوٽ زمين کڻي، ان ۾
 گهاگهر پورائين. پٽ کي ڪين ٻڌايائين، پر هڪ بنديءَ ۾
 لڪي ڇڏيائين ته پٽ توکي جڏهن ڏن جي ضرورت پوي،
 تڏهن مڪان جي اوڀر واري ڪنڊ ۾ اڍائي فوٽ زمين کڻي
 سان هڪ چانديءَ جي گهاگهر هٿ ايندي. انهيءَ ۾ سولي
 د بلي پيئي آئيئي جنهن ۾ هڪ لک روپين وارو هڪ هيرو
 پيو آئيئي. هيرو مٿائي پنهنجي ڪرت ڪار ۽ وهنوار
 ڪجانءِ. ويهن-پنڇويهن سالن کانپوءِ سيٺ ديو لوڪ ٻڌاريو.
 مايا به پنتي وڃي لڳي. چئن-پنجن سالن ۾ سڀ مايا
 موڪلائي ويئي. سيٺ جو پٽ جيڪو ڏندو وهنوار ڪري،
 تنهن مان گهاٽو ئي گهاٽو پويس. روپيه ڏهه-ويهه هزار قرض
 به چڙهي ويس. آخر اهڙو اچي حال بڻيس جو مزوري ڪري،
 ته به ڏينهن کائي ته رات کونه کائي. لهڻيدارن به ڏاڍو
 تنگ ڪيس. ڏاڍو اچي دڪي ٿيو. هڪ ڏينهن ويچار
 ڪيائين ته منهنجو پٽ ڪروڙ پتي هو، سو بنديون کولي ڏسان
 ته مٿان ڪنهن ڏي رقم رهيل هجي ته اها وٺي اچان. سو
 بنديون کولي پڙهڻ لڳو. ٽن ڏينهن کانپوءِ اها وڏي بندي
 کولي پڙهڻ لڳو، ڏٺائين ته هڪڙي پني تي لکيو پيو
 آهي ته، هي پٽ، توکي ڏن جي ضرورت پوي ته پنهنجي
 مڪان جي اوڀر واري ڪنڊ ۾ اڍائي فوٽ زمين کڻي سان
 چانديءَ جي گهاگهر نڪردي. گهاگهر ۾ هڪ سوليءَ د بليءَ
 ۾ هڪ لک روپين جو هڪ هيرو پيل آئيئي. اهو ڪڍي،
 پنهنجو وهنوار ڪج. اهو پڙهڻ سان، چئن-مڙدي ۾ اچي
 پاران پون، يا چئن ڪنهنجو بيارو پٽر گهڻن سالن کانپوءِ اچي
 ملي ۽ هُو خوش ٿئي، تهڙيءَ طرح هن کي به خوشي ٿي.
 مڪان جي ڪنڊ کڻي، چانديءَ جي گهاگهر مان سون جي

هنن سان غريبن، اناڻن ۽ ودوائن کي ورهائي ڏيو ۽ داس کي ڪرپا ڪري، ٻارن جو ڏاڍو ٿيو ته سدائين توهانجي چرن ڪمن جي شيوا ڪري، پنهنجو جنم سڦلو ڪريان، تنهن تي ستگرو مهاراج جن کيس چيو ته بابا، پڳتي ڪرڻ تمام ڪنڻ آهي. پڳت ڏهياي گر ڪي - جيون ڪانڊي ڪي ڌار، ڊگ مگ توگرپڙي - نسچل اٿري پيار.

ڀڳوان جي پڳتي ڪرڻ معنيٰ تلوار جي تيز ڌار مٿان هلڻ جي شردا، پر ٻي ۽ پورڻ وشواس رکندو، ته ڀڳوان سان وڃي ملندو، نه ته ڪري ٻنهي جهانن کان ويندو. تنهن ڪري حال تيز پيا هجن. باقي توهان کي نام جو اُپديش ڏيون ٿا. ڀلي اسان سان گڏ هلو. ستگرن جي آڱيا پائي، پائي ڪيارام پرساد ڪٿي، ستگرو مهاراج جن کان گرمنتر وٺي شش ٿيو. ٻئي ڏينهن پائي ٽيڪورام، ستگرو مهاراج جن جو مامو، ستگرو مهاراج جن ۽ ساري منڊليءَ کي پنهرون وٺي ويو. اُتي اٽڪل ڏهاڪو ڏينهن رهيا. ست ڌرم جو اُپديش ڪري، ڪيترن گهرن کان مڇي ماس، شراب چڏائي کين ست ڪرم ۽ ايشور پڳتي ملڻ لڳا، پوءِ پائي ٽيڪورام ۽ سندس ساوڀريوار گرمنتر وٺي شش ٿيا. تنهن کانپوءِ پائي راجپورام کين پنهنجي جي ڳوٺ وٺي ويو. اُتي ستسنگ ۾ مڇ ۾ اچي چوڻ لڳا ته جنهن هي ۽ منهن جو وار پائي، ڀڳوان جو درشن نه ڪيو آهي، تنهن ايترو ڏوهه ڪيو آهي، جيترو خولي خون ڪرڻ سان، يعني اهو قاسيءَ جي لائق آهي. اُتي هڪ درشانت ڏٺائون ته هڪ ڪروڙ پتي سين کي هڪ ئي پٽ هو، جنهن سان هڪڙو گهوڙو پيار هو. هڪ ڏينهن ويچار ڪيائين ته ڪڇ ڏن پٽ لاءِ لڪائي رکڻ نه چئن اڻڪي ۽ ويل ڪم اچيس. اهو ويچار ڪري، هڪ هيرو لک روپين ۾ خريد ڪري آيو. هيرو سون جي ڊبليءَ

چوي ٿو ته انهن منهن کي وار وار ڏکار آهي، جتي
پر ماتا جي ماڻ جو پر ڪونهي. ڀڳوان جي پر ڪانسواءِ
هيءَ جيو سڄو آهي.

جڏن ندي سڄي نير بنا - ۽ گڏو سڄي کير بنا،
استري سڄي چريتر بنا - ڪمان سڄي تير بنا،
راجا سڄو وزير بنا - لشڪر سڄو وير بنا،
شهر سڄو فقير بنا - سادو سڄو ڏير بنا،
قبرو سڄو پير بنا - ۽ پير سڄو کير بنا،
شور سڄو ٿير بنا - ٿڌن هر دو سڄو رگوير بنا.

ڀڄڻ پڌري

ٿل - ميري دل ديواني، درشن گر پياسي،
بنا ديک ديپڪ، پتنگ جيون اداسي.
۱- جيون وام ڪاهي، ڇهت دام داهي،
اٺل گگن گاهي، مڇي لير واسي.
۲- سنسار پتر گر، ڪري آش در در،
پنور ڦول اوپر، گڏو بچڙي چاسي.
۳- جيون ڪت ناري، شستر سُر ڌاري،
دوا دوک پياري، چندن اهم لواسي.
۴- چڪوي پيو پاوي، سڀي سوانتي ڌاوي،
مشتا هنس ڪاوي، جوڳي جن اڀياسي.
د- جيون گهن ڪو هورا، پر ڪند چڪورا،
ليون گهر ڪي لورا، ٿيئون گهر ۾ اسي.
ستندم ساڪيءَ جي ڏاڻي لڳائي، ستنگ سمپت ڪيائون.
سنگ پاؤ نرساد وٺي گهر ويٺي.

چند ڏينهن، صبح جو پاڻي ڪيارام ستگرو مهاراج جن
سي چور لکون نه هن داس جي گهر جا سڀ ٽپڙ ٽاڙي پنهنجي

کي جل سان، ڇو جو مڇي جل کانسواءِ هڪ ٻيل نه ڇڏي رهي نه سگهندي آهي. جڏهن پتنگ چوٽ کي ڏسي جان قربان ڪندو آهي، جڏهن پنورو گلن جي پريت ۾ سوير اٿي گلستان ۾ وڃي، گلن کي ڏسي، سارو سنسار ڀلائي ڇڏيندو آهي؛ جڏهن پيمهه تي رات ڏينهن، برسات جي بوند جي پياس ٿيندي آهي، درياھ، ندي ۽ سمندر جو پاڻي زهر سمان ڄاڻي، صرف سواني بوند پاڻي پيڻ لاءِ تڙ ٽوندو آهي. جڏهن مور بادلن کي ڏسي، خوش ٿي لچندو آهي؛ جڏهن نانگ جوڙي ۽ جي مڙي ٻڌي، خوشيءَ مان جهوليندو آهي؛ جڏهن چڪوي چڪوئي جي پاڻ ۾ اهڙي پريت ٿيندي آهي، جو ساري رات هڪ ٻئي کي سڏ ڪندي ڄاڻي گذاريندا آهن؛ جڏهن چڪور کي چندرما جي پياس ٿيندي آهي ۽ ڏينهن جو جهنب سان کانين جو ڀڳ ڪري رات جو انهن مٿان چڙهي ويهندو آهي ۽ چندرما جي اُڀرڻ سان چنڊ ڏي ٺهاري، پر ٻي ڀيري ڀڳي ويندو آهي؛ ۽ جڏهن چنڊ ٺهي ويندو آهي، تڏهن چندرما جي وچوڙي ۾ پنهنجي جهنب زور سان کانين سان گسائي اڳتي پيدا ڪري، ٻريل آلا سک ۾ کائيندو ويندو آهي، انهيءَ لاءِ نه جلد ئي وڃي چندرما سان ملان ۽ چوندو آهي:

پسمي هوکي پيم ملون - ششي شيو کي گات،
يوڻ ويچار آڱن ڪر - جهٽ چڪور جو کات.

مطلب: مان ڄاڻي ڇاڪاڻي، پنهنجي ڀرتي چندرما سان ملان، جو شڪر ڀڳوان جي مستڪ ۾ آهي. مهاديو سدائين سڻائي آهي ۽ پيموت لڳائيندو آهي. ڪنهن مهل هتان اچي لنگهي ۽ منهنجي رک کڻي مٽ ڀري، جڏهن پنهنجي مستڪ کي لائي نه چندرما سان ملي ويندس. چتر داس

پريم ۽ برار ٿا جي مهما ورنن ڪيائون . چيائون ته ڀڳوان ،
سنت ۽ مھاتمائون سڄي دل جي پريم تي پرسن ٿيندا آهن .
سڄي پريم جي وس تي نراڪار پرماٿا ساڪار روپ ۾ اچي
پريمين کي درشن ڏيندو آهي .

چوپائي - پريو وياپڪ سروتر سمانا ،

پريم تي هوءَ ، مرگھت مڱن جانا .

ارت : پريورٽ پرماٿا پتي پتي ۾ ، ڊالي ڊالي ۾ ، قول
قول ۾ ، مطلب ته هر جڳھ سميل آهي ۽ پريم جي ڪري
پرگھت تي درشن ڏئي ٿو .

اس پريم سي نراڪار پي ، ديندا آن دکالي جي
پريم پريو ڪو ڪينج لي آوي ، ديندا جدي اُچالي جي
مچي پريت پاڻي سي ڪڙسي ، جندا ڪيسي نکالي جي
روپ شمع ڪا ديڪ پتنگا ، جان اپني جالي جي
قولون نال محبت پونڌري ، ٿرندا ڊالي ڊالي جي
ديڪ پريت پيهي والي ، ڏاڍي عجب نوالي جي
ساگر نديان چوڙڪي چاهي ، بوند سنوئي والي جي
مور پايڻ پاپا ٿڪي ، چڍي گھٽا جـد ڪالي جي
شبد بين ڪا سن ڪي جڏهين ، مھر چڏ آوي ديالي جي
چڪوا چڪوي پريت ڪارڻ ، اُڏهين رات اُتالي جي
پيا چڪور اُڏي ڪا ڪرندا ، چڙهين رات دا والي جي
چتر درس ٿڪ هٿ تس مانس ،

جس ني پريت نه پالي جي .

مطلب : سڄي پريم جي ڪري نراڪار ڀڳوان ساڪار
روپ ڌاري اچي ٿو . نه اهو پريم اهڙو هجي ، جهڙو سبيءَ

رؤپي ڦل لڳندا آهن. ڄڻ ڦلواڙي ٿڙندي آهي تڏهن جڳياسو
 جون ڀانڊريون شپ گڻن ۾ ٿڙي پونديون آهن. ڄڻ بسنت رت
 جو سندر نظارو ڏسي، پندورا منو سريلو شبد اُچارين ٿا، تڏهن
 جڳياسو وٿراڳ جي نظاري ۾ رام نام جا منا وڃن اُچار ڪري
 ساري سنسار مان سارو رؤپي سڳند ڪٽندا آهن. ڄڻ بسنت رت
 سڀني دشين منين ۽ ديوتائن کي پياري لڳندي آهي،
 تڏهن وٿراڳ جي رت سڀني جڳياسين، مهوڪين کي وٺندي
 آهي. باقي پنجه رتيون ڦڪيون لڳنديون آهن. سنت مهاتما ائون
 انهيءَ وٿراڳ کي پاڻي سدائين سڳي ٿيندا آهن ۽ سدائين وٿراڳ
 تان بلهاري ويندا آهن. پر اهو وٿراڳ ڪنهن وڏي ڀاڱيءَ کي
 پراپت ٿيندو آهي.

آئي رت بسنت ڪي پندورا پڙهي سجاڳه
 ڪهي ٿيئون ڪس پٽيه تي، جاڳي تن کي ڀاڳه

مطلب: جڏهن بسنت جي رت ايندي آهي تڏهن سڀ
 پندورا اکيون کولي ساوڌان ٿيندا آهن. تڏهن پندورن روپي
 جڳياسين جو اڻٽ جنمن جي شپ ڪرمن جي پرتاپ سان ڀاڳ
 جاڳي ٿو ۽ اهي وٿراڳ روپي بسنت رت ۾ وشين ۽ پوڳن کي
 نياڳي مرته روپي ٺندرا مان جاڳي پڳوان جو پڇن ڪنٿا.
 انهيءَ وشه تي اپديش ڪري ستگرو مهاراج جن ستسنگ
 سماپت ڪيو.

هوليءَ گذرڻ بعد پڳت ڪيٿارام ونه ڪري، ستگرو مهاراج
 جن ۽ سنتن پريمين کي پاڻ سان گڏ وٺي هالين ويو. يڪتارن
 ۽ ڏنڊن سان پڇن ڪندا ڪيٿارام جي جاءِ تي پهتا. جنهن به
 شهر ۾ ويندا هئا ته بزار مان ڏنڊن يڪتارن تي پڇن ڪندا
 ويندا هئا. پنهنجي ڀڳلن جا هار ۽ پرساد کڻي ستگرو مهاراج جن
 سان ملڻ آيا. رات جو ستسنگ منڊپ ۾ ستسنگ ڪيائون.

مٺي، ٿڌي سيمتل هوا لڳي رهي هئي. دل بهار بهار پئي
 ٿئي. ستگرو مهاراج جن پنورن کي ڏسي ڏيري ڏيري دل
 ۾ اچن ٺاهڻ لڳا. اچن ٺاهيندا گهمندا ڦرندا رات جو ۷ بجي
 آستان تي آيا. ستسنگ شروع ٿيو. تمام گهڻي خلق آيل هئي.
 پهرين ٻين سنتن ڪلاڪن ستسنگ ڪيو. تنهن کانپوءِ ستگرو
 مهاراج جن ستسنگ ڪيو. وشت هئي جڳيا سين جي پر ڪرهي
 باغچي ۾ ٺاهيل اچن بسنت جي راڻي ۽ ۾ ڳائون.

سر بسنت

رت رت ۾ هٿ رنگ صاحب ڪا،

بسنت رت رنگ واري ري.

۱- سڌ کي سر پئي، پتر اپارا، بن بن ڦولي باغ ڦلارا،

ڦول رهي ڦلواڙي ري.

۲- رت بسنت ڪا ڏيک نظارا، دل ۾ پنوري ڪرت گنجارا،

سگند لي سڪاري ري.

۳- بسنت رت ڪو سب جن گاوت، سر لڙ مٺي جن ڪي من پاوت،

جهه ڪو لاڳت پياري ري.

۴- رت بسنت ڪي هٿ بهت رسالي، گهي ٽيمون پئي سنت سڪال،

بل بل جائون بلهارا ري.

نالچرچ: ڇهن ٽي رٿين ۾ پرماتما پنهنجو رس آندو رکيو

آهي پر بسنت جي رت تمام وڻندڙ ۽ سڪدائي آهي. تنهن

ٽي ڇهن رٿيون آهن. شبد، سپرڇ، روپ، رس، گند ۽

وٽراڻ. بدجن وڻين رٿين ۾ اهڙو نه رس ۽ آندو رکيل

آهي جو ساري دنيا انهن تي موهيت آهي. پر وٽراڻ رٿي

رت ۾ ميا آندو رکيل آهي. پنورن رٿي جڳيا سو انهيءَ وٽراڻ

رٿي رت جي سڳندي وٺي ميا آندو پر پٿر ٿين ٿا. جتن

بسنت رت ۾ سڀئي ورڻ گلن ڦلن سان ڀرجي ساوا ٿين ٿا،

تئين جڳيا سو ۾ ڏيوي سڀيڻا جا گلن رٿي گل ۽ ساڌن

۽ مڇي ماس جو آشد آهار نه ڪرڻ گهرجي، ڇاڪاڻ جو پاپ ڪرم جو ڦل آنت جنهن تائين پوڳڻو پوڻو. پر شپ موقع تي جو منڻ پاپ ڪريو، سوراڻين ٿو وڌي، جتن ڏرو پيدا ڄاڻيا پر چير وڌيا. تنهن کانسواءِ ڏسهي، ڏياري، ڪارڪت شراڻ، شورائري، هولي ۽ ستنين، جنم آشمي، گيارس، پورناماسي اماوس، چنڊ ۽ ٻين ڏينهن جي شپ ڏينهن تي پنهنجي به پاپ نه ڪرڻ گهرجي. هن وقت هولي ۽ جي شپ موقعي تي به پنج ڏهاڙا ڪوئي به ماس مڇي نه کائي. پنهنجا به هو ڪو گهمايو آهي. اسان به کوهان کي هيٺ ڇڏون ٿا. تنهن تي ساري سنگت هٿ مٿي کڻي چوڻ لڳي ته هي پريو اسان شراب، مڇي ماس نه ورتائينداسون. الهی ۽ وشه تي ستگرو مهاراج جن ڪيترا پنهنجا ٺاهيل ڀڄن آئي وٺاڳ ورتي ۽ سان ٻڌايا. ۱۲ ٻڌ رات جو ستسنگ سماپت ٿيو. تنهن کانپوءِ پوڄن کائي، ڪلاڪ کن پڳت ڦرائي سنگهه جو ستسنگ ٻڌي سوامي جن وڃي پنهنجي جاء تي آرامي ٿيا.

اهڙي طرح هولي ۽ جا ۵ ڏينهن سنائن ڌرم ۽ ست ڪرم جو اُپديش ڏيئي هولي ۽ جي آخري ڏينهن تي صبح جو ۴ بجه ٻڌه پائي ميلو سماپت ڪيائون. تنهن کانپوءِ پنهنجن پرساد ۽ پيٽا کڻي اچي ستگرو مهاراج جن اڳيان رکي. ستگرو مهاراج جن، آمانند ۽ پائي پرمالند کي چيو ته پٽسا ۽ ڪپڙو وغيره غريبن، اٺائين ۽ ودوائن پر وراهي ڇڏيو. پوءِ سهڻي سنت ستگرو مهاراج جن سان گڏجي باغيچا گهمڻ ويا، گهمندي گهمندي هڪ سندر باغيچي ۾ وڃي ويٺا جتي سدا گلاب، چمبيلي، رابيل ۽ موٽي جا گل ڪڙيل هئا. پندورا اور جي شبد جي مٿر گنجار ڪري رهيا هئا. بسنت رت ڪري ڦلواڙي مان سڳند جي هڪ ڪار اچي رهي هئي. ڏکڻ جي

چوئون چتي به اوتار، رشين مدين ۽ مهاڻائن جي سيا به اڌرم ۽
 ڪنيتي ٿيندي هجي اُئي راجا ۽ ست پرشن جو ڌرم آهي ته
 پنهنجي ويڪ ۽ شريرڪ ٻل سان آلهيءَ اڌرم ۽ ڪنيتي کي
 هٽائين. پر جي لاچار اسمرت هجن ته آلهيءَ سيا مان ڪين اُئي
 وڃڻ گهرجي ته نه پاپ جا پاڳي ٿيندا. پر جا جي رهڻي ڪهڻي ۽
 چو دارو مدار، راجا ۽ ست پرشن تي ٿيندو آهي. جي آهي
 ڌرمائما آهن ته سارو ديش ڌرمائما ٿي وڃيٿو. پر جي راجا
 پاپي آهي ته ساري پر جا ڪڪرم ڪرڻ لڳندي. جي راجا
 ستيوادي ۽ گيانوان هجي ته ساري پر جا ستوگڻ گيان ڪي
 ڌاري مڪت ٿي وڃيٿي. وڌيڪ راجا يڌشتر پاڻ ڌرم پتر
 آهي، جنهنڪي ساري ڌرم جي ڄاڻ آهي. ايترو چئي پيشم
 پتاهه اس ڪئي ته درويدي اُئي هت جوڙي نيترن به آسون
 آڻي چوڻ لڳي ته هي پتاهه مولڪي دل به هڪ شڪا پندا
 ٿي آهي. ڪرپا ڪري دور ڪريو. توهانجو چيو ته جنهن
 سيا به اڌرم ڪنيتي ٿيندي هجي اُئي ويڪي ست پرشن
 جو ڌرم آهي ته پنهنجي سر جي ست ڏاڙهي به اڌرم ۽
 ڪنيتي کي هٽائي. جي اسمرت هجي ته اُئي هليو وڃي.
 سو هي پريو جنهن سمي دريوڌن جي سيا به مون اُٻلاڪي ٻڌڻ
 ٿي ڪيو ويو تنهن وقت توهان سڀئي ويٺا هئا. توهان ٻڌايو
 ته اهو ڌرم هو يا اڌرم. نيتي هئي يا ڪنيتي؟ پيشم پتاهه
 اکين به پاڻي آڻي چيو ته پتري، اهو اڌرم ۽ ايتي هئي ۽
 به مون دشت دريوڌن جو ان کاڌو هو، جنهنڪري منهنجو
 من ملين ٿي ويو هو ۽ ڪڇ ڪڇي ڪين سگهيس ۽ لڪي
 اُئي سگهيس. آلهيءَ پاپ جو ڦل تون اکين سان ڏسي رهي
 آهين ته هيئن مان پوڳي رهيو آهيان.

اها وارنا ٻڌائي سواهي جن ساري سنگت کي چيو ته شراب

ڪروڪيتر جي رڻ ڀڙميءَ ۾ ٻاڻن جي سڃاڻ تي سمهيو پيو هو،
 تنهن وقت سري ڪرشن ڀڳوان، درويدي ۽ پالڊون سميت
 پيشمر پتامهه وٽ اچي نمسڪار ڪري بيٺو. پيشمر پتامهه
 ڪرشن ڀڳوان کي ڏسي ٻرل سان اکين ۾ چل آڻي، هٿ
 جوڙي ٿوڻي ٻرل ڪري چوڻ لڳو ته هي ٻريو، اڄ توهان
 پنهنجي اپار ڪرڻا ڪري مون کي پڇاڙي جو اچي درشن
 ڏنو آهي. ڪرشن ڀڳوان چوڻ لڳو ته هي پيشمر پتامهه، اوهان
 جي ٻرل ڪري آيا آهيو. هنن پالڊون کي ست ڌرم
 ڻيٽيءَ جو اُپديش ڪريو ته ڌرم جو راج ڪري ساري ڀرجا
 کي سڪ ڏين، جنهن هنن جي راج ۾ ڪير به ڊڪ نه پائي.
 چوپائي: جاس راج پريه ڀرجا ڏکاري،

سو نرپ اوس نرڪ اڏڪاري.

ارٿ: جنهن راجا جي راج ۾ ساڌو، برهمڻ ۽ ڀرجا ڏکي
 ٿئي ٿي، سو راجا اميرن، وزيرن ۽ ڪٽنب سميت نرڪ ۾
 وڃي ٿو. تنهن ڪري پالڊون کي ست ڌرم ڻيٽيءَ جو
 اُپديش ڪريو.

ڀڳوان جا وچن ٻڌي پيشمر پتامهه هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته
 هي انترامي اوهين ڄاڻي ڄاڻ ڄاڻ ڄاڻ آهيو. پالڊون کي اُپديش
 ڪرڻ لاءِ به هر پرڪار سميت آهيو. تنهن هوندي به توهانجي
 وچن جو ستڪار ڪري به چار وچن ٻڌايان ٿو.

ايترو چئي پيشمر پتامهه چيو ته راجا جو پهريون ڌرم آهي
 ته ساڌو، برهمڻ ڀرجا ۽ گڻو مالا جي ٽن، من، ڌن ۽ واڻيءَ
 سان هر پرڪار رکيا ڪري. ٻيو غريب ۽ شاهوڪار جو پورو
 پورو نياڻ ڪري. ٻائي، ڪڪري کي ڏلڊ ڏئي. ٽيون
 پاڻ به ست ڪرم ڪري ۽ ڀرجا کان به ست ڪرم ڪرائي.
 پاڻ به ڌرم مالا ٻڌجي ۽ ڀرجا کي به ڌرم مالا ۽ ستيوادي ٻڌائي.

صبح جو پڳت منگهر رام هوڪلائي پنهنجي ڳوٺ ملوسي
 ٿيو. ستگرو مهاراج جن ڪنڊوءَ ۾ ڪجهه وقت رهيا. روزانو
 سڀ سان ستسنگ ڪندا رهيا. پڳتي ۽ وٿراڳ ۾ سندن چت
 وڌل دورهيو. هڪ ڏينهن صبح جو مڪي پرين مل، پائي آسورام
 ٻاٻو ريجهورام، پڳت بصررام، پائي جهلداس، پائي ديالورام
 ۽ ٻيا ڪيترا شهر جا پريمي پرساد ڪٿي ستگرو مهاراج جن وٽ
 آيا. پيري پٽي وٺي ڪيائون ته سائين هولي اچي ٿي.
 هميشه جيان پٽيجاٽ جو عرض آهي ته هولي ڪنڊوءَ ۾ ئي
 ملهائيندا. پڳت ڦرائي سنگهه کي به چيو اٿئون ته جيئن
 چيئرو آهين، تيئن هولي ڪنڊوءَ ۾ اچي ڪڇ. تنهن تي
 ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته وڃن ڪونه ٿا ڏيون، ڇو جو
 اسان هيٺئر سٿلائي آهيون. ڪڏهن ڪٿي ته ڪڏهن ڪٿي.
 باقي جي ڪنڊوءَ ۾ هونداسون ته هولي توهان وٽ ڪنداسون.
 پر هڪڙي ڳالهه اٿو ته اهي هوليءَ جا پنجه ڏينهن پٽيجاڻي
 هوڪو ڏياري، شراب ۽ ماس هڇي بند ڪندا. مڪيءَ ڇو
 نه سائين منظور آهي. اوهين به انهيءَ بابت ستسنگ ۾
 ڪڇ ڇڏجو.

هوليءَ جي موقع تي پٽ شاهه مان سرو آئند، پڳت چيتارام،
 ڪرشنڊاس آيا ۽ هوليءَ جو ميلو شروع ٿيو. ڏينهن جو پنجه
 ٿيو. ڪنڊوءَ جا پڳت ستسنگ ڪندا هئا. رات جو ستگرو مهاراج
 جن پنهنجي منڊليءَ سان ستسنگ ڪندا هئا. هوليءَ ڏينهن
 ستگرو مهاراج جن رات ڏينهن ست ڪرم چي وشته تي
 اُڀديش ڪيو. چيائون ته سڀني منشن کي شد آهار ۽ شد وهنوار
 ڪرڻ گهرجي، ڇو جو شد آهار سان ٻڌي ملين ٿي وڃيئي.
 جهڙو ان جهڙو من. اٿي هڪ درشتاڻ ڏنائون.
 درشتاڻ: جنهن سمي پيشه پتاهه ٻاڻن سان ٿي

ٿيا. راجا وزيرن ۽ عملدارن کي اڄڪر ڪيو نه يڪدم پڙو
هٿايو وڃي. پڙو هٿايو ويو. پڙي کڻ سان جيڪي چتر
ٻئي پاسي ڪاريگر ڪڍيا هئا سي هن پاسي واري آتشي
شيشي جي ڪري وڌيڪ سندر ۽ ڇمڪندڙ ڏسڻ ۾ آيا.
ڪنهن ڪونه سمجهيو ته هن پاسي چتر ڪاري لڪيل ڪانهي.
هن پاسي کان هي ۽ پاسو وڌيڪ سوينچڪ ۽ سندر ڏسڻ ۾ آيو.
ڇاڪاڻ جو سڀ کان پري وڌيڪ سندر ڏسڻ ۾ ايندو آهي.
جيڪو انجنير ڪاريگرن جي مٿان هو، تنهن چيو ته هي راجن،
هن ڪاريگر نه هڪ به چتر ڪونه ڪڍيو آهي. سڀ چتر هن
ٻئي ڪاريگر جا ڪڍيل آهن. راجا چيو ته هن ڪاريگر ڪٿي
هڪ به چتر نه ڪڍيو آهي پر هن پنهنجي ٻڌي ۽ جي ڪاريگريءَ
سان اهڙيءَ طرح چتر ڏيوار تي چٽيا آهن جو هنن چترن کان
به وڌيڪ سهڻا ۽ ڇمڪندڙ ڏسڻ ۾ اچن ٿا. تنهنڪري هيءُ
ٽي ڪاريگر انعام جي لائق آهي. هن ڪاريگر کي به شاباس
هجي. جيڪا محنت گهري سا ڏيوس.

وزيرن پالڻ واري ڪاريگر کي محنت ۽ انعام ڏيئي
خوش ڪيو ۽ ٻئي ڪاريگر کي فقط محنت ڏيئي روانو ڪيو.
سڌاڻت: جڳياسوءَ کي پنهنجو هر ڏي روپي مهلات تمام
سندر بڻائڻو آهي. تنهن لاءِ التهڪرڻ کي ڪم ۽ آپاسا سان
اوچل ڪري ڄڻ جو ٽن آتشي شيشي وانگر بڻائيندو ته سيل
سنتوش، ديا ڌرم ۽ نمرتا آءِ، ديوي سمپدا جا ڪٽن روپي
چتر پاڻهي اچي التهڪرڻ ۾ ڇمڪندا. اتي پوءِ آثار
روپي راجا اچي وهندو ۽ جڳياسوءَ کي ساڪيات ڏرڻ ٿيندو.
تنهنڪري جڳياسوءَ کي جيڪا محنت ڪرڻي آهي سا فقط
التهڪرڻ جي سڌيءَ لاءِ ئي ڪرڻي آهي. ستنام ساڪيءَ جي
ڌيءَ کائپوءِ ستسنگ سماپت ٿيو.

ڳالهه منظور ڪري ڪاريگر وڃي ڪم ڪي لڳا.

اُن مهينن ۾، هڪ ڪاريگر پنهنجي پاسي، انٽ پرڪارن جا رنگ ڏيئي، مصالحن سان پالش ڪري، تمام سندر چتر ڪاري ڪڍي. ٻئي ڪاريگر ولالت مان مصالح گهرائي صرف ديوار تي پالش ڪئي. اهڙيءَ طرح ٻئي ڪاريگر ڪم ڪندا رهيا. ٻارهن مهينن جي مدي ۾ باقي هڪ مهينو رهيو ته هڪ ڏينهن الجنيئر پالش واري ڪاريگر کي چيو ته مدو به اچي پورو ٿيڻ ٿي آهي، سو اڃا هڪ به چتر ڪونه ڪڍيو آهي. پر هن ڪاريگر اهڙا ته سندر چتر ڪڍيا آهن جو لهارڻ سان دل خوش ٿي ٿئي. هن جي پيٽ ۾ توڻ ڪچ نه نه ڪيو آهي. راجا ناراض ٿي توڻي ڏنڊ وجهندو، ڇو جو راجا جو چتر ڪاريءَ سان پريمر آهي. ڪاريگر چيو الجنيئر صاحب مان هن ڪاريگر کان به وڌيڪ سٺا چتر ڪڍندس. اوهان ڪوئي خيال نه ڪريو. الجنيئر ڪاوڙجي چيو، پر مون توکي تنهنجي پلائيءَ لاءِ چيو آهي. وڌيڪ تنهنجي مرضي. ڪاريگر چوڻ لڳو ته ناراض ڇو ٿا ٿيو. هڪڙو مصالحو ٿوري وقت ۾ لڳائي، چتر ڪڍندس. اُن کاپوءِ، چتر ڪاري سندر ڏسڻ ۾ ايندي. الجنيئر چيس ته تون ڪيترا به ڪٽي مصالح لڳائين، ٿڌهن به توکي مزوري به مس ملندي. ايترو چئي، الجنيئر هليو ويو. ڪاريگر آشي شيشي جو مصالح پٽ تي لڳائڻ شروع ڪيو. اُن کي اهڙو ته پالش ڪيائين جو بجليءَ وانگر ڇمڪڻ لڳو. اهڙو جواڪ ڪٽي اُن ڏانهن ٺهاري به نه سگهجي. مدو پورو ٿيو. راجا وزيرن کي چيو ته سڀاڻي عار سڀا ڪوٺايو، جو مهلات ڏسندا آهن. وزيرن سڀني انجنيئر کي ڪوٺ ڏني. ٻئي ڏينهن صبح جو راجا وزير، عملدار، انجنيئر ۽ شهر جا ڪيترا ماڻهو اچي مهلات ۾ ڪنا

در شتانت : هڪ راجا پنهنجي وزير کي گهرائي چيو ته اسان کي هڪ سندس مڪلات ٺهرايو آهي، جنهن ۾ طرحين طرحين جي چترڪاري رکائي آهي. دليا ڀر جي ڪاريگرن مان چونڊ ڪري، سٺي ۾ سٺي ڪاريگر کي ڪم ٺيڪي تي ڏيئي ڇڏيو. وزير، وڏن انجنيئر کي گهرائي چيو ته هڪ راجائي مڪلات ٺهرايو آهي، جنهن ۾ سرگه لوڪ، اندر جو نندن بن، ڪملاش پر بت جو نظارو ۽ اُترا ڪنڊ جي سينريءَ جي سندس چترڪاري رکائي آهي. سو توهان اهڙو هڪ سندس نقشو جلدي تيار ڪريو. انجنيئر گڏجي هڪ مهيني جي اندر، تمام سٺو نقشو تيار ڪري، راجا کي ڏيکاريو. راجا ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ انجنيئر کي وڏو انعام ڏنائين. تنهن کانپوءِ وزيرن ڪاريگرن لاءِ اخبارن ۾ اشتهار وڃايو. هڪ مهيني ۾ ساري ديش جا ڪاريگر اچي ڪنا ٿيا.

راجا آميرن، وزيرن، انجنيئر ۽ ڪاريگرن جي سڀا لڳائي، نقشو ڪاريگرن کي ڏنو. انجنيئر امتحان وٺي، صرف ٻه ڪاريگر پاس ڪيا ۽ راجا کي ٻڌايو. راجا حڪم ڪيو ته وچ ۾ پڙدو هڻي، ٻنهي کي آڏو آڏ ڪري ڪم ڏيو. وزيرن ٻنهي ڪاريگرن کان لکپڙهه ڪرائي. چيو ويو ته سمورو مال راجا ڏيندو. توهان کي به من گهري محنت ملندي. هڪ انجنيئر توهان جي مٿان بهاريو ويندو. ٻيو شرط آهي ته توهان ٻئي هڪ ٻئي جو ڪم نه ڏسندا. وچ ۾ پڙدو لڳايو ويندو. صرف انجنيئر کي ئي ڏسڻ جو آڏو ڪار رهندو هو توهان جو ڪم ڏسندو. ٻارهن مهينن جي اندر سڄو ڪم پورو ڪري ڏيندا. مهل جي تيار ٿيڻ کان پوءِ راجا ۽ سڀئي وزير گڏجي، پڙدو هڻائيندا، جنهن جا چتر سٺا هوندا، تنهن کي محنت ۽ راجائي انعام ملندو. اها

کي چيائون ته جيڪي چار وچن توهان کي ٻڌايا اٿئون، انهن جو ويچار ڪندا رهجو. سدائين چت، نام، پرير، پر اڳڪار پر لڳائيندا رهجو. اسان سياڻي شاهه جي پست وينداسون. ايترو چئي، پلسه پاڻي، ستسنگ سماپت ڪري، جاءِ تي آيا. اُتي پاڻي ٺهرايو، پاڻي هاسارام، پاڻي بالورام ۽ ٻيا پريري، گرمتر وٺي شش ٿيا. ستگرو مهاراج جن سڀني کان موڪلائي شاهه جي پنت پهتا. ڪرشنڊاس ۽ ٻيا پريري، گرمتر وٺي شش ٿيا تنهن کانپوءِ ڏهه ٻارهن ڏينهن رهي سڀني پريرين جو پرير پورو ڪري، ڪندوءَ پنهنجي اسٽان تي اچي براجمان ٿيا. رات جو ستسنگ شروع ٿيو. سوامي جن جي آڇ جو ٻڌي، ڏاڍي سنگت آئي هئي. جڳياسين جي ٻڌ تي اُپديش ڪيو. چيائون ته جڳياسوءَ کي ارمان ۽ لشڪار ٿي شپ ڪرم ۽ ستگرن جي ڏنل نام جو اڀياس ۽ التھ ڪرڻ کي شڌ ڪرڻ گهرجي، ڇو جو التھ ڪرڻ جي شڌ ڪرڻ کانسواءِ آتما جو درس نه ٿيندو ۽ لکي آتما جو گيان ٿيندو. اُنٽھ ڪرڻ ملين جسڪا۔

تس ڪو گيان نه راڳت هئم،

رشي مني اڄ دي اُپديشا۔

ڪهي نه وه جن جاڳت هئم.

چند۔ جڏسي مفيد وستراو پر۔ رنگ شگهر چڙه جاتا هئم،

تڏسي انتھ اوڄل والا۔ پريو جلد پانا هئم.

مطلب: جنهن جو انش ڪرڻ ميسرو آهي، تنهن کي

ستگرو خواه سنتن جو اُپديش پريوش نه ڪندو. اوڄل

التھ ڪرڻ پر ئي ساڪيات آتما جو درس ٿيندو. تنهنڪري

جڳياسوءَ کي پهرين پنهنجي التھ ڪرڻ اوڄل ڪرڻ لاءِ

لڳاتار ساڌن ڪرڻ گهرجن. چئن نه:

رہا وڃ وٺول دي دڪ پياري ،
هور لڪ اُڀاءُ نا سک ٿيوي ۔

پيچ ويڪ سياڻڙي جڳ ساري ،
سڪ رُڀ اکند چيٽن هٿ تون ۔

بالا شاهه پڪارندي ويد چاري ۔

مطلب : پهرين پنهنجو پاڻ کي سڃاڻ نه ڪير آهيان ؟
منهنجو سرويپ ڪهڙو آهي ۔ جيستائين جيئو پاڻ کي نشو سڃاڻي ،
تيستائين سنسار ۾ پاڙي دڪ ٿو پوڳي ۔ جيئو لکين ساڌن ،
ڇپ ، ٽپ ، ورت نيمر ، سنڌيا گائيتري ، پاٽ پڙڄائون ،
اڻڻان دان ڪندو ، نه به سک جي پراپتي کان ٿيندس ۔ جي
اعتبار نه اچي ته ڀلي ستن کان ڀڄي ڏسو ۔ چارئي ويد ،
ڪت شاستر ، سڀئي گرنت ، رشي مني چون ٿا ته جنهن پڳوان
کي تون چاهين ٿو ، سو تنهن جو ست چت آندو سرويپ آهي ۔
انهيءَ وٽه تي ڪيترا ڀڄن ارت سھت ٻڌايائون ۔

د اڳ ۾ پهاڙي

ٿل ۔ تون ساڪي چيٽن آهين
او سڀ کان نيارو تون ۔ تون ڪنهن سان شامل ناهين ۔
۱۔ هن ٽن سان تنهنجو چاهي ۔ ٽن ماس هڏن جو آهي ،
ڀل ڪهڙا روپ مٽائي ۔ تون ڪون ٿو روپ مٽائين ۔
۲۔ هن من سان تنهنجو چا ۔ من مائيا جي وٽ آهي ،
ڀل ڪيڏانهن پي پيو ڪاهي ۔ تون ڪون ٿو ڪيڏانهن ڪاهين ۔
۳۔ هن ٻڌ سان تنهنجو چاهي ۔ ٻڌ پسون مان ئي آهي ،
ڀل ڪهڙا رنگ رچائي ۔ تون ڪونه ٿو رنگ رچائين ۔
۴۔ تون پراڻن کي ٿو چاڻين ۔ ۽ اندرين ڪار سڃاڻين ،
ڪنهن ڏيئڙون پاڻ پڇاڻين ۔ چو نه سوهر صاف سڏائين ۔
ويدانت ، ست ڪرم ۽ ڌرم جو اُپديش ڪري ، ساري سنگت

ارڪ: چون ٿا ته مون دل ۾ خيال ڪيو هو ته پوئڻ
 کي پوئڻ پورو ڪندس، پر پوئڻ مون کي پوئڻ ڇڏيو. سوچيم
 ته ٽپ ڪري، لندريس کي ڇيڻي، وس ۾ ڪندس، پر
 لندريون مون کي ڇيڻي ويون. وري چيم ته ڪال کي ڪپائي
 پورو ڪندس، پر وقت مون کي ڪپائي پورو ڪري ڇڏيو.
 خيال ڪيم ته شير ٻڌو ٿيندو ته ترشنا به ٻڌي ٿي ڇڏي
 ويندي. پر شير ٻڌو ٿي ويو، نه به ترشنا روپي ڪيڙو
 بلوان ٿيندو پيو وڃي. سوهي بابا، هيءُ ترشنا رڻپي ڪيڙو،
 ڪو وڃي ويراڻي ستگرن کان آتم گيان رڻپي خنجر وٺي،
 ڇاڇي، ڇاڇي، ويچار سان هن جا سر ڪاٽيندو، ته مردو
 پر جي ڪن، پير ۽ ٻچ ڪاٽيندس ته ڪونه مردو، پر پاڻ
 لڙائي ڪري، نقصان پهچائيندو. تنهن تي گرمڪداس چون
 لڳو ته انهيءَ ترشنا رڻپي ڪيڙي جا ڪن، پير ۽ ٻچ
 ڪهڙا آهن؟

ستگرو مهاراج جن چيو: ڪوڙ رڻپي ڪن، پاڻن رڻپي
 پير، چل ڪمٽ رڻپي پير ۽ هرش رڻپي ٻچ اٿس. لوپ
 رڻپي سر اٿس. سوسر، تـو گيان رڻپي تلوار ڪٽي هڪ
 ٽي ڌڪ سان ڪاٽي، سنسار ۾ لڙي ٿي ڇيئون هڪٽيءَ
 جو سڪه ماڻهي.

انٿري رهاڻ ڪري، سڀئي سچ لٿي جاءِ تي موٽي آيا.
 رام جي ستسنگ ۾ ويدانت تي اُپديش ڪيائون. چيائون
 ته جنهن کي پڳوان جي درشن جي لڇا هجي، سو پهريائين
 پنهنجي پاڻ جو درشن ڪري.

چند۔ الف آپـڻـي آپ ڪـو۔

سمجھ پياي۔ ڪيا وست هٿ تيدڙا روپ پياري،

ٻاجهون آپڻي آپ دي، سڀي ڪيٽي۔

۴۔ منش ٽن بر آپ پڇانو۔ ٿيندڙون پيد ڀرم ڪو هائو،
 گيان ڏيان گلزار منش چولا هٿ۔
 الهيءَ وٽ تي ستگرو مهاراج جن ڪيترا پنهنجا ناهيل
 ڇڏي اوت سان ڳائي، ستنام ساڪيءَ جي ڏني لڳائي، ستسنگ
 سمانيت ڪيو۔

ٻئي ڏينهن شام جو، پاڻي پاڳيند جو هڪ سنت سيوي،
 ڀڳت جن جو پر آپڪاري هو، سو ستگرو مهاراج جن کي پرار ٿيا
 ڪري، ٻين تي گهمائڻ وٺي ويو۔ ٻين تي ڪين چيائين ته
 سائين، اسانجا ووط هر سال ڏاڍا پلا ٿيندا آهن، پر هن سال
 ڪيڙو اچي لڳو اٿن، جنهن ڪري مال چٽيو ٿو وڃي۔ ڪرپا
 ڪري پاڻيءَ ڏي ڪهڙي ڏيو ته چٽڪاريون۔ ستگرو مهاراج جن
 چيو ته آبا، اهو ته نيڪ، پر هن ڇت رڻهي ووط کي جيڪو
 ترشنا رڻهي ڪيڙو لڳو آهي، جنهن رات ڏينهن کائي،
 اُنکي داس ڪري ڇڏيو آهي، تنهن جو به ڪو آباڻ ڪرڻ
 گهرجي۔ ايترو چئي، پاڻي پڙهي، سينت پاڳيند کي ڏٺائون،
 جنهن پاڻي ساريءَ ٻنيءَ ۾ ڇٽڪاريو۔

تنهن کانپوءِ، بٽيڪ جي جاءِ تي اچي ويٺا ته ڀڳت منگهر رام
 چيو ته هي ڀڳتون، اهو ترشنا رڻهي ڪيڙو، جو ڇت رڻهي
 ووط کي کائي رهيو آهي، سو ڪئن مړندو؟
 گرو مهاراج چيو: آبا، ترشنا رڻهي ڪيڙو تمام ڏکيو مړندو۔
 اهو ڪيڙو جوانيءَ ۾ اچي ٿو۔ راجا پرثوري وٽراڳ ۾ پنهنجو
 راج تياڳيو ۽ ٻن ۾ ويو، پر اتي به ترشنا اچي ستايس۔ تڏهن
 اکين ۾ پاڻي آڻي چوڻ لڳو:

ڀوڳا نه ڀڳتا - ويهه ميو ڀڳهه ست،
 ٽپو نه ٽپتھ - ويهه ميو ٽپتھ،
 ڪالو نه يا تو - ويهه ميو يا تس،
 ترشنا نه چيرٺ - يهه ميو چيرٺ۔

جا ڪم ڪاريون آهن سي سڀ توکي اٺت ڪال ۾ هرگز ڪم نه ايندا. انهيءَ ڪري سنڌن جو سنگ ڪري پڳوان جو ڀڄڻ ڪر. منشي چولي جو رستو تمام وڏو ۽ کليل آهي. چوراسي لک چوٿين ۾ ننڍا ننڍا ٿڌا رستا آهن، جن تان هلي پڳوان سان ملي ڪين سگهندين. منش چولو ويو ته وري تمام ڏکيو ملندو.

مثال: جيئن ڏهه هزار فوٽ اوچو ڪو پهاڙ هجي جنهن تي چڙهڻ لاءِ ڪوبه رستو نه هجي. ان پهاڙ جي چوٽيءَ تان ۲۵ فوٽن جو پٿر ڪري ته ڪن سڪندڙن ۾ اچي هيٺ پٽ تي پوندو. پر انهيءَ ساڳي پٿر کي ساڳيءَ جاءِ تي ڪٽي رکڻ تمام ڪڻن آهي ڇو جو پٿر کي ساڳيءَ جاءِ تي رکڻ لاءِ مشينون گهرائي ڏاڪڻ ٺاهي، ڌيري ڌيري وڌن سائڻ سان رڪي سگهيو. تهڙيءَ طرح هيءُ منش چولو هڪ پهاڙ جي چوٽيءَ سان اولچي ۾ اونچو آهي. منش چولي کان اڳتي پرمائما جي ملڻ لاءِ ٻي ڪا جوت ڪانه آهي، ڇو جو پڳوان پنهنجو سروي ڏنو آهي. هاڻي جي هن منش چولي ۾ هڪڙو نه ٿيو ۽ جيو چوراسيءَ ۾ ڪري ويو ته وري منش چولو تمام ڪڻن ملندو. تنهنڪري هن منش چولي ۾ آتما جو گيان پاڻي مڪت ٿيو آهي.

راج ٻهاري

۱. - موشن ڪار ڊوار مالش چولا هٿ.
۲. - موشن ڪار ڪاٺي، منش ڏيهه پڳولت ڪو پاڻي، سڀ ڪا به سردار، مالش چولا هٿ.
۳. - موشن ڪار سڀ ڪار چاهت، سنٽ گرنٽ پي مهما ڪاوت، آند ڪا آڪار، منش چولا هٿ.
۴. - موشن ڪار ڌر ڪو ڪار - سڀ سائڻ ڪو هردي ڌر ٺا، پڳتي ڪا پندار منش چولا هٿ.

روپيڪي اُٿر پُرش، ٻال اوستا کان وٺي دان پڇ، پراڻڪار
 ڀڳتي ڪري پراڻڪي ٻڌائي ٿو. مرڻ کانپوءِ اُن کي
 ڌرمراءِ چوڻو نه بابا، ٿو پئي لوڪ ٻڌايا آهن، ٺهندڪري
 سرڳ لوڪ ۽ مرڻ لوڪ پئي ٺهنجڻا آهن، جتي ڪيئي اُتي
 رهي آئندو وٺ. اهو درشتانت ۽ سڌانت ٻڌائي، سوامي جن
 چيو ته ٻڌيوان پُرش راجا وانگر ٻنهي لوڪن کي ٻڌائي سڌائين
 سڪي رهندڻا. اڳيائي جيو هن لوڪ جا سڳو پوڳي ڏکي ٿين ٿا.
 ستسنگ سماپت ٿيو. ۲-۴ ڏينهن سب اُپديش ڪيائون.
 ڀڳت منگهر رام، ڀڳت گنومل، مڪي ڪلياڻداس ۽ ٻيا ڪيترا
 نام جو اُپديش وٺي شش ٿيا.

ٽنهن کانپوءِ پاڻي ٺهلام ستگرو مهاراج جن کي وٺي باڪر جي
 ڳوٺ ويو. باڪر جي ڳوٺ ۾ رات جو ستسنگ ڪيائون.
 چيائون ته هيءُ منش چولو وڏي پاڻ سان پراپت ٿيو آهي.
 پڙي پاڻ مانس ٽن ڀاوا، سر درليپ سد گرڻڻن گاوا.
 مطلب: ٿلسيداس مهاراج جن چوڻا ته هيءُ منش چولو،
 پورب جي ٻچن ڪري وڏي پاڻ سان مليو آهي، جنهن کي
 ۳۳ ڪروڙ ديوتائون چاهين ٿا پر انهن کي نٿو ملي. ڀڳوان جو
 درشن ۽ موڪي، منش چولي ۾ ئي ٿيندو، تنهنڪري ديوتائون
 منش چولو چاهين ٿا. منش چولو ڀڳوان جي پراپت ڪرڻ لاءِ
 مليو آهي.

ڀڳتي پراپت مانس ديهريا،
 گوبند ملن کي ايه تيري بريٽا،
 اُڙڪاج تيري ڪتڻ نه عام،

مئل ساڌ سنگت پڇ ڪيول نام.
 گرو لانڪ مهاراج جن فرمائين ٿا ته هيءُ منش چولو وڏي
 پاڻ سان مليو آهي، ڀڳوان جي ملڻ واسطي. ٻيا جيڪي دنيا

ڪر ٻا ڪري هلي شهر گهمي ڏسو. راڻين کي وٺي ٻيٽ تي ويو ۽ سارو شهر گهمي منترين کي ڏٺيواڌ به ڏٺائين. حڪم ڪيائين اڌ خزانو، اڌ فوج ۽ اڌ آفيسون ڪڍي اچي هتي رکو ۽ اخبارن ۾ اشتهارو جهايو ته راجا هڪ ٽئون ڌرمپور شهر آڏاڻو آهي جنهن کي اُتي رهڻو هجي تنهن کي ۲۵-۳۰ هزارن روپين وارو مڪان مفت ۾ ملندو ۽ اچڻ لاءِ جهاز به مفت ملندو. وڃو وڃي اهو بندوبست ڪريو. مان ڪجهه وقت هتي آرام ڪندس. شهر جو ٻالو ڌرمپور رکيو ويو. راجا جي حڪم جي پوئاري ڪئي ويئي. اخبار ۾ اشتهار پڙهي ڪئين ماڻهن اچي ٽئين راجڌاني وسائي. هڪ مهيني اندر سارو شهر وسي ويو. راجا ۶ مهينا ڌرمپور ۾ رهي راڻين کي وٺي موٽي اچي پنهنجي پراڻي راجڌاني ۽ ۾ رهڻ لڳو. ڇهه مهينا ٽئين راجڌاني ۽ ۾ ته ڇهه مهينا پراڻي راجڌاني ۽ ۾ رهڻ لڳو. ائين چار سال گذري ويا. هڪ ڏينهن راجا سڀني وزيرن ۽ اُميرن کي گهرائي عام سڀا ڪئي. سڀا کي چيائين ته منهنجي راجاڻي جو ۳ سال مڊو هو. پر چار سال گذري ويا آهن ته توهان ڪابه ڳالهه انهيءَ باري ۾ ڪانه ڪڍي آهي تنهنڪري هيئن ٽيون راجا چونڊي مولڪي جتي وڻيو اُتي ڇڏي اچو. ساري سڀا هٿ جوڙي چوڻ لڳي ته هي پراڻي نات جتي توهان کي ڇڏي اچڻو هو اُتي نه توهان پُٽ ڌار ڪري هنڪان به وڌيڪ سندر راجڌاني بڻائي آهي، سو توهان ڏن، ڏن آهيو. هاڻي توهان ٻنهي راجڌانين ۾ راج ڪندا رهو. تنهن کانپوءِ راجا ٽريءَ تي راج ڪندو رهيو.

سڌاڻت: هيءُ سنسار بڻڪي راج آهي. جنهن ۾ هيءُ جيئو ۳ سال راجاڻي ڪريٿو. يعني ٻال اوستا، جوين اوستا، ڀڳوت ماڻيٿو. تنهن کانپوءِ ڌرمراءِ هنڪي پراڻوڪ جي دڪ روپي ٻيٽ تي موڪلي ٿو ۽ اٺت جوڻين ۾ دڪ پوڳيٿو. پر ڪو

وچر هڪ پيانڪ بيمت تي گهرو پيانڪ جهنگل هوندو هو، جنهن ۾ بگهڙ ۽ شينهن جهڙا تمام گهڻا خوفناڪ جانور رهندا هئا. ٽن سالن بعد انهيءَ راجا کي جهاز ۾ چاڙهي اُتي ڇڏي ايندا هئا، جتي کيس جانور ماري کائي ڇڏيندا هئا. انهيءَ ديس جي راجائي اهڙيءَ طرح هلندي هئي. هڪ وقت هڪ وويڪي ستسنگي پرش کي چونڊي راج گڏيءَ تي وهاريائون. رات جو راجا سيچ تي ويهي ويچار ڪرڻ لڳو ته ٽن سالن کانپوءِ مون کي به انهيءَ بيمت تي ڇڏي ايندا، تنهنڪري صبح جو جهاز ۾ چڙهي انهيءَ بيمت کي ڏسڻ گهرجي. اهو ويچار ڪري صبح جو وزير کي گهرائي چوڻ لڳو ته جلدِي هڪ جهاز تيار ڪريو ۽ جتي ٽن سالن کانپوءِ مون کي وڃڻو آهي، اهو بيمت هلي مون کي ڏيکاريو. جهاز تيار ٿي ويو. راجا ۽ وزير بيمت تي ويا، راجا بيمت گهمي ڏٺو. پيانڪ بن ڏسي راجا ڪنٺ لڳو. منترين کي چيائين ته هاڻي جلدِي موٽي هليو. جهاز ۾ چڙهي سڀئي اچي راجڌانيءَ ۾ پهتا. وزير راجا کي محلات ۾ ڇڏي پنهنجي پنهنجي جاءِ تي ويا.

راجا اڙڪانت ۾ ويهي ويچار ڪرڻ لڳو ته اهڙي ڪا بيمت ڪجهه جنهن ۾ پنهنجو بچاءُ ٿئي ۽ مان انهيءَ دڪ کان ڇڏي وڃان. صبح جو وزيرن کي گهرائي چيائين ته بيمت تي ۲۵ ميلن ۾ جهنگل ڪٽائي صاف ميدان ڪرايو ۽ هڪ سندر راجائي شهر جو نقشو تيار ڪري مون کي ڏيکاري پوءِ ميدان تي ۱۲ مهينن جي اندر، هڪ سندر شهر ٺهرائي تيار ڪرايو. راجا جي آڳيا اوسار نقشو تيار ڪرايو ويو. لشڪر جا جهاز بيمت تي روانا ڪيا ويا. تنهن کانپوءِ ليڪيدارن ۽ مزدورن جا جهاز پراڻي وزيرن جي جهنگل ڪٽايو ۽ ۱۲ مهينن ۾ شهر تيار ڪرايو ۽ پوءِ اچي راجا کي حقيقت ٻڌائي عرض ڪيائون ته

کبیر پریم و طبع نا کر سکی -
چلی نہ نام -

چای نہ نام کی گمیل ،

مانش ڪيري ڪالٽري اوڙه ڦري جيون بيل .

مانش ڪيري ڪالڙي آورو ڪري
ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته هن سنسار جي اندر جنهن
پريم جو واپار نه ڪيو آهي ۽ رام نام جو رستو نه ورتو آهي،
سو منهن پسن وانگر سنسار جي گهر روئي گهاٽي ۾ پيل وانگر
وهي رهيو آهي. جنهن کي پڳوان جي ملڻ جي پياس ڪانهي
سو رات ڏينهن سنسار جي پدارتن تي موهت ٿي پنهنجو
اهواڪ مانس جنم پڳوان جي پجن سواءِ، وئرت وڃائي رهيو
آهي. تنهنڪري سميت مهاتمائون، رات ڏينهن اڃائي پڪار
ڪري رهيا آهن ته سنسار جي پدارتن جو جوڙو پريم ڇڏي
پريوءَ سان سڄو پريم رکڻ ۽ سکڻ کي پاڻو، منس شرير تمام دلچ
آهي ان جو اُڌار ڪرڻ گهرجي، جنهن جيءَ جو هيءُ لوڪ ۽
پرلوڪ سڳي ٿئي. اتي هڪ درشنات ڏٺائون. چيائون ته
هڪ ڏيس ۾ بئنگي راج هوندو هو، جنهن ۾ ٽئين ٽئين
سال ڇوٽيون ڪري راجا مٿس ڪيو ويندو هو. سمنڊ جي

من کي چوڻ لڳو ته طوطو گروءَ جي ڀڪتي ياد ڪري پنهنجي مدد ۾ بدلتن کان چڻي ويو پر توکي سنتن ۽ سنگرن هيٺرا سال ڪٿائون ٻڌايون آهن، ڪيتريون ڀڪتيون ۽ گيان ڏنو آهي، پر تون اڃا وڃين ڀوڳن ۽ سستار جي موه روپي پوري ۾ ڦاٿو پيو آهين. ڏڪار هجي تون ئي! راتين پنهنجي من کي سمجهائيندو سمجهائيندو اچي گروءَ کي روئي ڪارائي وڃي اڪانت ۾ ويٺو ۽ من کي سمجهائيندي سمجهائيندي پير پد کي پراپت ٿيو. اهو درشتانت ٻڌائي سنگرو مهاراج جن چيو ته اها سروي ڀڳتي آهي. جنهن راجا پريچت ۽ طوطو سروي، من ۽ لذباس ڪري مڪت ٿي ويا، تنهن جو ڪي سروي، من ۽ لذباس ڪري پنهنجو اڌار ڪرڻ گهرجي.

(۲) سڪديو مهاراج راجا پريچت کي ڪٿا ٻڌائي.

(۳) ٻون ۽ ڀڳت پر هلاڪ وڃي رام جي نام جو سواڻ سواڻ

سان سمري ڪيو.

(۴) لچهيءَ وڻن ۾ ڳوان جي چرن ڪملن جو ڌيان ڏري

شيوا ڪٿي.

(۵) راجا پر ٿو ٺاڪرن جي پوڄا ڪري پنهنجو اڌار ڪيو.

(۶) اڪروڙ وڻن ۾ ڀڳتي ڪئي جو مٿرا کان بندر ابن تائين

ڏنڊوت پر نام ڪندو ڪرشن ڳوان کي وٺڻ آيو.

(۷) هنومان داس ڀڳتي ڪئي جو سري رامچندر جي

چرلن جو داس ٿي رهيو.

(۸) ارڃن سکا ڀڳتي ڪري ڪرشن ڳوان سان مٿرا رکي،

پنهنجو اڌار ڪيو.

(۹) راجا ٻلي سروي سمري ڀڳتي ڪئي ۽ پنهنجو سڀ

ڪجهه سرير سوڌو ڳوان کي دان ڪيو.

ڳالهه شروع ڪرڻ سان گروهه جو اجهو اهو حال ٿيو آهي. جي سڄي ڳالهه ٻڌندو ته متان مري وڃي. الهيءَ ڪري مون تنهنجو وڌيڪ احوال ڪونه ٻڌايو مانس.

طوطي چيس ڇڏو توهان هاڻي پلي وڃو. آندڙ ڪاش ٻاهر لڪري آيو. اڃا پئي دروازي تي بندي چوڙ مهراج جي جڻهه ٻوليائين ته طوطي جو مالڪ گهر آيو. طوطو پنهنجي مالڪ کي ڏسي چيت ڪري پڇري ۾ ڪري پيو. طوطي جي مالڪ ٻڪڙ ۾ پڇرو لاهي، ٽاڪي کولي طوطي کي ٻاهر ڪڍيو. طوطي کي سڏ ڪرڻ لڳو، پر طوطو ڪنٺ ۾ پٻان روڪي، اکيون پوري ڇڏيون. طوطي جو نازڪ حال ڏسي، سندس مالڪ پاڻي ڪٽي آيو. ۽ ٽي ڇنڊا هڻي پنهنجي استري کي چوڻ لڳو ته، اڄ طوطي کي گرمي لڳي ويئي آهي جو تون ڇانو ۾ ڪونه وهاريو اٿس. هاڻي مري ٿو. ايترو چئي وڃڻو ڪٽي اچي طوطي کي هٽل لڳو. طوطي ٿوريون اکيون کوليون. مالڪ ڏي لهاري وري اکيون پوري ڇڏيائين. طوطي جي مالڪ ويچار ڪيو ته متان ٻڪ لڳي هڃيس سو اندران ميرو ڪٽڻ ويو. طوطي اکيون پٽيون. پاڻ کي چئني طرفن کان آزاد ڏسي اڏاري کائي وڌي آواز سان آڪاس منڊل ۾ چونڊو ويو ته بندي چوڙ مهراج کي جڻهه، بندي چوڙ مهراج کي جڻهه! طوطي جو آواز ٻڌي مالڪ پنهنجي استريءَ کي چوڻ لڳو ته استري طوطو ته پڇي ويو. پر هيءُ ڇا پيو چونڊو وڃي؟ تنهن تي سندس استري چوڻ لڳي ته سوامي، هو ڇو ٻاهر سنڌ بندي چوڙ مهراج کي جڻهه پيو ٻولي تنهن سو ڪالهه کان وٺي طوطي سان ڳالهيون پئي ڪيون. الهيءَ سنڌ ٿي طوطي کي پڇايو اٿئي. مالڪ ٻاهر لڪري آندڙ ڪاش کي ٻانهن کان پڪڙي چوڻ لڳو ته تون منهنجي طوطي کي پڇايو آهي. سو مون کي ۲۵ روپيا پري ڏي.

ٻن ٽن گهرن مان پريمين روئي آئي کيس ڏٺي. روئي وئي،
گروءَ وقت آيو.

طوطي جي ڳالهه، گروءَ سان ڪيائين ۽ نياپو ڏنائين.
ٻڌنديئي، سندس گروءَ مڙجا ٿي ڪري پيو. پراڻ ڪنٺ
۾ رکجي ويس ۽ اکيون بند ٿي ويس. اُٺند پرڪاش گروءَ
جو اهڙو حال ڏسي دل ۾ ويچار ڪرڻ لڳو ته طوطي جي
نياپي ۾ اهڙو ڪو خراب اثر آهي، جو منهنجي گروءَ جا
پراڻ ٿا وڃن. گهٻرائجي، پاڻيءَ لوڻو ڪٽي، گروءَ کي ڇنڊا
هڻي پنڪو لوڻ لڳو. ٿوريءَ دير بعد سندس گروءَ ٿوريون
اکيون پٽيون، پر وري بند ڪري ڇڏيائين. گهڻي وقت
ڪالپوءِ سڃاڻ ٿي، پنهنجي چيلي کي چوڻ لڳو ته اُها، پوءِ
طوطي جا چيٽ. اُٺند پرڪاش چيو ته سائين، انهيءَ ڳالهه
کي ڇڏي ڏيو. توهان اُتي روئي ڪاڻو. روئي ڪاڻي، بندي چوڙ
مهراج وري چيلي کي چيو ته اُها، طوطي جي ڳالهه ٻڌاءِ.
اُٺند پرڪاش چيو ته سائين، مون چوڻ کان ئي بس ڪئي،
جو جو اڃا توهان کي ٿوري ڳالهه ٻڌا پر ته توهان مڙجا ٿي
ويا. تنهن ڪري انهيءَ ڳالهه کي ڇڏي ڏيو. مان طوطي
کي پاڻهي وڃي جواب ڏيندس. ٻئي ڏينهن اُٺند پرڪاش
۱۱ بجي صبح جواڇي انهيءَ دروازي تي وڏي آواز چوڻ
لڳو بندي چوڙ مهراج کي ڄڻ! آواز ٻڌي، طوطي اندر
سڏ ڪري پچيس ته منهنجو نياپو پنهنجي گروءَ کي ڏٺو يا
نه؟ منهنجي چوٽڪاري لاءِ ڇا چيو اٿس؟ اُٺند پرڪاش
چيو، هي طوطا، تنهنجي نياپي ۾ الڳي ڪٽڙو اثر هو، جو
مون اڃا تنهنجي دڪ جي وارتا پنهنجي ستگروءَ کي ٻڌائڻ
لڳس ته منهنجو ستگرو مڙجا ٿي ڪري پيو. پراڻ ڪنٺ
۾ اچي رکيس، اکيون بند ٿي ويس. مان گهٻرائجي ويس.

تن چئن گھرن مان پريتي روئي ڪٿي ٻاهر نڪري آيا. صرف
ٽن پريمن کان پوءِ وئي آيو.

اهڙيءَ طرح اُنند پرڪاش، ڪڏهن ڪٿان، نه ڪڏهن
ڪٿان، بندي چوڙ مهراج جي ڇٽ ٻولي روئي وئي ايندو
هو. هڪڙي ڏينهن بزار ۾ اچي، هڪ در تي وڏي آواز
چوڙ لڳو، بندي چوڙ مهراج کي ڇٽ! اندران آواز آيو ته
هي ڀڳون، منهنجي آزاد ڪرڻ وارا آهي سگهه ڏائي وڃن
ڪر يا ڪري وري ڇٽو. اُنند پرڪاش وري وڏي آواز
چيو، بندي چوڙ مهراج کي ڇٽ! تنهن تي اندران آواز آيو
ته مهراج ڪر يا ڪري، اندر اچي، مولڪي درشن ڏيئي،
منهنجو دڪ دُور ڪريو.

اُنند پرڪاش اندر ويو. ڏٺائين ته پيو ته ڪيتر ڪونهي،
باقي هڪ طوطو پڇري ۾ ويٺو آهي. طوطي ڏانهن ٺهاري
لڳو ته طوطو، اکين ۾ جل آڻي، روئي چوڙ لڳو، ته هي
پريو، اهو بندي چوڙ نالو ڪنهن جو آهي ۽ اهو ڪٿي ويٺو
آهي؟ اُنند پرڪاش چيو ته هي طوطا، اهو نالو منهنجي
ستگروءَ جو آهي. هو شهر جي ٻاهران، ٺهر جي ڪناري تي
براجمان آهي. طوطي چيو ته، جيڪڏهن تنهنجو ستگرو سچ
پچ بندي چوڙ وارو آهي ته منهنجو هڪ لياپو وڃي ڏجانس.
پر پهر يائين وڃن ڏي، ته پوءِ مان توکي لياپو ڏيان. اُنند پرڪاش
چيو، ”وڃن“ طوطي چيو: مهراج پنهنجي گروءَ ڇٽج ته مان
هن پڇري ۾ ڏاڍو دٻي آهيان. ڪن ٻاهر نڪري آزاد ٿي،
آڪاس منڊل ۾ ستر ڪريان؟ هتي ڪن اچي ڦاٽس؟ اهو
سنديش پنهنجي گروءَ کي سڻائج.

طوطي جو لياپو ٻڌي، در کان ٻاهر نڪتو. اچي ٻئي هڪ
گهر جي دروازي وٽ چوڙ لڳو: بندي چوڙ مهراج کي ڇٽ!

هيٺ داس هئمنت -

پريت پارت جيون پرتين ،

بل جيون بل بل هارڪو - رجب رامه دي جي ،

يه پرڪار نوڌا پيڪت - آتم آنتر ڪيڄئي .

(۱) سڙو پيڪتي راجا پريچت ڪئي ، جو گنگا جي
ڪناري تي شرمڊ ڀاڳوت ، شري سڪديو مهراج کان ٻڌي
مڪت ٿيو . اهڙيءَ طرح سڙو ڪهي ، چئن هڪڙي
طوطي ڪيو .

دوستان - هڪ مهاتما بندي چوڙ ، پنهنجي چيلي
آلند پرڪاش کي وٺي ، سڙ ڪندي ڪندي ، هڪ راجائي
شهر جي ٻاهران ، لهر جي ڪناري تي ٺهيل جي وٺ هينان
اچي ويٺو . صبح جو ۱۰ بجي ، بندي چوڙ آلند پرڪاش کي
چيو ته بابا ، هري نارائڻ ڪري ، شهر مان روئي وٺي اچ .
گروءَ جي آڱيا پائي ، شهر ۾ ويو . هڪڙي دروازي تي
بهي ، وڏي آواز چوڙ لڳو ته بندي چوڙ مهراج ڪي جهڻ !
آواز ٻڌي ، ڪيترن گهرن مان پريمي روئي ڪٽي آيا . پر
هن فقط ٻن گهرن کان روئي ورتي . موٽي اچي گروءَ کي
ڪارائي ، پاڻ به ڪائي آرام ڪيائين . شام جو گروءَ کي چوڙ
لڳو ته هي پريو ، هن شهر ۾ پريم تمام گهڻو آهي ، جو توهان
جي نالي وٺڻ سان ، ماڻهو خوش ٿي ، گهڻو سنو پوچن ٿا .
ٿا . تنهن ڪري ، منهنجي مرضي آهي ته به - چار ڏينهن
هتي رهون ته چڱو .

بندي چوڙ مهراج چيو چڱو آيا ، هفتو کن هتي رهون ٿا .
ٻئي ڏينهن ۱۰ بجي ، آلند پرڪاش شهر جي ٻيءَ بزار ۾ اچي
وڏي واڪي چوڙ لڳو ”بندي چوڙ مهراج ڪي جهڻ ! ائين ئي

اهو ٻڌي ڀڳوان خوش ٿي چيس ته ٿارڊ، اها ڪٿي
شايد توکي ستگرن ٻڌائي چوراسيءَ کان ڇڏايو آهي.

اها وارنا ٻڌائي، ستگرو مهاراج جن چيو ته ستگرو ٿي
چوراسيءَ جي مٿان ۾ سمрт آهن. تنهن ڪري، منهن ڪي
ستسنگ ڪري، ستگرن جي شرط ۾ وڃي، جنم مرڻ جو
ڦيرو مٿان گهرجي. الاهيءَ وٽ ٿي ستسنگ ڪري، ”ستبنام“
ساڳيءَ جي ڏي لڳائي، ستسنگ سمپت ڪيائون.

ٻئي ڏينهن شام جو، ڀڳت منگهر رام ملوسيءَ جي ڳوٺ
وارو پرساد ڪٿي آيو. مٿو ٿيڪي، هٿ جوڙي ويٺو ته ستگرو
مهاراج جن پڇيس ته ابا، ڪٿي ويٺا آهيو؟ ڀڳت منگهر رام
چيو مان ملوسيءَ جي ڳوٺ جو ويندڙ آهيان. توهان ڪي هيءُ
داس وينتي ڪرڻ آيو آهي ته ڪرڻا ڪري اسان جي ڳوٺ
۾ پيرا پائي اسانڪي پوئتر ڪريو. ڳوٺ جا سڀئي ماڻهو اوهان
جي درشن جا پياسي آهن. ستگرو مهاراج جن چيو ته ابا،
شايد ڪجهه ڏينهن هتي لڳي ويندا، سو توهان هتي رهي
پئو. پوءِ پروگرام ٺاهي توهان ڪي ڏينداسون. ٻئي ڏينهن
صبح جو، ستگرو مهاراج جن ساري مندليءَ سميت، بگين
۾ چڙهي، سواني صاحب جي مڙهيءَ تي اچي پهتا. پاڻو
ڪلياڻ گر کين ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو. شام جو ۳ بجي ستگرو
مهاراج جن اُٿي جل پان ڪري، ۴ بجي ستسنگ شروع
ڪرايو. پر سنگ هو پڳتي. چيائون ته، پڳتي ٿون پر ڪارن
جي آهي.

سروٽ پريچٽ پوپ - شبد سڪديوس گاوهر،
پون پڇن پهلاد - منشا شري پدم ڏياوهر،
پوڄ، ارچ، پرتو راج - پريم اڪرو رس وندن،

کوٽا خيال اچي ڦاسندا آهن. پر مان پرهما جو پتر ۽ گرو ڪيو
اٿم ماري. سو جيڪو ٻڌندو سو مون تي ڪلندو. سنسار ۾
عزت نه ڪانه رهندي. اهو ويچار ڪري سڌو وائڪنٽ پري ۽
۾ آيو. وشنو پگوان کي ڏنڊوت پر نام ڪري اچي ويٺو.
وشتو پگوان چوڻ لڳس ته ڪيئن ٿارڊ گرو ڪري آئين. ٿارڊ
هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي پريو، گرو ته ڪري آيس پر
آهي ذات جو ماري.

وشتو پگوان چيس ته تو گروءَ جي لنڊا ڪئي آهي تنهن
ڪري چوراسي پوڳيندين، جو چو شاستر چون ٿا ته جيڪو
گروءَ جي لنڊا ڪريو سو الٽ چنن ۾ چوراسي پوڳي دک
پائين. پگوان جا اهي وچن ٻڌي ٿارڊ کي اکين ۾ جل اچي
ويو ۽ چوڻ لڳو ته مون کان پيل ٿي ويئي. توهان سمجھ
آهيو. ڪرپا ڪري منهنجي چوراسي ڪٽيو. پگوان چيس ته
مان چوراسي مٿاڻ ۾ سمجھ ڪونه آهيان. وري نه ستگر
جي شرن وٽ ۽ ويستي ڪر ته چوراسيءَ کان ڇڏائيندء. ٿارڊ
بيزبان پئي، سڌو گروءَ وٽ آيو. ڏنڊوت پر نام ڪري روئي
چوڻ لڳو ته هي پريو مون توهان جي لنڊا ڪئي آهي. وشنو
پگوان چوڻ ته گروءَ ۾ ترڪ درشتي آندي آئي. تنهن
ڪري چوراسي پوڳيندين. ڪرپا ڪري مولڪي معاف ڪري
چوراسيءَ کان ڇڏايو. گروءَ چيس ته ڇو آهي ته منهنجو گرو
ماري آهي. مان ماري ته برابر آهيان پر هاڻي نهيو. ڇپڪي
گذريو تنهنڪري ياد نه ڪر. هيئن پگوان کي وڃي ڇڙ ته چوراسي
ڪهڙي ٿيندي آهي. مولڪي اهو زمين تي نقشو ڪڍي
ڏيکاريو ته انهيءَ جي مٿاڻ جو ڪو آڀاءُ ڪريان. جڏهن پگوان
توڪي زمين تي چوراسي ليک چوڻين جو نقشو ڪڍي ڏيکاري
تڏهن اٺون وري پڇڻائس ته پريو، هن ۾ بي ڪا چوڻ رهي ته

هي مها مني، توهان نه ڏيو رشي آهيو. سو مان توهان جو
 ڪيئن ستگرو ٿي سگهندس؟ ٺارڊ چوڻ لڳس ته اها توهان
 جي سڃي ڳالهه آهي. پر مون ستگرو ڪيو ئي ڪونهي.
 تنهنڪري پڳوان مون کي آڳيا ڪئي آهي ته جيڪو ماڻهو
 صبح جو پهرين گڏجيئي تنهنڪري وڃي گرو ڪر. سو پر پوءِ
 توهان منهنجا ستگرو ٿي گر منتڙ ڏيو. ماريءَ چيس ته ٺارڊ
 مان توکي جيڪو اپديش ڪريان، تنهن کان وڌيڪ تون اڳڀڙي
 ڄاڻين ٿو. مان ته ايترو شاسترن جو ڄاڻو ڪين آهيان. تڏهن
 وري ٺارڊ چوڻ لڳو ته برابر توهان جي ڳالهه سڃي آهي. پر
 جيڪا ڳالهه توهان کي چڱي لڳي، ساڻي ڪٿي مون کي ٻڌايو.
 آلهيءَ مان منهنجو پلو ٿيندو.

ماريءَ چيو چڱو. ايترو ٻڌي ٺارڊ خوش ٿي پرساد اڳيان
 رکي ماريءَ جي چرڻن جي پوڄا ڪئي. پوءِ ماريءَ چيس
 ته هي ٺارڊ چڱي آهي چپ. سو انهيءَ چپ جو وڃي ساڌن
 ڪر. ٺارڊ پيرين پئي روانو ٿيو. اڃا ٿورو پنڌ ڪيائين ته دل
 ۾ چوڻ لڳو ته مون کي گروه چپ جو منتڙ ڏنو آهي پر آلهيءَ
 جو مطلب ته ڪونه ٻڌايائين. سو وري موٽي اچي گروه کي
 چيائين ته توهان جو مون کي چپ رهڻ جو منتڙ ڏنو آهي، پر
 ڪرپا ڪري انهيءَ جو ارٿ ته سمجهايو.

تنهنجي ماريءَ چيس ته مان اڄ توکي پنهنجي سڃي ڳالهه
 ٻڌايان ٿو، جنهن مان تون چپ جو ارٿ سمجهي ويندين. مان
 ذات جو ماري آهيان ۽ پڪي ڦاسائيندو آهيان. جڏهن چار
 پڪيڙي بلڪل چپ ڪري ويهندو آهيان، تڏهن پڪي اچي
 چار ۾ ڦاسندا آهن. تنهنڪري مون کي چپ پياري لڳندي
 آهي. ستگروه جا وچن ٻڌي ٺارڊ دل ۾ چوڻ لڳو ته گروه
 واه، جو منتڙ ڏنو آهي. چپ سان من جا ڦرڻا، سنڪلپ ۽

چويٿو ته نارد جو گرو ڪيل ڪونه آهي. تنهنڪري جتي
وهي ٿو اها يومي اپوٽر ٿي پوي. اهي ڪري اها مٽي
ڪڍي بي وجهي ليپٽ پائيندا ڪريو. اها ڳالهه ٻڌي نارد
دل ۾ ڏاڍو ڏکي ٿيو. ڀڳوان وقت وڃي هٿ جوڙي چوڻ
لڳو ته توهان منهنجي ڀرپٽ منهنجي بي عزتي ٿا ڪريو. اڄ
مون کي خبر پئي آهي. هيترا ڏينهن اڄ توهان مون کي ڪونه
چيو ته گرو ڪر، سو چاچي ڪري.

تنهن تي ڀڳوان چيو نارد هڪ ته تون چئني ويدن جو
چاٽو وڌوان آهين. ٻيو تون سڀني سنتن جو سرومڻي آهين.
ٽيون تون برهما جو پٽ ذات جو وڏو آهين. توکي ڪوبه
گرو پسند ڪونه ايندو. تنهنڪري مون توکي چيو ته
تو ڪو گرو ڪر. ايترو ٻڌي نارد هٿ جوڙي چوڻ لڳو
ته هي ڀريو، توهان جي ڳالهه برابر آهي. سو هاڻي جنهنڪي
توهان چئو تنهنڪي سڀاڻي وڃي گرو ڪري اچان. ڀڳوان چيس
ته مان توکي ٻڌايان پر توکي پسند نه ايندو. تنهنڪري صبح
جو ۵ بجه نڪري، شهر کان ٻاهر، اُڀرندي پاسي وڃ ۽ ان
مهل جيڪو پهريون ماڻهو منهن سامهون گڏجيئي، تنهن کي
گرو ڪڇ. نارد، ست وچن چئي ڀڳوان کي نمسڪار ڪري
وڃي پنهنجي ڪتيا ۾ آرام ڪيو.

صبح جو ۵ بجه نارد مني شهر کان ٻاهر نڪتو. اوڀرندي
پاسي ٿورو پنڌ ڪري ڏسي ته هڪڙو ماري نديءَ جي
ڪناري تي ويٺو پکين کي قسائڻ لاءِ چار وڇائي. نارد اچي
ماريءَ کي پيرين پوڻ لڳو ته ماري چوڻ لڳس ته هيءُ ڇا ٿا
ڪريو. توهان منيشور، مون کي ڪئن ٿا پيري پيو؟ تنهن تي
نارد هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي ڀڳوان توهان منهنجا ستگرو
ٿيو. ڪرپا ڪري مون کي گر منتر ڏيو. ماري چوڻ لڳو ته

مطلب: جيئن ڪوبه منش ماستر کانسواءِ پنهنجي منهن ڪا به
ود يا پڙهي نه سگهندو. پر جي پڙهي نه ويو ته مطلب نه سمجهندو.
جيئن ڪنهن کي هٿ ۾ لعل هجي، پر جواهريءَ کانسواءِ ملهه
جي خبر هنڪي نه ٻولدي. جيئن ڪو بيمار ڪير جي ٻڃي
کانسواءِ پاڻهي پنهنجي دڪ جي دوا ڪندو ته اٽلندو وڌيڪ
بیمار ٿي پوندو.

سندر مهاراج جن چوندا ته گروهه جي ڪيان کانسواءِ آتما جو
ڪيان ائين آهي، جيئن اونداهه ۾ آرسِي؟ جنهن ۾ پنهنجو منهن
ڏسي نه سگهيو. ستگرن کانسواءِ چوراسِي ڪانه مٽندي.

درشتانت: وٽڪنٽ پوريءَ ۾ وشنو ڀڳوان جي درٻار
۾ هر روز ستسنگ ٿيندو هو، جتي ناردمني به ايندو هو.
ستسنگ جي سماپتيءَ کانپوءِ جڏهن ناردمني آئي پنهنجي
ڪٿيا ڏانهن ويندو هو، تڏهن وشنو ڀڳوان پنهنجي پارشدن
کي چونڊو هو ته جنهن پوميءَ تي ناردمني وهيٿو، سا اڻوڻر
ٿي پويٿي، ڇاڪاڻ جو ناردگرو ڪونه ڪيو آهي. تنهنڪري
انهيءَ جاءِ تان اڌ فوٽ کن مٿي ڪوئي ٻاهر ڇڏي، ٻي ٽئين مٿي
وجهي ڇڏيو. روز لائين ڪري مٿان لپيٽ ڏيندا ڪريو. ڀڳوان
جي آڱيا ٻڌي پارشد هر روز ائين ڪندا هئا. هڪ ڏينهن
نارد ستسنگ کانپوءِ نڪڙو آئي ويو ۽ ڪرمندل آئي ڇڏي
ويو. رستي تي ياد آيس ته ڪرمندل وساري آيو آهيان سو
موٽي ويو ڪرمندل ڪٿڻ. وشنو ڀڳوان جا پارشد مٿيءَ جون
ٽوڪريون ڀري ٻاهر نڪتا ته ناردمني کين منهن ۾ گڏيو.
نارد پارشدن کان پڇيو ته ٽوڪرين ۾ ڇا ڪنيو اٿو. پارشدن
نارد کي ڪونه سڃاتو ۽ چوڻ لڳا ته ڀلو ٿئي ناردمنيءَ جو
اسانکي روز روز هن تڪليف ۾ وڌو اٿس. وشنو ڀڳوان

انهيءَ وڌيڪ ئي ستسنگ ڪري رام نام جي ڌني لڳائي
ستسنگ سماپت ڪيائون.

سڀاڻي تي پاڻي ڪشوري، پاڻي ڏيوارام، ڪيولرام ۽ ٻيا
ڪيترا پريمي، چوٿوارام ۽ ماڻي پوڄي پٺ نام جو اُپديش وٺي
شش ٿيا.

ٻئي ڏينهن رات جو ستسنگ ۾ ستگرو مهاراج جن ڇو نه
ديھ ڌاري ستگروءَ کانسواءِ آتما جو درشن نه ٿيندو. ويدانت
شاسترن جي پڙهڻ سان گيان ٿئي ٿو، پر اهو خالي مک جو
گيان آهي، قانداڪ نه آهي.

(۱) جي سو چند اوگھ، سورج چڙھن هزار،

ايتي چانڌ هونديان، گر بن گهور انڌار،

(۲) تين سوسن ويدانت مت، ست سني بهم پرڪار،

گر بن نر جاني نهين، سوکير برهم وچار.

مطلب: انت شاسترن جا انت مت آهن. اهي پڙهي
ان مان چئن جو ٽن ڪٿي واقف ٿي وڃي. تڏهن به سندس
مدو شنگا دور نه ٿيندي ڇو جو برهم جو گيان سوکير کان
سوکير آهي، ڇو ستگرن کانسواءِ سمجهه ۾ ڪين ايندو.

ڪٻي - پيڏي ڪي نه بڻئي پاس، اکر نه باچ سڪي

بنان هين پنڊت ڪئسي آوت هڏن، پارسي

جواهر ڪي ملي بن، پرک نه جان سڪي

هاٿ نڪ ليئو رهي، سنائي نه ٿارسي

وڏي هون نه مليا ڪوئي، بوٽي ڪو بڌاءِ ڏيت

بنا وڏي پائي وانگو، اوڻڌ هڏ خارسي

سندر ڪهت مک رنچڪ نه ڏيکيو جاءِ

گر بن گيان جئسي انڌيري ۾ آربي.

نڪري نه سگهيو ۽ اندر ئي ڦرندو رهيو.

اهو هڪ درشتانت آهي. الهي ۽ جوسدانن سار هي ۽ آهي
نه ست چت آند ايشور، راجا آهي. هي ۽ سنسار هن جو سندر
۽ عالیشان شهر آهي. ان شهر کي ۸۴ لک جوڻين جو تمام
مضبوط ڪوٽ لڳايو اٿس. هن قلعي کان ٻاهر نڪرڻ لاءِ مانس
چولي روڙي هڪ دروازو آهي. ڪوٽ جي ٻاهران گيان،
وٽراڳ ۽ ڀڳتي روڙي باغيچي جو مڪتي ۽ روڙي ڌرمشالائون
آهن. هي ۽ چيو سورڊاس جي مثل آهي، جنهن کي آتم گيان
روڙي اڪيون ڪونهن ۽ وشين، ڀوڳن ۽ موهه آشا، ترشنا،
ممتا روڙي کيس خارس جي بيماري لڳل آهي. سنت، ستگرو
ست پرش، مهاڻا کيس مڪت ٿيڻ جي ڀڳتي ٻڌائين ٿا پر
وشين ۽ واسنائن روڙي خارس ڪري ڪنهن به سندس سرير
چڻيو وڃي ۽ چوراسي لک جوڻين به ڀڙڪندو رهيٿو. الهي
ڪري سڀئي سنت مهاڻائون رات ڏينهن مٿي ٻانهن ڪري
پڪاري رهيا آهن نه هي ۽ اموڪ منس چولو وشين ۽ ڀوڳن
به نه وڃايو. پريو ۽ چو پڇن ڪري جنم سڦلو ڪريو.

راڳه پيڏو

ٿل - دل ڪو ملاو ديس ديال سي،

دين ديال سي گوبند گوپال سي،

۱- سنڪ نه ڪرنا ڪب ڀوڳ ڪلال سي،

پرست لڳائو سنت مـرال سي.

۲- جيتي جدائي ڪرو چڱت جنجال سي،

نينهه نڀائو هري پرنپال سي.

۳- جيت ڪرو جن من ويٽال سي،

سهج سمائو لڄ سروي وشال سي.

۴- ڪهتا ڏيئون توڙو ليڪا بهر ڪال سي،

ورئي لڳائو بهر بهر اڪال سي.

واٽان ٻڌو ته شهر جي ٻاهران تمام سندر باغيچا آهن ۽ هروا پاڻي به تمام سنو آهي. ڌرمشالا تون ۽ سداورت کليل رهندا. اها ڳالهه ٻڌي هزار ۾ بيهي ڀڪارڻ لڳو ته آهي ڪو پريو ۽ جو پيارو جو مون کي هن شهر کان ٻاهر ڌرمشالا ۾ ڇڏي اچي، جو مان تمام ڏکي آهيان؟ هن جي درد پري دانهن ٻڌي هڪ پرماتما جي پياري کيس چيو ته هي پاڻي هن شهر کان ٻاهر نڪرڻ جو دروازو ته تمام پري آهي. تنهن هوندي به مان توکي هڪ رستو ٻڌايان ٿو. جنهن تان تون بنا تڪليف جي، بنا ڀڃڻ جي، دروازي کان ٻاهر نڪري ويندين. هيءَ هزار وٺي سڌو هلندو وڃ. ڪڇ پنڌ بعد قلع وٽ پهچندين. قلعي جي ڀت جو سهارو وٺي هلندين ته پاڻهي توکي دروازو هٿ ايندو. دروازي کي هٿ لڳيئي ته دروازي کان ٻاهر نڪري وڃ. ٻاهر ڪيترائي شيواڌاري بيٺل هوندا جي توکي ڌرمشالا ۾ پهچائيندا.

اهو ٻڌي سورڊاس هلڻ لڳو. هلندي هلندي ڪيترن ڏينهن کانپوءِ اچي قلع وٽ پهتو. ڏاڍو خوش ٿيو. تنهن کانپوءِ قلعي جي ڀت جو آڌار وٺي هلڻ لڳو. پر ڪجھي خارس سبب قلعي جي ڀت تان هٿ ڪڍي بيهي هٿن سان سرڀر کي ڪنهن دونه پيو وڃي ته هلندو به پيو وڃي. قلعي جي پاڙ ۾ پٿر نڪر، ڪن ڪڇرو، کڏون کوٽا تمام گهڻا هئا. ويچارو سورڊاس ثابت ٿيو ۽ ڌڪا کائيندو، ڪيترن ڏينهن کانپوءِ ڪوت جي دروازي جي ويجهو وڃي پهتو. پر خارس جو ستايل ويچارو هٿ ڇڏي ڪنهن لڳو ۽ ڪنهن دونه رهيو، تان جو اهو ٻاهر نڪرڻ وارو دروازو ئي ٻنهي ڇڏي آيو. ائين سندس لاءِ نئون چوراسيءَ جو چڪر تيار ٿي ويو. سمجهڻ لڳو ته دروازو اڃا پري آهي. پيو چڪر هڻي دروازي ويجهو آيو ته وري ڪنهن لڳو ۽ وري به دروازو ٽپي ويو. ائين ڪيترا چڪر هنيائين، پر ڪرم هين ٻاهر

پنا شيشانا ڪاريگر ڦير جوڙي -

ڦٽا دوت نه ڦير جماوڻي دا .

سڀ سنت پڪاريندي سائين لوڪو -

يهه ويلا هئم ڀرپو پاوڻ دا .

مطلب: جئن ڪو ڦل وڻ مان ڪري اچي پٽ پوي، ته

اهو وري وڻ ۾ نه لڳندو. مٺي پڇي پوي ته سڄو ڪين

ٿيندو. شيشو پڇي پوي، ته وري ڳنڍجي ڪونه سگهندو.

ڪير ڦٽي پوي ته وري ڄمي نه سگهندو. ٽن ئي، هيءُ

منش چولو ويو، ته وري ڪين ملي سگهندو. سڀئي مهاڻا ٿون

ست شاستر چون ٿا ته چوراسيءَ کان ٻاهر ڪرڻ لاءِ هي

منش چولو ئي موڪل جو دروازو آهي. پر هيءُ ڄڻو اڳيان

جي غفلت ڪري ٻاهر نڪري نٿو سگهي. اتي هڪ درشتاڻ

ڏٺائون. هڪ راجا ۸۴ ميلن ۾ پنهنجو شهر ٺهرايو. شهر جي

چوگرد هڪ وڏو عاليشان ۽ پڪو قلعو ٻڌايائين. ٻاهر ڪرڻ

لاءِ فقط هڪ وڏو دروازو رکيائين. دروازو ۲۴ ڪلاڪ

ئي کليل رهندو هو. شهر ۾ هڪ سورداس رهندو هو، جنهن

کي خارش جي بيماريءَ سبب ماڻهن گهر مان ڪڍي ڇڏيو

هو. ڪوبه شهر واسي هنکي پنهنجي گهر ۾ يا ڀرسان وهڻ به

ڪونه ڏيندو هو. تنهنڪري هو ويچارو گهڻين ۾ رهندو هو

۽ گهڻين ۾ ئي سمهندو هو. بک لڳندي هئس ته پني، روئي

کائيندو هو. شهر جي بزارين ۾ وڏيون ناليون هيون. جي

ڪن ڪچري سان ڀريل ۽ گنديون هونديون هيون. انهن جي

بدبوءِ ڪري ڪڇليءَ جي بيماري وڌڻ لڳس. سورداس

بزار مان لنگهندو هو ته نالين ۾ ڪري پوندو هو. رات

ڏينهن ڏاڍو ڏکي ٿيو پيو ڪنهندو هو.

هڪڙي ڏينهن بزار ۾ گهمندي، سورداس ماڻهن جي

۴- پيمت سڌاما ڪيالي آيا۔

ڪات ڪنگالي محل بنايا۔

۵- آڊ جڳا جڳهه آڪر سوامي۔

ناري پاپي ڪروڙي ڪامي۔

۶- ميري پي هري وليه سنيجي۔

ڪهي ٿيئون نج درشن ديهي۔

پرار ٿنا جا ڀڄڻ ڳائي، رات جو ستنڪ سمايت ڪيائون۔
 پئي ڏينهن، ڪيترن پريمين رسواي جا سوال وڌا۔ شام جو
 پاڻي شامداس سوامي جن کي چيو ته سواڻي صاحب جو وڏو
 آشرم آهي۔ ڪرپا ڪري هلو ته گهمي آڇون۔ سڀئي پاڻي شامداس
 سان سواڻي صاحب جي دربار تي ويا۔ ٻاڻو ڪلياڻ ڪر ستگر
 مهاراج جن کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ وڏي آدرستڪار
 سان کين آسٽ تي وهاريائين۔ پاڻي شامداس ٻاڻي ڪلياڻ ڪر
 کي سوامي جن جي واقفيت ڏني۔ ٻاڻو ڪلياڻ ڪر تمام خوش
 ٿيو ۽ چيائين ته اوهان وڏي ڪرپا ڪري اچي اسان کي
 درشن ڪرايو آهي۔ اسان وٽ آرتوار ڏينهن، ڪرپا ڪري
 پوڄن ۽ ستنڪ ڪريو، جو جو آرتوار ڏينهن موڪل سبب
 شهر جا گهڻا پريمي ايندا آهن۔ سوامي جن سندن پرار ٿنا
 سويڪار ڪئي۔ تنهن کانپوءِ موٽي شهر ۾ آيا۔
 رات جو ستنڪ ڪيائون۔ چيائون ته هيءُ منس چولو

وار وار نه ملندو۔

چند۔ ڦرنه آوسين جنم مانس۔

يه ويلا هٿه دي پويو پاوڻي دا۔

توتو ڦل نال دي نال لڳي۔

ڀينا موٽي نا ڦير ڳندياوڻي دا۔

جو سنسار جي وشه پوڳن ۽ کوٺن ڪرهن ۾ رات ٽينهن ۽
 اسانجو جنم سڀن وانگر برباد ٿي رهيو آهي. پر ٻين جو
 پرير ٿسي، ستگرو مهاراج جن هفتو کن رهيا، ڌرم، ست
 ڪرم ۽ ويدانت جو اُپديش ڪري، ڪيترن ماڻهن کان مڇي
 ماس ڇڏايا. ڪيترن کي ست ڪرم ۽ ڌرم جي رستي
 ۾ لڳايا. ويرو رام ۽ ڪيترن کي نام جو اُپديش ڏنائون.
 آخر پاڻي شامداس سان گڏجي منڊليءَ سميت شهداد پور پهتا.
 پاڻي شامداس جي وڏي اوطاق ۾ کين رهايو ويو. پرير ۽
 شرڏا سان ستگرو مهاراج جن جي شيوا ٿيڻ لڳي. شام جو
 شهر جي پنهنجا پُرساد ڪٿي سوامي جن سان ملڻ آئي، رات
 جو پُراڻا جي وشه تي ستنسنگ ٿيو. سوامي جن چيو ته هن
 چيو کي سدائين پُرشارت ۽ پُراڻا ڪرڻ گهرجي.

توهان به پُرشارت ڪري، ستنسنگ ۾ آيا آهيو. سو اڄ
 اهاڻي پُراڻا ڪريو ته ”هي اُلتريامي ست چت آئند پُريپورن
 ٻرماڻا، اسانکي سڄي سمت ڏيو ته چت سدائين شپ
 ڪرهن ۾ لڳو رهي. اسانجو هن پُلي به وشه پوڳن ۽ پاڻ
 ڪرهن ڏانهن نه وڃي.“

راڳه تلمنگ

- ٽل - ٿر هو پڳون ڏين ڏيالا - ڪات ڪرم آب ڪرو ٺهالا.
- ۱- سائيندا تارا سڏنا ڪاسائي -
 نامي کي ٿر ڏين ج-وائِي.
- ۲- دان درويٽي ڪيا ٿر ڏيندا -
 شرم سڀا ۾ ٿر رک لِيندا.
- ۳- گنگا اُجاميل پاپ ڪمايا -
 ڪرم ڪٿي ٿن من مڪت ڪرايا.

وار وار سمجھائڻ گهرجي ته هي من، نام لوڪ جو رستو ٿو
 ٽڪيو آهي. تنهنڪري نام چئي پنهنجي آتم سروب جو
 درشن ڪري ۽ جس مرڻ جي ڏک کان چٽي سڪي ٿي
 جن پنهنجي من کي ماري پنهنجي آتم سروب اسٽر ڪيو
 آهي، انهن منهن جي استائن تي ميلا لڳن ٿا ۽ اهي ٻين به
 الفت جيون کي انهيءَ آتم گهر ۾ آرام ڪرائي سڪي ڪن
 ٿا. انهن چئي پنهنجو پرسنگ سمپت ڪيائون. تنهن کانپوءِ
 ٻائي ڀڳوانداس چيو ته جيڪي سنت، مهاتماون، سنسار جي
 اُڌار لاءِ اوتار وٺي اچن ٿا، سي تمام ٿورا آهن.

شعالي شعلي نه ماڻڪيم - هُوڪتي ڪم نه گججي گججي،
 سڄنا نهين سروٿر - چندنم نه وني وني.

مطلب: سڀني ٻهاڙن ۾ ماڻڪ ڪونه ٿيندا آهن، پر
 ڪنهن ڪنهن ٻهاڙ ۾ ماڻڪ ٿيندو آهي. موليٰ سڀني هاڻين
 جي مستڪ ۾ ڪونهن، پر ڪنهن وري هاڻيءَ جي مستڪ
 ۾ موليٰ ٿئي ٿو. چندن جا وڻ سڀني جهنگلن ۾ نه، پر ڪنهن
 ڪنهن ۾ ڪو ٿئي. سڀني شهرن ۾ نه وريتن مهاتماون ڪونه
 ٿا ٿين، پر ڪنهن ڪنهن شهر ۾ ڪي گيانوان مهاتماون
 اوتار ڌاري اچن ٿا، جڏهن هن سمي ۾، سنت ٿيئون رام
 صاحب جن ڪندو لگري ۾ جڳت جي اُڌار لاءِ آيا آهن ۽ الفت
 جيون کي شد ڪرمن کان روڪي، شپ ڪرمن ۾ لهڻائي
 رهيا آهن.

اهڙيءَ طرح ستسنگ ٿيندو رهيو ۽ سمپتيءَ جو پلاءُ
 ٻائي، سڀئي شهر ۾ آيا. شهر جي ڪيترن پريمين سوامي جن
 کي چيو ته سائين توهان هتي ڪڏهن به ڪونه آيا آهيو،
 ڪرپا ڪري اڃا هفتو ڪن هتي رهي امريت روپني وچن جي
 روڪا ڪري، اسان جي جيون جي مئل دل کي جيئرو ڪريو،

ڏينهن، ان جي هٿاڻ ۾ رڌل رهيس ته مٿان مون کي ڪنهن مهل ماري نه وجهي. تنهنڪري مون کي ڪا به واندڪائي ڪانه ٿي جو ويهي ڪو ڀڄڻ ڪريان. ڀڳوان کلي خوش ٿي چوندو ته پٽ، توکي شاباس هجي. تون سنسار ۾ رهي وڌي ۾ وڏو ڪم ڪري آيو آهين. اهوئي منهنجو ڀڄڻ آهي. ايترو ٻڌي ٻريهي مهاڻا کي ٻيري پئي چوڻ لڳو ته توهان ڏن، ڏن آهيو. ڪري مون کي من جي مارڻ جي يڪتي ٻڌايو ته مان به من کي مٿائي منش چولو سڦا ڪريان. ايترو چئي مهاڻا کان سکيا وٺي، شش ٿي گهر وڃي من کي سمجهائڻ لڳو.

ستگرو مهاراج جن سنگت کي سمجهايو ته اهوئي ڀڳوان جو ڀڄڻ آهي، جو رات ڏينهن پنهنجي من کي سمجهائجي.

ري من ميرا سمجهه سوڍرا -

سمجهڻ ڪا به ويلا هٿ،

بھت جنم کي بچڙي هو تم -

آجهون ڦر ت اڪيلا هٿ.

منش جنم ۾ پاربرهم سي -

ڪرنا تبجه ڪو ميلا هٿ،

ڪهي ٽيڙون جي اب نهين مايا -

ڦر تو مان ڏهيلا هٿ.

مطلب: هي منهنجا من، هيءُ ئي سار، اسار جي سمجهڻ جو وقت آهي جو ڀڳوان هن منش کي ٻين سڀني جيون کان وڌيڪ ٻڌي ڏئي آهي. پاپ ٻڃ، ڌرم آڌرم کي من ڄاڻي ٿو. اننت جنمن جو هيءُ وڇڙيل جيو، اڃا تائين پٽڪي رهيو آهي. هن منش چولي ۾ ئي ڀڳوان سان ملي سگهندو. چوراسي لک چوڻين ۾ ڀڳوان سان ملي ڪين سگهندو. تنهنڪري من کي

جهنگل مان گهمي پيو اچي ته ڪنهن مهل وينو رهي نه ڪنهن مهل سمهيو رهي. شايد رات جو ڪو سخت ڪم ٿيو ڪري جو ٽڪاوت سبب چويٿو ته مان واندو ڪونه آهيان. سو گهران روئي کائي اچي ساري رات جاڳي ڏسان ته مهاڻا ڇاڻو ڪري. دل ۾ اهو ويچار ڪري، گهران روئي کائي اچي ڪٿا جي ڀرسان لڪي ويهي ڏسڻ لڳو.

ساري رات جاڳي ڏنائين ته مهاڻا ته ڪو ڪم ڪونه ٿو ڪري، فقط وينو آهي. اهو ڏسي صبح جو مهاڻا وٽ اچي چوڻ لڳو ته هي ڀريو، مون چڱيءَ طرح سان جاڳي ڏٺو آهي ته توهان ته ڪوبه ڪم ڪونه ٿا ڪريو. اڪو ڀڄن ٿا ڪريو، نڪو ڪنهن کي ڪٿا ٿا ڪري ٻڌايو. سنت ۽ سنت شاستر چون ٿا ته اڌ ڪار موجب سڀ ڪنهن کي ڪم ڪرڻ گهرجي. ڀڳوان جي روئي ائين کائڻ نه گهرجي. پر ٺوڪ ۾ ڀڳوان اها ڳالهه سڀني کان پڇندو ته ڪهڙا ڪهڙا ڌرم جا ڪم وڃي ڪي؟ شايد سنتن کان ڪين پڇندو. تنهن تي سنت چيو ته سنتن کان ڇو ڪونه پڇندو؟ پريميءَ چيو ته توهان کان جي ڀڳوان پڇي ته ڪهڙو جواب ڏيندا؟ مهاڻا چيو ته اهاڻي ڳالهه چوندس ته هي ڀڳوان، مون کي هڪ منٽ به فرصت ڪانه ملي جو مان ماڻهن کي ڪٿا ٻڌايان يا ڀڄن ڪريان يا يگيه هون ڪريان يا ڪنهنجي شيوا ڪري اڃا تک دور ڪريان. اهو ٻڌي پريمي چوڻ لڳو ته سائين توهان ڪمان ڀڳوان جي وري پڇي ته اهڙو ڪهڙو ٿي ضروري ڪم ڪيو جو اوهان کي هڪ منٽ به والڌڪائي ڪانه ملي ته پوءِ توهان ڪهڙو جواب ڏيندا؟ سنت چيو. پريمي جي ڀڳوان مون کان اهو سوال پڇيو ته چوندس ته توهان مون کي سنسار ۾ ٻڌا ڪري منهنجي ڪيرائڻ واسطي من روئي دشمن ڇڏيو. سو رات

و ٽراڳ پري واڙي سان ٻائي بالڪداس جي چيون چر ٿري
 ستنسنگ ڪيو. ٻئي ڏينهن رات جو ستگرو مهاراج جن من
 جي پر تي اُڀرڻ ڪيو. چيائون ته پراچين ڪال کان جيڪي
 به رشي مني، مهاڻا ٿيون ٿيا آهن، تن پنهنجي من کي ايڪانت
 ۾ ويهي اُڀرڻ ڪيو آهي. جنهن کي پڳوان جي پڳتي ڪرڻي
 آهي، سو وار وار پنهنجي من کي سمجهائي. درشتانت ڏٺائون
 ته هڪڙو مهاڻا شهر جي ٻاهران، جهنگل ۾ ڪٿي ٺاهي رهڻ
 لڳو. هڪڙي ڏينهن انهيءَ شهر جو هڪ پريمي مهاڻا وٽ
 آيو. هٿ چوڙي چيائين ته سائين اسان سڀاڻي گهر ۾ پاٽ
 وٺينداسون. ڪرپا ڪري هفتو ڪن اسانجي گهر ۾
 ستنسنگ ڪريو. جيڪو وقت ڏيو ته شام جو توهان کي موٽر
 ۾ وٺڻ اچون. ستنسنگ ۽ رسوئيءَ کانپوءِ توهان کي موٽر ۾
 بڻدي وينداسون. مهاڻا چوڻ لڳو ته ٻيڙا، مون کي نه فرصت
 ٿي ڪانهي جو مان توهان وٽ هلي ستنسنگ ڪريان. پريميءَ
 چيو ته سائين توهان جو جيڪو ڪم هجي، سو اسان کي ٻڌايو.
 ته اسان ڪريون. پر توهان ضرور اسانجي ويٺي قبول ڪريو.
 مون به چوڻ لڳو ته اها، جيڪو ڪم اسان کي ڪرڻو آهي،
 سو توهان سان ڪن ٿي سگهندو. اهو اسان کي ٿي ڪرڻو
 آهي. سو اسان کي هڪ منٽ به واندڪائي ڪانهي جو توهان
 وٽ هلي سگهون. تنهن تي اهو پريمي ويچار ڪرڻ لڳو ته
 ظاهري نه ڏسڻ ڪو ڪم ڪونه ٿو ڪري، پر کيس الائي
 اهو ڪهڙو سبب ڪم اچي پيو آهي جو کيس واندڪائي
 ڪانه آهي. تنهن ڪري ڏسڻ به ڪهڙو ٿو ڪم ڪري.
 اهو ويچار ڪري ڪن ٻاهر نڪري لڪي بهي بچاڻ
 ڪرڻ لڳو. جيڪو به ڪم ڪري سگهندي سمجھ ٿي تائين ڏٺائين ته
 مهاڻا سڀي ڏينهن ۾ ڪوبه ڪم ڪن ڪيو. ڪنهن مهل

مھاراج جن کي شهر جي ڪيترن پريمين جا رسوئي جا سوال پيا، سي پورا ڪري، سڀني سنتن ۽ پريمين کان موڪلائي ڪندو ۽ پنهنجي آستان تي پهتا. صبح جو پاڻي ٺهراڻ سان گڏجي، واڙي گهمڻ ويا. سڄي واڙي گهمي، ڏسي چوڻ لڳا ته واڙي تمام سٺي ٿي آهي. ايشور مڙيئي چڱي ڪندو. ايترو چئي سوامي جن، گوال لعل ۽ گرمکداس کي اُٺي ڇڏي پاڻ موٽي جاءِ تي آيا.

ٻاهر جا ڪيترا ساڌو سنت، مهمان ۽ پريمي ايندا ويندا هئا ۽ مھاراج جن سڀني جي شيوا ڪندا هئا. اٺين ۳-۴ مهينا گذري ويا انهيءَ وچر گذرن جو فصل به لهي پورو ٿيو. پاڻي ٺهراڻ حساب ڪري ڏنڊ خرچ لٿي اڍائي هزار روپيا بچيا آهن. سعد اچن شاهه جي ڳوٺ مان پاڻي پڳوانداس صاحب جي ڀرڻا تي آکاڙ جي ۱۲ تاريخ، پاڻي بالڪداس جي ميلي ۾ شامل ٿيڻ لاءِ روانا ٿيا. گوال لعل، گرمکداس ۽ ۱۵-۲۰ شهر جا ستسنگي به ساڻن ساٿي ٿيا. رستي ۾ شاهه جي پٽ ۾ جل پان ڪري، سرو آندو، ڪرشداس ۽ چيتارام کي وٺي سعد اچن شاهه جي ڳوٺ اچي پهتا. پاڻو پڳوانداس ڏاڍو خوش ٿيو. پاڪر پاڻي مھاراج جن کي چوڻ لڳو ته هي ڀريو، اڄ داس تي وڏي ڪرپا ڪئي اٿو. شام جو پاڻي پڳوانداس گرو گرو صاحب جو جلوس ڪڍيو شهر جي ساري پنهنجا سنت، مھائائون ۽ مهمان جلوس ۾ شامل ٿي، پاڻي بالڪداس جي سماڌي تي آيا. سماڌي شهر کان ميل کن پنڌ تي هئي. اڳڀر ئي ستسنگ جو منڊپ ۽ پنداري جو هر قسم جو پورو بندوبست رکيل هو. شاهه جي پٽ، شهادت پور ۽ ٻين ويجهن ڳوٺن جي ڪيترائي خلق اچي ڪني ٿي هئي. پهرين پاڻي پڳوانداس، پريم ۽

ارت: جئن ڪمل گل جل ۾ ٿيندو آهي، جيترو جل
 چڙهندو آهي، اوترو پاڻ به مٿي چڙهندو آهي، پر ڪڏهن
 به ٻڌندو ڪونهي. جئن سڄي ڪاري سمنڊ ۾ رهندي هوندي
 به، برسات جو منو پاڻي پيئندي آهي. جئن لانگ جي مک
 ۾ مڻ رهندي آهي، پر زهر اُن مڻ تي ڪوبه اثر ڪونه
 ڪندو آهي. پاڻ جنهن کي لانگ کائي، انهيءَ ئي مڻ رکڻ
 سان زهر جو اثر ناس ٿي ويندو آهي. جئن ٻڙو آل اگني
 سمنڊ ۾ رهندي آهي، پر پاڻي اُن کي وسائي نٿو سگهي،
 پاڻ پاڻيءَ کي گرم ڪري پاڻ ڪندي آهي، جنهن مان بادل
 نهندا آهن. جئن ڪنوط بادل ۾ رهندي آهي پر برسات اُن کي
 وسائي نٿي سگهي. پاڻ برسات پوڻ ڪري وڌيڪ ڇهڪو
 ڪندي آهي. جئن آرسِيءَ ۾ پنهنجو پاڇو ڏسجي ٿو پر اهو
 پاڇو آرسِيءَ ۾ ڦاٿل ڪونهي. جئن آڪاس، جڳهه، دليءَ
 اُنت برائن ۾ ويڙهڪ آهي، پر انهن سان بدل ڪونهي، سدا
 برليپءَ ۽ نيارو رهيٿو. جئن اُن جي لوڻي رنگ ڪري،
 جڳهه اُن ۾ ست جو ڌاڳو هوندو آهي، اُن ئي رنگ نه
 چڙهندو آهي ۽ ظاهر ٿي پوندو آهي، جئن سيني وٽن ۾
 اگني رهيٿي ۽ سيني ڦلن ڦلن ۽ پنن ٽارين کي پاڻي پهچائي
 ٿي پر ساڙي نٿي. جئن سورج تپ ڪري پاڻيءَ کي مٿي
 کڻي، وري گرميءَ ڪري وسائي ٿو. پر سورج انهن سيني
 کان نيارو آهي. رجب مهاراج جن چون ٿا ته ٽن گيانوان مهاڻا
 هنن مايا ۾ وهنوار ڪندا ڏسڻ ۾ اچندا پر سدائين سنگ
 برليپ ٿي جيئن گذارين ٿا. تنهن کانپوءِ پڳت چيتارام ستسنگ
 ڪيو. اهڙيءَ طرح ۳ ڏينهن ميلي جا، صبح شام، ستسنگ
 ۽ سننن جي رهاڻ ٿيندي رهي. چئن ڏينهن بعد ميلي
 سمائپتيءَ جو ستگرو مهاراج جن پلٽي پاتو. تنهن کانپوءِ ستسنگ

ڪنهن به ڌرم جي لنڊا يا ڪنڊن نه ڪرڻ گهرجي. اهوئي سنائن ڌرم جو مکيه اصول آهي. تنهن ڪالپوءِ سنت مينگهورا چيو ته جيئن پاڻي مڇلي جو جيون آهي، تيئن هن منهن جو جيون ڌرم آهي. ڌرم کانسواءِ جيئو سنسار ۾ ڪڏهن به رهي نه سگهندو. تنهنڪري پنهنجي ڌرم ۾ رهڻ گهرجي. ڌرم به بن پر ڪارن جو آهي. هڪڙو ٻاهر يون ذاتي ڌرم، ٻيو اندريون آتمڪ ڌرم، جنهن وشت تي سڀاڻي سڀئي سنت ڳالهائيندا. تنهن ڪالپوءِ پوڄن ڪري سڀئي وڃي آرامي ٿيا. صبح جو ستسنگ سڀا لڳي. وشت هڻي آتما سڀني سنهن کي ڳالهائڻ لاءِ بندرهن بندرهن منٿ ڏنا ويا. تنهن تي پهرين سنت چرن داس پاشڻ ڪيو. چيائين هيءُ جيئو آتما سنائن ۽ سڀني گهڻن ۾ وياڻڪ آهي. الت شرير ڌاري ٿو، پر ڪڏهن به بدلجي نٿو. انهيءَ آدي اُبناسي آتما کي سڃاڻڻ گهرجي. تنهن ڪالپوءِ سنت بيڪارام چيو ته انهيءَ آدي اُبناسي آتما کي ستگرن جي دواران سڃاڻي سگهيو. سڃاڻڻ ڪالپوءِ هن جيئو کي ڪوبه سنسار جو پڌارت ڏکي ڪري نٿو سگهي ۽ اهو پنهنجي وهنوار ڪري لڙليپ ۽ اسنگ رهيو، جيئن جل ۾ ڪنول جو گل. بعد ۾ ستگرو مهاراج جن چيو ته انهيءَ آتما جو درشن ڪرڻ ڪالپوءِ آتم گياني مهاٿما سنسار ۾ جيون مڪت ٿي رهيو.

ڪمل سڀ جل جدا ٿي، مٿ هون اُهو مک مانهن، ٻڙوا اٺل پٺن بيچ، وار منڌ پيڇي نانهن. دريڙ مانه پوڻيب، نڱن سڀ هيڻ گهٽ نياري، لوئي رنگي نه سوت، ڏيڪ اچرج هڻ پاري، اٺارهن پيار اڱن اڪ، سور سليل لي دي جدا، تيون رجب سادو سڪت، ملي امل پايا مدا.

سنسنگ سماپت ٿيو.

صبح جو ستگرو مهاراج جن اڻڻان پاڻي ڪري، جل پاڻ ڪري اچي سنتن سان گيان چرچا ڪرڻ لڳا. سنت مينگهو رام چيو ته هيءُ هيلو سنتن جي سماگر لاءِ ڪيو ويو آهي ته جيئن سنت، پاڻ ۾ ڪٺا ٿي، گيان چرچا ڪن. تنهنڪري اڄ سڀئي سنت هندو سنائن ڌرم جي وشه تي پنهنجي پنهنجي ايتن شاسترن انوسار ظاهر ڪن. بهرين سنت بيڪارام چيو ته اسانجو هندو سنائن ڌرم هڪ ساگر جي سمان آهي. سنسار جا نديون ۽ نالا آخر وڃي ساگر سان ملن ٿا، ڇو جو اهي سڀ ساگر جو پاڻي آهن. دنيا جا سڀئي ڌرم هندو سنائن ڌرم سان اڪتا آهن ۽ ٻڌاڙي ۾ وڃي هندو سنائن ڌرم ۾ لڳن ٿيندا. سنت چرن داس به ۱۵ منٽ کن ڌرم جي وشه تي ڳالهايو ۽ ۱۵ منٽ کن مهاتما هنس لرواڻ ڳالهايو.

تڏهن کاپوءِ ستگرو مهاراج جن چيو ته پياري ۾ پيارو پنهنجو ڌرم ئي آهي، جنهن ڌرم واسطي ڪيترن سنتن، رشين منين سر ڪتابا آهن. ڌرم جي رکيا واسطي ست چٽ آئند گهن پريپورڻ ڀرماتما، پاڻ لراڪار مان ساڪار روپ ۾ اوتار ڌارڻ ڪريٿو. الهيءَ ڪري ڪيتريون به ٽڪليفون ۽ ڪشت اچن ته به پنهنجي ڌرم تي قائم رهجي. ڌرم کانسواءِ هن جيوجو جيٽل بيڪار آهي. اڳتيءَ جو ڌرم آهي گرمائش ڏيڻ ۽ جلائڻ. جي اڳتي پنهنجي گرمائش ڇڏي ڏي نه پوءِ رهي نه سگهندي. تلوار جو ڌرم آهي ڪاٽڻ، پر جي تلوار ڪاٽڻ جو ٽيڇ ڇڏي ڏي نه اها تلوار بيڪار آهي. بتيءَ جو ڌرم آهي پر ڪاش. پر جي بتي پر ڪاش نه ڪري نه بيڪار چئي. تن ئي چيو جو پنهنجي ڌرم ۾ رهڻ کانسواءِ جيٽل بيڪار آهي. پنهنجي ڌرم جي چيٽري به مهما ڪجي نه اها ٿوري آهي. پوءِ ٻئي

۾ اچي مڊسیر ٿئي ٿي. وري ڪنٺ ۾ ويچار
ڪجي ته جيڪي ڳالهائو اٿم، سو سچ آهي يا ڪوڙ
منو آهي يا ڪڙو، جنهنڪي چونڊس، ان جي دل
خوش ٿيندي يا نه؟ اهو ويچار ڪري پوءِ ٻولجي.

پي ٻول ٿي انمول هٿ، جو ڪوئي جاني ٻول،
ڪنٺ تارازي تولڪي، تب مک ٻاهر ڪول.

مطلب: واطي اموڪ آهي. سا پهرئين ڪنٺ ۾ ويچار جي

۽ پوءِ رسنا ٿي آڻجي ۽ ويڪري يعني ٻاهر ٻولجي.

(۲) پٿارت ٻولڻ: هري اوم ”نت ست“ ساڪي شووهر،

شووهر، سو اهو پٿارت ڀلي ٻولجي. وڌيڪ فرمائون

ته جڳياسوءَ کي پوڄن ۽ پاڻيءَ سان ڀيٽ نه ڀرڻ گهرجي.

کيس ايڪانت ۾ ويهي، اڪيون ۽ ڪن بند ڪري،

ستگرن جي نام جو اڀياس ڪرڻ گهرجي. جڏهن ائين

ڪندو تڏهن جڳياسوءَ کي آتما جو ساڪيات ڪار

ٿيندو. چيستائين جڳياسوءَ آتما جو روشن نه ڪيو

آهي تيستائين رات ڏينهن، لڳاتار ڪوشش ڪري

اڀياس ڪري. اڀيڏي مهائمان جو سنگ ۽ ويدانت

شاسترن جو چنن ڪندو رهي ۽ وار وار، من کي

سمجهائيندو رهي.

چند - ري من ميرا مان وچن يه -

اڪيارت مت بول ري،

پهلي اپني هرديه اندر -

سوچ تارازي تولوري،

ستيه وچن پن مڌر هويه جو -

تانڪو مک سي ڪولوري،

ڪهتا ٿينون تب هي ٿيرا -

هوري بول امولوري.

سميت اينو. ستگرو مهاوآج جن ڪلاڪ کن يگت ۾ ويهي ۽ اچي جاءِ تي آرامي ٿيا.

هوليءَ جو آئسو پورو ڪري، هوليءَ کانپوءِ ۴ بجي ڀرياٽ جو ستنسنگين ۽ ڀريمين سميت، ڀيرين پنڌ، سنت مينگهورام جي هيلي لاءِ پيراڻي ۽ روانا ٿيا ۽ سنت مينگهورام وقت رام نگر آشرم ۾ پهتا. سنت مينگهورام ۽ ٻيا ڀريمي ستگرو مهاوآج جن کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيا ۽ وڏي سک ڀريم سان آڏو ستڪار ڪيائون.

ٻئي ڏينهن شام جو، ستنسنگ ۾ ست ڪرم جي مهتو ٿي وڃڻ ولاس ڪيائون، چيائون ته هن چيو جو ڌرم آهي ته سدائين من ۾ وٽراڻ ڌاري، ڀوڳڻ جو تياڻ ڪري ۽ شراب، مڇي ماس، چوٽا، چوري آدي نشد ڪرم من کان پاسو ڪري. جڳياسوءَ کي گهرجي ته اٺن بهرن ۾ هڪ ويلو پوڄڻ ڪري نند ٿوري ڪري ۽ ٿورو ڳالهائي.

چپ ڪر چپ نه چور، ٻوٽ اڪيون، ڍڪ ڪن، پاڻي ڀري پيٽ نه ڀري، رهه اڏورو آن، هوءَ جا مورت منجهان هن، تنهنجو مشاهدو ماڻين. مطلب: جڳياسوءَ کي بلڪل ٿورو ٻولڻ گهرجي. ٻولڻ به چئن برڪارن جو آهي. انهن ۾ اڪياري ۽ اوباري ڪڏهن ٻولڻ نه گهرجي. برمارت يشارت ٻولڻ گهرجي. وري يشارت به ٻن برڪارن جو ٿيندو آهي. بهريون سچ ۽ منو ٻولڻ، ڪوڙ ۽ ڪڙي واڻي ڪڏهن به ٻولڻ نه گهرجي. واڻي به چئن برڪارن جي آهي. (۱) ٻرا (۲) پشنتي (۳) مڌما (۴) ويڪري. (۱) ٻرا جو مٺل واهه ڪنول ۾ آهي، جتان واهه پيدا ٿي هردي ۾ اچي ٿي ته پشنتي ٿئي ٿي. اوڏي ۾ مهل ويچار ڪجي ته ڳالهائڻ يا نه. تنهن کانپوءِ واڻي ڪنٺ

ٿڌهن وشواس رڻپي ٽنهي مان آتمارام رڻپي ڀڳوان
پرگهت ٿي، من رڻپي هرناڪس کي ماري، ساڪيات درشن
ڏيئي، سڀ دڪ دور ڪري، جيون مڪت بڻائي، ٽنهي
لوڪن ۾ جڪار ڪري ٿو. سو ست وشواس جي سدائين
جڻم آهي. ٽنهنڪري هن منشن کي سنتن، مهاڻائن ۽ ست
شاستر ۾ وشواس رکي، پنهنجو اُڌار ڪرڻ گهرجي. منشن
روزي ٽن پرڪارن جا آهن. اُتم، مڌيم، ڪنشيت.

(۱) اُتم منشن: پهرين سترن ۽ ڀڳوان ۾ پورڻ وشواس
رکندو آهي ۽ ڦل پائيندو آهي.

(۲) مڌيم منشن: پهرين ڦل پائيندو آهي ۽ پوءِ وشواس
رکي، شيوا ڪندو آهي.

(۳) ڪنشيت منشن: ڦل ملڻ کانپوءِ به ڏاڍو ڏکيو وشواس
رکندو آهي.

اُتم منشن کي پهرين وشواس رکڻ ڪري اُتم ڦل ملي
ٿو ۽ اُهي لوڪ، پرلوڪ ۾ سدائين سڪي رهن ٿا. مهاراج جن
اها ڪٿا ٻڌائي چوڻ لڳا ته توهان ڏٺي هرنناڪس جي پاسي
ٿيندا يا پرهلاد پڳت جي؟ سنگت چيو ته پرهلاد جي. سترن
چيو ته چڱو، جي توهان پرهلاد پڳت جي پاسي آهيو، ته
سياڻي پنهي شهرن ۾ پئچائي هوڪو ڏيارو ته هيءُ هوليءَ
جا ه ڏينهن، شراب ۽ مڇي ماس ڪير به نه کائي. انهيءَ
واسطي، پهرين سنگت هٿ مٿي کڻي، پرنگيا ڪري،
ساريءَ سنگت هٿ مٿي کنيا. مکي پهرين مل اُتي چيو، اوهان
جي آگيا اوسار، اهو هوڪو صبح جو ڏيارينداسون. اسان
ڏاڍو خوش ٿيا آهيون، جو ڪيترن جيون جي رکيا ڪري،
اسان کي پاپ کان ڇڏايو اٿو. رات جو ۱۱ بجي ستسنگ
سماپت ٿيو. تنهن کانپوءِ پڳت ڦرائي سنگهه، پنهنجي ٽوليءَ

ستگرو مهاراج جن وقت آئي ۽ عرض ڪيائون ته، سڀاڻي کان وٺي هوليءَ جا پنج ڏينهن ڪرپا ڪري رات جو ۸ کان ۱۱ تائين پنهنجي آکاڙي ۾ ستسنگ ڪريو. توهان سڀني سنتن ۽ مهمانن سميت اهي پنج ڏينهن پنهنجي پنداري ۾ پوڄن ڪريو. ٻيا به جيڪي ٻاهر جا سنت، مهمان، سادو اچن، تن کي به ستسنگ ۾ ڇڏيو ته پوڄن پنهنجي پنداري ۾ ڪن. پنهنجن جي اُرداس ستگرو مهاراج جن قبول ڪئي. ٻئي ڏينهن، سنت مينگهو رام جو چيلو، پاڻي لڇمڻداس، ٻيڙائيءَ مان چئي ۽ پرساد کڻي آيو. چيائين سائين، مون کي سوامي مينگهو رام جن اوهان کي اچڻ لاءِ موڪليو آهي، جو ۱۷ تاريخ ميلو آهي. جيڪا تاريخ ڏيو ته اها ٻيڙائيءَ لکي موڪليون. مهاراج جن چيو ته لکون ته ۱۶ تاريخ اينداسون.

لڇمڻداس ٻيڙائيءَ لکي موڪليو.
رات جو بزار ۾، آکاڙي اڳيان ستسنگ ٿيو. سوامي جن ٻرهلاد پڳت ۽ سندس پٽا هرناڪس جي وارا ٻڌائي، ته ڪئن هرناڪس ٻرهلاد کي طرحين طرحين جا ڪشت ڏنا ته جيئن رام نام جو چاپ ڇڏي، سندس نام جو سمور ڪري، ڪئن باهه جي مڇ ۾ هولڪا ٻرهلاد کي جلائڻ جي ڪئي، هولڪا جلي ويئي ۽ ٻرهلاد جو وار به ونگو نه ٿيو. تنهن کان پوءِ ڪئن تئل ٽنپ سان ٻرهلاد کي پاڪ ٻارايائين. ٽنپ ڦاٽو، ڀڳوان نرسنگهه روپ ڌاري ٻرهلاد جي رکشا ڪئي ۽ هرناڪس جو ٻيٽ ڦاڙي، سندس آنت آندائين.

اڄو درشتانت ڏيئي چيائون ته جهڙيءَ طرح ٻرهلاد رام نام ۾ اهڙي اٺل شرڌا ۽ وشواس رکيو جو ڀڳوان ٽنپ مان پرگهت ٿي، سندس جهڪار ڪئي، تهڙيءَ طرح جڏهن هن جيئو کي به ستگرن ۽ سنت شاسترن ۾ اهڙو وشواس ٿيندو،

مهاٿمائڻ جو ستسنگ ڪري، الهيءَ وِستوءَ کي ڏسي، جڳت
۾ جيون مڪت ٿي وڇرڻ گهرجي.

راڳ ڀيلو

ٿل - جڏهن پکي وڃي پرديس - ڇڏي هي ديش پران آڏارو،
نڏهن. پڇرو ٿئي بيڪارو.

۱- جڏهن پڇري مان ٿو پکي وڃي،

لڏهن پڇري کي ڪوئي نه مڃي،

جڏهن پنڇي هن پڇري کان ڪري ڪنارو.

۲- هيءُ پڇرو پکي جو مندر آ،

هيءُ سدا انهيءَ سان سندر آ،

جڏهن پنڇي ڪري وڃي ٿو سارو.

۳- ٿون ڄاڻ پکي پرڏيهي آ،

ٿيو ڪنهنجو ڪين سنيهي آ،

جڏهن پکي وڃي هن پڇري کان ٿئي لپارو.

۴- ڪهي ٿيئون پکي اهناسي آ،

آيو ستر ڪرڻ سڪ راسي آ،

جڏهن ستر ڪري پڇري مان وڃي پيارو.

ستسنگ سماپت ٿيو. اهڙيءَ طرح ۱۱ ڏينهن، لت ليم

سان صبح شام، ستسنگ ڪندا رهيا ۽ سنتن، مهاٿمائڻ،

مهاٿمان، غريبن، اڏاڻن ۽ شهر جي پريمين، ستسنگين کي

ڀوڄن کارائيندا هئا. ٻارهن ڏينهن شريمد پڳوت گيتا جو ڀوڳ

پائي، سڀئي ٻهمن، ساڌن، فقيرن ۽ غريبن کي ڪارايائون.

تنهن کانپوءِ، ستگرو مهاراج جن مانا ڪرندا ۽ سوامي گوال لعل

ٻئي ڏينهن صبح جو، پائي شيوڪرام ٻن سڀني کان موڪلائي

ڪندو ۽ پهتا.

هوليءَ جي موقع تي، هڪڙي ڏينهن ڪندو ۽ جي پنڇاڻ

لڳي ٿو ته مڙيو جي وقت، هن شريهر مان ڪهڙي شيءِ
اڪري وڃي ٿي؟ جنهن جي اڪرڻ کانپوءِ هيءُ شريهر تمام
پيانڪ ۽ ڪروڙ ٻيو لڳي، جنهن کي ڪير به ڏسڻ ڏٺو
چاهي. انهيءَ وسٽوءَ جي کوچ ڪري ڏسڻ گهرجي.

هڪ ڊپٽي ڪليڪٽر اُن تي چڙهي، گشت، ڪرڻ
ويو. گهمندي، گهمندي هالن شهر جي ويجهو آيو، ته اُن
کي اچي ڪارو واڻ لڳو ۽ اُن يڪدم ڊانھن ڪري ويهي
رهيو. ڊپٽي ڪليڪٽر ۽ جت اُن تان لٽا مس، ته اُن مري
ويو. جت گاشو لاهي، پاڪڙو لاهڻ لڳو ته، تنگ جو اُن
جي پيمت هيٺان اچي ويو هو، سو اڪريئي نه. ٻئي گڏجي
ڇڪڻ لڳا ته به نه نڪتو، تڏهن جت اُن کي چاقوءَ سان
ڪٽي پاڪڙو اُن تان لاٿو. ڊپٽي ڪليڪٽر جت کان پڇيو ته،
جت اها ڪهڙي شيءِ هئي جا اسان کي، سامان کي ۽ اُن کي
ڪٽي ٻئي هلي؟ جت چيو ته سائين، مون کي ته خبر ڪانه
آهي. ڊپٽي ڪليڪٽر جت کي چيو ته مان ان شيءِ کي ڳولڻ
لاءِ وڃان ٿو. ٽون منهنجا ڪاغذ ۽ ليٽر آفيس ۾ پهچائي،
چئڻان ته مون سرڪاري نوڪري ڇڏي، جو مون کي
ڪنهن شيءِ جي کوچ ڪرڻي آهي. لائين چئي، سڀئي
ڪاغذ پٽ جت کي ڏيئي، پاڻ سڌو رشي ڪيش روانو ٿي
سندن مهاڻائن دواران انهيءَ شيءِ جي تلاش کي لڳو ۽ اها
حاصل ڪيائين. اها ڪٿا سڻائي، ستگرو مهاراج جن چوڻ
لڳا ته هي گرمڪو، کوچ ڪرڻ گهرجي، ته اها ڪهڙي
وسٽو آهي، جا هن شريهر ۾ پرڪاش ڪري، ان کي سندر
بڻائي هلائي رهي آهي ۽ انهيءَ جي اڪرڻ کانپوءِ هن شريهر
کي هڪ ڀل به گهر ۾ نٿا رکي. مهاڻائون ۽ گيانوان انهيءَ
وسٽوءَ جي کوچ ڪري، پنهنجي مستيءَ ۾ مست ٿي سنسار
۾ جيون مڪت ٿي وڃن ٿا. سو توهان کي به انهن گيانوان،

اسان کان بي خبريءَ ۾ ڪاٺي پل ڇڪ ٿي ويئي هجي ته اها معاف ڪجو، اهڙي آسپس ڪجو جيئن چوراسي ۾ نه وڃون. ستگرو مهاراج جن پاڻي لکميچند جي پريم ڀريل پوار ٿيلا ٻڌي چوڻ لڳا ته اهو لسچو ڪريو ته هيءُ شرير پنجن تنن جو پتلو ناسونت ڇڏي وڃي. جيو آتما ابناسي آهي، جنهن ۾ جنم مرڻ ڪين آهي. اهو منهنجو آتم سروب آهي. بس اهوئي لسچو ڌاري دل ۾ سمرو ڪندا رهو. ايتري ۾ پڳت چيتا رام، ڪرشن داس، پڳت روپو ۽ ٻيا ڪيترا پريمي ستگرو مهاراج جن جي اچڻ جو ٻڌي آيا. رات جو ستسنگ ٿيو ۽ پريات جو لکميچند پراوڪ ٻڌاريو. رات جو ستسنگ ۾ ستگرو مهاراج جن چيو ته شرير پنجن تنن ۽ ۲۵ پر ڪرڻين جو ٻڌا ٿيل آهي. پڳوان الترياميءَ اهڙيءَ نه ڪاريگريءَ سان هن شرير تي سندر چٽ ڪڍي سينگارو آهي جو اننت جيو هن سندر روپ کي ڏسي موهيت ٿي پيا آهن. پر اهو لسچو طلسمي نات آهي جنهن کي مهاٿائون، گياوان به ڏسي حيران ٿين ٿا.

عجب عجائب ڪيل تهههرا، ديك عجب معجب آيا، سندر نانا روپ بنا ڦر، مٿي نالا ملايا، باز ڀگر جيون بازي لائي، لوڪ سپو هرشايو، ڪهي ٿيئون يهه ديك تماشا، سڏن ني رسمهه پايا.

مطلب: پريو، تو اهڙو وڇتر طلسمي ڪيل رچيو آهي، جو نانا پر ڪارن جا سندر روپ ڏسندي، ڏسندي هن اُتڙ ڌيان ٿي وڃي ٿو. جيئن باز ڀگر اننت ڪيل رچيندو آهي، جو ڏسي ماڻهو ڏاڍو خوش ٿيندا آهن. پر انهيءَ باز ڀگر جي ڪيل پڌارت مان ڪنهن کي ڪجهه ملندو ڪين آهي. صرف ڏسي خوش ٿيندا آهن. سو هيءُ عجيب ڪيل ڏسي اُچرڻ

ڪالھ بازار ۾ پاڻي لاکورام چيو ته هڪ گدرن جي واڙي پوکيل ٺهيل، تمام سٺي يارهن سون روپين ۾ وڪامي ٿي جي ڪپيو ته هلي ڏسو. اها ڏسي وٺي آيو آهيان. واڙيءَ ۾ اڃا به مهينا دير آهي. تنهنڪري توهان هاڻي ڀلي ستر ڪري اچو. پر انهيءَ ڪم جي وقت ۾ ۲-۳ مهينا ضرور مدد ڪرائجو. اڳتي اهڙو ڪوبه ڌنڌو ڪونه ڪنداسون. اسان پاڻ گوبند جو ڀڄڻ ڪنداسون. تنهن تي ستگرو مهاراج جن چيو ته ڇڱو، توهان ڪوئي خيال نه ڪريو. ايترو ڇڱي ستگرو مهاراج جن وڃي ستنن جي سيوا ۾ لڳا ته شاهه جي پٽ مان پاڻي بصرام ڀڳت لکميچند جو ڀاءُ اچي نڪتو. ٻڌايائين ته پاڻو لکميچند تمام بي چاڪ آهي سو مونکي گهران موڪليو اٿن ته گياڻي ٻائيءَ ڇوڪرن کي وٺي اچ، سوامي جن کي به اچڻ لاءِ ڇڻجو. سو توهان ماما گياڻي ۽ ڇوڪرن کي سمنرائجو. رسوئي ڪري، پاڻي بصرام، ماما گياڻي ٻائي، سرو آند ۽ گرمکداس جن، سڀني کان موڪلائي شاهه جي پٽ روالا ٿيا.

تن ڇڻ ڏينهن بعد شام جو شاهه جي پٽ مان قاصداچي ستگرو مهاراج جن کي چيو ته لکميچند جن تمام سخت بيمار آهن، چيو اٿن ته پڇاڙيءَ جو اچي درشن ڪرايو. ستگرو مهاراج جن سوامي گوال لعل کي چيو ته اسان شاهه جي پٽ وڃون ٿا، توهان پٺيان لت لير سان ستسنگ ڪندا رهجو. ستگرو مهاراج جن قاصد سان گڏجي شاهه جي پٽ روالا ٿيا.

ڀڳت لکميچند ستگرو مهاراج جن جو درشن ڪري ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چيائين ته توهان وڏي ڪرپا ڪري اچ اچي پڇاڙي جو درشن ڏنو آهي. توهان ڀڳت جي اُڌار لاءِ اوتار وٺي آيا آهيو. هاڻي منهنجو اُڌار ڪريو ڇڻ پڇاڙيءَ ۾ ڪابه دليوي اچا نه رهي ۽ ڇت سدائين نام ۾ لڳو رهي.

هو؟ ستڱرو مشڪي ماڻا کي چوڻ لڳا ته اسر داس نه موڪليو
 نه ايشور نه موڪليو، تون ائين ڪري سمجهه نه ڳوڻان موڪليو.
 ايترو چئي مهاراج جن وڃي آرامي ٿيا. اهڙيءَ طرح سندن
 جي شيوا ۽ ستنگ نت نير سان ٿيندو رهيو. سوامي آسورام
 صاحب جن به ۳-۲ ڏينهن رهي پنهنجي اسٽان ڏي روانا ٿي
 ويا. هفتي کن کانپوءِ هڪ ڏينهن سندن بالو ڳوڻالو ستڱرو
 مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته پنهنجي ڪوه ڀرسان ڪمڙ آهي،
 جنهن ۾ اندر تمام سٺي ايڪائٽ واري جڳهه ويهڻ لاءِ ڏسي
 صفا ڪري آيو آهيان. سو ڪجهه وقت اُتي ايڪائٽ ۾ رهڻ
 جو خيال ڪيو اٿئون. ستڱرن چيو ته ڀلي رهو. جڳهه تمام
 سٺي آهي. اسان به پاڻ ڪجهه وقت اُلهيءَ جڳهه تي رهيا
 آهيون. سندن بالو ڳوڻالو وڃي اُتي رهڻ لڳو. ستڱرو مهاراج جن
 به هر روز وڃي وٽس رهائڻ ڪندا هئا. اهڙيءَ طرح ڪجهه
 ڏينهن گذري ويا. اُلهيءَ وڃڻ اُن ۽ ڦٽڻ جو فصل به لڌو.
 قدرت سان اُلهيءَ سال ڦٽڻ جو اڱهه جو اڱر ۵ روپيه من
 هو سو ۲۵ روپيه من اچي لڳو. پاڻي ٺهڻا سڀ ڦٽيون وڪڻي
 ڇڏيون. اڃا به ۵۰-۶۰ من پنهنجي ڪاٺ لاءِ گهر ۾ رکي، باقي
 وڪڻي ڇڏيائين. ڦٽڻ ۽ ٻاجهريءَ جي وڪري مان ڪل
 ڏهه هزار روپيه ملين. خرچ لڏي باقي سٺ هزار روپيه اچن،
 جنهن تي ٽي هزار روپيه قرض لاڻائون، باقي چار هزار روپيه
 بچايائون. تنهن کانپوءِ هڪڙي ڏينهن ستڱرو مهاراج جن پاڻي
 ٺهڻا کي چوڻ لڳا ته هاڻي توهان جو قرض لڌو ۽ چار هزار
 روپيه به بچايا اٿو، سو اسانجي مرضي آهي ته هاڻي بنيون
 ڇڏي ڏيو. جيئرو ٿي سگهيو، اوترو دڪان جو ڪم ڪريو
 ۽ گهر جي سنڀال ڪيو. اسان کي هاڻي خوشيءَ سان موڪل
 ڏيو ته ڪجهه وقت سڙ ڪري اچون.
 پاڻي ٺهڻا چيو چئن توهانجي مرضي هجي تن ڪريو.

رسوئي ڪاٿي سڀني وڃي آرامي ٿيا. شام جو ۳ بجي آيا
 نه ماما ڪرشنا اچي ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳي ته ابا،
 اڄ پڳوان ڏاڍو سٺو ڪيو جو رتڻ کان به ڇڏائي ڇڏيائين. پر
 رات جو ويچار ڪرڻو آهي. سنتن جي منڊلي به لٿل آهي،
 تنهنڪري منهنجي مرضي آهي ته ٺهراڻي کي ڇڏجي ته باسڻ
 گروي رکي سيدرو وٺي اچي. مهاراج جن چيو جيڪا توهان
 چئي مرضي آئين ڇڏي مهاراج جن وڃي سنتن سان رهاڻ به
 وٺا. پاڻي ٺهراڻ جن به ٻين کان ٿي گهر آيا. ماما چين ته
 پست هيءُ باسڻ ڪٿي گروي رکي سيدرو سامان وٺي اچ.
 پاڻي ٺهراڻ باسڻ ڪٿي گروي رکي سيدرو ۽ ٻيو سامان وٺي
 گهر به ڏيئي آيو. پوءِ اچي مهاراج جن کي چيائين ته مان هيئن
 وري ٻين تي ٿو وڃان جو ان اچي تيار ٿيو آهي ۽ ڦٽيون
 به ڇڏيون ٿيون آهن ۽ هاڻي چلڻي چونڊائينون. مان پندرهن
 سورهن ڏينهن گهر ڪونه ايندس. توهين سڀاڻي يا پرهين اسان
 وٽان ٻين کان گهمي وڃجو. ائين چئي، پاڻي ٺهراڻ ٻين تي
 روانو ٿيو. ستگرو مهاراج جن شام جو سنتن کي باغ گهمائڻ ويا.
 ٻنيان سالارن جو پاڻي آڻوڻ اچي ماما کان پڇيائين ته مهاراج جن
 ڪيڏانهن ويا آهن. ماما کيس ٻڌايو ته سنتن کي وٺي گهمڻ
 ويا آهن. ماما کائڻس پڇيو ته اڄ سالاري به ايسرداس جي
 گهر ڇا جو اٿس هو، جو اسان کي پڇيوهين ٺهين چئن چوڪاڌو
 ڏياري موڪليو هئائين؟ پاڻي آڻوڻ ٺهري به پڇي ويو ۽
 چيائين ايسرداس جي گهر ته ڪوئي اٿس ڪونه هو. ايسرداس
 ته ٻن ٽن ڏينهن کان هتي آهي ئي ڪونه. هن پوڄن ڪونه
 موڪليو هوندو. اهو ٻڌي ماما چپ ٿي ويئي.

رات جو ستسنگ کاپوءِ ماما ستگرو مهاراج جن کي آڻوڻ
 واري ٻالهه ٻڌائي ۽ چيائين ابا، اهو کائڻ ڪنهن موڪليو

ساري سنگت کي ٻڌائي سوامي جن چوڻ لڳا ته ستگرن جو
 ڏر جو ڀڳوان کان گهڻو اوچو آهي. هو ڄات پهرين ستگرن کي
 انهيءَ ڪري پهرين ڀيرو جو ستگروءَ جي ئي ڪرڻ سان ڀڳوان
 جو ڏرشن ٿيو هوس. ستگرن جي مهما جيتري ڪجهي اوتري
 ٿوري آهي.

ٻاهراري گر آپڻي، دهه اڙي مد وار
 جن مانس ٿي ديوت ڪيئي، ڪرت نه لائي بار.

مطلب: هزار وار ستگرن تان بلهار وڃڻ گهرجي، جو
 جڳياسوءَ کي منس مان ديوتا ۽ ديوتا مان ڀڳوان بڻائين ٿا.
 سته سنگ سماپت ٿيو ۽ ساري سنگت ڀاوپرساد وٺي پنهنجي
 گهر ويٺي. ماما ڪرشنا ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳي ته
 ابا، گهر ۾ آڻو ڇانور ۽ ٻيو سيدو ڪونهي. پٽسا به ڪونهن.
 هر روز ۲۵-۳۰ جڻ جو پندارو ٿئي ٿو. ڪيئن ڪريون.
 مهاراج جن چيو ته ماما، توهان ڪوئي خيال نه ڪريو. صبح
 ٿئي ته ڀڳوان پاڻهي ڇڱي ڪندو.

صبح جو ستگرو مهاراج جن ڏرياهه تان لاشنان ڪري ۸ بجي
 گهر موٽي آيا ته ماما ڪرشنا چئين ته هاڻي ڇا ڇاڙهيون؟
 پاڙي مان به ٽي ڏينهن اُڌارو وٺي پئي رڌوسون. اها ڳالهه
 توهان سان ڪانه ڪئي اٿيون. هيئنر جئن چيو ٿين ڪريون.
 مهاراج جن چيو ڪاٺي چنٽا نه ڪريو. ايشور سڀ ڀلي ڪندو.
 خالي پاڻڙ پڇائي مهمالن کي پاڻي پياريو. ائين ئي ڪيو ويو.
 نيڪ ۱۱ بجي چار چٽا پڪو پڪايو پوڄن، چانور، سيرو،
 ٿلڪا، پاڇي ۲۵-۳۰ جڻ جي ڪاٺ جيترو ڪٽي آيا. چيائون
 ته سالاري مان پائي ايسرداس هي پوڄن اوهان لاءِ موڪليو
 آهي. مهاراج جن ماما کي چيو ته پوڄن لاهي، باسٽ خالي
 ڪري ڏيون، ماما پوڄن لاهي باسٽ ڏنا.

ٽيندو. پوءِ ڪدم جات هيٺيون سلوڪ چوڻ لڳو:

گرو گوبند دونو ڪڙي - ڪس کي لاڳون پائو
باهاري گر پٽم سدا - جن گوبند ديو دکاءِ

اٺين چئي ستڱرن کي ڏندوت پر نام ڪري ڏاڍو خوش
ٿيو. ڀڳوان چيو پيارا، توکي ڏنيو اڏ هجي. جو ستڱروءَ جي
وچن تي اهڙو اٽل وشواس رکي، جلد ئي منهنجو درشن ڪيو
اٿيئي. هاڻ توکي جيڪي گهر ٿو هجي، سو گهري وٺ ته
پوءِ مان وڃان. جات هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي پرڻو
هڪ اها آشيرواد ڏيو ته ڇت سدائين گر پڳتي ۾ لڳو رهي.
پيو گهر هلي منهنجي استريءَ کي به چتر پڇ روپ جو درشن
ڪرايو ۽ پوڄن ڪري پوءِ وڃو. ڀڳوان ٿڌا استو چئي، دل
۾ ويچار ڪيو ته پيو ته وڏي خفي ۾ آهيان. پر ضرور وڃڻو
پوندو. ڀڳوان چيو ته ڇڱو هل. جات ڀڳوان ۽ پنهنجي گروءَ
کي گهر وٺي ويو ۽ پنهنجي ڌرمپٽنيءَ کي چيو ته هي ديوي
نون ڌن آهين، جو مون کي گرو ڪرائي ڀڳوان جو درشن
ڪرايو اٿيئي. شل سڀ استريون ٿو جهڙيون ٿين جو پنهنجي
ڪل کي ٿارين. هاڻي جلدي پوڄن تيار ڪر ته ستڱرن ۽
ڀڳوان کي ڪارايون. اهو ٻڌي، سندس استري خوش ٿي
پنهنجي پٽي ديوي ستڱرو ۽ ڀڳوان کي لمسڪار ڪري جهٽ
روئي ٻڌائي سڀني کي پريس سان ڪارايائين. تنهن کانپوءِ ڀڳوان
الهيءَ ماما کي چتر پڇ روپ ڏيکاريو ۽ چيو ته پٽري تون
ڌن آهين، جو بٽيءَ جو اُڌار ڪيو اٿيئي! پوءِ ڀڳوان بڪار
کي چيو ته هي پڳت پيو به جيڪي گهرجيئي سو گهر جات
وري به هٿ جوڙي چيو ته هي ڀڳوان، سدائين ست پرشن
جو سنگ ڏجو ۽ ڇت سدائين گر پڳتيءَ ۾ لڳو رهي. ڀڳوان
ٿڌا استو ڪري ٻاهر لڪري انترڌيان ٿي ويو. اها ڪٿ

ڪاٺپوءِ سنڌ کي ٻاهر ايڪالت ۾ وٺي ٻڪرار جي باري ۾ ساري ڳالهه ٻڌايائين ته مون وڃي درشن ڏنومائس ته به مون تي اعتبار نٿو ڪري ۽ چويٿو ته مان توکي سڃاڻان ٿي ڪونه ٿو. گرو اچي چيو ته هي ڀڳوان آهي ته پوءِ توتي اعتبار ڪندس. سو هاڻي توهان دير نه ڪريو. جلدي هلو ته ڪلاڪ کن ۾ هن جا ڀران نڪري ويندا.

مهاتما چيو ته ڇڱو، پر پهرين مون کي پنهنجو سرگڻ روپ ڏيکاريو ته پوءِ توهان سان گڏجي هلاڻ. ڀڳوان پنهنجو چتر ڀڄ روپ ڌاري، مهاتما کي درشن ڏنو. تنهن ڪاٺپوءِ، ٻئي گڏجي اُن کڻي آيا. ڀڳوان جات کي چيو ته ڀڳت، هاڻي ته اکيون کول. تنهنجو گرو به وٺي آيو آهيان. تنهن ئي جات اکيون کولي هٿ جوڙي، گروءَ کي چوڻ لڳو ته هي ڀڙيو، برابر هي ۽ ڀڳوان آهي؟

مهاتما چيس ته بچا، هي برابر پاڻ وڻندو ڀڳوان آهي. جات چوڻ لڳو ته توهان جو چوڻ سچو آهي. پر مون ٻڌو آهي ته ڀڳوان چتر ڀڄ روپ ڌاريندو آهي، سو هاڻي ڀڙيو چتر ڀڄ روپ ڌاري ته مان نڪري اچان. ڀڳوان چتر ڀڄ روپ ڌارڻ ڪيو. جات به ڌيري ڌيري اچي ڪناري تي بهي ويچار ڪرڻ لڳو ته پهرين پهرين ڪنهن کي ڀوان. پر اها ڳالهه سمجهه ۾ ئي نه اچيس. هو ائين ئي بهي رهيو. تنهن تي وڻندو ڀڳوان مشڪي چوڻ لڳس ته ڀڳت اڃا به توکي اعتبار ڪونه ٿو. اچي ڇا، جولائي بهي رهيو آهين؟ جات چيو ڀڳون، مان منجهي پيو آهيان ته پهرين ڪنهن کي پهرين ڀوان، توهان کي يا گروءَ کي. تنهن ئي ڀڳوان چيو ته اها تنهنجي مرضي. پر جلدي ڪر جو دير ٿي ٿئي. جات چيو ته مون کي سمجهه ڏيو ته پوءِ اچان. اهڙا ڀڙيو ڀڙيا وڃن ٻڌي ڀڳوان چوڻ لڳو ته تائين ئي

ڳڻي ۽ ٺاڻن پاڻي پهڇي وڃي. مينگهه ديوتا راڻين ئي
 ڪيو ۽ هن جي ڳڻي ۽ ٺاڻن پاڻي پهڇي ويو. جات خيال
 ڪيو ته هاڻي پاڻي جي ٻڪ ڀرڻ جي به ضرورت ڪانه
 آهي. فقط ڪنڌ ڪسي نمائي ۲-۳ ڊڪ ڀرڻا آهن پر ويچار
 ڪيائين ته اهو به نه من ٿو چوي. اهو حال ڏسي اندر ديوتا
 وري مينگهه ديوتا کي چيو ته برسات وسائي، پاڻي هندي
 وات تاءِ پهچاء. مينگهه ديوتا برسات وسائي. جات جي وات
 ٺاڻن پاڻي آيو. اهو ڏسي جات خيال ڪيو ته هاڻي پاڻي ٻي
 وٽان. پر وري به ساڳيو خيال آيس ته اهو به من ٿو چوي.
 وات کڻي بند ڪيائين ته مٿان پاڻي اندر وڃي. اندر ديوتا
 گهٻرائجي ويچار ڪرڻ لڳو ته جي هاڻي وڌيڪ برسات وسائي
 ته پاڻي لڪ ۾ وڃي پوندس ۽ ٻڏي مري ويندو. اهو خيال
 ڪري، اندر ديوتا وٽڪنڌ ڌام ۾ ويو ۽ وشدو ڀڳوان کي
 ڏٺو ته پرلام ڪري ساري ڳالهه ٻڌايائين ۽ وٺي ڪيائين ته
 هاڻي ڪرپا ڪري توهان وڃي درشن ڏيوس ته ته پراڻ ڪري
 ويندس ۽ سر ڳه لوڪ ۾ ايندو. وشدو ڀڳوان کڏ تي آيو اچي
 ٻڪرار کي چيائين ته هي منهنجا ڀڳت تون منهنجي درشن
 لاءِ تپ ڪري رهيو آهين. مان تنهنجي گري ڀڳتيءَ تي ڏاڍو
 خوش ٿيو آهيان. هاڻي اڪيون کولي ٻاهر نڪري اچي منهنجو
 درشن ڪر. جات اڪيون کوليون، ڀڳوان ڏي ٺهاري چوڻ
 لڳو ته مان ڪيئن ڄاڻان ته تون ڀڳوان آهين، ڇو جو مون
 توکي اڳ ڏٺوئي ڪونه آهي. تنهنڪري جڏهن گروهوليڪي
 اچي چوندو ته هيءُ ڀڳوان آهي ته پوءِ مان ٻاهر نڪري
 ايندس. ائين مولڪي ٿوئي وشواس ڪونهي. راڻين چئي
 اڪيون بند ڪري، رام لام جي ڌلي ۾ لڳي ويو. ڀڳوان ساڌو
 جو ويس ڪري، جنهن شهر ۾ هن جات جو گرو ڪتا ڪري
 رهيو هو، اتي ستسنگ ۾ وڃي ويٺو. ستسنگ جي سماپتيءَ

ڇڏيائين. ٿوريءَ دير کانپوءِ اُڃ لڳس. ڪڏ تي پاڻي ٻيٽ
 ويو. اُتي ويچار ڪيائين ته رهاو به نه من ٿو چوي ته پاڻي
 ٻيٽ. سو منن جو چوڻ نه ڪونه ڇڏيو. ائين ڪڏ تي ٻيٽي
 رام نام چوڻ لڳو. ڪجهه دير بعد خيال ڪيائين ته وڃي
 ٻڪرين جي سنڀال ڪري اچان. پر دل ۾ چوڻ لڳو ته رهاو
 به نه من ٿو چوي، تنهنڪري من جو چيو اصل نه ڪيو.
 ٻيٽي رام نام چوڻ لڳو. سڄ لٿو ۽ ٻڪريون پاڻي گهر
 هليون ويون. جات دل ۾ خيال ڪيو ته سڄ لٿو آهي ۽ گهر
 هلجي. پر وري به دل ۾ چوڻ لڳو ته رهاو به من ٿو چوي.
 تنهنڪري، جڏهن من چوي، تڏهن نه ڪرڻ ٿو ٿي نه آهي. انهن
 خيالن ۾ ائين ٻيٽي ساري رات گذاري ويس. مٿان ٻيٽي
 ڏينهن جي شام جا پنج اڇي لڳا، ته لندر ديوتا جو آس
 ڪمڻ لڳو. لندر ديوتا اُتريڪه ٿي ڏٺو ته هڪڙو جات
 ٻڪرار ڪڏ ۾ اينو ڪر پڳتي ۽ ٽپ ڪري. ڏهن ٻهر گذري
 ويا آڏس ته پاڻيءَ ڏک به ڪين پيئو آڏس. اڳر هو پاڻي نه
 پيئندو، نه مري ويندو ۽ اڇي منهنجي آس ٿي وهندو.
 تنهنڪري ڪنهن اٽڪل سان هنڪي پاڻي ضرور پيارجي.
 رهاو خيال ڪري، مينگهه ديوتا کي گهرائي، آگيا ڪيائين
 ته اهڙي برسات وساءِ جو هو جات پاڻي ٻيٽي. مينگهه ديوتا
 برسات وسائي. الهيءَ ڪڏ ۾ گوڏي ڇيٽو پاڻي ٿي ويو.
 جات سوچڻ لڳو ته هيئن ته اڄ سخت لڳي آهي، تنهن
 ڪري به چار ٻڪ پاڻيءَ جا پي وٺان وري خيال آيس ته
 رهاو به نه من ٿو چوي. گروءَ چيو آهي ته من جو چيو اصل نه
 ڪج. تنهنڪري پاڻي اصل نه پيئو، چاهي پُران لڪري
 وڃن. لندر ديوتا ٻڪرار جو دري سنڪلپ ڏسي، مينگهه
 ديوتا کي چيو ته هڪ برسات وساءِ، جڏهن هن جات جي

پرماتما کي پزار ٿي ڪرڻ لڳو، ته هي پريو، مولڪي ڪو
 گرو ملايو ته مان روئي ڪونه ڪائيندس. هڪڙو مهاڻا اٿان
 رستو وٺي پئي لنگهيو ته ان کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو.
 ٿلهوٽ پرنام ڪري، هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي پريو،
 توهان منهنجا گرو ٿيو. مولڪي گرو منتر ڏيئي پنهنجو شش
 بڻايو. مهاڻا دل ۾ ويچار ڪرڻ لڳو ته هيءُ جهنگلي،
 ٿوريءَ مت وارو آهي. پر هن جي پاونا ۽ شرڏا سٺي آهي.
 سو پاونا هنکي ضرور ڦل ڏيندي. اهو ويچار ڪري، مهاڻا
 پڇڻ لڳس ته ڀائي، مان تنهنجو گرو ٿيان، پر مولڪي هڪ
 وچن ڏي ته ڄڻ مان توکي چوندس تڏهن ڪندين. جات چوڻ
 لڳو ته سائين منهنجي استريءَ ته مولڪي لائين چيو آهي ته
 ڄڻ گرو چويئي، تڏهن ڪڇ. تنهنڪري مان توهان کي وچن
 ٿو ڏيان ته ڄڻ توهان چوندا تڏهن ڪندس. ڏکڻا ۾ هيءُ ڀلي
 ٻڪري اوهان کي ڏيندس. پر توهان مولڪي ضرور ڀڳوان
 چوڻ روشن ڪرائجو. مهاڻا کي ٻڪري ته هن جات جي پٺي
 ٻڌايو ته ستسنگ ٿي آهي. مهاڻا کيس چيو ته هڪ ته رام نام
 جو منتر چيئيندو رهه ۽ ٻيو ڄڻ توکي من چوي تڏهن اصل نه
 ڪڇ. جات چوڻ لڳو ته هي پريو، ڄڻ توهان آڳيا ڪئي
 آهي، تڏهن ڪندو رهندس. هيءُ ٻڪري توهان کي ڏيان
 ٿو. سنڌ چيو ته اها ٻڪري ڀلي تو وٽ هجي. جڏهن گهرج
 پئي، تڏهن ڪاهي ويندس.

ان کانپوءِ، جات رام نام چيئيندو رهيو. جڏهن منجهند
 جو ٻارهن کن لڳا ته بڪ لڳس. خيال ڪيائين ته روئي چوڙي
 کان. لائين ٿي ويچار آيس ته من ٿو چوي ته روئي ڪانءُ، پر
 گروءَ جو چوڻ آهي ته ڄڻ من چويئي، تڏهن اصل نه ڪڇ.
 سو روئي ڪانه ڪائبي. روئي چوڙي پڪين کي ڪارائي

ڪيترو به ڪٿي ماڻهو سياڻو هجي، شاسترن جو ڄاڻو هجي،
 ته به، آتم گيان پراپت ڪري نه سگهندو، ڇو جو ايشور کان
 ستگرن جو درجو مٿي آهي.

گوبند ڪي ڪيڙي جيو جات هئ، رساتل ڪو،
 گرو اُپديش سو تـڙ ڇوڻي جنم ڦـند تي.
 گوبند ڪي ڪيڙي جيو وس پري ڪرم ڪي،
 گرو ڪي نـواري س ڦرين هڏن سو چـند تي.
 گوبند ڪي ڪيڙي جيو دڙبـت پـوسا گر،
 سندر ڪهت گرو ڪاڍي دک دوند تي.
 اُڙون ڪهان لـڙن ڪـڇون مڪـڻي ڪـهو جايم،
 گرو ڪي تـو مـهـمـا اڌڪ هـڻـم گـوبند تي.

هڪڙو جات بڪرار هو، جنهن شادي ڪئي. سندس زال
 گيانوان، ستسنگياڻي هئي. شاديءَ کانپوءِ هڪ ڏينهن سندس
 رستريءَ کانس ڀڄيو ته توهان ستگرو ڪيو آهي؟ بڪرار
 چيو ته نه. سندس ڌرم ڀتني اکين ۾ جل آڻي چوڻ لڳي ته،
 هي ڀڳون ستگرو ڪريو جو ستگرو کانسواءِ مڪڻي نه ٿيندي.
 بڪرار چيو ته مولڪي نه لاهيءَ ڳالهه جي ڪاڻي خبر ڪانه
 آهي. مولڪي ٻڌاء ته گرو ڪيئن ڪيو آهي، گرو ڪٿي
 رهندو آهي؟ ڪهڙو ٿيندو آهي.

رستريءَ چيس ته سوامي، توهان شرڏا رکي گرو ڪرڻ
 جو ڀڪو سڻڪلپ ڪري، بڪريون ڪاهي وڃو، ته ڀڳوان
 نرهان ڪي پاڻهي گرو ملائيندو. پوءِ چئن گروه چيو تڏهن ڪڇو.
 گروه ڪي ڇڏيو ته مولڪي ڀڳوان جو درشن ڪراء. جات ڀڪو
 سڻڪلپ ڪري، بڪريون ڪاهي شهر کان ميل کن پري
 ستي جي ڪناري تي وڃي، بڪريون چارڻ لڳو. اُتي

اچي لکٽا. ستگرو مهاراج جن سندن آدرستگار سان سواگت
 ڪيو. رام جو سواڻي جن آسورام جن يڪتاري ٿي پنهنجي
 هدايت سميت ستسنگ ڪيو ۽ پنهنجي ٺاهيل واڻي وٺرائڻ
 لڙي آواز سان ڳايائون. هي هيٺيون پارسي بيت به چيائون:-
 جانبا جانبا به هم - ورن سبتانند ازل ،
 خود تو منصف باش حافظ اين کم يا آن کو .

مطلب - پنهنجا پٽ پڙهڻ جي ڀڃڻ ۽ سرير پراڻڪار
 ٿيڻ ۽ لڳائي، سڻل ڪرڻ نه ٿو هونئن ئي ڪال هڪ ڏينهن
 سڙي ويندو. تنهن ڪري تون پاڻ نياڻ ڪري ڏس ته سرير
 به اڪري ڪم اچي، اهو چڱو يا ڪال اچي پٽ وٺي اهو
 ڪندو. هي منشا، جيڪڏهن تون چاهين ٿو ته منهنجو جنم
 منهنجي، ته هيٺيون چار ڳالهيون ڌار ڪر:-

هي چاهين مڪمل ملان - ته ڳالهائون چوان چار،
 مڪمل ڪردار آست جو - سو پرين سان پيار،
 سرور کي ياد ڪر - منهنجي ڪين وسار،
 جو اهو ڏسڻ پنهنجا - ٻين جا ڪيم ويچار،
 دل کي چاهين ڪرين - سي دل تان ڇڏي ڌار،
 نه سرور ڪار - جنم ٿو سڄو ٿئي .
 - جي ڪري نه سو ستگرو مهاراج جن ۽ سوامي
 - جي ڪري نه سو ستگرو مهما ٿي وارثا

سرور کي ياد ڪر - داري ڀڳت سڄان ،

جي ڪري نه سو - اچي نه آکر گيان .

 سرور کي ياد ڪر - داري ڀڳت سڄان ،

سرور کي ياد ڪر - داري ڀڳت سڄان ،

هاڻي جوڀڻ اوسڻا ۾ ڪري، ڇو جو ٻڌايي ۾ ڀڳتي ڪانه
ٿي سگهندي.

جرا اُڀاءُ نه هو سڪي جرا آيو ڪي مانھ،
ڀڄو ساگر ڪي ترن ۾ ڀڄو اوسڻا آھ.

مطلب ٻڌايي ۾ ٿوري ڀڳتي به نه ٿي سگهندي. جوڀڻ
اوسڻا ۾ ئي هن سنسار ساگر مان ٿري سگهجي ٿو پر ٻڌايي ۾
به ڀڳتي ڪرڻ گهرجي يعني ڀڳتيءَ ڪري ٿري پار پهچي
سگهي ٿو. ڀڳتي ڪري انسان آبداسي ڏيس ۾ وڃي سگهي ٿو.
آخر ۾ ستسنگ سماپت ٿيو. لائين ڪندي ڪجهه وقت گذري
ويو. هڪ ڏينهن، سنت ٻالو ڳوٺالو، ورڪت ساڌو، رشڪيش
اُٿراڪنڊ جي پاسي جو، ستگرو مهاراج جن جي آستان تي آيو.
مهاراج جن آڏو رستڪار سان وهاري. کائن خبر چار پڇڻ لڳا.
ٻالو ڳوٺالو چيو ته منهنجو جنم پنڄاڻ ڏيس ۾ ٿيو.
رشڪيش اُٿراڪنڊ ۾ رهندو آهيان. سنڌ ڏيش جو ستر ڪندي
شڪار پور ۽ سکر گهمي، شهداد پور پهتس ته اُتي هڪڙي
آستان تي پريم ۽ وٿراڳ سان پيريل سندر وائي پئي چيائون.
پڇڻ تي خبر پيم ته اها وائي توهان جي نهيل آهي. وڌيڪ
احوال وٺندي، هڪ پريميءَ ٻڌايو ته هالن جي ڀرسان ڪنڊوءَ
۾ هڪ اوتاري مهاڻا جڳت جي اڏار واسطي جنم ڌارڻ ڪيو
آهي. ڏاڍيون ڪرامتون ڏيکاريون اٿس. اها ڳالهه ٻڌي،
ڀڪو خيال ڪيم ته اهڙي ست ڀرشن جو درشن ڪري، پوءِ
پئي پاسي ويندس. سو ڪالهه شهداد پور مان صبح
جو لڪري، جهنگل جو ستر ڪندو اچي، اچ توهان جو
درشن ڪري تمام خوش ٿيو آهيان. ستگرو مهاراج جن چوڻ
لڳا ته اچ اسان جا پاڻ ڇڏيا آهن، جو گهر ويٺي درشن ڪيو
آئون. لائين ٻالي ڳوٺالي سان ڳالهه ٻولهه پئي هلي ته اسرار جن

آب اچي ويس. دل ۾ چوڻ لڳو ته تروڪي نات پاڻ پڳت
 ٿي روپ ۾ اسانجي گهر ۾ آيو آهي پر مون اڳيان جي ڪري
 ٿيس نه سڃاڻي، ننڍي هوندي کان وٺي ڪيترو گهٽ وڌ
 ڳالهايو آهي. اهو مون وڏو پاپ ڪيو آهي. تنهنڪري اڄ
 گهر وڃي ساڌ کان معافي گهري نام جو اُپديش وٺندس. اهو
 لسڙو ڪري گهر موٽيو. ڏٺائين ته ساڌ پاڻ دڪان تي اڪيلو
 ويٺو ٿري ٿري پڇڻ ڳائي. اکين ۾ پاڻي آڻي نماڻو ٿي
 پيرين پوڻ جي ڪيائين ته مهاراج جن اُتي سندس هٿ جهلي
 ورتا ۽ چوڻ لڳا ته توهان پتا جي سمان آهيو ۽ هي ڇا ٿا
 ڪريو؟ پاڻي ٿلهرام روئي چوڻ لڳو ته هي پريو توهان
 جي مايا اهڙي پرل آهي جو هيترا ڏينهن توهان کي سڃاڻي
 نه سگهيس. ننڍي هوندي کان وٺي تمام گهڻو گهٽ وڌ پئي
 ڳالهايو اٿم. ڪرپا ڪري ديا جي درستي ڌاري مون کي
 معافي ڏيو ۽ نام جو اُپديش ڏيئي منهنجو اُڌار ڪريو.

ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته توهان جيڪي چيو هو،
 سو سڀ منهنجي ڀلي لاءِ. تنهنڪري توهان ڪوبه خيال نه
 ڪريو. اڄ توهان جي چٽ ۾ نام جي پڳتيءَ جي چاهنا ڄاڳي
 آهي. اهو ڏسي مان تمام خوش ٿيو آهيان. منش چولو پڳوان
 جي پڇڻ ڪرڻ لاءِ مليو آهي. ڀلي پڇڻ ڪري جنم سڦلو
 ڪريو. نام جو اُپديش توهان کي پوءِ ڏينداسين. ههه بهه شام
 جو سنتن، مهاتمان ۽ ستسنگين سان گڏجي باغ جو ستر ڪري
 آيا. پوءِ ستسنگ شروع ڪيائون. پاڻي ٿلهرام به اچي ستسنگ
 ۾ ويٺو. منش ٿرم جي وارتا هلي. چيائون ته منش جو ٿرم
 آهي پڇڻ ۽ ست ڪرم ڪرڻ. سو سدائين پريو ۽ جو پڇڻ ۽
 ست ڪرم ڪندو رهجي. پڇڻ ڪرڻ جي پهرين اوسٽا بالڀڻ
 ۽ جوين آهي. پر جي پهرين بالاڻي ۾ نه ڪري سگهي ته

سان پڙيڻ جو ورتاڻو ڪر. مسلمان سان ملڻ تي ڇو الله، الله ۽ هندن کي ڇو رام رام. پنهنجي پنهنجي ڌرم ۾ رهي بندگي ڪر. سو مان ڪو هندو ڪونه ٿو ٿيان جو توهان مون کي مارڪٽ ٿا ڪريو. پڙ ڪيتريون به ٻڌون ڏيئي ماري ٻڌا ڪٽيندا ته به انهيءَ ڳالهه تان ڪين هٽندس. ان کانپوءِ مون کي ۱۰-۱۵ ڏينهن ڪوئيءَ ۾ بند ڪري مارڪٽ ڪري، ڪڍي ڇڏيائون. هاڻي مان هالن جي رستي تي مڪان ٺاهي ويٺو آهيان. هي قادر بخش به مون وٽ رهندو آهي. گهڻن ڏينهن کان پيو ستائي ته سوامي جن کان اپديش وٺي ڏي. سو سائين هاڻي هن تي به ڪرپا ڪريو. ايترو ٻڌي، ستگرو مهاراج جن چيو ته اها هيءَ ڳالهه ڏاڍي ڏکي آهي.

سر دنيا تو سهج هئ، آڌ گهڙي ڀل جام،
نيهه نباحڻ ڪڏن هئ، آيو ڀر ڪا ڪام.

سر ڏيڻ تمام سولو آهي جو گهڙي آڌ ۾ ڏيئي سگهجي ٿو. پر انت تائين نباحڻ تمام ڪڏن آهي. تنهن ئي قادر بخش چوڻ لڳو ته هي درويش سائين، مان اهو سخن ٿو ڪريان ته توهان جي ٻاجهه سان منهنجو به سدائين توهان جي چرڻ ۾ ڌيان رهندو ۽ ٺهڻي ايندي. مهاراج جن قادر بخش کي اپديش ڏنو ۽ هو خوش ٿيو.

هڪ ڏينهن ڀائي ٿلرام مهاراج جن کي چيو توهان ڪلاڪ ڪن دڪان تي ويهه ته مان ٻين تان گهمي اچان. مهاراج جن چيو ته ڀلي وڃو.

ستگرو مهاراج جن دڪان کولي ويٺا. ڀائي ٿلرام ٻين تي ويو. ڏسي ته وڻڻ مال جهلي نه ٿا سگهن ۽ نميا پيا آهن. ٻاجهريءَ جي اڳين سنگن ۾ ايترو مال ڪونهي، پر پڙ سان پيا سنگ لکنا پيا آهن ۽ اهي پڙ پور آهن. حيران ٿي ويو. اکين

گرمکداس کي سان ڪري ٻنيءَ تي ويا. ٻنيءَ تي ڏٺائون
 ته وٽس جي گالن جو چٽو هيٺ ڪجهه گهٽ آهي. پوءِ
 ڳال لعل کي ڪر ڪار سمجهاڻي پاڻ وڃي پيهي تي ويٺا.
 ايتري ۾ رمضان فقير هڪ مسلمان سان گڏجي اُتي آيو. مهاراج
 جن کي پيرين پٽي اکين ۾ جل آڻي چوڻ لڳو ته سائين، ڪيترن
 ڏينهن کانپوءِ توهانجو درشن ٿيو آهي.

مهاراج جن چيو: ابا خبر ٻڌاءِ ته هاڻي ڪٿي ٿا رهو؟

رمضان فقير چيو ته سائين توهان وٽان مون کي وٺي ويا ته
 ماڻا بيمار آهي. پر ماءُ نه بلڪل چڱي ٻلي هئي. اُتي وٺي وڃي
 مون کي ڏاڍي مارڪٽ ڪري ڪوٺيءَ ۾ پوري ڇڏيائون.
 ٽي ڏينهن نه روئي به ڪانه ڏٺائون. پوءِ ڪيترا ملان اچي
 چوڻ لڳا ته ٻاهران بادشاهه پير جو مريد سڏائين ۽ اندران
 جڳن گهٽجي مرضي. هر ڀرو اسان جي پٽ نه وڃاء. تنهن
 تي مون چيو مان ته منهنجو مرشد نه سوامي ٽيون رام آهي.
 فقيري ذات ئي ڪانهي. شاهه لطيف جن به چيو آهي ته:

نئون نياپو آيو - وٽان راڻي رات
 لڏي مون لطيف چوي - ڪنا ڌاڻر ذات
 ڪانه پڇيائون ذات - آيا سي اگهيا

فقيري ذات ئي ڪانهي. تنهن کانسواءِ سوامي جن مون کي
 ڪو ائين ڪونه ٿو چوي ته تون ڪو هندو ٿي ۽ اسانجي
 مرشد جي نه راجا هدايت آهي ته:

حافظا گو وصل خواهي، صاحب کن با خاص و عام
 با مسلمان، الله، الله، با برههڻ، رام رام.

جي ايشور جو ميلاپ ٿو چاهين ته سڀني خاص ۽ عام

وڻيو، سو رکوس جي نه رکوس ته به مالڪ آهيو. اهو ٻڌي،
سنت ٻڌ پوري ۽ پيا سنت کلي لڳا.

مهاراج جن سنگت کي چوڻ لڳا ته هي جو سنتن کليو،
سو ڏيکاري ٿو ته ڳالهه دل ۾ سان لڳي اٿن ۽ ڳالهه آهي
به کلي جهڙي، جنهن کي مهائمانون گيانوان ڄاڻن ٿا، پر ڪي
لڄ کان ان تي نالو نٿا رکن. سنت ٻڌ پوري مشڪي چوڻ لڳو
ته سوامي جي توهان ڄا وڃن ٻڌي، ڏاڍو خوش ٿيو آهيان.
مان لڄارو آهيان ته ڪونه، پر اڄ توهان مولڪي لڄارو تهرابو
آهي. جئن توهان کي نالي رکڻ ۾ لڄ ٿي ٿئي، تنهن مولڪي
پر نالي رکڻ ۾ لڄ ٿي ٿئي. باقي سنت مينگهورام، پڳت
آئل رام جن ويٺا آهن، سي نالو رکن ته پلي رکن.

تنهن تي سنت مينگهورام ۽ آئل رام جن چوڻ لڳا ته جي
توهان کي لڄ ٿي ٿئي ته اسين وري بي لڄا ڪيئن ٿيون؟
سڀئي سنت کلي خوش ٿي، گهمڻ نڪري ويا.

پئي ڏينهن صبح جو مانا ڪرشنا ستگرو مهاراج جن کي
چوڻ لڳي ته ابا به ڏينهن ته پڳوان سنا گذاريا پر اڄ ڇا ڪبو؟
اٺي مهاراج جن جي پاڇائي مائي پوڄي، پنهنجا ڳهڻا لاهي ستگرو
مهاراج جن جي اڳيان رکي هٿ چوڙي چوڻ لڳي ته هي پريو،
هي ڳهه اٿو پلي وڪڻي سيد وٺي اچو ته سنتن جو پندارو
هلايون. مهاراج جن گوال لعل کي آڳيا ڪئي ته ڳهڻا وڪڻي
ڪجهه گهر جو سامان ته ڪجهه دڪان جو سامان وٺي اچ. گوال لعل
ڳهڻا وڪڻي سامان وٺي آيو. روئي تيار ٿي. سڀني کاڌي.
سنت موڪلائي پنهنجي پنهنجي آستان ڏانهن ويا. تنهنڪري
سنتن کي اماڻي پائي تهرام کي چيائون ته ڪو ساڌ، سنت،
مهمان اچي ته انهيءَ جي شيوا ڪجو. اسين هيئنر ٻين تي
ٿا وڃون شام جو موٽي اينداسون. ايترو چئي سرو آندو ۽

انهيءَ باري ۾ پنهنجا ويچار ٻڌايو. هيءَ گيان چرچا خاص جگياسين جي ٻڌيءَ کولاءِ ڪئي اٿئون. واد وواد، هار جيت ڪانهي. پڳت آئل لعل چيو ته ڏاڍو چڱو، پر توهان جي شڪا جو اثر پهريون ٻڌ پوري ڏي، ته پوءِ اسين به به - چار وچن چولدائون.

ٻڌ پوري: توهان جي ڳالهه ڪي قدر سچي آهي ته آست و ستو ست ڪانه ٿيندي، ۽ نه ست و ستو آست. پر اڳيان ۽ پيرم ڪري پاسو ۾ اچي ٿي، جنهن نروڙيءَ ۾ نانگ ڏسڻ ۾ ايندو آهي.

پڳت آئل لعل: جيڪا شيءِ پيرم مائر ڏسڻ ۾ اچي ٿي، سا مڻيا آهي. جنهن نروڙيءَ ۾ نانگ، سڀيءَ ۾ ڇانڊي، ۽ رڃ ۾ ڀاڙي، تنهنجي ڪالن ۾ ڪونهي. تنهنڪري، توهان جي چوڻ مان اهو ثابت ٿيو ته جنم مرڻ، حساب ڪتاب، ڪجهه به ڪين آهي. پر لوڪ به پيرم مائر آهي. جي لئين آهي، ته مڪتي به پيرم مائر آهي. پوءِ ان لاءِ ساڌن ڇو ڪجن؟

ٻڌ پوري: هي نام، رُوپ، سڀ پيرم مائر آهي، پر پڇ باب جو حساب ڪتاب، پر لوڪ ۾ ڪير وڃي ڏيندو. مان اهو چوڻ ٿو چاهيان.

ستگرو مهاراج جن: هيئن توهان چيو ته 'مان' اهو پڇڻ ٿو چاهيان، سو جيڪو پڇي ٿو، 'مان' چوي ٿو، سو آنتهه ڪرڻ ۽ سوکيه شريز سان ماي، پر لوڪ ۾ پاپ پڇ جو حساب ڪتاب ڏيئي، جنم مرڻ جي چڪر ۾ ايندو.

سنت ٻڌ پوري: سوامي جي، اهو پڇڻ وارو 'مان' ڪير آهي؟ دل ۾ آس؟

ستگرو مهاراج جن: اهو توهان پاڻ ڄاڻي، جيڪو نالو

سندس آپاس ست پاسط پر اچن ٿا .

سنت مينگهورام: توهان چٿو ٿا ته آپاس ست به آهي ،
ته اُست به آهي . پر ويدانت جو سدانت آهي ته جا وستو
اُست آهي سا ڪڏهن به ست ٿي نه سگهندي . وري ست
وستو ڪڏهن به اُست ٿي نٿي سگهي .

ايتري پر پڳت آئل لعل ۽ سنت گهنڊورام سالاري جي
پريسر لگر جا اچي لکتا . ستگرو مهاراج جن ۽ سڀني سنتن
سندن آدرستڪار ڪيو ۽ ويچاري چيائون ته اڄ وڏي ڪرپا
ڪئي اٿو جو اچي درشن ڪرايو اٿو . توهان ئي پڳت
آئل لعل جن چيو ته اڄ هتي ڪنڊوءَ پر هڪ پريمي ۽ وٽ روئي
هئي . پوڄن ڪرڻ کانپوءِ پريمين چيو ته هتي ئي آرام ڪري
وڃو . آرام ڪري نڪتاسون ته وٽ تي خيال آيو ته سنت
آيل آهن ؛ انهن جو درشن ڪري وڃون . سو هتي اچي
توهان جو ، سنت مينگهورام ۽ سنت ٻڌ پوريءَ جو درشن
ڪري ، تمام خوش ٿيا آهيون . هاڻي توهان جيڪا پاٺ پر
گيان چرچا ويني ڪئي ، سا ڪريو ته اسين به ٻڌون . تنهن تي
سنت مينگهورام چيو ته سائين ، سنت ٻڌ پوريءَ شنڪا وڏي
آهي ته هي چيو آتما ابناسي آهي ؛ نه چمي ، نه مري ، نه
اچي ، نه وڃي . شريز هتي ئي ناس ٿي وڃي ٿو . پوءِ پرلوڪ
پر پاپ پڇ جو حساب ڪير ٿو ڏي ؟ الهيءَ وشنه ٿي ٿيون
ڏينهن آهي ، پر اڃا ڪو فيصلو ڪونه ٿيو آهي . هيئنتر ويچار
ڪندي اڄ سنت ٻڌ پوري چوي ٿو ته پرهم جو آپاس وڃي ،
پرلوڪ پر حساب ڪتاب ، ڏئي ٿو . اهو آپاس ست به آهي
ته اُست به آهي . تنهن تي اسان جي شنڪا آهي ته جا وستو
ست آهي ، سا ڪڏهن به ناس نٿي ٿئي ۽ جا اُست آهي ،
سا ڪڏهن به ست نه ٿيندي . هاڻي ڪرپا ڪري توهان به

دل ۾ چوڻ لڳا ته فصل نه ڏاڍو ڀلو آهي، پر سنگن ۾ ان
 ڏسڻ ۾ ئي ڪين ٿو اچي. ولسٽن ۾ به مال ڪونهي. سڀ
 ڇڻيو وڃي. اهو خيال ڪري، دل ۾ ڀڄڻ ڳائيندا، سڄي
 ٻنيءَ کي ٻر ڪرما ڏيئي وڃي پيهي ٿي چڙهي ويندا. ٻوک
 ڏي نهاري، ڏيري ڏيري، مڌر سر سان ڳاڻڻ لڳا. ايتري
 ۾ سڀئي هاري اچي، مهاراج جن کي لمسڪار ڪري، چوڻ
 لڳا ته فقير سائين، اڄ تمام گھڻن ڏينهن کانپوءِ درشن ڪرايو
 آئون. هاڻي ڪا دعا ڪريو ته ٻنيءَ ۾ نؤر پوي ته اسان تان
 قرض به لهي ۽ ٻڄا به سکيا پاليون. مهاراج جن فرمايو ته ڏيئي
 چڱي ڪندو. توهان ٻنيءَ جي چڱيءَ طرح سنڀال ڪندا
 رهندو. ايتري ۾ گوال لعل ۽ گرمڪداس به اچي ويا. ڪين
 چيائون ته ابا، هتي ويهي چڱيءَ طرح سنڀال ڪريو. پر ڇت
 سدائين تار ۾ لڳو رهي. اسين به ٻنيءَ، ٽئين ڏينهن نظر ڪرڻ
 اينداسون. گوال لعل چوڻ لڳو ته ٻوک ڏسڻ ۾ تمام پلي ٿي
 اچي، پر مال ڪونهيس. ڏيل به پوري ڪانه لهندي.
 مهاراج جن چيو ته پر به سان سنڀال ڪريو. ڀڳوان چڱي ڪندو.
 ڪيڏانهن ڀڄي نه وڃجو. پاڻي ٺهراڻ جو قرض لاهي، پوءِ
 سڀئي گڏجي ڀڳوان جي باغيچي جو ستر ڪنداسون. گهر اچي
 پاڻي ٺهراڻ کي چيائون ته ٻوک تمام پلي ٿي آهي. قرض
 لهي ويندو.

شام جو ۳ بجه ڄل بان ڪري، ستن سان اچي ويٺا. شهر
 جا ڪيترا ٻر ٻي به اچي ويا. مهاراج جن سنت ٻڌ پوريءَ
 کي چوڻ لڳا ته اسان جي ڪالھوڪي شڪا اڃا آڌ ۾ پيئي
 آهي. برهم ست آهي يا آست، نهنجو اڄ فيصلو ڪريو.
 ٻڌ پوري: هي ڀڳون، برهم ست آهي ۽ اٽڄو پاڇو به
 ست آهي. پر جيستائين برهم جو گيان نه ٿيو آهي، تيستائين،
 پاڇو آست ڏسڻ ۾ اچي ٿو. برهم گيان ٿيڻ کانپوءِ به برهم ۽

اهڙيءَ طرح، ٻيون به گهڻيون ئي شيون آهن، جنجو رنگ، روپ، آڪار ڪونه آهي، پر سندن پاڇو ڏسڻ ۾ اچي ٿو. تهڙيءَ طرح، ٺاڪار به هم جو ڪوبه رنگ، روپ ڪونهي، پر اُنتهه ڪرڻ، جو شدي ستي گڻ جو بڻيل آهي، ان ۾ آرسِيءَ وانگر عڪس پوي ٿيو.

ستگرو مهاراج جن: برابر پاڇو پوي ٿو، جنهن کي توهان ست به چيو ٿا ته اُست به. اهو پاڇو چٽو ٿا ته به هم جو آهي، سو به هم، ست آهي يا اُست؟ جي ست آهي، ته پاڇو به ست ٿيندو گهرجي. جي پاڇو اُست چٽو ته به هم کي به اُست ٿهرايو. اتي، سنت بد پوريءَ جي چوڻ تي انهيءَ وشه تي وڌيڪ گيان گوشت سڀاڻي لاءِ رکي وئي. پوءِ سڀئي درياهه جي سِر تي ويا. شام جو موٽي اچي ستسنگ ڪيائون. ستسنگ کان پوءِ پاڻي رامچند، سينگ گوبالڊاس جي پست ستگرو مهاراج جن کي عرض ڪيو ته سڀاڻي اسانجي ٻارن ڏينهن رات پڪو پندارو ڪجو. سيدو سامان صبح جو سوڀر موڪلي ڏيندس. ستگرو مهاراج جن چيو ته ابا، جيڪا اوهان جي اڃا. اها سڌ مانا ڪرشنا کي ڪانه رهي.

صبح جو مانا ڪرشنا اچي چوڻ لڳي ته ابا، توهان ته هيٺ ٻنن تي ٿا وڃو. پر اسان رسوئي ڪن ڪريون جو گهر ۾ سيدو ڪونه آهي. جن چٽو ٿن ڪريون. مهاراج جن چيو ابا، تون ڪاڻي چنتا نه ڪر. اڄ پاڻي گوبالڊاس جو پڪو پندارو آهي پوءِ گوال لعل کي چيائون ته پاڻي پري، گهرجي سڀوا لاهي، گرم ڪي وٺي، ٻنن تي اچجو. اسان هيٺ ٻنن اوڏالهن وڃون ٿا. توهان جي اچڻ تي موٽي گهر اينداسون. سرواڻند کي سنتن جي سڀوا لاءِ ڇڏي اچجو. ٻنن تي اچي، کوه ٽان اُشان ڪيائون، ساري ٻني ڏسي،

اچي وڃي ٿو ۽ ڌرمراءَ کي پاپ پڇ جو ليکو چوڪو ڏئي
 ٿو. پنهنجي ڪرم الوسا، پاپ پڇ جي حساب، سرڳ،
 لڙڪ پوڳي ٿو. ستگرو مهاراج جن: ٻڌي ۽ ۾ جيڪو پاڇو آهي،
 سوئي پرلوڪ ۾ حساب ڪتاب ڏئي ٿو.
 هاڻي ٻڌايو ته اهو پاڇو ڪنهن جو آهي ۽ اهو ست
 يا آست؟

ايترو ٻڌي ست ٻڌ پوري ۽ ۾ - چار منٽ نه چپ ٿي ويو.
 تنهن کانپوءِ چوڻ لڳو ته سڀني جا پڌارت سڃاڻ، آهن ۽ جونا
 به آهن ۽ پر ٽيستانين، سڃا آهن چيستانين جاڳرت نه آئي آهي.
 جڏهن سڀني سر ڪاٺن ڪوئي -

بن جاگي دڪ دور نه هوئي.

جڏهن سڀني ۾ ڪو چور اچي ڪنهن جو سر ڪاٺي، ته اهو
 ماڻهو وٺي دانهون ڪري رهندو آهي ۽ يعني آلهي ۽ ماڻهو
 لاءِ اهو چور سڄو آهي، پر جڏهن جاڳي ٿو تڏهن سندس
 دڪ دُر ٿي وڃي ٿو. پوءِ هو ان چور کي ڪوڙو ٿو سمجهي.
 تهڙي طرح، هي پاڇو برهم جو آهي ۽ لڪي ست آهي،
 لڪي آست. چيستانين اڳيان جي لند ۾ آهي، ٽيستانين
 سڄو آهي. پر آتم گيان جي جاڳرت ۾ اچڻ کانپوءِ اهو عڪس
 مٽيا ڄاڻي ٿو.

سنت مينگهوارام: پاڇو ٿيندو آهي ڪنهن رنگ، رُپ،
 آڪار واري ۽ وستوءَ جو، پر برهم نه لراڪار آهي، جنهن جو
 ڪوبه رنگ رُپ ڪونهي. تنهن لراڪار وستوءَ جو پاڇو
 ڪٿان ٿيندو؟

سنت ٻڌ پوري: لراڪار ۽ رنگ، رُپ رهن وسته
 جو به پاڇو ٿيندو آهي. آڪاس لراڪار آهي ۽ ڪو رنگ،
 روپ ڪونهيس ۽ پر آريءَ ۽ پاڻيءَ ۾ ڏسڻ ۾ اچي ٿو.

گهرجي ۽ ٻئي هنڌ، جهنگل ۾ ڏيڍ ڪروڙ ڪرڻ گهرجي. هتي هاڻي شهر جي ماڻهن جو پريم ۽ شردا تمام گهڻي ٿي آهي. تنهن ڪري هنن کي پريم ۾ ئي ڇڏڻ گهرجي ته سندن پريم وڌندو رهندو ۽ ساريءَ لنگريءَ جو پلو ٿيندو. دل ۾ اهو ٻڪو ويچار ڪري، پاڻي ٽهراڻ ڪي چيائون ته توهان ڪائي چنتا نه ڪريو، ايشور مڙوڙائي پلي ڪندو. اسان قرض لاهي پوءِ ڪنهن ٻئي پاسي وينداسون. هاڻي هنن تنهن کي گوال، سرو آند ۽ گرمڪ کي ٻين جي سنڀال تي رکيو. اسان به سنڀالي وڃي ٻين تان گهڻي اينداسون ۽ پوءِ به پيا سنڀال ڪنداسون. پاڻي ٽهراڻ خوش ٿيو ۽ گوال لعل، سرو آند ۽ گرمڪ داس کي سهڻائي، ٻين تي روانو ڪري، پاڻ وڃي دڪان تي ويٺو. ۳ بجي ستگرو مهاراج جن اچي ويٺا. شهر جا ڪيترا ستننگي پريهي به آيا. سنت ٻڌ پوري چوڻ لڳو ته ڪالھوڪي شڪا اڃا اڌ ۾ پيئي آهي. سو اهائي رهاڻ شروع ڪرڻ گهرجي. مهاراج جن فرمايو ته پاي.

سنت ٻڌ پوري: جي سڀ پريم وارو آهي ته پوءِ ٻيو ٻيو ڪم پاپ ٻچ جو جيڪو حساب ڏيڻو آهي، سو ڪير ڏيندو؟
سنت مينگهرو رام ۽ ستگرو مهاراج: انهيءَ ڳالهه جو اوهان فيصلو ڪريو ته هي پريهي نه ٻڌن.

سنت ٻڌ پوري: چيو آيا آبناسي آهي، ان ۾ اچڻ وڃڻ ڪونهي. پر اوديا اپاڌيءَ ڪري ائين ڏسڻ ۾ اچي ٿو. تنهن هوندي به، پرلوڪ ۾ حساب ڪتاب ڏيڻو آهي. شاستر چون ٿا ته:-

ٻڌي ۾ آياس جو - پٽيه پاپ ڦل ڇوڳ -
گهن آگهن سو ڪري - نهين چيئن ۾ يوگ -
مطلب - ٻڌيءَ جو عڪس يعني پاڇو آهي جو پرلوڪ ۾

ڪري، پنهنجي لڄ سڙوڻ سمآڏي ۾ اسٿت ٿيا. ۶ ٻڄه سڀني ستن مهائمن، مهمالن کي وٺي، درياھ کان اشنان ڪري ۷ ٻڄه گهر موٽي آيا ته ڀائي مينگهارام، سيٺ چيلداس جو پٽ، چالور، اٽو، گيهه، کنڊ ۽ ٻيو پنداري جو سامان ڪٿائي آيو ۽ ستگرو مهاراج جن کي وٺي ڪيائين ته اڄ، ڏينهن رات اسان جي ٻارن پندارو هلائڻو. جي ٻيو به ڪهيو ته شيواڌاري کي موڪلي گهرائي وٺڻو. ستگرو مهاراج جن چيو چڱو، ابا. ڀائي مينگهو خوش ٿي گهر ويو. ستگرو مهاراج جن مانا ڪرشنا کي چوڻ لڳا ته امان، ڏس، ڀڳوان هيءُ سڀڻو ڏياري موڪليو آهي. توهان پوڄن تيار ڪريو ماڻي پوڄي ۽ پوڄن تيار ڪيو ۽ ۱۱ ٻڄي ستگرو مهاراج جن سمٽ مهمان روٽي کائي آرامي ٿيا.

دسويءَ بعد، ڀائي ٺهراڻ اچي چوڻ لڳو ته هن سال به به نقصان پيو آهي. باغيچو به ڇڏيوسون. ٻين جو حال به ڪونهي. وٽس نه ڏسڻ ۾ ڏاڍا سٺا ٿيا آهن، پر منجهن مال ڪونهي. ٻاجهريءَ مان ڍل به ڪنهن لهندي. دڪان جو به حال ڪونه ٿو ڏسڻ ۾ اچي. ٻه هزار روپيا اڳ ۾ قرض ڪيو آئون. هڪ هزار کن هن سال به ڪيو آئون. سو وڙي ۳ هزار روپيا به ڏيڻا آهن. توهان ٻئي ستر پيا ڪريو، قرض ڪٿان ڏبو؟ ٻنيون ڇڏيون، ڇا ڪريون؟ مان هڪ ڇٽوڇا ڪندس؟ ڪجهه مدد ڪري هيءُ قرض ته لاهيو. اڳتي جئن توهان جي مرضي. ستگرو مهاراج جن پنج منٽ شانت ڪري، دل ۾ ويچار ڪرڻ لڳا ته ڀائي ٺهراڻ جيڪي چوي ٿو، سو نيڪ آهي. جي هينئر اسان هليا وينداسون ته ماڻهو چولدا ته قرض کان بچي ويا. ڀائي ٺهراڻ کي به چنتا ٿيندي. تنهنڪري قرض لاهي ٻار کي آڃو ڪري، پوءِ هن ٺهريءَ کي ڇڏڻ

ٿيندي، پر ڏسان ٿي ته به اڍائي سو ماڻهو ويٺا آهن. سو هاڻي
ڪيئن ڪريون؟ اٿو ۽ ڇانور به گهر ۾ ڪولهن جو ڪٽي رڌي
وٺون. هاڻي جڻن چٽو ٿيڻ ڪريون. ستگرو مهاراج جن چيو
ماتا، توهان ڪاٺي چمٽا نه ڪريو. ڪارائڻ وارو پريو پاڻهي
سڀني کي ڪارائيندو. ايترو چئي ستگرو مهاراج جن پاڻي ۽ جو
لوٽو ڀري ست لاه ساڪي چٽي، پنداري ٿي چنڊو هنيو.
چادر پنداري جي مٿان وجهي، منگهن پڳت کي چيائون ته
تون سيواڌارين کي پاڻي ڏيندو وڃ. سيواڌاري پڳت ۾ ويٺل
ساتن، مهمانن کي ڪارائڻ لڳا. جڏهن سنتن مهمانن جي ساري
پڳت پوڄن ڪري اُٿي تڏهن ستگرو مهاراج جن سيواڌارين
کي فرمايو ته ابا، ٻاهر در تي ۱۵-۲۰ فقير بيٺا اٿو. انهن سڀني
کي به اتي وهاري پائون ڏيئي ڍڙ ڪرايو. سيواڌارين فقيرن
کي بازار ۾ ويهاري ڪرايو. ستگرو مهاراج جن ۽ سيواڌارين ۽
سنتسگين رسوئي کاڌي. پوءِ پريمي چادر لاهي ڏسن ته اڃا
پنجن، ستن چٽن جو کاڌو بچيو پيو آهي. اهو ٻاهر ڪڍي
جيون کي ڏنائون. تنهن کانپوءِ ماتا ڪرشنا ستگرو مهاراج جن
کي چوڻ لڳي ته ابا، هيءَ ته ڀڳوان جي وڏي قدرت ڏني
اٿئون جو چاليهن، پنجاهه ماڻهن جي کاڌي مان به ٿي سو چٽا
کاڌي ويا. ته به بچي پيو. ستگرو مهاراج جن چيو ماتا، اهڙي
نسمي ۽ موقع تي ڀڳوان پاڻ اچي ڪارائيندو آهي. اهو ٻڌي
ماتا چوڻ لڳي ته اڄ ته ڀڳوان پنهنجي ڪرپا ڪري ڪرايو،
پر سڀاڻي لاءِ گهر ۾ ڪجهه به سڀڻو ڪونهي. ستگرو مهاراج جن
مشڪي چوڻ لڳا ته اما، نون ويچار نه ڪر. جنهن اڄ ڪرايو
آهي، سو سڀاڻي به ڪارائيندو ڇا؟ صبح ٿئي، پوءِ ڀڳوان
مڙيو ٿي چڱي ڪندو. ايترو چئي ستگرو مهاراج جن وڃي
آرام ٿيا.

صبح جو ۴ بجي اُٿي، ستگرو مهاراج جن ڏند پاڻي

ڪونه ٿو، جنهن جو نهن آهي، ڇو جو آڪاس ۾ اچڻ وڃڻ
ڪونهي، پر ڇڳهه جي اُڀاڙي ڪري ڏسڻ ۾ آيو ته آڪاس
اچي وڃيٿو، جنهن ڪو گهاگهر ڪٽي ڪوهه تان پاڻي ڀري اچيٿو ته
الهي گهاگهر ۾ ٻولار يعني آڪاس پاڻي ۽ سان ڀرجي اچيٿو.
اهو به گهاگهر جي اُڀاڙي ڪري ڏسڻ ۾ آيو ته آڪاس
ڪوهه تي ويو ۽ وري ڀرجي آيو. پر واستو ۾ آڪاس ۾ اچڻ
وڃڻ ڪونهي. خالي اُڀاڙي ڪري ڏسڻ ۾ اچيٿو، نهن هن
ڇيو آيا ۾ به، اچڻ وڃڻ يا مٽجڻ ڪونهي، پر ٽنهي سر ڀرن
استول، سوکير ۽ ڪارڻ جي اُڀاڙين ڪري ڏسڻ ۾ ائين پيو
اچي ته ڇيو اچي وڃي ٿو، باقي واستو نڪو آيو آهي ۽
نڪو وڃي ٿو.

نهن ئي سنت ٻڌ پوري ڇيو ته پوءِ نڪو ٻچ نڪو پاپ لڪو
ٻر لوڪ، نڪو ڌرمراء، نڪو ليڪو، نڪو چوڪو، جهڙو پاپي
جهڙو ٻچي، پر شاستر جو چون ٿا مٽي ڪاٺپوءِ، ٽوهان کي پاپ
ٻچ جو حساب، پر لوڪ ۾ ڏيکيو آهي، پوءِ تڏهن اهو ڪير
ڏيندو؟ جي حساب ڪتاب ڪونهي ته شاستر ڪوڙا چٽيا.
سنت مينگهوار ڇن وراڻيو ته هيئنڙ ڏير ٿي ويئي آهي. هلو
ته باغن ۽ درياھ تان ستر ڪري اچون. اُلهي ۽ ڳالهه جو وري
سياڻي نڪتلو ڪنداسون.

ايترو چئي سڀئي گهمي ڦري اچي ستسنگ ڪيائون.
رات جو ستسنگ سماپت ٿيڻ بعد ستگرو مهاراج جن ڇيو ته
جيڪي به ٻاهر ڄا مهمان ستسنگ ۾ آيل آهن، سي سڀ هتي
پنداري ۾ رهي ڪائين. نهن ڪاٺپوءِ ستگرو مهاراج جن سڀني
سنتن مهمانن کي روئي ڪارائڻ لاءِ پنڳت ۾ ويهاريو ته ايتري
۾ مانا ڪرندا ستگرو مهاراج جن کي پاڻ وقت سڏ ڪري
جوت لڳي ته ابا، روئي ته صرف ۴-۵ ۵ ماڻهن لاءِ مس

سترهن نئن - پنج گيان اندريون، پنج گرم اندريون، پنج پٺان، من ۽ ٻڌي جو ٺهيل آهي. انهيءَ سان ملي جيو سڀن اوستا ۾ ڪاٺي پئي، سهي وهي، ڦري ٿو، يعني اٺت پرڪارن جو وهندوار ڪري ٿو. نئن جيو سوکير سرير سان ملي پرلوڪ ۾ اچي وڃي ٿو ۽ ڇوراسي پوکي اٺت جو ٺهڻ ۾ ڦري ٿو. سنت ٻڌ پوري: جيو سوکير سرير جي اڌين تي يا ڪرمن جي اڌين تي يا پنهنجي خوشيءَ سان اچي وڃي ٿو؟

سنت مينگهورام: هي جيو ڪرمن جي ڪري سوکير سرير سان ملي اچي وڃي ٿو. جڏهن ڪرم سهت سوکير سرير آتما جي گيان سان ناس ٿي ويندو تڏهن جيو آتما اچڻ وڃڻ جي بندن کان چٽي مڪت ٿي ويندو.

سنت ٻڌ پوري: پنهنجي معنيٰ نه هي جيو ست چت آند مڪت روپ نه ٿيو. پر شاستر چون ٿا ته: جيو ڪر سروب ات آند ڪهت ويد يعني جيو جو سروب ست چت آند آهي، جنهن جيو آتما ۾ ڪوبه اچڻ وڃڻ ڪونهي سدا مڪت روپ آهي. اٺي سنت مينگهورام سوامي ٽيئون رام مهاراج جن کي چيو ته هاڻي توهان به ڪجهه ٻڌايو.

تنهن تي ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته توهان پئي سڃا آهيو. هيءُ جيو ست چت آند گهن، اڻاسي آهي. واستو ۾ هيءُ جيو آتما نه اچي ٿو، لو وڃي ٿو. اوديا جي ڪري آتم ٿي جيو نالو پيو آهي. اها اوديا به ڪا شيءِ ڪانه آهي، صرف ڀرم مائر آهي. سو اچڻ وڃڻ، جنم مرڻ به خالي ڀرم مائر آهي. اڳيان ڪري ڏسڻ ۾ اچي ٿو. جنم ڪو سڀت جاءِ لاءِ سرون، چنن، لوھ، ڪاٺ، سارو سامان ٻاهران گهرائي، جڳهه ٺهرائي ٿو. جڳهه ٺهي وڃڻ کانپوءِ آڪاس به ٺهي وڃي ٿو. وري جاءِ جي بهي پوڻ ڪري اهو آڪاس بهي

سوزر صبح جو ٻيڙن مان نڪري توهان وٽ آيا آهيون. سو
توهان ڪرڻا ڪري ضرور روشن ڏيندا. ستگرو مهاراج جن
چيو ته اسان به رات لاڙ ملڪ جو ستر ڪري، موٽيا آهيون.
جي ان ڄل هوندو ۽ هتي هونداسون ته توهانجي ڦڳڻ جي
هياي ئي ضرور اينداسون. شاهه جو سميت پاڻ به گيان چرچا ۽
رهاڻ ڪرڻ لڳا.

سنت ٻڌ پوري: هي چيو آتما ست چٽ آندو سروي
اُبناسي آهي، ان ۾ دڪ سڪ، اچڻ وڃڻ، جنم مرڻ ڪونهي
نه ٻار لوڪ ۾ ڪير آو وڃي، ڪير ٿو حساب ڏي ۽ ڪير ٿو
چوراسي ۽ ۾ اچي دڪ سڪ پوڳي ۽ ارڪ سرڳ پوڳي؟

سنت مينگهوارام اثر ڏنو: هيءُ چيو برابر اُبناسي آهي جنهن
۾ اچڻ وڃڻ برابر ڪونهي، پر پنهنجي واسنا ۽ ڪرمن ڪري
ٿي چوراسي ۽ ۾ اچي ارڪ سرڳ ۽ دڪ سڪ پوڳي ٿو.

سنت ٻڌ پوري: جي هن اُبناسي چيو ۾ ڪرم ۽ واسنا آهي
نه پوءِ اُبناسي ۽ ٻه ڪرمي ڪيئن چئبو؟

سنت مينگهوارام: چيو بهرين برابر ٻه ڪرمي هو پر پوءِ
شپ اُڻپ ڪرڻ جي ڪري، دڪ سڪ، جنم مرڻ جو
ڀاڳي ٿيو آهي.

سنت ٻڌ پوري: جيڪا شيءِ اچي وڃي ٿي ۽ ڳهڙي
وڌي ٿي ۽ بداجي ٿي، سا نه مڱيا آهي. پر هي چيو آتما جو
اُبناسي آهي، تنهن ۾ اچڻ وڃڻ ڪونهي! اهو ويدانت جو
مذمت آهي. پر جي اچي وڃي ۽ ڪرمن جي ڪري بداجي
۽ بهي ڪري نه پوءِ اُبناسي ڪيئن چئبو؟

سنت مينگهوارام: سوزر بدجن تن، آڪاس، وايو، اگني،
ڄل ۽ بر آويءَ جو ٺهيل آهي ۽ سمنان ۾ ڄلي پسر ٿي وڃي ٿو.
ت تن سان ملي وڃن ٿا. پوءِ سم ۾ آهي سو ڪير سم ۾

ڪري اوڏا آهن وڃڻو پيو ۽ ائين مهينو سوا لڳي ويو. ايترو
چئي ستگرو مهاراج جن ستسنگ شروع ڪرايو. پهرين سنت
ٻڌ پوري ۽ ۽ تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن ستسنگ ڪيو.
پراڻي بابت وارثا هلي. لسوارٽ، پاوي پراڻل چيائون.
سنسار ۾ ڇهه ڳالهين پراڻي جي وس آهن.

(۱) گهائو واڌو (۲) جس اڀيس (۳) جيئي مڙ. انهن ڇهن
ئي کي ڪوئي به هٿائي نٿو سگهي. مطلب ته شرير جي
پراڻي اوس هن جي وڃڻي آهي ۽ ان کي ڪير به هٿائي
نٿو سگهي. ڪرم ٿي ٻڌ ڪارن جا آهن:

(۱) لسچت (۲) ڪريمان (۳) پراڻي.

(۱) لسچت يعني انت چمن جا ڪنا ٿيل ڪرم.

(۲) ڪريمان يعني جيڪي ڪرم ڪري رهيا آهن.

(۳) پراڻي يعني جن ڪرم ٿي هي شرير هليو آهي.

ڪريمان ۽ پراڻي ستگرن جي ڪرپا سان آتم ڳيان حاصل
ڪرڻ سان لاس ٿي وڃن ٿا. باقي لسچت پراڻي ڪرم، جن
شرير ٻڌا ڪيو آهي، سي پوڳي پورا ڪري ڪرم جو ٻڌڻ
ڪائي، جنم مڙ جي ڦيري کان چئي سنسار ۾ جيون مڪت
ٿي وڃڻ گهرجي. ان وسيلو ئي اپديش ڪري، ستسنگ
سماپت ڪيائون ۽ پريمي پاو ٻڌ وٺي گهر ويا.

هڪ ڏينهن سنت مينگهوارام پيرانيءَ وارو، پنهنجي منڊليءَ
سميت اچي ستگرو مهاراج جن وٽ لٿو. ستگرو مهاراج جن
وڏي آدرستگار سان کين آسٽ ٿي وهاري خبر چار پڇڻ
لڳا. سنت مينگهوارام چيو اسان مهرڻ ۾ هڪ پريميءَ وٽ
سندس سوال تي آيل هئاسون. اتي ويچار ڪيوسون ته ڪنڊو
ويجهو آهي. سو سنتن جو درشن ميلو ڪندا وڃون ۽ ڦڳڻ
جي ميلي لاءِ به سنتن کي وٺي ڪندا وڃون. انهيءَ ڪري

بوکي کوٽڪرا، پياسِي کوپاني -
 ديجهي پٽا آڌڪار،
 ڪڏن سمي ۾ هونءِ گاسنگي -
 بي تيرا سرشت آچار.

مطلب نه پنهنجي ديس جي واڌاري لاءِ ڪوشش ڪرڻ
 گهرجي. سڀني ڇيرون کي ڳوٺان جو روپ ڄاڻي، شيوا ڪرڻ
 گهرجي. پر مکيه پنهنجي ذاتيءَ جي شيوا ڪرڻ گهرجي.
 تيان وان کڻي مهاڻاڻن جو ٺٽو، من ۽ ڏن، واڻيءَ سان ستڪار
 ۽ شيوا ڪجي. شيل معنيٰ سڀني سان پريم ڪجي. جيڪي
 پريو ٻڌائي، انهن تي راضي رهجي. ٻين کي سڪي ڏسي
 شوش ٿيڻ گهرجي. بکڻي کي روئي، لنگي کي ڪپڙو،
 شڪتي آهر لائي ڏسي ڏيڻ گهرجي. اٺ ڪال ۽ ٻراوڪ
 جي رستي ۾ هن چيو جا اهي شپ ڪرم سنگي ٿي کين سڪه
 ڏيندا. اهڙي نموني چار ڏينهن مائيليءَ ۾ رهي ڌرم ڪرم
 جو پڇاڙ ڪري، پنهنجي ڳوٺ ڪنڊوءَ ۾ پهتا. ستگرو مهاراج جن
 ماڻا ڪرشنا ۽ ڀائي ٽهراڻ سان ملي اچي ويٺا ته ايتري ۾ شهر
 جا ڪيترا ستسنگي پريهه اچڻ لڳا، جو جو ستسنگ جو
 وقت به اچي ٿيو هو. ستگرو مهاراج جن جي اچڻ جي خبر
 ساري شهر ۾ پئجي ويئي هئي. مکي پرين مل به پئجي وئي
 نرساد کڻي، ملا آيو. درشن ڪري ڏاڍو خوش ٿيا. چوڻ
 لڳا ته هي پريو، توهان کانسواءِ اسان ڏاڍو اداس ٿي پئون
 ٿا. اڳتي ڪرڻا ڪري، پنهنجي لنگريءَ کان ٻاهر نه وڃو.
 ستگرو مهاراج جن فرمايو ته ٻاهر وڃڻ جي پاڻ کي ڪاٺي لڳا
 ڪاٺيءَ، پر جتي پراڻو ڍاڙو پاڻي لکيو آهي اُتي ضرور
 وڃڻو پوندو. اسان خيال ڪيو هو ته نمدي باکي مان ٿي وئي
 اينداسون. پر اُتي ٻين شهرن جي پريهه به ڇڏيو، جنهن

سنسار ڇا آهي؟ ڀڳوان ڪنهن کي ٿو چٽجي؟ ۽ هُو ڪٿي ٿو رهي؟ من ڪهڙي وستو آهي؟ ڪال ڪهڙي ڇير آهي؟ جملي ڪير ٿو؟ مري ڪير ٿو؟ انهن ڏهن ڳالهين جي ستگر جي دواران ڄاڻ وٺجي ۽ پنهنجو پاڻ پورن ريت سڃاڻجي. ٻيو سدائين پر اڳڪار يعني ٻئي جي ڀلي ۽ سڪ لاءِ رات ڏينهن لڳو رهجي. جنهن جيءَ ۾ اهي ٻه ڳالهيون اڪونهن، سوسنسار ۾ بيڪار مرد ۽ سمان آهي.

آتما روئي جيو لوڪي - آسهن ڪونه جيوتي مانوا،
ڀرم پر اڳڪارا ارٿايه - يو جيوي سڃيوي.

جيڪو ٻئي جي سڪ ۽ ڀلي لاءِ جيئي ٿو، سو سنسار ۾ جيئرو آهي. تنهنڪري سدائين پنهنجي سوارٿ ۽ سڪ کي تباڻي، ٻين جو ڀلو ڪجي ۽ سڀني جيون کي سڪ ڏجي. ستسنگ سمپت ٿيو. اُتي به ڏينهن رهي، سڀني پريمين کان موڪلائي مائيلي ۽ پهتا.

مائيليءَ ۾ به ست ڪرم جو اُپديش ڪيائون، چيائون ته هي جيو ڪرم جي ڪريئي سڪ، ڊڪ پوڳيٿو. ڪرم ٻج سمان آهي. زمين ۾ جهڙو ٻج پوکيو، تهڙوئي ڦل ملندو. تن تي هيءُ جيو به جهڙو ڪرم ڪندو، تهڙوئي ڦل پوڳيندو. تنهن ڪري، سدائين يگيه، دان، ٽپ، ورت، نير، پر اڳڪار آڌ شپ ڪرم روپي ٻج پوکڻ گهرجن ته ڪونه ڪو انگور پيدا ٿي پوندو، جو چڱان جڳهه پيو کائون. پُروڪ لاءِ به شپ ڪرم کي متر بڻائڻ گهرجي.

ديس انتي ڪر ذاتي سيوا - گڏين ڪو ستڪار.

شيل سنتوش، پر سوارٿ رت -

ڪرم يوگ ارٿار.

جيو آليا، ساڪي ۽ برهم، هڪڙو ئي رڻپ آهن. انهن
 ۾ توري مائر به پيد ڪولهي راڳ، دويش آدي وڪار،
 ٻڌيءَ جو ڌرم آهن. جيڪي، جيو آليا ۽ برهم ۾ پيد سمجهن
 ٿا، تن جي مت الڌي آهي. جيو، برهم جو سو روپ آهي.
 ستگرو مهاراج جن جا لاهي وڃن ٻڌي مهاراج منگهر رام
 ڏاڍو خوش ٿيو. رات جو ستسنگ ۾ ٻين ڪيترن ننڍن ڳوٺن
 جا پريمي به آيا. اهڙيءَ طرح، ستگرو مهاراج جن ۱۲-۱۳
 ڏينهن اُتي رهي، ستسنگ ۾ ڌرم ۽ ويدانت جو پرچار ڪيو
 ۽ ڪيترن ماڻهن کان شراب، مڇي ماس ڇڏايو. ڪيترائي
 ستگرو مهاراج جن جا جڳياسو ٿيا. تنهن کانپوءِ ستگرو
 مهاراج جن ٻڌين روانا ٿيا. اُتي راڌي شيام منڊاڻي ۽ ٻين
 سندن ڏاڍي پريم سان سواگت ڪيو. چار ڏينهن رهي،
 ست گرم ۽ ڌرم جو پرچار ڪري، تلهار روانا ٿيا. تلهار
 ۾ شام جو سنتن سان گڏجي قليلي ۽ جو سير ڪري آيا رات
 جو ستسنگ ڪيائون. پهرين ٻين ساڌن ۽ پوءِ ستگرو مهاراج جن
 اپديش شروع ڪيو ۽ ست اپديش جي وارن هلايائون.
 چيائون ته هي منش چولو التريامي ڀڄن ڪرڻ لاءِ ڏٺو آهي،
 جو جو ڀڄن ڪري ڀڳوان سان ملڻو آهي. هيءُ جيو چوراسي
 لک ڀوڻين ۾ ڀڄن ڪري ڪين سگهيو ۽ نڪو ڀڳوان سان
 ملي سگهيو. منش چولي کانسواءِ هي جيو ڪنهن به جنم
 ۾ پنهنجو اڌار ڪري نٿو سگهي. منش جنم ۾ به ڪم
 ڪرڻ گهرجن.

يا نج آتم ڪيان هو. يا هو پراپڪار،
 ٿيئون جس ۾ يهر نهين. مانس سويڪار.

پهرين آليا جو ڪيان ٿيڻ، يعني پنهنجو پاڻ کي سڃاڻي،
 ته مان ڪير آهيان ۽ ڪٿان آيو آهيان؟ ڪيڏانهن ويندس؟

ڪو ڪهي هر گنگه ڄمنا - ڪو ڪهي گوداوري ،
ڪو ڪهي پريآگ ماندين -

ڪو ڪهي برج ۾ هري ،
ڪو ڪهي هري دوارڪا ۾ - ڪو ڪهي گر نار ۾ ،
ڪو ڪهي ڪاشي گيا ۾ - ڪو ڪهي ڪيدر ۾ ،
ڪو ڪهي بدري ۾ پڳون - ڪو ڪهي ڪيلاش ۾ ،
ڪهت ٿيندڙون مڻن سم ڏيڪا - هر بستي وشواس ۾ .

اهڙي طرح پريمي چوڻ لڳو ته پڳوان جو وشواس ۾
درشن ڪري ، شائتيءَ کي ڳولڻ لڳس . تمام گهڻن ڏينهن
ڪالپوءِ هڪ شهر ۾ آيس ، جتي ستسنگ ٿي رهيو هو . اتي
شائتيءَ کي ڏٺس . وري ڪٿي ڏسان ته بي پرواهي ، ڪير ٿي ،
پڳوان ۽ چوٿين شائتي ، اهي چار ئي گڏ ستسنگ ۾ موجود
آهن . اهو درشتاوت ڏيئي چيائون سادن جي سنگ ۾ هلڻ
روز گهرجي . اهي گهر ڪو ، هي چار ئي بيدار ستسنگ ۾
برابرت آيندا . تنهن ڪري سدائين سنتن مهاڻائن جو ستسنگ
ڪرڻ گهرجي . رام نام جي ڏني لڳائي ستسنگ سڀايت
ڪيائون .

هڪ ڏينهن شام جو ، سنت بد پوري مهراج چانڊوراڻي
کي چوڻ لڳو ته سنتن سان ڪجهه رس رهائڻ ڪريو ته اسان
سان سڀ بدون . تڏهن مهراج منگهرام چيو ته سائين ، جيئو
۽ برهم ۾ ڪهڙو پيد آهي ؟ ستگرو مهراج جن چيو ته شري
ڪرشن پڳوان گيتا جي پندرهن آڏياءَ ۾ چيو آهي ته
ممي وشو جيئو لوڪي - جيئو پوئو ته سنانه . يعني جيئو جو
رُپ منهنجو ئي اُنادي اُنس آهي .

ساڪي برهم سڙوپ اڪ نهين پيد ڪو گند ،
زاگ دويش مت ڪي ڌرم - تاتنه مانٺ اُند .

ٿيا ۽ شام جو وڃي پهتا ستسنگ جي وشت تي اُپديش ڪيائون .
چيائون ته جيترا به سنسار جي گرم ڌرم جا ساڌن آهن . سي
سڀ ستسنگ جي اُتر گت آهن .

جتي سڪ سنسار ۾ - سي سڀ ستسنگ مانهر ،

اننت پاڻي تر گئي - جن کي گنتي نانهه .

مطالب - هن سنسار جي اندر سڀئي چيو چار ڳالهيون
چاهين ٿا :

بي پرواهي ڪيرتي ، شانتِي ڀڳوان ،

ڪه-ي نيئون سنسار ۾ چاهت سڀ انسان

هڪ ٻريهي سڀني مترن ۽ گهر جي پاڻين کان موڪلائي
۱۲ مهينا گهمي لاهي چار ڳالهيون پراپت ڪري موٽي آيو .
مترن ۽ ساري شهر جي ٻريهين کي خبر پيئي . سڀئي ملو ۽
خبر چار واپس لاءِ وٽس آيا . چيائونس ته ادا ٻڌاءِ نه ٿو لاهي
چار ٽي پدارت ڪٿان پراپت ڪيا ، ڇو جو اسان سڀني کي
به لاهي چار ٽي پدارت گهرجن .

ٻريهي ۽ چيو ته ادا ، پهرين مون بي پرواهي ۽ کي ڳوليو .
مهيني کن جي ڳولا ڪاپوءِ اندر ۾ خواهش ۽ ڪامنا کان بي پرواهي
ڏٺم . وري ڪيرتي ۽ کي ڳولڻ لڳس : ڳولهيندي ڳولهيندي ،
لياز نمرتا ۽ ننڍڙي ٽي اندر ۾ ڏٺم . تنهنڪاپوءِ ، ڀڳوان کي
ڳولڻ لڳس . گهڻن کان ئي پڇيم ته ڀڳوان ڪٿي ٿو رهي .
چند - ڪو ڪهي هـر ڪير ساگر ۾ -

ڪوئي وٽڪنٽ ڌام ۾ ،

ڪو ڪهي هر اُڌ ڀر ۾ - ڪوئي گوگل گام ۾ ،

ڪو ڪهي پورب پڇم - دکن اُترا کنڊ ۾ ،

ڪو ڪهي اُرت اُرت ماهين - ڪو ڪهي برهمڊ ۾ ،

اسان جي لاڙ ملڪ جا وڏا ڀاڳ ڄاڳيا آهن، جو توهان پيرا گهمائي پوئتر ڪيو آهي. هاڻي ڪرپا ڪري ٽنڊي غلام عليءَ هلي، اسان جي ڪٽيا کي به پوئتر ڪيو ۽ ساري شهر کي نام جيائي نهال ڪريو. ٻڌين، ماڻهي ۽ تلهار جي ستسنگين پٺ سبتگرو مهاراج جن کي وينتي ڪئي ته اسان کي رستي ۾ اورانگهي نه وڃجو. اسانجي لنگرين ۾ به پنهنجا چرن ڪمل گهمائي پوئتر ڪجو. ستگرو مهاراج جن کين چيو ته توهان اسان سان گڏجي هلو، يا ٽنڊي غلام عليءَ اچجو، نه ته چئي ۽ رستي اوهان کي احوال ڏينداسون. اهو ٻڌي، ٽنڊي باگي جي ستسنگين چيو ڪرپا ڪري، اسان وقت مهينو کن رهو. هيءُ ئي چار ڏينهن ته توهان سنت ٻڌ پوريءَ وقت رهيا آهيو. هاڻي اڄ کان وٺي اسان وٽ پوچن ڪريو اسان پريمين جا سوال پورا ٿين. تنهن کانپوءِ ٽنڊي غلام علي ۽ ٻين پاسن وڃجو. ستگرو مهاراج جن مشڪي کين چيو ته توهان جو پوئل ۽ شرڏا ڏسي ڏاڍو خوش ٿيا آهيون. پر ايترا ڏينهن ڪونه رهي سگهيو، ڇو جو هت سڀني پريمين وٽ به به، ئي ڏينهن وڃڻو آهي. تنهن ڪري، به چار، ڏينهن پيا به رهون ٿا. پوءِ مهاراج منگهر رام کي چيائون ته اسان کي به چار ڏينهن هتي لڳندا. پوءِ پهرين توهان وٽ هلنداسون. تنهن ئي مهاراج منگهر رام خوش ٿي، چيو ڏاڍو سنو! اسان وڃي ٿا اتي بندوبست ڪريون. هڪڙو ستسنگي هتي ڇڏي ٿا وڃون جو توهان سڀني کي وٺي ايندو. اهڙيءَ طرح، هفتو کن پيو به ٽنڊي باگي ۾ لڳي ويو. ڀائي نير ٿڌاس، جهامن داس ۽ ڀائي لعل جو لڄندو هو ۽ پيا به ڪيترا ستگرو مهاراج جن جا جڳياسو ٿيا. ان بعد ستگرو مهاراج جن پنهنجي منڊليءَ سميت سنت ٻڌ پوريءَ سان گڏجي، ٽنڊي غلام عليءَ روانا

پرم يڪٽيءَ سان دُور ڪري، اهڙي ستگروءَ جي شرن ۾ وڌي ۽ سان وڃي، يعني پرساد ڦل ڦول، چندن، اُگر تيون ڪٽي، ستگروءَ جي پوڄا ڪري، نرگن آپاسنا جو گر منتن وٺي اڀياس ڪري. آپاسنا ۾ ستگرن جي مڙئيءَ جي آپاسنا شامل ڪري. وڪيپ رڳي ڪت لاهي، آنته ڪرڻ رڳي ٻرڻ اڻڄل ڪري مان ۽ منهنجو، گرن کي اڀرڻ ڪري ته ستگرو پنهنجي آشيرواد ۽ شڪتيءَ سان چڱياسو ۽ جي آنته ڪرڻ کي آتم گيان جي قلعي لڳائي، اهڙو ته سندس ٻڌائين ٿا، جو ساري سنسار جا جيو هنجي روشن لاءِ اچن ٿا. ستگرو ههواج جن 'هي سنساري ڇت اڌاري' پڇن ڇڻي ستسنگ سڀايت ڪيو.

۱۰۵ و ۱۰۶

تل - هي منساري چٽ اُداري - پاونا تون ڪريلي ،

ڪر هوشيارى پس و پڄاري - غير واري چڱ گلي .

۱. ست گرم صابن کٹی نمونہ - صاف دل کی گرمی

۵۔ ميل ۱۰۰۰۰۰ جي مٿاڻي - واسنما جي ڀيٽ وٺي .

۲. شبنم سان سر ٿي ملائي - پيچن ڪر اڪالت ۾

جگت جما قرا ما هتائي - گر هورت هر ره رلي .

۳. گیان جو ویرکاش پسائی - میت ترم اودیا سندی ،

!—رہ، جو سک اچل پائي۔ ہڈ وويکي گريلي.

۴۔ کہتے ہیں کہ سہر سوہم۔ سہر کری ویاہ کی،

برهم ساكي چاڻ هڪ نون - لهر جيڪن ساگر ڀلي .

اھڙيءَ طرح بہ، ئي ڏھاڙا وڏي ڌام ڌوم سان انيسو

ٿيو، چوٿين ڏينهن صبح جو، ستنسنگ کانپوءِ، مهراج منگهار، رام

ستگرو مهاراج جن اڳيان هٿ جوڙي چوٽ لڳو ته هي ٻويون

پهر جنهن ڪرم جي آڳيا سنت، شاستر ڏين اهو ڪم ڪرڻ گهرجي
 يگيه، هون، ٽپ دان، ورت ٽيم، ٽيرت، سنڌيا، گائيتري پاٽ
 پوجا ۽ ٻيا شپ ڪرم نرمان، نشڪام ٿي ڪرڻ گهرجن. راجي
 وشه ٿي ستگرو مهاراج جن اپديش ڪري، ستسنگ سمپاٽ
 ڪيو. ڪيترن ماڻهن کان مڇي ماس ڇڏايا ٿون تنهن کانپوءِ
 سنت ٻڌ پوريءَ اُٿي چيو ته اڄ اسانجي ننگريءَ جا پٺيه جاڳيا
 آهن، جو ڪيترا سنت مهاڻا ٿون پڌاريا آهن. سوامي ٽيئون رام
 صاحب جن جيڪو شپ ڪرم ڪرڻ جو اپديش ڪيو آهي،
 سو ٻڌي مان ڏاڍو خوش ٿيو آهيان. پهرين هن چيو ڪي
 پنهنجي اُتھ، ڪرڻ جي پوتر ٿاڻي لاءِ، ست ڪرم ڪرڻ
 گهرجن. توهان هيءُ ٿي ڏينهن ڏنڌي وهندڙ ڪي هٽائي،
 سنتن جو سنگ ڪري، پنهنجي مدش چولي جو اڌار ڪريو.

صبح جو مهاراج ٻڌ پوريءَ شريمد ڀڳوانت گيتا جو
 پاٽ آرپ ڪرائي ستسنگ شروع ڪرايو. ستسنگ جو
 پرسنگ هو ڪرم ۽ آپاسنا پهرين مهراج منگهر رام پوءِ ٻين
 سنتن ۽ آخر ۾ ستگرو مهاراج جن اپديش ڪيو. چيائون ته چئن
 ڪو برٽل قلعي ڪرائڻو هجي ته پهرين اُنڪي ڏوٺي صاف
 ڪري، پوءِ قلعي گر ڪي ڏبو آهي. قلعي گر اُن ڪي ڪڪري
 ۽ لوهه جي پٽيءَ سان خوب مڙهي ڪت لاهي، پوءِ قلعي
 لڳائيندو آهي ته يڪدم قلعي چڙهي ويندي آهي ۽ برٽل
 به تمام سندر ٿي پوندو آهي. ٺهڙيءَ طرح جڳياسوءَ کي به
 ڪرم ڪري پنهنجي اُتھ ڪرڻ مان پاپن روپي ڪڍڻو
 ڪڍي پورن ستگرو روپي قلعي گر جي کوچ ڪرڻ گهرجي.
 پورن ستگرو ڇا ڪي ٿو چئي؟ جو برهم نيشتي ۽ برهم سرونري
 سڌا چاري هجي. يعني آتم سروي ۾ نشنا هجي ۽ ويد شاستر
 جو به ڄاڻو هجي. جيڪو جڳياسوءَ جون شنڪائون، سڀني

جهنگل کان موٽي شهر ڏالهن اچي رهيو هو ته واٽ تي پياس
 لڳس. الهيءَ رستي تي رشي رهندا هئا. سو پاڻي پيئڻ جي
 اڇا سان هڪ رشيءَ جي ڪٿيا ۾ گهوڙي پاڻي گهرڻ لڳو. پر
 رشي جو پنهنجي لروڪلپ سماديءَ ۾ ويٺو هو، تنهن راجا
 کي ڪوبه جواب ڪونه ڏنو. راجا ۲-۳ دفعا وري به پاڻيءَ
 لاءِ چيس، پر رشيءَ ڪوبه جواب ڪونه ڏنس. تنهن تي راجا
 ڪروڙ ۾ اچي ويو. گهوڙي تان لٿو. اتي هڪ مئل نانگ
 ڏٺائين. ڏٺس جي نوڪ سان نانگ ڪٽي رشيءَ جي گلي ۾
 پائي، گهوڙي تي چڙهي روانو ٿيو. ايتري ۾ ڀرنگي رشيءَ کي
 خبر پئي ته راجا ڀرڇٽ منهنجي پتا کي گلي ۾ نانگ وجهي
 ٿو وڃي. سو جل هٿ ۾ ڪٽي راجا ڀرڇٽ کي سراپ ڏنائين
 ته ستين ڏينهن توکي ٽيڪڪ نانگ ڪاٽي ماري ڇڏيندو.
 پر ناريءَ سان ڀريت ڪرڻ ڪري لنڪا جو راجا رانوَ
 ساري لنڪا سميت لاس ٿي ويو. سوالب، چوٽا، ماس، شراب،
 چوري جيو هٽيا، پر استريءَ جي سنگ ۽ ڪروڙ سبب الدت
 جيو لاس ٿي وڃن ٿا. سو اهي نشد ڪرم ڪڏهين به ڪرڻ نه
 گهرجن. مڇي ڪاٺ وڏو پاپ آهي.
 ڪبير صاحب جن چيو آهي ته:

تل ڀر مڇلي کات هڻ، ڪوٺ گڏو ڪري دان،
 ڪاشي ڪروڙ جا مري، ٿو پي نرڪ ندان.
 يعني جو ٿورڙي به مڇي ڪاٽي، سو پاپ جو ڀاڱي ٿئي ٿو
 الهيءَ پاپ لاهڻ لاءِ گڏو، ڀر ٿوي، ان سون آڏ، ڪيتر
 به ڪٽي دان ڪري ۽ ڪاشيءَ ڪروڙ ۾ وڃي، سپس ڪٽائي
 ته به اهو پاپ لاهي ڪونه سگهندو ۽ سڌو نرڪ ۾ ويندو
 الهيءَ ڪري، مڇي ماس نه ڪاٺ گهرجي ۽ لڪي ڏيوتا
 نٿي ٻليون چاڙهي گهرجن. ڪوبه اهڙو نشد ڪرم نه ڪرڻ گهرجي

جوپ سنگ تي ڌرم ٿات، ڏئي ٻيٽ سهي بن،
 ماس سنگ اک ڀوپ ڀڳيو، ٻڪ ڏيو سراپ من،
 يادو نندن ناس ڀڳي، مڌو پان ڪريو جب،
 ڪريچڪ تي شت ڀرات، ڪام ڪر ناس ڀڳي سب،
 مرگيا ڪر ڀريڪت هيتو، چوري ڪري شو ڀوپ هت،
 ڀن پر ناري ڪي ڀريت ڪر،
 سپس ڏيئي دس لنڪ پٽ.

يعني: جوتا ڪرڻ ڪري، پنهنجي ڀاءو ۽ ڌرو ڀندي،
 ۱۲ ورهيه ڦل ڦول کائي، پڙي اگهاڙي بن جا ڊڪ ڀوڳيا،
 تيزهون سال راجا وراثت وٺ لڪي، مزوري ڪيائون،
 ماس جي کائڻ ڪري، هڪ راجا ڊڪ ڀاتو.

هڪڙو راجا تمام گهڻو ماس کائيندو هو. ماس سان تمام
 گهڻي پريت هوندي هئس. هڪڙي ڏينهن وٽس هڪ مهاڻا
 آيو. راجا مهاڻا کي به ماس جو پوڄن آڻي ڏنو. مهاڻا ماس
 ڏسي، پري ويهي چوڻ لڳو ته هي راجن، تو وڏو ڀاپ ڪيو
 آهي، جو منهنجي لاءِ ماس جو پوڄن آندو آهي. هاڻي جي
 تون ماس کائڻ ڇڏي ڏين ته توکي معافي ڏيان، نه ته ڏلد
 ڏيندوسان. راجا چيو ته مان ماس کائڻ ڪين ڇڏيندس.
 تنهن ئي مهاڻا سراپ ڏس ته پايي، تون ٻئي جنم ۾ بگلو
 ٿيندين. سو انهيءَ سراپ ڪري راجا ٻئي جنم ۾ بگلو ٿيو ۽
 تلاءُ ۾ مڇيون کائڻ لڳو. شراب جي پيئڻ سان يادون جو سڄو
 ڪل ناس ٿيو. ڪام جي راجا وڪي، بدايت ڪرڻ ڪري،
 راجا ڪريچڪ آدي وراثت جا هڪ سو سالا ناس ٿي ويا.
 هنسا ۽ ڪروڌ جي ڪري، راجا پريچت کي نانگ ڏانڊيو.
 هڪ ڏينهن راجا پريچت هرڻ ۽ شينهن جو شڪار ڪري

ستسنگ ۽ پندارو چالو ٿيندو. ساري سنگت اچي پريم سان
ڀوڄن به ڪري، شيوا به ڪري ۽ سنتن جو ستسنگ به سڻي،
پنهنجو جنم سڦلو ڪري. تنهن بعد ساري سنگت خوش ٿي
ڀاو پراساد وٺي پنهنجي گهر ويٺي.

شام جو ۳ بجي ستگرو مهاراج جن اُٿي جل پان ڪري ويٺا
ته غلام علي ٽنڊي ڳوٺ جو مهاراج منگهر رام هڪ وڏو
ويدانتي گيان وان ۽ ڪوي اچي سنت بد پوريءَ جي
استان تي لٿو. پيا به ڪيترا سنت، ماڻهي بدين، سڃاول،
تلهار ۽ ٽنڊي محمد خان جا پٽ آيا. ستگرو مهاراج جن ۽ پيا
سنت هڪ ٻئي سان ملي ڏاڍو خوش ٿيا. شام جو باغيچن مان
گهمي، رات جو اچي ستسنگ شروع ڪيو. تنهن کانپوءِ ستگرو
سنتن ڪلاڪ کن ستسنگ شروع ڪيو. چيائون ته ڪرم
مهاراج جن ڪرم تي اُپديش شروع ڪيو. جڏهن وڻ گلن ڦلن جي
ڪري ٿي هيءُ جيو سڪي پائي ٿو. جڏهن وڻ گلن ڦلن جي
ڪري ٿي وڻندو آهي، تنهن هيءُ جيو به ست ڪرم ڪرڻ
ڪري ٿي وڻي ٿو. سو ڪرم ٻن پرڪارن جا ٿيندا آهن.
(۱) ويد رهن (۲) ويد نشد. ويد نشد ڪرم ڪڏهن به
نه ڪرڻ گهرجي. سڀني سنتن، مهاتمانن، ويدن شاسترن، چوري،
هٿس، جونا، ڪوڙ ڳالهائڻ، شراب، مڇي، ماس کائڻ جهڙا
ا به ڪيترا پاپ ڪرم آهن تن جي منع ڪئي آهي. اهي
ڪل نه ڪرڻ گهرجن. شراب پيئڻ، مڇي ماس کائڻ سان،
نتهه ڪرڻ ملين ٿيڻو. انهن ڪرڻ ملين ٿيڻ ڪري، هيءُ جيو
ڪيترا پاپ ڪري ٿو. جهڙو ان تهڙو من. انهيءَ ڪري شد آها
۽ شد وهنوار ڪرڻ گهرجي. اسان بدو آهي نه لاڙ جا ماڻه
شراب، مڇي، ماس، گهڻو ورتائيندا آهن. سو اهو کاذ وپيتو
سنو ڪونه آهي. ٺيٺي شاستر به چوي ٿو ته:

(۳) سڌ ڏيائو: ويدانت شرون ڪرڻ ۽ آئمز سرويپ جو چنڻن ڪرڻ.

(۴) تپ: يارهن لادنن کي وس ۾ رکڻ.

(۵) ايشور پرتا ڌرن: جيڪي به شپ ڪرم ڀڳي تپ، دان آڏ ڪجن سي سڀ لشڪار ٿي ايشور گروه کي اربڻ ڪرڻ.

(۳) آسٽ: سنڌيا، گائيتري پات، پوڄا ڪجي نه آسٽ ٻڌي ڪرڻ گهرجي. سهج آسٽ، پنڳهه آسٽ، پدم آسٽ، انهن ٽنهي مان جيڪو آسٽ سولو لڳي سو ڪجي.

(۴) پراڻاڀام: پاران، اڀان سان ستگرن جي لڙڪڻ اڀاسنا جو منتر، ايڪانت ۾ ويهي رڀڪ، ڪنڀڪ، پوروڪ سان چڄي. پهرين ٿورو روڪي پوءِ ٿوري ٿوري وڌائجي.

(۵) پرتيهار: من کي اندرين جي ٻاهر مڪتا کان هٽائي، الترمڪ ڪرڻ.

(۶) ڌارنا: ڪمل ورثي کي آتما ۾ لڳائڻ جي ڪوشش ڪرڻ.

(۷) ڌيان: آتما جو ڌيان ڪرڻ.

(۸) سماد ڌي: سماد ڌي ٻن پرڪارن جي آهي. پهرين سو ڪلپ اي نروڪلپ.

(۱) سو ڪلپ: ٽرپتي ۽ سهت.

(۲) نروڪلپ سماد ڌي: ٽرپتي ۽ رهت.

انهيءَ وشه ٿي چئي، ست لام ساڪيءَ جي ڏلي لڳائي ستسنگ سماپت ڪيائون. تنهن کانپوءِ سنٽ ٻڌ پوري سڀني سنٽن، برهمڻن ۽ ساري سنگت کي چوڻ لڳو ته مان پنهنجي جيئري ٿي ٻار هو ٿو ڪريان انهيءَ ڪري سنٽن کي وٺي آيو آهيان. ٻيا به ڪيترا سنٽ اڃ ايندا. تنهنڪري سڀاڻي کان وٺي ۳ ڏينهن شريمد ڀڳونت گيتا جو پات، به وقت

ستڱرو ٿيئون ڌاڻم مهاراج

وڃي آمر ڌاڻم پوڄي ٿو. تڏهڻ ڪري سڀني کي ستڱنگ سان
پيار ڪرڻ گهرجي. اهڙي طرح اپڏيشن ڪري، ستڱنگ

سماپت ڪيائون. وري صبح جو پهرين سمنٽ پڌ پوري ڪلاڪ

ڪن ستڱنگ ڪيو. تڏهن ٽالپوءِ ڪلاڪ ڪن ستڱرو مهاراج جن يوگ

مار ڪجي وارن اهلائي، يوگ ڪجي الن انگن جو وزن ڪيائون،

يوگ ڇا آت انگ آهڻ: (۱) ۱۰۰ (۲) ۱۰۰ (۳) ۱۰۰ (۴) ۱۰۰

(۵) ۱۰۰ (۶) ۱۰۰ (۷) ۱۰۰ (۸) ۱۰۰ (۹) ۱۰۰ (۱۰) ۱۰۰

(۱) ۱۰۰ (۲) ۱۰۰ (۳) ۱۰۰ (۴) ۱۰۰ (۵) ۱۰۰ (۶) ۱۰۰ (۷) ۱۰۰

(۸) ۱۰۰ (۹) ۱۰۰ (۱۰) ۱۰۰ (۱۱) ۱۰۰ (۱۲) ۱۰۰ (۱۳) ۱۰۰

(۱۴) ۱۰۰ (۱۵) ۱۰۰ (۱۶) ۱۰۰ (۱۷) ۱۰۰ (۱۸) ۱۰۰ (۱۹) ۱۰۰

(۲۰) ۱۰۰ (۲۱) ۱۰۰ (۲۲) ۱۰۰ (۲۳) ۱۰۰ (۲۴) ۱۰۰ (۲۵) ۱۰۰

(۲۶) ۱۰۰ (۲۷) ۱۰۰ (۲۸) ۱۰۰ (۲۹) ۱۰۰ (۳۰) ۱۰۰ (۳۱) ۱۰۰

(۳۲) ۱۰۰ (۳۳) ۱۰۰ (۳۴) ۱۰۰ (۳۵) ۱۰۰ (۳۶) ۱۰۰ (۳۷) ۱۰۰

(۳۸) ۱۰۰ (۳۹) ۱۰۰ (۴۰) ۱۰۰ (۴۱) ۱۰۰ (۴۲) ۱۰۰ (۴۳) ۱۰۰

(۴۴) ۱۰۰ (۴۵) ۱۰۰ (۴۶) ۱۰۰ (۴۷) ۱۰۰ (۴۸) ۱۰۰ (۴۹) ۱۰۰

(۵۰) ۱۰۰ (۵۱) ۱۰۰ (۵۲) ۱۰۰ (۵۳) ۱۰۰ (۵۴) ۱۰۰ (۵۵) ۱۰۰

(۵۶) ۱۰۰ (۵۷) ۱۰۰ (۵۸) ۱۰۰ (۵۹) ۱۰۰ (۶۰) ۱۰۰ (۶۱) ۱۰۰

(۶۲) ۱۰۰ (۶۳) ۱۰۰ (۶۴) ۱۰۰ (۶۵) ۱۰۰ (۶۶) ۱۰۰ (۶۷) ۱۰۰

(۶۸) ۱۰۰ (۶۹) ۱۰۰ (۷۰) ۱۰۰ (۷۱) ۱۰۰ (۷۲) ۱۰۰ (۷۳) ۱۰۰

(۷۴) ۱۰۰ (۷۵) ۱۰۰ (۷۶) ۱۰۰ (۷۷) ۱۰۰ (۷۸) ۱۰۰ (۷۹) ۱۰۰

(۸۰) ۱۰۰ (۸۱) ۱۰۰ (۸۲) ۱۰۰ (۸۳) ۱۰۰ (۸۴) ۱۰۰ (۸۵) ۱۰۰

(۸۶) ۱۰۰ (۸۷) ۱۰۰ (۸۸) ۱۰۰ (۸۹) ۱۰۰ (۹۰) ۱۰۰ (۹۱) ۱۰۰

(۹۲) ۱۰۰ (۹۳) ۱۰۰ (۹۴) ۱۰۰ (۹۵) ۱۰۰ (۹۶) ۱۰۰ (۹۷) ۱۰۰

(۹۸) ۱۰۰ (۹۹) ۱۰۰ (۱۰۰) ۱۰۰ (۱۰۱) ۱۰۰ (۱۰۲) ۱۰۰ (۱۰۳) ۱۰۰

(۱۰۴) ۱۰۰ (۱۰۵) ۱۰۰ (۱۰۶) ۱۰۰ (۱۰۷) ۱۰۰ (۱۰۸) ۱۰۰ (۱۰۹) ۱۰۰

(۱۱۰) ۱۰۰ (۱۱۱) ۱۰۰ (۱۱۲) ۱۰۰ (۱۱۳) ۱۰۰ (۱۱۴) ۱۰۰ (۱۱۵) ۱۰۰

ٻاجا وڄائيندا، ساري شهر مان جلوس ڪڍي ٻائي ٻڌ پوريءَ جي اسٿان تي اچي، وڏي آدرستڪار سان ستگرو مهاراج جن کي آسٺ تي وهاريائون.

شمار جو ۴ ٻڌ ٿندي ٻاگي جي پنهنجا پٿر ساد ڪٽي ستگرو مهاراج جن وٽ پيرين پئي ويٺا ۽ حال احوال ڏنائون ۽ ورتائون. تنهن کانپوءِ سنت ٻڌ پوري پنهنجن کي چيو ته سندن وڏي ڪرپا ڪري، پيرا ٻائي لنگري پوئتر ڪئي آهي. رات جو سڀئي ستسنگ ۾ اچجو ۽ ٻين کي به ٻڌائجو. ستسنگ لاءِ بندوبست پنهنجا ڪيو. رات جو ستسنگ شروع ٿيو. ستگرو مهاراج جن جو ٻڌي ڏاڍي گهڻي خلق آئي. پهرين شروعات گوال لعل، سروالند، گرمکداس ۽ پريمن ڪئي. ٿندي ٻاگي جا ستسنگي ڌڪڙ، ڍواڪون، ٻاجا، ڪنجهيون، دلا، ڪرنال وڄائڻ لڳا. ڪلاڪن اهڙي نه مڃاڻائون جو سڀئي پريس ۾ مست ٿي ويا. تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن ستسنگ شروع ڪيو. ”سچو سک پائيندس“ جي وشهه تي ٻوليائون. پهرين ستسنگ جي مهما تي به ٿي ٻڌڻ ڳايائون. ڇهائون نه هن چيو جي سک، شالتي ۽ پرمائد جي پراپتيءَ لاءِ ستسنگ جي سامان ٻيو ڪوبه ساڌن ڪونهي.

راهون رام ملڻ جون، آهن-اڀر-اڀار
تن سڀني مان هڪڙي، آهي ساڌ سنگت نروار
ساهي مل تون تن سان، رکي ڀريم پيار
ته ڀڳونت جو ڏيڍار، ڏسڻ پيد ڀرم ريءَ.

ڀرم ڀڳت جي پراپتيءَ لاءِ جپ ٽپ ورت ٿيو، سنڌيا گائٽري لکي، تيرت، دان، آد الت ساڌن آهن. پر وڏي ۾ وڏو ساڌن ستسنگ آهي. ستسنگ جي رستي ۾ هن جيوکي ڪابه رڪاوٽ ڪانه ٿي پوي. ڇڳياسو سولائيءَ سان ستسنگ وسيلي

آرام اوديا رڙي نشو دور ڪري پنهنجو آخر سروب لڪائي
 آبداسي ديس ۾ پهچائي برهم آند جي تخت تي وهارين ٿا.
 الهيءَ وٽهه تي نولي ستگرو مهاراج جن ستسنگ سماپت ڪيو
 ۽ ساري سنگت پاڻ ۾ رساد وٺي گهر ويئي. اهڙيءَ طرح ٻه ٽي
 ڏينهن ستسنگ جي موج لڳايائون. هڪ ڏينهن ستسنگ
 سماپت لپٽ ڪاپوءِ ستگرو مهاراج جن سڀني ستسنگين، پرنهين
 جڳياسين کي چيو ته ابا، سڀاڻي اسان سنت ٻڌ پوريءَ سان
 گڏجي ٽنڊي باگي وينداسون. پٺيان توهان سڀ ستسنگي
 ملي لت لير سان ستسنگ ڪندا رهجو ۽ سنت مهائمان ۽
 مسافرن جي به پرنهين سان شيوا ڪندا رهجو. ستسنگين چيو سائين
 اوهين خيال نه ڪريو. پر ڪرڻا ڪري جلد موٽي اچجو،
 ڇو توهان کانسواءِ اسانجو ڇت تمام آداس ٿي پويٿو. پوءِ سڀئي
 پريمي پنهنجي پنهنجي گهر روانا ٿيا.

پاڻي ٺهراڻي کي به ٻڌايائون ته سڀاڻي گوال لعل، سرو آند ۽
 گرمکداس کي وٺي سنت ٻڌ پوري سان ٽنڊي باگي وينداسون.
 ٻئي ڏينهن صبح جو ۴ بجي اُتي تيار ڪري ستر تي
 روانا ٿيا. ان وقت سوامي جن جي اوسا ٿيه رهيو هئي.
 ٻهرايون ٽي پيرو منڊلي ٺاهي ٻاهر ستر تي لکيا. ۱۲ بجي
 منجهند جو اڏيري لعل اسٽيشن تي پهتا، جتان ريل تي چڙهي
 حيدرآباد اسٽيشن تي اچي لٿا. ۵ بجي بدين لائين واري
 گاڏيءَ ۾ چڙهي رات جو لهار اسٽيشن تي اچي لٿا. ساري
 رات لهار رهي، صبح جو اتان اُن تي روانا ٿيا. منجهند
 جو ۲-۳ بجي اچي ٽنڊي باگي شهر جي ٻاهران هڪ سندر باغ
 ۾ لٿا، جتي شهر جي ساري پٽڇاٽ ۽ ستسنگي بند باجا،
 دهل شرابون ۽ گلن جا هار کڻي اچي بيٺا هئا. ستگرو
 مهاراج جن کي پيرين پئي گلن جا هار پائي، خوش ٿي، بند

شراب جي سڃي بوتل ڏيئي، ٻئي ڪمري لڳس. پوءِ جي
 موڪلي خبر ڪالهه آهي سر ڪيترو بيتائين. وزير وارا جي
 ڪمري ۾ ويو. ڏٺائين ته بوتل خالي پئي آهي. دل ۾ ويچار
 ڪيائين ته راجا رات تمام گهڻو شراب پيتو آهي. جنهن ڪري
 نشي ۾ مست ٿي پاڻ کي پلائي بهرو. ڏٺو اٿس ۽ هيئن بهاري
 نه پيو ڏي. سو چيستائين هنڪي شراب جو نشو آهي، تيستائين
 ڪنهنجي به ڳالهه ڪانه رهندو. تنهن ڪري هنڪي ڪٺائي
 ڪارائجي نه نشو لهيس. پوءِ پاڻ کي سڃائي اچي ٿيڻو. اهو
 ويچار ڪري، وزير راجا کي ڪٿا وڃي ڪارائين. راجا ڪٺائي
 کائي، وري به بهارو ڪٿي صفائي ڪرڻ لڳو. ڏهن بندو هن
 منهن بعد، جڏهن ۲-۳ آليون ڪيائين، ڏهن سمورو نشو
 لهي ويس. پاڻ کي سڃائي چوڻ لڳو ته مان راجا ٿي شهر
 پيو بهاريان! سو هٿ مان بهارو ڦٽي ڪري، شهر ۾ پڌي ۽
 وزير سان گڏجي پنهنجي محلات ۾ آيو. اٿن ڪري،
 سنگهاڻن تي ويهي وزير کي چوڻ لڳو ته وزير، اڄ ڏينهن
 کان وٺي مان شراب ڪونه پيئندس.

اٿن هي چيو ست چٽ آندو راجا آهي. مون ۾ روپي مدد رهي
 مٿان ڪسنگ روپي مٺائي کاڌي اٿس. اهڙو ته اٿان ايمان
 روپي نشو چڙهيو اٿس جو پنهنجي ست چٽ آندو روپ
 کان پاهي چويو ته مان شير آهيان. ترشنا ۽ چاهتا هن چيو
 کي چوڪيدار ٻڌائي، رات ڏينهن مائتي، بهرو ڏياري
 رهيون آهن. وري اٿان ايمان ڪري پنگي بطجي اڳيان جو
 بهارو ڪٿي، وڃي روپي گندگي بهاري، پاڻ روپي
 ٺوڪرو ڪٿي رهيو آهي.

ست پرش، مهاڻا ٺوڻ سگر و وزير سان آهن. آهي هن
 چيو روپي راجا کي وٺرائڻ روپي ڪٺائي، گمان روپ گه ڪارائي

اهاڻو وطن وساري مـ وڃ ميسٽي ۽ مرست ٿي ۽ پنهنجو
 اصلوڪو شروپ ۽ ذات پلائي ويٺو آهي ۽ چين نه هڪڙو
 راجا ڪڏهن ڪڏهن شراب پيئندو هو ۽ هڪ ڏينهن رات
 جو شراب پيئندي پيئندي سڄي بوتل پي ويو ۽ مٿان
 وري مٺاڻ ڪاڌائين ۽ سو اهڙو نه اچي نشو ٿيس جو مڪلات
 کان ٻاهر لڪري بزار ۾ وڃي پوليس پهريندارن کي
 چيائين ته مون کي ڪهڙي ڏيوتي ڏني آئون ته مان به وڃي
 پهرو ڏيان ۽ اهو ٻڌي سڀ پهريندار گهٻرائجي ويسا ۽ ويچار
 ڪرڻ لڳا ته شايد راجا اڄ گهڻو شراب پيتو آهي ۽ راجا کي
 چوڻ لڳا ته جتي توهان جي مرضي هجي اتي پهرو ۽ راجا
 هڪڙو وڏو رستو ڏسي اتي بهي پهرو ڏيڻ لڳو ۽ پڇين اچي
 پريات جو پنگي انهي رستي تي اچي بزار جي صفائي ڪرڻ
 لڳو ۽ راجا پنگي کان بهارو وٺي چيو ته تون بهي پاسي وڃي
 صفائي ڪر ۽ مان تو هتي صفائي ڪريان ۽ راجا بزار کي بهاري
 ڏيڻ لڳو ۽ پوليس وارن راجا جو اهو حال ڏسي اچي وڏي
 وزير کي سموزي ڳالهه ٻڌائي ۽ وزير سڌو بزار آيو ۽ ڏسي
 ته برابر راجا بهاري پيو ڏي ۽ اهو ڏسي وزير راجا کي چوڻ
 لڳو ته هي ڀرتوي لاءِ هي توهان ڇا ڪري رهيا آهيو؟
 ٻانهن ڇا چوڻا؟ راجا چوڻ لڳو ته پري ٿي ۽ مان پنگي
 آهيان ۽ وزير وري ٻانهن کان وٺي چوڻ لڳس ته هي حضور
 توهين راجا آهيو ۽ هي پنگين جو ڪم ڇو ٿا ڪريو؟ هـ
 پنهنجي مڪلات ۾ تنهن تي راجا وري ڪنڊ مٿي ڪٽي
 چوڻ لڳو تون سڃاڻين ڪين ٿو ته مان هن شهر جو پنگي آهيان؟
 پولڪان پري ٿي ۽ وزير سڌو راجا جي مڪلات ۾ اچي ۽ نوڪو
 کان پيڻ لڳو ته راجا رات شراب پيتو هو ڇا؟ تو گهڻو شراب
 ڏنو هوس؟ تنهن تي نوڪر چيو ته سائين ۽ مان راجا کي

ڪيائون. پهرين سنت ٻڌ پوريءَ دنوري ٿي ستن جي مهيا ۽ ويدالت جي اُپديش جي وارثا هلائي چيائين ته سنت، مهاڻائون سنسار جي جيون جي سڌار لاءِ جڳياسين کي آئمر گيان ڏيئي، ڪيئن موڪيه ڪرڻ لاءِ اوتار ڌاري اچن ٿا. اڄ سوامي جن وڏي ڪرپا ڪئي آهي جو اسانجي ڳوٺ ٽنڊي باگي هارڻ لاءِ ارداس قبول ڪئي اٿن. سنت سدائين ديالو ٿيندا آهن. اڄ داس ٿي وڏي ڪرپا ڪئي اٿن.

آنت ڪرپال نه ڏروھ چٽ، سھن شيلتا سار

سم دم آد اکام مٽ، مردل سرو اپڪار

سنت وڏي ڪرپا ڪندا آهن. هيءُ چيو پنهنجي اُبناسي گهر کان وڇڙي جنم مرڻ جي چڪر ۾ اچي دڪي ٿيو آهي. تنهن کي ست آئمر جو گيان ڏيئي، چيو ڀڄو مٿي، پنهنجي آدي اُبناسي گهر ۾ وري پهچائي، جنم مرڻ جي دڪ کان ڇڏائين ٿا. جن جي چٽ ۾ ڪوبه ڏوهه ڪونه آهي، تن کي سنساري جيءَ ڪيترن به دڪ ڏين ٿڏهن به انهن مان پوريءَ ۽ مڪيءَ جي مڪ سمان سارگڻي سنڌوش ۾ رهن ٿا. جن پنهنجي من کي وس ڪري ۽ لڏڻين کي پنهنجي وس ۾ آڻي، وٽاهڻ ڌارڻ ڪيو آهي، سي پنهنجو اُڌار ڪري، لشڪامي ٿي، مڻو بولي، سچ جو اُپديش ڪري، اننت جيون جو ڪلياڻ ڪن ٿا. سنت ٻڌ پوري ايترو چئي بس ڪئي. تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن يڪتاري ٿي ستسنگ ڪرڻ لڳا. ويدالت جي وارثا هلائي چيائون ته هيءُ جيو آد ۾ خوشيءَ سان سنسار جي باغيچي جو لاهيءَ ويچار کان ستر ڪرڻ آيو ته ٿورو وقت ستر ڪري، وري موٽي پنهنجي اُبناسي گهر ۾ ويندس پر هن سنسار روپي سندر باغيچي ۾ اننت پرڪارن جا رنگا رنگي گل ڦل ۽ سندر چٽ ڏسي، مٺا ميوا کائي، پنهنجو

ڀاڱو پهريون - باب ۲

هڪ ڏينهن ۱۱ بجي صبح جو، سنت ٻڌ پوري ٽنڊي باڳي مان ستگرو مهاراج جن وٽ آيو. ستگرو مهاراج جن اُٿي پريم مان گڏجي، وڏي آدر سان کين وهاري خوش ٿي خبرون چارون پڇڻ لڳا. سنت ٻڌ پوريءَ جن چيو ته، هي پريو توهان جي ڪرپا سان سڀ آئندمنگل آهي مان توهان کي ٽنڊي باڳي وٺي هلڻ لاءِ سوال وجهڻ آيو آهيان. ڪرپا ڪري هلي، پيرا پاڻي، هن داس جي ڪٿيا پوئتر ڪريو. مان هاڻي ٻڌو ٿي ويو آهيان. شرير جي پڇاڙي اچي ٿي آهي، خبر نه آهي ته ڪيترو وقت پراڻو آهي. تنهن ڪري ويچار ڪيم ته، سنتن کي وٺي، جيئري پنهنجو ٻار هو ڪري ڇڏيان. سو ڪرپا ڪري هلي پنهنجي هٿ سان ڪارج ڪريو. لاڙ جو سڙ به ضرور ڪريو، جو لاڙ جا ماڻهو شراب، مڇي، ماس ڏاڍو ورتائين ٿا. پنهنجي ڪرم ڌرم کان ڀلجي ويا آهن ۽ ٻين ڌرم ۾ ڪاهي پيا آهن. سو اُنهن کي هلي پنهنجي ست ڪرم، ڌرم جي رستي تي لڳايو. هاڻي هلڻ جو چيڪو پروگرام ٺاهيو. سو مان پنهنجيءَ سنگت کي لکي ڇڏيان.

ستگرو مهاراج جن چيو ته چڱو، ٻن چئن ڏينهن ۾ توهان سان هلنداسون. توهان ڀلي احوال ڏيئي ڇڏيو. سنت ٻڌ پوري ڏاڍو خوش ٿيو ۽ سارو احوال پنهنجيءَ سنگت کي لکي موڪليائين.

شام جو سنت ٻڌ پوري ۽ ستگرو مهاراج جن سڙ ٿي ويا. باغن ۽ درياھ جو سڙ ڪري، سڄ ٿي اچي ستسنگ شروع

هينئر ڪٿان پيا اچو؟ تنهن ئي سڙو آئندڙ جن هٿ جوڙي
چوڙ لڳا ته هي پريو، ڪالهه ڪنڊوءَ جو پاڻي ٺاڪورام
شاهه جي ڀٽ ۾ آيو هو. اسان کي رات جو هزار ۾ گذريو.
تنهن کان توهان جو پڇيو سون. هن ڳالهه ڪئي ته ستگورو
مهراج جن درياھ جي ڪناري تي جهنگل ۾ وڃي ويٺا هئا.
چوڻون ٿينهن ڪنڊوءَ جا ڪيترا پريامي وڃي رات لکي، ڪالهه
وڌي ڌام، ڌوم سان ڪنڊوءَ وٺي آيا آهن. اسان ڏاڍو خوش
ٿياسون. اڃا صبح جو سويل پيا موڪلائي، اچي توهان جو
ڏرشن ڪري ڏاڍو خوش ٿياسون. ستگورو مهراج جن چيو
چڱو آيا، پلي آيا. سڀني سان ملي اٿسان ڪري، روئي
ڪائي، آرام ڪيو. تنهن کانپوءِ سڙو آئندڙ ۽ گرم ڪڍاس اٿسان
ڪري ۽ پرشاد ۽ پوڄا جي سامگري ڪڍي، ستگورو مهراج جن
اڳيان رکي ۽ هٿ جوڙي، ارڏاس ڪرڻ لڳا ته هي پريو،
اسان کي هاڻي نام جو ارڏيش ڪري، پنهنجي چوڙن جو
ڏاس بڻايو، ته سڌائين توهان جي چوڙن ڪمڻ جي شيوا ڪندا
رهون. ستگورو مهراج جن مشڪي چيو، ڇوڪا توهان جي
مريض ۽ سڙو آئندڙ ۽ گرم ڪڍاس ستگورو مهراج جن جي چوڙن
جي پوڄا ڪري، گرمتر وٺي شش بڻيا، رات جو ستسنگ
ٿيو. اهڙي طرح ڪجهه ڏينهن گذريا.

سڌافت - نئن هن سنسار ۾ ستگرو جڳياسين کي نئن پرڪارن سان پاليندا آهن.

(۱) ستگرن جي گود ۾ - يعني گرو به آلهي ۽ شهر ۾ نه جڳياسو به آلهي ۽ شهر ۾ رهن. ڪڏهن به ڪو دڪ يا شڪا پوين نه اچي ستگرن کان پڇيندا آهن. ستگرو انهن کي گڻ گيان ڏيئي، سنسائائي، آسپس سان دڪ دور ڪندا آهن.

(۲) بدواري - يعني ستگرو سڌلاني ٿيندا آهن. ٻارهن مهيني، ٻن سال وڃي جڳياسين کي درشن ڏيندا آهن. پوءِ جڳياسو پنهنجا دڪ، سنسائ، ڀرم، شڪائون گروءَ کي ٻڌائيندا آهن ۽ ستگرو انهن کي گڻ گيان ڏيئي سڀ سنسائ ڀرم مٽائي، هر پرڪار رکيا ڪري، آشيرواد ڏيئي، هليا ويندا آهن.

(۳) سارائي - يعني چنبي نبي. جڳياسو ۽ کي ڪوبه دڪ، سنسائ، ڀرم يا ڪائي شڪا هوندي آهي، ته ستگرن کي چنبي رستي لکي موڪليندا آهن. ستگرو وري انهن کي چنبي رستي گڻ گيان ڏيئي، آشيرواد ڪري، گهر واپسي سنسائ، ڀرم، دڪ، شڪائون دور ڪري، هر پرڪار رکيا ڪندا آهن. سو توهان ڪوبه خيال ڪين ڪريو. توهان نه سڌائين اسان جي گود ۾ ويٺا آهيو.

ستگرو مهاراج جن جا لاهي وڃن ٻڌي، سڀ ڀريمي ڏاڍو خوش ٿيا ۽ کين پيرين پئي، پنهنجي پنهنجي گهر ويا. ايتري ۾ سڙو آئندڙن مٿي ۽ پيرين اگهاڙا، شاهه جي ڀت مان اچي اڪتا ۽ ستگرو مهاراج جن کي ڏنڊوت پر دام ڪري اڳيان لڳي ويا، ستگرو مهاراج جن ڏانهن لهاري اکين ۾ پاڻي آندائون. ستگرو مهاراج جن وڏي پيار مان ڪاليس ڀڄيو نه آيا، بلڪل خوش ويا آهيو؟ مٿي ۽ پيرين اگهاڙا

في آيا. ٻريان ستگرو مهاراج جن ۽ ساريءَ سنگت کي ايندڙي ڏسي تمام خوش ٿيا. اڳتي وڌي ستگرو مهاراج جن کي هٿ جوڙي، پيرين پئي مليا ۽ ستگرو مهاراج جن جي جڳهه ڪار منايائون. [جن ايوڌيا واسي سري رامچندر پڳوا کي هن مان واپس ايندو ڏسي خوش ٿي بچند باجا، دهل شرنايون، وڇائي پڳوان کي گلن جا هار پائي جڳهه ڪار ٻولائي وڏي ڌام ڌوم سان ايوڌيا پوريءَ ۾ وٺي اچي سنگاسن تي ويهاري آرتي ڪري سڀ اتي خوش ٿيا هئا. تنهن ڪندو واسي به گلن جا هار پائي، دهل شرنايون وڇائي، گيت ڳائيندا، رام نام جي ڌني لڳائيندا، جڳهه ڪار ٻولائيندا ستگرو مهاراج جن کي وڏي پريم ۽ انساهه سان وٺي آيا. پوءِ سڀئي ستسنگي پيرين پئي، هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته هي پريو، توهان اسان کي ڇڏي پنهنجيءَ مڙج ۾ ڪيترا ڪيترا ڏينهن هليا ٿا وڃو. پٺيان پنهنجي ٻچن جي ڪا يادگيري به ڪندا آهيو ته ڪهڙي حال ۾ هوندا؟ ستگرو مهاراج جن کين چيو ته ٻچا، ساريءَ سرشتيءَ جا جيو ٿن پوکارن سان پلجي وڏا ٿيندا آهن.

(۱) هڪڙا گود ۾ - جنهن منهن، گائين، مينهن، آڊ پسن جا ٻچا مائتا جي گود ۾ پلجي وڏا ٿيندا آهن.

(۲) ٻيا نظر سان - جنهن مڇون، ڪميون، ڪچيون آڊ، پنهنجي ٻچن کي درشن ڪرائي، هليا ويندا آهن. پوءِ اهي درشن ڪري وڏا ٿيندا آهن.

(۳) سارئي - جنهن سارس ڪوٺج، پکي، آڊي، پنهنجن ٻچن کي ٻهاڙن تي ڇڏي، تمام پري هليون وينديون آهن ۽ اُتي پنهنجن ٻچن کي ياد ڪنديون آهن. انهن جا ٻچا به مائتا کي ياد ڪندا آهن. ان نموني، پٺيان ئي وڏا ٿيندا آهن.

نه باهيون پيئون ٻرن . جي ويٺا پڇن ڪن نه ڪي سمهيا
 پيا آهن . ڏندڻ پاڻي ۽ درياھ تان اڻڻا ڪري ، سڀني پريمن
 ڪي اٿاري ، چيائون نه توهان به هاڻي ڏندڻ پاڻي ۽ اڻڻا
 ڪريو ۽ پوءِ وڃي پڇن ڪريو . ايترو چئي ، ستگرو مهاراج جن
 آئي باهه جي ڀرسان ويهي رهيا . سنگت ۽ مائا ڪرشنا به
 سندن ڀرسان اچي ويٺا . خوشيءَ مان اتي مائا ڪرشنا
 ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳي ته آبا، تهل کي اڪيلو
 ڇڏي آيا آهيون ، ساڌ ۽ مهمان به روز پيا اچن ، سو انهن
 جي شيوا ڪير ڪندو؟ هتي به ساري رات تڏ جي ڪري
 ڪيترا پريمي سمهيا ڪين آهن . تنهن ڪري ، اسانجو ويچار
 آهي ته تون هاڻي گهر هل . ساري سنگت به چوڻ لڳي ته
 هتي آئند نه ڏاڍو آهي ، پر اسان مان ڪيترا مائٽن کان
 موڪلائي ڪونه آيا آهن جي توهان ڳوٺ نه هلندا ته سڀئي
 توهان جي درشن لاءِ هتي ايندا . تنهن ڪري ، اسان جي
 نماڻي آرداس آهي ته ڪرنا ڪري هيٺ گهر هلو .

ستگرو مهاراج جن دل ۾ ويچار ڪيو ته هيٺ نه وينداسون
 نه هتي گهڻو ڳوٺ ٿي پوندو . تنهن ڪري ، هاڻي وڃڻ گهرجي
 اهو ويچار ڪري چيائون ته ڇڏو آبا ، اوهان اڻڻا پاڻي
 ڪري اچي ڦل کائو ۽ ڪجهه گهر لاءِ پراساد ڪري ڪڍو ،
 نه هلاؤن .

اهو ٻڌي ، مائا ڪرشنا ۽ ساري سنگت ڏاڍو خوش
 ٿي . اوم پرکاش کي ڪندو ۽ موڪلياڻون نه وڃي پائي ٿيهارام
 کي ٻڌاء ته ستگرو مهاراج جن کي وٺي ٿا اچون ، انهيءَ لاءِ
 نه متان بيا پريمي درشن لاءِ هتي نه هليا اچن . اوم پرکاش ڪندو
 ۽ وڃي سڀني کي خبر ٻڌائي . خبر ٻڌي ، سڀئي پريمي ستسنگي
 شاهي جلوس ٺاهي ، گلن جا هار کڻي ، درياھ جي ڪناري

جڏهن تو اچي پريم سان پڇيو، تڏهن مون سمجهيو ته هاڻي
 مايا هلي ويئي آهي. مون کي ڪنهن به دڪاو ڪونهي.
 وٽراڳ آندو اهو ٻڌي، ويهي روئڻ لڳو. تنهن تي وويڪاند
 حيران ٿي پريم سان پڇڻ لڳس ته ڀائي، تون وري ڇو تو
 روئين؟ توکي ڪنهن شهر ۾ يا وات تي دڪاو ته ڪونهي؟
 پر جيئن پيو وويڪاند پڇيس، ائين پيو وٽراڳ آندو وڌيڪ
 روئي. آخر گهڻي پڇڻ بعد وٽراڳ آندو ٿڌا ساهه کڻي،
 چوڻ لڳو ته ڀائي، توکي ته روئڻ جي اٽڪل اچي ويئي
 جو روئي مايا کان چند ڇڏايو. پر جي مون کي مايا چلڻ اچي
 ته مون کي ته اهڙي اٽڪل ايندي ڪانه. تنهن ڪري تو
 روئان. ايترو ٻڌي، وويڪاند چوڻ لڳس ته تون ته مون
 کان وڌيڪ سياڻو ۽ عقلمند آهين، جو اڃا تو وقت مايا آڻي
 ٿي ڪانهي، ته اڳ ۾ ئي وٺي روئڻ شروع ڪيو اٿئي.
 سو توکي ڏنيو اڏ هجي. تنهنجو ته مايا منهن ٿي ڪونه
 ڏسندي. اهو درشتانت ٻڌائي، مايا سان چيڪو اتر ڀرڻ
 بس ۾ ٿيو هون، سو ساري سنگت کي ٻڌايائون ۽ چيائون
 ته هميشه مايا کان سڃاڻ رهجو. ستگرو مهاراج جن پوءِ پريمين
 کي چيو ته هاڻي درياهه ۽ جهنگل جو سفر ڪري، پوءِ اچي
 آسڻ ٻڌي نام جو اڀياس ڪجو، شيواڌارين کي چيائون ته
 ڪاٺيون گڏ ڪري اچو ۽ پنجن ستن جا پن تي ڏوڙيون ٻاري
 ڇڏيو، ڇو جو هڪ ته ٿڌ کان بچاءُ ٿيندو ۽ ٻيو جتي اُگهي
 ٻرندي آهي، اُتي ڪوبه جهنگلي جانور نه اچي سگهندو
 آهي. تنهن کانپوءِ ساري سنگت ۽ ستگرو مهاراج جن
 جهنگل جو سفر ڪري، سچ لٽي موٽي پنهنجي جاءِ تي آيا.
 سڀئي پريمي باهيون ٻاري، پڇڻ ڪرڻ وينا. ستگرو مهاراج جن
 به ڪٿيا ۾ پدم آسڻ لڳائي، نروڪل سمادي لڳائي.
 صبح جو ۴ بجي سمادي ڪولي، ڪٿيا کان ٻاهر نڪري ڏسن

مايا النٽ استول ۽ سوکمر رُپ ڌاري، اچي جڳياسن جي
يڳتي مارگ ۾ وڳهن وڃهي ٿي. تنهن ڪري، سدائين جڳياسن
کي هوشيار رهڻ گهرجي.

در شذانت - هڪڙي مهالما جا ٻه شش وٽراڳه آئند ۽
وويڪانند، هڪڙي ڏينهن ستگروءَ کان موڪلائي، تيرت
ڪرڻ ويا. پنڌ ڪندي هڪ راجاڻي شهر ٻاهران اڌ ميل کن
ٿي هڪ سندر نهر تي اچي پهتا. اُتي اُشان ڪري هڪ
بڙ جي وٽ هيٺان آسڻ وڃائي، پاٽ پڙجا ڪيائون. تنهن
کانپوءِ وويڪانند وٽراڳه آئند کي چوڻ لڳو ته ڀائي، تون
شهر مان مڌوڪري ڪري اچ نه کائون. وٽراڳه آئند شهر ۾ ويو.
پٺيان مايا هڪ مهاسندري اُڀيرا جو روپ ڌاري، وويڪانند
وٽ آئي ۽ کيس ريجھائڻ لڳي. وويڪانند اُڀيرا ڏي نھاري،
ڪنڌ هيٺ ڪري روئڻ لڳو. مايا ريجھائڻ لاءِ گھڻيئي
اُٽلون ڪيون، ول چل ڪيا، پر وويڪانند ڪنڌ مٿي
ڪولہ ڪيو ۽ روئندوئي رهيو. ٿوري دير بعد، وٽراڳه آئند
شهر مان مڌوڪري ڪري موٽيو. پري کان وٽراڳه آئند
کي ڏسي مايا اُلتريڏيان ٿي ويئي. وٽراڳه آئند وويڪانند
کي روئندو ڏسي کائڻس پيڻ لڳو ته ڀائي، ڇو تُو روئين؟
ڪنهن ماريو اُٿيئي ڇا؟ شري ۾ ڪا تڪليف اُٿيئي ڇا؟
وويڪانند وڌيڪ روئڻ لڳو. وٽراڳه آئند پري سان پيڻ
لڳس ته ٺوڪي ڪنهن دڪاو آهي ڇا؟ وري به تون ڇا جي
لاءِ تُو ايترو روئين؟ وويڪانند روئي، سڌ ڪا پري، چوڻ
لڳس ته اُدا، مولڪي ڪنهن به ڪولہ ماريو آهي. تون شهر
ڏانهن وٽين نه پنجن منٽن بعد، مايا، هڪ مهاسندر اُڀيرا جو
رُپ ڌاري، مولڪي موھڻ آئي. مان کيس ڏسي ڪنڌ
هيٺ ڪري روئڻ لڳس. پوءِ جي خبر ڪانهي. هيئنتر

ٿڙائي ڪري من کي ڇيٽي، ٺڙي ٿي، سنسار جي وهنوار ۾ رهي، ڀڄن ڪري چند ڇڏائي. اٿي گرمکداس هٿ جوڙي ڀڄيو ته هي ڀريو، يارهن لاندريين کي ڪيئن ڇيٽي سگهيو؟ ستگرو مهاراج جن فرمايو ته ابا، وويڪ، وٽراڳ ۽ ستگرن جو آڌار وٺي.

ٻهريون ست آست جو ويچار ڪري، آتما کي ست چٽ آند ڄاڻي، ٻيو ساري سنسار کي لاسونٽ، چوٿو، ڏک روپ ڄاڻي، پنهنجي کي ابرام ڪري، وٽراڳ ڌاري. ٽيون، ستگرن ۾ وشواس، ٻريم ۽ اٺل شرڌا، رکي اڀياس ڪري. جتي اٺڪ ٽئين اٿي ستگرن کان ڀار ٿي ڪري آسپس گهري. اهي وڃن ٻڌي آتماند چيو ته جيڪي سنسار کان ڀڄي، وڃي جهنگل ۽ ٻهاڙن جي ڪنڊرائين ۾ لڪا آهن ۽ اٿي ڀڄن ڪندا، سي مایا کان ڪيئن بچيا آهن. ستگرو مهاراج جن فرمايو ته هي ٻي سنسار جي وهنوار جي ڪڙڪي کان ڇٽي، ايڪالت ۾ وڃي سگهي ٿيا آهن. سنسار جو وهنوار به هڪ وڏو ڪڙڪو آهي. جيٽرو پٿر ڏن ۽ ڪٽنب پٿر وار گهڻو، اوٿرو ڪڙڪو، اُشائتي وڌي ٿي. ائين هو مایا جي ڪڙڪي کان ڇٽي، چند ڇڏائين ٿا. اوم پر ڪاش هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي ٿر لوڪي نات مون کي به شڪا آهي. مایا کان ڪيئن ٿا چند ڇڏائين؟ ستگرو مهاراج جن چيو ته هي پٿر جيڪي ٻرم وٽراڳي جڳياسو آهن، سي سنسار ۾ اٽالڙ اڀيمان ڇڏي، ننڍڙا ٿي رهن ٿا. ڪو گاريون ڏين ته ڇا، جي ڪو گلانون ڪري ته به ڪنهن کي ڪجهه ڪين چون. سدائين سنساري وشين پوڄن کان به چندا رهندا آهن ۽ هر دم اهو خيال رکندا آهن ته متان ڪنهن مایا جي پڌارت ۾ ڦاسي نه پئون. سدائين اهو پڙ ڪري پڳوان جو ڀڄن ڪري، مایا کان چڙهي ويندا آهن. الهی ۽ ڪري جڳياسن کي سدائين هن مایا جو خيال رکڻ گهرجي ڇو جو هي

مايا کان هيءَ جيئو ڪئن چٽي سگهندو؟

ستگرو مهاراج جن مشڪي چوڻ لڳا ته ابا، مايا ڇا ڪي ٿو

چٽجي؟

نام روپ سڀ مٽيا مايا - نا ڪب اسٽر هوئي هٿ،

پڌا گهٽنا عادت اسڪي - چلتِي هٿ ڪب روئي هٿ،

انت اڌ پٽ ڪيل ڪري پڻ - هستي هٿ ڪب روئي هٿ،

ڪهي ڏيئون به موهني مايا - پار برهم ڪي جوئي هٿ.

پهرين انهيءَ مايا کي جئن جو نئن سڃاڻي، پوءِ جيتوڻي جو

رستو ڳولهي، جيڪي توهان اکين سان ڏسو ٿا، سو سڀ

مايا آهي. اهڙي ته هن مايا ۾ شڪتي آهي، جو ايشور جي

آسري رهي، پيدا ٿي، خود ايشور کي ڏيکي ڇڏيو اٿس.

جئن پاڻي مان وليون ۽ چارو پيدا ٿي پاڻيءَ کي ڏيکي ڇڏيندو

آهي، نئن هيءَ موهني مايا ٽنهي لوڪن کي موهي، پنهنجي

چنبي ۾ آڻي، ڊٻائي، پنهنجي پيرن هيٺان ڪيو آهي ۽

ڪنهن کي به ڇڏي نٿي. جن ست پُرسن هن مايا مان چند

ڇڏائي آهي، تن مان ڪن ڀڄي، ڪن هٿ جوڙي ۽ ڪن

ڙائي ڪري چند ڇڏائي آهي.

پهرين ڪن وٿراڻي جڳياسين پنهنجا گهر ٻار، سنسار جا

وهنوار ۽ پڌارت ڇڏي جهنگل ۾ وڃي پهاڙن جي ڪنڌرائن ۾

پڳوان جو ڀڄڻ ڪري چند ڇڏائي.

ٻين جڳياسين پڳوان، ڏيو ڏيونائڻ ۽ ستگرن کي پراڻا

ڪري، پاڻ کي نرڀل ۽ داس بڻائي، ڀڄڻ ڪري چند ڇڏائي.

ٽئين وٿراڻي جڳياسين پنج گيان لندريون، ڪن، اکيون، اک،

جپ، چمڙي ۽ پنج ڪرم لندريون، مک، هٿ، پير، اُڀست

لندري ۽ گڏيا ۽ يارهون من، انهن يارهن ئي لندرين کي

شبد، سپرڻ، روپ، رس، گنڌ رُو پي وشين کان روڪي،

ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته هاڻي توهان وڃو، اسان پوءِ پاڻيهي اينداسون. ستسنگي چوڻ لڳا ته هي ڀريو هلو ته گڏجي هلون، نه ته اسان به گهر ڪونه وينداسون. جتي توهين، اتي اسين. هتي به درياھ شاھ ۽ ٻن جي بهاري لڳي پيئي آهي. جي ڇٽو نه اسان به هتي ڪٿيائون ناهي، ڀڄڻ ڪريون. ستگرو مهاراج جن فرمايو ته ابا، ڏاڍو سٺو. درياھ تان اُشيان ڪري، ڦل کائي پوءِ ويهي ڀڄڻ ڪريو. اهو ٻڌي سڀئي ڀريمي درياھ تان اُشيان ڪري اچي ويٺا. ستگرو مهاراج جن آئنائند، اوم پرڪاش ۽ ڀائي مينگهراج کي آڳيا ڪئي ته وٽن مان ڦل چئي اچو.

آڳيا ڀائي، وڃي ڦل چئي جهوليون ڀري، آڻي ستگرو مهاراج جن جي اڳيان رکيائون. مهاراج جن آڳيا ڪئي ته ساري سنگت کي وراهي ڏيو. ڦل کائي خوش ٿي چوڻ لڳا ته هي ڀريو، ههڙا مٺا سگند وارا ڦل اسان جنم ڀر ۾ ڪونه کائڻ آهن. تنهنجي ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته، ابا جيڪي جهنگلن ۾ ويهي ڀڳوان جو ڀڄڻ ڪندا، انهن پيارن جي لاءِ ڀڳوان بدن ۾ خاص ڦل پيدا ٿو ڪري ته هو کائي بس ڦرلي ڀڄڻ ڪن. سو توهان به ڦل کائي ويهي ڀڳوان جو ڀڄڻ ڪريو.

سڀئي ڦل کائي جدا جدا وٽن جي هيٺان ويهي ڀڄڻ ڪرڻ لڳا. ستگرو مهاراج جن وڃي ڪٿيا به ويٺا. شمار جو ۵ بج ڪٿيا کان ٻاهر لڪري، ستگرو مهاراج جن درياھ تان پاڻي پي اچي ڪٿيا جي اڳيان هڪ ٽاريءَ جي وٽ هيٺ ويٺا. ايتري ۾ ڀريمي به ستگرو مهاراج جن کي پيرين پئي ويهندا ويا. تمام وڏي سڀا لڳي ويئي. اتي گوال لعل جن ستگرو مهاراج جن کي هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته هي ڀريو، توهان جي ماما ڀريل آهي. سڀني جيون کي موهي پنهنجي وس ۾ ڪيو اٿو. انهيءَ

آهن. سڀئي ٻريان لمسڪار ڪري، تڪڙو هلڻ لڳا. ستگرو مهاراج جن جي جڳڪار ٻولا ٿيندا اچي ڪٿيا تي پهتا. ستگرو مهاراج جن جهوپڙيءَ کان ٻاهر نڪتا ته سڀئي ٻريمي ستگرو مهاراج جن کي ڀيري پئي وهندا ويا. ستگرو مهاراج جن مانا ڪرشنا کي ڀيري پئي اچي ويٺا. مانا ڪرشنا اکين ۾ جل آڻي چوڻ لڳي ته پٽ، ڪٿي اچي هن بس ۾ ويٺو آهين! هتي ڇا کائيندو هوندين! شير کي ڪشت ڏيئي ڪيتر وڌيل ڪيو اٿئي! هلي پنهنجي گهر ۾ ڀريوءَ جو پيڇن ڪر. مانا ڇا راهي ٻري ٻريا وڃن ٻڌي ستگرو مهاراج جن هيءُ پيڇن ٺاهي مانا کي ٻڌايو.

سر ڪنسو پيڇن

- ٿل - متان مانا جهلين مونکي - ڀريو لٽ مان پڪاريان ٿو.
- ۱ - ملڻ لٽ مون گرو ڀوندو - مليو ستگر چڱو چونڊيو، جنهنن مستان من مونڊيو - برهم جي باهه ٻاريان ٿو.
- ۲ - اچي سڏ ٿي ڪري سوري - ڀري دل ۾ درد ڪوري، رکي دل ڀرين سان ڀوري - لکڻي جو ليک ٻاريان ٿو.
- ۳ - برهم جي باهه گر ٻاري - گلا ٽڏهين سهان ساري، اٿس تن ۾ طلب تاري - اکين مان آب هاريان ٿو.
- ۴ - ڪهي ٽيمون نگا ٿوڙي - بنڌن سنسار جو چوڙي، وشه کان پاڻ کي موڙي - گرن سان گڏ گذاريان ٿو.

جڏهن ستگرو مهاراج جن ڄاڻي رهيا هئا تڏهن مانا ۽ سڀني ٻريمن جي اکين مان جل جون ڌارا ٿون ٻري ۾ وهي رهيون هيون. تنهن کانپوءِ مانا چوڻ لڳي، چڱو آبا، جتي وڻيئي اٿي پڳتي ڪر، ٻر هاڻي گهر هل. ستنگين به ستگرو مهاراج جن کي هلڻ لاءِ گهڙو زور ڀريو.

وينا هئا. اتي ڀائي چيلداس، ڀائي ٺهراڻ، مانا ڪر
۽ سهڻي ستنسنگين اتي ساري ڳالهه ٻڌائي ۽ چيو ته ستنگ
مهراج جن هڪ ڪڪن جي جهوپڙي ٺاهي، اهڙي ته گه
جهنگل ۾ لڪي وينا آهن جتي ڪوبه ماڻهو وڃي نه سگهي
مينگهي جي به الاجي ڪئن وڃي مٿن نظر پئجي. هاڻي
صلاح ڪريو ته هلي ستنگرو مهراج جن کي وٺي اچون. ڀائي
چيلداس جي ڳالهه ٻڌي سڀئي ڏاڍو خوش ٿيا ۽ صلاح
ڪيائون ته سڀاڻي صبح جو ستنگرو مهراج جن کي وٺي اچون،
ڀائي چيلداس کي چيائون ته هڪ هاري وٺي اچجو، جيڪو
هلي ستنگرو مهراج جن جي ڪتيا ڏيکاري. ساري شهر ۾ خبر
پئجي ويئي. ڇڳياس ۽ اننت پريمين کي ساري رات
غوشيءَ وچان، نند ڪين آئي. انهن ئي محسوس ڪيائون
ته جن رات وڏي پيئي آهي. چون ته ڪڏهين ٿو صبح
ٿئي جو وڃي ستنگرو مهراج جن جو درشن ڪري اکين کي
ڀونڀر ڪريون ۽ پنهنجي تـلـ دل کي ٺارئون. اهڙيءَ طرح
ساري رات ستنگرو مهراج جن کي ياد ڪندي ڪندي،
سڪ ۾ سندن رات گذري ويئي.

صبح جو سوير، ڪيترا پريمي ستنسنگي اچي ستنگرو
مهراج جن جي اسٽان تي ڪنا ٿيا. مانا ڪرشنا اکين ۾ جل
آڻي چوڻ لڳي ته مون کي ضرور وٺي هلو، منان توهان سان
نه اچي. سڀئي مانا کي ساڻ ڪري درياھ جو ڪنارو
ڏيئي ستنگر جي سڪ جا پڇن ڳائيندا ۽ راءِ نام جي ڌني
لڳائيندا، پند ڪندا هليا. ستنگرو مهراج جن جي ڪتيا
باقي اڌ ميل کن پري هئي ته چيلداس جو هاري ٻيهي
اشارو ڪري چوڻ لڳو ته پريان جيڪي شيشمر جا وڻ ٿيا
ڏسو، انهن جي هيٺان فقير صاحب جن جهوپڙي ۽ وينا

رواڻا ٿيا. تنهن کانپوءِ پاڻي مينگهو ستگرو مهاراج جن کان موڪلائي درياھ جي ڪناري تي ويهي ڇڻ ڪرڻ لڳو. ستگرو مهاراج جن به ڇڻ ٺاهي ٿوري ٿوري مٿر سر سان ڳاڻڻ لڳا. رات جو ۸ بجي اُتي پاڻي مينگهي کي ڪٿيا به سڏي چيائون ته ابا هاڻي توهان به ڪٿيا به اندر ويهي ڇڻ ڪريو، ڇو جو رات جو پيانڪ جانور اچي رانديون ڪندا آهن. پر توهان ڪوبه ڊپ نه ڪجو. پاڻي مينگهراج ڪٿيا به هڪ ڪنڊ به ويهي ڇڻ ڪرڻ لڳو. ستگرو مهاراج جن پدم آسٽ ٻڌي سماڏي لڳائي، پنهنجي ورنئيءَ کي آتم ڀڳ به اسٽ ڪيو. پريات جو پاڻي مينگهراج کي اُتاري ڇڻ لڳا ته ابا رات ڊپ نه ڪو نه ٿيو هوءَ؟ پاڻي مينگهراج چيو ته پريو، ۱۰-۱۱ بجي خوفناڪ آواز ٻڌڻ به آيا. تنهن تي منهنجو ڌيان ٽٽي پيو ۽ ٻاهر ڏٺم ته بگهڙ وغيره پاڻ به رانديون پيا ڪن. ٿورو ڊپ ٿيم. وري توهان ڏي نهاريم ته سارو ڊپ لهي ويو. تنهن کانپوءِ سمهي رهيس.

هوڏانهن هاري مينهنون ڪاهي وڃي ڪنڊوءَ پهتا. پاڻي ڇيلداس کي چيائون ته واڌايون هجنو مينهنون ڪاهي باغ به ڇڏي آيا آهيون. توهان به اسان کي واڌايون ڏيو جو سوامي جن جو درشن ڪري آيا آهيون. اهو ٻڌي پاڻي ڇيلداس خوش ٿي چيو ته ڏاڍو چڱو ٿيو. پر مينگهو ڪٿي آهي؟ هارين ساري حقيقت پاڻي ڇيلداس کي ڪري ٻڌائي ۽ چيو ته مينگهراج اُتي ستگرو مهاراج جن وٽ ويهي رهيو، چيو اُٿس ته منهنجو ڪوبه خيال نه ڪريو، مان پاڻهي ستگرو مهاراج جن سان گڏجي ايندس. هاري پوءِ پنهنجي جاءِ تي ويا. پاڻي ڇيلداس ستگرو مهاراج جن جي اسٽان تي ويو. ڏٺائين ته ستنگ سمپت ٿي ويو هو، باقي ستنگي اڃا

دور ڪيو. ائين چئي مينگهراج پريم ۾ روئڻ لڳو. ستگرو
 مهاراج جن چين ته ابا، اسان هن لوڪ خواهه پر لوڪ ۾ اوهان
 سان سنگ آهيون. پر توهان خبر ٻڌايو ته توهان ڪٿن آيا؟
 پاڻي مينگهراج ساري حقيقت ٻڌائي چيو ته ڀڳون، اوهان
 جو درشن ڪري خوش ٿيو آهيان. جئن مور بادلن کي،
 چڪور چندرمان کي، پتنگ چوٽ کي، پتور گلن کي،
 مڇلي جل کي ۽ ڪنگال ڌن کي پاڻي خوش ٿيندو آهي،
 تئن مان به اڄ تمام خوش ٿيو آهيان. هاڻي ڪرپا ڪري
 چلدي هلو ته هلون. انهيءَ ئي ستگرو مهاراج جن فرمايو ته
 ابا، هاڻي توهان وڃو. اسان ڪجهه وقت هتي رهنداسون.
 پاڻي مينگهراج چيو ته جيڪڏهن توهان نه هلندا ته مان به
 هتي توهان جي چرڻن ۾ ويٺو هوندس. ستگرو مهاراج جن
 مشڪي مينگهراج کي چيو ته چڱو، توهان به ڏورانهه جي
 ڪناري ئي ويهڻي ڀڄن ڪريو. مهاڻائون چون ٿا ته هي
 مانس چولو ڀڳوان جي ڀڄڻ لاءِ مليو آهي.

چند - تن چيئن چيئن هيٺ ڀڄيو -
 ڀڄو ڀڄو ڀڄو هيٺ نه ڏيو ڏيو،

اس هيٺ جنم ٿم ڀوڳ ٿڃو -

تن مانس ۾ نج بوهم ڀڄو.
 مطلب ته هيءَ مانس ڏيهي پنهنجي آتم شروپ کي سڃاڻڻ
 لاءِ ملي آهي ۽ نه سنسار جي ڀوڳن ڀوڳڻ لاءِ. انهيءَ ڪري
 توهان سنسار جي پدارتن جا ڀوڳ ٿيا ڳي هن منس چولي ۾
 پنهنجي آتم جي درشن ڪرڻ لاءِ ڀڳوان جو ڀڄڻ ڪريو. پاڻي
 مينگهراج هارين کي چيو ته توهان مينهنون ڪاهي گهر وڃو
 ۽ بابا کي ڇڏجو ته منهنجو ڪوبه خيال نه ڪري مان ستگرو
 مهاراج جن سان گڏجي ايندس. هاري مينهنون ڪاهي ڪندو ۽

پر اسنت ٿي ويا. ڏيڙي ڏيڙي سماڌي ڪولي درياھ شاھ
 نان اشنان ڪري ٿورا ڦل ڪاٽي پاڻي پي ڪٿيا پر ويهي،
 ڪڏھين سماڌي لڳائيندا هئا ته ڪڏھن ڏيڙي ڏيڙي
 مٿر سر سان ويهي ڳائيندا هئا. هر روز پنهنجي من رڻ پي
 بالڪ کي ريجھائي، پنهنجي آتم سروب پر لڳائي، اسنت
 ڪندا هئا.

مھني کن کانپوءِ پريو ۽ جي آھڙي اچي قدرت بڻي جو
 هڪ ڏينھن ڪنڊوءَ پر پاڻي چيلداس جون مينھون چور ڪاھي
 ويا. سو پاڻي مينگھراج پاڻي چيلداس جو پٽ پيري ۽ صوبيدار
 ساڻ وٺي چورن جا پيرا ڪٽندي، اچي جهنگل پر لڪتا.
 ڏس ته هڪ وڏي ڪڏ پر مينھون ڪلن سان ٻڌيون بينيون
 آهن. مينھون چوڙي خوش ٿي درياھ شاھ جو ڪنارو وٺي
 پنهنجي ڳوٺ ڏالھن موٽيا. ٻڌ ڪندي قدرت سان اُٺي
 اچي لڪتا جتي ستگرو مهاراج جن جي ڪٿيا ٺھيل هئي.
 پاڻي مينگھراج پري کان ستگرو مهاراج جن کي ڪٿيا پر ڏسي
 حيران ٿي ويو. ٻي وري چٽائي ڏنائين. دل پر چوڻ
 لڳو ته آھن ته ستگرو. اهو خيال ڪري ڪٿيا پر ويو.
 ڏنڊوت پر نام ڪري اکين پر پاڻي آڻي چوڻ لڳو ته هي
 ٿر لوڪي مات اڄ اننت جنمن جو پاڳ ڇاڳيو آهي، جو اوچتو
 توهان جو هن جهنگل پر درياھ جي ڪناري تي درشن ٿيو
 آهي. هي پريو، توهان کي پاڻي ٺھلرام ۽ اسان سڀني ڳولھيو
 آهي ۽ اڃا به پيا ڳولھين. مانا ڪرشنا کي توهان جو ڏاڍو
 خيال ٿي پيو آهي. سڀني نام اُداس ٿي پيا آهن. ڪن
 پريمين ته ورت رکيو آهي ته ستگرو مهاراج جن جو درشن
 ڪري پوءِ روئي کائينداسون. سو ٻي پريو، ڪرپا ڪري
 اسان سان گڏجي هلو. سڀني داسن کي درشن ڏيئي دڪ

جهڙي واءِ کي هٿيار ڦٽا ڪرائي. رٿاريا ٿين. منهنجو پنجنون
پٽ اٺائڻ ايمان آهي. جنهن رات ۾ هر ٺاڪس آدي سڀني
جيون کي مان پٽي جي روڳي ۾، روڳي ڪري ڇڏيو آهي.
ڪيترا ٻيو سو، ٻيا ڳي وٺا ڳي ڇڏي ٿو ڪي اچي پهتا
هئا، تن کي اننت ڪيل ڪري ڦاسائي مها ٺرڪ ۾ اهڙو نه
زور سان اچيو اٿس جو اننت جنمن ۾ به نه لڪري سگهن.
رات ڏينهن روئي مولڪي پيا پٽيندا آهن. انهيءَ ڪري
هن سنسار ۾ منهنجو نالو پاپن پيو آهي.

پر جتي سنتن جي هن ۾ ست چٽ آئند پري پورن پار برهر
پرمانا جو واسو آهي، اتي مان ڪونه ويندي آهيان. جي
اندر مهاراج زور ڪري موڪليندو آهي ته پوءِ لاچار ويندي
آهيان. جي انهن سنتن مولڪي سڃاڻي ورتو ته اتي منهنجو
ڇل ول ڪونه هلي سگهندو آهي ۽ مان انهن ستچورن کي
نمڪار ڪري هلي ويندي آهيان. توهان ته مولڪي اچڻ
سان سڃاڻي ورتو. تنهنڪري مون توهان کي پنهنجي سڃي
وارتا ٻڌائي آهي. ايترو چئي مايا ستگرو مهاراج جن کي
ڏنڊوت پرنام ڪري وڃڻ لڳي ته ستگرو مهاراج جن مايا
کي چوڻ لڳا ته ڀلي وڃ پر اندر مهاراج کي اسانجو هڪ نياپو
ڏج ته توهان ڪوبه خيال ڪين ڪريو. توهان جي آسڻ ۽
سرڳ لوڪ جي اسان کي اڃا ڪانهي. اسين اڳتي امر لوڪ
ڏانهن وڃڻ وارا آهيون، جنهن ست چٽ آئند گهن ابناسي
گهر مان آيا آهيون، تنهن ابناسي گهر ڏانهن موٽي وينداسون.
ستگرو مهاراج جن ايترو چئي بس ڪئي ته مايا وري به
ستگرو مهاراج جن کي نمڪار ڪري ٿورو اڳتي وڃي
اٿنڌيان ٿي ويئي.

تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن آسڻ ٻڌي ٺروڪل سڌائي

جي ٽنگن ۾ هٿ وجهي لٽڪڙا لڳو. مٿي سين وٺي دانهون
 ڪرڻ لڳو، پندت ۽ پوڄاريءَ کي چوڻ لڳو ته هاڻي مان
 نٿو جهلي سگهان. توهان ڀلائي ڪري مون کي ڇڏي ڏيو.
 پندت ۽ پوڄاري سين کي چوڻ لڳا ته ڀڳوان جي نالي پندج
 منت کن قسابو جهلي بيهه. ايترو چئي دانهون ڪرڻ لڳا.
 باغائي دانهون ٻڌي ڪوهه تي اچي ڏسي ته مار عجيب رنگ
 لڳو پيو آهي. ٽيئي هڪ ٻئي کي وٺي لٽڪي رهيا آهن.
 باغائي پوڄاريءَ کي چوڻ لڳو ته تون ڪيئن لٽڪئين؟ پوڄاريءَ
 چيو ته به سو پندت ۽ ٽي سو سين تي ڏيڻا ڪيا، سوانهيءَ
 مايا جي لوپ ۾ لٽڪي رهيو آهيان، هاڻي سر ٿو وڃي، ڏيا
 ڪري مون کي بچاء. باغائي پوڄاري کي چوڻ لڳو ته هي
 مها مورڪ ويچار نه ڪر جيڪڏهن سين وٽ ٽي سو روپيه
 هجن ها ته هڪ ٽڪي لاءِ ڇو لٽڪي ها ۽ پندت وٽ پئسا
 هجن ها ته هن مؤت جي جاءِ ۾ ڦاسي ڇو لٽڪي ها؟ پندت
 نه لوپ جي ڪري لٽڪيو، پر سين ته تمام ڪوڙو آهي ۽
 وٽس پاڻي به ڪانه آهي.

باغائيءَ جا اکر ٻڌي سين ڪاوڙجي چوڻ لڳو ته باغائيءَ
 جا پٽ، ڏس هيءُ پنڊج سو روپيه ڇيلهه سان ٻڌا پيا اٿم نه؟
 ايترو چئي، جنهن تي ناريل کي ڇڏي ڏانهن نٿن سڀئي وڃي
 ڪوهه ۾ ڪريا ۽ ٻڏي مري ويا.

چند - زياده لوپ نه ڪيڇيئي - زياده لوپ ملين،
 ايڪ ٽڪي کي ڪارڻ، لٽڪ موئي نريتن.

ستگرو مهاراج جن کي مايا چيو ته سائين، اهڙيءَ طرح ٻين
 ڪيترن کي به لوپ ۾ لٽڪائي ماريو.

وري منهنجي پٽ موهه سنسار ۾ اهڙو ته موهه جو چار
 وڇائي، ماڻهن کي ڦاسايو آهي، جنهن مهاڻو ڇڄين کي. ارڃن

سيمٽ کي چوڻ لڳو ته توکي ڪهڙي ڪٿي ڪٿي ڪٿي ڇڏيو جو اتي ڇڙهيو آهين. توکي ساري باغ ۾ ٻئي ڪنهن به وڻ ۾ هيٺ ناريل پسند ڪين آيا، جو هتي اچي لٽڪين. وري پندت کان پڇڻ لڳو ته پندت، تون ته رات جو روز مندر ۾ ڪٿا ڪندو آهين، توکي ڪهڙي موٽ ڪٿي جو سيمٽ سان گڏ لٽڪڻ لڳين؟

پندت چوڻ لڳو ته ڀائي مولڪي سيمٽ چيو ته هتان مولڪي لاهه ته توکي هڪ سو روپيه ڏيندس. سو لوپ وٺي لٽڪي رهيو آهيان. پر هاڻي ڪرپا ڪري مولڪي بچايو ته مان توهان کي هڪ سو روپيه ڏيندس. سيمٽ به چيو ته مان به توهان کي ٻه سو روپيه ڏيندس. پوڄاريءَ خيال ڪيو ته مان ڪا ڪوشش ڪريان جو ٽي سو روپيه ٿا ملن. پر ڪجهه وڌائي ڏين ته پاڻ چڱو. اهو ويچار ڪري ٻنهي کي چوڻ لڳو ته هي ڀائرو سرجي ست لڳائڻي آهي، ڪجهه رقم وڌائي ڏيو ته پوءِ مان توهان جي بچائڻ جي ڪا ڪوشش ڪريان. تنهن تي پندت چوڻ لڳو ته چڱو مان توکي ٻه سو ڏيندس ۽ سيمٽ چيس ته مان توکي ٽي سو ڏيندس، پر جلد ئي ڪر جو منهنجون ٻانهون لٽڪجي پيون آهن ۽ وڌيڪ ڇاهي نٿو سگهان.

ايتري ۾ شهر جو هڪ ڇوڪرو باغ ۾ گهوڙي تي ناريل وٺڻ آيو. پوڄاريءَ کيس چيو ته ڇوڪرا ڏهن منٽن لاءِ مولڪي گهوڙو ڏي ته هنن ٻنهي کي لاهي وٺان، توکي ڏهه روپيه ڏيندس. ڇوڪري چيس ته پهرين مولڪي ڏهه روپيه ڏي. پوڄاريءَ ڇوڪري کي ڏهه روپيه ڪڍي ڏنا، پوءِ گهوڙي جي اکين تي انگوچو رکي کوهه جي ڀرسان بيهاري گهوڙي تي بيهي پندت جي ٽنگن ۾ بڻجي هڪ وڏائين. ڇو نه گهوڙي جي هڪ اک تان انگوچو ڪجهه پاسي وٺي ويو. گهوڙو کوهه ڏسي ڇرڪ ڀري اٿي يڳو. پوڄاري به پندت

چار هيئندس ۽ جيڪو مٿيون آهي سو گهر ڀر ساد ڪري ڪڍي
ويندس. اهو ويچار ڪري پوڄي ڪلهي ٿان لاهي ڇپاهه
ڪي قابو ٻڌي ناريل جي وٺ تي چڙهي هيٺيون ناريل ڇڏي
هيٺ ڦٽو ڪيائين. ٻيو ناريل ڪجهه مٿي هو جنهن تائين هٿ
پهچي نه سگهيس. ڪڙيون مٿي ڪڍي ٻئي هٿ ناريل ۾ مضبوطي
سان وجهي اهڙي نه ڇڪ ڏنائين جو پير ڪسڪي ويس. کوهه
جي مٿان لٽڪل لڳو ۽ باغائيءَ کي سڏ ڪرڻ لڳو. انهيءَ
وقت هڪ پنڊت باغچي ۾ گهمڻ آيو هو. سيٺ جون دانهون
ٻڌي کوهه تي اچي پچل لڳس ته ڀائي خبر ڪر نه هتي ڪيئن
لٽڪيو آهيون. سيٺ چيس ته ناريل پٽيندي پير ڪسڪي ويو،
سو هاڻي هتان لاهه ته توکي هڪ سو روپيه ڏيندس.

پنڊت خيال ڪرڻ لڳو ته مهينو راتين جو ڪٿا ڪريان
ته به سو روپيه مشڪل پيٽا ملن. تنهن ڪري هن سيٺ کي
لاهي هڪ سو روپيه جو نه ڪمايان. باغائيءَ جو اُت جنهن
تي ناريل ڍوڻ لاءِ پلڻ به پيو هو، گاهه کائي رهيو هو.
ان کي ڪاهي اکين تي ڪپڙو رکي کوهه جي ڀرسان ٻيھاري
اُت تي چڙهيو. سيٺ جي ٽنگن ۾ ٻئي هٿ مضبوط وجهي
چوڻ لڳو ته جڏهن چوانءَ تڏهن هٿ ڇڏجانءِ پر حال بلڪل
قابو جهلجانءِ. ايتري ۾ هوا جي زور تي اُت جي اکين تان
ڪپڙو اُڌامي ويو. اُت کوهه ڏسي وٺي پڳو نه پنڊت به
سيٺ جي ٽنگن کي جهلي لٽڪل لڳو. سيٺ چوڻ لڳو
پنڊت، تون نه پاڻ مون کي تڪليف ۾ وجهي ڇڏيو. مون کي
ڇڏي ڏي. پنڊت چيس ته پڳوان جي نالي قابو جهل ته مان ٻئي
ڪنهن کي مدد لاءِ سڏي وٺان. ڇو جو مان به تنهنجي آسري
آهيان. ٻنهي جون دانهون ٻڌي پوڄاري کوهه تي اچي ڏسي
ته سيٺ ۽ پنڊت لٽڪي رهيا آهن. اهو رنگ ڏسي پوڄاري

دل ۾ چوڻ لڳو ته اڍائي سو به تمام گهڻا ٿيندا. آهي به پوڄاري
کٽي ويندو. مهاديو کي نه کائي اڃا کانهي. هُو نه پاڻ سڀني کي
ڏيڻ وارو داتا آهي. اهو ويچار ڪري پوڻا چار سو جدا ٻڌي
سوا سو جدا ڇيله سان قابو ٻڌي شهر ۾ شڪر پڳوان جي
مند ۾ اچي پهتو. مٿو ٽيڪي ڏسي ته ڪيترا ماڻهو ناريل
پيا رکن. پوڄاريءَ کان پڇيائين ته هي ماڻهو ناريل ڇو ٿا رکن؟
پوڄاريءَ چيس ته پاڻي جنهن جون پڳوان لڄائون پوريون
ڪيون آهن، سي پرهمي ناريل پيئا ڇاڙهين.

سيٺ دل ۾ چوڻ لڳو ته مون جهڙو بيوقوف مها مورڪ
ساري سنسار ۾ پيو ڪو ڪونه هوندو، جو پنڃ سو روپيا پيئا
لاءِ گهران کٽي لکڻو آهيان. اڃا به ڳالهه ويئي ڪانه آهي
مان به هزار مان ناريلن وٺي اچي پڳوان کي پيئا ڇاڙهي سکا
پوري ٿو ڪريان. هزار ۾ ناريلن جي دڪان تي اچي ناريل
ڇو اگهه پڇڻ لڳو. دڪان واري چيس ته ٻي آنه هڪ ناريل
ملندو. ٻڌي سيٺ چوڻ لڳو ته پاڻي هيءُ نه ناريلن جو ملڪ
آهي سو هڪ آنه ناريل ڏي. دڪان واري چيس ته هڪ
آلي شهر کان ٻاهر باغ ۾ ملندو.

سيٺ سڌو باغ ڏانهن ويو. باغائيءَ کان ناريلن جو اگه
پڇيائين. باغائيءَ چيس ته هڪ آنه هڪ ناريل. سيٺ چيس
ته ٽڪي ڏي. باغائيءَ چيس ته ٽڪي ڪٿي ته وٺي ڇڏهي
وڃي پٽ. سيٺ چار پٽسا هن ناريلن جا باغائيءَ کي ڏيئي
وڃي باغ ۾ وڌا وڌا ناريل ڳولڻ لڳو. ناريل هئا تمام گهڻا،
سو پسند ٿي ڪونه اچيس. پيو وڌا وڌا ڇاڇي. باغ جي وچ ۾
هڪ وڏو ڪوهه هو. جنهنجي مٿان هڪ ناريل جو وٺ لٽيو
بيٺو هو. ان ۾ به وڌا ناريل ڏسي پسند ڪيائين. دل ۾ چوڻ
لڳو ته جيڪو هيٺيون ناريل آهي سو پڳوان پولا ناس ڪي پيئا

کي به ڀلائي ڇڏيو. اندر به هڪ ڏينهن گوتم رشي جي استريءَ
اهليا ٻائيءَ جو روپ ڏسي موٽ ٿي پيو، اهڙيءَ طرح
اندر آڏ ڪيترن وڏن ويرن کي ڀلائي ڇڏيائين.

منهنجو پيو پٽ ڪروڙ، درواشا رشي آڏ انست جيون
کي ڪروڙ جي آڳ ۾ ڇلائي ڇڏيو. اڳيائي جيون جو خون
پيئندو آهي.

منهنجي نئين پٽر لوپ دريوڏن، ڪورون آڏ راجائن
جي ٻڌي پرشت ڪري منجهن وير پاءُ وجهي لڙائي ڪرائي
کين لاس ڪيائين. وڏن وڏن مندرن جي پوجارين، چئني
ويدن جي ڄاڻ وارن پنڊتن ۽ ٻين ڪيترن کي لالچ ۾
لڪايو اٿس.

جئن ته به هڪ لويي ڪنجوس لڪاپتي سيٺ کي مايا
ڇڏي ويئي. سو هڪ ڏينهن ڏهن ٻارهن ميلن جي مٿاڪلي
ٿي هڪ وڏي شهر ۾ مهاديو جي مندر ۾ اچي مٿو ٽيڪي
سڪا ڪيائين ته هي ڀڳوان، مان هڪ جهنگل جو ٺيڪو ٿو
ڪٿان، انبان جيڪو نفعو ٿيندو، تنهنجو ڏهون حصو اچي توهان
تي ڀيٽا ڇاڙهيندس. اها سڪا ڪري وڃي ٺيڪو ڪيائين.
سارو جهنگل ڪٽائي، ڪڇ ڪوٺلا، ڪڇ ڪاٺيون ڪري
وڪيائين. ڇهن مهينن بعد ٺيڪو پورو ٿيس. حساب ڪيائين
ته پنج هزار نفعو لک ٿيس. ويچار ڪيائين ته پنج سو روپيه
ٿي ڀڳوان جي مندر ۾ وڃي ڀيٽا ڇاڙهي ٿو اچان. اهو ويچار
ڪري پنج سو روپيه روڪڙا ڇاڏي جا ڪٽي ڇيله سان قابو
ٻڌي روانو ٿيو. واٽ تي خيال ڪيائين ته اڏائي سو ڀيٽا به
ڇڏي ٿيندي. باقي اڏائي سو ٻئي ڪنهن ڪم ۾ اچي ويندا.
اهو ويچار ڪري، ٻيسا چوڙي، اڏائي سو روپيه جدا ڪري
ڇيله سان ٻڌائين. باقي ميل کن شهر کان اوري هون وري

دل ۾ چوڻ لڳو ته اڏائي سو به تمام گهڻا ٿيندا. اهي به پوڄاري
کٽي ويندو. بهادريءَ کي ته ڪاٺي اڇا ڪانهي. هو ته پاڻ سڀني کي
ڏٺو وارو ڏاڏار آهي. اهو ويچار ڪري پوڻا چار سو جدا ٻڌي
سوا سو جدا چيلهر سان قابو ٻڌي شهر ۾ شڪر پڳوان جي
مند ۾ اچي پهتو. مٿو ٽيڪي ڏسي ته ڪيترا ماڻهو ناريل
پيا رکن. پوڄاريءَ کان پڇيائين ته هي ماڻهو ناريل ڇو ٿا رکن؟
پوڄاريءَ چيس ته پاڻي جنهن جون پڳوان اڇائون پوريون
ڪيون آهن، سي ٻريهي ناريل پيئا ڇاڙهن.

سيت دل ۾ چوڻ لڳو ته مون جهڙو بيوقوف مها مورڪ
ساري سنسار ۾ ٻيو ڪو ڪونه هوندو، جو پنج سو روپيا پيئا
لاءِ گهران کٽي لکڻو آهيان. اڃا به ڳالهه ويئي ڪانه آهي
مان به هزار مان ناريلن وٺي اچي پڳوان کي پيئا ڇاڙهي سکا
پوري ٿو ڪريان. هزار ۾ ناريلن جي دڪان ئي اچي ناريل
جو اگهه پڇڻ لڳو. دڪان واري چيس ته ٻي آنه هڪ ناريل
ملندء. ٻڌي سيت چوڻ لڳو ته پاڻي هيءُ ته ناريلن جو ملڪ
آهي سو هڪ آنه ناريل ڏي. دڪان واري چيس ته هڪ
آني شهر کان ٻاهر باغ ۾ ملندء.

سيت سڌو باغ ڏانهن ويو. باغائيءَ کان ناريلن جو اگهه
پڇيائين. باغائيءَ چيس ته هڪ آنه هڪ ناريل. سيت چيس
ته ٽڪي ڏي. باغائيءَ چيس ته ٽڪي ڪٿي ته وٺي ڇڏي
وڃي پٽ. سيت چار پٽن ناريلن جا باغائيءَ کي ڏيئي
وڃي باغ ۾ وڌا وڌا ناريل ڳولڻ لڳو. ناريل هڻا تمام گهڻا،
سو پسند ٿي ڪونه اچيس. ٻيو وڌا وڌا چاچي. باغ جي وچ ۾
هڪ وڏو ڪوهه هو. جنهنجي مٿان هڪ ناريل جو وڻ لمبو
بيٺو هو. ان ۾ به وڌا ناريل ڏسي پسند ڪيائين. دل ۾ چوڻ
لڳو ته جيڪو هيٺيون ناريل آهي سو پڳوان پولانٽ کي پيئا

ڪي به ڀلائي ڇڏيو. اندر به هڪ ڏينهن گوتم رشي جي استريءَ
اهليا ٻائيءَ جو روپ ڏسي موٽ ٿي پيو، اهڙيءَ طرح
اندر آڏ ڪيترن وڏن ويرن کي ڀلائي ڇڏيائين.

منهنجو پيو پٽ ڪروڌ، درواشا رشي آڏ انست ڇيرون
کي ڪروڌ جي آڳ ۾ ڇلائي ڇڏيو. اڳيائي ڇيرون جو خون
پيئندو آهي.

منهنجي ٽئين پٽر لوپ دريوڌن، ڪورون آڏ راجائن
جي ٻڌي پرشت ڪري منجهن وير پاءُ وجهي لڙائي ڪرائي
کين لاس ڪيائين. وڏن وڏن مندرن جي پوجارين، چئني
ويدن جي ڄاڻ وارن ٻنڌن ۽ ٻين ڪيترن کي لالچ ۾
لٽڪايو اٿس.

ڄڻ ته :- هڪ لوڀي ڪنڇوس لڪاپتي سيٺ کي مايا
ڇڏي ويئي. سو هڪ ڏينهن ڏهن ٻارهن ميلن جي مٿاهلي
ٿي هڪ وڏي شهر ۾ مهاديو جي مندر ۾ اچي مٿو ٽيڪي
سڪا ڪيائين ته هي ڀڳوان، مان هڪ جهنگل جو ليڪو ٿو
کڻان، انمان جيڪو نفعو ٿيندو، تنهنجو ڏهون حصو اچي توهان
تي پيٽا چاڙهيندس. اها سڪا ڪري وڃي ٽيڪو ڪيائين.
سارو جهنگل ڪٽائي، ڪڇ ڪوٺلا، ڪڇ ڪاٺيون ڪري
وڪيائين. ڇهن مهينن بعد ٽيڪو ٻورو ٿيس. حساب ڪيائين
ته پنج هزار نفعو لڪتس. ويچار ڪيائين ته پنج سو روپيه
ٽي ڀڳوان جي مندر ۾ وڃي پيٽا چاڙهي ٿو اچان. اهو ويچار
ڪري پنج سو روپيه روڪڙا چانديءَ جا کڻي ڇيله سان قابو
ٻڌي روانو ٿيو. واٽ تي خيال ڪيائين ته اڍائي سو پيٽا به
گهڻي ٿيندي. باقي اڍائي سو پئي ڪنهن ڪر ۾ اچي ويندا.
اهو ويچار ڪري، بيسا چوڙي، اڍائي سو روپيه جدا ڪري
ڇيله سان ٻڌائين. باقي ميل کن شهر کان اوري هون وري

بر قاسي پنهنجي النبت جنهن ۾ ڪيل پگتي، يوگ ۽ ٽپ ناس ڪرين ها، پوءِ چوراسي ۽ ۾ پٽڪي ڏکي ٿين ها، هاڻي جلدي پگوان جي شرط پئي معافي وٺ، نه ته تنهنجي پگتي ناس ٿي ويندي جو تو پگوان کي سراپ ڏنو آهي.

ناردمني مهانديو کي لمسڪار ڪري جلدي وٺڪٽ پوري ۾ آيو، وڻندو پگوان کي ڏٺو وٺ ۾ ٽپ ڪري، روئي هت جوڙي چوڻ لڳو ته هي پريو، مون کان وڏو ٻاپ ٿي ويو آهي، جو توهان کي ڪروڙ ۾ اچي سراپ ڏنو اٿم. هاڻي مون کي معافي ڏيو. ايترو چئي جڏهن تمام گهڻو رڻ لڳو، تڏهن وڻندو پگوان مشڪي چوڻ لڳو ته هي ناردمني اسان کي اچي ٻڌايو ته مان ٽپ ڪري مايا کي جيتي آيو آهيان، تڏهن اسان ويچار ڪيو ته پگت کي ايمان پيدا ٿيو آهي. سو ايمان اسان کان جدا ڪري ڪيل پگتي ناس ڪندس. تنهنڪري اهڙي ڪا لپلا ڪجي جنهن ۾ اسانجي پگت جو ايمان لهي وڃي ۽ سدائين اسان جي پگتي ڪندو رهي. اهو ويچار ڪري، اسان اهو سارو ڪيل تنهنجي ايمان ٽوڙڻ لاءِ رچيو هو. تو به اهو وڃن گهريو هو ته جنهن ۾ منهنجو پلو ٿئي سو مون کي روپ ڏيو. انهيءَ ڪري اسان کي تنهنجي پلي لاءِ لاچار توکي اهڙو روپ ڏيڻو پيو، ته ته تون مايا جي موهر ۾ قاسي اليڪ ڏک پائين ها. تو اسان کي جيڪو سراپ ڏنو آهي، سو اسان انگيڪار ڪيو آهي، ڇو جو اسان کي پلي ڏک اچي پر اسان جي پگت کي شل ڏک نه اچي. هاڻي تون سدائين اسان جي مايا جو پٽ ڪندو ره ۽ وڃي پگتي ڪر. ايترو ٻڌي ناردمني پگوان کي لمسڪار ڪري روانو ٿيو. مايا سترگو مهاراج جن کي چوڻ لڳي ته هي پريو منهنجي ڪامديو پٽ اهڙيءَ طرح ناردمني به موهي ڇڏيو ۽ اندر

ڪروپ ڏسي دل ۾ تمام ڏکي ٿيو. ٻاهر ڪري جهنگل ۾ اچي
رڻڻ لڳو. ڪجهه وقت ٽاپوءَ وٽڪنٽ پوريءَ جو رستو وٺي
غلط لڳو. واٽ تي چوندو پيو وڃي ته ڀڳوان مون سان ڏوهه
ڪري منهنجي بي عزتي ڪرائي آهي، سو اهو حساب ضرور
وڃي وٺندو مالن.

هو ڏانهن وڌو ڀڳوان ويچار ڪيو ته ٺارڊ مني تمام ڪروڙ
۾ پئجي پيو اچي، مٿان هتي اچي گوڙ ڪري، تنهن ڪري
رستي ۾ ملڃيس ته چڱو. اهو ويچار ڪري وڌو ڀڳوان به ٽڪڙو
ٽڪڙو اچي ٺارڊ سان رستي ۾ ملي چوڻ لڳو ٺارڊ، خوش
برشن آهين؟ ٺارڊ مني ڪروڙ ۾ اڪيون لعل ڪري چوڻ لڳو
نه هي ڀڳوان، تو مون کي بالدر جو روپ ڏيئي بي عزتو
ڪيو آهي ۽ استريءَ خاطر جهنگل ۾ رٽاريو آهي. مان اهو
توهان کي سراپ ٿو ڏيان ته توهان به استريءَ لاءِ مون وانگر
جهنگل ۾ رهندا ۽ جنهن بالدر جو روپ ڏيئي مولڪي بي عزتو
ڪرايو اٿو، سڀئي بالدر توهان جي مدد ڪندا. توهان جي
به اهڙي بي عزتي ٿيندي. ايترو چئي، ٺارڊ وٽڪنٽ
پوريءَ جو رستو چڙهي، اتر ڪنڊ ڏانهن روانو ٿيو. وڌو ڀڳوان
روئي اچي وٽڪنٽ پوريءَ ۾ پنهنجي آسٽ تي ٻراجمان ٿيو.
هو ڏانهن ٺارڊ ڪيلاش ۾ وڃي، شڪر ڀڳوان کي لمسڪار
ڪري روئي چوڻ لڳو ته ڀڳوان منهنجي بي عزتي ڪرائي
برسان جٽ ڪئي آهي. ايترو چئي روئي ڀڳوان جي مالا
ڇت نڱريءَ ۽ سراپ جي ساري حقيقت ڪري ٻڌايائين.
ٺارڊ جي ٻالھ ٻڌي مهاديو چوڻ لڳو ته تو وڏي غلطي ڪئي
آهي جو ڀڳوان کي سراپ ڏيئي مهاپاپ ڪيو اٿيئي. هي
يوهر پتو، تنهنجي مٿ ڪيئن ماري؟ ڀڳوان نه سڀ پنهنجي
نالو وڃي تنهنجو پلو ڪيو آهي، نه ته تون مالا جي ڇا

مشڪي چوڻ لڳو ته هي منهنجا پيارا پڳت تو جيڪي اڄ
مولڪان گهريو آهي سو ڪنهن يگ ۾ پئي ڪنهن مولڪان ڪونه
گهريو آهي. چڱو ائين ٿيندو.

ناردمني خوشيءَ ۾ پڳوان کي لمسڪار ڪري جلدي موٽي
اچي انهيءَ راج نگريءَ ۾ سويلمر ۾ اچي ويٺو. اچڻ سان ئي
ناردمني جو منهن سڄو لنگور جهڙو ٿي پيو. هڪ سنو آسٽ ڏسي
انهيءَ تي پدم آسٽ ٻڌي ٿاٺ ٻاٺ سان سدو ٿي ويهي،
ساريءَ سڀا ڏي لهاري دل ۾ چوڻ لڳو ته پڳوان منهنجو
سروپ اهڙو ته سندر بڻائي بدلائي ڇڏيو آهي، جو سڀا ۾
ڪير به مولڪي نٿو سڃاڻي سگهي. سڀئي مون ڏانهن پيا لهارين.
اهو ويچار ڪري خوشيءَ ۾ ائين ته ٽڙي پيو جئن بسنت رت
۾ گلاب جو گل. ايتري ۾ راجڪماري جڻم مالا هٿ ۾ کڻي
سويلمر سڀا ۾ آئي. اُتي اهڙو ته پرڪاش ٿيو جو پاڻ به
چوڏهين جو چنڊرما ڪڙيو آهي. راج ڪنيا جڻم مالا هٿ ۾
کڻي گهمندي، راجاڻون ڏسندي ڏسندي ناردمني ويجهو
اچي پهتي. ناردمني خوش ٿي راج ڪنيا ڏانهن لهاري مشڪ
لڳو. راج ڪماري ڪنڌ هيٺ ڪري هلي ويئي. وري
ٻئي ڦيري ۾ به ناردمني اڳيان ڪنڌ هيٺ ڪري ڪلندي
اچي هلي ويئي. ناردمني خوش ٿي راج ڪنيا ڏانهن لهاري لڳو.
وري ٽئين ڦيري راج ڪنيا جڏهن ناردمني وٽان ڪنڌ هيٺ
ڪري لنگهي وڃي وڃڻو پڳوان کي جڻم مالا پهراڻي، ٽڏهن
ناردمني اهو رنگ ڏسي منهن ٽٽڙو ڪري، هيڏانهن هوڏانهن
لهاري لڳو. پاسي ۾ مهاديو جاڳڻ ناردمني اها حالت ڏسي
کلي چوڻ لڳس ته تون ايترو اداس ڇو آهين، پنهنجو
منهن وڃي آرسيءَ ۾ ته ڏس. ناردمني ٽپ ٽپي پٽ ۾ ٽنگيل
وڌيءَ آرسيءَ ۾ وڃي لهاريو. پنهنجي شڪل بالدر جهڙي

هن ڪنيا جو ڀاءُ تمام سٺو آهي. هنڪي راج رشي مٺي سڙو مٺي
 مايا پتي ور ملندو. ايترو چئي لارڊ ٻاهر اڪري نڪڙو
 نڪڙو پنڌ ڪري پنجن منهن ۾ وٽڪن پري ۽ ٻروجي وڃي
 ڀڳوان کي لمسڪار ڪري ٻيهي رهيو. ٿرلوڪي نات لارڊ
 کي گهٻرايل ڏسي، چوڻ لڳو ته هي ڀڳت، ڪيئن جلدي
 موٽي آيو آهين؟ خبر نه ٻڌاء ته سنسار ۾ سڀ سڪ شائتي
 آهي ۽ ڪنهن ڀڳت تي ڪا پيڙ نه ڪانه اچي پئي آهي؟
 تون ايترو اداس ڇو؟ لارڊ مٺي چوڻ لڳو ته هي ٻرو، اننت
 جنم ۾ توهان جي چرلن جو داس ٿي رهيو آهيان ۽ ڀڳتي
 ڪئي اٿم، پر ڪڏهن به ڪو پڌارت ڪونه گهريو اٿم. اڄ
 ڪنهن پڌارت جي گهرڻ جي لڄا ٿي آهي. وڃن ڏيو ته گهران.
 ڀڳوان مشڪي چوڻ لڳو ته هي مها مٺي، جيڪا به شيءِ
 تنهنجي لوڪن ۾ اسانجي وس ۾ هوندي سا تنهنجي پلي لاءِ
 توکي ڏينداسون. اسان ته سدائين پنهنجي ڀڳت جو ڀلو چاهيندا
 آهيون ۽ پاڻ وڃي انهن جون گهر جون ٻرويون ڪندا آهيون
 تون ته پاڻ اسان کان گهري ٿو وٺين، سو اسان ڪئن نه ڏينداسون؟
 لارڊ هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي ٻرو، توهان برابر سچ
 ٿا چئو. پر جنهن ۾ منهنجو ڀلو ٿئي ۽ سدائين مان سڪي رهان
 سو اهڙو مولڪي وڃن ڏيو ته ٻو، مان توهان کان گهران.
 تنهن تي وڃي ڀڳوان چوڻ لڳس ته جيڪو پڌارت تنهنجي
 پلي لاءِ ۽ سکڻائي هوندو، سو اوس توکي ڏينداسون. اهو
 اسانجو وڃن آهي.

لارڊ مٺي خوش ٿي هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي ڀڳوان
 منهنجو اڄ اهڙو ته سندر روپ ڪريو جو تنهنجي لوڪن ۾ ڪنهن به
 منهن يا ڊولاجو نه اچي ۽ جنهن جي ملڻ ڪري منهنجو ڪلياڻ
 ٿئي. اڄ هن داس تي اهڙي ڪرپا ڪريو. وٽڪن نات

تنهن کانپوءِ وڌو ڀڳوان، جنهن رستي کان لار ڏني وڃي
 رهيو هو، آلهيءَ رستي تي هڪ مهاڻو سري لڳر بڻايو،
 جنهن ۾ راجا سيل ٿڌي پنهنجي مهاڻو ڪنيا وڌو موهنيءَ جو
 سويمر ۾ وڃي رهيو هو. گهڻائي راجا ٿون، راجڪمار، ديوتائون
 رشي مٺي آيل هئا. لار ڏني به اچي انهيءَ لڳر ۾ پهتو.
 ٻڌايائين ته راجا پنهنجي ڪنيا جو سويمر ڪري رهيو
 آهي، جنهن لاءِ ڪيترا راجا ٿون، ديوتائون، رشي مٺي آيل
 آهن. لار ڏنو راجا سڀ ۾ آيو. راجا لار ڏني کي ڏسي
 لمسڪار ڪري وڌي آدرستڪار سان سولي سنگهاس تي
 وهاري، هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي پريو مان پنهنجي
 ڪنيا جو سويمر ڪري رهيو آهيان ڪرپا ڪري مڃاڻ
 ۾ پيرا گهمائي، گهر پوئتي ڪري، پنهنجي پٽيءَ جون رڳائون
 ڏسي ٻڌايو ته سندس ڪهڙو ڀاءُ آهي. ايترو چئي راجا وڌي
 ستڪار سان لار کي وٺي، سڄو مڃاڻ گهمائي، پنهنجي
 هيرن جواهرن ڇڙيل سڄاڻي وهاري پنهنجي ڪنيا کي گهرائي
 سندس هٿ ڏيکاريو. لار راجڪماري جي هٿ جون رڳائون
 ڏسي، سندس مهاڻو تجسيوي روپ ڏسي، دل ۾ ويچارو
 لڳو ته هيءَ راجڪماري جنهن کي پنهنجو پٽي بڻائيندي سو
 ٿر لوڪيءَ جو لاءِ ٿيندو. هن جي سوڀا اهڙي ٿي ڏسجي
 جو سڀني لڳميءَ پار پٽيءَ جي به جاءِ نه آهي. وري به
 راجڪماريءَ ڏانهن لهاري اهڙو ته موهت ٿي پيو جو گيان
 ڌيان ڇڏي سڀ ڀلجي ويس ۽ دل ۾ خيال ڪرڻ لڳو ته
 وڌو ڀڳوان وٽ وڃي وينتي ڪري، اهڙو ته سندس مها
 تجسيوي روپ وٺي اچي سويمر ٿي وڃان جو چئن راجڪنيا
 پنهنجي سولهن تي موهت ٿي، مون کي جهڻو مالا پائي.
 اهو سنڪاپ ڪري راجا کي چوڻ لڳو ته هي راجن،

جا ٿاڃ ڳاڻا ڪري، ٺارڊ منيءَ کي ريجھائڻ لڳي. ٺارڊ مني اڪيون کولي اڀڙا ڏي ٺھاري، وري پنھنجي سڙي ۾ استٿ ٿي ويو. اڀڙا وري بہ انت ريجھائڻ جا ڪيل ڪيا، پر ٺارڊ اڪيون نہ کوليون. آخر اڀڙا موٽي اندر لوڪ ۾ واپس آئي. تنھن کانپوءِ ٺارڊ مني آئي چو طرف ٺھاري دل ۾ چوڻ لڳو تہ منھنجو تپ پورو ٿيو، جو ھٿڙي اڀڙا بہ مون کي موھي نہ سگھي. اھو ويچار ڪري ڪر تال، يڪتارو ۽ ويٽا ڪٽي سڌو پنھنجي پتا برھما وٽ آيو ۽ پنھنجي ڪيل تپ ۽ اڀڙا جي ڳالھ ڪري ٻڌايائين، برھما پنھنجي پتر ٺارڊ جي ڳالھ ٻڌي چوڻ لڳو تہ پت، اھا ڳالھ ڪنھن ٻئي سان نہ ڪجانءِ. ايترو ٻڌي ٺارڊ پتا کي پيري پئي روانو ٿيو.

گھمندي گھمندي ڪيلاش ڀر بت تي اچي شڪر ڀڳوان کي نمسڪار ڪري، پنھنجي تپ ۽ اڀڙا جي ساري ڳالھ ڪري ٻڌايائين. مھاديو بہ چئين تہ ھي منيشور، تون ڀڳوان جو پيارو سروسٽي ڀڳت آھين سو توکي اندر جي اڀڙا ڇا ڀلائي سگھندي؟ تنھن ھوندي بہ اھا ڳالھ وشنو ڀڳوان سان نہ ڪج. ٺارڊ مني سڌو وئڪنٽ ڀري ۾ ويو ۽ وشنو ڀڳوان کي نمسڪار ڪري پنھنجي ڪيل تپ اڀڙا، برھما ۽ مھاديو جي ساري ڳالھ ڪري ٻڌايائين. وشنو ڀڳوان دل ۾ سوچيو تہ ٺارڊ منھنجو پيارن ۾ پيارو ڀڳت آھي ھن جي دل ۾ اھمئيٽي جو انگور پيدا ٿيو آھي. سو انھيءَ جو ڪجهہ اڀاڻ سوچڻ گھرجي، چئن ھن جي ڀڳتي سڌائين قائم رھي. اھو ويچار ڪري، وئڪنٽ لاٽ ٺارڊ کي چوڻ لڳو تہ ھي پتر، توکي آفرين ھجي جو تون منھنجي مايا کي جيتي آيو آھين. ھاڻي تھنجو نالو مايا جيت مني رکون ٿا. ٺارڊ مني خوشيءَ ۾ اچي بيٺو ڄاڻي، ٺچندو ٺچندو ڀڳوان کي نمسڪار ڪري روانو ٿيو.

آهي، جنهن مان مولڪي پنڊ پٽ، ڪار، ڪروڙ، لوپ،
 موهه ۽ اهنڪار پيدا ٿيا آهن. اهي منهنجا پنڊ پٽ مها بلو
 سور وهر ۽ آڱيا ڪاري آهن، جن ساري سنسار جي جيون کي
 ڏر ڏنڊ ڪري ڇڏيو آهي. ڪامديو منهنجو پٽ اهڙو ته سور و
 آهي، جو مچندر جهڙي جتي ۽ ڪي به موهت ڪري ڇڏيائين
 هڪ ڏينهن، مچندر جتي گهمندي گهمندي هڪ راجڌاني
 ۾ نڪتو، جتي صرف راڻيون، راجڪماريون راج ڪنديون
 هيون. اتي وڃي اهڙو ته ست سنگ ڪيائين ۽ رڌيون سڌيون
 ڪرامتون ڏيکار يائين جو ڪيتريون راجڪماريون مٿس موهت
 ٿي پيون ۽ پاڻ به راجڪمارين تي موهت ٿي شادي ڪري
 راجائي پوڻ ڀوڳي، راج ڪرڻ لڳو.

اهڙي طرح ٺارڊ کي به موهي ڇڏيو هئائين، جو هڪ
 ڏينهن ٺارڊ مٺي ويٺا، يڪتارو هٿن ۾ کڻي اُٺا ڪنڊ جو ستر
 ڪندي ڪندي اچي سمير جي ڪندرا رمڻيڪ بن ۾ پهتو،
 جتي ٺڌي وهي رهي هئي. ٺڌي ۽ جي ڪناري تي ٺما
 ۽ گنڌار جا وڻ پنهنجي گلن جي خوشبوءِ سان ساري بن کي
 سگندت ڪري رهيا هئا. ڪير پيهيا، ڇڪور، ڪوئل،
 مٺا، مور آڏ پنهنجون مٺيون مٺيون ٻوليون ٻولي رهيا هئا.
 اهڙي سندر رمڻيڪ ڇڳهه ڏسي ٺارڊ مٺي ويهي ٽپ ڪرڻ
 لڳو. اهڙي ته ڪنن ٽپسيا ڪيائين جو اندر ڏيوتا جو آسٽ
 لڏڻ لڳو. اندر اتر مڪه تي ڏٺو ته ٺارڊ مٺي ڪنن ٽپ
 ڪري رهيو آهي، تنهن ڪري منهنجو آسٽ لڏيو آهي. اهو
 ويچار ڪري هڪ مها سندر اڀرا کي آڱيا ڪيائين ته ٺارڊ مٺي
 جيڪو ٺڌي ۽ جي ڪناري تي سمير جي ڪندرا ۾ ڪهور ٽپ
 ڪري رهيو آهي. تنهن جو وڃي ٽپ پنگ ڪري اچ. اڀرا
 سورهن سينگار ڪري، ٺارڊ مٺي ۽ وٽ اچي طرحين طرحين

مايا بولي ســنو ســوامن -
 ٿم ڪو ساچ بتايا هئڻ -
 ڪهي ٽيئون مايا ڪا ڪهنا -
 يه مڻ صاف سنايا هئڻ .

ڀاو ارڻ - مايا ستگرو مهاراج جن کي هٿ جوڙي چوڻ لڳي
 ته هي ڀر ڀو اڃ توهان مون کان اهڙا سوال پڇيا آهن جي اڃ
 تائين ڪنهن به ڪونه پڇيا آهن . مان توهان کي پنهنجي ساري
 حقيقت ٻڌايان ٿي . ترستا يگ ڀرڻ ڳڻن مان يعني ستيءَ رجي
 ۽ ٽمي مان ۽ مان ۽ منهنجي پيٽ ٻئي گڏجي جاڙيون پيدا ٿيون
 آهيون . ايشور اسان جو پتا آهي . مهاشڪتي اسان جي ماما
 آهي . پاربرهم اسانجو ڏاڏو آهي . برهما اسانجو برهمڻ آهي .
 جنهن منهنجي پيٽ جو نالو شپ ڪرمي ۽ منهنجو نالو ڪپ
 ڪرمي رکيو . تنهي لوڪن ۽ يعني ديولوڪ ، مرٽ لوڪ ۽
 پاٽال لوڪ ۾ ٿر ٿلو وجهي ڇڏيو آئون . دواڀر يگ ۾ ويڙهيا
 وڌائي پيا ٿي ۽ جو جهنڊو ڪڙو ڪري مهاراج جي لڙائي ڪرايو .
 ستن دين ۽ اٺن ڪنڊن ۾ منهنجو واسو آهي يعني گهمندي
 آهيان ۽ ممٽا روپي منهنجو مڪلات آهي .

ڇنڊ - جو ڪجهه ڊڪ آ لاڳت هئڻ -
 سو ممٽا ڪرهي هوندي هئڻ
 ممٽا ڪرهي اسي جيڪڏهن -
 جيءَ و اڳيان روتِي هئڻ .

مطلب ته هن سنسار ۾ ممٽا جي ڪري ئي سڀئي جيو
 ڊڪ پاڻي انت جنمن تائين رهندا رهن ٿا . ته اڪري ممٽا
 يعني به ممٽا ۽ ٽيون ٿتو . معنيٰ ، مان منهنجو ۽ ڪنهن جو رٿا ڪيو .
 گرو منهنجو ڪلچر آهي ۽ ٻئي ديو منهنجو ملين من

ڪامڊيو سٽ سوربيو نٿي -

ناردمن ڪو موٽ ڪوڪي -

ڪروڙ پتر درواشا ڄڻسي -

ٻهئي مني تپايا هٿم -

لوپ پتر دريوڙن آڏ -

ڪورو ناس ڪرايا هٿم -

لوپ بهت لٽڪايا هٿم -

گياني ڏياني ويو وگياني -

مها پتر آهنگار ٻاڻي نٿي -

ٽپسي تياڳي بهت ويراڳي -

اس ڪارڻ مٿن اسي ڇڳت مڀن -

پاپن نام ڌرايا هٿم -

پانو وهان نهن پايا هٿم -

چند - ڪهر مايا ڪپ ڪرمي ڪڙسي -
 پاپڻ نام ڪهايا هڻم،
 ڪهان ڪهان ٿم بچر رهي هو -
 ڪوئن مڪان بنايا هڻم،
 ڪوئن گرو پن پتي تههرا -
 ڪوئن پتر تو جايا هڻم،
 ڪهتا ٽيئون ڪس جڳهه مانهين -
 جنم آپ ني پايا هڻم.

ستگرو مهاراج جن مايا کان پڇيو ته هي مايا، تو پاڻ تي ڪپ
 ڪرمي پاپڻ، ڏاڻڻ ڏوٽي ٻالا چور ڪايا آهن. تنهي لوڪن ۾
 ڪهڙي يگ ۾ نون ڄائي آهين ۽ ڪهڙي ڪهڙي ملڪ جو
 ستر ڪندي آهين. ڪهڙو تنهنجو گهر آهي جنهن ۾ نون
 رهين ٿي. تنهنجو گرو ڪير آهي ۽ پتي ڪير آهي. توکي
 ٻت ڪهڙا ۽ ڪيترا آهن.

مايا جواب ڏنو:

چند - ٿرينا يگ ۾ جنم همارا - ٽين لوڪ ڀو مايا هڻن،
 دواپر يگ ۾ ڦير دوائِي -
 جهندا دويت جهالايا هڻن.
 سات ديپ بچرت هون مڏن -
 ممٽا مهل بنايا هڻن،
 گرو همارا ڪلي ڪال پن -
 پتي ديو من پايا هڻن،
 پانچ پتر بلوان هماري -
 جن سڀ ڪو پٽڪايا هڻن،

جي طرف نهارين ته هڪ مهاسندر اڀرا اچي رهي آهي جنهنجي سوييا ساري بن کي اهڙو نه پرڪاشت ڪري رهي آهي جو ڇو پورٽماسي جو چنڊ ڪڙي رهيو آهي. اهو نظارو ڏسي دل ۾ خيال ڪرڻ لڳا ته هن وقت هن جهنگل ۾ هيءَ مهاسندر رستري ڪير آهي ۽ ڪٿان اچي رهي آهي ۽ ڇو آئي آهي؟ انهيءَ ويچار ۾ هئا ته اها مهاسندري ڪٿي اڳيان پئي ڏانهن نھاري مشڪل لڳي. مهاراج جن ان رستريءَ ڏانهن نھاري وري ڪنڌ هيٺ ڪري من کي سمجهايو ته شايد هيءَ مايا آهي جا انت رنگ روپ ڌاري دشين، منين، مهامائن کي پلائڻ ايندي آهي. هيءَ ضرور مايا آهي. اهو دل ۾ ڀڪو لڳو ڪري ڪنڌ مٿي کڻي الهيءَ مهاسندريءَ ڏانهن نھاري مشڪل لڳا ته اها سندري مهاراج جن ڏانهن نھاري مشڪي ڇوڻ لڳي ته ڪو ڇو ٿا؟ مون کي سڃاڻو اٿو ڇا؟ تنهن تي مهاراج جن چيو ته توکي ڇڱيءَ طرح سڃاڻون ٿا. تون مهاموهڻي مايا آهين. پر سچ ٻڌاءِ ته تون شپ ڪرمي آهين يا ڪپ ڪرمي ۽ هتي ڇو آئي آهين. توکي ڪنهن موڪليو آهي يا پاڻهي آئي آهين؟ کولي ٻڌاءِ، نه ته توکي اڄ ڏنڊ ڏينداسون.

مايا گهٻرائجي ڪنهي ڇوڻ لڳي ته هي پريو مان ڪپ ڪرمي مايا آهيان. لادر ديونا مون کي موڪليو آهي ته سنت جي پريڪيا وٺي اچ ته ڇا جي لاءِ ٿو اهڙي ڪنن ٽپسيا ڪري؟ سو مان لادر جي آگيا پائي آئي آهيان. ٻيو جيڪي پڇڻو هجي سو جلد پڇو، مان توهانجي پگتي، وٽراڻ، ٽپسيا جي شڪتي اڳيان بيهي نٿي سگهان. تنهن تي مهاراج جن مايا کان هي سوال پڇيا:-

وٽراڻ ۽ وويڪ ٿي نريءَ آهي. ستگرو مهاراج جن اهڙي طرح نريءَ رهڻ لڳا. ستگرو مهاراج جن جي ورڻي وٽراڻ ۾ آتم ڌيان ڪرڻ سان آتم روپ ٿي ويئي هئي. پيانڪ جانور ڏسي دل ۾ چولدا هئا ته هنن ۾ ته منهنجو آمارام آهي. ڪنهن مهل ته جانور والد ڪري هليا ويندا هئا، ته ڪنهن مهل اڳيان چپ ڪري ويهي رهندا هئا. ستگرو مهاراج جن ته پنهنجي مڙج مستيءَ ۾ هوندا هئا. ڏينهن ڏينهن ستگرو مهاراج جن جي ورڻي آتم پد ۾ اسٽ ٿيندي ويئي. اهڙي پرڪار ستگرو مهاراج جن پنهن جو وقت آند ۾ گذارڻ لڳا.

هوڏانهن جنهن ڏينهن مهاراج جن پريات جو گهر مان لڪتا، سو سارو ڏينهن مائٽا ڪرشنا ڪين ڏٺو پر هو رات جو به ڪين آيا. تڏهن ٻئي ڏينهن صبح جو سوير پاڻي ٽهلام ۽ ڪي ستسنگي سندن ٻولا ۾ لڪتا. باغ گهميا، ٻيلا گهميا، رستا ٽريا، لهرون ٽريا، درياه شاه ويا ۽ پنج ڏينهن لائين ڳولها ٽولها ڪيائون پر پتو ڪونه پيو.

مائٽا ۽ سڀئي ستسنگي ڏاڍو اداس ٿي پيا. گهر جو وهنوار ۽ کاٺ پيٽ ۽ پلجي ويس، ننڊ ڦٽي پين. رات ڏينهن اڪيون ڪٽي پيا لهارين ته ڪڏهن ٿا مهاراج جن درشن ڏين. سڀ وياڪل گذارڻ لڳا. هوڏانهن ستگرو مهاراج جن ڪٿيا ۾ يوڪ تب ڪري رهيا هئا. هڪ ڏينهن پريات جو ۴ بجه اٿي ڏندڻ اُڻان ڪري ڪٿيا ۾ پدم آسڻ بڌي من ڪي سڙڪير ڪري سماديءَ ۾ اسٽ ٿيڻ لڳا. اڃا پوري سمادي ڪانه لڳي هئي ته گهگهڻ جو مدر آواز ٻڌائون. دل ۾ ويچار ڪيائون ته گهگهڻ جو مها سندر مدر آواز هن وقت هن ۾ ڪٿان آيو. سندن سمادي ڪلي پيئي. اڪيون ڪولي آواز

جهنگل جي بهاري ڏسي ڪلاڪ کن لائين ستر ڪري موٽي
 اچي ڪٽيا ۾ ويهي نام جو پڇن ڪرڻ لڳا. روز صبح جو
 اشدان ڪري، ڦل کائي پاڻي پي ڪنهن مهل پڇن ٺاهي
 ڌيري ڌيري پيا ڳائيندا هئا ته ڪنهن مهل سماڌي لڳائيندا
 هئا. شام جو ڪلاڪ کن درياھ جو ڪناري وٺي جهنگل جو
 ستر ڪندا هئا. انهيءَ وقت ستگرو مهاراج جن وٽراڻي جي
 مستي ۾ مست هوندا هئا جو رات جو گذر بگهڙ، خوفناڪ
 جانور آواز ڪندا هئا ڪنهن مهل ته مهاراج جن جي ڪٽيا
 ٻاهران اچي کيڏيندا هئا پر ستگرو مهاراج جن سدائين وٽراڻي
 ۾ لڙي رهندا هئا.

ڪوٽ

ڀوڳن ۾ روڳه پڻ - سڪون وشي ڪٽ پڻ
 ڌن منڌي پڻ ڀوپ - چور ڪي رهت هڻ
 داس ۾ سوامي پڻ - ڄڻ ۾ رڀو پڻ
 پڻ ڪل بيج ليڇ - ناري ڪو مهت هڻ
 مان ۾ هان پڻ - ڳئون ۾ ڳلان پڻ
 ڪاڀا ۾ ڪرنت پڻ - پيم سروگت هڻ
 نريٽ ويراڳه اک - ڌرو لروس وويڪ
 ڳايو مٿن انيڪ - اب ٿاڪي ميري مت هڻ.

ارڻ - دلڀا جي وشڻ ڀوڳن ۾ سرڀر جي روڳه ٿيڻ جو
 ڊپ آهي. وڃوڳه جي ڊڪ جو ڊپ آهي. لوڪر ڪي سين
 جو ڊپ آهي. جيت ۾ هار ۽ دشمن جو پڙ آهي. وڏي ڪل
 ڪي ليڇ استريءَ جو ڊپ آهي ته مٿان ڪل ڪي داغ لڳائي
 ڇوڏي. مان ۾ اُڀمان جو ڊپ آهي. ڳوان ڪي مورڪ جو
 ڊپ آهي. سرڀر ڪي مؤت ۽ بيماريءَ جو ڊپ آهي. اهڙي
 ريت ساري سنسار جي پڌارتن ۾ ڊپ سمايل آهي پر هڪ

ڀاڱو پهريون - باب ۳

ستگرو مهاراج جن رات ڏينهن ماڻهن جي ڀيڙ ڏسي هڪ
 ڏينهن پريسات جو ۴ بجه آنگوڇو لوڻو کڻي گهران اڪتا ۽
 درياھ تي اشدان ڪري ويهي ويچار ڪيائون ته ڪجهه وقت
 ڪٿي اڪالت جو آند وٺجي . اهو پڪو سنڪاپ ڪري
 درياھ جو ڪنارو ڏيئي هلندا ويا . ٻي ٽي ميل پنڌ ڪيائون .
 درياھ جي ڪناري تي هڪ سندر اڪالت جي جڳهه ڏسي
 ٻي چؤ طرف ٺهاري لڳا . ٽن طرفن کان سهڻا آئين ، چمن ،
 ٻيرن ، لياريون ، هيون جا وڻ ، گلن ڦلن سان ڀريل نظر آين ،
 چوٿين طرف کان درياھ شاه پنهنجي گمبيري ۽ شائبي سان
 وهي رهيو هو . ڏکڻ کان ٿڌي ۽ سڳند واري هير ڌيري
 ڌيري لڳي رهي هئي . اهو سندر رمڙيڪه نظارو ڏسي ،
 جتي شيشمر جا ٻي وڻ پاڻ ۾ مليل هئا ، اتي ڪاٺيون ،
 ڪڪ پٺن گڏ ڪري هڪ جهوپڙي بڻايائون . انهيءَ جهوپڙيءَ
 ۾ واريءَ جو ٻه سوا ٻه فوٽ تلهو ٺاهي ، ٿلهي تي ويهي
 پنهنجي آڻر سرويپ جو چنن ڪرڻ لڳا . اهو سارو ڏينهن
 ورت رکيائون ۽ ٻئي ڏينهن صبح جو درياھ شاه تان اشدان
 ڪري وٺڻ جا ڦل ڦول کائي ، درياھ تان پاڻي پي جهوپڙيءَ
 ۾ اچي بندر آسڻ ٻڌي سماڌي لڳائي چت جي ورتي
 پنهنجي آڻر سرويپ ۾ اسٽ ڪيائون . اهڙي طرح اهو ڪاپ
 سماڌيءَ ۾ اسٽ رهيا . شام جو ڌيري ڌيري سماڌي کولي
 اتي جهوپڙيءَ کان ٻاهر اڪري درياھ جو ڪنارو وٺي
 ٽيهڙا لڳا . هڪ پاسي درياھ ، ٻئي پاسي کان مهاڻندڙ

ڏانهن ويا. تنهن کانپوءِ مون کي ڀتو پيو. اڄ مان انهن کي
ساد ڪري روئي رهيو آهيان. اهڙي طرح اهي منش پوءِ
ڀڄتاڻي اوتارن، رشين مينن مهاتمان جي سماڏين ۽ مندرن
جي پوڄا ڪري ڦل پائيندا ايترو ڇڏي

تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن ستسنگ ڪرڻ لڳا. پر پوءِ
جي مايا جي پربل شڪتي جي وارنا هلائي ڇڳياسن کي
اڀڀڻ ڪرڻ لڳا.

راڳه جو ڳه

راهه - پر بل هٿ ۾ هر ڪي مايا - جسني سڀ ڳه ڇيو ڀلايا .

۱ - ڪيتي شبد سپر ش پر بانڌي - ڪيتي روپ رسن پر ساڌي ،

ڪيتي گند ڪي ڀڄ ڳلايا .

۲ - ڪيتي ڪام ڪروڙ پر جاري - ڪيتي لوپ هوهر پر ماري ،

ڪيتي لوهه ڪي سنڌ بهايو .

۳ - ڪيتي يوگي پنڊت ڳياڻي - ڪيتي ٽپسي ٽياڻي ڌيالي ،

ڪيتي منور خاڪ ڀلايا .

۴ - ڪهي ڏيهون ان سب ڪولون - ڪوئي ان سي ورلاڇوٽا ،

جس ني گور ڪر پا چرن ڌيايا .

اهو ڀڄن ارڻ سميت ڳاڻي ستسنگ سمايت ڪيائون .

ساري سنگت پاو پر ساد وٺي گهر وٺي . اهڙي طرح مهاراج جن

نت ليم سان هر روز ستسنگ جي مڙج لڳائيندا هئا - ٻنهي

شهرن جي ڪيترن ماڻهن ، ڀائرن جو پريم سرڌا وشواس

وڌندو ويو . جيڪي ٻاوا ٻائڻ ۽ شهر جا ماڻهو پر خلاف هئا

سي به ائين پريمي ٿي پيا .

آهي ۽ گهڻو ڪري هفتي کن ۾ ساڳي جاءِ تي وڃي وهندو.
اهي اوتاري پرن جون شڪتيون آهن. انهن مهائنا پرن
کي وڏي ڀاڱي وويڪي پرن ڏسي سرڌا سان شيوا ڪري
پنهجو اُڌار ڪري مڪتي ڦل پائين ٿا. گهڻا ته اڳيائي
اوويڪي جيو جيئري، اوتاري رشين منين مهائنائن مان ڪوبه
لاپ پراپت نه ڪري سگهندا آهن. اُتو انهن کي گاريون
ڏيندا آهن ۽ ڪلائون ڪندا آهن ۽ اُليڪ ڊڪ ڪشت ڏيندا
آهن ۽ پوءِ انهن مهاپرن جي اُتترڌان ٿي وڃڻ کان پوءِ
اهي موڙهه اڳيائي منس پشچاتاپ ڪري روئي پاڻ کي
نديندا آهن.

ساوک - پاڙي ويڇ هٿام - ٿا مُون مَور نه پڇپيا،
تنهان پوءِ پيام - هوري سَراڪين ۾.

ارڻ - پنهنجي پاڙي ۾ وڏا ڊاڪٽر هئا ۽ مان تمام
روئي بيمار هيس پر مان انهن ڊاڪٽرن کي نه ڏسي سگهيس،
جو منهنجي اکين ۾ گرميءَ سبب ڦلا پئجي ويا هئا ۽ مون
ڪوبه علاج نه ڪرايو پر جڏهن اُهي ڊاڪٽر مون وٽان لڏي
ويا تڏهن مولڪي انهن ڊاڪٽرن جو قدر پيو ۽ تڏهن مان
روئي لڳس.

سڌافت - هي اڳيائي جيو چوي ٿو ته جيسين اوتاري
رشي مني، سنت مهائنائون منهنجي پرن ۾ مون وقت هئا ۽
مان تائين ڪليشن ۾ ترشنا جي روڻ ۾ روئي ٿيو پيو هوس
تيسين منهنجو چت ڊڪي ٿي چنتائين ۾ پٽڪي رهيو هو ۽
رات ڏينهن مون کي آرام ڪونه هو. پر مان پنهنجي اُلتا
ايمان جي ڪري اُتڌو ٿي ڏسي نه سگهيس. پنهنجي من
جي روڻ مٽائڻ لاءِ آتري گيان جي دوا انهن کان ڪين ورتي.
جڏهن اُهي سنت پرن اُتترڌان ٿي پنهنجي اُلتاسي وطن

جن ڪرشن ڀڳوان جمن جي ڪناري تي بهي مري
 وڃائيندو هو، برجواسي، پسون، پنڇي، جڙ چيٽن سڀ
 پنهنجي سڌ ٻڌ ڀلائي، مريءَ تي مست ٿي ويندا هئا، تنهن
 ئي ساري سنگت ستگرو مهاراج جن جي ڀڄن روپي مري
 ٻڌي گهر بار، سارو سنسار ڀلجي، مڙج ۾ اچي، جتي سو
 نتي لائين ته مست ٿي ويو جنهن مورتون پٽ تي اسٿت
 هونديون آهن. ڪنهن کي به وقت جي خبر ڪانه پيئي جو
 مٿان اچي شام ڄام لڳا. مڪي پرين هل آهستي اُٿي گوال لال
 کي ڏيري ڏيري چوڻ لڳو ته شام ٿي ويئي آهي، ڀوجن
 تيار رکيو آهي. نندن، وڏن، ٻارن کي بک به لڳي آهي.
 سو توهان مهاراج جن کي اشارو ڪريو. گوال لال موقع ڏسي
 ستگرو مهاراج جن کي چيو ته سائين مڪي صاحب جن چون ٿا
 ته تمام دير ٿي وئي آهي ۽ ٻارن کي بک لڳي آهي.
 ايترو ٻڌي ستگرو مهاراج جن چيو ته برابر دير ٿي وئي
 آهي. اسان کي به ڀڄڻ جي
 توهان به ڪونه ڏاڍا

لڳا. مهاراج ليڪراج واپس وڃايو، واحد بخش ۽ آسو سوناري
 دلا ۽ مهاراج هوندلداس باجو، پاڻي جينارام طبلا وڃايا.
 ستگرو مهاراج جن پير جي مستي ۾ اُٿي بهي ٻانهن مٿي
 کڻي مدر سر سان هي ڀڄن آلايو، ساري برهماند ۾ هي مدر
 آواز ڄاڻجي ويو.

ڀڄن پيروي

ٿل - سچن جو دؤل ۾ درياه شاه آهي -

راجا رانول راڻ ظاهر پير زمين تي سو مالڪ پيرواهه.

۱ - پار برهم مان چل ٿيو پيدا -

ننهن مان ٿي ڌرتي، ڌرتيءَ مان ٿيا گل ڦل ميوا،

باغ بڻيا بستي، باغ گهمي گزارد اوسين - عجب چڙهي مستي،

چؤراسي لک جوڻين سو ساندول ڏي ٿو شاه.

۲ - درياه شاه جي در جا آهن - چار ئي ورڻ پڙجاري -

ديوي ديوا ڪن ٿا شيوا،

شرڌا سان سد واري -

دنيا جي سڀ ديسن جا ٿا پوچن سر ۽ ناري،

باري جوئيون، گل ڦل چاڙهن - ڇت ۾ ڌاري چاهه.

۳ - سوين هزارين اچن سوالي - سڀ جا ڪارج ڪري -

پلڙ پير سان پائين جيڪي تن جي جهول پري،

آس وندن جي آس پڄائي - ڊڪڙا درد هري -

بڏلن جا ٿو پيڙا ناري - هيٺن جو همراهه.

۴ - لرم لرم تهنجو جيڪي چاهه رکي چوندا -

جڻه جڻه جهولي لال اڏيرو،

لاڻا اڃا وندا - دؤل ۾ جي ڪرپا سان سڀني پار وڃي بوندل،

ڪٿي ٿيئون سو ڪامل آهي - بي واهن جي واهه.

برسات بند آهي ۽ آسمان به صاف لڳو پيو آهي.

مڪي صاحب صبح جو اُٿي يگيه هون جي تياري ڪرائي.
 به چار پننچ ساڻ وٺي سترگو مهاراج جن وٽ آيو ۽ پيرين پئي
 چوڻ لڳو ته سائين يگيه لاءِ سڀ بندوبست ڪري آيا آهيون.
 هاڻي ڪرپا ڪري توهان هلو. اهو ٻڌو مهاراج جن سڀني
 سمن مهاتمان ۽ مهمانن کي ساڻ وٺي، مڪي پننچن سان گڏجي
 درياه شاه تي آيا ۽ هون شروع ڪرايائون. تمام گهڻي خلق
 اچي وئي هئي. سترنگ شروع ڪرايائون. پهرين ڪندوءَ جي
 پگتن ملي سترنگ ڪيو. پوءِ شاه جي ڀٽ مان پگت چيتارام،
 ڪرشن داس، مهاراج ليڪراج، پگت روپو ۽ ٻيا ڪيترا پرياهي
 اوچتو اچي اڪتا.

سترگو مهاراج جن پگت چيتارام کي چيو ته ڏاڍو چڱو ٿيو
 جو موقع ٿي آيا آهيو. هاڻي توهان پنهنجي منڊليءَ سميت
 ڪلاڪ کن سترنگ ڪريو. آڳيا پائي پگت چيتارام،
 ڪرشن داس ۽ مهاراج ليڪراج سترنگ ڪرڻ لڳا. پگت
 چيتارام پراتنا جو ڀڄڻ ڳائي چوڻ لڳو ته اسان اتي گهڻن
 ڏينهن کان پئي ٻڌو ته پننچن وري مهاراج جن سان جهڳڙو
 شروع ڪيو آهي. اها به خبر ملي ته درياه شاه ڪندوءَ شهر
 کي پائيندو پيو اچي. تڏهن رات سڀني پاڻ به صلاح ڪئي
 ته هلي سترگو مهاراج جن جو درشن ڪري اچون. هتي شهر
 به اچڻ شرط ٻڌوسون ته سڀئي پننچ مهاراج جن کي وٺي
 درياه تي يگيه ٿا ڪرائين. سو هتي هيءَ هُج ڏسي ڏاڍو
 خوش ٿيا آهيون. مهاراج جن سڙو شڪتياڻ آهن. درياه
 شاه کي پري لاهڻي ڇڏيندا، ايترو جو وري ڪندوءَ جي شهر
 به ڪين ايندو. ايترو چئي پئي ڀڄڻ ڳائي بس ڪيائون.
 تنهن کانپوءِ سترگو مهاراج جن بڪتارو کڻي سترنگ ڪرڻ

۽ اچلي اهڙا ته ڪٽڪاٽ ڪري پئي گجتي جو پاڻءَ نه ڪا
برڪت اچڻ واري آهي. وڌيڪ توهان ڄاڻي ڄاڻڻهار آهيو.
اسان جي اوگڻن ۽ ڏوهن کي نه ڏسي پنهنجو بروڌ ڄاڻي
لڄ رکڻ.

پريمين جي پراڻا ٻڌي ستگرو مهاراج جن چيو ته پگوان ڇا
عجيب رنگ آهن. پگوان جي گت ڪوبه ڄاڻي نٿو سگهي
نه جو امان ڪيو اٿس. پر پنهنجو ڌرم آهي پراڻا ۽
پرشارت ڪرڻ.

ساوڪ - پرشارت پڻ پراڻا - دونو ساڌن سار،
ڪهڙي ٺيئون جن کي ڪيٽي -

هووي جڏهن جڏڪار.

پرشارت ۽ پراڻا جن ويدن، ڇهن شاسترن ۽ سڀني
گرنتن جو سار يعني ٽٽ آهي، جن جي ڪرڻ سان ٺهڻي
لوڪن ۾ جڏهن جڏڪار ٿي وڃي ٿي. تنهن ڪري هيٺ هتي
ايشور کي پراڻا ڪريون ٿا ته سڀاڻي صبح جو هلي درياه شاه
ٿي يگيه ڪڇو، جنهن ۾ هون ۽ پندارو ڪڇو. جن سڀني
برهمن، ساڌ، فقير غريب مسڪين ۽ اُلمات کائي خوش ٿين.
ستسنگ ڪري پلو پاڻي سڀ گڏجي درياه شاه کي پراڻا
ڪنداسون. مهاراج گڏاري راء کي هون لاء چئي ڇڏيو.
ٻاوي شتورن ۾ سوچنا ڏيئي ڇڏيو ته مائي پاڻي درياه تي
اچي يگيه ۾ پاڻي وٺن. ٻيو ڪوبه ڀڄ نه ڪريو.

صبح جو درياه شاه جي ڪناري تي شاميانو هڻائي يگيه
هون جي سامهون ڪئي ڪڇو جنهن ۾ ٻه صبح جو هون
شروع ٿي وڃي. ستگرو مهاراج جن جي آڻيا ٻڌي سڀني
پڇيڻي جاءِ تي وڃي تياري ڪرڻ لڳا.

پريات جو ستگرو مهاراج جن اُتي ٻاهر نڪري ڏسن ته

مٿي ڪنڀان. ڏنڊ وغيره جي رت ڪري پئي ۽ بهال ٿيو ته
سنت جي شرن وانجي.

مڪي صاحب ٺهڻي کي چيو ته سنت وٽ وڃي اُڌاس
ڪر ته پئنج اچن ٿا. اوهين ڪرڻا ڪري جاءِ تي ههڙو.
پنڀان ساري پئنجاحت پرشاد ڪٿي ستگرو مهاراج جن وٽ ويٺي.

ستگرو مهاراج جن سڀني کي وڏي آدرستڪار سان ويهاري
پڇيو ته ههڙي برسات ۾ ڪئن آيا آهيو؟ تنهن تي مڪي،
سيٺ موٽيرام ۽ سيٺ آئلداس، پيرومل، گوپالڌاس، چلداس،
بابو راجهورام اُٿي هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته سائين خيرون
ڪهڙيون آهن. ايشور جي مايا اهڙي پرڀل آهي جو ڪرشن
ڀڳوان ڪيترن دفع مانا کي پنهنجو چتر ڀڄ سڙوڻ ڏيکارڻو
۽ ٿيئي لوڪ وات ۾ ڏيکاريا ته به مانا ڀڳوان جي مايا ۾
ڀلجي ويئي. ڀڳوان کي سڃاڻي نه سگهي ۽ چوڻ لڳي ته
ڪرشن منهنجو پٽ آهي. تهڙي طرح هي پريو، توهانجي
مايا به اهڙي ته پرڀل آهي جو اسان کي هر گهڙيءَ ڀلائي
تي ڇڏي. اڳ ۾ به توهان پنهنجي شڪتيءَ سان ساري شهر
جي رکيا ڪئي هئي. پر اسان اڳيان جي ڪري ڀلجي توهان
کي سڃاڻي نه سگهياسون ۽ وري ڀيا توهان سان جهڳڙا
ڪريون. هاڻي اسان سڀيئي توهانجي شرن ۾ آيا آهيون.
اسان کي معافي ڏيو. اسان تي اهڙي ڪرڻا ڪريو جو آئينده
توهانجي مايا ڀلائي نه سگهجي ۽ اسانجي شرڌا، پُڙيم ۽ وشواس
وڌندو رهي. جئن ڪرشن ڀڳوان دواپور ڀنگ ۾ گوروڌن
پرڀت ڪٿي پنهنجي برجواسين جي رکيا ڪئي هئي تنهن توهان
به اُٿي شهر کي تباهيءَ کان بچايو جو هڪ پاسي درياه شاه
شهر کي پاڻي رهيو آهي ٻئي پاسي اندر ديونا ڪوپ ڪري
آيو آهي. ڪيترن ڏينهن کان لڳاتار برسات وڌي رهي آهي

بيماري ۽ ستگرو مهاراج جن جي ديا ۽ ڪلا جي يادگيري
ڏياري ڇيو ته وري به وٺائين ٿي ڪم ٿيندو تنهن ڪري
هلي سندن شرن وٺجي. مگر مهاراج گرزاري رام، پائي
ڪلياڻ داس، ڪرمون مل ۽ پائي ستراداس چوڻ لڳا ته
سنتن کان معافي وٺي شرن پٽون؟ تنهن کان ته ٻڌي وڃي
مرڻ چڱو آهي. اسان جو اهو ويچار آهي ته هالن ڏانهن ڪو
ماڻهو موڪلي اٿان ويهه پنڇويهه ميل گاڏيون گهرائي بار ۽
سامان سڙو روانا ڪريون.

اهو ٻڌي پائي آڻلداس ۽ ٻاٻو ريجهو رام اٿي ڇيو ته
هنن سڀني جو مغز جاء ڪونهي، جو چون ٿا ته بار بچا ۽
سامان هالن روانا ڪريو. پهرين ٻاهر ته اڪري ڏسو ته برسات
پرلڳ ڪال ڪري ڇڏيو آهي. بزارين ۽ گهٽين ۾ ڪيڏو
ٻاڻي پيو وهي ۽ ڪئن پيون ٿيون وهن. پڪ ڪري ڄاڻو
ته ههڙي برسات ۾ اڪري ڪونه سگهيو. درياه شاه به
ڪن ڪلاڪن ۾ شهر ۾ ڪاهي ايندو. تنهن ڪري سڃاڻپ
ٿيو. سنتن جي شرن وٺڻ کان سواءِ ٻيو ڪو حيلو ڪونهي.
اهي ڳالهون پئي ٿيون ته مڪيءَ جي باغ جو ڪمدار ڊوڙ ٿيو
ڊوڙ ٿيو پنهنجا ۾ اچي مڪيءَ کي چوڻ لڳو ته سائين
درياه شاه وڌيري جي باغ جو آڏ پائي ويو آهي، هيٺ
پنهنجي باغ کي پائي رهيو آهي. هڪ اوڏو بڙ جو وڻ
۽ ٻئي ٻيا وڻ به ڪيرايا اٿس. درياه شاه اهڙي ڳچوڳوڙ
سان اچي ٿي رهيو آهي جو پاره ته اڄ رات جوئي
هو تيرام جون مشينون ۽ سڄو شهر پائي ويندو. مڪي صاحب
۽ سڀئي پنهنجي ڪمدار جي ڳالهه ٻڌي گهٻرائجي ويا. تنهن
کانپوءِ مڪي صاحب چيو ته جيڪي سنتن جي برخلاف ڇڏن
سي هٿ مٿي ڪن. صرف سيٺ موٽيرام ۽ ٻائيٽن ٻاون هٿ

مان اڄ صبح جو ڏسي آيو آهيان ته درياه شاه شهر جي حدن تي پهچي چڪو آهي. ڏسو ته برسات به ڏينهنون ڏينهن زور سان پئجي رهي آهي. تنهن ڪري اڄ ئي شام جو پنهنجا ڪٺي ڪري ڪا صلاح ڪريو ته ڇا ڪرڻ گهرجي. مڪي صاحب ٺهليءَ کي آڳيا ڪئي. ٺهليو ٻنهي شهرن ۾ ٻڌائي آيو ۽ شام جو ۴ بجي پنهنجا گڏ ٿي.

مڪي صاحب چوڻ لڳو ته پاڻرو، هڪ پاسي لڏڻ ڏوٽا ڪوپ ڪري آيو آهي جو هفتي کان لڳاتار برسات پئي پوي. هر روز شهر ۾ ڪڇيون جايون پيون ڪرڻ ۽ ڪيترو چوپايو مال به مري رهيو آهي. ٻئي پاسي درياه شاه جي به گهري ٿي رهي آهي. هاڻي اهڙي صلاح ڪڍو جنهن ۾ شهر جو بچاءُ ٿئي.

سينٽ چيلڊاس چوڻ لڳو ته پڳت صاحب جي شرڻ وٺو ته ڇٽ ڇٽ ڪار ٿي وڃي. ٻيو ڪو به بچڻ جو رستو ناهي. جي اڃا به نه هجي ته ڏکي ٿيندا. تنهن ئي ڀائي پاڳاروار، ڀائي ڪيول رام، ٽيڪومل، بضرارام چوڻ لڳا ته اسان سندن ڪيتري شڪرتي ۽ گهڻي لپاڻون ڏنيون آهن. هن زبان تي طاقت ڪانهي جو اسين ورتن ڪري سگهون. توهان سڀئي ٻنڌيمان آهيو، ايترو ته ويچار ڪرايو به آه ته مائيءَ ڏنا ٿي باقي به آه ستگرو مهاراج جن وٽ ڪونه هئا جو پنگياڻيءَ کي ڏين ها؟ ڇاڻي وائي پنهجي ننڍا ڪرائي آس ته جيئن کين ڪوبه سڃاڻي نه سگهي. سو جي پنهجي شهر ۽ بچڻ جو پلو چاهيو ته هلي شرڻ پئي کائڻ معافي وٺي ڇٽڪار ڪرايو. رڳو ستگرو مهاراج جن جي درياه شاه تي هلڻ جي دير آهي. وڌيڪ توهانجي مرضي.

پڳت ڏيارام ۽ سينٽ گوپالڊاس به پنهنجن کي ڪالڙا جي

هاڻي هڪ طرف کان درياھ پائيندو اچي ته ٻئي طرف کان
ٻن ٽن ڏينهن کان لڳاتار برسات به زور شور ۾ ٿي رهي
آهي ۽ بجلي ڪڙڪي رهي آهي. پاڻو ريجهورام چوڻ لڳو
ته روزانو بهراڻو ڪٿي هلي درياھ شاهه تي ٻڌو پايو ته جڳڪار
ٿئي. ٻيو ڪوبه چارو ڪونهي. تنهن تي سڀيئي پنهنجي چوڻ
لڳا ته اها ڳالهه ٺيڪ آهي. ٻئي شيواڌاري وڃي بهراڻو تيار
ڪن ته پوءِ ساري پنهنجا به بهراڻي سان گڏجي درياھ شاهه
تي ٻڌو پائيندي. شيواڌاري وڃي ڪر ڪي لڳا.

تنهن کانپوءِ مڪي صاحب چيو ته هاڻي ٻڌايو ته پڳت صاحب
لاءِ ڪهڙو فيصلو ٿا ڪريو. سيٺ مونيرام چوڻ لڳو ته فيصلو
نه ٿيو ٻيو آهي باقي انهيءَ ڪي عمل ۾ آڻيو آهي. مڪي پرين هل
چيو ته ڪوئي فيصلو ڪونه ٿيو آهي، باقي عمل ڇا جو؟
هيٺي منهنجو به اهو رايو آهي ته حال في الحال اها ڳالهه اتي
چڏي ڏيو. ڏسو ته درياھ شاهه ڇا ٿو ڪري. سڀاڻي ٻيو
پست هالن ۾ ڇاچي ڪري درخواست ڪري ڇڏيو. پوءِ
جڏهن ايشور بڻايو.

تنهن کانپوءِ سڀيئي پنهنجي چئنيون ڪٿي بهراڻي سان گڏجي
درياھ شاهه ۾ بهراڻو پروان ڪري، ٻڌو پاڻي پنهنجي
مٿي آيا. اهڙي طرح ٻئي ڏينهن سڀيئي پنهنجي بهراڻو ڪڍي
ٻڌو پاڻي ايندا هئا.

هڪ ڏينهن پڳت باسري رام مڪي صاحب کي اچي
لڳو ته مڪي صاحب! پڳوان جو هي عجب رنگ ته ڏس
جڏهن بيراڻا ڪڍي درياھ شاهه کي ارداسون پيا ڪريو
ڪرنا ڪري پٺتي هڻي وڃن تنهن پاڻ اڳتي پائيندو پيو
شايد درياھ شاهه ائين ٿو سمجهي ته پنهنجي روز اچي مو
ڙهين ٿا چون ته درياھ شاهه ڇڏي اڳتي هليو آڇ. مڪي صاحب

ڪٿي آگني تي شهر جلائي، ڪٿي درياھ ٽي مستيءَ ۾ اچي پيو پاڻي. اهي سڀ سندس ليلائون آهن. پاڻ سڀني کي ساڳي ٿي ڏسڻو آهي. ستسنگ سمايت ٿيو. ساري سنگت پاڻ پراساد وٺي پنهنجي گهر ويٺي.

تنهن کانپوءِ ڀڳت شيوڪرام ۽ ڀائي ٿهلام سڀني کي چيو ته جيئن اسان ڏسي آيا آهيون ته درياھ هٽندو ڪونه، ضرور ڪنڊو ڪي پائيندو. پوءِ سائين ٽپڙ ڪٽڻ ۾ تڪليف ٿيندي. انهيءَ ڪري صبح جو سامان ٻڌو ته شام جو هتان لڪري شاه جي پٽ هاجي. ڀائي ٿهلام چيو ته اها ڏاڍي سٺي صلاح آهي، ٽپڙ ٻڌڻ گهرجن. ڀائي ويسرام چيو ته اسان به اڳ ۾ ئي اهو خيال ڪري رهيا آهيون. شهر جا ڪي ماڻهو ٽپڙ پيا ٻڌن، اسين به صبح جو ٽپڙ ٻڌنداسون. سڀ سامان اُماڻي ٿا ڇڏيون، باقي کائڻ پيئڻ لاءِ باسٽ ٻرڻ رکون ٿا، جيئن پوءِ لڪرڻ ۾ تڪليف نه ٿئي. اهو ٻڌي ستگرو مهاراج جن مشڪي چوڻ لڳا ته ايترو گهٻرايو نه. هيءَ به پريو ڪي لڀلا ڏسڻ گهرجي. پنهنجو گهر نه تمام ڀڄاڙيءَ ۾ آهي. پهرين ته پيو سڄو شهر آهي پوءِ به جي هروڀرو درياھ شاه جي اها مرضي ڏٺيسون ته توهان کي ٻڌائينداسون. حال شانت ڪري ويهي رهو، خيال نه ڪريو. ستگرو مهاراج جن جا اهي وڃن ٻڌي ڀائي ٿهلام ۽ ٻيا چوڻ لڳا ته ڇڱو ڀلي هڪ اڌ ڏينهن لنگهي. ڏسون ته ڇا ٿو ٿئي. تنهن کان پوءِ سڀيئي روئي کائي آرامي ٿيا ته برسات به زور سان پون شروع ٿي. اڳاٽار برسات وسندي رهي.

ٻن ٽن ڏينهن کانپوءِ وري هڪ ڏينهن پنهنجا ٻه مکي صاحب اُٿي چيو ته پاڻرو اڄ منجهند جو اسان کي هڪ پريمي اچي ٻڌايو ته درياھ بلڪل زور شور سان پائيندو ۽ پيو اچي

ڀاڻي آئلداس چيو ته اڄ رات درياھ شاھ جو بهراڻو ڪڍي
 اچي پلڙ پايون ته ڪا جٽڪار ٿئي. تنهن کان پوءِ ٻئي پنهنج
 چوڻ لڳا ته پائرو، پاڻ کي هتي آڻي آڌ ڪلاڪ مس ٿيو
 آهي ته ڏسو ته درياھ ڪيترو نه پاڻي آيو آهي. جي اهڙي
 تيز رفتار سان آيو ته سپاڻي شهر ۾ پهچي ويندو. اهو ڏسي
 مڪي صاحب بابي ريجهورام کي چيو ته هاڻي هلي بهراڻي
 ڇو بندوبست ڪريو. ٻنهي شهرن ۾ هوڪو ٿا ڏياريون ته
 شام جو ه اجه سڀ بهراڻي سان گڏجي درياھ تي هلن.
 پنهنجا سپاڻي شام جو ه اجه ٿا رکون.
 ساري شهر ۾ درياھ شاھ جي پاڻ جو هراس پئجي ويو.
 شام جو ٻنهي شهرن جا ڪيترا ماڻهو بهراڻي سان گڏجي ڇيڇون
 هڻندا نچندا درياھ شاه ۾ بهراڻو پروان ڪري پلڙ پاڻي
 موٽي پنهنجي گهر آيا.
 ان ڏينهن ستنسنگ ۾ پريمي مهاراج جن کي چوڻ لڳا ته
 هي پريو، توهان ته هر روز درياھ تي وڃو پيا. ٻڌايو ته
 شهر جو ڪهڙو حال ٿيندو. اسان ته ڏسي گهٻرائجي ويا
 آهيون. سمجهون ٿا ته شهر باقي ڪي ٻئي ڏينهن مهمان
 آهي. هاڻي ڇا ڪريون. ٽپڙ ٽاڙي ۽ ٻار ٻچا ڪٿي ٻئي
 هنڌ ڇڏي اچون، يا شالت ڪري ويهي رهون. ڄڻ آڳيا
 ڪريو، تنهن ڪريون.
 ستگرو مهاراج جن فرمايو ته ڀڳوان مڙيوئي چڱي ڪندو
 توهان گهٻرايو نه، شالت ڪري ويٺا رهو. پريمين کي دلدار
 ڏيئي ستنسنگ شروع ڪيائون. چيائون ته ڀڳوان جي
 اُڀرمار آهي جنهنجو ڪوئي آلت ڪونهي. پنهنجا ڪيل
 بڻائي وري پاڻ ڏسي ڪٿي خوش ٿيو ٿئي ڪٿي رو
 ٿيو، ڪٿي بادل ٿي برسي، ڪٿي هوا ٿي وڻن کي جهولا

ڪٽ ڦٽ جي ڪري ڪوبه خيال ڪونه ڪيو آهي. هاڻي پڳت جي معاملي جو هڪڙو فيصلو ڪريو ته پوءِ صبح جو گڏجي درياھ تي هلي ڏسون ته ڇا آهي. پڳت جينارام چوڻ لڳو ته پنهنجن جي گھڙائيءَ جي راءِ اها ئي ڏسجي ته ساڌن تي ڏاڍو نه وجهجي ۽ نه کين رٿائجي پر جي ڪن ٿورن ماڻهن جي راءِ تي فيصلو ڪرڻو اٿو ته پوءِ سڀني پنهنجن کي گڏ ڪرڻ جو ڪوبه ضرور ڪونهي. اسان اڄ کان پوءِ آلهيءَ باري ۾ پنهنجا پٽ ڪونه اينداسون.

مڪي صاحب اُتي چوڻ لڳو ته هينئر ميٽر درخواست ٿيا ڪريون. وري سڀاڻي شام جو پنهنجا پٽ ڪٿي ٿيندي. صبح جو سوير هتي اچڻو ته درياھ شاھ تي هلنداسون.

صبح جو ۸ بجي ڌاري سڀئي پنهنجي مڪيءَ سان گڏجي درياھ تي اچي ڏسن ته مار! درياھ اهڙي زور سان پاڻي رهيو آهي جو ڪنڊوءَ جو شهر ٿوري وقت ۾ درياھ ڪٽي ويندو. اتي سيٺ گوپالڊاس سيٺ مونٽرام کي چوڻ لڳو ته سيٺ، ڪٿن ٿا ڀاڻيون؟ هاڻي مشينون ڪيڏانهن ڪٽي ويندا؟ توهان نه پڳت صاحب کي لڏائڻ جي ٿا ڪريو پر هاڻي ته اول اوھان کي پاڻ لڏڻو پوندو. درياھ کي پهرين اوھان نظر ۾ آھيو. مونٽرام چوڻ لڳو ته ڪهڙي پرواهه آهي، لڏينداسون پر پڳت تي ڏنڊ ضرور وجهنداسون.

مڪي صاحب کين چيو ته اهي چرچا ڇڏي ڏيو. وڏا ماڻهو ٿيا آھيو ته هينئر شهر جي ٻچائڻ جو بار توهانجي مٿان آهي، سوچي آيا سوچيو ته ڇا ڪرڻ گھرجي. سيٺ گوپالڊاس چوڻ لڳو ته چرچا ڪونه ٿا ڪريون پر اسان کي اهو پڪو لڏجڻو آهي ته شهر باقي ٻئي ڏهاڙا آهي. سڀني کي ستائڻ جو نتيجو اچڻو اهو اٿو، جيڪو سڀ ڏسي رهيا آھيو.

ڪوبه سندس در جو پاڻي نه پيئي .

تنهن کانپوءِ پاڻو ٺاڪرگر آئي چوڻ لڳو ته پنهنجو، سين
موتيرام جيڪا ڳالهه ڪئي آهي سا بلڪل نڪ آهي . پگت
تي نه فقط ڏلد رکيو وڃي پر سندس مٿو به ڪوڙايو وڃي
جڏهن آئينده اهڙا ڪم نه ڪري . توهان ڇو نه . هميشه
بيماري ڪالهه اچي پوندي . اڄ اهو پڪو فيصلو ڪري آئون .
پگت باسري رام هٿ مٿي ڪٽي چوڻ لڳو ته ڀائرو، ڪوسوامي
ٺاڪرگر ۽ موتيرام چون ٿا ته پگت صاحب ٽي ڏلد وجهو،
ڇو نه؟ روز روز ڪا بيماري ڪالهه پوندي . سو اهڙي طرح
توهان پگت صاحب کي لڏائڻ جي ڪوشش ٿا ڪريو . پر
پنهنجي جهڳي جي بي ڪا خبر آئون . جنهن ڏينهن کان وٺي
توهان هي ڳوڙ شروع ڪيو آهي تنهن ڏينهن کان وٺي درياھ
شاھ سڌو ڪنڊوءَ ڏي رخ رکي تمام زور شور سان پائيندو
بيو اچي . شهر کان باقي به اڍائي فرلانگ پري آهي . درياھ
شاھ جو جهڙو رخ آهي تنهن مان لائين ٿو سمجهڻ ۾ اچي ته
باقي ٻن ڏينهن جي دير آهي . هاڻي اهو ڳوڙ ڇڏي
صلاح ڪريو ته ڪٿي ٻار بچا هلي وهاريون ۽ ڪن شهر جو
بچاءُ ڪريون . سڀني کي چيو ته ٽپڙ بدن .

اها ڳالهه ٻڌي سڀ حيران ٿي ويا . ايتري ۾ پگت بصر رام
چوڻ لڳو ته ڀائرو، جيڪا ڳالهه پگت باسري رام ڪئي آهي
سا بالڪل سچي آهي . مان پاڻ ڪالهه درياھ شاھ ڏسي آيو
آهيان . هاڻي اچايو هن نساد ۾ وقت نه وڃايو . پنهنجي شهر
جي ڪا ڀڳ ڪريو . تنهن ڪري ستنن جي ڳالهه ڇڏي هاڻي
شهر کي بچائڻ جو اُپاءُ ڪريو . بصر پگت جا اهي اکر ٻڌي
مکي صاحب چوڻ لڳو ته پنهنجو، اها خبر مولڪي به آهي
ته درياھ شاھ تمام زور سان آو پائيندو اچي . پر اسان هن

پنهنجا چوڙ لڳي ته فيصلو وٺڻ ماڻهن جي چوڙ تي ٿيندا
 نه پوءِ اسان غريبن جي وهڻ جو ڪو ضرور ٿي ڪونه آهي.
 ائين چئي ڪاوڙ جي آڻيا ۽ ائين پنهنجا ۾ گوڙ ٿي پيو.
 تنهن تي مڪي صاحب چوڙ لڳو ته پائرو، شائتي ڪري
 هيءُ ڳالهه ٻڌو. هي فيصلو سڀني جي صلاح سان ڪرڻو آهي.
 پر هاڻي گوڙ ٿي پيو آهي تنهن ڪري مان هاڻي پنهنجا چو
 ميٽر درخواست ٿو ڪريان. اهڙي طرح هر روز پنهنجا گڏ
 ٿي ٿي پر ڪوبه فيصلو ڪونه ڪري ٿي سگهيا. ڏريون
 ٿي پيون. هوڏانهن ستگرو مهاراج جن هر روز درياھ تي
 نشان ڪري، پپل جي وڻ جي هيٺان ويهي نام جو پڇڻ
 ڪندا هئا. ڪنهن مهل ۱۱ بجه گهر ايندا هئا ته ڪنهن مهل
 سڄ لٽي اچي ستسنگ ڪندا هئا. اهڙي طرح ٻاريم ۽ وٿراڳ
 جي مستيءَ ۾ مست ٿيندا ويا. جن سانوڻ جا بادل مستيءَ
 ۾ اچي گڇندا آهن تن مهاراج جن رات جو ستسنگ ۾ موج
 ۾ اچي پڇڻ اپديش جي گهڪار ڪندا هئا.

هفتي ڪن کان پوءِ هڪ رات پنهنجا ۾ سيٺ موليرام
 چوڙ لڳو ته پائرو، وڏي افسوس جي ڳالهه آهي جو اٽڪل
 ۱۰-۱۲ ڏينهن پنهنجا ڪندي ٿي ويا آهن پر اڃا ڪوبه
 فيصلو ڪري ڪين سگهيا آهيون. جيستائين توهان ساڌن جو
 طرف نه ڇڏيندا تيستائين فيصلو ٿيڻو ئي ناهي. توهانجي
 نيت آهي ته هن ڳالهه کي اينگهائي لڌ مٽي ڪري ڇڏيون.
 انهيءَ مان ثابت آهي ته اوهان کي ڪوبه فيصلو ڪرڻو ناهي.
 نه ته هيءُ ڳالهه بلڪل پڌري پئي آهي ته پگت پنگين جو
 ڪم ڪري پنهنجو ڌرم بگاڙيو آهي. تنهن ڪري سوا ايڪو نجاه
 روپيه ڏنڊ ۽ ايائي من ڪڪڙن جا گالن کي ڪارائي، معافي
 وٺي. ائين نه ڪري ته پوءِ پنهنجا مان لاهي ڇڏجنس ۽

ڪاٺي شهر نه ٻولدي آهي. پر هي سنت نه چيلا چيليمون پيو
ڪري ۽ ماڻهن کي ڌرم جا اُپديش پيو ڏي. رياءُ ڇڏي
ڌرم جو خيال رکي پورو نياءُ ڪريو.

لنهن کان پوءِ سيمٽ موٽيرام اُڏي چوڻ لڳو ته پائرو،
توهان ويچار نه ڪري ڏسو ته جي سنت، برهمڻ، بابا،
بابڻ ۽ ڀڳت پنڳين جو ڪم ڪرڻ لڳندا ته سنسار جو چرخو
ڪئن هلندو؟ اهو ڌرم آهي يا اُڌرم؟ توهان سڀ ساڌ کان
ڊڄو ٿا ڇا؟ پنهنجي بڻيا آهيو ته پورو پورو آچار ڪريو، نه
ته پنهنجا ڪم ڪرڻ جو ڪهڙو ضرور پيو آهي؟

پاڻي ڦٽو مل چيو ته موٽيرام سچ آو چوي. جي ڊڄو ٿا
نه هتي ڪنهي ٿيڻ جو ڪهڙو ضرور؟ جنهن کي ڄڻ وڻي ٿي
وڃي ڪري. ڇا چون پنهنجائون ڇا ڇا آچار. پر جي پنهنجا
قائم رکڻي اُڏو ته پورو پورو نياءُ ڪريو.

سيمٽ جهلدا س ۽ پاڳار ورام چوڻ لڳا ته پائرو ايرڪا ۽
شدت نه ڪرڻ گهرجي. جيڪي چون ٿا ته سنت ٿي ڏنڊ
رکي پنهنجا مان لاهي ڇڏجي سي ٻڌائي ڪين سگهيا آهن
نه سنتن پاپ ڪهڙو ڪيو آهي. هيئنر به آهي ٻڌائين ته پوءِ
اسين به ان تي ويچار ڪريون. پر هروڀرو جي هو پنهنجي
ضد مان هيٺ لٿا لهن ته اڳي والگر ووتن جي گهڻائيءَ سان
هي فيصلو ڪريو.

مکي صاحب انهيءَ رت تي سڀني جو رايو گهريو. سيمٽ
بيرومل، موٽيرام ۽ مهاراج گرداري رام اُڏي چوڻ لڳا ته
مکي صاحب توهان به هن ڌر جو ٿا پاسو ڪڍو. ڪي فيصلو
ووتن جي ذريع ڪبا آهن پر ڪي فيصلو اهڙا ٿيندا آهن
جن ۾ ووتن وٺڻ جي ڪاٺي ضرورت ڪانه ٿيندي آهي ۽
وڏن جي راءِ تي فيصلو ٿيندا آهن. انهيءَ تي بي ساري

پنهنجي گهر پهچان .

ست/نت - ست چٽ آلتڻ آتما پنهنجي آبناسي ٻار برهم
گهر ۾ هو . پٽ والڻ لڳي زوڙي ٿرڻي جي ڪري مايا زوڙي
بادان دواران چيو زوڙي برف تي سنسار زوڙي هماليه تي
ڪجهه ڏينهن اچي رهي ٿو . جڏهن ست ويچار زوڙي سورج
اڀري ٿو تڏهن گيان وٺراڳس . زوڙي گرميءَ ڪري چيو پٽو
مٽائي آتما آي پر مائو زوڙي مها ساگر سان ملڻ لاءِ پياس
ڏکي رات ڏينهن يتن ڪري ڳوليندو رهي ٿو . جيسين برهم
زوڙي سميد سان نه ملندو تيسين هن چيو آتما کي ڪٿي نه
آزار ڪو نه ايندو . ستگرو مهاراج جن جا اهي يثارت وچن
ٻڌي پگت شيوڪرام ، سنت آلورام ، گوپندرام ۽ سميئي
ستسنگي ڏاڍو خوش ٿيا . مهاراج جن سڀني ستسنگين سان
گهمندا ٿرندا جاءِ تي آيا ۽ اچي ستسنگ ڪيائون .

راجت جو سالاري ۽ ڪندوءَ جي ساري پنهنجا ڪٺي
ٿي . اُتي سيٺ گوپال داس چيو ته پاڻرو ، سنتن جا خيال سنسار
کان نرالا ٿيندا آهن . الاڻي سنت اهو ڪم ڪهڙي خيال
کان ڪيو . تنهن ڪري منهنجو ويچار آهي ته انهيءَ ڳالهه
کي ڇڏي ڇڏيو .

تنهن کانپوءِ ٻاٻي ريجهورام چيو ته منهنجي نه لاهائي
مرضي آهي ته سنتن کي نه ستائجي . لاه ڳالهه اُتي ڇڏي
ڏجي . مهاراج گرداري رام چوڻ لڳو ته پورو پورو نياڻ
ڪريو . باقي پاسخاطري ڪري جي ڳالهه کي گس مس ڪري
ڇڏيندا ته اسان توهان سان ڪوبه وهنوار ڪو نه رکنداسون .
هڪڙي ٻائي نه اُتي چيو ته برهمڻ ديوتا سچ ٿو چوي .
سيٺ گوپال داس ۽ ٻاٻي ريجهورام جن چيو ته سنتن جا خيال
نرالا ٿيندا آهن ۽ هنن کي گهائي وڌي ، مان اُپمان جي

ستگرو مهاراج جن کان ڀڄڻ لڳا ته هاڻي ڇا ٿيندو؟ ستگرو
 مهاراج جن چوڻ لڳا ته ڪاٺي چنبا نه ڪريو. هن سرشتيءَ
 جي آڌ کان وٺي ڀڳوان نوان نوان رنگ ڏيکاريندو آيو آهي.
 سو نوحان ساڪي ٿي ويهي ڀڳوان جو تماشو ڏسو. اسان ته
 ڀڳوان جا ڪيل ڏسي ڏاڍو خوش ٿيندا آهيون. تنهن تي مانا
 ڪرشنا چوڻ لڳي ته: ابا تون به خوش ٿو ٿين پر اسان ته
 ڊڄيو وڃون. اٺائي پنهنج هتان لڏائي نه ڇڏين. اهو ٻڌي
 ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته مانا! ڀڳوان نه شل ڪنهن کي
 لڏائي، باقي ماڻهو ڇا ڪري سگهندا؟ اٺي رمضان فقير جو
 وڏو ڀاءُ اچي ستگرو مهاراج جن کي هٿ جوڙي چوڻ لڳو
 ته سائين، اسان کي ڀاءُ رمضان جي موڪل ڏيو ته گهر وٺي
 وڃوس، جو ماڻس سخت بيمار آهي ۽ چوي ٿي رمضان جو
 منهن ڏسان. ستگرو مهاراج جن چيو ته ابا، ڀلي وٺي وڃوس.
 اسانجي ڪاٺي روڪ ڪانهي. رمضان ستگرو مهاراج جن
 کان موڪلائي ڀاءُ سان گڏجي گهر ويو.

صبح جو ستگرو مهاراج جن ساڌن مهاڻائن سان گڏجي
 درياھ تي ويا. ڪناري تي گهمندي ڀائي گوبند رام چوڻ
 لڳو ته اڄ ته درياھ ڏاڍي مڙج ۾ تيز رفتار سان پيو وهي.
 تنهن تي ستگرو مهاراج جن فرمايو ته ابا، هن درياھ کي
 پنهنجي آڏي گهر سمند ڇڏي گهٽا ڏينهن ٿي ويا آهن.
 سمند ۾ ٻڙ والڻ اڳتيءَ جي ٻرياو سان سمند جو پاڻي باق
 ٿي مٿي چڙهي بادل بڻي هماليه جي مٿان وسي برف ٿي
 اٿي ڪجهه ڏينهن رهي ٿو. تنهن کانپوءِ سورج جي نپت
 ڪري ڇڏهن پاڻيءَ جي صورت وٺي ٿو تڏهن پنهنجي
 آڏي گهر کي باد ڪري تيز رفتار سان ڊوڙي پنهنجي گهر
 کي ڳوليندو پيو وڃي. ڏاڍي اڪير اٿس ته جڏهن جلد وڃي

ڏسي اهو ڪم ڪيو، انهيءَ ۾ ڪوئي دوش ناهي. باقي
 توهان چئو ٿا ته ڀنگين جو ڪم آهي سو توهان جنهن سمجهو
 ٿين سمجهو. مون کي هن باري ۾ جيڪي چوڻو هوندو سو
 اڄ سالجهيءَ جو ستسنگ ۾ چونڊاس، ڀلي اچي ٻڌجو. ايترو
 چئي مهاراج جن بس ڪئي ته ساري پنهنجاٽ به ڪنڌ هيٺ
 ڪري چپ ٿي وئي. پنجن منٽن کانپوءِ مکي صاحب چوڻ
 لڳو ته توهان سڀ شانت ٿي ويا آهيو، سو هاڻي ميٽر سماپت
 ٿا ڪريون. گهر وڃي ويچار ڪجو. پريهن رات ۸ بجي
 پنهنجاٽ ڪني ٿيندي. پوءِ اچي پنهنجا پنهنجا رايا ڏجو.
 پنهنجاٽ پرخواست ٿي ۽ هرڪو پنهنجي پنهنجي جاءِ تي ويو.
 رات جو لسر موجب ستسنگ ٿيو جتي مهاراج جن هيٺيون
 پڇن ڳايو.

راڄهه ڪوهياري

- ٿل - پنهنجي شاهه جي شڪار ۾ آهيان مان -
 ٻيو سنسو شوڪ نه پايان مان .
- ۱ - بيهڻ پيٽري آءُ ڀنگياڻي - در ڏٺي جي وٽان وڪاڻي ،
 جهڙو روز لڳايان مان .
 - ۲ - لوڪ سڀوڀل ڪري خوري - نام جو نالو سمجهيم پاري ،
 نام سان نيهه نپايان مان .
 - ۳ - ليچ نماڻي اصل آياڻي - آهيان صاحب کي نه سيباڻي ،
 پرين کي پڙچايان مان .
 - ۴ - ڪهي ٿيئون ستگور سهڄايو - هر رنگ ۾ هڪ لال لکايو ،
 سڀ جي سڀو ڪمايان مان .
- اهو پڇن اوت سميت ڳائي بس ڪيائون ته ساري سنگت
 جي اکين مان پاڻي وهڻ لڳو .
 ستسنگ سماپت ٿيڻ کان پوءِ گهر جا پائي ۽ ستسنگي

آئي ڀائي پرمائند ۽ ٻاهر ريجهورام آئي چوڻ لڳا ته
 ڀائرو، ڪندوءَ جي ڀرسان ڪيترا مسلمانن جا ننڍا ڳوٺ آهن،
 جتي ٻئي گهر هندن جا آهن. ڪٿي نارن تي هندو رهن
 ٿا، يا نه يا ئي دڪان واپس جا آهن. بس چئن ميلن تي
 باغيچا آهن ۽ هندو نارن تي رهندا آهن. انهن جي گهرن،
 دڪانن يا اوطاقن يا باغيچن ۾ ڪا ٻلي مري وڃي ته اُهي
 هندو واپس پنگي ڪٽان گهرائيندا؟ ضرور پاڻ ٻليءَ کي ٻاهر
 ڦٽي ڪري اُشان ڪري ايندا هوندا، پر انهن تي ته ڪو
 پاپ ڪين لڳندو آهي. اڪثر ڪري جتي پنگي ڪونه
 آهن آئي ته اهڙا ڪم گهڻي پيا ٿين. پر انهن هوندي به
 ٻاوا ٻالڀ شاستر مان پرماڻ ڏيئي اسان کي ثابت ڪري
 ڏيکارين ته الهيءَ ۾ ڪهڙو پاپ آهي ته پوءِ ويچار ڪجي.
 تنهن تي مهاراج گرداري رام چوڻ لڳو ته ٻنڌڻو، ڄا ڳالهه
 ٻڌري پئي آهي تنهن کي شاستر جي پرماڻ جي ڪهڙي
 ضرورت؟ هيءَ ڳالهه ته ٻار به سمجهندا ته هي ڪم پنگين
 جو آهي. وڌيڪ اسين ڇا چئون. جي الهيءَ ڳالهه جو پورو
 فيصلو نه ڪندا ته اڄ کان وٺي اسان مان ڪوبه توهان کي
 پاٽ پوڄا جو ڪم ڪونه ڪرائيندو ۽ لکي اسين اوهان
 جي گهر جو پاڻي پيئنداسون.

ٻنڌڻن جي اها واد واد ٻڌي مکي صاحب مهاراج جن
 کي چيو ته جيڪي ڪجهه ٻاون ٻالڀن ۽ ٻنڌڻن ڳالهايو آهي
 سو توهان ٻڌو آهي. هاڻي توهان کي ڇا چوڻو آهي؟

ستگرو مهاراج جن چيو ته مون کي ته وڌيڪ ڪجهه چوڻو
 ڪونهي، پر هڪ ڳالهه اوهان سڀني کان پڇان ٿو نه ڏکي
 جيون تي ڏاڍا ڪرڻ پاپ آهي يا پڇ. سڀني چيو ته پڇ.
 ستگرو مهاراج جن چيو ته مون هن مانيءَ جي ستمير حالت

ڪيو آهي ۽ ٻين کي به ڪرم ڌرم کان وڃائي ڀرشت ڪندو.
انهيءَ ڪري ڀڳت تي ڏنڊ رکجي ۽ کيس پنهنجا مان
لاهي ڇڏجي.

هڪ ٻائي الهيءَ رت جي پنهرائي ڪئي. الهيءَ تي
ڀائي جهلداڻس چيو ته سنڌ ڏي آيو آهيندا آهن. ڀڳت صاحب
به هڪ غريب مائيءَ تي ڏيا آئي جي پولنگڙي کي ٻاهر
ڇڏي آيو ته ڪوئي دوش ڪونهي. ڀاپ ٿيندو آهي مارڻ
۾. ڀڳت صاحب ڪتو ماريو ته ڪونهي. تنهن ڪري منهنجو
ته ويچار آهي ته الهيءَ ڳالهه کي ڇڏي ڏيو.

تنهن کانپوءِ ڀڳت ڏيارام آئي چوڻ لڳو ته ڀائرو، ڀائي
جهلداڻس جيڪي چيو آهي سو سورهن آهه صحيح آهي.
هڪ غريب مائي پنڀگياڻيءَ کي پلڙو ڀائي، ڀڳوان جو ڏاڍو
وجهي چيو ته مون کان به آهه وٺ، چار آهه ڪٿان ڏيان پر
پنڀگياڻي نه مڃيس. تنهن کان پوءِ ڀڳت صاحب جن کي ڀڳوان
جو ڏاڍو وڌائين ته توهان پنڀگياڻيءَ کي ڇڏو ته به آهه وٺي
پولنگڙو ڪٽي وڃي. پر نشر پنڀگياڻيءَ ساڌ جو به چيو ڪين
هڃيو ۽ ڇڏي هلي وئي. تنهن تي ٻڌي روئڻ لڳي. جي
ڀڳت صاحب مائيءَ تي ڏيا آئي اهو ڪم ڪيو ته ڪو ڀاپ
ڪونهي. وڏن وڏن رشتين منهن ۽ مهاتمان پرماتما جي نالي
تي سر ڏنا آهن. جي سچ پچو ته سمورو ڏوهه پنڀگياڻيءَ جو
آهي. تنهن ڪري پنڀگياڻيءَ تي ڏنڊ وجهو، يا کيس ڪڍي
ٻيو هر ڇن شهر لاءِ گهرايو. تنهن تي سيم موٽيرام چوڻ لڳو
ته ڀائي جهلداڻس ۽ ڀڳت ڏيارام ڀڳت جي خوشامد ڪئي
آهي. هنن ٻنهي کي ڌرم جي ڪهڙي خبر نه ڀڳت ٻچ
ڪيو آهي يا ڀاپ. اها خبر نه پنڀڌن ۽ برهمڻن کي آهي.
تنهن ڪري برهمڻن جي ڳالهه رکي فيصلو ڪريو.

ستگرو ٽيٽون رام مهاراج

پڳوان جي نالي جي مهيا جي خبر ڪانهي پر مون کي
رام جي نالي جو قدر آهي. تنهن ڪري غريب مائيءَ
جو خيال ڪري پڳوان جي نالي کي ڏسي مئل پونگڙي
کي لوڙيءَ کان وٺي ٻاهر کڻڻ ۾ ڇڏي آيس.

پاڻي ٽهراڻ مهارج جن کي چيو ته هاڻي ٻڌاء ته پٽنجن
کي ڇا هلي چئون؟ تون ساڻ هلندي يا نه؟

مهارج جن چيو ته توهان پٽنجن کي چيو ته ڪو ڪتو ماري
پاپ نه ڪونه ڪيو آهي؟ مائيءَ کي غريب ڏسي دل ۾ ڏيا
آئي تنهن ڪري لائين ڪيم، سو ان ۾ ڪهڙو دوش آهي.
پر جي پٽنڇ آهيءَ ڳالهه ڪري ڏنڊ رکڻ نه ڪونه پريمڊاسون.
منهنجي هٿ جو ضرور ڪونهي. پر جي توهان ناراض آيو
ته مان توهان سان گڏجي هلاان. تنهن ئي پاڻي ٽهراڻ،
ويرسيرام ۽ هاسارام چوڻ لڳا ته جيڪا توهان ڳالهه ڪئي
آهي سا نڪ آهي. پر توهان اسان سان گڏجي هلاجو.
مهارج جن چيو ته چڱو مان هلندس.

شام جو پٽنڇات ڪئي ٿي. مهاراج جن پاڻي ٽهراڻ سان
گڏجي پٽنڇات ۾ ويا.

مکي صاحب پٽنجن کي چيو ته اڄ صبح جو به چار شهر
جا سينيون، ٻاوا ٻاٻٻ ۽ ڊڪ پنگياڻي مون وٽ آيا ۽ چيائون
ته پڳت صاحب ڊڪ مئل ڪتو گهليو آهي. اٺيءَ ڪري
اسان پڳت صاحب کي هتي آڻڻ جي ڪافي ڏني آهي. توهان
کي جيڪي ڪجهه ان باري ۾ پڇڻو هجي سو پڳت صاحب
کان پڇو.

ڊڪ برهمڻ آئي چوڻ لڳو ته پڳت جيڪو ڪر ڪر
آهي سو پنگين ۽ شودرن جو آهي. ڪٿري وائڻ ۽ برهمڻ
اهو ڪر ناهي. تنهن ڪري پڳت پٽنڇي ڌرم کي پرش

موني آيا نه پائي تهلرام سخت ڪاوڙ ۾ چوڻ لڳو ته توج
صبح جو ڇا ڪيو آهي جو مئل ڪتو ڪٿي وڃي ڪڏ ۾ ڇڏيو
آئيئي. ڀنگين جا وٽين تو ڪم ڪندو. سڄي شهر ۾ گوڙ ٿي
ويو آهي. مڪيءَ مونڪيءَ پائي ورسِي رام ۽ پائي هاسارام
کي گهرائي چيو ته اڄ شام جو پڻيچات ڪئي ٿا ڪريون.
توهان پڳت کي پاڻ سان وٺي اچجو.

ستگرو مهاراج جن مشڪل لڳا. تنهن ئي پائي تهلرام
ڪيس چيو ته تون نه کلين تو پر اسان کي نه اڄ روئي به ڪانه
وٺندي. ايتري ۾ گهر ڇا سڀيئي ڪٽنبي ۽ ماما ڪرشنا
اچي پائي تهلرام کان پڇڻ لڳا ته ڇا ٿيو آهي؟ پائي تهلرام
چيو ته توهان کي ڇا ٻڌايان. هاڻي پڳت اسان کي هتي وهڻ
ڪين ڏيندو. اڄ تمام خراب ڳالهه ڪئي اٿس. مئل ڪتو
گهاٽي ڪڏ ۾ اڇلايو اٿس. انهيءَ ڪري ساري شهر ۾ شور
مچي ويو آهي. مان تو پڳت کان پڇان نه ويندو ڪلي. اهو
ٻڌي ماما، مهاراج جن کان پڇڻ لڳي ته ابا سڄي ڳالهه ڪر.
رائين ڪيو آئيئي ڇا؟

مهاراج جن مشڪي چوڻ لڳا ته ماما، ڳالهه برابر سڄي
آهي. اڄ صبح جو چئن گهران لڪري درياهه تي ٿي ويس
ته ٻاهر هڪڙي ٻڏي مائي هت جوڙي مونڪي چيو ته ڀڳوان
جو نالو آئيئي هن ڀنگياڻيءَ کي سمجهايو ته هي مئل پونگڙ
منهنجي در تان ڪٿي. نوڙي به پونگڙي کي ٻڌي اٿم
به آله به ڏيالس تي پر پاڻ ۴ آله ٿي گهري. سو مان غريب
۴ آله ڪٿان آڻي ڏيالس. تنهنڪري توهان چٽوس. سو مان
مون ڪيس گهڻي قدر چيو پر ڀنگياڻي ڀڳوان جي نالي ڪي
ڪين سڃاتو ۽ چوڻ لڳي ته چئن آسن کان گهٽ اصل
ونديس. تڏهن مون دل ۾ ويچار ڪيو ته هن مورڪ ڪي

صلاح ڪري پنڀياڻيءَ کي چيائون ته تون ڪوبه خيال نه ڪر. اسان پاڻهي انهيءَ ڳالهه جو بندوبست ڪريون ٿا. تون هيٺتر اسان سان گڏجي مڪيءَ وٽ هل. تنهن کانپوءِ سڀ گڏجي پنڀياڻيءَ کي وٺي مڪيءَ وٽ ويا. کيس ساري حئيشت ٻڌائي چوڻ لڳا ته مڪي صاحب جي اعتبار نه اچيو ته هن پنڀياڻيءَ کان پڇي پڪ ڪريو. مڪي صاحب پهرين ته چپ ٿي ويو پوءِ پنڀياڻيءَ کي چيائين ته تون وڃي پنهنجو ڪم ڪر. ٺهڻي کي سڏ ڪري چيائين ته وڃي ڀائي وِڙسي رام، ڀائي ٺهرا رام ۽ ڀائي هاسارام کي سڏ ڪري اچ. ٺهليو وڃي سڀني کي سڏ ڪري آيو. سڀئي اچي مڪيءَ ۽ ٻين سان رام رام ڪري ويٺا. مڪي صاحب ٻڌايو ته اڄ صبح جو پڳت مئل ڪيو گهلي ڪڏ به ڦٽو ڪري آيو آهي. اها ڳالهه سڻي ڪانهي. جيڪڏهن توهان پنڀين جا ڪم ڪندا ته پوءِ اوهانجي در جو پاڻي ڪير پيئندو؟

ڀائي ٺهرا رام چوڻ لڳو ته مڪي صاحب، اسان کي نه انهيءَ ڳالهه بابت ڪا به خبر ڪانهي. پڳت صبح جو سوڀر درياھ تي اشدان ڪرڻ ويو آهي، اچي ته اسان پڇينداسوس. جي سچ پچ ٻڌڻ هوندو ته اسين سمجهائينداسوس.

تنهن تي سڀ موليرام ۽ ٻيا مڪيءَ کي چوڻ لڳا ته ڀائي ٺهرا رام ڇا پڳت کي سمجهائيندو؟ اڄ رات جوئي پنهنجا ڪم ڪري فيصلو ڪرايو. مڪيءَ ٺهڻي کي آڳيا ڪئي ته وڃي ٻنهي شهرن - ڪنڊو ۽ سالاري ۾ سوچنا ڏيئي اڄ ته اڄ شام جو پنهنجا ڪم ڪندي. ڀائي ٺهرا رام کي پڻ چيائين ته توهان پڳت صاحب کي پنهنجا ڪم وٺي اچجو. تنهن کان پوءِ سڀئي پنهنجي پنهنجي گهر ويا.

هوڏانهن ستگرو مهاراج جن درياءُ نان اشدان ڪري گهر

مکي صاحب مون ٿي رام کي چيو ته پنهنجي من کي نه ٽپايو،
ڪوئي خيال نه ڪريو. آلهي ۽ ڳالهه جو بندوبست ڪنداسون.
مون ٿي رام پوءِ پنهنجي مشين تي هليو ويو.

ٻن ٽن ڏينهن کانپوءِ سنگزو مهاراج جن درياھ تي اشنان
ڪرڻ تي ويا ته هڪ ٻڌي مائي مهاراج جن کي هٿ جوڙي
چوڻ لڳي ته هي سوامي، ڀڳوان جي نالي هن پنگياڻي ۽
کي چئو ته ڪٿي جو پوئلڳ ٿو جو رات منهنجي در تي مري
ويو آهي سو ڪٿي وڃي ٻاهر ڇڏي اچي. مان هڪ غريب
ٻڌي زال آهيان. چند پيهين گذر ڪندي آهيان، تنهن
هولدي به به آه ڏيڻا ڪيا ٿي مانس. پوئلڳ ٿي کي لوڙي
به ٻڌي اٿس پر چوي ٿي ته چار آه ڏي ته پوءِ ڪٿان.
مهاراج جن پنگياڻي ۽ کي چيو ته بابا، مائي تمام غريب آهي
تون ڪاٿيس به آه وٺي هنجو ڪم ڪر.

پنگياڻي ۽ چيو ته مان چئن آن کان گهٽ ڪين وٺنديس.
پنگياڻي ۽ جو نيربائي ۽ جو جواب ٻڌي مهاراج جن پاڻ مئل
پوئلڳ ٿي کي گهلي ڪڍي اچي درياھ تان اشنان ڪري
هڪ پٽل جي وٽ هيٺان آسڻ ٻڌي پنهنجي وريءَ کي آلم
سروپ ۾ اسٽ ڪيائون.

پئي جو پنگياڻي سو بهارو گهٽي ۽ ٻه ڇڏي سينين، ٻاون
ٻانڀڻن کي وڃي چيو ته اڄ ظلم ٿي ويو جو ساڌ مئل ڪٿو
گهلي اسان پنڳين جو ڪم ڪيو آهي ۽ اسانجي روزي ۽ ٿي
لت ڏني آهي. راتين ٿيڌو ته اسان به مري وينداسون.
پنگياڻي ۽ جي ڳالهه ٻڌي ٻٽاوا ٻانڀڻ، سينيون، مون ٿي رام ۽ ٻيا
ٻانڀڻ به ملي خوش ٿي چوڻ لڳا ساڌ ٿي وڏي قدر ڪٽڻ جو
هي ڏاڍو سٺو موقع مليو آهي. جي هي وجهه هٿان وڃايوسون
ته پوءِ هٿ هٽا پوندا. هاڻي مکي ۽ کي ساري ڳالهه ٻڌائجي.

آهي. پير ڪو رستو نه ڏسي موٽرام وڃي شهر جي ٻاون
کي چيو ڌرم مان اڌ دم ٿي رهيو آهي. ساڌ توهان جو چيلو
ٿي توهان جي چيلن کي ڦاسائي انهن کان پاو پرساد وٺي
ٻنهنجا چيلو پيو ڪري. اها خبر توهان کي آهي يا نه؟

ٻاوا چوڻ لڳا ته ادا خبر نه سڀ آڏيون. اسانجي ٻاون،
براهمن مان ته مهاراج هوندلداس وڃي ساڌ جو چيلو بڻجي
پيو بهاريون ڏي. دل ۾ نه گهڻو خيال آڏيون پر ڇا ڪريون؟
ٻاون وٽان ٿي موٽرام اچي براهمن کي چيو ته توهان براهمن
ٿي ڪري ٻنهنجي ڪرم کان ڪري پيا آهيو جو توهان جو
جو ڪرو هوندل سنتن جا چوڻا باسٽ پيو ملي ۽ واڻين جون
جتيون پيو ڪڍي ۽ بهاريون پيو ڏي. ڪٿي توهان براهمن ۽
ڪٿي توهانجو ڪرم! توهان کي ڪير پڙچيندو؟ اسان اڄ
ٿي مڪي صاحب سان صلاح ڪري شهر لاءِ پيا براهمن ٿا
گهرايون. انهيءَ براهمن کيس چيو ته ڪرپا ڪري توهان پيا
براهمن نه گهرايو اسان کي پاڻ انهيءَ ڳالهه جو گهڻو دک آهي.
رات ڏينهن انهيءَ ويچار ۾ آهيون ته ڪو رستو ملي ته ساڌوءَ
ٿي قدم ڪئون. توهان خيال نه ڪريو. اسان انهيءَ ڳالهه جو
بندوبست ڪنداسون. ايترو ٻڌي موٽرام مڪي صاحب وٽ
ويو جتي اڳ ۾ ئي ٻن چئن ٻنهنجن مهاراج جن خلاف مڪيءَ
کي ويٺي دانهون ڏنيون. موٽرام به اتي ويهي مڪيءَ کي
چوڻ لڳو ته هيءَ شهر ۾ چڱي ڳالهه ته ڪانه ٿي جو اسانجا
ٻوجنيه براهمن سنت جي گهر وڃي باسٽ ملين ۽ بهاريون پائين
۽ اسانجي شهر جون زالون وڃي چنڊ پنهن ۽ بهاريون ڏين.
اها ڳالهه مڪي صاحب توهان کي وڻي ٿي؟ ساڌ شهر ۾ بائيٽال
مچائي ڏنو آهي، وٺي توڻو چيلا ۽ چيليون ڪندو. يا ته ڪو
بلو ڪريو ته ته سڄو شهر ڦٽي ويندو.

مرڻا آپنا ياد ڪرنا - يي پيلاو نا ڪيي ،
جان من ۾ مرنِي ڪا دن - نڪت آيا هئم آبي .
مطلب ته جنهن کي سڌائين مؤت ياد آهي سو جلدي پنهنجي
من کي استت ڪري ڀرم ڀڏ کي پائيندو . اهڙي طرح نت
ليم سان جيڪي ستسنگ ڪندا رهيا تن جي ورڻي دن بدن
ڀڳتي ۽ وڙاڳ ۾ وڌندي رهندي .

هفته کان پوءِ هڪ ماڻهو مائي ريات جي پاءُ موٽيرام
کي اچي چيو ته توهان جي پيٽ روز ساڌن وٽ وڃي
بهارِي پائيندي آهي ۽ باسٽ مليندي آهي ۽ ٻي شيوا
ٽهل ڪندي آهي . توهان ته سنتن کي ڪين مڃيندا
آهيو پوءِ پيٽ کي ڪئن ٿا موڪل ڏيو؟ موٽيرام اهو ٻڌي
چم ٿي ويو . دل ۾ گهڻو دک ٿيس . سڌو گهر اچي ماءُ
کان اچي پڇيائين ته ريات ڪيڏانهن وئي آهي؟ ماڻس چيس
ته ابا، ڪنهن پاڙي واريءَ وٽ وئي هوندي . ايتري ۾
مائي ريات به ستگرو مهاراج جن جو درشن ڪري گهر آئي
ته پائس چيس ته سچ ٻڌاءُ، ڪيڏانهن وئي هئيم؟ ريات
چيو ته اُما کان موڪلائي مهاراج جن جو درشن ڪرڻ وئي
هيس . اهو ٻڌي اُما ڪهڙي ڏک هڻي چوڻ لڳس ته ٽوڪي
شهر ڪولهي . تنهن ڏينهن هيترو سمجهايوسون ته ساڌن وٽ
نه وڃج . پر تون روزانو اوڏانهن وڃي بهاريون پئي ڏين ۽
باسٽ پئي ملين . سچي شهر ۾ بدنام ڪيو اٿيئي . تو اسانجي
ڪل کي لڇايو آهي . تو اسانجو ڪنڌ پڇي ڇڏيو آهي .
بزار ۾ ٿا وڃون ته ماڻهو ميڙي ٿا هڻن . ماءُ کان پڇڻ لڳو
ته توهن کي ساڌن وٽ وڃڻ جي موڪل ڏني آهي ڇا؟
ماڻس چيس ته ابا، هن جي دل اُداس ٿي پئي آهي . ماڻهن
کي ڇا ڪنداسون . ڀل وڃي . سنتن جو درشن ڪري . تون
ماڻهن جي چوڻ کي نه لڳهه . سنتن جي پاسي کان روڪڻ پاپ

صبح جو مائيءَ جا پائر ڪپھ جي مشين تي ويا. مائي ريات پنهنجي ماءُ کي چيو ته ماما، مون کي موڪل ڏي ته ستگرو مهاراج جن جو درشن ڪري اچان. ماڻس چيس ته ڏيءَ توکي رات به پائرن مارڻو آهي ۽ جهلي ويا ائيني ته نه وڃج، پوءِ وري ڪئن ٿي وڃين. ريات چيو ته جلدي درشن ڪري لجهو ٿي مونان. ايترو چئي ستگرو مهاراج جن وقت اچي پيرين پئي باسٻ بهاري ڪرڻ لڳي. ڪلاڪ کن شيوا ڪري پنهنجي گهر آئي ۽ هر روز اهڙي شيوا ڪري ايندي هئي.

پئي ڏينهن ستگرو مهاراج جن سنتن سان گيان چرچا ڪرڻ لڳا ته سنت آلورام چوڻ لڳا ته هي ڀڳون، من کي وس ڪرڻ ۽ شالتي پراپت ڪرڻ جا ڪهڙا مکيه ساڌن آهن. ستگرو مهاراج جن چيو ته من جي اسٽي ۽ شالتيءَ لاءِ وٽراڻ ۽ ايباس به مکيه ساڌن آهن. برهم ليشٽي ۽ برهم سرولري پورن ستگرو دواران يوگ جي اُن الڳن سهت لوڳن اُپاسنا ڪجي ۽ ليبر وٽراڻ ڌاران ڪجي يعني سنسار جي سڀني ڀوڳن کان چٽ سدائين اپرام هجي.

سلوڪ - برهم لوڪ لیتون ڀوڳ جيون -

چهي سڀن ڪو تياڳه،

ويد آرٿ گياتا هني - ڪٿت تانه وٽراڳه.

مطلب - مرن لوڪ کان وٺي برهم لوڪ تائين جيڪي به مڪه ۽ ڀوڳ آهن تن سڀني جو تياڳه انهيءَ کي رشي مٺي، سنت وٽراڳه چون ٿا. سو ايباس ۽ وٽراڳه اهي پئي ساڌن من کي جيتڻ ۽ شالتي پراپت ڪرڻ لاءِ آهن. نيون ساڌن آهي نه.

جو هو سندن جي بڙخلاف آهن. باقي شامن مل جيڪو توهان
وقت ايندو آهي تنهن ۽ مائتا کان آگيا وٺي آئي آهيان.
ستگرو مهاراج جن چيو ته پتري، سونا زيور ۽ ريشمي
ڪپڙا ڪين پائيندين، ڇاڪاڻ ته آهي وڌو استريءَ کي
پاڻ ڌرم نه آهي. سريز جو ڪوبه سينگار نه ڪرڻ گهرجي.
اچو ڪپڙو پائي سدائين سادگيءَ ۾ رهجي. مڇي ماس نه
کائجي. سادو پوڄن آئين پهر هڪ ويندو کائڻ گهرجي. من ۾
ويراڳ، ڌاري رات ڏينهن پريڙ ۽ جو پڇن ڪري پنهنجو
جنم سڦل ڪرڻ گهرجي. مائي ريات هٿ جوڙي چوڻ لڳي
ته پريڙ، جنم چوڻا ٿيڻ ئي اڄ کان وٺي ڪنڊيس. ستگرو
مهاراج جن کان گور منتر وٺي پنهنجي گهر ويئي.

مائي ريات گهر پهچي ڳهڙا ۽ ريشمي ڪپڙا لاهي سادا
اچا ڪپڙا پائي ايڪانت واري ڪوٺيءَ ۾ ويهي نام جو
اڀياس ڪرڻ لڳي. اها خبر سندس گهر جي سيني مٿن مائتن
کي پهچي ويئي. رات جو کيس سڏ ڪري پڇڻ لڳس
ڳهه ڳڻا لاهي سفيد ڪپڙا ڇو پاتا آئيئي؟ هن چيو ته سينگار
آهي پتي ڏيو لاءِ. اڄ ۾ مولڪي ڌرم جي ڪا خبر ڪانه
هئي. اڄ ستگرو ڪرڻ کانپوءِ خبر پيم ته سينگار وڌو جو
ڌرم لاهي. تنهن تي پڇيائونس ته ڪهڙو ستگرو ڪيو آئيئي.
مائيءَ جواب ڏنو ته ستگرو ٽيئون رام مهاراج جن کان اپديش
وٺي ستگرو ڪيو آٿم.

اهو ٻڌندي ئي سندس پاڻ موٽي رام کيس پتي ڏيکڻ هڻي
چوڻ لڳو ته موزڪ تو اسان جي ڪل کي پوڙي ڇڏيو. اڄ
کان وٺي ساڌن جي ستينگ ۾ نه وڃج ۽ نه وري ڪنهن
کي ٻڌائجي ته ڪو مون گرو ڪيو آهي. اها رات مائي کاڌي
بها وڃي سهي پئي.

ڪنهن چيو جي ٻل نه چاڙهينداسون. ستگرو مهاراج جن جا وڃن ٻڌي ساريءَ سنگت هت مٿي ڪٿي اها پرنگيا ڪري ڏور جي جاءِ ڇڪار ٻولائي. تنهن کانپوءِ وري ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته پنهنجي منڃن چولي جي اڌار لاءِ ۽ ٻرلوڪ جي سڌار لاءِ هت مٿي ڪري هيءَ پرنگيا ڪريو ته اڄ کان وٺي شراب، ماس ۽ ٻي ڪونه ورتائينداسون. سڀا ۾ ڪيترن ماڻهن هت مٿي ڪٿي اها پرنگيا ڪئي. ستگرو مهاراج جن چيو ته جن اڄ هتي ستسنگ ۾ ماس کائڻ ڇڏيو آهي تن تان اڳيون ٻاٻ ماس کائڻ جو معاف ٿيندو. اسين ڏوهان کي ڏاڍو ڏاڍو ڏيون. ان کان پوءِ ستسنگ سمپت ٿيو.

صبح جو ستگرو مهاراج جن ٻائي بوليگر ۽ ٻين ٻنهي کان موڪلائڻ لڳا ته ٻائي مورچ رام ۽ ٻائي شڪرداس ۽ بهاري لال چوڻ لڳا ته هي ٻريو اسان کي ساڻ وٺي هلو ته ڪجهه وقت ٺوهان جي چران ۾ رهي شيوا ڪريون، ستگرو مهاراج جن چين ته ٻلي هلو. ايترو چئي ساري منڊلي سميت ٻنڌ روانا ٿيا. درياهه جو ڪنارو ڏيئي جهنگلن جا ستر ڪندا ۸ بجي صبح جو ڪنڊوءَ اچي پهتا.

ستگرو مهاراج جن مالا کي پيرين پئي ٻائي ٺهرايو ۽ منٺ آڏو ڏي وينا ته شهر جا ڪيترا ستسنگي ۽ نريبي به اچي ويا.

ٻئي ڏينهن صبح جو مائي ريات ٻرساد ۽ پڙجا جي سڪري ڪٿي ستگرو مهاراج جن کي پيرين پئي اکين ۾ ٻائي ٿي چيو ته هي ٻريو، هاڻي گهڻا ڏينهن ٿي ويا آهن، ڪري ڏار جو ڏار ڏيون، ڇو ڇت ٺاهڻ آڏاس ٿي پيو. ٻئي ڏينهن کان مون ڏپ جي ڪري ڪونه ٻڌو آهي.

गीता अ-४-

श्लोक २१

यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः ।

स यत्प्रमाणं कुरुते, लोकस्तदनु वर्तते ॥

مطلب ته هي آرڇن، پوڄنيم، پوڳيم، سرپشت پرش
جهڙو جهڙو وهندوار ڪن ٿا ته پيا منش به اهڙو اهڙو ڪرم
ڪرڻ لڳن ٿا.

न मे पार्थास्ति कर्तव्यं, त्रिपुलोकेषु किञ्चन ।

नानवाप्तमवाप्तव्यं, वर्त एव च कर्मणि ॥ “२२”

مطلب ته هي پارٿ آرڇن، مون کي ٿنهي لوڪن ۾ ڪنهن
به ڪرم ڪرڻ جو ضرور ڪونهي ۽ نڪي ڪنهن پراپت وستو
جي اپراپتي آهي، تڏهن به مان ڪرم ڪندو رهان ٿو.

उत्सीदेयुरिमे लोका, न कुर्या कर्म चेदहम् ।

संकरस्य च कर्ता स्या मुपहन्यामिमाः प्रजा ॥ “२४”

مطلب ته هي آرڇن جيڪڏهن مان ڪرم نه ڪريان ته مون
کي ڏسي ڪوبه جيئو ڪرم نه ڪندو. سڀ جيو پُرشت ٿي
ويندا ۽ انهنجو پاپ مونکي لڳندو.

جن مانا کي ٻڌو پيت ۾ آهي يا کير پي رهيو آهي،
ته مانا انهي ٻڄي جي تندرستيءَ لاءِ ڪري ڪندي آهي.
جي ڪري نه ڪندي ته ٻڄو روڳي ۽ بيمار ٿي ڏکي ٿيندو،
پوءِ انهيءَ ٻار جي ڏک ۾ مانا به ڏکي ٿئي ٿي. تنهن ڪري
سرپشت پرشن يعني ساڌن، ٻاون، براهمن کي مڇي ماس
کاڌ، چوٽا ڪرڻ، شراب پيئڻ آڏي ڪوبه اهڙو ڪرم نه
ڪرڻ گهرجي. سڀني جيون کي پنهنجي اڌار لاءِ سڌائين
ست ڪرم ڪرڻ گهرجي. انهيءَ ڪري ساري سنگت هت
مٽي ڪٽي پهرين اها پرڳيا ڪري ته اڄ کان وٺي ڪٿي به،

ڪاٺڻ گهرجي. ايترو ٻڌي ٻائي شڪر ستننگ ۾ آئي هت
چوڙي مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته سائين، جي ماس مڇي
ڪاٺڻ پاپ آهي ته ماڻهو ديوتائن تي ٻڪرن جون ٻليون ڇو
ٿا چاڙهن ۽ ساڌ ڇو ٿا ڪائن.

ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته جيڪي منڊس لاسونٽ
پدارتن جي پراپتي لاءِ آستان تي ٻڪرن جون ٻليون ٿا
چاڙهن سي وڏو پاپ ٿا ڪن. ڇو جو جتي دان پڇ ڪري
پاپ لاهجن اتي پاپ ڪرم ڪجي اها ڪيتري نه اُسمجهه ۽
موليتا آهي. اسان ٻڌو آهي ته هتي به ساڌن جي ٿلهي
تي ماڻهو ٻڪرن جون ٻليون چاڙهندا آهن. سو آهي ته
چاڙهڻ ڪن.

چند - جوئي پوڄنيم يوگيه هوي -
تس نرادر ڪري هئن،

تي نر سوک ڪڍي نهين پاوت -
آنت دڪي هو مري هئن.

مطلب ته ديو ديوتن، مهاٿائن جا آستان ستڪار ڪرڻ
يوگيه آهن. ائين جي ايمان ڪرڻ سان منڊس دڪي ٿي نرڪ
پوئي ٿو. انهيءَ ڪري ستن، ديوتائن جي آستان تي
وڃي ڪوبه اهڙو پاپ ڪرڻ نه گهرجي. جيڪي ساڌ
براهمن، ٻاوا شراب، ماس، مڇي ورتائين ٿا تن کي
پاپ لڳي ٿو. جي پڳتي، دان، پڇ پراپت ڪري آهي
پاپ لاهي ڇڏيندا ته ائين کي ڏسي جيڪي گرهستي ڪاٺڻ
ٿا تنجي پاپ جو حصو انهن ساڌن برهمڻن جي هٿان ٻول
۽ اهو پاپ ساڌ، برهمڻ پراشچت ڪري لاهي نه سگهند
آپيءَ ڪري شري ڪرشن ٿيٿا ۾ ارڄن کي چيو آهي

गीता अ-४-

श्लोक २१

यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः ।

स यत्प्रमाणं कुरुते, लोकस्तदनु वर्तते ॥

مطلب ته هي آرڇن، پوڄني، پوڳي، سرڀشت پرش
جهڙو جهڙو وهندوار ڪن ٿا ته ٻيا منس به اهڙو اهڙو ڪرم
ڪرڻ لڳن ٿا.

न मे पार्थस्ति कर्तव्यं, त्रिपुलोकेषु किंचन ।

नानंवाप्तमवाप्तव्यं, वर्त एव च कर्मणि ॥ “२२”

مطلب ته هي پارٿ آرڇن، مون کي تنهي لوڪن ۾ ڪنهن
به ڪرم ڪرڻ جو ضرور ڪونهي ۽ اڪي ڪنهن پراپت وسٽو
جي اپراپتي آهي، تڏهن به مان ڪرم ڪندو رهان ٿو.

उत्सीदेयुरिमे लोका, न कुर्या कर्म चेदहम् ।

। संकरस्य च कर्ता स्या मुपहन्यामिमाः प्रजा ॥ “२४”

مطلب ته هي آرڇن جيڪڏهن مان ڪرم نه ڪريان ته مون
کي ڏسي ڪوبه جيئو ڪرم نه ڪندو. سڀ جيئو پرشت ٿي
ويندا ۽ انهنجو پاپ موليٰ ڪي لڳندو.

ڄڻ مانا کي ٻچو پيٽ ۾ آهي يا کير پي رهيو آهي،
ته مانا انهي ٻچي جي تندرستيءَ لاءِ ڪري ڪندي آهي.
جي ڪري نه ڪندي ته ٻچو روڳي ۽ بيمار ٿي ڏکي ٿيندو،
پوءِ انهيءَ ٻار جي ڏک ۾ مانا به ڏکي ٿئي ٿي. تنهن ڪري
سرڀشت پرشن يعني ساڌن، ٻاون، پراهمڻن کي مڇي ماس
کائڻ، جوئا ڪرڻ، شراب پيئڻ آدي ڪوبه اهڙو ڪرم نه
ڪرڻ گهرجي. سڀني جيون کي پنهنجي اڌار لاءِ سدائين
ست ڪرم ڪرڻ گهرجي. انهيءَ ڪري ساري سنگت هت
مٿي ڪٿي پهرين اها پرڳيا ڪري ته اڄ کان وٺي ڪٿي به،

ڪاٺ گهرجي . ايترو ٻڌي ڀائي شڪر ستسنگ ۾ آئي هت
چوڙي مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته سائين ، جي ماس مڇي
ڪاٺ پاپ آهي ته ماڻهو ديوتائن تي ٻڪرن جون ٻليون ڇو
ٿا چاڙهين ۽ ساڌ چوڻا کائين .

ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته جيڪي منس داسونت
بدارن جي پراپتي لاءِ آستان تي ٻڪرن جون ٻليون ٿا
چاڙهين سي وڏو پاپ ٿا ڪن . ڇو جو جتي دان ٻج ڪري
پاپ لاهجن اُتي پاپ ڪم ڪجي اها ڪيتري نه اُسمجهه ۽
مولدنا آهي . اسان ٻڌو آهي ته هتي به ساڌن جي ٿلهي
تي ماڻهو ٻڪرن جون ٻليون چاڙهيندا آهن . سو آهي ته
چاڙهڻ ڪين .

چنڊ - جوئي - پوڄنيم - يوگيم - هووي -
تس - نرادر ڪري هڻن ،
تي - نر سوک ڪڍي نهين پياوت -
اُنت دڪي هو مري هڻن .

مطلب ته ديو ديوين ، عاڻمائن جا آستان ستڪار ڪرڻ
يوگيم آهن . انهن جي ايمان ڪرڻ سان منس دڪي ٿي لڙڪ
ٻوڳي ٿو . انهيءَ ڪري سنتن ، ديوتائن جي آستان تي
وڃي ڪوبه اهڙو پاپ ڪرڻ نه گهرجي . جيڪي ساڌ ،
براهمن ، ٻاوا شراب ، ماس ، مڇي ورتائين ٿا تن کي به
پاپ لڳي ٿو . جي ڀڳتي ، دان ، ٻج پراپت ڪري آهي
پاپ الاهي ڇڏيندا ته انهن کي ڏسي جيڪي گرهستي کائين
ٿا ته جي پاپ جو حصو انهن ساڌن برهمڻن جي مٿان پوندو
۽ اهو پاپ ساڌ ، براهمن پراشيت ڪري الاهي نه سگهندو .
انهيءَ ڪري شري ڪرشنا کيتا ۾ اڄهن کي چيو آهي ته -

جو سنگ ٿيا ڳي گور - مڪن، سٽپڙشن، ڌرمائمان جو سنگ
ڪرڻ گهرجي.

سريشت جنون ڪا سنگ ڪر - ڪريڻي ٿاس پيار،
پاوينگي پڊ پرم ڪو - نسا تو سوڳم دوار،
نيچ نون ڪو سنگ ڪر - پوگ دوک آپار،
نسچڻم جاوي نرڪ ڀر - يا تو ڀر ڪي دوار.

سٽپڙشن جو ستسنگ ڪندو نه آڻر گيان ڀائي جنم مرڻ
جي ڦيري کان چٽي ويندو. پڳتي آڌ شپ ڪرم ڪري
اوس سرڳه لوڪ جا پوڳه پوڳيندو. تنهن ڪري هن منش
جو ڪر ٿو، آهي نه شپ ڪرم جو ڀڄ پوڪي، سچ سان ڀريت
رڪي، سچ جو وهنوار ڪري، شڌ آهار ڪري شراب، ماس
هڇي نه ورتائي، ڇو جو شراب، ماس، هڇي کائڻ هن منش
جو ڌرم ناهي. ان جي کائڻ سان هردو ملين ٿئي ٿو. ملين
هردي انت پاپ ڪري هي ڇو لڪ ڀر وڃي ٿو.

سلوڪ - ماس مڇالي کات هڻم - سڙا پاڻ سي هيٺ،
تي نر نرڪي جات هڻم - مات پتا سميت.

مطلب نه جنهن جو شراب، ماس ۽ مڇي سان ڏاڍو ڀريم
آهي، اهو مانا پتا سميت لڪ ڀر وڃي ڏک پوڳي ٿو. مانا
پتا ساڻس الهيءَ ڪري لڪ ڀر وڃن ٿا جو ننڍي هوندي
کان وٺي انهن کي ماس لي هيرائين ٿا. تنهن ڪري مانا
پتا جو ڌرم آهي نه پنهنجي اولاد جي هر ڀڙڪار سان رڪيا
ڪن ۽ منجهن سٺا سنسڪار وڃهن. پاڻ به سدائين ستوگڻي
رهي اولاد کي پالين. ڇو جو رڃي گڻ مان ٿو گڻ پيدا ٿيندو
آهي ۽ ٽمي گڻ مان ڪروڙ ۽ ڪروڙ ڪري سڀيئي پڇ لاس
ٿي وڃن ٿا. شراب، ماس نامسي کاڌو آهي، ڇو بلڪل نه

ٻڪو هر مڻهي پل چاڙهي ڏيڏا آهن. توهان جيڪر ڪجهه ماس
بابت اُپديش ڪريو ها ته ڏاڍو چڱو ٿئي ها. اها ڳالهه مون
سڏن جي ڊپ ڪري توهان سان اُتي ڪانه ڪئي. ستگرو
مهاراج جن چيو ته اُها، تو ڏاڍي پل ڪئي جو اُتي اسان سان
ڳالهه ڪانه ڪئي. هاڻي اڄ رات جو ماس جي باري ۾ ضرور
ستسنگ ۾ چرچا ڪبي. لائين گهمندا ڦرندا. سچ لڻي مهل
اچي پنهنجي اسٽان تي پهتا ته پاڻي لالورام اچي ٻڌاين ته
سيڪم ڪيڙن جي ڳوٺ جا اٽڪل ۴۰-۵۰ ماڻهو ٽڪاڻي ۾
اچي ويٺا آهن. سو ڪرڻا ڪري هلو.

ستسنگ شروع ٿيو. اُپديش ۾ چيائون ته منش جو تڙو
آهي يگهه ڪري، اپ ڪري، دان ڪري، ورت رکي
ليمر آلو سار سنڌيا گائيتري پات ڪري، نيرتن جو رتن ڪري
۽ ستسنگ ڪندو رهي. پلي پلائي به پاپ ڪرم نه ڪري،
پاڻين، ڪڪرين جو سنگ نه ڪري، ڇو جو سنگ جو وڏو
اثر پوي ٿو. جهڙو سنگ ٺهڙو رنگ.

ساوڪ - جڏسي جس سنگت ڪوي - تڏسا تنس ڦل لپين،
ڪڍاي سڀ پڇنگ هڪ - ايڪه بوند گن ٽين.

مطلب ته جنهن منش کي جهڙي سنگت ملندي ٺهڙو ٿئي
هنجو سڀاءُ ٿي ويندو. جئن سواتي لکيتر جي برسات جي
بوند ڪيوڙي ۾ پوي ته ڪافور پيدا ٿئي، اهاڻي بوند
سڀ جي وات ۾ پوي ته موتي ٿي پوي، ٻر جي اهاڻي
بوند نانگ جي وات ۾ پوي ته زهر ٿي پوي ٿي. جئن
ڪو ماڻهو شرابيءَ جو سنگ ڪندو ته شرابي ٿي پوندو،
جوئاريءَ جو سنگ ڪندو ته جوئاري ٿي پوندو، چور جو
سنگ ڪندو ته چور ٿي پوندو، ماس ڪائيندڙ جو سنگ
ڪندو ته ماس آهاري ٿي پوندو. تنهن ڪري من - مڪن

ڏي، سڀ خوش پرسن آهيو نه؟ توهان کي اسان جو
ڪنهن ٻڌايو؟

گوال لال هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته جنهن ڏينهن کان توهان
پريات جو ڪندوءَ مان هليا ويا تنهن ڏينهن کان وٺي مانا ۽
سڀئي ستسنگي پريمي ڏاڍو آڏاس ٿي پيا آهن. پهريان
ٻئي ڏينهن نه توهان کي ڏاڍو ڳوليوسين تنهن کان پوءِ آئي
وئي کان ٻئي پڇا ڪيسين پر پتو ڪونه لڳو. اڄ شام جو
مهڙن جو هڪ پاڻي پنهنجي ڏڪان تي آيو الهيءَ کان خبر
پيئي ته اوهان مهڙن ۾ آهيو. سو پاڻ ۾ صلاح ڪري پاڻو
ٽهلام کان موڪلائي اچي اوهان جو درشن ڪيو اٿئون.

ستگرو مهاراج جن کين حيدرآباد جو سمورو احوال ٻڌايو.
سڀني سواهي جن کي وينتي ڪئي ته سڀاڻي ڪندوءَ هلو.
ستگرو مهاراج جن کين چيو ته سڀاڻي هتي آرام ڪريو ۽ شهر
گهڙي ڏسو. ٻئي ڏينهن سوير اڪري هلنداسون. پوءِ سڀئي
وڃي آراعي ٿيا.

ٻئي ڏينهن شام جو ٻائي بوليگر ۽ ڪن ستسنگين کي
ساڻ ڪري گهمندا ڦرندا اچي ڪيهرن جي ڳوٺ ۾ پڳت
ڏيون رام جي ٿلهي تي اڪتا، جتي پڳت چيٽن رام سندن
آدرستڪار ڪيو. حال احوال ڏيندي پڳت چيٽن رام،
مهاراج جن کي ٻڌايو ته پڳت ڏيون رام جو ميلو لڳائيندا آهن.
چنڊ، چوڏس ۽ تروڻ تي ستسنگ ٿيندو آهي ۽ هر روز
ٻڻ پاڻ ۾ ساڌ رس رهاڻ ٿيندي آهي. پڳت چيٽن رام جي
عرض ڪرڻ تي سواهي جن گوال لال ۽ ٻين کان به پڇن چوايا.
موڪلائڻ وقت پڳت چيٽن رام کي الهيءَ رات ستسنگ
اچڻ جي نيند ڏئي موٽي آيا. رستي ۾ پڳت مورچ را
ستگرو مهاراج جن کي ٻڌايو ته هنن ساڌن جي ٿلهي تي ۱۵-۱۰

ڪالوواء هي منشن ٻسورن سمان آهي . ٻسن کي به پنهنجي مالڪ جي ديدار جو ٻرير ٿيندو آهي . ٻر جن منشن کي ڳوان جي روشن جي پياس ڪالهي سي ٻسن کان به ٻري آهن . ٻرير ته سڀني کي آهي .

ساوڪ - ٻرير جڳت ٻر بهت هٿن - ٻرير بنا نه ڪوء ، ٽيٽون ساڇا ٻرير سو - لگا هري سي هوء .

مطلب نه ٻرير سنسار ٻر سڀني ڇيئون کي آهي . ڪنهن جو ڌن سان ، ڪنهن جو ٽن سان ، ڪنهن جو ٻرير ٻر وار سان ، ڪنهن جو ڪاٺ ، ٻيٽ ، ٻهري سان ، ڪنهن جو سري جي سينگار سان ، ڪنهن جو گهٽ ٿر ٻوٽل سان ، ڪنهن جو ناڪ سينما سان .

ڪن جو چاهه چار سان - ڪن جو آ سينگار سان ، ڪن جو شوق شراب سان - ڪن جو ماس آهار سان ، ڪن جو گاندي پنڱ آفيم سان - ڪن جو چرشن چمار سان ، ڪڍي ٽيٽون سيٽي ٽيا ٻي - ڪر ٻرير مٽ ڪر تار سان .

مطلب نه ڪوبه جيئو ٻرير کان خالي ناهي ٻر جڳت جي ديدار ٿي جو ٻرير ٻوٽو آهي . سنت ، ستگرون ۽ پنهنجي آٿر وار سان جو ٻرير آهي هو سڄو ٻرير آهي ، نهن ڪري سنسار جو ٻوٽو ٻرير ٿيا ٻي سڄو سڪداي ٻرير ٻرمانا سان لڳاٺ ڪور جي نه اٿي سڄي آٿر سڪ جي ٻراپتي ٿي . ٻيا به اهڙا ٻرير جا به چار ٻجن ويراڻ مان ٻاڻائون . رات جو ۱۲ بجي سمنڱ - مابت ڪري ڇوٽا لڳا نه ڇوڪي ٻاهريان هٿان ۽ جن سي پنداري ٻر وٺي کائين . نهن کان پوء ساري سمنڱ پاو ٻر ساد وٺي ڪور وٺي . ستگرو مهاراج جن به رسوئي ڪري پنهنجي جاء تي آيا . گوال لال کي چيائون ته ابا ، خبر چار

آئمر ڏيو جو درشن ڪرائي ٿو جو اڳ ۾ ئي سندس سروب هو. مطلب ته موڪي کي موڪي ڪرڻو آهي. يعني پراپتيءَ جي پراپتي ڪرڻي آهي تنهن لاءِ ستگروءَ جي ضرورت آهي ۽ ستگرو دواڙان ويراڳ ۽ وويڪ آڏ ساڌن ڪرڻا آهن. ساڌن کان سواءِ ڪڏهن به آئمر سڪه جي پراپتي ڪانه ٿيندي.

ستگرو مهاراج جن جا وچن ٻڌي نڪر صاحب جي شڪا مڙجي وئي. تنهن کان پوءِ رات جو ويدانت جي وشه ٿي ستسنگ ڪيائون. صبح جو مٿيارين مان روانا ٿيا. ڏهين بجه ڌاري سيڪات پهتا ۽ اڌ ڪلاڪ کن هڪ باغيچي ۾ آرام ڪري کوهه تان پاڻي پي ۱۲ بجه ڌاري مهڙن ۾ ٻائي بوليگر جي آستان تي اچي پهتا. بوليگر، ستگرو مهاراج جن کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ آدرستڪار سان وهاري چوڻ لڳو ته سائين، اڄ وڏي ڪرپا ڪئي آڻو جو اچي درشن ڪرايو آڻو. ساري ڳوٺ ۾ مهاراج جن جي اچڻ جي خبر پئجي وئي. ڀڳت مورچ رام، ڀڳت لڪي رام، ڀڳت شڪر ۽ ٻيا ڪيترا پريهه پي ستگرو مهاراج جن سان ملڻ آيا. رات جو ستسنگ ڪيائون.

ٻئي ڏينهن شام جو جهنگل ۽ درياھ تان گهمي مهاراج جن ۸ بجه ستسنگ شروع ڪيو ته ايتري ۾ ڪنڊوءَ مان گوال لال، سروالند، آملند، پاڻي ڪيمارام، مهاراج هوندلداس، اور پرڪاش، پاڻي منگهن رام، پاڻي پرمالند ۽ ٻيا ستسنگي ڏنڊا ۽ پڪتارا کڻي پڇن ڪندا ستسنگ ۾ مهاراج جن کي پيرين پئي اچي ويٺا. ستگرو مهاراج جن اشاري سان سندن ستڪار ڪري وهڻ لاءِ چيو. گوال لال، سروالند ۽ گرمکداس مهاراج جن جي پٺيان ڳاٺڻ لڳا. پريم اپديش جي وارثا هلي. جڏهن هڻج ۾ آيا تڏهن چوڻ لڳا ته پريءَ جي پريم

پھريدارن ڏاڍي ڇاڇ ڪئي پر ڪنگڙ جو پتو نه ٿيو. تنهن تي راجڪمار پنهنجي پتا سان ڪنگڙ جي گھر ٿيڻ جي ڳالهه ڪئي. راجا پنهنجي وزير کي گھرائي چيو ته ڪنگڙ جي ڳولا ڪريو. وڏو وزير جو ٿمار عظمند سڀاڻو پرڻ هو تنهن راجڪمار کان پڇيو ته ڪٿي ڪيرايو ته ڪونه اٿيئي؟ ڪٿي لاهي ته ڪونه رکيو اٿيئي؟ تنهن تي راجڪمار چوڻ لڳو ته مان ڪمري ۾ دروازو اُلدان بند ڪري سڃاڻي سمهيس ته ان مهل نه ٻالهن ۾ پيل هو. پوءِ مون کي بند اچي وئي. صبح جو آئي ڏسان ته ڪنگڙ ٻالهن ۾ ڪونهي. خبر ڪانهي ته ڪن گھر ٿي ويو.

منٿري ٿورو ويچار ڪري راجڪمار کي ويجهو سڏيو. اٽڪل سان سندس ساٿي ٻالهن تي هٿ ٿيرايائين. ڏٺائين ته ڪنگڙ سندس ٻالهن ۾ ئي پيو آهي. سو راجڪمار کي چيائين ته جي توکي ڪنگڙ لاهي ڏيان ته ڇا ڏيندين؟ راجڪمار چيو ته ساري عمر توهان جو ٿورو نه وساريندس. وزير سندس شمس مٿي ڪئي ۽ ڏيکار ٿينس ته ڪنگڙ سندس ڏوري ۾ ئي پيو آهي. چيائينس ته پنهنجي هٿ سان ڪنگڙ هٿ لاهي ساڻي جاءِ تي بيهار. راجڪمار ڪنگڙ ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو.

سدانت - هي جڳياسو استول ڏيهر رڻپي ڪمري ۾ هو. رڻپي رات جو ايمان رڻپي سڃاڻي، ممٽا رڻپي غاليچو وڃي ٿي، اٿيان رڻپي لند ۾ سمهي پيو آهي. جڏهن ويچار رڻپي ٽپائريءَ ۾ اچي ٿو ڏهن چوي ٿو ته مان آما جي سڪ کي پايان ۽ انهيءَ سڪ لاءِ جڏهن پتن ڪري ٿو ۽ ستگرو وٽ وڃي ٿو ته ڏهن ستگرو جڳياسوءَ جا مل وکيپ آوازن ۽ سب پڙدا هٿاني ست چٽ آئندسڪ سڙوڻ

ستگرو مهاراج جن چيو ته برابر هي جيرو اُبناسي موڪلي
روپ آهي پر پيرم ڪري جو منجهس جيرو پيو آهي الهيءَ
کي مٿاڻو آهي.

جيئو ڪو سو روپ اُت آئند ڪهت ويد -

تانگي سک پراپت ڪو اسمپ بکاني ،
آگي جو آپراپت وستو تانگي پراپت سنيوت -
نت هي پراپت ڪي تو پراپت ڪم جانيئي ،

اُتسي شنڪا اين آن ڪيچي نه وشواس هان -
گور ڪي پرساد تي گُترڪ پائي پانيئي ،
ڪر ڪو ڪنگن ڪوئيو اُتسو پيرم پيو جنهن -

گيان تي ملت اهم پراپت پراپتي جانيئي ،
ارت - جيرو جو ست چت آئند سروب آهي تنهن جي
سڪ لاءِ سادن ۽ گرو ڪرڻ جو ڪهڙو ضرور آهي . چاڪا
نه ڪا وستو پاڻ وٽ نه هجي نه پوءِ الهيءَ جي پراپتي لاءِ
ڪوشش ڪجي . پر ڇا وستو سدائين پنهنجي گهر ۾ موجود
آهي تنهنجي پراپتيءَ لاءِ چوڻ ڪجي . تنهن ئي ستگرو
فرمائين ٿا ته اهڙي شنڪا آئي پڳوان جي ملڻ جو وشواس
ناس نه ڪجي . ستگورن جي ڪرپا سان جيڪا شنڪا هجي
سا دور ڪجي .

درشانت - هڪ راجڪمار کي اڌ لنگ جي مله وارو
هيران جو ڪنگل ٻانهن ۾ پيل هو . پنهنجي ڪمري ۾ اُندڙان
دروازو بند ڪري سمهي پيو . ننڊ ۾ پاسو ورائيندي ڪنگل
ٻانهن ۾ مٿي چڙهي ويس . صبح جو جاڳي ڏسي ته ٻانهن ۾
ڪنگل ڪونهي . پهر ڀدارن کي چوڻ لڳو ته منهنجو ڪنگل
الاڻي ڪر ٻانهن مان لاهي ويو آهي سو جلد پيدا ڪريو .

اڃا ئي آيا. اُڪر وڌي سڪ ۽ ٻرير سان سندن آدرستڪار
ڪيو ۽ شهر ۾ سڙچندا ڏياري نه شام جو ستسنگ ٿيندو. شام
ٿيندي ئي ڪيترا ستسنگي اچڻ لڳا. مٿيارن جو ڀڳت
ٻيلو رام به پنهنجي منڊليءَ سان آيو. ستگرو مهاراج جن وٽراڻ
ئي ستسنگ ڪيو. ستسنگ سماپت ٿيڻ بعد اُڪر صوپراج
اٿي ساري سنگت کي چوڻ لڳو ته اڄ پنهنجي شهر جا ڀاڳ
آهن جو ههڙو وٽراڻي سنت ٻرڻ پڌارو آهي. مهاڻائن جو
درشن ۽ ستسنگ ايشور جي ڪرپا کانسواءِ ڪين ملندو آهي.

سٺ دارا اور لڪشي پاپي ڪو ڀڄي هوءَ -

سنت سماگم هر- ڪٿا ٿاسي درلڀ دوءَ.

مطلب ته پٽ، استري، بڌارت پاپن کي به ملن ٿا پر
گوسائين ٿاسيداس چوي ته نه لشڪاري، نه مالي، نه تو وشن
سنتن جو درشن ۽ ستسنگ پڙوب جي ڀڄڻ کان سواءِ ڪين
ٿو ملي. ساري سنگت جي ٻارن هن داس جي سنتن کي
آرداس آهي ته به ئي ڏينهن هتي رهي امرت رڙهي وڃن
جي ورکا ڪري اسان جي تشل هردن کي سبتل ڪن.
تنهن ئي مهاراج جن چوڻ لڳا ته ڳوٺ ڇڏي گهڻا ڏينهن
ٿي ويا آهن، تنهن ڪري بلند موٽڻ جو ويچار آهي پر توهان
سڀني جو ٻرير ڏسي هڪ رات ٻي به ٺڪنداسون. وڌيڪ
اوسي ڪين سگهنداسون. سنگت خوش ٿي ڄڻهه ڇڪار
ٻولائڻ لڳي.

ٻئي ڏينهن شام جو اُڪر صوپراج، ڀڳت ٻيلو رام ۽ شهر
جا ۱۶-۲۰ ستسنگي آيا مهاراج کي لمسڪار ڪري اچي
وينا. اُڪر صوپراج هٿ چوڙي چوڻ لڳو ته هڪ شڪا
آهي. هي ڇيڙو اڳ به ئي موڪل رڙب آهي، پوءِ مڪتيءَ
جي بربتي لاءِ ڇب لب ساڌڻ جو ڪري؟

اشنان ڪري، ستنن، مهاڻائن ۽ مينڊرن جو دڙن ڪري
 رات جو ستننگ ڪيائون. ٻئي ڏينهن صبح جو ٻائي آمارا
 کان موڪلائي ننڍو رو ڪلهي تي کڻي پيرين بند روانا ٿيا.
 ۱۱ بجه مٿيارن جي شهر جي ٻاهران جنهن باغيچي ۾ ايندي
 وقت آرام ڪيو هئائون تنهن ۾ ساڳئي آب جي وٽ هيٺان
 اچي ويٺا. مٿيارن جي شهر جو نڪر صويراج جو ستننگي
 ويدالتي، سنت - شيوي هو سو باغيچي ۾ اچي نڪتو ۽
 ستگرو مهاراج جن کي ڏسي چوڻ لڳو ته توهان ڪٿي جا
 وينل آهيو ۽ ڪيڏانهن ويندا؟ ستگرو مهاراج جن چيو ته
 ڪنڊور جو وينل آهيان. حيدرآباد گهمڻ ويو هوس. هاڻي
 موٽي ڪنڊور ٿو وڃان.

نڪر صويراج مهاراج جن کي چيو ته ڪرپا ڪري اسان
 جي لاجپ تي هلو. روٽي پاڻي ڪائي آرام ڪريو. شام
 جو ڪي چار وڃن اسان کي ٻڌائي سڀاڻي ڳوٺ وڃجو.
 ستگرو مهاراج جن چيو ته توهين اسان کي سڃاڻو ٿا ڇا؟ جن
 چئو ٿا ته ستننگ ڪريو. تنهن تي نڪر صويراج چوڻ لڳو
 ته ٻالو ته توهان جو اڳ ۾ ٻڌو آئون. تنهن سواءِ

ڀڳت ڪر پاتال ۾ - پرگهت هون آڪاس،
 رجب ٽينون لوڪ ۾ - ڇڏي نه هرڪا داس.

پلي ڪو پريو ۽ جو پڇن، جهنگلن ۾، پهاڙن جي غفائن
 ۾ اٿوا پاتال ۾ ڪري پر رجب چوي ٿو ته اهو پريو ۽ جو
 پيارو ڀڳت لکي ڪين سگهندو. جن عطر جي دڪان وارو
 عطر جي شيشيءَ کي ڪيترو به ڪبت ۾ بند ڪري رکي ته
 به سندس دڪان تي عطر جي خوشبوءِ ضرور ايندي، تنهن
 توهان جي دڙن سان توهان مان وٺراڳ ۽ پريو ۽ جو جي ڀڳتيءَ
 جي سڳند اچي ٿي. نڪر جو پريو ۽ جو ڏسي سواميءَ جن سندس

شوي ٿڌيچ هريچند نريشا -

سهي ڌرم هٿ ڪوٺا ڪليشا ،

رنٿ ديو ٻيل پيوپ سڃانا -

ڌرم ڌريو سهڻ سنڪت نانا ،

ڌرم نه دوسر ستيم سمانا - اڳم نگر پوان بڪانا .

مطلب نه راجا شوي ، ٿڌيچ رشي ، راجا هرشچندر ،

راجا رنٿ ديو ، راجا ٻيلي آڌالنت دڪ ڪشت سهارڻ

ڪيا پر پنهنجي ڌرم کان نه هٽيا . گرو تيغ بهادر ، گرو

گوبند سنگھ سندن پٽ آڌي پنهنجا سر ڌرم مٿان قربان

ڪيا . ويد شاستر سڀئي پراڻ لائين ٿا چون نه ڌرم جي سمان

بي ڪا اهڙي وستو ڪانهي . سڀڪو پنهنجي پنهنجي ڌرم

۾ رهي سچ جو وهندوار ڪري . ڌرم ڄا ڏه انگ آهن .

ايترو چئي ستگرو مهاراج جن هي ڀڄن ڳايو .

واڳم بهارڙي

ٿل - ڌرم سمنائن سار - دل ڌر اپني ڌرم سين .

۱- اوڙ ڌرم سين چيت هٿاڪي - اپني ڌرم سين دل ڪولاڪي ،

گيتا گيان ويچار - رهڻي اپني شرم سين .

۲- ڌرم جسي ۾ تن هٿ ڌارا - ڌرم اسي ڪو ڌولي پيارا ،

ڌرم هيت سر ڀار - موه نه ڪر اپني ڄرم سين .

۳- پشو پنڇي ڪي سهس ذاتي - اپني اپني بولت ٻائي ،

آلم شڪتي سنڀار - مڪت پاء اپني مرم سين .

۴- ڪهي ٿيئون تن لوڪن مانهين - ڌر سنانن سر ڪو ناهين ،

پر ڀدارت چار - پاڻو اپني ڪرم سين .

ستنام ساڪيءَ جي ڌلي لڳائي ستسنگ سمايت ڪيائون .

صبح جو لوٽو اڻگوڇو ڪٽي ڦليليءَ جي رشي گهاٽ تي

ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته موڪيه جا گهڻيئي سادن آهن پر موڪيه چار آهن.

۱. سنتن جي شيوا ۲. ستسنگ ۳. وٽراڳ ۴. آتم گيان. پاڻي ڪوٽورام هت جوڙي چوڻ لڳو ته سائين اهي چار ئي سادن ڪيئن پراپت ٿيندا. ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته ڇڳياسو پهرين نرمان ٿي شپ ڪرم ڪري. پيو سندس پورب ڪليل هجي تنهن کان پوءِ ستسنگ ۽ سنت شيوا پراپت ٿيندي. سنتن جي شيوا ۽ ستسنگ ڪرڻ وٽراڳ انهن ٿيندو. وٽراڳ کانپوءِ ستگروءَ جي کوچ ڪندو. ستگرو ڪرڻ کانپوءِ آتما جو گيان پراپت ٿيندو. آتم گيان بعد موڪيه حاصل ٿيندو. اهو ٻڌي پاڻي ڪوٽورام ڏاڍو خوش ٿيو. اُتي رسوئيءَ جي گهٽي لڳي. ٻنهي پوڄن ڪري آرام ڪيو. شام جو ستگرو مهاراج جن اُتي باغ ۾ اچي ستسنگ ۾ ويٺا. مهاٿما آتم پراڻ جي ڪٿا ڪري سماپت ڪئي. ستگرو مهاراج جن پاڻي ڪوٽورام کان موڪلائڻ لڳا ته پاڻي ڪوٽورام چيو ته سائين، هتي ئي ايڪائيت ۾ رهي ڇڪڙهن ۾ ڇڻ ڪريو ته ڪٿي ڏيانو. مهاراج جن چيو ته هيٺ وڃان ٿو. ان ڄل هوندو ته ڪنهن وقت اچي رهيو. پاڻي ڪوٽورام کان موڪلائي شام جو ۷ بجي پاڻي آتما ۾ اچي اُڪاڻي ۾ اچي ڏسن ته سارو اُڪاڻو پريمين سان پريو پيو آهي. مڪروڙون ۽ ساز صندل ٿي رکيا آهن. بائو آتما ۾ مهاراج جن کي ڏسي چوڻ لڳو ته جلدي ڪريو ڇو اڃا ۶ بجي کان وٺي اچي ستسنگي وينا آهن. اول پاڻي آتما ۾ ڪلاڪ کن ستسنگ ڪيو پوءِ ستگرو مهاراج جن ستسنگ ڪيو ۽ ڌرم جو پر سنگ هليو. ڇيائون ته هن سنسار اندر بيماري ۾ بيماري رستو ڌرم آهي. ڌرم جي خاطر ڪيترن دشمن منهن مهاٿائن سيس قربان ڪري ڌرم جي پالبا ڪئي آهي.

ستگرو ٽيئون رام مهاراج

ڪري هڪ مهاتما وٽ اچي ويٺا. ڀائي ڪوٽورام سڀني
سنتن وٽان ٿيندو ان مهاتما جي ڪٿيا وٽ آيو جتي ستگرو
مهاراج جن به ويٺا هئا. ستگرو مهاراج جن کي ڏسي چيائين
نه اوهين ڪٿي ويٺا آهيو.

ستگرو مهاراج جن چيو ته ڪنڊو ڳوٺ به ويٺا آهيون. هتي
حيدرآباد به گهٽ سانگي آيا آهيون ۽ ڀائي آتمارام جي
ٽڪاڻي به لٿل آهيون. ٻڌوسين ته ڀائي ڪوٽورام جي باغ
۾ ڪيترا سنت مهاتماون رهندا آهن ۽ ڀائي ڪوٽورام به
ڏاڍو پر آپڪاري سنت - شيوي آهي سو چيو سين ته سنتن جو
درشن ڪري اچون ۽ ڀائي ڪوٽورام جو به ڏيڍار ڪري اچون.
اهو خيال ڪري ڀائي صويراج جي باغيچي مان گهمندا هتي
آيا آهيون. ڀائي ڪوٽورام توهان آهيو ڇا؟ ڀائي ڪوٽورام
مشڪي چيو ته هن داس کي ڪوٽورام چوندا آهن. ڀائي
ڪوٽورام پڇيو ته ڀائي آتمارام جي ٽڪاڻي به توهان ستسنگ
ڪندا آهيو ڇا؟ ٻڌو اٿم ته اتي هڪ وٽراڳي ساڌو آيل
آهي ۽ ستسنگ ڪندو آهي ستگرو مهاراج جن چيو ته برابر
اسان ڀائي آتمارام جي ٽڪاڻي به ستسنگ ڪندا آهيون.
باقي به راتيون رهي پوءِ ڳوٺ وينداسون. توهان به اڃ
ستسنگ ۾ اچجو ايترو ٻڌي ڀائي ڪوٽورام چيو ته اڃ ضرور
اچجو. توهان هاڻي هتي ئي سنتن سان گڏ سوئي پاڻي
ڪري آرام ڪجو. شام جو هڪ منڊليشور مهاتما ستسنگ
ڪندو آهي. انجو ستسنگ ٻڌي پوءِ ڀلي شهر ۾ وڃجو. ان
بعد ڀائي ڪوٽورام مهاراج جن کي وٺي ڀنڊارو، ڪوٽاري ۽
جي جاءِ، گئوشالا گهمائي جنهن ڪٿيا به پاڻ رهندو هو تنهن
ڪٿيا ۾ رکيل ڪت تي وهاري چوڻ لڳو ته هي ٻڙيو، موڪي،
جا ڪهڙا ساڌن آهن؟

راجہ کنڀات

- ٿل - ڪري سترگر رڪتي شردا - سچو سودو وٺڻ گهرجي ،
 ٿڌي تن من سندي ڏکڻا - وڪارن کان هٽڻ گهرجي .
 ۱- شبد صابڻ کڻي سنگهه ۾ - ٻڏي ڪپڙو ڏوٽي گنگهه ۾ ،
 رڱي تنهنڪي بيهه رنگ ۾ - گڻن جو چٽ چٽڻ گهرجي .
 ۲- لڏي لعلن ڀري مٽڪي - پلي ڪڙميءَ جيئن سٽڪي ،
 وڃاءِ لاءِ سواس لهن پٽڪي - سمي هن ۾ کڻڻ گهرجي .
 ۳- اُٿي شپ ڪرم جو ڦل سک - ملي ڪپ ڪرم جو ڦل دک ،
 آهي ويدن سندو هي رخ - سڀاڙن کي مٽڻ گهرجي .
 ۴- ڪهي ٿيمون سهجهه ڀناري - وڻج وٽ نام جو ساري ،
 خنجر گر گيان جو ڌاري - ٻڌن ڇڳه جو ڪٽڻ گهرجي .

اهو ڇن ڳائي بس ڪيائون ته ساري سنگت چوڻ لڳي
 ته سائين ڪلاڪ کن اڃا به وڌيڪ سٽسنگ ڪريو. تنهن تي
 ڀائي آمارام چيو ته پروگرام ۱۰ بجي تائين هو. هاڻي ۱۱
 اچي لڳا آهن. سو هاڻي سٽسنگ سماپت ٿا ڪريون. وري
 سڀاڻي وڌيڪ ٻڌجو ۽ ٻين کي به وٺي اچجو. سڀاڻي
 لاڏو اسپيڪر به لڳائينداسون.

صبح جو آسادي وار ٻڌي ڀائي آمارام کي چيائون ته
 اسان ٻڌو آهي ته ڀائي ڪوٽورام جي باغچي ۾ سنت زهدا
 آهن سو مان سنڌن جو درشن ڪري ٿو اچان. روئيءَ جو خيال
 نه ڪجو. ايترو چئي شهر کان ٻاهر ڪري ڦليليءَ جو ڪنارو
 وٺي گهمندا گهمندا ڀائي جو پراج جي باغچي ۾ آيا جتي
 سنت مهاتماون رهيندا هئا. انهن سنڌن جو درشن ڪري پوءِ
 ڀائي ڪوٽورام جي باغچي ۾ اچي سنڌن جو درشن ڪيائون.
 اتي ٽيهه چاليهه سنت رهيل هئا. سڀني سنڌن جو درشن

هر ٻا والڳي سنسار جي پدارتن رڻ ڀري رڻ ۾ پاڻي رڻ ڀري سڪ
سمجھي ڏينهن رات ڏوڙي تو ڀر آلت تائين انهن پدارتن
مان رتي مائر به سڪ جي پراپتي نٿي ٿيندس ۽ ڇو جو انهن
پدارتن ۾ سڪ آهي ئي ڪونه. جنهن سڪ کي هي چيو چاهي
تو سو سڪ هجي اندر موجود آهي. پر جنهن پوزن سنگرو
رستو نه ڏيکاري ٿيندس ڪيترا به ڪڍي آڀاءُ ڪري پر ڏهن
به آتم سڪ جي پراپتي ڪانه ٿيندس. انهيءَ وشنه تي سنگرو
مهارجن پڇن ڪري بس ڪيو ته ستسنگ ڪاپوءِ سنگت
سنت هر داس رام کي چوڻ لڳي ته هي ساڌ ڏاڍو گيانوان
۽ نماڻي ٿو ڏسجي. توهان وٽ ڪڏهن آيو آهي. هن کي
هفته ٽن ڀاڱو وٽ رهائڻو نه اسين به حيدرآباد مان روز ستسنگ
ڏيکاري ٿا. سنت هر داس رام سنگرو مهارجن کي هفتو
۽ ڏهه ڏينهن وٽ رهي ستسنگ ڪرڻ لاءِ چيو.

١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠

جو اوهين به ستسنگي آهيون. تنهن کان پوءِ آڌ ڪلاڪ کن درياھ تي گهمي مهاراج جن اچي ستسنگ ۾ ويٺا. آرٿوار جي ڪري حيدرآباد مان به گهڻي خلق آئي هئي. ستسنگين پڇڻ ڪري جڏهن بس ڪٿي تڏهن سنڌ هر داس رابر مهاراج جن کي چيو ته هاڻي بوهان به ڪجهه ٻڌايو. ستگرو مهاراج جن پڪڙيو ڪٿي ستسنگ ڪرڻ لڳا. ويدايت جي پرڪريا هلائي پڇڻ چوڻ لڳا.

ڪستوري سي مرگهه کي مانهين -

بن کنڊ کوجت سؤنگت تانهين، هوءَ رهيا حيرانا.

جڏهن هرڻ جي ناپيءَ ۾ ڪستوري رهندي آهي پر هرڻ الهيءَ سڳند کي بن ۾ گاهه، پُڻ ۽ وڻن جي پٽن ۾ ڳوليندو آهي ۽ حيران ٿي چوندو آهي ته اهو سڳند وارو گاهه ڪٿي آهي جو مان کائي آندو وٺان، تنهن هن چيو جي اندر آتما سڪه روپ رهي ٿو پر هي چيو سنسار رُوپي بن ۾ وڻن پوڄڻ رُوپي ٻڌارتن ۾ الهيءَ سڪه کي ڳولي ٿو ۽ ڳوليندي ڳوليندي اڪجي پوي ٿو پر کين اهو سڪه پراپت نٿو ٿئي.

ساوڪ - جنسي مرگها مارو ٿل ڪو -

نير ديك هر شاتا هتم،

دوڙ دوڙ ڪي وياڪل هوتا -

ايڪ بوند نهين پاتا هتم.

جڏهن هرڻ رڃ کي پاڻي سمجهي خوشيءَ مان ڊوڙندو آهي ته پاڻي پي پياس مٽايان پر ڊوڙي ڊوڙي پٺان نڪري ويندا اٿس پاڻي ڪونه ملندو اٿس ڇو جو سورج جي ڪرڻ ڪري رڃ ۾ هنڪي پاڻي ٿسڻ ۾ اچي ٿو. پر واستوءَ ۾ پاڻيءَ جي هڪ بوند به ڪانه آهي. تهڙي طرح هي اڳياڻي چيو

سنت هر داس رام چوڻ لڳو ته ابا، ڪتن چڱي ته
سنسار ست آهي يا آست. جي چئون ٿا ته ست آهي ته
ڪوبه پدارت ست ڏسڻ ۾ نٿو اچي، جي چئون ٿا ته آست
ته هي سڀ پدارت - شهر بازار يون، نديون، پهاري، باغ باغيچا
پر ٽڪڻ ڏسڻ ۾ اچن ٿا. اهي سڀ اسان کان اڳ به ڏسي
ويا، اسين به ڏسون پيا ۽ اسان کان پوءِ به ڏسندا. انهيءَ
ڪري سنسار آست به ڪونهي. سنسار نالو آهي نام روپ
جو، سو نام روپ ته هٿيا آهن. آتما ۾ سنسار آهي ئي ڪونه.

اهي وڃن ٻڌي مهاراج جن چوڻ لڳا ته سائين چئو ٿا ته
سنسار ست به ڪونهي، اُست به ڪونهي تڏهن باقي ڇا
ڪري سمجهون. ڀڳت هرداس رام جن چوڻ لڳا ته آبا هي
سنسار ڪاپيت آهي يعني ڏسڻ ۾ اچي پر هجي نه. مرگه
ترشنا جو جل، لوڙي ۽ نانگ، سڀي ۽ ڀڄاڻدي، سڀني
جا پدارت ۽ آڪاس ۾ ليلتا آهي سڀ آهن ڪونه پر ڏسڻ
۾ اچن ٿا. تهڙي طرح هي سنسار ڏسڻ ۾ اچي ٿو پر آهي
ڪونه. الهي ۽ ٽي وري ستگرو مهاراج جن چيو ته سائين جي
چئو ٿا ته آهي ڪونه ته مٿيا يعني اُست ٿيو. سنت هرداس رام
چيو ته جيئن لوڙي ۽ نانگ تيستائين ڏسڻ ۾ اچين ٿو جيستائين
لوڙي ۽ جو پورو پورو ڳيان نه ٿيو آهي. جنهن وقت لوڙي ۽
جو ڳيان ٿيو تنهن وقت اهو نانگ ٿي نه رهيو. اڪو ٻاهران
آيو هو نڪو ٻاهر ويو. پر لوڙي ۽ جو روپ ٿي ويو. تهڙي
طرح هي سنسار تيستائين ڏسڻ ۾ اچي ٿو جيستائين آخر ڳيان
نه ٿيو آهي. آتما جي ڳيان ٿيڻ بعد هي سنسار آتما جو روپ
ٿي وڃي ٿو. توهان جي شنڪا ٻڌي مان ڏاڍو خوش
ٿيو آهيان.

جو اوهين به ستسنگي آهيو. تنهن کان پوءِ اڌ ڪلاڪ کن درياھ تي گهمي مهاراج جن اچي ستسنگ ۾ ويٺا. آرتوار جي ڪري حيدرآباد مان به گهڻي خلقي آئي هئي. ستسنگين پڇڻ ڪري جڏهن بس ڪٿي لڏهن سنڌ هرداس رام مهاراج جن کي چيو ته هاڻي توهان به ڪجهه ٻڌايو. ستگرو مهاراج جن يڪتارو ڪڍي ستسنگ ڪرڻ لڳا. ويدانت جي پرڪريا هلائي پڇڻ چوڻ لڳا.

ڪستوري سي مرگه ڪي مانهين -
بن کنڊ کوجت سُونگت تانهين، هوءَ رهيا حيوانا.

جئن هرڻ جي ناپيءَ ۾ ڪستوري رهندي آهي پر هرڻ انهيءَ سڳند کي بن ۾ گاهه، پُٺن ۽ وٺن جي پٺن ۾ ڳوليندو آهي ۽ حيران ٿي چوندو آهي ته اهو سڳند وارو گاهه ڪٿي آهي جو مان کائي آندو وٺان، تڏهن هن چيو جي اندر آتما سڪه روپ رهي ٿو پر هي چيو سنسار روپي بن ۾ وڻن پوڳن روپي پڌارتن ۾ انهيءَ سڪه کي ڳولي ٿو ۽ ڳوليندي ڳوليندي ٿڪجي پوي ٿو پر کين اهو سڪه پراپت نٿو ٿئي.

ساوڪ - جنسي مرگها مارو ٿل ڪو -

نير ديك هر شاتا هئم،

دوڙ دوڙ ڪي وياڪل هوتا -

ايڪ بوند نهين پاتا هئم.

جئن هرڻ رڃ کي پاڻي سمجهي خوشيءَ مان ڊوڙ ٿو آهي ته پاڻي پي پياس مٽيان پر ڊوڙي ڊوڙي ڀران ٺڪري ويندا اٿس پاڻي ڪونه ملندو اٿس ڇو جو سورج جي ڪرڻن ڪري رڃ ۾ هنڪي پاڻي ڏسڻ ۾ اچي ٿو. پر واستوءَ ۾ پاڻيءَ جي هڪ بولد به ڪانه آهي. تهڙي طرح هي اڳياڻي چيو

ستگرو ٽيون رام مهاراج

سنت هرداس رام چوڻ لڳو ته ابا، ڪٿن چٽجي ته
سنسار سنت آهي يا آست. جي چئون ٿا ته ست آهي ته
ڪوبه پدارت ست ڏسڻ ۾ اٿو اچي، جي چئون ٿا ته آست
ته هي سڀ پدارت. شهر بازار يون، نديون، پهاتڙ، باغ باغيچا
پر ٽڪش ڏسڻ ۾ اچن ٿا. اهي سڀ اسان کان اڳهه به ڏسي
ويا، اسين به ڏسون پيا ۽ اسان کان پوءِ به ڏسندا. انهيءَ
ڪري سنسار آست به ڪونهي. سنسار نالو آهي نام روپ
جو، سو نام روپ ته مٿيا آهن. آتما ۾ سنسار آهي ئي ڪونه.

اهي وچن ٻڌي مهاراج جن چوڻ لڳا ته سائين چئو ٿا ته
سنسار ست به ڪونهي، آست به ڪونهي ٽڏهن باقي ڇا
ڪري سمجهون. پڳت هرداس رام جن چوڻ لڳا ته ابا هي
سنسار ڪليت آهي يعني ڏسڻ ۾ اچي پر هجي نه. مرگه
ترشنا جو جل، لوڙي ۽ ۾ نانگ، سڀيءَ ۾ چاندي، سڀني
ڇا پدارت ۽ آڪاس ۾ نيٺا اهي سڀ آهن ڪونه پر ڏسڻ
۾ اچن ٿا. تهڙي طرح هي سنسار ڏسڻ ۾ اچي ٿو پر آهي
ڪونه. انهيءَ ئي وري ستگرو مهاراج جن چيو ته سائين جي
چئو ٿا ته آهي ڪونه ته مٿيا يعني آست ٿيو. سنت هرداس رام
چيو ته ڇهن لوڙيءَ ۾ نانگ ٽيستائين ڏسڻ ۾ اچي ٿو جيستائين
لوڙيءَ جو پورو پورو گيان نه ٿيو آهي. جنهن وقت لوڙيءَ
جو گيان ٿيو تنهن وقت اهو نانگ ئي نه رهيو. اڪو ٻاهران
آيو هو نڪو ٻاهر ويو. پر لوڙيءَ جو روپ ٿي ويو. تهڙي
طرح هي سنسار ٽيستائين ڏسڻ ۾ اچي ٿو جيستائين آتم گيان
نه ٿيو آهي. آتما جي گيان ٿيڻ بعد هي سنسار آتما جو روپ
ٿي وڃي ٿو. توهان جي شڪا ٻڌي مان ڏاڍو خوش
ٿيو آهيان.

شام جو توهان به ستنگ ۾ چار وچن اسان کي ٻڌائڻ

هر ڪو ويهي رهيو ته پاڻهي مهر ڪري اچي درشن ڏيندا.
هوڏانهن ستگرو مهاراج جن صبح جو گدو بندر جو رستو
وٺي اچي گدو بندر پهتا. گدو بندر گهمي، درياھ ۾ اشدان
ڪري ڪناري تي آسٺ ٻڌي، سماڌي لڳائي ورتي ۽ ڪي
پنهنجي شد سروي ۾ اسٺ ڪيائون. ۱۱ بجه سماڌي مان
اٿيا ۽ هڪ پريمي اچي کائن خبر چار پڇڻ لڳو. ستگرو
مهاراج جن ٻڌايس ته مان ڪندؤ ڳوٺ مان حيدرآباد ۾ گهمڻ
آيو آهيان. توهان ٻڌايو ته ڪٿي رهندا آهيو. پريمي ۽ چيو
ته مان هتي گدو بندر ۾ رهندو آهيان ۽ دڪان جو ڪم
ڪندو آهيان. هر روز سنت هرداس رام جي ستسنگ ۾ شام
جو ۴ بجه ويندو آهيان. سنت هرداس رام وڏي ڪمائيءَ وارو
آهي. اهو ستگرو مهاراج جن چيس ته مون کي انهيءَ سنت
جو آستان ڏيکاريو ته سنت جو درشن ڪري پوءِ حيدرآباد
وڃان. پريمي مهاراج جن کي سنت هرداس رام جي آستان
تي وٺي آيو.

ستگرو مهاراج جن سنت کي لمسڪار ڪري ويهي رهيا.
سنت جي پڇڻ تي کين ٻڌايائون ته ڪندوءَ جو ويٺل آهيان.
حيدرآباد گهمڻ آيو آهيان. سهج سپاءِ هن پريميءَ سان درياھ
تي ملڻ ٿيو. اوهان جو نالو ٻڌي چيس ته درشن ڪري
اچان. سنت هرداس رام کين چيو ته پلي آيا. رسوئي ڪري،
آرام ڪريو، شام جو ۴ بجه ستسنگ ٿيندو. اوهين ٻچار ڏينهن
هتي ئي رهي پئو. مهاراج جن چيس ته رهي ڪونه سگهندس،
باقي ستسنگ ٻڌي پوءِ موٽي حيدرآباد ويندس.

روٽي کائي، منجهند جو آرام ڪري ۳ بجه ڀڳت هرداس رام
وٽ وڃي پريمي ۽ لمرتا سان پڇڻ لڳا ته سائين، هي ستسار
سنت آهي يا آست.

راجہ آشا

۱۔ گرو مانگون خزايا ڇڻ دا - هي ننگ لپاء ندر دا .
آش ولدي گر تو در آئي - سورن مون لڌ سيج وڄائي ،
دارون ڏي ڪو درد دا .

۲۔ ستگور تو در ڪريان نيزاري -
منهنجي من جي ميت مونجهاري ،
ڪول آندر دا پڙدا .

۳۔ پاڻي پلڙمان پل پل ڪريان - هر هر توتان تن من واريان ،
هاٿ گهماء مهر دا .

۴۔ ڪهي ٽيئون ڪر جوڙاڙدا سا - ڪر پا ڪري گور پر ڪاشا ،
سيٽل ڪر مون هر دا .

پوء هڪ ٻه ٻيو ڇڻ ڳائي ارت به ڪري ٻڌايائون - ساري
سنگت پريم به مست آي جهولڻ لڳي . رات جو ۹ آڇي
لڳا . ستسنگ کانپوء ٻائي آمارام مهاراج جن کي چيو ته
ڀڳت صاحب اسان کي ته خبر ئي ڪانه هئي ته توهان به ڪو
ڇڻ ڳائيندا آهيو . توهان جو ستسنگ ٻڌي ڏاڍو آند آيو
آهي . سڀاڻي به هن سنت کانپوء اوهان ڪير تن ڪڇو . سڀاڻي
کان پاڻي ڀرڻ ۽ بهاري پاڻڻ جي شيوا ٻئي کي ٿا ڏيون .
ستگرو مهاراج جن چيو ته توهان وٽ ٻئي ڏينهن ڏاڍي آند
سان رهيو آهيان ۽ شهر به گهمي ڏنو آتم . سڀاڻي پنهنجي
ڳوٺ وڃڻ جو ارادو آتم . اهو ٻڌي ٻائي آمارام هٿ جوڙي
سوامي جن کي بچار ڏينهن وڌيڪ رهڻ قبول ڪيو . هوڏانهن
سوامي جن سندن پريم ڏسي رهڻ قبول ڪيو . هڪ ٻئي کان پڇڻ
ڪندؤ ۽ هر سوامي جن جي ڏاڍي سار ٿي . هڪ ٻئي کان پڇڻ
لڳا پر خبر نه ڪنهن کي به ڪانه هئي . نيٺ سنتوش ڪر

منت به آرام ٿو ڏئي . ستگرو مهاراج جن مزورن کي چوڻدا هئا ته پاڻي سيٺ برابر ڏسي ڪونه ٿو پر ڏسڻ وارو ڀڳوان نه وينو ڏسي . تنهن ڪري هميشه سڃاڻيءَ سان ڪم ڪرڻ گهرجي ، ايترو ٻڌي سڀيئي وڃي ڪم کي لڳندا هئا . اهڙي طرح مهاراج جن ئي ڏينهن ڪم ڪري سج لڏي مهل سيٺ کي چوڻ لڳا ته سڀاڻي کان وٺي مون کي ضروري ڪم آهي سو ڪونه اچي سگهندس . هنن ٽن تاريخن جا پئسا ڏيو . سيٺ چيو ته ابا ، اسان مهينو ڪن توکي ڪونه ڇڏينداسون . سڀاڻي کان وٺي سوا روپيه ۽ روٽي ڏينداسون . جيسين جڳهه ٺهي تيار ٿئي تيسين ڪم ڪر . ستگرو مهاراج جن چيو ته مون کي ٻيو ڪم ڪرڻو آهي تنهن ڪري مان ڪونه ايندس . ستگرو مهاراج جن جو اهو جواب ٻڌي سيٺ ڪين ٿي روپيه مزوريءَ جا ڏنا ۽ چيائين ته ڪم لاهي وري به اسان وٽ اچ . تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن هٿ منهن ڏوٽي هزار مان ٽنبورو وٺي ٽڪاڻي ۾ اچي ستسنگ ۾ ويٺا . ڏٺائون ته هڪ ٺٽون مهاڻا يڪتاري ۽ ڪرٽالن تي وينو ڳائي ۽ ٻاڻو آٽمارام وينو باجو وڃائي ستگرو مهاراج جن لمسڪار ڪري اچي ڌوڪڙيءَ جي پاسي ۾ ويٺا . سنت ڳائي بس ڪئي ته ٻاڻو آٽمارام مهاراج جن جي هٿ ۾ ٽنبورو ڏسي چوڻ لڳو ته اڄ ٺٽون ٽنبورو وٺي آيا آهيو ، توهان به ڳائيندا آهيو ڇا؟ مهاراج جن چيو ته ٿورو گهڻو ڀڄن ڪيو آهي . ٻائي آٽمارام چيو ته ڏاڍو چڱو ، توهان به هڪ ڀڄن ٻڌايو . مهاراج جن ٽنبوري تي پريم ۽ وٿراڳ مان هڪ ڀڄن ڳائڻ لڳا . جڏهن ڀڄن ڳائي بس ڪيائون تڏهن ساري سنگت ٻائي آٽمارام کي چوڻ لڳي ته هن ساڌ کي چيو ته هڪ به ڀڄن پيو به ٻڌائي . ٻاڻو مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته ڏاڍو سنو ڀڄن ٻڌايو اٿو ، هڪ به پيو به ٻڌايو . ستگرو مهاراج جن هڪ ڀيو به ڀڄن ڳائو .

اچي روز مزوريءَ تي ڪم ڪر. هڪ روپيه روز به ڏيندس
۽ روٽي به ڪارائيندوسانءَ. تون ڪم جو چڱو آهين. ستگرو
مهاراج جن چيو ته چڱو، سڀاڻي صبح جواچي ڪم تي چڙهندس.
سيٺ سان پڪ ڪري ٺلڪي تان هٿ منهن ڏوٺي ٺڪاڻي
۾ اچي ستسنگ ۾ ويٺا. ستسنگ سماپت ٿيڻ کانپوءِ ستگرو
مهاراج جن روٽي کائي آرام ڪرڻ لڳا ته ٻاڏو آئمارام چوڻ
لڳن ته ابا، توهان کي ٻئي ڏينهن نه ٿي ويا، ڳوٺ ڪڏهن
ويندا؟ تنهن تي ستگرو مهاراج جن مشڪي چوڻ لڳا ته
مان اڃا سڄو شهر ڪونه گهميو آهيان، اڃا ٻيڙ ڏينهن رهندس.
جي رهڻ ڏيو ته مهر ٻائي نه ته ٻئي ڪنهن هنڌ وڃي رهندس.
ٻائي چيو ته ٻيڙ ڏينهن چڱو ٿا سو پلي رهو، پر صبح جو
سوڀر ٻاڻي پري، ٺڪاڻي جي بهاري ڏئي پوءِ پلي شهر
گهمڻ وڃجو. ستگرو مهاراج جن چيو ته چڱو. ايترو چئي
وڃي آرامي ٿيا.

صبح جو ۳ بجي اُٿي ٻاڻي پري، بهاري ٻائي، ڏندڻ
ٻاڻي اشنان ڪري آسڻ ٻڌي اڀياس ۾ ويهي رهيا. صبح
جو ستسنگ ٻڌي ڪٺاهه پوساد وٺي ۷ بجي ٺڪاڻي مان
نڪري شهر مان گهمندا ۸ بجي سيٺ جي جڳهه تي پيا مزور
هڪ ٿڌاري ڪٽي اچن ته مهاراج جن اُلهيءَ وچ ۾ به ٿڌاري
پيا ڪٽي اچن. سيٺ ستگرو مهاراج جن جو ڪم ڏسي ڏاڍي
خوش ٿيا.

سيٺ روٽي کائڻ لاءِ گهر ويندو هو ته پٺيان مزور
چڏي ويهي ٻيڙيون ۽ سلتيون ڇڪيندا هئا. ستگرو مهاراج
کين چوندا هئا ته ٻائي صاحبو، هاڻي اُٿي ڪم ڪر
مزور چوندا هئا ته ٻائي، سيٺ نه آهي ڪونه ٿڌهن ٿا
آرام ڪريون. توهان به ڏسو پيا ته سيٺ ڪنهن کي

ڪري آسڻ ٻڌي نام جي ڌيان ۾ ويٺا. سنت آتمارام به ه
 ٻڌه آئي ستسنگ ڪرڻ لڳو. شهر جا پريمي به آيا هئا. ستگرو
 مهاراج جن به وڃي ستسنگ ۾ ويٺا. ستسنگ سماپت ٿيڻ
 کانپوءِ سوامي جن شهر گهٽ لڪتا. گهمندي گهمندي هزار
 ۾ ڏسن ته هڪ دڪان تي نام سهڻا ٽنبورا رکيا آهن.
 دڪان واري کان پڇيائون ته ٽنبوري جي قيمت گهٽي آهي.
 هڪالدار جواب ڏنو ته ڏهه روپيه. ستگرو مهاراج جن کي
 ٽنبوري وٺڻ تي ڏاڍي دل هئي پر دل ۾ ويچار ڪرڻ
 لڳا ته پئسا ڪٿان اچن؟ اهو ويچار ڪري اڳتي هلي
 مارڪيٽ وٽ اچي بهي رهيا ۽ جتي هڪ سيٺ جي چڱهه
 ٺهي رهي هئي ۽ مزورن سان پيشي ڳالهائين. مهاراج جن
 کي ڏسي پڇيائين ته مزوري ڪندين؟ ستگرو مهاراج جن
 پڇيو روز ڪيتري مزوري ڏيندا؟ سيٺ چيو ته هڪ روپيه
 روزاني مزوري آهي. جي روز تي نه ته سرن جو سٿو ٻولي
 ڏيان ۽ اهو اندر کڻي ڏي. سرن جو سٿو ڏيکاري سيٺ
 پڇيو ته گهڻو وٺيندين؟ ستگرو مهاراج جن سٿو ڏسي چيو ته
 سيٺ ڪم نه گهڻو آهي پر ٽوهان کان ڏهه روپيه وٺندس.
 سيٺ چيو ته پنج روپيه وٺو. آخر سيٺ ستن روپين ۾ سٿو
 ٻولي ڏنو.

ستگرو مهاراج جن يڪدم ڪم کي لڳي ويا ۽ ۱۱ ٻڌه
 تائين ڪم ڪري نشان ڪري ٽڪاڻي مان روٽي کائي،
 ٿورو آرام ڪري وري ۳ ٻڌه اچي ڪم کي لڳا. ۷ ٻڌه
 تائين ڪم ڪري ٽڪاڻي ۾ اچي ستسنگ ۾ ويٺا. اهڙي
 طرح ٻن ڏينهن ۾ اهو ڪم ختم ڪري سيٺ کان ۷ روپيه
 وٺي ويچار ڪرڻ لڳا ته اڃا ئي روپيه ڪٿن ٿا ته ايتري ۾
 سيٺ ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته سڀاڻي کان وٺي

باسطن جي صفائي ڪرڻ جي شيوا ۾ لڳايو. لجهو اهڙي طرح
هن مايا سنگيرت کي لٽڪايو.

ڪهي ٽيڻون ٽڳا ٿوڙي سرت شبد ملائي،

سڄا سنت ڪلاونٽ وڃن جنم مٽائي.

سنسار جي موھ ۽ آشا جا بندن ٿوڙي ڪو مهالما، آتم
گياي وٽراڳي پنهنجي ور تي نام سان چوڙي چوڙاسيءَ جي
چڪر کان چٽي ٿو.

اهو ڀڄن پرمائن ۽ ارت سان سنگت کي ٻڌائي ستسنگ
سماپت ڪيائون.

هڪ ڏينهن ستگرو مهاراج جن ۴ بجه صبح جو ڪرمنڊل
۽ انگوڇو ڪٽي حيدرآباد جو رستو وٺي گهمندا گهمندا منجهند
جو مٽياريءَ جي شهر ۾ اچي پهتا. شهر جي باهران هڪ
سندر باغيچو هو. هڪ آلب جي وٽ هيٺان ٿورو آرار ڪري
۳ بجه وري پنڌ پيا ۽ رات جو ۸ بجه اچي حيدرآباد پهتا.
شاهي بازار وٺي گهمندا ٿي ويا ته ڏٺائون ته هڪ ٽڪاڻي
۾ ستسنگ پئي ٿيو. ۲۰-۲۵ ماڻهو ويٺا هئا. سنت صندل
ٿي ويٺي ستسنگ ڪيو. ستگرو مهاراج جن به سنت کي
لمسڪار ڪري ستسنگ ۾ ويهي رهيا. ڪلاڪ کن کالپوءِ
جڏهن ستسنگ سماپت ٿيو ۽ سڀئي ماڻهو پرساد وٺي گهر
ويا ته سنت آمارام ستگرو مهاراج جن کان پڇيو ته توهان
ڪٿي ويٺا آهيو، هتي ڪٿن آيا آهيو؟ هتي رهندا آهيو
ڇا؟ روئي ڪائيندا؟ ستگرو مهاراج جن سنت کي ٻڌايو ته مان
ڪنڊوءَ جو وينل آهيان ٻئي ڏينهن هتي گهمڻ آيو آهيان.
تنهن تي سنت مهاراج جن کي چيو ته پلي آيا، روئي ڪائي
هتي ورائڊي ۾ سمهي پئو. ستگرو مهاراج جن روئي ڪائي
ورائڊي ۾ سمهي پيا. صبح جو ۴ بجه اُٿي ڏندڻ اشنان

نه مهاڻا، هي ڇا ٿا ڪريو؟ سنگيرت پاڻ کي ٽڪڙو ڪٽي هيٺ ڇڏيو ته سندس سسي پڻ ٽيٽڙن جي وچ ۾ ڦاسي پئي. ٻئي هٿ ٽيٽڙن ۾ وجهي مٿي ٽڪڙن جي ڪوشش ڪرڻ لڳو پر لڪي مٿي پي لڪري سگهيو لڪي هيٺ پيو لهي سگهي. اهڙي طرح ٽڪڙو رهيو. تنهن تي راج ڪيا جي روپ ۾ گروه چيس ته ٻچا، ڪهڙو حال آهي؟ ڪاٺي ٽڪليف نه ڪانه آهي؟

اٺي سنگيرت پنهنجي گروه جو آواز سڃاڻي چوڻ لڳو ته هي راجڪماري اهو آواز نه منهنجي گروه جو آهي سو سچ ٻڌاءِ نه ٿون ڪير آهين؟ ايترو ٻڌي سندس گروه چيو ته هي ٻائي ليڄ مان پنهنجو گروه آهيان. منهنجي آڳيا جو ٺار ڪري زالن کان پڇي اچي هتي ويٺو آهين. چيو ٿي ته مان زالن جو منهن نه ڏسندس مان ورت ڪت آهيان. سو هي پاڪندي اڃ اهو پنهنجو وز ڪٽڻو ڪيڏانهن ويو؟ اهڙي وز ڪٽڻي کان ٿون لڪي مڙين ته چڱو. هاڻي مان ٺارو ڪوئي پنهنجي آشرم ڏانهن ٿو وڃان. گروه ڇا رهي وڃن ٻڌي سنگيرت اکين ۾ ٻاڻي آڻي چيو ته هي ٻريڙ، هاڻي مان ٺار ٿو ڪري ڪري معافي ڏيئي ٻڌايو. مان اوهان کي وڃن ٿو ڏيان ته هن کانپوءِ مان توهان جي چرلن ۾ ويهي پنهنجو جنم سڦلو ڪندس. ايترو چئي راز راز ڏوٽ لڳو. شش جا وز لاهي ٻڌي گروه ٺارو ڪوئي ٻاهر نڪتو ۽ چٽ تي چڙهي چٽ مان وڌيڪ سرون ڪوٺي ٽيٽڙن کي اٿورو موڙي شش کي ٻانهن کان ڇڪي ٻاهر ڪڍيائين. تنهن کان پوءِ سنگيرت روئي گروه جي چرلن تي ڪري چوڻ لڳو ته هي ٻريڙ، توهان جي ماما ڏاڍي ٻيڙيل آهي، ڪري منهنجي رکيا ڪريو. مهاڻا سنگيرت کي آشرم ۾ وٺي اچي ڪاٺين ۽

اچڻ ڪونه ڏيندو آهيان ۽ منهن به ڪونه ڏسندو آهيان .
هاڻي تون آئي آهين ته هي ٽالو وٺ ۽ هن ٻي ڪٽيا ۾
الدران ٽالو ڏيئي وڃي رهه مان به ٻاهران ٽالو ڏئي ڇڏيندس .
سج اڀرڻ کان اڳ ڪير به چوي ته ٽالو نه ڪولج . جي اهو
وڃن ڏين ته ڀلي رهه نه ته هلي وڃ .

اهو ٻڌي راج ڪٽيا ڇيو ته چڱو مهاراج اهو منهنجو وڃن آهي
ته مان در ڪونه ڪرلينديس . تنهن کان پوءِ سندس گرو
راج ڪٽيا ڇي ويس ۾ ڪٽيا ۾ اندران ٽالو ڏئي وڃي ويندو .
سنگيرت پڻ ٻاهران ٽالو لڳائي پنهنجي ڪٽيا ۾ وڃي سمهيو .
اڌ رات کانپوءِ جاڳي ويچار ڪرڻ لڳو ته مها سندرِي پاڻهي
مون وٽ آشرم ۾ آئي آهي . آشرم ۾ ٻيو ڪو ماڻهو به ڪونهي .
چون ته هن مها سندرِيءَ سان ملجي . اهو ڪوٺو ويچار ڪري
ڪٽيا کان ٻاهر اڪري راج ڪماريءَ جي ڪٽيا جو ٽالو کولي
ڇوڻ لڳس ته راجڪماري در ڪول . راجڪماريءَ چيس ته
مون کي هالما چئي ڇڏيو آهي ته صبح کان اڳ ڪنهن کي به
در نه ڪولج . تنهن تي سنگيرت ڇوڻ لڳو ته سندرِي ، اهو
هالما مان ئي نه آهيان . جلد ڪر در ڪول ، منهنجو اندر
ضروري ڪم آهي . اهو ٻڌي راج ڪٽيا ڇوڻ لڳس ته مهاراج
مان در اصل ڪونه ڪولينديس . اوهان سنت پنهنجي وڃن
تي قائم رهو . اهو ٻڌي سنگيرت ويچار ڪيو ته هن مها سندرِيءَ
سان ضرور ملڻ گهرجي . پر دروازو لوهه جو ۽ پتيون پٿر
جون آهن سو ڪئن ملجي . اهو ويچار ڪري پنهنجي ڪٽيا
۾ اچي وڌو چمتو ۽ ڪوڏر ڪٽي راج ڪٽيا جي ڪٽيا جي
پٺ تي ڏاڪڻ رکي ڇت تي پهچي ڪوڏر سان ڇت کولي
چمڻي سان چار پنج سرون ڪڍي ڳڙ ڪري آهستي آهستي
اول ٽنگن کي هيٺ لاهڻ لڳو ته راج ڪماري ڇوڻ لڳيس

ڪٿيا ٿي آيو. گروهه کي پنهنجي ڪٿيا تي ڏسي سنگيرت وڌي آدرستگار سان گروهه کي وهاري چوڻ لڳو ته ڀريو، ڪا شيوا هجي ته آگيا ڪريو، گروهه چيس ته آبا، تون هتي جدا آشم ٺاهي اچي وينو آهين سو اها ڳالهه سٺي ٺاهي. هاڻي به تون هلي انا هتي آشم به رهه. هتي ٻيو ڪو شيواڌاري ٿا ڇڏيون گروهه جا آهي وڃن ٻڌي سنگيرت چوڻ لڳو ته سائين، توهان وقت مائون تمام گهڻيون ٿيون اچن. هتي مان زالن کي اچڻ اصل ڪين ڏيندو آهيان ۽ مون پرتگيا ڪئي آهي ته ڪنهن به زال جو منهن نه ڏسندس. تنهن ڪري توهان سان گڏ ڪونه هلندس. شش جا آهي وڃن ٻڌي گروهه واپس موٽي ويو. پنهنجن ڇهن ٻهين کانپوءِ اهو گروهه ڏاڙهي ڇڏي ڪوڙائي وارن کي زالن وانگر ٻڌائي چوڻي ڪري، بڪل لڳائي سينگار ڪري هڪ مهاسنڌريءَ جو روپ ڌاري پنهنجي شش سنگيرت جي ڪٿيا جي ويجهو جهنگل ۾ اچي ويهي رهيو. سالوڻ جي موسم هئي. برسات به پئجي رهي هئي. سڄ لٽي مهل سنگيرت جي ڪٿيا وقت اچي وينو ته سنگيرت چيس ته تون ڪير آهين؟ ڪٿان آئي آهين؟ ڪيڏانهن وينديءَ ۽ هتي ڇو ويئي آهين؟ ايترو ٻڌي سندس گروهه زلالي آواز ۾ چوڻ لڳو ته مان راج ڪنڀا آهيان. پنهنجي پتا سان گڏ هن جهنگ ۾ شڪار تي آئي هيس. منهنجي پتا کي شينهن ماري کائي ويو ۽ مان به منجهي توهان وٽ آئي آهيان. هاڻي ته رات ٿي وئي آهي ۽ برسات به ٿي پئي پوي، تنهن ڪري اڄوڪي رات پاڻ وٽ رهڻ ڏيو. صبح جو مان پنهنجي راجڌانيءَ ڏانهن هلي وينديس.

اهو ٻڌي سنگيرت چوڻ لڳو ته مان زالن کي پاڻ وٽ

• *Explain* ..

• *Explain* ..

پني ٿو نهن کي پيرين نه پوڻ گهرجي. انهيءَ گروءَ جي ماءُ جو مان مٿو ڪوڙايان جنهن گرو دواران منهنجو پيرم ناس ٿيو ته اهو گرو پاڻ نه چوراسيءَ ۾ وڃي ٿو پر چيلن کي نه پاڻ سان چوراسيءَ ۾ وٺي وڃي ٿو.

چوپائي ۱- ٽن هر هٿن پٺن شوڪ نه هر هٿن ،
سو گور گور گور نرڪ ۾ پڙ هٿن .
چوپائي ۲- ڪن بيڪ جڳت ڏيک وڌا ٿلڪ چڙهائي ،
آندردنٽ ٻاهر سنٽ ڏن بگ جيون لڳائي .

قادر ۱۰- جو ٻاهران سنسار جي ڏيڪاءَ لاءِ مالهائون پائي ،
پيوت لڳائي ، جتا رکائي ، وڌا ٿلڪ ڏئي ٻاهر سنٽ ڏسڻ
۾ اچي ٿو پر هن جي آندري ۾ پوڻ جي واسنءَ ۽ پاڪند آهي
سو جتن بگهه پکي نديءَ تي اڪيون ٻوٽي سماڏي لڳائي
وهندو آهي ۽ جڏهن مڇي ڏسندو آهي تڏهن جهٽ هڻي
اٽڪي پڪڙي ٻاهر ڪڍي ويهي کائيندو آهي تهڙي طرح
پاڪندي ساڌو اڪيون بند ڪري سنسار کي ڏڳيندو وٺي ٿو .

دنيا ڏوندي ، ڏسي موند وڌا ڏيو مڏائي ،

چڏي ساڄ ڪٽي ڪاڇ وڃن پاپ ڪمائي .

مطلب اڳيائي جيءَ هت مايا روپي ڏولڻ کي ڏسي وڃي
ڊوٽائين ، سنٽن ، مهائنائين کي ارداسون ڪن ٿا ته اسان کي
پت ، ڏن آڏي پڌارت ڏيو . پگڙي ڳڻ روپي سچ کي
چڏي وڃن روپي پڌارتن جو ڪڇ ڪٽي وڃي انهيءَ مايا
سان پاپ ڪرم ڪن ٿا .

انهيءَ مايا سوين گهايا وڌا هير منجهائي ،

پڙهيا پنڊت ڪڏين ويڙ ڪنن چير تنگائي .

قادر ۱۰- هن مايا انت جيون کي گهائل ڪري چڏي

واڻهي ڪي ڏنا. تنهن کان پوءِ پوليس ٻنهي کي وٺي وڃي
جیل ۾ بند ڪيو.

دوڙا - گرو جانڪا آندڙا - ڇيلا آندڙا ڏروندڙا،
آندڙي ڪو آندڙا ملا - پٿر کال ڪا ڦند.

مٽيجر گرو آندڙو آهي يعني آتم سروب ۾ نشا ڪانه
آيس تنهن جو چيلو وري آندڙي کان به آندڙو آهي. يعني
جنهن کي سچ ڪوڙ ۽ ڌرم ڪرم جو ويچار ڪونه آهي ۽
سارو جي وٽن پوڄن ۾ آندڙو ٿيو پيو آهي. جهڙو گرو
پروڳي ٿيو ڇيلو پورڪ. سي ٻئي وڃي چؤراسي روپي
تو ڪري نڪ پائين ٿا.

دوڙا - گرو پوڄي شش لاهڻي - ٺڳني ڏيا لڳاءِ،
ڪو ڪير سي آنت ڪو - سيڏي ڀر پور جاڀ.

دوڙا - گرو پوڄي شش لاهڻي - ٺڳني ڏيا لڳاءِ،
ڪو ڪير سي آنت ڪو - سيڏي ڀر پور جاڀ.
دوڙا - گرو پوڄي شش لاهڻي - ٺڳني ڏيا لڳاءِ،
ڪو ڪير سي آنت ڪو - سيڏي ڀر پور جاڀ.
دوڙا - گرو پوڄي شش لاهڻي - ٺڳني ڏيا لڳاءِ،
ڪو ڪير سي آنت ڪو - سيڏي ڀر پور جاڀ.
دوڙا - گرو پوڄي شش لاهڻي - ٺڳني ڏيا لڳاءِ،
ڪو ڪير سي آنت ڪو - سيڏي ڀر پور جاڀ.

دوڙا - گرو پوڄي شش لاهڻي - ٺڳني ڏيا لڳاءِ،
ڪو ڪير سي آنت ڪو - سيڏي ڀر پور جاڀ.
دوڙا - گرو پوڄي شش لاهڻي - ٺڳني ڏيا لڳاءِ،
ڪو ڪير سي آنت ڪو - سيڏي ڀر پور جاڀ.
دوڙا - گرو پوڄي شش لاهڻي - ٺڳني ڏيا لڳاءِ،
ڪو ڪير سي آنت ڪو - سيڏي ڀر پور جاڀ.

ٻيڙا ڏک مون کي لڳا آهن. هاڻي توهان ويچار ڪريو ته
 ٻنسا ڪئن واپس ڏيندوسائين. ايترو ٻڌي سڄن پريمي،
 واڻڻي کي چوڻ لڳا ته هي پاڻي، ٺهيو هاڻي اڍائي روپيه
 کڻي ڇڏينس ته واڻيو چوڻ لڳو ته مري ويندس ته به روپيه
 ڪونه ڇڏيندوسائين. تنهن کان پوءِ وري منوداس کي چوڻ
 لڳا ته تون ته ساڌو ڏسڻ ۾ اچين سو پئسن ۾ ڇو لوپ رکيو
 آئيني، کڻي واپس ڏينس. آلهيءَ ئي منوداس چوڻ لڳو
 ته هيتري تڪليف ورتم سا مفت ۾؟ مان مري ويندس پر
 هڪ پاڻي به ڪونه ڏيندوسائين. جتي ڪاهڻو هڃيس آئي
 ڪاهي. اهو ٻڌي واڻيو پريمين کي چوڻ لڳو ته ڀڳوان جي
 نالي تي اسان ٻنهي کي ڪورٽ ۾ وٺي هلي ڇڏيو.
 مان اهو فيصلو مڃسٽريٽ کان ڪرائيندس، جي نه وٺي
 هلندا ته منوداس کي جيئرو ڪونه ڇڏيندس. ايترو ٻڌي
 آلهن پريمين مان هڪڙو ڀر آپڪاري ٻنهي سورداسن کي
 وٺي وڃي ڪورٽ ۾ مڃسٽريٽ اڳيان بهاريائين. مڃسٽريٽ
 آلهيءَ گرهسٽيءَ کان پڇيو ته هنن غريب سورداسن کي ڪنهن
 ماريو آهي؟ گرهسٽي پريميءَ چيو ته حضور هي ٻئي ڀاءُ ۾
 وڙهي رهيا هئا ته مان وڃي آئي نڪتس. جي مان کين نه
 ڇڏايان ها ته وڙهي هڪ ٻئي کي ماري وڃهن ها. مون کي
 ٽڪڙو ڪم آهي سو مان وڃان ٿو وڌيڪ جيڪي توهان کي پڇڻو
 هجي سو پل هنن کان پڇو. مڃسٽريٽ ٻنهي کان بيان وٺي
 خيال ڪري فيصلو ڏنو ته منوداس اڍائي روپيه واڻڻيءَ کي
 واپس ڏي ۽ ٻنهي کي هفتو هفتو ڇيل ۾ رکيو وڃي. واڻڻي
 ي سزا آلهيءَ ڪري ٿي ڏجي جو خبر به هيس ته لوپ گام
 ما ماڻهو لوپي ۽ ٺوڳي ٿيندا آهن پوءِ به هي لوپ گام ۾ آيو.
 سڄو ٻڌي منوداس اکين ۾ پاڻي آئي اڍائي روپيه ڇوڙي

ٽه ٽون به آندو آهين ڇا؟ سچ نه ٻڌاء ته ٽون آخر آهين ڪير
 جو مون کي اچي ڪڍ پر ڪيرايو اٿئي. منهنجا هڏ ڪڍ پڇي
 پيا آهن. بهي ڪوڏن مان رت پيو وهي. ٽڙهن ٿو پائي
 منوداس چوي ته ادا جي سچ ٿو پڇين ته مان ته برابر آندو
 آهيان، پر ٽوڪان وڌيڪ مون کي ڏک لڳو آهي. ڏس ته
 ٻنهي ٽوٽن ۽ ڪوڏن مان رت پيو وهي. ٻيٽ به ڦسي پيو
 اٿم جو ٽون به اچي منهنجي مٿان ڪري پئين. واڻيو ايترو
 ٻڏي هاءِ، هاءِ ڪري چوڻ لڳو ته پنڃ روپيه به ڏنم ۽
 ڏک به ڪاٽم. هي ڀڳوان، هي شهر ٿي ڪو آڏن جو آهي
 جو مون لاء به ڪٿي آندو موڪليم. ايترو چئي ڏيري ڏيري
 ڪڍ کان ٻاهر ڪري منوداس کي زور سان ٻانهن کان پڪڙي
 چوڻ لڳس ته ڪڍ پر ڪيرايو سو نه ٺهيو پر هاڻي اڍائي روپيه ۽
 لوڻو نه ڏي. منوداس لوڻو واپس ڏئي چيس ته روپيه اڍائي
 نه ڪونه ڏيندوسان. هيٿرو جو پنڌ ڪري توکي وٺي آيس
 سو ڪو ٻڌهين جو نوڪر هوس ڇا؟ واڻئي ٻئي هٿ وجهي
 منوداس کي قابو جهلي چيو ته چڱي مڙس ڇا پٽ پئسا واپس
 ڏي. منوداس به ڪٿي ٻئي هٿ وڌس. واڻيو منوداس کي
 ٽنگ کان وٺي هيٺ ڪيرائي مٿان چڙهي زور سان ٻئي
 مڪون هڻي چوڻ لڳس ته هاڻي روپيه ڏين ٿو يا نه؟
 منوداس وٺي ڏانهن ڪرڻ لڳو. پريان ٻئي سڄن پريمي
 رستو وٺي ٻي ويا. ڏانهن ٻڏي ٻوڙي اچي ٻنهي کي
 ڇڏائي پڇڻ لڳا ته ادا باڻ پر ڇو ٿا وڙهو؟ تنهن تي واڻئي
 روئي ساري ڳالهه ڪري ٻڌائي. منوداس به چيو ته برابر
 اڍائي روپيه، لوڻو ڏنو اٿس. لوڻو مون کيس واپس ڏنو
 آهي. باقي اڍائي روپيه منهنجي محنت جا آهن جو مان اڌ
 پنڌ وٺي آيو آهيان. يلجي اچي ڪڍ پر ڪيرايو ته هن جا

بيٽا ڏک مون کي لڳا آهن. هاڻي توهان ويچار ڪريو ته
 پئسا ڪئن واپس ڏيندو سانس. ايترو ٻڌي سڄن پريمي،
 واڻڻي کي چوڻ لڳا ته هي پاڻي، نهيو هاڻي اڍائي روپيه
 ڪٽي ڇڏينس ته واڻيو چوڻ لڳو ته مري ويندس ته نه روپيه
 ڪونه ڇڏيندو سانس. تنهن کان پوءِ وري منوداس کي چوڻ
 لڳا ته تون ته ساڌو ڏسڻ ۾ اچين سو پئسن ۾ چو لوپ رکيو
 آئيئي، ڪٽي واپس ڏينس. آلهيءَ تي منوداس چوڻ لڳو
 ته هيتري تڪليف ورتم سا مفت ۾؟ مان مري ويندس ته
 هڪ پاڻي به ڪونه ڏيندو سانس. جتي ڪاهڻو هڃيس آئي
 ڪاهي. اهو ٻڌي واڻيو پريمين کي چوڻ لڳو ته ڀڳوان جي
 نالي تي اسان ٻنهي کي ڪورٽ ۾ وٺي هلي ڇڏيو.
 مان اهو فيصلو مڃسٽريٽ کان ڪرائيندس، جي نه وٺي
 هلندا ته منوداس کي جيئرو ڪونه ڇڏيندس. ايترو ٻڌي
 آلهن پريمين مان هڪڙو ڀر آپڪاري ٻنهي سورداسن کي
 وٺي وڃي ڪورٽ ۾ مڃسٽريٽ اڳيان بهارايائين. مڃسٽريٽ
 آلهيءَ گرهستيءَ کان پڇيو ته هنن غريب سورداسن کي ڪنهن
 ماريو آهي؟ گرهستي پريميءَ چيو ته حضور هي ٻئي ڀاءُ ۾
 وڙهي رهيا هئا ته مان وڃي آئي نڪتس. جي مان کين نه
 ڇڏايان ها ته وڙهي هڪ ٻئي کي ماري وڃهن ها. مون کي
 نڪرو ڪم آهي سو مان وڃان ٿو وڌيڪ چيڪي توهان کي پڇڻو
 هجي سو پل هنن کان پڇو. مڃسٽريٽ ٻنهي کان بيان وٺي
 خيال ڪري فيصلو ڏنو ته منوداس اڍائي روپيه واڻڻيءَ کي
 واپس ڏي ۽ ٻنهي کي هفتو هفتو جيل ۾ رکيو وڃي. واڻڻي
 کي سزا آلهيءَ ڪري ٿي ڏجي جو خبر نه هيس ته لوپ گم
 ٿي ڇو. جا ماڻهو لوپي ۽ نوڳي ٿيندا آهن پوءِ به هي لوپ گم ۾ آيو.
 فيصلو ٻڌي منوداس اکين ۾ پاڻي آئي اڍائي روپيه چوڙي

نه تون به آندو آهين ڇا؟ سچ ته ٻڌاء ته تون آخر آهين ڪير
 جو مون کي اچي ڪڍ پر ڪيرايو آئيئي. منهنجا هڏ ڳڏ پڇي
 پيا آهن. بهي ڳوڏن مان رت پيو وهي. تڏهن تو پيا
 منوداس چوي ته ادا اچي سچ ٿو پڇين ته مان نه برابر آندو
 آهيان، پر توکان وڌيڪ مون کي ڌڪ لڳو آهي. ڏس ته
 بنهي نولين ۽ ڳوڏن مان رت پيو وهي. پيت به ڦسي پيو
 اٿم جو تون به اچي منهنجي مٿان ڪري پئس. واڻيو ايترو
 ٻڌي هاءِ، هاءِ ڪري چوڻ لڳو ته پنج روپيه به ڏنم ۽
 ڌڪ به ڪاڌم. هي ڀڳوان، هي شهر ئي ڪو آڏن جو آهي
 جو مون لاءِ به ڪٿي آندو موڪليء. ايترو چئي ڌيري ڌيري
 ڪڍ کان ٻاهر نڪري منوداس کي زور سان ٻانهن کان پڪڙي
 چوڻ لڳس ته ڪڏ به ڪيرائيم سو ته نهيو پر هاڻي اڍائي روپيه ۽
 لوڻو ته ڏي. منوداس لوڻو واپس ڏئي چيس ته روپيه اڍائي
 نه ڪونه ڏيندو سانء. هيٿرو جو پنڌ ڪري توکي وٺي آيس
 سو ڪو پڙهين جو نوڪر هوس ڇا؟ واڻئي ٻئي هٿ وجهي
 منوداس کي قابو جهلي چيو ته چڱي مڙس جا پٽ پئسا واپس
 ڏي. منوداس به ڪٿي ٻئي هٿ وڌس. واڻيو منوداس کي
 ٽنگ کان وٺي هيٺ ڪيرائي مٿان چڙهي زور سان ٻئي
 مڪون هڻي چوڻ لڳس ته هاڻي روپيه ڏين ٿو يا نه؟
 منوداس وٺي دانهون ڪرڻ لڳو. پريان ٻئي سچن پريمي
 رستو وٺي پي ويا. دانهون ٻڌي ڊوڙي اچي ٻنهي کي
 ڇڏائي پڇڻ لڳا ته ادا پاڻ پر ڇو ٿا ورتو هو؟ تنهن ئي واڻئي
 روئي ساري ڳالهه ڪري ٻڌائي. منوداس به چيو ته برابر
 اڍائي روپيه، لوڻو ڏنو آٿس. لوڻو مون کيس واپس ڏنو
 آهي. باقي اڍائي روپيه منهنجي محنت جا آهن جو مان اڌ
 پنڌ وٺي آيو آهيان. پڇي اچي ڪڏ به ڪرياسون ته هن جا

ته ڏاڍو سنو مليو آهي. لائين ويچار ڪري پائي منوداس
 چيس ته ادا توکي اوپ ڪام جي ڌرمشالار وٺي هلي ڇڏيندس.
 پر مون کي ڏيندس ڇا؟ واڻي چيس ته ڀڳوان جي نالي
 مون کي وٺي هل. منوداس چيس ته ادا مان ڀڳوان جي
 نالي مان ڪو به ڄاڻان. هه روپيه ڏين ته وٺي هلاڻ نه ته
 ڀل هتي جهنگل جا جانور توکي ماري ڪاٽين. منوداس جا
 اهي ڏيکاريندڙ وڃن ٻڌي واڻيو چوڻ لڳو ته پائي مون
 وٽ پنڊ روپيه ڪونه آهن باقي اڍائي روپيه اٽل سي وٺ.
 پر منوداس چوي ته پنجن روپين کان هڪ پائي به گهٽ نه
 وٺندس. ٻڌاء آئيئي قبول نه ته مان وٺان پنهنجو رستو.
 واڻي چيو ته ادا چڱو اڍائي روپيه روڪ وٺ باقي اڍائي
 روپين ۾ لوڻو ٿو ڏيان. منوداس اڍائي روپيه روڪ وٺي
 چيلهه سان سوکها ٻڌي ۽ لوڻو وٺي هڪ هٿ ۾ کنيو ۽
 ٻئي هٿ سان واڻي جي ٻانهن وٺي هلڻ لڳو. دل ۾ خيال
 ڪندو پيو وڃي ته ڏاڍو سنو ٿيو جو اڄ صبح جو اڍائي روپيه
 روڪ ڪمايم ۽ لوڻو به جهنگل پاڻيء لاء سنو مليس. ڀڳوان
 کي ٻيو چوي ته هي ٻريو، اهڙا گراهڪ مون کي روز ڏياريندو
 ڪجهه. اهڙي طرح دل ۾ ڏاڍي خوشي ڪندو پيو وڃي.
 خوشيء ۾ رستو ڀڳي ويس ۽ وڃي ٻئي رستي ۾ پيو. اهو
 رستو سڌو هڪ ڪڏ ڏانهن ٻي ويو. ڪڏ ۾ پتر ٺڪر، ڪنڊا
 گند ڪڇرو ڀريل هو. ڪڏ کي ويجهو آيا ته منوداس واڻي
 کي چوڻ لڳو ته وڪ وڌائيندو هل جو ڏار ٿي ٿئي. لائين
 چئي اڃا ٿورو ٺڪڙي وڪ ٻڌي وڌيا ته اڳيان منوداس
 پٺيان واڻيو سنسارام ڏو وڃي هڪ ٻئي مٿان ڪڏ ۾ ڪريا.
 ٻنهي کي اهڙو ته ڌڪ لڳو جو ٻئي منت نه بيهوش ٿي
 ويا. جڏهن سڃاڻ ٿيا ته ڏهن واڻيو، منوداس کي چوڻ لڳو

آشا ترشنا رڙهي ڪڏ به ڪري لائين پيا دانهون ڪن نه هن سنسار ۾ ڪوبه پگوان جي رستي ڏيکارڻ وارو ڪونهي. سڀ آڏا آهن.

درشدانت - هڪڙي ڏينهن يڙساگر جي سڙداس واطي ٻڌو ته لوپ گانءَ جي ڌرمشالا ۾ رهڻ، ڪاٺ پيئڻ ۽ سمهڻ جو ڏاڍو عيش آرام آهي سو لک لوڻو هٿ ۾ کڻي گانءَ جو رستو وٺي پنڌ ڪندي ڪندي ڪيترن ڏينهن کان پوءِ اچي لوپ گانءَ جي ويجهو پيو. باقي ٿورو پنڌ پري هو ته اتي رستو ڇڏائي ويس ۽ جهنگل ۾ منجهي پيو ۽ سڏ ڪرڻ لڳو ته آهي ڪو پريءَ جو پيارو جو مون کي لوپ گانءَ جي ڌرمشالائي هائي؟ انهيءَ وقت هڪڙو لوپ گانءَ جو سڙداس پاڻي منداس به اتي جهنگل ڪرڻ آيو هو تنهن جو اهو آواز ٻڌو سو چوڻ لڳو ته ادا ڪير آهين؟ تنهن ئي يڙساگر جو واطيو چوڻ لڳس ته مان يڙساگر جو واطيو آهيان. لوپ گام جي ڌرمشالا ويندس. هتي منجهي پيو آهيان. منداس واطي کان سندس نالو ۽ ذات پڇندو پڇندو سندس آواز جي اوت تي پيرسان وڃي ٻانهن کان پڪڙي چوڻ لڳس ته ادا، ڇيڪي توڙي ۾ ٻڌايو سو پورو سمجهه ۾ ڪين آيو. هاڻي ٻڌاءِ ته تون ڪٿي وينو آهين؟ ذات جو ڪير آهين؟ نالو ڇا آهي؟ ڪيڏانهن ويندين؟ واطيو چوڻ لڳس ته ادا، يڙساگر جو ويٺل آهيان، ذات جو واطيو آهيان، منهنجو نالو سنسارام آهي. لوپ گام جي ڌرمشالا ۾ ويندس. هاڻي ٻلائي ڪري مون کي وٺي هل.

اهو ٻڌي پاڻي منداس چيس ته ادا، پنهنجو نالو ته وري ٻڌائج. واطي چيو ته منهنجو نالو سنسارام آهي. پاڻي منداس نالو ٻڌي دل ۾ ڏاڍو خوش ٿيو ته گراهڪ

مليو آهي . لائين ويچار ڪري پائي مندواس
 رکي لوپ گام جي ڌر مشالاهروني هلي ڇڏيندس .
 ڀينديس ڇا ؟ واڻئي چيس ته ڀڳوان جي نالي
 هل . مندواس چيس ته نه ادا مان ڀڳوان جي
 نه ڇاڻان . ه روپيه ڏين ته وٺي هلاڻ نه ته
 گل جا جانور توکي ماري ڪائين . مندواس جا
 بندڙ وڃن ٻڌي واڻيو چوڻ لڳو ته پائي مون
 به ڪونه آهن باقي اڍائي روپيه اُٿر سي وٺ .
 چوي ته پنجن روپين کان هڪ پائي به گهٽ نه
 ڏاڻي قبول نه نه مان ولان پنهنجو رستو .
 نه ادا ڇڏو اڍائي روپيه روڪ وٺ باقي اڍائي
 سو ٿو ڏيان . مندواس اڍائي روپيه روڪ وٺي
 سوگها ٻڌي ۽ لوٽو وٺي هڪ هٿ ۾ ڪنيون ۽
 ٻي واڻئي جي ٻانهن وٺي هلڻ لڳو . دل ۾ خيال
 رهي ته ڏاڍو سٺو ٿيو جو اڄ صبح جو اڍائي روپيه
 ٻه ۽ لوٽو به جهنگل پاڻيءَ لاءِ سٺو مليس . ڀڳوان
 نه هي پريو ، اهڙا گراهڪ مون کي روز ڏياريندو
 ٿري طرح دل ۾ ڏاڍي خوشي ڪندو پيو وڃي .
 سٺو پلجي ويس ۽ وڃي ٻئي رستي ۾ پيو . اهو
 ڏانهن پي ويو . کڏ ۾ پتر اُڪري ڪندا
 سو . کڏ کي ويجهو آيا ته مندواس واڻئي
 وڪ وڌائيندو هل جو دير ٿي ٿئي . لائين
 نڪري وڪ ڪٽي وڌيا ته اڳيان مندواس
 سارام ڌڙ وڃي هڪ ٻئي مٿان کڏ ۾ ڪريا .
 نه ڌڪ لڳو جو ٻئي منٺ نه بيهوش ٿي
 ڳم ٿيا تڏهن واڻيو ، مندواس کي چوڻ لڳو

ته ڏاڍو سنو مليو آهي. لائين ويچار ڪري پائي منو ڏاڍو
 چيس ته ادا توکي لوپ گام جي ڌر ۽ شالو وٺي هلي ڇڏيندس
 پر مون کي ڏيندس ڇا؟ واڻي چيس ته ڀڳوان جي نالي
 مون کي وٺي هل. منو ڏاڍو چيس ته ادا مان ڀڳوان جي
 نالي مان ڪونه ڄاڻان. هه روپيه ڏين ته وٺي هلاڻ نه
 ڀل هتي جهنگل جا جانور توکي ماري ڪاٽين. منو ڏاڍو
 اهي ڏيکاريندڙ وڃن ٻڌي واڻيو چوڻ لڳو ته پائي مون
 وٽ پنڊج روپيه ڪونه آهن باقي اڍائي روپيه اٿس سي وٽ
 پر منو ڏاڍو چوي ته پنجن روپين کان هڪ پائي به گهٽ نه
 وٺندس. ٻڌاءِ اٿي قبول نه ته مان ولان پنهنجو رستو
 واڻي چيو ته ادا ڇڏو اڍائي روپيه روڪ وٽ باقي اڍائي
 روپين ۾ لوٽو ٿو ڏيان. منو ڏاڍو اڍائي روپيه روڪ وٺي
 چيلهم سان سوگها ٻڌي ۽ لوٽو وٺي هڪ هٿ ۾ ڪنيون ۽
 ٻئي هٿ سان واڻي جي ٻانهن وٺي هلڻ لڳو. دل ۾ خيال
 ڪندو پيو وڃي ته ڏاڍو سنو ٿيو جو اڃ صبح جو اڍائي روپيه
 روڪ ڪمايم ۽ لوٽو به جهنگل پاڻي ۽ لاء سنو ملير. ڀڳوان
 کي پيو چوي ته هي پريو، اهڙا گراهڪ مون کي روز ڏياريندو
 ڪجانءِ. اهڙي طرح دل ۾ ڏاڍي خوشي ڪندو پيو وڃي.
 خوشي ۽ ۾ رستو ڀڃي ويس ۽ وڃي ٻئي رستي ۾ پيو. اهو
 رستو سڌو هڪ ڪڏ ڏانهن پي ويو. ڪڏ ۾ پٿر نڪري ڪڍيا
 گند ڪڇرو ڀريل هو. ڪڏ کي ويجهو آيا ته منو ڏاڍو
 کي چوڻ لڳو ته وڪ وڌائيندو هل جو دير ٿي ٿئي. لائين
 چئي اڃا ٿورو ٽڪري وڪ ڪٽي وڌيا ته اڳيان منو ڏاڍو
 پٺيان واڻيو سنسارام ڏو وڃي هڪ ٻئي مٿان ڪڏ ۾ ڪريا.
 ٻنهي کي اهڙو ته ڌڪ لڳو جو ٻئي منت نه بيهوش ٿي
 ويا. جڏهن سڃاڻڻ ٿيا تڏهن واڻيو، منو ڏاڍو کي چوڻ لڳو

آسا ترشنا رُوپي ڪڏ به ڪري ائين پيا دانهون ڪن نه هن
سنسار ۾ ڪوبه يڳوان جي رستي ڏيکارڻ وارو ڪونهي. سڀ
انڌا آهن.

درشنانت - هڪڙي ڏينهن پڙساگر جي سؤرداس
واڻڻي ٻڌو ته لوپ گانءَ جي ڌرمشالا ۾ رهڻ، ڪاٺ پيئڻ ۽
سمهڻ جو ڏاڍو عيش آرام آهي سو لک لوڻو هٿ ۾ کڻي
گانءَ جو رستو وٺي پنڌ ڪندي ڪندي ڪيترن ڏينهن کان
پوءِ اچي لوپ گانءَ جي ويجهو پيو. باقي ٿورو پنڌ پري هو
ته اُتي رستو ڇڏائي ويس ۽ جهنگل ۾ منجهي پيو ۽ سڏ ڪرڻ
لڳو ته آهي ڪو پر پوءِ جو پيارو جو مون کي لوپ گانءَ جي
ڌرمشالا وٺي هلي؟ انهيءَ وقت هڪڙو لوپ گانءَ جو سؤرداس
پاڻي منوداس به اُتي جهنگل ڪرڻ آيو هو تنهن جو اهو آواز
ٻڌو سو چوڻ لڳو ته ادا ڪير آهين؟ تنهن تي پڙساگر جو
واڻيو چوڻ لڳس ته مان پڙساگر جو واڻيو آهيان. لوپ گام
جي ڌرمشالا ويندس. هتي منجهي پيو آهيان. منوداس
واڻڻي کان سندس نالو ۽ ذات پڇندو پڇندو سندس آواز
جي اوت تي ڀرسان وڃي ٻانهن کان پڪڙي چوڻ لڳس ته
ادا، جيڪي تو اڳ ۾ ٻڌايو سو پورو سمجهه ۾ ڪين آيو.
هاڻي ٻڌاءِ ته تون ڪٿي وينو آهين؟ ذات جو ڪير آهين؟
نالو ڇا آهي؟ ڪيڏانهن ويندين؟ واڻيو چوڻ لڳس ته ادا،
پڙساگر جو ويٺل آهيان، ذات جو واڻيو آهيان، منهنجو نالو
سنسارام آهي. لوپ گام جي ڌرمشالا ۾ ويندس. هاڻي
ٻلائي ڪري مون کي وٺي هل.

اهو ٻڌي پاڻي منوداس چيس ته ادا، پنهنجو نالو
وري ٻڌائج. واڻڻي چيو ته منهنجو نالو سنسارام آهي
پاڻي منوداس نالو ٻڌي دل ۾ ڏاڍو خوش ٿيو ته گراهڊ

ڇيئون ۽ ٻنيون ۽ باغ ڇڏي ڏيون. ستگرو مهاڙاج جن ڇيو
ٻنيون ۽ باغ اڃا نه ڇڏيو. توهان ڪو به خيال نه ڪريو. گوال
ٻني ۽ ٽي اڪيلو آهي. مگر مڪداس ڳوٺ وڃڻ جي ٿو ڪري.
هن کي گوال سان گڏ ٻني ۽ جي سنڀال لاءِ روانو ٿيا ڪريون.
مان به هاڻي هر روز ٻنين جي نظرداري ڪري پيو ايندس.
پنجا ڪين نه سٺ ڇڄلداس کان وٺجو. مان چئي ڇڏيندو سانس.
ايترو ٻڌي ٺهراڻو وڃي دڪان تي ويٺو. رات جو آئورام
جي گهر سالاري ۾ رسوئيءَ لاءِ ويا ۽ ستنگ ڪيائون.
پر سنگ هو دست گور مهماء. اُتي هيٺيون ڀڄن سڄو ڳاٺائون:-

ڊاگه جو ڳم

ٿل- نه ڪن جاپ نه ڪو ٽاپ- جڙ جي ڪهاڻي
نه ڪن ڪرم ڪو ڌرم- وڃن جنم رلائي
۱- مٿن منڊ مٽي اٿڌ- ويٺا وات وڃائي
ڪريو ڪڏ ڪن سڏ- گام اٿڌن آهي
۲- ڪن يڪم جڳت ڏيڪم- وڏا ٽڪ چڙهائي
الدر ڏٺت ٻاهر سنٽ- ڏن بگه چئن لڳائي
۳- دليا ڏونڊ ڏسي موند- وڏا ڏيڻو مڏائي
ڇڏي ساڄ ڪٽن ڪاڇ- وڃن پاپ ڪمائي
۴- الهيءَ ميا سوڀن گهايا- وڏا مير منجهائي
پڙهيا پندت ڪئين وير، ڪن چير ٽنگائي
- ڪهي ٿيڻون ٿڳا ٿوڙي- سرت شبد ملائي
سڄا سنٽ ڪلاوت- وڃن جنم مڏائي
ڀاو ارت- هي چيو مولد وانگر نه ڪري ڪو چپ نه
ٽپ، نه ڪو ليم، نه ڪري ڪو ڌرم نه ڪرم جهڙا
ٺهڙا ڇيلا ٻئي ٻڌي ملين. جن کي ٻڌي زوڙي ٿيتر
هن، سي ٻئي انڌا ڀڳوان جي ملڻ جو رستو وڃائي

کي ساڻ ڪري پڳت آنل لال کي اماڻڻ ويا. ٿورو پنڌ ڪري
جڏهن ٿريل لهر وٽ پهتا تڏهن پڳت آنل لال جن کي چيائون
تہ سائين ڪڏون آهن سو ڏيري ڏيري سنڀالي هلاجو.

ايتري ۾ پريان دانهن ٿي تہ اڙي ڪڏ ۾ ڪري پيس ۽
مري ويس ۽ نہ ڪنهن ٻئي هن کي چيو نہ چيو مانو نہ ڏيري
ڏيري هلو، هتي ڪڏون اٿو. لائين ٿي آهيو بہ وڃي ڪڏ ۾ پيو نہ
نعين واڪو ڪري چيو نہ اڙي انڌا آهيو ڇا؟ ايترو چئي
آهيو ٿيون بہ هنن ٻنهي جي مٿان وڃي پيو. تڏهن پهريون
چوڻ لڳو نہ سڀيئي انڌا آهيو ڇا جو اچي منهنجي مٿان
ڪريا آهيو؟ ٻين چيو نہ ادا ڇا ڪريون، اولندھ آهي. خبر
ڪالہ ٿي پوي. دانهون ٻڌي ستگرو مهاراج جن اڳتي وڌي
لائين کڻي وڃي ڏس نہ بہ چار ٻاوا ۽ ۴-۵ گرھسٽي آهن.
ڪائون پڇيائون نہ ڪئن ڪريا؟ ٻاون چيو نہ رات اولندھي
آهي ٻئي ڪالہ آهي تنهنڪري ڪڏ ۾ ڪري پياسين. ستگرو
مهاراج جن پوءِ سنتن کي وٺي اڳتي هليا. رستي ۾ پڳت
آنل لال سوامي جن کي ٻڌايو تہ آهي ٻاوا هر روز شام جو
ٻنھجن غريب ڄڻاڻن کي ٻنڌيان جي پٽن لاءِ سنڌائي، موٽي
وڃي ڪندو ۽ ٺڪندا آهن. ڏسجي ٿو نہ اڄ غريبن جي
پٽ لڳي اٿن، جو ڌڪ کاڌا اٿن. مهاراج جن ٻڌي دل
۾ کڻي رکيو. سنتن کي پريم لڳز ۾ ڇڏي ٻنھجي آستان
تي آيا.

صبح جو پاڻي ٺهراي ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳو تہ
ڪالہ سارو حساب ڪتاب ڪري ڏٺوسين نہ ٻين ۽ باغن
مان بہ هزار روپيا گهڻا پيو آهي ۽ ڌڪان مان بہ ڪو فائدو
ڪو نہ نڪتو آهي. هاڻي پٽسا کڻن، ڪنهن کان وٺون؟ توهان
ي چڻا بہ ڪو ڪم نہ ڪريو. مان اڪيلو ڇا ڪريان؟

پاڻي آلودار مهاراج جن کي ٻڌايو ته شهادت پور جا ڪي ٻاوا سالاري ۾ پنهنجن شيون وٺي آيل آهن. اهڙا ۸-۱۰ گهر آهن. انهن کي چون ٿا ته ٽن سالن جو ٻنڌيان روپيه ٽيهه ڏيو. جيڪي شاهوڪار هئا تن پري ڏنا. باقي ويچارا جيڪي غريب آهن سي کين چون ٿا ته روپيه پنج وٺو جو اسين غريب آهيون ۽ وڌيڪ ڏيڻ جي طاقت ڪانهي. ايتري ۾ منهن ڪندي به ٻاوا چون ٿا ته ڪٿان به آڻي ڏيو. ٽهر وڪڙي به ڏيو، نه ڏيندا ته اسين اوهان کي پئيمنداسون. شهر جي ٻن ٽن شاهوڪارن کي ماس مدرا ڪارائي پنهنجي پاسي ڪيو اٿن ۽ انهن کي چيو اٿن ته هنن کان پئسا اڳاڙي ڏيو. هنن ويچارن غريبن کي ڏايو تنگ ڪيو آهي، سو ڪرپا ڪري انهيءَ باري ۾ به به چار وڃن چئو. ايترو چئي پاڻي آلودار ستگرو مهاراج جن کي چيو ته مان اوهان کي ۸ ٻجه وٺي ايندس. پوءِ روانو ٿيو.

تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن گهٽ ويا. موٽي پنهنجي آستان تي ڏسن ته پگت آئل لال ۽ سنت گهٽ دورام جن وٺي آهن. مهاراج جن وڏي آدرستڪار سان ساڻن مليا ۽ خوش ٿي چوڻ لڳا ته پگون اڄ وڏي ڪرپا ڪئي اٿو جو اچي درشن ڏاڍو آڻو. پگت آئل لال جن چيو ته اڄ ڪنڊوءَ ۾ ڪنهن پريهيءَ وقت آيا هئاسون. اتي ٻڌوسون ته ٺوهان شاهه جي پٽ کان موٽي آيا آهيون. سو ويچار ڪيوسين ته اڳوڻو سنتن جو ستسنگ ٻڌندا وڃون. ستگرو مهاراج جن سنتن کي جل ٻان ڪرائي ستسنگ شروع ڪيو. پهرين ساڌن پڇن چيو تنهن کانپوءِ پگت آئل لال ۽ سنت گهٽ دورام ۽ آخر ۾ ستگرو مهاراج جن ستسنگ ڪرڻ لڳا. سنتن جي مهما جو ورثن ڪيائون. ستسنگ کانپوءِ سنتن کي رسوئي پاڻي ڪرائي لالئين کڻي ستسنگين

ٺي پيو آهيان . آخر ماري ڪٽي گهر کان ڪڍي ڇڏيندا نه ؟
 ٻلي ڪڍي ڇڏين . باقي مان گهر کولڻ ويندس . هتي
 جيڪا شيوا ڇٽو سان ڪريان .

رمضان جو اهڙو آئل لارادو ڏسي ستگرو مهاراج جن چيس
 ته ابا ، ڇڱو وڃي ساڳي شيوا ڪر . گائين لاءِ ڪتر ڪر ، ڇيڻ
 ٻي ڳوٺ ۽ ڪاٺيون ڪري اچ . اها آگيا پائي رمضان وڃي
 ڪتر ڪرڻ لڳو .

ٻئي صبح جو سوير مائي ريات ستگرو مهاراج جن وٽ
 آئي ۽ اکين ۾ پاڻي آڻي چوڻ لڳي ته سائين ، جنهن ڏينهن
 کان منهنجو پٽار رضا ڪري ويو آهي تنهن ڏينهن کان وٺي
 منهنجو من دليا کان تمام اداس ٿي پيو آهي . ڪرپا ڪري
 مولڪي نام جو رستو ٻڌايو ته مان پهن ڪري جنم سڦلو
 ڪريان . تنهن ٺي ستگرو مهاراج جن چيس ته ٻڌڙي پنهنجن
 وڏن کان اهڙي آگيا وٺي اچ ته پوءِ توکي نام جو رستو
 ٻڌايون . اهو جواب ٻڌي مائي ريات چوڻ لڳي ته هي پريو ،
 آگيا ته مون ورني ڪانهي پر جي وٺنديس ته به ڪانه
 ڏيندا . تنهن ٺي ستگرو مهاراج جن چيو ته ٻڌڙي تون پريو
 سان وڃي ڇوڻ جو نه عورت جو ڌرم آهي ته جي خاوند
 هجي ته ان کان آگيا وٺجي ، خاوند نه هجي ته وڏن کان
 آگيا وٺي پوءِ ڪنهن پورن مهاڻا کان اپديش وٺجي . اها
 مراد اها آهي . ايترو ٻڌي مائي ريات چوڻ لڳي ته ڇڱو مان
 وڃي ٺي ڇٽي ڏسان .

ڄام جو پاڻي آلو رام ۽ جيڄن رام سالاري جا ويٺل ستگرو
 مهاراج جن وٽ آيا ۽ اچي وينتي ڪيائون ته سڀاڻي ستسنگ
 اسان وٽ ڪريو ۽ سڀني سنتن مهاڻائن سميت پوڄن ۾
 ڪريو . ستگرو مهاراج جن سندن وينتي سويڪار ڪئي . پوءِ

۲۔ مڙس قاضين کي خبر نه ڪائي۔ اچيو ڪن ٿا روز لڙائي،
قلمي کان آهيون قريبا قريبا۔

۳۔ مسجد ٺاهيسون هيءَ ڏيھي۔ تنهن ۾ سجدو ڪريون ٿا ويھي،
الترمڪ آهيون هريبا هريبا۔

۴۔ رمضان رنگ لڳو سڌن جو۔ پيٽر پيالو ڏرڻ وٺڻ جو،
ياڻي منهنجا آهن وريبا وريبا۔

سائين اهو راڻي بس ڪير نه ٿڌا ڪڍي اچي مون
کي ورتائون۔ مان چپ ڪري ڪٽڻ هيٺ ڪري ويھي
رهيس۔ خوب ماري ڪوئيءَ ۾ پوري ڇڏيائون۔ مان نه
ايڪالت جي ڪوئي ٿسي خوش ٿيس ۽ دل ۾ چيس ته
سائينءَ مون تي ڏاڍي ٻاجھ ڪئي آهي جو اڀياس لاءِ ايڪالت
ڏئي اٿائين۔ اهڙي طرح ئي ڏينهن مون کي بند رکيائون۔
روئي به مون کي اُتي ڏيئي ويندا هئا۔ تن ڏينهن کانپوءِ وري
مولڪي چوڻ لڳا ته هاڻي ڪير ڪٿ ته توکي ٻاهر ڪڍون۔
مون تنهن تي چيو مان، خدا توهانجو ڀلو ڪندو۔ مولڪي مهڻو
ڪن اڃا هن ڪوئيءَ ۾ بند رکو ته مان عبادت ڪري ڏئي
جو ڏيڍار ڪريان۔ ايترو ٻڌي مولڪي ڪوئيءَ مان ڪڍي
خوب مارڻ لڳا۔ منهنجي ماءُ اچي مولڪي ڇڏايو ۽ هٿن
کي چيائين ته هنکي نه ماريو۔ هو سڌن وٽ ڪونه ويندو۔
مان پاڻهي سمجهائينديانس۔ تنهن کانپوءِ گائين مينهن کي
باغ ۾ ڇڏي، وڃي ايڪالت ۾ ويھي اڀياس ڪندو هوس۔
ڪالهه توهانجي اچڻ جي خبر پئي ٿڌهن اڃ سوڀر اُتي گاليون
مينهنون باغ ۾ ڇڏي سڌو توهان وٽ هليو آيو آهيان۔ سائين،
هاڻي جيڪا خدمت چچو سا ڪريان۔ ننگرو مهاراج جن چيس
ته آبا، تون گهر وڃي ڪو ڪم ڪر نه ته مانت ماري ڏين۔ تنهن
تي رمضان چوڻ لڳو ته سائين، مارون ڪائي هاڻي ڏاڍو

سر ڪلنگڙو

ٿل - مٿان جيڏيون جهليو هونڪي - ڏوھون سوامن ساڌن کي .
 ۱- ٿيس جڳت کان هيڪل - دنيا کان دُور ٿي مون دل ،
 جلسن جيڪا پيا پل پل - سدا ساربن پرين کي .
 ۲- سڏي ساڌو ڪرڻ ٽڪڙا - ڪاسائي جئن ڪهي ٻڪرا ،
 ڪڍي اڳيان جا ڪڪرا - ڏين ٿا ڏس ڏکون کي .
 ۳- ماي هون سچ سنڌي سُر کي - پيٽم سا پريم سان پر کي ،
 ريجهايم رام کي مر کي - خبر تنهن جي پيا ڪن کي .
 ۴- ڏنم مستسنگ ۾ ويهي - ٿيئون جت سنت ها سڀئي ،
 پريت تن سان پڪي پيئي - لکايو جن ته اعلان کي .
 ٻئي ڏينهن صبح جو ستگرو مهاراج جن ارشدان ڪري ويٺا
 ته ايتري ۾ رمضان اچي پيرين پئي ستگرو مهاراج جن اڳيان
 اچي ويٺو ۽ اکين ۾ پاڻي آڻڻ لڳو . مهاراج جن چوڻ لڳس
 ته ڪئن ابا ڪر خير . رمضان روئي چوڻ لڳو ته سائين توهان
 جي وٺي ڪا پوءِ ٻئي ڏينهن رکي منهنجو وڏو ڀاءُ پئي ماٺ
 وٺي آيو ۽ مون کي مار ڏيئي ٻڌي گهر وٺي ويا . اُتي سڀ
 ملان مڙهي گڏجي چوڻ لڳا ته توکي شرم ڪونه ٿو اچي
 جو پنهنجا مرشد ڇڏي وڃي هندوءَ جو مريد ٿيو آهين ؟
 هاڻي اسانجي اڳيان ڪلهون پري قسم ڪٿ ته مون اهو مرشد
 ڇڏيو ۽ اڳتي اُلهي ۽ در تي باڪل ڪونه ويندس . تنهن ئي
 مون هنن کي پنهنجو ڪلام ٻڌايو .

راڳه ٽلنگ

ٿل - اسين مست گهمون ٿا چريا چريا - دين دنيا کان ڪريا ڪريا .
 ۱- تن من جي اسان توڙي قاسي - امراپور جا تيا سي واسي ،
 پگتيءَ ۾ آهيون پريا پريا .

رُوپي ڦل لڳل آهن. ان ۾ پسن ٿاڙيون ڪونه آهن. اهو
 شبد آئيني ڪمڻن ۾ رات ڏينهن آواز ڪري رهيو آهي.
 جن پکي آڪاس ۾ اڏامي ٿو ته سندس پير جو رستو سوکير
 ٿئي ٿو ۽ جن مچاي پياڻيءَ ۾ هلي ٿي ته سندس هلق جو
 رستو به سوکير آهي، تنهن ڪير صاحب جن چون ٿا ته مون
 ويچار ڪري ڏاڍو آهي ته اتم پد جو رستو به اهڙو ئي سوکير
 آهي. پر ستڙن جي ڪرپا سان هن ڏيهي رُوپي صورت
 ۾ اهو سوکير رستو وٺي اتم صورت جو درشن ڪير. جن
 اهڙي ست چت آئيند سرُڻپ جو درشن ڪرايو تن ستڙن
 نان مان بلهار وڃان.

ستڙو مهاراج جن جڏهن ارٿ ڪري بس ڪئي تڏهن
 پڳت پر سورام جن ڏاڍو پرسن ٿيا تنهن کان پوءِ ستڙو مهاراج جن
 ڪلاڪ کن ستسنگ ڪيو جنهن ۾ يوڪ مارڳ جي وارثا
 هلايائون. پوءِ ستڙو مهاراج جن پڳت پر سورام کان موڪلائي
 جاءِ تي آيا. رات جو ستسنگ ڪيائون. پڇاڙيءَ جي رات
 سمجهي خلق تمام گهڻي آئي هئي.

پيءُ ڏينهن صبح جو ستڙو مهاراج جن، سروانند،
 گرمکداس، مهاراج ليڪراج، سيني پريمين سان گڏجي پنهنجي
 آستان ڪنڊوءَ ۾ آيا ۽ ماتا کي پيرين پيءُ مليا. ماتا کين چوڻ
 لڳي ته ابا تون هتان چوڙيءَ نڪري ٿو وڃين، اسان کي
 پٺيان خيال ٿي ٿو پوي. چت ڏاڍو اداس ٿو رهي.
 اڳتي ڪيڏانهن نه ويندو ڪر ۽ گهر ۾ رهي ڇهن ڪير تن
 ڪندو ڪر.

ماتا جا اهي وچن ٻڌي ستڙو مهاراج جن هي ڇهن
 ٺاهي ٻڌايو.

راجہ راہکلی

ٺٺل - سو يوگي گرو ميرزا اودو - سو يوگي گرو ميرزا .

۱۔ ترور ایک پنچي دو بٽي۔ ايڪ گرو ايڪ چيلا۔
چيلي سڀ جڳهه ۾ ڄڻ ڪاٽيا۔ گرو رها نه اڪيلا۔

۲۔ گنگن منہل ۾ آرت مکہ کڙها۔ تان ۾ آهيءَ ڪا واسا،
سگرا هووي ڀر ڀر پوي۔ لڳرا رهي نراسا۔

۳- برود ایک مۇل بن ناندا - بن قۇلي قىل لاگلا
شاخا پتر لھين كچ وانكي - رشت كمل مكه گاجا

۴۔ پنچي کا کوچ مين کا مارک۔ کھت کبير و چاراء
موزت مژاک صورت ديکي۔ ستگر پئے بلهارا۔

اهو ڀڄڻ چٽي ڀڳت پُرسورام مهاراج جن کي ڇڏو ته هي
ڀڳون هن ڀڄڻ جو اُرت ڪري پوءِ توهان ڀڄڻ شروع ڪريو.
ستگرو مهاراج جن مشڪي ڀڳت پُرسورام کي ڇوڻ لڳا ته
ڀڳون توهان نه جهوٺا يوگي آهيو ۽ سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا پر
اسان کان پريڪيا ٿا وٺو. اسانجو جهڙو حال آهي تهڙو توهان
کي ٻڌايون ٿا. ايترو چٽي مهاراج جن اُرت شروع ڪيو.

ارت - ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته اهو يوگي منهنجو
گرو آهي جو هن ڀڄن جو ارت ڪري . هي سرپر هڪ وڻ
آهي جنهن ۾ هڪ گرو ساڳي ڇيٽن ۽ ٻيو ڇيلو اُڪيلو يعني
اسنگ نرليپ رهي ٿو. گگن منڊل يعني دسوين دوار ۾
هڪ اُلتو ڪوهه آهي منهن هيٺ ۽ امرت رُوپي جل مٿي
رهي ٿو. جنهن جڳياسو پورن ستگرو ڌارن ڪيو آهي سواپياس
ڪرڻ سان اهو امرت پئي ٿو ۽ جو لڱرو آهي سو پي لٿو
سگهي . نروڙ ايڪ يعني شبد رُوپي هڪ وڻ آهي جو بنا
ٻه ٽي ٻه ڌار ٿي ان گگن منڊل کانسواءِ وويڪ آڊ سادن

ڇاڙهينداسون ۽ ڪنهن به ڇڏو ڪي ڪونه ماريئنداسون .

ستگرو مهاراج جن چيو ته سڀني کي ڏليواد هجي ، سڀ
پاپ کان ڇٽا . اسين وڌيڪ خوش ٿڏهن ٿينداسون جڏهن
ڀڳت صاحب پرسورام جن به ماس ڪاٺڙ ڇڏين . ايترو چئي
ستگرو مهاراج جن ڀڳت پرسورام ڏانهن لهاريو . ڀڳت پرسورام
به مهاراج جن ڏانهن لهاري چيو ته هي ڀرپور ، اڄ کان وٺي
اسان به ماس ڇڏيون ٿا . آئينده سڌن تي دال ۽ ٽانهري
ورهاينداسون . اهو ٻڌي ساري سنگت ڌرم جي جڳهه ڇڪار
ٻولائي ۽ ٽارڙيون وڃايون . ان بعد ستگرو مهاراج جن پڇڻ
ڪيو . ڏاڍي مڙج لڳي ۽ هه ٻجهه ستنام ساڳي جي ڏلي
لڳائي ستننگ سمائت ڪيائون . ساري سنگت ڇوڙ لڳي
ته اڄ اسانجو سڌن جي ميلي تي اچڻ سڦلو ٿيو . تنهن کان
پوءِ ڀڳت پرسورام ٻلڙ پائي ميلو سمائت ڪيو . سنگت
روڪ وٺي رواني ٿي ۽ مهاراج جن به ڀڳت پرسورام کان
موڪلائي گهمندا ڦرندا اچي شاهه جي پٽ تي پهتا .

رات جو لت ليم سان ستننگ شروع ٿيو . الهی ۽ رات
خلق به تمام گهڻي آئي هئي . ۱۲ ٻجهه تائين ستننگ
چالو رهيو .

ٻئي ڏينهن صبح جو پاڻي صويراج ، رامون ڀڳت جو پٽ
مهاراج جن ۽ سڀني ساڌن کي رسوئي لاءِ پنهنجي گهر وٺي
ويو ۽ ستگرو مهاراج جن کان نام جو آپديش وٺي شش بڻيو .
اتي ڀڳت پرسورام جن پٺ آيل هئا . مهاراج جن ڀڳت پرسورام
۽ ٻين سان ويٺا ته ڀڳت رامون ستگرو مهاراج جن کي عرض
ڪيو ته هاڻي پڇڻ شروع ڪريو . مهاراج جن ڀڳت پرسورام
کي چيو ته اول اوهان هڪ پڇڻ ڳايو ته اسين به چئون ٿا .
ڀڳت پرسورام جن تڏهوڪو ڪٿي پنهنجن ستننگين سان پڇڻ ڳايو .

جيئون ئي ڏيا ڪري . پڳوان به چيو آهي ته 'جيءو ڏيا ٿو
مر ڏيا'، يعني جيڪو منهنجي جيئون ئي ڏيا ڪري ٿو سو
مون ئي ڏيا ڪري ٿو. سڀني منهن جو ڌرم آهي پڇ
ڪرڻ. پر جي پڇ نه ڪري سگهي ته پاپ نه نه ڪري ،
چو چو پاپ جو ڦل آهي ڊڪ، سو اوس هن جيءو کي پوڳڻو
بولدو. اتي ستگرو مهاراج جن هي ڇهن ٺاهي ڳاڻڻ لڳا .

راڳم پيروي

- ٿل- من پاپ ڪرم نهه ڪرنا- هري ڪا نام سمرنا .
- ۱- پاپ ڪرم ڪا ڦل ڊڪ هوگا- نالسين هر دم ٺورنا ،
پشيم ڪرم ڪا ڦل سڪ هوگا- بهه لشچيه اُسر ٿورنا .
- ۲- اُسا ڪرم ڪرنا جالنسين- ديڪا هووي پورنا ،
ساد سنگت ڪي سوا ڪرڪي- سرو ڊوڪ ڪو هرنا .
- ۳- تن ڌن ڪا ايمان ٿياڳي- جيتي جڳم پر مردا ،
نام هري ڪا هر دم سمري- پوساگر سين اُسرنا .
- ۴- تين اڃا ڪو ٿوڙي جلدي- جائوگر ڪي شرنا ،
ڪهي ٽيمون اي آتم گيانا- جيون مڪت وچرنا .

اهو ڇهن ستگرو مهاراج جن اهڙي ته درد مان درشتائين
۽ پرمائن سان سنگت ڪي ٻڌايو جو ڪيترن پريمين هٿ ڪٽي
ستگرو مهاراج جن کي چيو ته هي پريو اڃ کان وٺي اسين
ماس ۽ شراب ڪين ورتائينداسون . اهو ٻڌي ستگرو مهاراج جن
چيو ته ڏاڍو سٺو، انهيءَ لاءِ توهان کي ڏيوان . اسين خوش
ٿيا آهيون پر اڃا به ساري سنگت هٿ مٽي ڪٽي ، اها
پرڳيا ڪري نه ڪٽي به ڪرين جي بل ڪين چاڙهينداسون .
ساري سنگت هٿ مٽي ڪري وڌي آواز سان پرڳيا
ڪري چوڻ لڳي ته اڃ کان وٺي اسان ڪٽي به بل نه

نه آهي ۽ شڪا جو لڙڪو ست سنگ ۾ ٿي ٽپڻ گهرجي، اسين به سڀ ٻڌون، تنهن کان پوءِ ڀلي ڀڃڻ ٿئي. سنگت جي راءِ ڏسي ڀڳت ۾ سورام چوڻ لڳو ته آڌ کان وٺي ديو تائن ٿي بليون چڙهنديون آيون آهن. ديو تائين سمرت آهن. تلسيداس مهاراج به چيو آهي ته 'سمرت ڪو ناهين ڏوش'. تنهن ڪري ديو تائن ٿي ڪوبه پاپ نه لڳندو آهي. هتي اسان وقت نه وڌڻ کان وٺي سڌن تي بليون چڙهنديون آيون آهن تنهن ڪري اهو پاپ ڪنهن تي ڪونهي.

انهيءَ تي ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته ديو تائون ٽن پرڪارن جا آهن. ۱. ساڻوڪي ۲. راجسي ۳. نامسي. ماس شراب نامسي ديو تائن جو ڪاڌو آهي ۽ اهو ساڻوڪي ديو تائن تي چاڙهڻ پاپ آهي. شادين مرادين ۽ آئسن تي درياهه شاهه ۽ لاکرن تي ٻيا سڀ ڀوڳ لڳائبا آهن پر ماس شراب جو ڀوڳ ڪڏهن نه لڳائبو آهي ڇو جو آئين ڪرڻ وڌو پاپ آهي. دليوي سرڪار جا قاعدا ۽ قانون سڀني سان هڪجهڙا لاڳو آهن. لکن پاپ ۽ ڀڄ ڪرم جو ڦل به انهي لوڪن ۾ ديو تائن ۽ خواهه جهڙن کي هڪ سمان ڀوڳڻو آهي. پر هتي نه ستمچش سد ستوگي هئا سو هنن تي ماس ۽ شراب چاڙهڻ ڌرم ڪونهي. سڀني شاسترن به ماس کائڻ جي منع ڪئي آهي ۽ نيتي شاستر نه آئين چوي ٿو.

ست ڪرتا، اپديشٿا، اپڪاري، انمنت، گهاٽڪ، سوادڪ ڪت ڀي اگهه ستر ڀاڳي جنت.

ارت - ست ڪرڻ وارو، صلاح ڏيڻ وارو، وٺي آڻڻ وارو، ڪهڻ وارو، رڌڻ وارو ۽ کائڻ وارو انهن ڇهن ئي تي هڪ جيترو پاپ پوي ٿو. هن منهن جو ڌرم آهي ته بنا ڪنهن ڪارڻ جي ڪنهن به جيو کي ڏک نه ڏي ۽ سڀني

ستگرو ٿيئون رام مهاراج

شيوادارين کي سڏ ڪري چيو ته آباڻ هنن سڀني سنڌين کي
اشنان ڪرائي جل پان ڪرايو ۽ هنن واسطي وٺندڙ سڄي
اهراڻجو. شيوادارين ستگرو مهاراج جن ۽ سڀني پريمين کي ڪوه
ٿان اشنان ڪرائي جل پان ڪرايو. تنهن کان پوءِ مهاراج جن
پنهجن پريمين سان گڏجي ستسنگ ۾ سنڌين جو پڇڻ ٻڌڻ
ويٺا. ۱۲ بجي رسوئي کائي آرام ڪري ۲ بجي اچي ستسنگ
۾ ويٺا. ڀڳت برسورام به اوڏي مهل پنهنجن ستسنگين سان
ڳڻ ٿيڙي ۽ ڪنجهين ئي ستسنگ ڪرڻ ويٺو. پڇڻ
معددي اشا وار ٿا هلايائون ته ڪنهن به جيو کي نه ڏکون
ٿوڙجي جو سڀني ڇيرون ۾ پڳوان وياپڪ آهي. پاپ ڪرڻ
سان شي ڇيڙو چڙاسي ۽ هر شي آفت ٿيندي ۽ ستسنگ بس
ٺو. ٽيون ڪري پاپ کان پاسو ڪريو. جڏهن ستسنگ
ڪيائون تڏهن مهاراج جن کي چيائون ته هاڻي توهان ستسنگ
ڪريو. انهن ئي ستگرو مهاراج جن هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته
ڀڳت صاحب اسان کي ڪهڙو شڪا آهي، جي آڱيا ڏيو ته
ڇيرون. ڀڳت برسورام چيو ته ڀلي ڇڏو.
ستگرو مهاراج جن چيو ته ڀڳت صاحب اوهان ستسنگ
۾ چيو ته ڪنهن به جيو کي ڏک نه ڏجي ۽ پاپ ڪرڻ کان
پاسو ڪرڻ ٿيڙجي جو پاپ ڪرڻ سان هي جيو چڙاسي
جي ڀڳت ۾ ڏک ٿيندو. اسانجي ان باري ۾ شڪا آهي
ته ستسنگ جو شريعتي ڪيترائي ڀيرا بل چڙهن ٿا سو اُن
چيڙن جي شڪا جي بابت چوڻا ٿيندو؟
تو ٻي ڀڳت برسورام ۽ ساري سنگت چپ ٿي و
ڀڳت برسورام جو شڪ ڇڏي ٻئي رامو چوڻ لڳو ته
ڪيترائي ڀيرا ڏٺو. ڏينگر ستسنگ ڪريو. اشا رها
ڪيترائي ڀيرا ڏٺو. ڏينگر ستسنگ ڪريو. اشا رها

جو ويندا، لڏهين ٺهراڻي کي منٽ ڪيائون ته سوامي جن کي هفتو کن ڇڏي وڃو. ٺهراڻي سندن بيهڪ ڏسي سڄي وس ٿي، مهاراج جن کي به ڏينهن ڇڏي وڃڻ قبول ڪيو. صبح جو وڃڻ وقت ٺهراڻي وري به سڀني کي عرض ڪيو ته وڃڻ جي پالنا ڪري، ساڌ کي ان ڏينهن کان پوءِ روانو ڪجو. انهن نه ٿئي جو اسان کي وري پنڌ ڪرڻو پوي.

ٺوڙهن جي ڳوٺ ۾ آلهيءَ ڏينهن سڌن جو ميلو هو. يگت شيوڪرام، مهاراج جن کي ٻڌايو ته ميلي ۾ اڪرن جي بل ڏاڍي ويندي آهي ۽ کين ويندي ڪيائين ته اوهين به هلو ۽ هلي ستسنگ ڪري اهو ڪوس بند ڪرايو. ستگرو مهاراج جن وڃڻ قبول ڪيو ۽ سڀني کي چيائون ته تيار ٿيو ته هلون. ايتري ۾ يگت چيتارام، ڪرشنڊاس ۽ ٻيا پريمي به پاڻهي آيا ۽ ٻين کي ٻڌڻ ڪري سڀني گڏجي ۳۵-۳۰ ڇڻا منڊلي ڪري اڪتا. جهنگل جو ستر ڪندي ڪندي صبح جو ستگرو مهاراج جن سڀني ستسنگين سميت سڌن جي ميلي ۾ پهتا.

ستن اڳ ۾ ئي ويني ستسنگ ڪيو. ستگرو مهاراج جن ۽ ساري منڊلي يگت پرسورام سان اچي ستسنگ ۾ ويٺا. يگت پرسورام ستگورو مهاراج جن کي چيو ته توهان به ٻئي وڃڻ ٻڌايو.

ستگرو مهاراج جن چيو ته پهرين توهان ڪجهه ٻڌايو جو اسان پياس رکي آيا آهيون، پوءِ اسين به ٻڌائينداسون.

يگت پرسورام چيو ته ڇڳو، توهان هيئنڙ اشان ڪري ڇل پان ڪريو تيسين ڀل پيا سنت ڀڄن ڪن. اسان ۲ ڇڪا کان ۳ ڇڪا تائين ڪنداسون ۽ توهان جو وقت ۴ ڇڪا کان ۵ ڇڪا تائين رکون ٿا. ايترو چئي يگت پرسورام پنهنجن

منجهند جو مکي تنورام وٽ ستسنگ به ڪيو ۽ رسوئي به ڪاڏي ۽ کيس گر منتر ڏيئي، پنهنجي چرلن ۾ جاء ڏني. شام جو روپي پگت وٽ پوڄن ڪيائون. اهڙيءَ ريت ٻيا به ٻيا اچي رسوئيءَ لاءِ پير لڙيا ڪندا هئا ته ستگرو مهاراج جن انهن کي نه ڏينهن جو واضي ڪري، رات جو اچي پگت لکميچند جي گهر ستسنگ ڪندا هئا.

اٺين چار ڏينهن گذري ويا. ڪندوءَ ۾ پريامي ۽ ستسنگي وڇوڙو سهي نه سگهيا. ڪيمارام ۽ مهاراج هوندلداس جي مهاراج جن کي وٺڻ آيا هئا، سي به اتي رهي پيا. آخر ٻائي منگهن رام، آسڙ رام ۽ ويرسي رام چڙهي آيا ۽ اچي سوامي جن کي پاڏائي چوڻ لڳا ته اوهان کان سواءِ مانا ۽ سارو ڪندو اباڻو آهي. ڪرپا ڪري اڃ ئي هلڻ جي ديا ڪريو.

مگر پڳوان جي قدرت اهڙي اچي ٻڌي جو پريامين جي سوالن ۽ ستسنگ جي آئند ۾ هنن کان به گهر موٽڻ جي ڳالهه وسري وئي ۽ هو به رهي پيا.

مانا ڏٺو ته جيڪو ٿو وڃي سو وڃي ٿو ويهي رهي. آخر ماڃرا ڪهڙي آهي؟ تڏهن ٺهلام کي موڪليائين ته تون وڃي ڏس ته آهي ڇا ۽ ساڌ کي وڃي وٺي اچ. ٺهلام، لالورام ۽ اورم پرڪاش کي ساڻ ڪري، پٽ ڏانهن ويو. اچي ڏسي ته سڀئي اسچمت ٿي آئي ويٺا آهن. تڏهن ٺهلام سوامي جن کي چيو ته بنا دير سيرو نه هلاون. پر، پگت لکميچند ۽ پگت شيوڪرام ۽ تنهن کان پوءِ مانا گياني ٻائي ۽ مانا ايشوري ٻائيءَ جي زور پراڻ تي، ٺهلام اها رات اتي رهيو.

ستسنگين کي جڏهن خبر پيئي ته سوامي جن سڀاڻي صبح

آهي پر منهنجي سڳ لاء فقط سري رام جو درشن آهي .
 تنهي لوڪن جو به ڪٿي مون کي راڄ ملي پر جيسين سري رام
 جي چوڻ ڪملن جو درشن نه ڪندس ، تيسين منهنجي من
 کي شاعتي پراپت نه ٿيندي . سو مان صبح جو سوير ضرور
 سري رام وٽ ويندس ۽ پهرين سري رام جو درشن ڪري
 پوءِ روئي کائيندس . اهڙي پرڳيا ڪري سري رام جي
 ملڻ لاءِ روانو ٿيو . انهيءَ کي سڄو پريم ڇڏيو آهي . اهڙي
 پريم ۽ وٽراڻ کان سواءِ هيءُ ڇيو پيو چوندو ته ساري سنسار
 جي جهنگهت کي ڇڏي ڳوان جو پڇن ڪجي پر ڇڏي نه
 سگهندو ڇو جو ڪٽنب جي موهه روپي رسي هن ڇيو جي
 گلي ۾ باڪل مضبوط ٻڌل آهي . جڏهن رٽ جي ڏوري ڇڪڻ
 سان ڊگهي ٿيندي آهي ۽ وري ڇڏڻ سان واپس اچي ملي
 ويندي آهي ، تنهن هي ڇيو موهه جي ڏوري ڇڪي ڳوان
 جي طرف ، شپ ڪرڻ جي پاسي ۽ ستسنگ ۾ اچي ٿو پر
 جنهن وقت هن ۾ سنسار جو سڪاپ ڪري ٿو تنهن وقت
 وري رٽ جي رسيءَ وانگر واپس اچي سنسار جي وهندوار
 ۾ لڳي ٿو . اهو سنسار جو موهه آتم گيان کان سواءِ ناس نه
 ٿيندو ۽ آتم گيان پورن ستگرو دواران پراپت ٿيندو ، آتم گيان
 پاڻي پوءِ ٻن ۾ رهي يا گهر ۾ رهي وهندوار ڪري ٽڏهن به
 اهو وٽراڻ ۽ آند ناس نه ٿيندو آهي . ايترو ٻڌي مڪي
 نورام ۽ ساري سنگت ڏاڍو خوش ٿي . تنهن کان پوءِ
 ستگرو مهاراج جن ان وشه تي ستسنگ ڪري ستنام ساڪي
 جي ڏي لڳائي ستسنگ سماپت ڪيو ۽ ساري سنگت پاو
 پراساد وٺي گهر وٺي .

مڪي نورام ۽ روپي ڀڳت پوڄن ڪرڻ لاءِ سوامي جن
 کي ارداس ڪئي . سوامي جن ، تنهن ڪري ، ٻئي ڏينهن

جي پٽ ۾ آهن. اهو ٻڌي سڀني کي ٻڌائي اُتان شام جو
۴ بجي پنڌ ٿي پنڌ لکتا آهيون. هاڻي ڪرپا ڪري ڳوٺ
هلو. ايترو ٻڌي ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته اُبا، جل پان
ڪريو. هينئر ستسنگ جي مهل ٿي آهي. سڀ چڱي ٿيندي.
ستسنگ ۾ مڪي تنورام اُٿي عرض ڪيو ته هي ڀرپڙو،
ڪريبان نه بي اُڏبي ٿو. منهنجي هڪ شنگا آهي جا ڪرپا
ڪري دور ڪريو. ستگرو مهاراج جن يڪتارو جهلي چيو
ته جيڪا شنگا هجي ٿو سا ڀلي ٻڌايو.

مڪي تنورام چيو ته هي ڀرپڙو، جنهن مهل سندن جو ويهي
ٿا ستسنگ ٻڌون تنهن مهل آند ٿو اچي ۽ اهڙو وٽراڻ ٿو
لڳي جو پاڻ نه گهر ٻار ڇڏي وڃي پڳونت جو پڇن ڪريون.
لائين به سهڙيون ٿا ته هي سنسار ڪوڙو آهي. اڪيلا آيا
آهيون ۽ اڪيلا ئي وينداسون. ڪير به ڪنهن جو ڪونهي.
پر جنهن مهل گهر ٿا وڃون تنهن مهل اهو آند ۽ وٽراڻ لهي
ٿو وڃي. جهڙي جا تهڙا ٿي ٿا وڃون. سو هي ڀرپڙو، اهو
وٽراڻ ۽ ڀرپڙم ۽ آند هميشه لاءِ ڪئن اسان کي تير وٽراڻ ۽ ڀرلوڪ
ستگرو مهاراج جن چيو ته توهان کي تير وٽراڻ ۽ ڀرلوڪ
سان ملائڻ وارو سچو ڀرپڙم ڪونهي جو سنسار کان چڪي
ڀڳوان سان ملائي. اهڙو وٽراڻ ۽ سچو ڀرپڙم ڀرت کي هو.
مانا ڪيڪڙي گرو وسشت آدي جڏهن چوڻ لڳس هن وقت
بي ڪابه چنتا نه ڪري، سڀئي ڳالهون وساري راج ڪر
۴۱ سال جلد ئي سڀني وانگر گذري ويندا، راءِ چندر ڀاڻڙي
اچي توهان ملندو، تڏهن ڀرت هت جوڙي چوڻ لڳو.
دوها - آڀن دارن دينتا ڪهون سڀن سونايو.
ديئي بن رگھونات پڌ - جيءَ کي جرن نه جابو.
توهان نه پنهنجي سکه لاءِ مولڪي ڏاڍي سٺي صلاح ڏ

دوها۔ اپنا مک تب ڏيکين۔ تين وست جب هو،
 د رين ننگن پرکاش بن۔ ڏيک سگي ناڪوءَ.

ارت۔ جن ڪنهن کي پنهنجو منهن ڏسڻو هجي ته
 پنهنجين اکين جي پرکاش ۽ آراسي ۽ دواران تي ڏسي
 سگهندو. پر انهن ٽنهي وستن مان جي ڪابه هڪ نه هوندي
 ته ڪڏهن به پنهنجو منهن ڏسي نه سگهندو.

اُتم ٻڌي ڪي ننگن هون۔ ڏيپڪ سنگور نام،
 ڪهي ٿيندڙون ست گونث پر۔ ڏيڪو اُتم رام.

اُتم ٻڌي روپي اکيون هجن، پُرون سنگروءَ جي لڙڪن
 آپاسا جي شبد گيان جو پرکاش هجي تنهن کان پوءِ ويدانت
 گرنت روپي آئيني ۾ اُتم رام ڏسڻ ۾ ايندو. روپو پڳت
 ۽ ٻيا ڏاڍو خوش آيا. تنهن بعد سنگرو مهاراج جن ۽ ستسنگي
 مڪائيءَ جا سنگ کائي، روپي پڳت کي ساڻ ڪري
 جاءِ تي آيا.

شهر جا ماڻهو به ڌيري ڌيري ستسنگ لاءِ اچڻ لڳا ته
 پاڻي ڪيما رام ۽ مهراج هوندلداس ڪنڊوءَ مان اچي سنگرو
 مهاراج جن کي پيرين پئي اچي ويٺا. مهاراج جن کين چيو ته
 آبا، توهان ڪٿن آيا آهيو. پئي چڻا هٿ جوڙي چوڻ لڳا
 ته سائين ٽيون ڏينهن منجهند جو توهان ۱۲ بجه ڌاري ڪنهن
 کي به نه ٻڌائي لائين هليا آيا آهيو. پٺيان سهڻي لائين سمجهندو
 ته توهان گهمڻ ويا هوندا ۽ سج لٽي ستسنگ ۾ ايندا. پر
 جڏهن ستسنگ ۾ به اوهان نه آيا تڏهن ستسنگ کانپوءِ سهڻي
 ستسنگي توهان کي ڪنڊو ۽ سالاري جي باغچن ۾ ڳولڻ ويا.
 وري صبح جو به توهان کي تمام گهڻو ڳوليو سون. پئي ڏينهن
 شام جو پٽ شاهه جو ماڻهو گڏيو تنهن ٻڌايو ته سوامي جن شاهه

ايترو ٻڌي ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته آبا جنهن شيءِ جو رنگ روپ کولهي سا به ڏسڻ ۾ ايندي آهي.

ساوڪ - جنسي ڦولن باغيچي ۾ -

ٻڙي سڳندي آئي هئي،

روپ رنگ ڪڇ چهن نه ٿانڪا -

من ڪو بهم هر شاتي هئي.

۲ - جنسي پيڙا پيٽ اندر ڪي -

اُور نه ڪو پهچانت هئي،

تنسي اُڙ ۾ آتم ڪوهي -

نچ آنپو سين جانت هئي.

مطلب ته جن باغيچي يا ڦاواڙيءَ ۾ وڃي گهميو آهي ته خوشبوءِ ايندي آهي انهيءَ خوشبوءِ جو ڪوبه رنگ روپ کولهي پر ڪڇي دواران پاسي ۾ ايندي آهي ۽ دل کي خوش ڪندي آهي. جن پيٽ ۾ تمام ڏاڍو سُڙ پوي ته ڪوبه ماڻهو يا ڊاڪٽر انهيءَ سُڙ کي ڏسي ڪونه ٿو سگهي ڇو جو انهيءَ جو ڪوبه رنگ روپ ناهي پر جنهن کي پيٽ ۾ سُڙ آهي سو ٻڌي ۽ وسيلي ان سُڙ کي سمجهي ٻڌائي ٿو ته مون کي هن جاءِ تي سُڙ آهي. پر جيڪڏهن ڪو ڪائمس ٻچي نه پائي ٻڌاءِ ته سُڙ ڪهڙو آهي ته بيمار فقط رئين چوندو ته هن جاءِ تي سُڙ اُتر باقي ڪهڙو آهي سو جهڙي طرح گلن جي سڳندي ۽ پيٽ جي سُڙ جو ڪوبه رنگ روپ ڪونه آهي تن ٻڌي جا جهڙ آهي سا ساڳي چيئن جو پر ڪاش پائي، آتما جو ساڳيا ڪار ڪرائي ٿي. آتما کي هي ٻاهريون اکيون نٿيون ڏسي سگهن ڇو جو اندرين جي وشه ناهي پر ٻڌيءَ زوني اکين سان اُنکي ڏسي سگهيو.

شايد کيس خبر ڪانه پئي آهي ته هو ضرور رات ستنسنگ
۾ اچي ها. ستگرو مهاراج جن ستنسنگين سان گڏجي روپي
پگت جي لار تي اچي ساڻس مليا. روپي پگت وڏي
پريم سان ستگرو مهاراج جن ۽ پريمين کي وهاري چوڻ
لڳو ته هي پريو، منهنجا وڏا ڀاڳ ڄاڻيا آهن جو ڪرپا
ڪري توهان پاڻ اچي درشن ڏنو آهي. ستنسنگ ۾ ستن
جي مڪار ولد مان لائين ٻڌندا آهيون ته وٽراڳي، تنهون وٽسا
مهاتمان جي درشن ڪرڻ سان ڪيترن جنمن جا پاپ ڌوپي
وڃن ٿا. سندن وڃڻ هلاس سان هردو نري پوي ٿو. تنهن
ڪري هي پريو، توهان پلي آيا. توهان جي هيٺ ڪهڙي
شيوا ڪريان. آڳيا ڪريو.

ستگرو مهاراج جن مشڪي چوڻ لڳا ته توهان پنهنجن
هٿن سان چنڊ تي اٿو پيهي روئي پچائي ستن ۽ مسافرن
کي ڪارائيندا آهيو سو آهيءَ مان ڪا ٽڪري پئي هجي ته
ڪٿي اچو ته ڪائي پاڻي پيئون.

روپو پگت ڏاڍو خوش ٿيو ۽ ٽڪري ۽ سائي پاڻي ڪٿي
اچي ستگرو مهاراج جن ۽ ساڌن جي اڳيان رکي ۽ چئن ڪرشن
پڳوان وڌر پگت جي گهر وڃي ساڳ ۽ روئي ڪائي خوش
ٿيو هو تن ستگرو مهاراج جن به روپي پگت جي ٽڪري
ڏاڍي پريم سان کاڌي ۽ پاڻي پي خوش ٿيا. تنهن کان
پوءِ روپي پگت ڄا پت، مڪائي ۽ جاسنگ پچي پچائڻ لڳا
۽ روپو پگت ستگرو مهاراج جن کي هٿ جوڙي چوڻ لڳو
ته هي پريو، آتما لراڪار آهي جنهنجو ڪوبه رنگ روپ
۽ چهن ڪونه آهي. شاستر چوڻ ٿا اندرين جي وشه ڪانهي
عني اندريون به ڏسي نٿيون سگهن ۽ ٻڌي به نٿيون سگهن
سو اهو ڪئن ڏسڻ ۾ ايندو.

گھمڊس. اُلهيءَ ڀر ۾ ٻڌو ٻينو آهي ته اڳيان اچي مٿاس
 ڪرڻ روپي ڪپڙن جي هڙ وجهي کيس آشا روپي لڏيءَ
 لي وٺي وڃي ٿو. جنهن وقت اڳيان هن جيءَ کي ماري ٿو يعني
 دڪ ڏئي ٿو تنهن وقت هو دڪي تي روئي پڪاري ٿو ته
 آهي ڪو پر اُپڪاري پريءَ جو پيارو جو مون کي هن دڪ
 مان ڇڏائي؟ اهو آواز ٻڌي ڪو مهاڻا برهمڳياڻي پر اُپڪاري
 شير جي سمان اچي چوپس ٿو ته هي منهنجا پائي ٿون ڇو
 اچي هن اڳيان جي وس تي دڪي ٿيو آهين؟ تڏهن جيءَ
 روپي جڳياسو هٿ جوڙي چوي ٿو ته هي پڳون ڪرپا
 ڪري مون کي ٻڌايو ته هن اڳيان کان ڪٿن ڇٽان؟ تنهن تي
 ڳرو چوپس ٿو ته هي بابا، ٿون ست چٽ آند روپ آهين،
 اُٺاسي ۽ ٺراڪار آهين. اڳيان جي ڏسڻ ۾ اچن ٿا سي
 ته سرير، ڪٽنب آڏي پڌارت جي ڏسڻ ۾ اچن ٿا سي
 منهنجا آهن پر واستو ۾ ڪنهن جا به ڪونه آهن، خالي ڀرم
 جي ڪري پاس ۾ اچن ٿا. ٿون انهن کي جڙنا مڃي ڪري
 جڳهه کان لراس تي وٺرائڻ ڌار، پوءِ آتم گيان جي گڳڪار
 ڪر ته اڳيان پاڻهي پڇي ويندو. تڏهن جڳياسو آتم گيان جي
 گڳڪار ڪري ٿو تڏهن اڳيان پڇي وڃي ٿو. تنهن کان پوءِ
 اهو جڳياسو سنسار روپي بن ۾ جيئون هڪم تي وڃي ٿو.
 ستگرو مهاراج جن جا لاهي وڃن ٻڌي مهاراج شامڊاس
 ڏاڍو خوش ٿيو ۽ سندس شنڪا دُور ٿي وئي. سنگت
 پراساد وٺي گهر وٺي ۽ ستگرو مهاراج جن ۽ ساڌو سنت پرن
 رسوئي ڪري پنهنجي جاءِ تي آيا.
 شام جو سڀئي ساڌ ۽ پريمي ستگرو مهاراج جن کي ڇو
 لڳا ته هي پريءَ اچ هلو ته روپي پڳت جي لار تان گهه
 اچون. هو وڏو ستسنگي ۽ سنت شيوي آهي. توهان

ڀاءُ، هي تون ڇا ڪري رهيو آهين جو ڪپڙن جو بوجو
 پٺيءَ تي رکائي مار کائيندو پيو وڃين؟ اهو ٻڌي ڏوبِيءَ
 وارو شينهن جهنگل واري شير کي چوڻ لڳو ته ادا، مون
 کي آلتڙي پڪڙي رکيو آهي. تون به چپ ڪري پڇي
 وڃ، متان توکي به اچي پڪڙي. ٻي شير آلتڙي جو نالو
 ٻڌي چوڻ لڳو ته هي مها موزڪ آلتڙو ڪٿان آيو؟ توکي
 هڪ آدمي ماري ڇڏيو ڪٿيندو پيو وڃي. تنهنجي شير ٻڌي
 کي ڏڪار آهي جو تون شينهن هوندي به ٻار پيو ڏوئين؟
 مار پيو کائين. تنهن تي ڏوبِيءَ وارو شينهن چوڻ لڳو ته
 ادا، مون کي ڪا يڪڙي ٻڌاء ته مان هن آلتڙي جي چنبي
 مان ڇٽان. آلتڙو مون کي ڏاڍو ڊڪ ڏيئي رهيو آهي.
 اهيءَ تي ٻي شير چيس ته ڀاءُ، هاڻي ٻڌ، ڇٽن مان ڪريان
 تڏهن تون به ڪڇ ته آلتڙي جي خبر پئجي ويندي. ايترو
 چئي ٻچ جو ٺڪاءُ ڪري وٺي گجڪار ڪيائين، ته ڏوبِي
 ڪپڙا ڇڏي وٺي پڳو. ڏوبِيءَ وارو شينهن به ڪپڙا پٽ
 تي ڪيرائي پڇي وڃي ٻي شير سان گڏيو. ٻئي شير پاڻ به
 مٿي لڙي ته اتي جهنگل جو ستر ڪرڻ لڳا. مطلب ته ڇٽ
 رُوپي ڪڙهي ڏيهر رُوپي ڪپت پوکي آهي، جتي ڀلارين
 رُوپي مزور ڪم ڪن ٿا. جنهن مهل ڇٽ چوي ٿو ته
 جلدي پنهنجي آتم-گهر ۾ وڃو جو ڪال رُوپي آلتڙو اچي
 رهيو آهي ته ڇو رُوپي شير جو هن سر ۾ ويٺو آهي سو
 ڪال جو نالو ٻڌي ڊڄي دل ۾ چوي ٿو ته اهو ڪال نه
 اچي مون کي پڪڙي. اتي اڳيان رُوپي ڏوبِي جهڙو کي
 ڪڙي ممتا رُوپي گهر ۾ وجهي موهر رُوپي ڪلي سان پختو
 ٿي ڇڏي ٿو.

ڇو ڏل ۾ چوي ٿو ته مان هاڻي هتان ڇڏي ڪين

وڃان، متان اهو اُٽيرو اچي مولڪي پڪڙي. ايترو ويچار
ڪري آهستي آهستي هلڻ لڳو. ايتري ۾ هڪ ڏوبِي
جنهن جو گڏهه گهر ٿي ويو هو سو ڳوليندي ڳوليندي اچي
اُٿي ۽ چوڙ جي ڪيٽ ۾ اڪتو. جتي شينهن بيٺو هو. اولده،
۾ شينهن کي پنهنجو گڏهه سهجهي وڌي آواز سان چوڻ لڳو
نه هي بدعاش ڪيٽ ۾ اچي لڪو آهين. ٻيهر نه هاڻي تنهنجي
خبر وٺان. تائين چئي جوش ۾ گهٽ وڌ ڳالهائيندو شينهن
ڏانهن وڌڻ لڳو. شينهن آواز ٻڌي ڊڄي بهي رهيو ۽ دل
۾ چوڻ لڳو ته هاڻي ٻي ٽي نه ڪين سگهجو جو اُٽيرو اچي
ويو آهي، آواز وارو مولڪي ضرور پڪڙيندو. ايتري ۾
ڏوبِي به اچي شير وٽ پهتو. هڪ ڪاوڙ جو جوش ٻيو
اولده، ڪاٺي خبر نه پيس ته شينهن آهي يا گڏهه. سو نه
ڪيائين هم نه ٿر، شينهن کي لنيون زور سان وهائي
ڪڍيائين. پوءِ ڪن ۾ هٿ وجهي پنهنجي گهر وٺي آيس.
شينهن کي ڪاٺي سان ٻڌي ٻئي ڌڪ هڻي چوڻ لڳو ته
خبردار جي هٿان ڀڄڻ جي ڪوشش ڪئي اُٿي ته اُٿت
مارڻ کان سواءِ نه ڇڏيندو ساءِ. ايترو چئي ڏوبِي روئي
ڪاٺي وڃي آرامي ٿيو. هوڏانهن شينهن دل ۾ ويچار ڪيو
ته هي اُٽيرو جو مون کي پڪڙي وٺي آيو آهي سو مون
کي مارڻ کان سواءِ ڪين ڇڏيندو. اُهيءَ چنڌا ۾ ساري رات
ٽڌري ويس. صبح جو ڏوبِي ۴ بجي اُٿي اولده ۾ ئي
ڪپڙن جون ٻڌون ٻڌي شينهن جي پٺيءَ تي رکي لڏي ۽
ڏانهن روانو ٿيو. لڏي شهر کان ميل کن پري هئي. شينهن
کي ماريندو ڪٽيندو جڏهن لڏي جي ويجهو آيو ته ڏٺائين
ته ٻيو هڪ ٻير شير جهنگل ۾ بيٺو آهي، جنهن پري کان
پنهنجي ٻاغ شير کي ڏسي وڌي آواز سان چيو ته هي منهنجا

ڀاڻ ۾ ٿي مليا تنهن مهل ڇو نه سالوڻ جا بادل گججي رهيا هئا. پرائمين جا هڙدا وٽراڳ سان پرجي ويا.

رات جا ۱۲ لڳي ويا تنهن کانپوءِ ستسنگ سماپت ٿيو. مهراج ليڪراج ستگرو مهاراج جن کي ارداس ڪئي ته سائين سڃاڻي اوهين سڀئي ساڌ اسان وٽ پوچن ڪريو ۽ ستسنگ به ڪريو. ستگرو مهاراج جن اها ارداس قبول ڪئي.

ٻئي ڏينهن ستسنگ مهراج ليڪراج جي جاءِ تي ٿيو. ستسنگ ۾ ويدانت جي وارثا هلايائون. ستسنگ پوري ٿيڻ کانپوءِ شامداس، مهراج ليڪراج جي ڀاءُ شڪا وڌي ته توهان جو ستسنگ ۾ چيو ته هي چيو پڳوان جو سرويپ سڪر رُپ آهي پر پنهنجو پاڻ کي ڀلائي ڏکي ٿيو آهي سو پنهنجو پاڻ ڪئن ٿو ڀلائي ۽ ڪئن وري پنهنجو پاڻ کي سڃاڻي سگهي ٿو ٿئي. ڪرپا ڪري اها ڳالهه اسان کي سمجهايو.

ستگرو مهاراج جن چيو ته هي چيو پنهنجي پير ڪري ٿي پليو آهي. اُتي هڪ سندر درشانت ڏنائون ته هڪ هاريءَ جوئر جو ڪيت پوکيو. جڏهن ڪيت پڇي تيار ٿيو تڏهن مزورن کي وٺي اچي ٻنيءَ ۾ لاٻارو شروع ڪيائين. هڪ ڏينهن سج لڳي مهل مزورن کي چوڻ لڳو ته هي ڀائي اُٿيرو ٿي ويو آهي، هاڻي ڪم بند ڪريو. ڪيت ۾ هڪ شينهن ڏينهن جو اڪي اچي ويٺو هو، تنهن جو اُٿيري جو نالو ٻڌو ته سوچڻ لڳو ته اهو اُٿيرو وري ڪهڙي بلا آهي. مان جهنگل جو راجا آهيان. پر انهيءَ بلا کان منهن به ڇڏجن ٿا. شينهن انهيءَ ويچار ۾ هو ته هاريءَ مزورن کي چيو ته ڪم ڇڏي آهي اُتي ئي ڇڏي ڏيو ۽ جلد ئي لڪري هلو، اُٿيرو اچي ويو. هاري ۽ سڀئي مزور هليا ويا. شينهن ويچار ڪيو ته ماڻهو ٿا پڇي وڃن ته مان به هتان پڇي

۱۱- ٻه سڀي پوڄن کائي سمهي پيا. ٻائي ٺهراڻ به
 دڪان تي سمهي پيو. ستگرو مهاراج جن سڀني کي ٺهراڻ
 ڏسي آهستي آهستي در کان ٻاهر اڪري رستو وٺي جهنگل
 جو ستر کنڊا ۷ ٻه شاير جو وڃي شاهه جي پٽ ۾ پهتا.
 ستگرو مهاراج جن بزار ۾ پهتا ته پڳت لکميچند ۽ پڳت
 شيوڪرام ستگرو مهاراج جن کي پري کان ڏٺو. خيال ڪرڻ
 لڳا ته ساڌ پيرين پند، اگهاڙي پيرين، اگهاڙي مٿي الائجي
 ڪٿان پيا اچن. اڳيان وڏي وڃي مهاراج جن سان مليا ۽
 خوش ٿي کين گهر وٺي آيا. گهر جا سڀي ٻائي ستگرو
 مهاراج جن جو درشن ڪري ڏاڍو خوش ٿيا ۽ خبر چار پڇڻ
 لڳا. پڳت لکميچند پڇيو ته ڪٿان اچڻ ٿيو آهي؟
 ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته اڄ روڻي کائي چيس ته
 ٻئي ڏينهن ٻاهران گهمي اچان، جو جهڙالو لڳو پيو هو. اهو
 ويچار ڪري شهر کان ٻاهر اچي خيال پيو ته شاهه جي پٽ
 تان گهمي اچان. پوءِ ته جهنگل جو ستر ڪندو اچي اوهان
 وٽ لکتو آهيان. پڳت لکميچند ۽ پڳت شيوڪرام چوڻ
 لڳا ته ڏاڍو سٺو، پلي آيا. اتي مانا گياي ٻائي ۽ مانا
 ايشوري ٻائي خلاصو وڃي پاڻ ۾ چوڻ لڳيون ته شايد ٺهراڻ
 گهٽ وڌ ٻالڻا ٻو اٿس ڏهن آيو آهي پر اسان کان اڪائي
 آو. تئين کانپوءِ ستگرو مهاراج جن کي جل پان ڪرايائون.
 ايتري ۾ پڳت چتارام ۽ ڪرشنڊاس به اچي پهتا ۽ مهاراج جن
 کي پيرين پئي مليا.

رات جو ستنڪ ٿيو ۽ ڏاڍي خاڻي آئي. مهاراج ليڪراج
 به دل رباب ڪڍي آيو ۽ ستنڪ ۾ وڃايائين. ستگرو مهاراج جن
 به اڪرا وٺراڻ پريا پڇڻ لڳا جو ساري سنگت پير پير ۾ اچي
 چيوڙلڻ لڳي. جڏهن وقت ساڙڻ جو آواز ۽ ستگرن جو آواز

چيو ته سائين آيو آهي پر اندر ٻئيءَ ۾ وينو آهي. ڀائي
 ٺهراڻي اچي ڏٺو ته برابر اندر ڪنڌ هيٺ ڪيو وينو آهي.
 ڪاوڙ مان سڏ ڪري ڇيائينس ته تون هتي ڪنڌ هيٺ ڪيو
 وينو آهين، ٻئي ڪنهن جي حوالي ڇڏي آئيئي؟ سارو ڪم
 بگڙيو پيو آهي. آخر ٽوهان ٻنهي ڀائرن جو ڪهڙو ويچار
 آهي؟ جي تون به هي ڪم نه سنڀالين ته هلي ساذ سان گڏجي
 گهر رهه ته هڪ آسرو ٿئي. ٽئين سڀني کي گهٽ وڌ ڳالهائي
 موٽي دڪان تي آيو ڏسي ته دڪان تي فقيرن جي لمبي
 قطار لڳي پيئي آهي. ساذ وينو دڪان لٽائي. اهو رنگ
 ڏسي ستگرو مهاراج جن کي ڇيائين ته هي ڇا پيو ڪرين؟
 سارو دڪان ئي لٽي ڇڏيو آئيئي. فقير ڀائي ٺهراڻي جو آواز
 ٻڌي آئي لڳا. ستگرو مهاراج جن چپ ڪري ويهي رهيا.
 ايتري ۾ مانا ڪرشنا، ڀائي ٺهراڻي ۽ واکا ٻڌي دڪان
 تي آئي. ٺهراڻي کي چوڻ لڳي ته ابا ڇا آهي؟ ساذ کي
 ڇو ٿو ڳالهائين؟ ڀائي ٺهراڻي مانا کي چيو ته مانا، هوڏانهن
 ٻئيءَ تي ڏٺم ته گوال ڪنڌ هيٺ ڪيو وينو آهي ۽ سڄو
 ڪم ڦٽائي ڇڏيو آئون ٽئين، ڪا به سنڀال ڪانه ٿو ڪري. هيڏانهن
 ساذ دڪان تي ڇڏي ويس ته سارو دڪان فقيرن لڳي ڏيئي
 لٽائي ڇڏيائين. وري تون به وٺي بدر ڪئين. هن سال باغن
 ۽ ٻنين مان گهڻو نقصان ٻوڏو ۽ دڪان جو به حال ڪونه ٿو
 ڏسجي. وري جي ٽوهان نه هٿ سان ڦٽائيندا ته گهر جو
 وهنوار ڪئن هلندو؟ ايترو ٻڌي مانا ڪرشنا چوڻ لڳي
 ته تون ڪائي چنبا نه ڪري ايشور مڙيو ئي چڱي ڪندو.
 ٺهراڻي ڪٿي چپ رکي. تنهن کان پوءِ مانا ڪرشنا وڃي
 گهر جي شيوا ۾ لڳي ۽ ستگرو مهاراج جن وڃي ستن جي
 شيوا ۾ لڳا.

گوڀند رام اکين ۾ پاڻي آڻي هٿ ٻڌي چوڻ لڳو ته هي
 بگوان منهنجو چٽ هيٺر سنڌاري وهندو کان ڪٿو ٿي پيو
 آهي. دل لائين پئي چوي ته سدائين توهان جي چرلن ۾
 وينو پگتي ڪريان وهنداري ڪٿي ۾ مون کان پگتي ڪانه
 ٿي سگهندي.

ستگرو مهاراج جن تنهن تي چيو ته آبا، پگتي ۽ ستسنگ
 ۾ هڪ ڪڪو آهي.
 ۾ هڪ ڪڪو آهي.
 وشو ڪٿڪا - ڪٿڪا شنڪر سوامي ،
 برهما ڪٿڪا، وشو ڪٿڪا - ورا سنت آرامي .
 سارا جڳهه پي ڪٿڪا ديڪا -
 برهما سنسار جي آڻي ۽ جي ڪڪي ۾، وشو سنسار جي
 پالن جي ڪڪي ۾، شنڪر سرشتي ۽ جي سنگهار جي ڪڪي
 ۾ آهي. اهڙي طرح سارو سنسار ڪڪي سان ڀريل ٿي
 ڏسڻ ۾ اچي ٿو. فقط برهم ڳيالي ٿي ڪڪي کان چٽل آهي.
 واستو ۾ ڪڪو دڪائي ڪونهي. هن جي ڪڪي ۾ ڪڪو
 پيدا ڪري وڌو آهي ۽ اهوئي دڪائي آهي. مطلب پگوت
 مايا رڻ پي ڪڪو رچيو آهي، تنهن ۾ هي چيو 'مان ۽
 منهنجي' جو ڪڪو پيدا ڪري ڏاڍو دڪي ٿو ٿئي. سو آبا
 توهان 'مان ۽ مالپي' جو ڪڪو هتي ڇڏي آزاد ٿي
 وهندو ڪريو.

ستگرو مهاراج جن جا وچن سڻي، پاڻي گوڀند رام چيو،
 پر پڻ چئن اوهان جي آڳيا. ٻئي ڏينهن صبح جو پاڻي گوڀند رام
 ستگرو مهاراج جن کي پيرين پئي موڪلائي روانو ٿي ويو.
 هڪ ڏينهن پاڻي ٺهراي ستگرو مهاراج جن کي چيو ته اڄ
 مان بني ۽ نان گهمي ٿو اچان تون تيسين دڪان جي سنڀال
 ڪج. بني ۽ ٿي اچي ڏسي ته ڪير سارو بگڙيو پيو آهي.
 هارين کان پڇيائين ته اڃا گوال لال ڪونه آيو آهي ڇا؟ هارين

آستول ٿياڳ اهو آهي جو پنهنجو وهنوار ۽ گهر ٻار ڇڏي ،
گنگا ڪناري يا ڪنهن جهنگل يا ٻهاڙ تي اڪانت اسٽان ۾
ويهي پڄڻ ڪجي .

سوکيم ٿياڳ الهيءَ کي ڇڏجي ٿو جو ڇت جو ٿياڳ ڪري
گرهست ۾ رهي سمورو وهنوار شاسترن جي مرئدادا انوسار
ڪندو رهجي . پنهنجي گهر کي هڪ ڌرمشالا سمجهجي ۽
ٻار ۽ ساري پروار کي مهمان ڄاڻجي . پنهنجو ڌن پدارت ،
پرماتما ستگرو ڏيو جي آمانت ڄاڻجي ۽ سپار شيواڌاري
بطجي اٽڪي سنڀاليندو رهي .

مٿن ميرا گرچرن ۾ - ڏينجي پيٽ چڙهڪ ،
ڪهي ٿيڏون ٿيڏون لوڪ ۾ - سهج مڪتي هوءَ جاءِ .
ارت - مٿن معنيٰ مانپٽو ايمان - سرير ، ذات ورط -
ڪل آشرم ، ڌن ٻل آڌ جو ايمان . ميرا معنيٰ ممت - هي
سڀ ڌن پدارت منهنجا آهن اهي ٻئي ڳالهيون ستگورن جي
چران ۾ ڇڏي سڄي آزادي پائي ، گوڀند جي پڳتي ڪري ،
تنهي لوڪن ۾ جيون مڪت ٿي گذاري .

آئي هرڪ نه اُڀجي - جائِي شوڪ نه هوءَ ،
اٽسي رهڻي جو رهي - گرهم بن يوگي سوء .
ارت - پدارت اچي يا وڃي ، جمِي يا مري ، گهاٽو
واڌو سڀ ستگرو پڳوت جو ڄاڻي خوشي يا غم نه ڪري .
اهڙو جڳياسو بن ۾ رهي يا گرهست ۾ ٽڏهن به ٿياڳي آهي .
تنهن ڪري توهان ڇت جو ٿياڳ ڪري سچ جو وهنوار
ڪندا رهو . ان قسم جو وهنوار پرمات ۾ ڪڏهن به رڪاوٽ
نٿو وڃهي . تنهن ڪري توهان ڀلي وڃي سياڻي پنهنجي
وهنوار کي لڳو .

ستگرو مهاراج جن کيس چيو ته چڱو آبا، شام جو درياھ تي
 ٿيڻ ۾ ڄڻ ٻڌا ٿيڻ ۾ آهي، اتي اوهان کي ٻڌائينداسون. شام جو ستگرو
 مهاراج جن گوڀند رام کي گرو منتر ڏنو. پوءِ سڀني ساڌ سنت
 ۽ ستسنگي درياھ جي ڪناري تي گھمڻ لڳا. گھمندي
 گھمندي هڪ شيشمر جي وٽ هيٺان اچي ويٺا. اتي پاڻي
 کيمارار، ستگرو مهاراج جن کي چيو ته سائين پڳتي جي
 سانگ ٺاهڻ لاءِ ڪهڙا مکيه ساڌن آهن سو ڪرڻا ڪري
 ٻڌايو. تنهن تي ستگرو مهاراج جن چيو ته آبا اٺ ٺاڻين پڳتي
 جي سانگ ٺاهڻ لاءِ هيٺيان پنج ساڌن آهن:-

۱. گور پڳتي يعني ستگرو ۾ شرڌا ۽ اٺل وشواس رکي
 پرارٿنا ڪرڻ.
۲. سادگي يعني سادو ڪاٺ، سادو پهري ۽ سادو هٺبائڻ.
۳. ٽيهن کان سواءِ اڄ، بک، ٿڌي ڪوسي صبر سان سهڻ.
۴. نياڳ يعني سنسار جون سڀ اڇائون ٽپائي، پڳوت
 جي ماما کان سدائين ڊڄندو رهڻ.
۵. آبيدي، تڏو وٽا مهاڻائن جو سنگ.
۶. ايڪانت ۾ ويهي ستگورن جي ڏنل منتر جو اڀياس
 ڪرڻ ۽ اندرين کي جيتي من نرمل ڪرڻ.
۷. انهن پنجن ئي ساڌن سان پڳتيءَ جو سانگ ٺهي ايندو.
 ايترو چئي سج لٿي آستان تي اچي سڀني ستسنگ ڪيو.
۸. ٻئي ڏينهن صبح جو پاڻي گوڀند رام ستگرو مهاراج جن
 کي چيو ته ڪرڻا ڪري آڻيا ڪريو ته هي سامان ۽ کاغذ
 وغيره ذڪار پور سينن کي ڏياري موڪليان ۽ باڪل آزاد
 ٿي اوهان جي چرلن ۾ رهي يگوان جي پڳتي ڪريان. تنهن
 تي ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته آبا آزادي بن پر ڪارن
 جي آهي. ۱. اسٽول ٿيڻ. ۲. سوکير ٿيڻ.

ستگرو مهاراج جن مسلمانن کي ڪلام جو مطلب سمجهايو.

هو ڏاڍو خوش ٿيا ۽ قربان قربان وڃڻ لڳا.

ننهن پوءِ ستگرو مهاراج جن ٻئي گههڻ ويا ته رمضان به

ڌيري ڌيري پٺيان وڃي مهاراج جن کان پڇڻ لڳو ته سائين،

توهان جو ڇهه نه لٽس کي ماري باهر ڪڍو سولفس کي

مارڻ جو رستو نه اسان کي ٻڌايو.

ستگرو مهاراج جن مشڪي ڇيو ته آبا اسان نه توکي ٻڌايون

پر پٿرين پنهنجن مائٽن کان پڇي اچ ڇو ڇو توهان مسلمان

آهيو. جي مؤلوي کي اها خبر پوندي ته توکي ماريندا ۽

ليات مان ڪڍي ڇڏيندا.

ننهن تي رمضان چوڻ لڳو ته سائين توهان اسان تي ٻاجه

ڪريو. مائٽن ۽ مؤلوي سان پيا منهن ڏينداسون ۽ بلاشاهه

والنگر سر ڏيڻو پيو ته اهو به ڏينداسون. رمضان جو اهڙو

بربر ۽ صدق ڏسي ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته ڇڱو سڀاڻي

آستان تي اچ ته ڇڱي ٿيندي. نهن ڪالپوءِ ستگرو مهاراج جن

نني ۽ ٻئي سنڀال ڪري گوال لال کي سمجهاڻي گهر آيا.

ٻئي ڏينهن صبح جو رمضان ناريل ۽ گل ڪٽي اچي

ستگرو مهاراج جن کان گر منتر وٺي مرید ٿيو ۽ هٿ چوڙي

عرض ڪيائين ته سائين، هن غلام کي به ڪا خدمت ڏيو ته

وڌي ڇوڙ ٿي ٿيندي. ستگرو مهاراج جن چيس ته آبا، صبح

جو ڪا به ڪم ڪري ڊڪ ڳوڻ ڇيڻ جي چوڻدي ڪٽي

جو ڪا به ڪم ڪري ڊڪ ڳوڻ ڇيڻ جي چوڻدي ڪٽي

اچ. اها آهي ٻائي رمضان وڃي شيوا به لڳو. ستگر

مهاراج جن به ساڌن سان رهاڻ به لڳا ته ايتري به پائي گوبندرا

بڪيدار سکر صلح جي عزمت ڳوڻ جو مهاراج جن جو آستان

پڇاڻي اچي پهتو ۽ آب کان لهي ستگرو مهاراج جن کي

نيرين نئي اچي ويسو. ستگرو مهاراج جن خبرون چارون

پاڻو پهريون - باب ۲

هن کان پوءِ ٻنن ۽ باغ جي سنڀال جو ڪم گوال لال کي ڏنو ويو ۽ مهاراج جن هڪ نه ٻئي ڏينهن وڃي سڌ سماءُ لهي ايندا هئا. سندن مڙل ڪم هيٺ ٿيو ستسنگ ڪرڻ ۽ آتم اڀياس ۾ لڏائين ٿين.

هڪ ڏينهن ستگرو مهاراج جن ٻنيءَ تي وڃي ڏس ته ڪيترا مسلمان ميٽ ڪيو ويٺا ڳائين. ستگرو مهاراج جن کي ڏسي رمضان نالي هڪ مسلمان اُٿي ستگرو مهاراج جن کي پيرين پئي هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي درويش سائين اڃ ڪو برهه جو ڪلام ٻڌايو. گهڻا ڏينهن ٿي ويا آهن جو توهان جو ڪلام ڪونه ٻڌو آئون.

ستگرو مهاراج جن کائڻس پيئو ته توهان هتي هيترا ڇڻا ڇو اچي ڪٺا ٿيا آهيو؟ رمضان چيو ته سائين حشر جو ڏينهن آهي تنهن ڪري هي سڀ اڃا سانجي ڳوٺ ۾ عاشورا منائڻ آيا آهن. اهو ٻڌي ستگرو مهاراج جن ڪٽارو وٺي اُٿي ٿي پڇن ٺاهي ڏاڍي وٽا ڳ ۽ پير سان ڳائڻ لڳا.

ڊاگه ڪنسو

- ٿل - پٽين جو ٿو ڪلها مومن - ڪٿي ڪي ٺٺس شيطاني.
- ۱- آندڙ تنهنجي سڌا ٻولي - سهي ڪر صاف سو چولي، حقيقي ڳالهه ٻه ٻولي - پڙهي ٽون شهيد رڻ هالي.
- ۲- مڃي مرشد پاء جهاتي - آندڙ ۾ پڙهه ڏڪر ذاتي، سڌا ڪر پاڻ اسباني - اهو ٿي وڃن فرقاني.
- ۳- نفس ڪافر اُٿي ڪارو - رلايو جنهن جڳت سارو، ٻڌي مڙدن ٺهين ماريو - پڙهي سو حرف حقاني.
- ۴- سطح مومن ڪهي ڏيهون - سبق طريقت سندن پڙهه ٽون، حقيقت حق ٻولي هون - معرفت ميان مڙداني.

ڏورايو وغيره نه ڪونه ڏنائون پر پاڻ اهڙي آسپس ڪيائون جو چلڻي ڇڪار ٿي ويئي. هاڻي منهنجو ويچار آهي ته پنهنجي پندارو ڪري سڀني سنتن، پراهمڻن ۽ ٻارن کي روئي ڪارائجي، تنهن ۾ توهان جي ڪهڙي راءِ آهي. سڀني پنهنجن ڇيرو نه اسان کي اها ڳالهه پسند آهي. شام جو آئلداس، منگهن رام، واڌو رام، سيٺ گوپال داس، سيٺ راجهوارام، ڀڳت چينارام، مينارام ۽ چيلداس مڪي صاحب سان گڏجي سوامي جن وٽ ويا ۽ ديالو سوامي جن رسواي ڪرڻ سويڪار ڪئي. ٻئي ڏينهن سنتن مهاڻائن ۽ پرهڻن کي سوامي جن سان گڏ پوئين ڪرايو ويو. رات جو ستسنگ ۾ مهاراج جن، سنگت جي وٽه ٿي سڪه شالتيءَ جو پلڙو پائو.

سلوڪ - پاڻ جي پائين - ستگور تنهنجي در تي،
 دائر در آئين جا - عرض اونائين.
 مڙيئي ٽن جي من ٽن جا - ڏکڙا مٽائين،
 آسُون آڳيائين - آسُون آس وندن جون.
 تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج جن ست نام ساڳي جي ڏي لڳائي ستسنگ سمپت ڪيو.

اهڙيءَ طرح ستگرو مهاراج جن هر روز لت لير سان ستسنگ جي مٿي مڇائيندا رهيا. شهر جي ماڻهن جو پريم پاڻ ستگرو مهاراج جن ۾ وڌندو ويو ۽ ڪيترائي ٺر نارئون ستگرو مهاراج جن کان گور منتر وٺي شش ٿيا. ستگرو مهاراج جن نه پريم ۽ وٺاءُ ڄاڻين اهڙي نه مڌر آواز ۾ ڳائيندا هئا جو ساري سنگت ٻڌي خوش ٿيندي هئي.

ليک سنت ٻڌ پوري به موڪلائي پنهنجي آستان ڏانهن روانو ٿي ويو. پوءِ به هڪ نه ٻئي ساڌ جو ڏيرو سوامي جن وٽ لڳوئي رهندو هو. سنت ٻڌ پوري ويو نه سالاري مان سنت ڳهندو ڀار آيو.

ڪونهي جو ڪنهن کي مارين يا دڪ ڏين ۽ وري ڀڳوان ۽
ڪنهن کي ڪونه ٿو ماري جو ڀڳوان جو نالو ئي آهي
دين ڏيال، تنگ پال، پت پاون، ڪرپاڻڏان، دين ٿرايا ۽
وشو پال سو ڪئن پنهنجن اچن کي ماري ڇڏيو.

پريو نهين ڪسي مارتا - پاپي نهين هٿ رار،
آپي هي مرجات هٿن - ڪر ڪر ڪوٽي ڪام.

ارت - ڀڳوان ڪنهن کي ماري ڪونه ٿو. هي چيو پنهنجن
ڪرم ڪري ٿي سڪ دڪ پيو پوڳي ۽ پيو چمي مري.
سو هيترا آدمي جو شهر ۾ مري ويا آهن سي به پنهنجن پاپن
ڪري جو جو شپ ڪرم ۽ ڀڳوان جي پڳتيءَ کان ڪنهن
کي روڪڻ به وڏو پاپ آهي. سوئي پاپ ڪرڻ ڪري ٿي
اهو دڪ آيو آهي. وري پراشيت ڪرڻ سان جلد سڪ ٿي
ويو. انهن ماڻهن جي مرڻ جو پاپ پنهنجن جي مٿان پيو.
پنهنجن ستسنگ ۾ اچي پشچاڻاپ ڪري هٿ جوڙي معافي
ولي اهو پاپ لاهي ڇڏيو.

ستگرو مهاراج جن جا لاهي وڃن ٻڌي سنت ٻڌ پوري
۽ سڀيئي ستسنگي ڏاڍو خوش ٿيا. تنهن کان پوءِ ستگرو
مهاراج جن ۽ سڀيئي سنت گهمندا ڦرندا سج لڳي مهل اچي
ستسنگ ۾ ويٺا.

صبح جو پنهنجن پنج ديگيون ڀرسان چون تيار ڪرائي،
سنتن کي ڀرسان موڪلي لياڻين، ٻارن ۽ غريبن ۾ ورهايو.
تنهن کان پوءِ مڪي صاحب پنهنجا گڏ ڪئي ۽ جن ماڻهن
کان ڏنڊ ورتو ويو هو تن کي واپس ڏنو پوءِ اٿي چيائين ته
ڀائرو، ڀڳوان اسان کي جلدي سميت ڏئي جو ست هلي
سواميءَ جن کان معافي ورتيسون. سوامي جن ته اهڙا سنتوشي
۽ دٻالو پرش آهن جو اسان جيڪي به ڪيو هو تنهن لاءِ ڪوبه

توهان ڪو به خيال نه ڪريو. ڀڳوان سڀ جهڙڪار ڪندو. ستگرو مهاراج جن جي اها آڱيا ٻڌي مڪي صاحب ۽ پنهنجي عيوش ٿيا. ستگرو مهاراج جن جي جڏهن جهڙڪار منائي هت چوڙي آرداس ڪرڻ لڳا ته هي ڀريو توهان جيڪا آڱيا ڪئي آهي تڏهن جو صبح سان بالڻ ڪنداسون. هاڻي اسان کي موڪل ڏيو ته وڃون ۽ گهر جو ڪم ڪار لاهي وري رات جو اچي ستسنگ ٻڌون. ايترو چئي ستگرو مهاراج جن کي پيرين پئي سيئي پنهنجي پنهنجي گهر ويا. تنهن کان پوءِ ستگرو مهاراج جن ستسنگين ۽ سنتن سان گڏجي باغيچا گهمندا اچي درياھ جي ڪناري تي ويهي رهاڻ ڪرڻ لڳا. اتي سنت ٻڌ پوري ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته ڀڳوان، هي ته ايشور جي لئين گجگوڙ ٻڌي اٿئون جو هفتن کن ۾ شهر ۾ سؤ سوا سؤ کن ماڻهو مئا آهن ۽ وري هڪ ئي ڏينهن ۾ اوچتو جهڙڪار ٿي ويئي آهي؛ سو هيترا ماڻهو ڪنهن ماري ۽ ڪئن مئا. سنتن ماري يا ڀڳوان؟ اهو پاپ ڪنهن ئي ٻوڏو؟

ستگرو مهاراج جن مشڪي چوڻ لڳا ته شنڪا نه عجيب وڏي آٿو. شهر ۾ ڏک آيو ۽ هيترا ماڻهو مئا سي سنتن ڪونه ماري آهن ڇاڪاڻ ته سنت ڪنهن کي به سراپ ڪونه ڏيندا آهن ۽ نه وري ڪنهن کي پيئندا آهن؛ پاڻ کي ڏک ڏيئي ٻين کي سڪ ڏيندا آهن. اهو سنتن جو ڌرم آهي سنت سڀني جيون جا هٿڪاري ٿيندا آهن.

ٿرور، سرور، سنت جن - چوٿا برسي ميهه،

پر - سوارٿ ڪي ڪارڻ - چارون ڌاري ڏيهه.

ارٿ - برج، ندي، بادل ۽ مهاٿائون اهي چار ئي

پر - اڳڪار لاءِ سنسار ۾ پيدا ٿيندا آهن سو سنتن جو ڌرم ئي

سماپتيءَ وقت هڪ جهڪار جو پلڪه به پائجو. ايترو چڻي مڪي صاحب ۽ پنهنجي هٿ جوڙي، ستگرو مهاراج جن اڳيان ويهي رهيا. تنهن کان پوءِ ستگرو مهاراج جن هي پوار ٿيڻا جو پڇڻ ڇڏيو:-

پڇڻ سر ڪوهياري

- ٿل- جڳت پتي جڳهه پالڪه پرڀو - جيون ڪا دڪ دؤر ڪرو.
 - ۱- جيو جڳت ۾ پاپ ڪرت هٿ - جنم جنم ڪي پاپ هرو.
 - ۲- سڙو جيون ڪي سر پر سوامي - ڪرڻا ڪرڻ ڪرڻ هٿ ڌرو.
 - ۳- ديوي سمپت ڪي گڻ ساري - پڳون دي يندار پيرو.
 - ۴- ڪهي ٿيڻون هر ڪرپا ڌاري - جنم مرڻ ڪي دؤر هرو.
- پڇڻ ڳائي ارت سمجھائي پليو پائائون. پوءِ نام جي ڏني لڳائي ستسنگ سماپت ڪيائون.

صبح جو سوير سڀني اٿي جڳپال جڳديش جا مناروت پڄائي پنهنجي پنهنجي در تي بهي ورهايا. پنهنجي طرفان تانھريءَ جون ديگيون لهرائي ساري ڪنڊوءَ ۽ سالاري ۾ غريبن اٺائڻ هندو مسلمانن کي ڪارايو.

شام جو ۴ بجي مڪي صاحب ۽ ۳-۴ پنهنجي ستگرو مهاراج جن وٽ آيا. پيرين پتي هٿ جوڙي ارداس ڪرڻ لڳا ته هي پرڀو توهان جي آڳيا اٺوسار سڀ ڪاريه ڪيو ويو. هاڻي والدا تي سڌو توهان صاحبن وٽ پيا اچون. هاڻي جيڪا آڳيا هجي تن ڪريون. اڄ توهان جي آسيس سان شهر ۾ ڪجهه شائتي آهي. فقط ۱۰-۱۲ ڪليف ۾ آهن. باقي اڳين ٽيهن چاليهن بيمارن مان ۱۰-۱۲ ڪليف ۾ آهن. توهان جي ڪرپا سان انهن جي ڪليف به دؤر ٿي ويندي.

پنهنجي جو اهو عرض ٻڌي ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته جن پر بيمين کان ڏنڊ ورتا اٿو تن کي مونائي ڏيو ۽ سڀاڻي پتي ديگيون ڪنڊ جي سيري جون تيار ڪرائي ٻارن ۾ ورهايو.

اُتي ڏنڊن ۽ يڪٽارن تي وڏي پريم سان پڇڻ ڪيو.
 ايتري ۾ ڪنڊوڙ ۽ سالاري جي ساري پٽنڇاٽ مصري ۽
 پرساد جا ٽالهه ڪٽي ستنسنگ ۾ اچي ويئي. پرساد مهاراج جن
 جي اڳيان رکي پيرين پئي وهندا ويا. جڏهن گوال لال پڇڻ
 ڪري بس ڪيو ته ستگرو مهاراج جن سڀني پٽنڇڻ ۽ مڪي
 صاحب جو آدرستڪار ڪيو. پوءِ مڪي صاحب، بابو ريجهور رام،
 سينٽ گوپال داس، پاڻي چيلداس ۽ ٻئي پيا اُتي ستگرو مهاراج جن
 کي پيرين پيا ۽ اکين ۾ پاڻي آڻي هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته
 هي پريو اسان کان وڏي پل تي آهي، هاڻي ڪرپا ڪري
 اسان کي معافي ڏيو، توهان جي شرط ۾ آيا آهيون. اسان
 جي رکيا ڪريو.

اهي دين وچن ٻڌي ستگرو مهاراج جن، مڪي صاحب ۽
 سڀني پٽنڇڻ کي دلداري ڏئي چوڻ لڳا ته اوهان ڪوئي
 خيال نه ڪريو. ايشور چڱي ڪندو. صبح جو هر ڪو سوا سير
 اُٿو آڻي گهر ڪنڊ وجهي جڳپال جهڳديش جا روت پڇائي
 دروازي تي بهي نياڻين، ٻارن ۽ فقيرن کي ۽ سڀني جيون
 کي ورهائي ڏجو ۽ پٽنڇاٽ طرفان ڏهاڪو ڏيگيون تانهريءَ
 جو ٺهرائي ساري شهر ۾ هندو مسلمانن سڀني ۾ پريم سان
 ورهائجو. اهو وڃي يگيه ڪريو ته ايشور ڪندو ته سڀ
 ڪلياڻ ٿي ويندو.

ستگرو مهاراج جن جا آسيس جا وچن ٻڌي سڀ پٽنڇڻ
 ستگرو جي جڳهه ڪار ٻولائي خوش ٿيا. مڪي صاحب
 هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي ڀڳون توهان جڏهن آگيا ڪٿي
 آهي تڏهن ڪنداسون پر اسان جي آرداس آهي ته پنهنجي
 ڪمل چرن جو جل ڏيو ته اسان پنهنجن گهرن ۾ چڻڪاريون
 ۽ چيڪي بيمار پيا آهن کن کي به پياريون. ٻيو ستنسنگ

دانھون ڪيون هيون پر ڪنھن به نه ٻڌو. پر هاڻي به ويئي
ڪالھي. جلدي ھلي سوامي جن کان ڏوھ بخشايو ۽ معافي
وٺو. پر جي اڃا به نه ڇڏيندا ته ياد ڪجو ته سارو شهر هڪ
هفته اندر ناس ٿي ويندو. اتي ساري پنھنجي ۾ اتي منت
شالتي چالڻجي ويئي.

سڀني کي چپ ڏسي مڪي صاحب چيو، هي وقت چپ
ڪري وهڻ جو ناهي. ويچار ڪري ڏسو ته هيڏڙي ڳوٺ
مان جي روز ۲۰-۲۵ ماڻهو مرندا ته شهر جو ڪهڙو حال ٿيندو.
تنهنڪري منهنجي به مرضي آهي ته سوامي جن کان هلي
معافي وٺون. ڊاڪٽرن به اهو رايو ڏنو ته سواءِ ان ڳالهه جي
بيماريءَ جو ٻيو ڪوبه سبب ڏسڻ ۾ نه آيو اچي. ان ڪري
جلد سنڌن جي شرط هائي پيو. ان بعد پنج چوڻ لڳا ته اسان
سڀني کي توهان جي راءِ قبول آهي. اتي مڪي جهمراء وري
به چيو ته جن ڀائرن کي اڃا به قبول نه هجي هٿ مٿي کڻ.
صرف ۲۰-۲۵ هٿ مٿي کڻي چوڻ لڳا ته معافي وٺڻ نه گھڙجي.
مڪي صاحب وري چيو ته ڀائرو ۲۰-۲۵ ڇڏا معافي وٺڻ جي
پر خلاف آهن، باقي سڀ پنهنجي فائدي ۾ آهن، تنهنڪري
هاڻي هلو ته سوامي جن کان هلي معافي وٺجي ۽ ستسنگ ۾
سوامي جن کان پٺو به پارائجي ته هي ڏرت ٿري وڃي. اهو
فيصلو ڪري مٿس سمپت ٿيو ۽ هر ڪو پنهنجي پنهنجي گهر ويو.
شام جو هڪ ستسنگي اچي ستگرو مهاراج جن کي پنھنجي
جي فيصلي جي ڳالهه ڪئي. ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته
آبا پلي اچن، توهان وڌيڪ فراش وڇائي جل جو بندوبست
ڪري ڇڏيو.

ستگرو مهاراج جن جا اهي وچن سڻي شيواڌارين فراش
وڇائي پاڻي پيارڻ ۽ جئين رکڻ جو بندوبست ڪري ڇڏيو.
ستسنگ شروع ٿيو. پهرين ٽن گوال لال، سرونند ۽ گرمکداس

تنهن ڪري هاڻي به پنهنجو ڀلو چاهيو ته دير نه ڪريو ۽ جلد ئي سنتن کان معافي وٺي شهر جو ڪلياڻ ڪريو. ڊاڪٽرن کان آهي اکر ٻڌي مڪي صاحب به چار ماڻهو موڪلي سالاري ۽ ڪنڊوءَ جي سڀني پٽنجن کي سوچنا موڪلي ته اڄ شام جو ۴ بجي پٽنجات جو ميڙ آکاڙي ۾ ٿيندو جتي سڀ اچي حاضر ٿين.

شام جو ۴ بجي پنهني شهرن جا پٽنچ ۽ ڊاڪٽر آکاڙي ۾ اچي گڏ ٿيا. اُتي مڪي جهاءِ اُتي چوڻ لڳو ته پاڻرو ڪالرا وڃي ٿي هر روز وڌندي. اڄ ڪنڊوءَ ۾ ۲۰-۲۵ ڪيس ۽ سالاري ۾ ٽي چار ڪيس ٿيا آهن. ڊاڪٽرن به تمام گهڻي ڪوشش ڪئي آهي پر ڏينهن ڏينهن بيماري زور وٺندي پئي وڃي تنهن ڪري ڪا صلاح مصلحت ڪريو.

تنهن ئي سينٽ گوپالڊاس اُتي چوڻ لڳو ته پاڻرو منهنجو ويچار آهي ته ڳچيءَ ۾ ڪپڙو پائي هلي ستگرو مهاراج جن جي شرط پئي معافي وٺون ته سڀ ڇٽڪار ٿي ويندي. پاڻي ڇٽڪار ڀرڻ چيو ته منهنجي به اها راءِ آهي ته بيماري سنتن کي رنجائڻ ڪري پئي آهي تنهنڪري سڀني پٽنچ هلو ته هلي سواهي جن کان معافي وٺون. سنت ڏيالو پرش ٿيندا آهن، ضرور اسان کي معافي ڏيئي ڪلياڻ ڪندا. پيا به ڪي اُتي چوڻ لڳا ته هڪوار سنتن کي پٽنجات مان لاهي وري هلي معافي وٺون؟ تنهن کان ته مرڻ بهتر آهي. اسين معافي ڪونه وٺنداسون.

اهو ٻڌي بابي راجوهل چيو ته اسان سڀني مورڪتا ڪري سواهي جن کي پٽنجات مان لاٿو آهي. هاڻي منهنجي به صلاح آهي ته هلي معافي وٺون. تنهن کانپوءِ پئي پٽنچ اُتي چوڻ لڳا ته اسان نه توهان کي منڍ ۾ چيو هو ته پٽنجات مان نه لاهيو. سنتن کي ڏک ڏيڻ سان وڏو نقصان ٿيندو. اسان گهڻي پئي

وڙسي مل ۽ هاسارام جن سڀني شاهي جي پٽ ٿا وڃن .
منهنجي ۽ مانا جي پٽ مرضي آهي ته پاڻ سڀ به هنن سان
گڏجي هلون . سڪ شانت ٿئي ته پوءِ وري جلد ئي موٽي
اينداسون .

سنگرو مهاراج جن چيو ته توهان ڪوئي خيال نه ڪريو .
ڀڳوان مڙيو ئي اجڪار ڪندو ۽ پاڻي وڙسي رام ۽ هاسارام
کي به چيائون ته توهان به نه وڃو، به ئي ڏينهن ڏسون ته ڇا
ٿو ٿئي . اهو ٻڌي سڪو وڃي آرامي ٿيو .

چوٿين ڏينهن شهر ۾ ويهاريو ڪن ماڻهو گذاري ويا . شهر
جي اهڙي پيانڪ حالت ڏسي لنگزواسي گهٻرائڻ لڳا .
هالن ۽ ننڍي آدم جا ڪيترا سرڪاري ڊاڪٽر ۽ پنڳي صفائيءَ
لاءِ گهرايا ويا . شهر ۾ سڀني کي ڪالرا جون سيون هيون
ويون . شهر جي گهٽين ۽ هزار ۾ دوائون چٽڪاريون ويون .
مطلب ته ڪالرا کي روڪڻ لاءِ هر پرڪار جي ڪوشش ورتي
وئي پر چئن ڏينهن ڪوشش ڪن ٿن بيماري وائي زور وٺندي
۽ سالاري جي شهر ۾ پکڙجي وئي . ٻنهي شهرن جي اهڙي
حالت ڏسي بيماريءَ کي روڪڻ لاءِ ڊاڪٽر چڱيءَ طرح
ڄاڻ ڪرڻ لڳا . ڏٺائون ته ٻنهي شهرن ۾ صفائي خاطر خواهه
ٿي رهي هئي ، پر بيماريءَ جي ڪارڻ جو پتو لڳائي نه
سگهيا . ڊاڪٽر ، مڪي صاحب ۽ پنهنجن کان پڇڻ لڳا ته هيءَ
بيماري شهر ۾ ڇو پيئي آهي ؟ ڊاڪٽري خيال کان نه هن
بيماريءَ جو ڪوبه ڪارڻ ڏسڻ ۾ آيو آهي . پنهنجي ، سينٽ
گوپال داس ، پاڻي پاڻار ورام ، پاڻي چيلداس ۽ ڀڳت بصر رام
چوڻ لڳا ته سائين سڄي ڳالهه پڇو ته هيءَ بيماري پنهنجن
پاڻ سڏ ڪري گهرائي آهي .

ڊاڪٽرن چيو ته اسان کي به اهڙي ڪجهه خبر پيئي آهي .

پڇن ڪوهياري

راهه - چب آءِ وٻا مان تن لاڳي - تب ديڪا لوڪن وٽراڳي .

۱- ساون چپٽي پنڪ چب آوي - آڻني ڪو تب پتنگ ڪهاوي ،

ديڪ اڳن ڪو ڊر پاڳي .

۲- ماسرو وٽر بگلا جاوي - ديڪ هنس ڪو ڌيان لڳاوي ،

مچلي ۾ من هٿ راڳي .

۳- پوڳ وٽه ۾ من ڀرماوي - مايا مد ۾ گيان گنوائڻي ،

هرڪو سموت نه جاڳي .

۴- مؤلد مرن سين دم دم ڊرتي - سنبت آمر ڀٽي هري سمرئي ،

ڪهي ٽيئون وي بٽر پاڳي .

انهيءَ رات ڀائي ويرسي مل ، ڀائي هاسارام ۽ ڀائي

واڌورام سڀئي گڏجي اچي ڀائي ٺهلام کي چوڻ لڳا ته

اڄ ته ۱۵-۱۶ ماڻهو مري ويا آهن . اسين سڀ سياڻي شاهه

جي پٽ وڃڻ لاءِ تيار ٿيا آهيون . بيا به ڪيترا شهر جا ماڻهو

بيا لڏين . ٽوهان جو ڪهڙو خيال آهي . ڀائي ٺهلام ماما

ڪرشنا کي سڏ ڪري چوڻ لڳو ته ماما ، ڀائي ويرسي رام

۽ هاسارام جن سڀئي سياڻي شاهه جي پٽ وڃن ٿا جو شهر ۾

بيماري زور وٺي ويئي آهي ۽ تمام گهڻا ماڻهو مرن ٿا ، تنهن

ڪري منهنجي به مرضي آهي ته ڀاڻ به سياڻي هنن سان

گڏجي شاهه جي پٽ هلو . سو ٽوهان جي ڪهڙي صلاح

آهي . ماما چوڻ لڳي ته ابا ، منهنجي به دل چوي ٿي ته

سياڻي صبح جو هنن سان گڏجي هلون . وڏا چولدا آهن ته

باهه کان پاسو ڪرڻ گهرجي . پر ساڌ کان ته پڇو ته ڇا تو

چوي . ڀائي ٺهلام ستگرو مهاراج جن کي سڏ ڪري پڇڻ

لڳو ته ابا ، شهر ۾ ته بيماري وڌندي ٿي وڃي . ڀائي

جي ڏاڍي مڙج لڳائيندا رهيا. ائين هفتہ کن گذري ويو تنهن کان پوءِ اچي شهر ۾ ڪالرا جي بيماري پيئي. پهرين ڏينهن ۾ ئي ڪيس ٿيا. ٻئي ڏينهن ۷-۸ ماڻهو مري ويا. ٽئين ڏينهن ۱۰-۱۵ ماڻهو مري ويا. شهر جو اهو حال ڏسي شام جو پگت چيتارام ۽ ڪرشنڊاس سنگرو مهاراج جن کي هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته هي پريو هاڻي اسان کي هتي آئي گهڻا ڏينهن ٿي ويا آهن، ڪرپا ڪري اڃ اسان کي موڪل ڏيو ته ڳوٺ وڃون. مهاراج جن مشڪي چوڻ لڳا ته ابا، ڊڄو ٿا ڇا؟ ڊپ نه ڪريو. ٻئي ڏينهن ٿرسو، پوءِ وڃجو. تنهن ئي ڪرشنڊاس چيو ته سائين، اسان ته توهان جي چوڻ ۾ ويٺا آهيون، پوءِ ڇو ڊپ ڪنداسون. سچ ته ائين آهي ته ستنسنگي بيماري ڏسي گهٻرائجي ويا آهن ۽ زور رکيو اٿن ته ڪئن به اڪري هاو. چون ٿا ته جي توهان نه هلندا ته اسين وينداسين. سو هي پريو جي هي ويندا ته اسان جي گهرن ۾ بيماريءَ جي خبر ٻڌائي وڏو ڳوڙ وڃهندا تنهنڪري اسان کي به موڪل ڏيو ته سڀ گڏجي وڃون. ايترو ٻڌي مهاراج جن چوڻ لڳا ته چڱو ابا، پلي وڃو. اتي توهان پگت لکميچند ۽ شيوڪرام کي لپايو ڏجو ته چوڪرن ۽ اسانجو ڪوبه خيال نه ڪن. ڪجهه ڏينهن هن پاسي نه اچن، جيستائين شائسي نٿي. پوءِ پگت چيتارام ۽ ڪرشنڊاس پنهنجي منڊليءَ سميت شاھ جي پٽ ڏانهن روانا ٿيا.

انهي ڏينهن سڄي لٽي مهل آلهانند سنگرو مهاراج جن کي چيو ته هيئن ته بارو شهر پگت ٿي ويو آهي جو سڀئي ماڻهو مالهاڻون هٿن ۾ کڻي، ڪنڊ هيٺ ڪري رام نام پيا چيڻ ۽ بدڪ مان پيا چون ته ڀڳوان هاڻي ديا ڪر. پريهين جي اها ڳالهه ٻڌي سنگرو مهاراج جن ستنسنگ ۾ ڀڄن ڳا پيو.

کان دڪ گهري وندا آهن .

سلوڪ :- سڪ ڪي مائي سل پڙي - جو نام هردي سون جاء ،
بلهاري دڪ پٽ سدا - پل پل نام چيپاء .

ارٿ - جي سڪ پريوءَ جو نالو پلائين تن سڪن جي مٿان
شل ڪا چپ پوي . اهي دڪ به چڱا جن مان پريوءَ جو

نالو هر دم ياد پوي .

سلوڪ :- دڪ سڪن جي سونهن - گهوريا سڪ ڏکڻ تان ،
جنهي ورهين در ڏيکاريو دوست جو .

سلوڪ :- سو سڪ ڏيئي مون گولدر ورهيو هڪڙو ،
تنهن گولدر ليئي مونڪي - در ڏيکاريو دوست جو .

تنهن کانپوءِ پگوان پنهنجن پيارن کي انهيءَ ڪري دڪ
ٿو ڏي جو هو اهو ويچار ڪندو آهي ته منهنجي ماما مهاراجل

آهي ، مٿان ڪنهن پدارت ۾ اٽڪي پون ۽ مون وٽ اچڻ

۾ دير آي وڃين تنهن ڪري سھاري سارو دڪ ڏيئي سندن

ڇت سنسار کان اپرام ڪندو آهي . ڇڻ رستي ۾ ڪا به

رڪاوٽ نه پوين ۽ جلد اچي مون سان ملن . تيون پگوان

دڪ ڏيئي پريڪيا وٺندو آهي ته ڏسان ته پگيت سچو آهي

يا ڪوڙو . جي سچو هجي ته کيس رستي ۾ مدد ڏيئي پاڻ

سان ملايان . جي پاڪندي ڏونگي هجي ته سھاري کان ٻاهر

دڪ ڏيئي اهڙو ڏب ڏياس جو پلي اُلت جنهن ۾ رولند

رهي . پگوان پنهنجن پيارن سان اهو هڪ ناز ڪندو آهي

ستگرو مهاراج جن جا هي اُٺپوي وڃن ٻڌي سندن
ٻڌ پوري خوش ٿي چوڻ لڳو ته توهان باڪل بڻار

چيو آهي .

اهڙي طرح ستگرو مهاراج جن جو ڇت ڏينھون ڏي

پگتي ۽ وٽراڳ ۾ وڌندو رهيو . هر روز نيت نيم سان ستن

۳- هي پريس نه سستو ڄاڻج، ڪٿي ڪند ڪلهن کان آڻج
هي ملهه کان آه مهانگو.

۴- ڪهڙي ٿيئون سوئي پائي، جو لوڪ لڄائون لاهي
هي سودو نه هتي سهانگو.

پريمين کي ڀڄڻ ٻڌائي ڇيائون ته آبا، توهان هاڻي پلي
گهر وڃو، وري صبح سوڻي اچجو. ايترو ٻڌي سڀئي پريمي
ڇوڪر لڳا ته هي پريو، اسان گهر ڇڏيو، هاڻي پريو جو ڀڄڻ
ڪري آبادي گهر وسائينداسين ۽ توهان جي چرڻ جي شيوا
ڪري جنم سڦلو ڪنداسون. ايترو چئي جڏهن اکين ۾ پاڻي
آندائون تڏهن ستگر و مهاراج جن ڇيو ته ڇڳو آبا، هاڻي روئي
کائي هتي ئي سمهي پيو.

صبح جو وڏي پورو ڪور منتڙ وٺي جڳياسو سواهي جن
جا شش ٿيا، منجهند جو آرام ڪري سنت ستگر و مهاراج جن
سان گيان چرچا ڪرڻ لڳا.

هي ڪندي ڪندي سنت ٻڌ پوري، ستگر و مهاراج جن
کي ڇوڪر لڳو ته هي سواهي جي، هيءَ ڳالهه ته ٻڌايو ته سنت
مهاتمائون سنسار جا سڪم ٿيڻاڻي رات ڏينهن ڀڳوان جو ڀڄڻ
ڪن ۽ سندس نالو ڳائي، مهما پرگهت ڪن ۽ ٻين کان سندس
نالو ڇهائين پوءِ به ڀڳوان سنتن کي مائيلي ماءُ وانگر ڇوٽو
ستائي ۽ ڏک سور ڏئي؟

ستگر و مهاراج جن ڇوڪر لڳا ته سائين سڪم آهي ئي ڏک
۾. جو سدائين ٿڌيءَ ڇاڻا ۾ ويٺو هوندو ۽ ڪڏهن گرمي
ڏئي ئي ڪانه هوندائين تنهن کي ٿڌڪار جي آند جو ڪهڙو
آپڙو ٿيندو؟ جڏهن گرمي ڏسندو تڏهن ٿڌڪار مان آند
ايندس. تنهن سواءِ سنسار جا سڪم، ڏک رڳو آهن ۽ ڀڳوان
جان ڏک به سڪم رڳو آهن، آلهيءَ ڪري مهاتمائون ڀڳوان

گجگوڙ مان ئي ڦل نڪرندو آهي. ڪنڊوڙ ۾ به ڀڳوان نشين
گجگوڙ ڪٿي آهي.

ستگرو مهاراج جن چيو ته جڏهن اڳ ۾ ڀڳوان جي گجگوڙ مان
ڦل سٺو نڪتو آهي تڏهن هاڻي به توهان سنڌ جي آسپس سان
ڦل سٺو نڪرندو. سڀئي سنڌ مهاراجن سان گڏجي درياھ
تي گھمڻ ويا.

سڄ لڏي گهمي ڦري اچي ستگرو مهاراج جن ستسنگ
شروع ڪيو. پهرين ڪرشن داس ۽ ڀڳت چيتارام پنهنجي
منڊليءَ سميت ڀڄن ڪيو. پوءِ سنڌ ٻڌ پوري تنپوري تي
اُهڙو ته ٺريو ويدانت جو ڀڄن چيو جو ان مهل ساري سنگت
کي سنسار جو ڊپ ته ٺهيو پر ڪال جو ڀڙ به نه رهيو. آخر ۾
ستگرو مهاراج جن اُهڙا ته ويراڳ جا ڀڄن ڳايا ۽ اُرت ڪيو
جو پريمين کي ويراڳ لڳو. ستسنگ سماپت ٿيڻ کان پوءِ
مهاراجن کي هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته هي پريو اسانجو چٽ
هن جو ئي سنسار کي لٽو چاهي. پڪرڻا ڪري اسان کي نام
جو رستو ڏئي سڀ بدن توڙيو ته آزاد ٿي گوڀند جا
گڻ ڳايون ۽ پرماند پايون جنهن جي مڃتا اڄ توهان ورتل
ڪئي آهي.

مهاراجن پوءِ هيٺيون ڀڄن ٺاهي پريمين کي ٻڌايو:-

واڳ ڪنسو

ٿل- آهي پريم جو پنڌ اُٿانگو، هيءُ ڏکيو لنگهڙو آ لانهو.

۱- جيڪو سختيون سُر سهائي، هائي ٿئيءَ ٿڌيءَ ۾ ڪاهي
سڀ لاهي سر جو سانگو.

۲- سو پار پوي هن تڙ کان، جو ڪين ڊڄي ڪنهن آڙ کان
ڳلي پائي ڪلا جو گانگو.

جن جو جيون چرڻ

ڪندو آهي ۽ شڪتي رڻي ڦل پيدا ٿي ڏور
ڪندو آهي. تن سارو برهمانڊ به گجگوڙ مان بڻيو
آهي. ويڙن جي شرڻي چڙي ٿي. "اڪو هم بهڙ ش
بيو جن ستگرو ويدانت جي بشارت وچن جي گج
ڪندو آهي نه جگياسو جي آلتھڪرڻ رڻي پرتوي
گجگوڙ ڪري ديوي سنڀدا جو گن رڻي گاه پيدا ٿيندو
آهي. گاه ٻانڊرين رڻي گليون کائي گجگوڙ ڪري
رڻي ڪير ڏينديون آهن. انهيءَ ڪميا رڻي ڪير به ستگرو
جو بخشيل نام رڻي سنڀالڻ وجهي ڄمايو آهي نه گجگوڙ
ڪري ڀڳتي رڻي ڏهي ڇهي پوندي آهي. انهي ڀڳتي
روپي ڏهيءَ کي وشواس رڻي مڱي به پڙهر رڻي
مانڏائيءَ سان روپڪ رڻي وڌوڙو ڏبو آهي نه گجگوڙ
ڪري هڪتي رڻي مڪڻا ڪري ايندو آهي. انهيءَ
هڪتي رڻي مڪڻا ڪري ويراڳ رڻي اگني ڏي نه
چنن رڻي چاهه اي چاهي ويراڳ رڻي ڏيڙي به وجهي آهر
گجگوڙ ڪري خودي رڻي ڪٽو جدا ٿي نه آهر رڻي
پهرهه گيان جو گهه ٿي پوندو. انهيءَ گهه جو جگياسو ڏي
پوندي جنهن مان جگياسو ٻانڊرين کي جيتي جيون هڪت ٿي
پهرهه هڪتيءَ کي پراپت ڪري پاڻ کي امر بڻائيندو آهي.
ستگرو مهاراج جن جا بشارت وچن ٻڌي سنت ٻڌ پوري
ٿيو ۽ چوڻ لڳو ته هي ڀڳوان توهان نه اچ ويدانت جي
نئين پر ڪريا ٻڌائي آهي. اسان به گهڻن ئي سنتن
ن جو شنگ ڪيو آهي پر تڏو اوهان جو آڻڻو ڏسي
پرسن ٿيو آهيان. توهان باڪل سچ چيو آهي ته

صبح جو لکمیچند ۽ شیوڪرام مهاراج جن کان موڪلائي
ماڻھو موٽڻ لاءِ هلڻ لڳا ته سر و آند ۽ گرمڪداس روئي چوڻ لڳا
ته اسين ڪونه هلنداسون. ستگرو مهاراج جن چيو ته ڀل هي
چوڪرا رهن، اسين ڪنهن هٿيڪي ماڻهو سان پوءِ ڪين
موڪلينداسون. لکمیچند ۽ شیوڪرام روانا ٿي ويا.

انهيءَ وقت سنت بد پوري ۽ ٻيا ٻئي سنت ستگورو
مهاراج جن وٽ اچي لٿا. ستگرو مهاراج جن وڏي پريم سان
سنتن سان مليا. سنت بد پوري ۽ مهاراج جن کي چيو ته
سوامي، هي ڪهڙو رنگ رڇايو آئون، جو حيدرآباد تائين
اهاڻي چرچا آهي ته ڪندؤءَ ۾ پئڇڻ، ساڌن سان وڏو گوڙ
ڪيو آهي.

ستگرو مهاراج جن مشڪي چوڻ لڳا ته سنسار ئي گجگوڙ
سان بڻيو آهي. گجگوڙ کان سواءِ ڪو ٿل ڪونه ٿو ڪري.
آڪاس منڊل ۾ بادل گجگوڙ ڪري وسندا آهن پوءِ جيڪي
بج پرتويءَ ۾ پيل هوندا آهن سي گجگوڙ ڪري سلا ٿي ٻاهر
لڪندا آهن ۽ اهو گاهه گانيون کائينديون آهن. گاهه انهن
جي پيت ۾ گجگوڙ ڪري کير ٿي پوندو آهي. ڏهڻ مهل
اهو کير برٽ ۾ گجگوڙ ڪري مٿي چڙهي ايندو آهي. انهيءَ
کير کي چاڻي چلهه تي رکي هيٺان باهه ڏيندا آهن ته کير
گجگوڙ ڪري مٿي اُپامندو آهي، پوءِ هيٺ لاهي رکبو آهي
ٺرڻ بعد ان ۾ سنبائڻ وجهي مائيءَ ۾ رکبو آهي ته اهو کير
گجگوڙ ڪري ڏهي ٿي پوندو آهي. مائائون مانڌاڻي وجهي،
ڏهيءَ کي ولوڙينديون آهن ته ڏهي گجگو ڪندي آهي
۽ مڪڻ ڪري پوندو آهي. مڪڻ ڊيگڙي ۾ وجهي چلهه تي
رکي هيٺان اُگني ڏيندا آهن ته مڪڻ گجگوڙ ڪري رجي
گه ٿي پوندو آهي. گه جو ڀڪ ڀر ٿي آهي ته پيت ۾ گجگوڙ

۽ مت ئي مارجي وئي اٿن . سندن صلاح بلڪل غلط آهي
اسان جيڪو فيصلو ڪيو آهي انهيءَ تي قائم رهنداسون
جيڪي ڏنڊ لڌا ڏين تن کان زوريءَ وٺول ڪيو وڃي
انهيءَ تي پنهنجا ٻه گهڙوڳوڙ ٿي پيو . هڪ ٻئي کي گهٽ
وڌ ڳالهائڻ لڳا . تنهن تي مڪي صاحب اُٿي چيو ته گوڙ
ڪرڻ نيڪ ناهي . توهان کي ڪوبه فيصلو ڪرڻو آهي ته
شانتيءَ سان ويهي ڪريو ، هاڻي ٻڌايو ته جيڪي ڏنڊ لڌا
ڏين تن تي ڪهڙو قدم کڻجي .

آخر رت آئي ته جيڪي ڏنڊ نه ڏين تن کي پنهنجا
مان لاٿو وڃي . ان رت تي ووت ورتا ويا ۽ رت گهٽائيءَ
سان بهال ٿي . لاچار ٿي ڪن ڏنڊ ڏيڻ قبول ڪيو . جن
انڪار ڪيو تن کي پنهنجا مان لاٿو ويو .

ڏنڊ کان انڪاري سڄڻ رات جو ستگرو مهاراج جن وٽ
آيا ۽ چوڻ لڳا ته ڀڳوان جي درٻار ۾ اُٿڻ آهي ، ڪوئي
لياڻ ناهي . ڦريو سو ڦريو . غريب جي ڪير ٻڌي ئي ڪوبه
ٿو . ستگرو مهاراج جن چيو ته ابا ڪهڙي ڳالهه آهي ؟ ڀڳوان
جي درٻار ۾ سدائين پرڪاش آهي . هو ڪنهن سان به آلياڻ
ڪونه ڪندو آهي ، فيصلو تمام پورو ڪندو آهي . پر ڏين
ضرور پوندي آهي . باقي ڀڳوان ڪڏهن آلياڻي نه ڇڏيو .

پريمين ستگرو مهاراج جن کي پنهنجا جي ڪارروائي ۽
فيصلي کان واقف ڪيو ۽ چيو ته سائين ، ڀڳوان جو اهو انصاف
آهي يا بي انصافي ؟

ستگرو مهاراج جن چيو ته ابا ، اسين ڪئن ڇڏيون . ڀڳوان
جي گت ڀڳوان ڄاڻي . پر اسان کي پُورن لشچو آهي ته
جيڪي ڀڳوان ڪري ٿو سو اسان جي پلي لاءِ ڪري ٿو .
اوهين اهو وشواس رکو .

ستنگ شروع ڪيو. هفتو کن گذري ويو. مڪي جهامراء،
بابي راجھو مل سان صلاح ڪري، ڏنڊ جي وصوليءَ جي
باري ۾ ڪنڊوءَ ۽ سالاري جي پئچائين جو ميٽر سڏايو. مڪي
صاحب پئچن کي ٻڌايو ته اڃا ۵۰-۶۰ ماڻهن ڏنڊ ڪين ڏنو
آهي. اوهين انهن کان پڇو ته ڏنڊ ڇو ڪين ڏنو اٿن. ان
موجب پوءِ فيصلو ڪيو وڃي. مڪي صاحب انهن پڇاڙي
ڪندڙن جا نالا پڙهي ٻڌايا.

اٽي به ڪي پريمي اٽي چوڻ لڳا اسان چوڪرن کي
گهڻو ئي ماريون ٿا ۽ ٻڏي ٿا وهاريون ته به لڪي ڪري
پڇيو ٿا وڃن ۽ به چار ڏينهن گهرن ۾ ئي ڪين ٿا اچن؛
ٻڌايو ته اسين چوڪرن کي ڇا ڪريون. جن ڏنڊ ڏنا هئا
سي اٽي چوڻ لڳا ته اسان وٽ وري پئسا وڌيڪ ٿيا هئا
ڇا جو اسان ڏنڊ پري ڏنا. اسانجو ويچار آهي ته ڏنڊ
زوريءَ وصول ڪيو وڃي ته ته آئينده اسين به ڏنڊ ڪونه
پرينداسون. جيڪڏهن زوريءَ به ڏنڊ نه ڏين ته ڪين پئچايت
مان لاڻو وڃي. سيٺ گوپال داس، پاڻي پاڳارو رام ۽ پاڻي
چمڊاس اٽي چوڻ لڳا ته پائرو اسان جي صلاح آهي ته
ڏنڊ بلڪل لاهي ڇڏجي ڇو جو چوڪرا ساڌ وٽ وڃڻ کان
رهندا ئي ڪين. سنٽ پاڻ ته ڪنهن کي اچڻ لاءِ ڪونه ٿو
چوي. هو ته پنهنجي مڙج ۾ ويٺو آهي. تنهن سواءِ سنٽن
سان وير وجهڻ به ٺيڪ ناهي. ساڌن کي دڪ ڏيڻ سان
پڇاڙيءَ جو نتيجو تمام خراب ڪرندو، جنهن جو ٿل سڄي
شهر کي پوڳڻو پوندو. اسان جي ڳالهه مڃيو ته اها ڳالهه
ڇڏي ڏيو.

ايترو ٻڌي ڪي وڏي آواز چوڻ لڳا ته اهي ماڻهو
سنٽ جو پاسو ٿا ڪن. شايد هنن ئي به جادو ڪيو ويو آهي

رکيو هو. ستگرو مهاراج جن سڀني پريمين ڏي ٺهاري مشڪي
 چوڻ لڳا ته ابا، پڳتيءَ ۾ سر جو سانگو لاهڻو آهي. سڀ
 جنيون تڪليفون سهڻيون آهن. پڳوان پريڪيا وٺندو آهي.
 جيڪي پريڙءَ جا سڃا پياسي آهن تن کي دڪ ۽ تڪليفون
 اينديون ئي آهن. پوءِ مهاراج جن هي ڀڄڻ ٺاهي ستسنگين
 کي ٻڌايو.

راڳه پيڏو

ٿل - برهه جي باهه ۾ ڪي - پيارا ڀڄڻ ٿا.

جيءُ ڇلائي پنهنجو - رنگ رڇڻ ٿا.

۱- مرلي سرپ سن - سرندي سن ڏن.

ڏياچ ڇڏڻ پڻ - سڀس ڏيڻ ٿا.

۲- ڪرنگ سن باد - پنڊور لي سڳند.

ديڪ چڪور چنڊ - آلا چڱن ٿا.

۳- مينا رهن جل - سؤرا لڙت دل.

ڏسيو بادل - مور ڀڄڻ ٿا.

۴- مڇر ۾ پئي پئنگ - ساڙڻ سڀ انگ.

لريءَ تي لسنگ - چيئري چلڻ ٿا.

۵- ٿيئون لڄائون ٽوڙي - من جون واڳون ٽوڙي.

جيءُ برهم جوڙي - امر ٿيڻ ٿا.

اهو ڀڄڻ ارت سميت ٻڌائي دلداري ڏئي چوڻ لڳا ته
 ابا، هي سڀ پڳوان جو ڪم اٿو جو آڌ جڳاد کان وٺي
 پنهنجن پيارن سان لائين ڪندو آهي. لاهائي سندس ڪرپا
 آهي. تنهن ۾ ٺوهان پنهنجي چت کي سدائين پڳتيءَ ۾
 اسٽ رکڻ، ڪنهن به ڳالهه ڪري دلگير نه ٿيو. سڀ ايشور
 چڱي ڪندو. ايترو پريمين کي سمجهائي پوءِ ستگرو مهاراج جن

وينداسين. ايترو ٻڌي ڀائي ٺهراڻ چوڪرن جي مائٽن کي چيو ته مون کي جيڪي چوڻو هو سو مون کين چيو باقي جيڪو در پيهي آيو آهي، تنهن کي اسين لوڏي کين ڪڍنداسون. توهان هيٺ سڏن کي چئو ته هو کين سمجهائي.

مائٽ ستگرو مهاراج جن کي هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته توهان چوڪرن کي چئو ته گهر هلن. ستگرو مهاراج جن چوڪرن ڏانهن ٺهاري مشڪي چوڻ لڳا ته ڪئن ابا گهر ويندا؟ مائٽ وٺڻ آيا آٿو، ڀلي گهر وڃو.

چوڪرا هٿ ٻڌي چوڻ لڳا ته هي پريو، اسين گهر وڃڻ لاءِ تيار آهيون پر گهر وٺي هلي مائٽ اسان کي ماريوندا ۽ گهٽ وڌ ٿي هلائيندا ۽ ڪوئين به بند ڪندا، توهان وٽ اچڻ جي به موڪل نه ڏيندا. تنهن ڪري اسان گهر ڪئن وڃون؟ تنهن ئي چوڪرن جي مائٽن چيو ته، مهاراج اسين کين نه ماريوندا، نه وري هيڏانهن اچڻ کان روڪينداسون، ايترو ٻڌي مهاراج جن چوڪرن کي چيو ته ابا، توهان ڪوبه خيال نه ڪريو، هاڻي مائٽ توهان کي ڪجهه به نه چوندا، توهان ڀلي مائٽن سان گڏجي گهر وڃو. پوءِ سڀئي چوڪرا مائٽن سان گڏجي گهر ويا.

شام جو جيڪي چوڪرا مائٽن سان گڏجي گهر ويا هئا اهي ۽ ٻيا ڪيترا ستسنگي گڏجي وڃي ڀائي ٺاڪر گر جي باغ ۾ ڪٺا ٿيا.

ٻئي ڏينهن ستگرو مهاراج جن کين ڏسي مشڪي چوڻ لڳا ته ابا، اڪي لڪي آيا آهيو؟ ڪيمچند چوڻ لڳو ته سائين، برابر لڪي لڪي آيا آهيون. جنهن رات اسان توهان وٽ اچي سمهيا هئاسون تنهن رات اسان سڀني ئي ڏاڍي مار پئي هئي. چار ڏينهن مائٽن ڪوئين به بند ڪري

۱۵-۱۰ ۱۵-۱۰ ۱۵-۱۰ ۱۵-۱۰ ۱۵-۱۰ ۱۵-۱۰ ۱۵-۱۰ ۱۵-۱۰ ۱۵-۱۰ ۱۵-۱۰
 هر روز سندن آستان تي ايندا ويندا هئا. ستگرو مهاراج جن جو پندارو رات ڏينهن چالو هوندو هو. ڪوبه غريب اُٺات ايندو هو ته روئي کائي ويندو هو. ڪنهن کي به ڪنهن قسم جي روڪ ڪانه هوندي هئي.

هوڏانهن جيڪي چوڪرا مهاراج جن وٽ وينا هئا ۽ پنهنجي گهر ڪونه ويا هئا تن کي چوٿين ڏينهن مائٽ وٺڻ آيا. ستگرو مهاراج جن کي چوٺ لڳا ته هي پريو، هاڻي اسان جي چوڪرن کي موڪل ڏيو ته کين گهر وٺي وڃون، ڇو سندن مائرون روئن ٿيون. ستگرو مهاراج جن چيو ته ابا، اسان نه ڪنهن کي به ڪونه جهليو آهي ته نه وڃو. اسان ته پاڻ کين چوندا آهيون ته گهر وڃي پنهنجو ڪم ڪار ڪريو ۽ مائتن جي آڱيا ۾ رهو ۽ وڏن کي ڪابه ورندي نه ڏيو. سو توهان پاي سڀني کي وٺي وڃو. ڪجهه چوڪرا مائتن کي چوٺ لڳا ته انهيءَ رات اسان گهر اچي توهان کي سڏ ڪيا، ڏر ڪڙڪايا پر توهان جواب ڏنو ته ڏر ڪونه لاهينداسون. جيڏانهن وڃي تڏي تڏانهن وڃو، سو هاڻي اسان گهر ڪونه هلنداسون. چوڪرن جو اهو جواب ٻڌي سڀئي پائي ٽهلام ڏانهن لهاري چوٺ لڳا ته توهان چوڪرن کي سمجهايو. تنهن تي پائي ٽهلام چوڪرن کي چوٺ لڳو ته ابا توهان کي مائٽ وٺڻ آيا آهن سو هاڻي توهان هنن سان گڏجي گهر وڃو. ستسنگي ٿيا آهيو، ڪجهه نه وڏن جي آڱيا مڃيو.

چوڪرن چيو ته جڏهن مائتن اسان کي لوڏي ڪڍيو ته پوءِ اسين گهر ڇو وڃون؟ جي توهان به اسان کي پاڻ وٽ وهڻ نه ڏيو ۽ لوڏي ڪڍيو ته پگوان جو ملڪ گهڙو ئي پيو آهي. جيڏانهن آيو تڏي تڏانهن هليا وينداسون. باقي گهر ڪونه

ڏاڍي مڙج مٽي . انهيءَ ڏينهن ۴۰-۵۰ ماڻهو آيا هئا جن مان شهر جا فقط ۱۰-۱۲ ڄڻا هئا . انهيءَ رات پڳت لکميچند ۽ پڳت شيوڪرام ستگرو مهاراج جن کان وينتي ڪري پڇيو ته سائين هي شهر ۾ پئڻجائي ڳوٺ ڇا ٿي ٿيو آهي . ٺهراڻ ڇيو ته ساڌ جيڪڏهن چوڪرن کي پاڻ وٽ آڇڻ نه ڏين ته سمورو ڳوٺ لهي پوي . ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته مان ڪنهن کي به سڏ ڪري وٺي ڪونه ٿو اچان . جيڪو پري پري پاڻهي گهر ۾ اچي ٿو تنهن کي لوڏي ڪين ڪينداسون . توهان کي رڳو ٺيڪ لڳي ٿو ته مان ڪين لوڏي ڪيان ؟ جيڪا ڳالهه مريادا کان ٻاهر ۽ ڌرم جي ورڌ آهي سا مان هرگز ڪونه ڪندس . ساڌن وٽ ڪير اچي يا وڃي ته انکي روڪڻ سنتن جو ڌرم نه آهي .

جو شرن آريا تسي ڪنٺ لاوي - ايهه برٿ سوامي سنڌا . وري به توهان وڏا ٻڌيون آهيو . ويچار ڪري ٻڌايو ته ڇا ڪجي ؟

ستگرو مهاراج جن جا رهي سندس وچن ٻڌي پڳت لکميچند ۽ شيوڪرام ويهي پاڻ ۾ ويچار ڪيو . پوءِ مانا ڪرشنا ۽ ٺهراڻ کي وهاري ڪين چوڻ لڳا ته اسان ساڌ کان ساري حقيقت پڇي آهي . هو جيڪا ڳالهه ڪري ٿو سا بلڪل ڌرم آوسار ۽ ٺيڪ آهي . سنتن وٽ ڪير اچي يا وڃي ته سنتن جو ڌرم نه آهي نه اڄو ٺرادر ڪري ڪيس لوڏي ڪڍي . پڳوان سڀ چڱي ڪندو . ۱۵-۲۰ ڏينهن ڏسون ٿا ته پريو ڇا ٿو بڻائي ، نه ته پوءِ شاهه جي پٽ ۾ گهڻيون ئي جايون پيئون آهن ، هلي اٿي ويهيو .

ٻئي صبح جو پڳت چيتارام ، ڪرشنڊاس ، ٺيچورام ۽ ٻيا ڪيترا ستسنگي شاهه جي پٽ تان آيا . انهيءَ ڏينهن

اسين اڄ سنت کي سمجھائينداسون . تنهن کان پوءِ مهمانن ۽ ستگرو مهاراج جن پاڻ ۾ ويهي روح رهاڻ ڪئي . شام جو سڀيئي گڏجي درياھ تي گهمڻ ويا ۽ اُتي کي مهمان ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳا تہ اڄ صبح جو شهر ۾ گهمڻ ويا هئاسون . ماڻهو توهان جي ڏاڍي ننڍا پيا ڪن . تنهن تي ستگرو مهاراج جن چيو تہ توهين خيال نہ ڪريو . سنسار جي راھائي ريت آهي . ڪنهن مهل سنڌن جي پيا ننڍا ڪن تہ ڪنهن مهل پيا ساراه ڪن .

ساوڪ۔ هرش بڙائي ديکڪي۔ ڀڳت ڪري سنسار،
جب ڪجهه ديکي هيٺا۔ اوڳڻ ڌري گنوار۔
اورت۔ سنساري آدمجن کي جڏهن مان عزت ۽ دليري
پدارت ملندا آهن تڏهن هو ڏيکارڻ لاءِ ڀڳتي ڪندا آهن
۽ جڏهن ڪو دڪ ڏئين، ڪلا ڪرين، ڪو پدارت نہ ملين
تڏهن اُٿلندو ڀڳوان ۽ سنڌن کي پيا ننڍيندا ۽ ڪاريون ڏيندا .
رات جو ستگرو مهاراج جن سنسنگ ۾ هيٺيون شبد ٺاهي
درد مان ڳائڻ لڳا .

راج ڪوهياري

- ٿل۔ ڦٽ ڀڳڙي جٽ جامان پا ڪر۔
پاپ سرؤ مڻ ڏويا۔ سڪ گهر سويا .
۱۔ لوڪ ننڍا کي ناو بڻائي۔ بد ليکي ڪا پار چڙهائي،
پار دونڊسين هويا۔ سڪ گهر سويا .
۲۔ پايہ ڪلا ڪا گل ۾ گھالگھا۔ چوڙا لوڪن ڪا آسانگا،
هر آرامي هويا۔ سڪ گهر سويا .
۳۔ ڪت پٽ ڪي مڻ ٻانڌي ڏولي۔ مهڻي طعاني ڪي ڪرڻولي،
سندر هار پرويا۔ سڪ گهر سويا .
۴۔ ڪهي ٿيڻون مڻ پيا ارالا۔ خود مستي ڪا پي ڪر پيالا،
ٽين لڄا ڪو ڪويا۔ سڪ گهر سويا .

تہ سختي ڪئي جو ستگورو مهاراج جن کي ڪابه شيءِ شهر
 مان ملي نه سگهي - جيڪا شيءِ گهر ۾ ڪٿي ئي تہ گوال لال
 گهوڙي تي چڙهي هالن مان وٺي ايندو هو. پنهنجائن جو
 اڳئين وقت زور هوندو هو. اها خبر هالن، شاهه جي پٽ،
 شهداد پور، ننڍي آدم ۽ ٻين ڪيترن ڳوٺن ۽ شهرن ۾ پريمن
 کي پهچي وئي. ڪيترا پريمي ستگرو مهاراج جن وٽ اچڻ
 لڳا. شاهه جي پٽ مان پڳت لکميچند، پڳت شيوڪرام،
 سرو آند ۽ گرمکداس مهاراج جن وٽ ڪنڊو ۽ آيا. سڀ
 ستگرو مهاراج جن جو درشن ڪري ڏاڍو خوش ٿيا ۽ خبرون
 چارون پڇڻ لڳا. مهاراج جن مشڪي چيو تہ ڏاڍا آند منگل
 آهن. ڀڳوان جي وڏي ڪرپا آهي. ڏاڍو چڱو ٿيو جو توهين
 آيا. تنهن کان پوءِ پڳت لکميچند ۽ شيوڪرام پنهنجي منهن
 ٺهراڻ کان پڇڻ لڳا تہ پنهنجا ڇو توهان سان اڪرار ڇا
 ٿي ٿيو آهي؟ ٺهراڻ ڪاوڙ ۾ اچي چوڻ لڳو تہ ڪهڙي
 تا خبر پيو؟ عزت ئي ويئي. سارو جهڳڙو ساڌ ڪرايو
 آهي جو پراوا چوڪرا سارو ڏينهن پاڻ وٽ وهاري ويٺو
 آهي. چوڪرن جا مائٽ هتان وٺي ٿا وڃن تہ ٿورو گهر جو
 ڪم ڪري وري ساڌ وٽ ٿا پهچي اچن. تنهن تي ساڌ کي
 پنهنجن اچي چيو تہ توهان چوڪرن کي پاڻ وٽ اچڻ نه ڏيو.
 مون پاڻ ساڌ کي گهڻو ئي سمجهايو آهي تہ تون چوڪرن کي
 اچڻ نه ڏي. پنهنجو ڪهڙو ڪم جو اسين ويٺا ٿا ڪريون.
 پر ساڌ ڪنهن جي ٻڌي ڇو ٿو. چوي ٿو تہ اسان ڪنهن
 جي به وات سان نه چوئاسون تہ اچو يا نه اچو. هاڻي توهان
 به آيا آهيو. رات جو ساڌ کي سمجهائڻو نه تہ لاچار هن اباڻي
 وٽان مان لڏڻو پوندو. اها ڳالهه ٻڌي پڳت لکميچند، پڳت
 شيوڪرام، ڀائي ٺهراڻ کي چيو تہ توهان ڪاٺي چنبا نه ڪريو

پنج روپيا ڏنڊ جي ڇٽي وڌو. هڪڙو ڪمايو ڪين، ٻيو
 اٽو گهر کي ٿوڻو وجهو. انهيءَ کان نه چمو ها ته چڱو هو،
 جو هنن سؤرن ۾ نه پٽون ها. هاڻي هلو آندو، جي وري
 ويا آهيو يا سنڀ سان ٻلي پلائي راه. ويندي به ڳالهايو اٽو
 نه ڪل لاهي ڇڏينداسون.

ڪن جو ڪرن جيترو ٿيڪ مار کاڌي. ۽ ڪوڙا وڃن ٻڌا
 ٻن زبان سان مائٽن کي ڪجهه نه چيائون. بلڪل سانس رهيا.
 هوڏانهن ٺهلي وڃي مکيءَ کي انهن ماڻهن جا نالا ڏنا
 جي پنهنجي حڪم جي پرواهه نه ڪري وڃي ستگرو مهاراج جن
 جي ستسنگ ۾ شامل ٿيا هئا. مکيءَ پنهنجي خزانچيءَ کي
 گهرائي چيو ته ٺهلي کي ساڻ ڪري وڃي انڌاري ڪنڌڙن
 کان پنج پنج روپيا ڏنڊ وصول ڪري آڇو. خزانچي ويو،
 ٻن جيڪي چوڪرا آڇا تائين مهاراج جن وٽ ويٺا هئا ۽ گهر
 آيا ٿي ڪونه هئا، تن جي مائٽن ڏنڊ ڏيڻ کان انڪار ڪيو.
 باقي ٻين کان ڏنڊ وصول ڪري آيا. تنهن ئي مکيءَ ڪين
 چيو ته چڱو جن ڏنڊ نه ڏنو آهي تن جا نالا پاڻ وٽ لکي
 ڇڏيو. هفت ڪن ۾ پنهنجا گڏ ڪري انهن جو فيصلو ڪرائيو.
 مکيءَ پوءِ پنهنجي ٺهلي کي چيو ته توهان صبح جو ۵ بجي
 کان رات جو ۱۱ بجي تائين سنڀ جي گهر وٽ رهجو ۽
 جيڪي به اُتي اچن تن جا نالا لکندا وڃجو. رات جو احوال
 ڏئي پوءِ پنهنجي گهر وڃجو.

ٻئي ڏينهن فقط ۱۵-۲۰ ٻريمي ستسنگ ۾ آيا. ٺهليا انهن
 جا نالا لکي ويا ۽ اچي مکيءَ کي ٻڌايائون. مکيءَ ڪين چيو
 ته سڀاڻي اوهان مان هڪڙو چوڪسيءَ تي وڃي ۽ ٻيو موديءَ
 کي ساڻ ڪري وڃي ڏنڊ وصول ڪري آڇي. انهيءَ ڏينهن
 به ٻن چئن ڏنڊ ڪونه ڏنو.
 ٽين ڏينهن مکيءَ چار ماڻهو ڇاڇ لاءِ ڇڏيا ۽ پنهنجن اهڙي

ستگرو مهاراج جن ستسنگين کي چوڻ لڳا ته ابا، توهان ستسنگ ۾ آيا آهيو پر پنهنجيائي ٽهليو اوهان جا نالا لکي ويو آهي. سڀاڻي ڏند پرڻو پوندو. پر ابا ڪو خيال نه ڪريو. رهي سڀ ڀڳوان جا ڪيل آهن. پريڪيا ٿو وٺي. اٺ ۾ سڙي ڪندو. هاڻي توهين ڀل گهر وڃو. ماٺ ڪجهه به چون ته غم کائي وڃجو.

پوءِ سڀيئي گهرن ڏانهن ويا. گهر پهتا ته ڏسن ته دروازو بند. در ڪڙڪائي، زور سان آواز ڪري ماٺن کي سڏ ڪرڻ لڳا پر جواب خير. ڪنهن ڪنهن کي اندران آواز آيو ته دروازو ڪونه کولينداسون، توهان اسان کي ڪونه ڪپو. جيڏانهن وڻيو تيڏانهن هليا وڃو. ڪن کي ته ماٺن جواب ئي نه ڏنو. لاچار ٿي ڪي پنهنجي گهرن ٻاهران ئي سمهي پيا ته ڪي موٽي ستسنگ واري ٿلهي تي اچي سمهيا.

پريات جو ۴ بجو. ستگرو مهاراج جن ٻاهر آيا ته ڇا ڏسن ته ۱۰-۱۵ پريمي سمهيا پيا آهن. انٽريامي ستگرو پريمين کي اٿاري چوڻ لڳا ته ابا، صبح ٿيو آهي، اٿي نام چيو. ستگرو مهاراج جن جو مٿر آواز ٻڌي سڀ اٿي ڪٽا ٿيا ۽ پيرين پئي، آسٽ ٻڌي اڀياس ڪرڻ لڳا. ستگرو مهاراج جن به ڏند ٻاڙي ڪري پنهنجي ڌيان ۾ ويهي رهيا.

۶ بجو اڀياس مان اٿي مهاراج جن کي پيرين پئي اهاڙي ڪلڻ لڳا ستگرو مهاراج جن به مشڪي کين چوڻ لڳا ته ابا، رات توهان کي ماٺن در ڪونه کوليو ڇا؟ سڀيئي پريمي هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته سائين اوهين ڇاڻي ڄاڻهار آهيو. پوءِ ستگرو جن کان موڪلائي ڇڏي پنهنجي گهر آيا ته ماٺن کين ڪاوڙ ڪندي چيو ته ڪالهه توهان کي ڪيترو سمجهايو سين ۽ منع ڪيسين ته سخت وقت نه وڃجو جو پنهنجيائي ڏند پوندو. پر توهان ڪو ڌيان نه ڏنو هاڻي

۶- هن وڻ جا گل ڪن گلزارِي - بيهند جن ۾ آه بهاري
سنگھڙ سان ٿو ڪارج سري .

۷- هن وڻ جا ڦل جاڻا الستي - کائڻ سان چڙهي خود مستي
اُمر رهي ، ڄم ڪان نه ٿري .

۸- هن وڻ جي آه سندر چايا - تنهن جي هيٺان جي جن آيا
تس من نچو تـتل نـري .

۹- هن وڻ جو ٻج آه وڪاڻو - ملهه ڪان مهاڻو اصل اُٻاڻو
ولندو ڪو سر پيت ٿري .

۱۰- هن وڻ کي پڙ جي جن چوئي - ڪهي ٿيئون سڪ پائي سوئي
پڙ ساگر ڪان نرت نري .

اهو ڀڄن جڏهن ارت سهت ڳائي پورو ڪيائون ٿڌهن
جيڪي مهاراج جن جا پريمي جڳپاسڙ اُٺي ويٺا هئا سي ڀڄن
دوانان دلداري پائي پريم منجهان وڌي آواز سترگرو مهاراج جن
جي جٿه مڙاڻا لڳا . تنهن کانپوءِ پريمي چوڻ لڳا ته اسين
نه امت پريم سان پيا اينداسون . مائت ڄاڻن پنهنجا ڄاڻي .
سڀئي پيرين پئي گهر ويا .

پئي ٿينهن ئي سڄو ٿينهن شهر جو ڪوبه ماڻهو سترگو
مهاراج جن جي دڪان يا گهر ۾ ڪونه آيو . شام جو سترنگ
جي سمي ڪن پريمجن مهاراج جن کي ٻڌايو ته آڄ ماڻهن پنهنجن
ٻارن کي ٻڌي قابو ڪري وهاريو آهي . اسين توهان جي
ديا سان ڪنهن لموي ڀڄي آيا آهيون . مهاراج جن کين
مشڪي چيو ته چنتا نه ڪريو . ايشور چڱي ڪندو . ايترو
چئي سترنگ شروع ڪيائون . واحد بخش تپدار دلو وڃايو .
انهيءَ رات سترنگ ۾ ۲۵-۳۰ ماڻهو مس آيا هئا . جڏهن
سترنگ سماپت ٿيو تي هو نه پنهنجا ئي ٺهليو ، جيڪي
سترنگ ۾ آيل هئا تن جا نالا لکي ويو . تنهن کان پوءِ

ڏهر کي پڻيچاٽ ٿا لهين لاڻو آهي، تنهن ڪري ڪير به ساڻن
وهنوار نه رکي. جيڪو هن فيصلي جي ڀڃڪڙي ڪندو
ان تي پنج روپيه ڏنڊ رکيو ويندو. ساڄ لڏي سڀيئي پريمي
مهارج جن وٽ ويا ۽ جيڪي پڻيچاٽ ۾ وهيو واپس هون سو
کين ٻڌايائون. سڀني ملول ٿي چيو ته اسين اوهان کان سواءِ
ڪنهن رهي سگهنداسون.
پريمين جا اهي وڃن ٻڌي ستگرو مهارج جن مشڪي کين
دلداري ڏئي چيو ته ابا، اسان سدائين توهان سان گڏ آهيون،
توهان ڪوئي خيال نه ڪريو. ايشور چڱي ڪندو. هاڻي
توهين ساز ڪٽي اچو ته ستسنگ شروع ڪريون. پريمي ساڻن
کي سڏي ساز ڪٽي آيا. ستسنگ شروع ٿيو. ستگرو مهارج جن
پڇڻ ڪندي جهڙن موج ۾ آيا تڏهن هيٺيون پڇڻ ٺاهي
ڳائڻ لڳا.

سر ڪوهياري

- ٿل- هي وٺ نه وٺ کان اٿو پري پري
اوهين ڏسجو دل ۾ ڌيان ڌري.
۱- هن وٺ جي آه پاڙ پائالي - آءُ آلت مڏيه آه اڪالي
جل ٿل جنهن جي جوت پري.
۲- هن وٺ جا ٿي ڌار وڌائي - تنجي ڪر تون سڀو سدائين
تن ڌن جو ايمان هري.
۳- هن وٺ جون ٿي شاخون سهاڳي - تنڪي جاڻن ڪي وڌياڳي
اوگي پنهجا دور ڪري.
۴- هن وٺ جا پن پارس آهن - چاه رکي جي تنڪي چاهي
تنجي من جي مئل ٿري.
۵- هن وٺ جا ٿي ڪندا ڪرارا - دل ۾ درد وڌائڻ واري
جنهن کي لڳي سو جيئري مري.

تہ وٺ کي پاڙ کان وڌيو تہ ڏار، ٽاريون ۽ ٻن پاڻهي سڪي
ويندا. باقي جو توهان ڏار ۽ ٽاريون پيا وڌيندا ۽ ٻن پيا
پٽيندا تہ وري پيا پيا ڦٽندا. تنهن تي مکي اٿي چوڻ لڳو
تہ ڪئن پائرو انهيءَ ڳالهه جو مطلب سمجهيو اٿو؟ هن جي
چوڻ جو مطلب اهو آهي تہ چوڪرا آهن ڏار، ٽاريون ۽ ان
ٽن کي مارڪٽ ڪري جي چپ ڪرائيندا تہ وري پيا
چوڪرا اهڙا پيدا ٿيندا ۽ وٺ آهي پڳت ٿيئون رام.
جيڪڏهن ماڻهين سنت کي شهر مان لڏائي ڇڏيندا تہ چوڪرا
پاڻهي ٻچڙا ٿي چپ ڪري وهندا. تنهن ۾ اوهان پائرن
جو ڪهڙو رايو آهي.

هڪ سڄڻ اٿي چيو تہ پائرو، سنت کي ڪئن لڏائي
سگهندا؟ هو وس وارو آهي، لڏي يا نه. انهيءَ تي
ٻيو اٿي چوڻ لڳو تہ سنت جي گهر کي پنهنجا مان لاهي
ڇڏجي. ڪنڊو ۽ سالاري جو ڪوبه ماڻهو هنن کي پائيءَ جي
شيءَ به نه ڏئي. ڪوبه ساڻن لاڳاپو يا واسطو نه رکي. ڪير
به سندن گهر نه وڃي. جيڪو وڃي يا پنهنجن جي فيصاي جو
الڳهن ڪري انهيءَ تي پنڊ روپيه ڏنڊ رکيو وڃي. سنت
کي لڏائڻ جو اهو ئي هڪ طريقو آهي. ائين ڪندا تہ هو
پاڻهي لڏي ويندو. انهيءَ تي پنهنجا ۾ ڏاڍو اچي گوڙ
متو. ڪي چون اها راءِ نڪ آهي ۽ ڪي چون نه ائين
نڪ نه ٿيندو. سنتن کي ستائڻ معنيٰ نڪريءَ جو ناس
ڪرائڻ. مکي صاحب اٿي چيو تہ شائتي ڪري ٻڌو. اوهان
اڳيان به رايا آهن. هاڻي فيصا ڪريو. پائي ڦٽورام اٿي
چوڻ لڳو تہ ووت ورتا وڃن. گهڻن جو رايو ٻيو تہ سنت
جي آڪهه کي ٺاهيون لاڻو وڃي. ٻئي ڏينهن مکي صاحب
سالاري ۽ ڪنڊوءَ ۾ هوڪو ڏياريو تہ پڳت ٿيئون رام جي

چوڻ لڳا ته هي پريو، اسان کي مائٽ ڪيترا به ڏک ۽
ڪشت ڏيندا ته به توهان جو در ڪين ڇڏينداسون. ڇت
نه لائين تو چوي ته سدائين توهان جي چرن ۾ ويٺا رهون.
مهاراج جن تنهن تي مشڪي چوڻ لڳا ته آبا، گهرايو نه،
جيڪي مائٽ چون يا ڏک ڏين ته به مائٽن کي آڏو جواب
نه ڏجو. سدائين سانت ۾ رهجو. هاڻي پلي گهر وڃو.
ٻئي ڏينهن رات جو ڪنڊو ۽ سالاري جي پٺنچاٽ جو
ميٽر ٿيو، جتي مڪي صاحب سڀني پٺنچن کي ٻڌايو ته ڪن
ڪن چوڪرن جا مائٽ دانهن کڻي آيا هئا ته پڳت ٽيئون رام
جي صحبت ۾ سندن چوڪر نه گهر جا رهيا آهن نه گهاٽ
جا. لاهي ۽ لاء، هو ٽيئون رام وٽ به ويا هئا ۽ کيس عرض
ڪيو هئائون ته اسان جي چوڪرن کي پاڻ وٽ آچڻ نه ڏيو.
پر هن ڪين ڪتو جواب ڏنو ته مان لائين ڪين ڪندس. اوهين
پنهنجا چوڪر پاڻ سنڀاليو. نراس ٿي، هو مون وٽ دانهين
آيا هئا ته هي ۽ ٻالھ، ٺهي ڪين. پٺنچ ڪجهه ڪن. لاهي ۽
لاء، اوهان کي ٽڪليف ڏئي ويئي آهي. هيٺئر اوهان جو

جيڪو ويچار هجي.
ايترو چئي مڪي صاحب بس ڪئي ته مهاراج گرداري لال
اُٿي کڙو ٿيو ۽ چوڻ لڳو ته ههڙو ظلم ڪئي ڏٺو، جو پڳت
ٽيئون رام منهنجي پاء کان گهر جي بهاري پارائي، جونا
باسڻ ملائي، پاڻي پرائي ۽ ٻيو اهڙو ڪم ڪار ڪرائي
آسین برهمڻ، اوهان جا پوڄيه. پڳت ٽيئون رام کي لاهو
خيال ڪونه ٿو ٿئي. اوهين پٺنچ مٿس زور آڻيو ته اسان جو
ٻارن کي پاڻ وٽ آچڻ کان منع ڪري، يا جي چئو ته اسين
اوهان جو شهر ڇڏي هليا وڃون.
اُٿي پڳت بانسري رام چوڻ لڳو ته منهنجي صلاح آهي

ٺهندي . اسان وٽ ڪو اچي يا ڪو وڃي اسان نه ڪنهن
 کي به ڪونه جهلينداسون . ايترو ڇڻي مهاراج جن گوال لال
 کي چيو ته ابا، ٺڪري ڪارائي سڀني کي جل پيئاريو . انهيءَ
 ئي سڀڻي آئي چوڻ لڳا ته اسان کي پاڻيءَ جي گهرج ناهي،
 اسين وڃون ٿا .

ايترو ڇڻي سڀڻي ڪاوڙجي آئي هليا ويا ۽ سڌو مڪيءَ
 وٽ ويا . مڪيءَ کي پنهنجن چوڪرن ۽ مهاراج جن جي سموري
 ڳالهه ڪري ٻڌايائون . ڳالهه ٻڌي مڪي صاحب چوڻ لڳو ته
 انهيءَ باري ۾ مون کي اڳ ۾ به سالاري شهر مان به ٿي
 دانهون آيون آهن . برابر اها ڳالهه سٺي ڪانه آهي جو دؤ جوان
 چوڪرا ٿلڌا ٿاڙي ڇڏي، پنهنجا گهر ڦٽائي، سارو ڏينهن
 سنت وٽ ويٺا هجن . تنهنڪري سڀاڻي ساري شهر جي
 پنهنجا ڪني ڪري ويچار ڪنداسون . ايترو ٻڌي سڀڻي
 پنهنجي پنهنجي گهر ويا .

رات جو ستسنگ کانپوءِ مهاراج جن چوڪرن کي چيو ته
 ابا، ٻي خبر ٻڌي آئون . اوهان جا مائٽ گڏجي آڃ صبح
 جو اسان وٽ آيا هئا ۽ چوڻ لڳا ته توهان اسان جي چوڪرن
 کي پاڻ وٽ اچڻ نه ڏيو، ڇاڪاڻ ته چوڪرا ڪرڻي پيا آهن .
 گهر جو ڪم ڪار ڪونه ٿا ڪن . ابا، توهان سڀ وڏن
 جي آڳيا ۾ رهو ۽ گهر جو ڪم ڪار به ڪريو . ستگرو مهاراج جن
 جي ڳالهه ٻڌي آئنائيند، هوندلداس، اوم پر ڪاش ۽ ٻيا
 پريمي ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳا ته سائين، اسين گهر
 جو ڪم ڪريون به پيا تنهن هوندي به مائٽ پيا مارڪٽ
 ڪن ۽ گهٽ وڌ ڳالهائين . چون ٿا ته ماڳهين ساڌن وٽ
 وڃو ئي نه . اڄ توهان وٽان ٿي وڃي مڪيءَ کي دانهن ڏئي
 آئون . سڀاڻي ٻنهي شهرن جي پنهنجا ڪني ٿيندي . وڌيڪ

ستگرو ٽيئون رام مهاراج

جي . ڪيترو به کين ماريون ٿا، بند ڪريون ٿا ته به ڀتيون
ي هليا ٿا وڃن، اسان جي ڪابه پرواهه نٿا ڪن . جيڪي
پهر چاليهه اهڙا ڇوڪرا هئا تن جا مائٽ پاڻ به گذ ٿيا . اها
غير مهاراج گرتاري لال جي ڪن تي به پئجي، سو هو اُتي
آيو ۽ اچي پنهنجي ڀاءُ هوندل جي وارتا به کين ٻڌايائين ۽
چيائين ته هلو ته هلي سنبت تي زور آڻيون ته اسان جي ٻارن
کي پاڻ وٽ اچڻ نه ڏئي . سڀني چيو ته اسان پاڻ اهڙي
صلاح ڪري رهيا هئاسون . اها ڳالهه نه مڃي ته پوءِ مڪي
صاحب کي هلي چونڊاسون .

اهو فيصلو ڪري سڀئي گڏجي ستگرو مهاراج جن وٽ
آيا . ستگورو مهاراج جن سڀني کي آدرستڪار ڏيئي ويهاريو
۽ پريم سان ڀڄڻ لڳا ته توهان جو آڇ ڪئن اچڻ ٿيو آهي .
تنهن تي مهاراج گرتاري لال چوڻ لڳو ته اسان سڀ آڇ
انهيءَ ڪري توهان وٽ آيا آهيون جو اسان جا ڇوڪرا
پنهنجن گهر جو ڪم ڪار اصل نه ٿا ڪن، سارو ڏينهن توهان
وٽ ويٺا آهن ۽ رات جو ۱۲ بجي ڌاري مس ٿا موٽن . اسان
کين ڳهڙو ٿي سمجهايو آهي پر اسان جي هڪ به لٿا ٻڌن .
اسان جو تنهنڪري اوهان کي عرض آهي ته کين اوهين پاڻ
وٽ اچڻ نه ڏيو .

مهاراج جن مشڪي چيو ته اسان وٽ جيڪو ايندو تنهن
کي ڪئن چونڊاسون ته اسان وٽ نه آڇ . توهان پلي پنهنجي
ڇوڪرن کي جهليو . مهاراج جن جا اهي وڃن ٻڌي سڀئي
چوڻ لڳا ته ڀڳت صاحب ڇوڪرا اسانجي ضابطي کان نڪرڻ
ويا آهن، ڪرپا ڪري اوهان پاڻ وٽ اچڻ نه ڏيو
ستگرو مهاراج جن وري مشڪي چيو ته توهان ويچار نه ڪيو
ستگرو مهاراج جن وٽ آڇن ته ڪئن لوڏي ڪڍون . اها ڳالهه

توهان ڇا نوڪڙي ڏر پئي ويٺا لھاريون تہ اڄھو ٿا اچن .
 پر توهان کي پنھنجو ڪوبه خيال ڪونه ٿو ٿئي . اڄ ڏينھن
 کان وٺي سنڌ وقت نہ وڃجو . جي ويندا تہ پاڻ ڄاڻو ٿا .
 ٻيو بہ گھڻو ئي گھٽ وڌ ڳالھائي مائٽن کين منع ڪئي . پر
 انھن پريمن ۽ ستسنگين پنھنجي مائٽن جي سمجھائڻ يا ڏڙڪڻ
 تي ڪوبه ڌيان نہ ڏنو . جڏهن روزانهت نير سان ستگرو مهاراج جن
 وقت ايندا ويندا هئا ، تڏهن ئي اچڻ وڃڻ لڳا . آخر چوڪرن
 کي مائٽ مارڻ لڳا . ڪن کي ڪوئين ۾ پڙهي ، تالا ڏيئي
 بند ڪيائون . ڪن کي نوڙين سان ٻڌي ڇڏيائون . پر جڏهن
 جڏهن مائٽ پيا مارين تڏهن تڏهن سندن ورتي ويئي ويراڳي
 ٿيندي ۽ پريم ويو پختو ٿيندو ڇو جو سنسار جو دڪ بہ
 وٽراڳ جو ڪاڙو آهي .

ساروڪ . جڏهن جڏهن ٽوڪي لوڪ . ڏڏن ڏڏن مون ٽاڪيد ٿئي .
 انهيءَ ڪري پاڻ جيڪو سنسار ۽ مٽن مائٽن ۾ موھه هون
 سو اڪرندو وين . جڏهن بندراڻن ۾ گوپيون گوال ، ڪڙشن جي
 مرليءَ جو آواز ٻڌي ، لوڪ لڳا لاهي ، پنھنجو ڪم ڪار
 ڇڏي ۽ ڪنھن جي پيرواھ نہ ڪري پڳوان جي چرلن ۾
 پهچي مرليءَ تي مست ٿي ويندا هئا . ڪابه وهنوار يا سنسار
 جي خبر ڪانه پوندي هئن تهڙي طرح سڀئي جڳيناسڙ ۽ پڙيهي
 ستگرو مهاراج جن جي پڇڻ رڳو ٻي مرلي ٻڌندا هئا تہ ڪدم
 ستگرو مهاراج جن جي چرلن ۾ اچي ستسنگ ٻڌندا هئا .

ساروڪ . نيو نيٽو ڏھہ ڏاؤڻ . پندرهن پينٽ پيا ،
 جڏهن پورين ياد پيا . تڏهن چوڪ چٽائون هيڪڙي .

ارڻ . جن کي سڄو پريم ۽ وٽراڳ ۽ پريوٽ جي ملڻ
 جي پياس آهي تنکي سنسار جو ڪوبه ٻڌڻ ٻڌي نه سگھي .
 چوڪرن جو اهڙو حال ٿسي ، مائٽ منجهي پيا نہ ڇا

ڀوندو. ماڻهو اڀس ڪندا ته توهان ڇا ڪيو آهي جو پنهنجي
 اُمر برهمڻ ڀڻي کي ناس ڪري ڇڏيو. ڪل کي ڪلڪ
 لڳايو، تنهن ڪري اڃا ڪان وٺي ٽيئون رام جو شش نه چوانج
 ۽ نه سندس گهر وڃي شيوا ڪڇ. جي اسان جي ڳالهه نه
 مڃيندين ته اسان توکي گهر ۾ ڪونه رهاينداسون. اهو ٻڌي
 هوندلداس پاڻ کي چوڻ لڳو ته توهان مون کي ڀتا سمان
 آهيو. ودوان ۽ شاسترن جا ڄاڻو آهيو سو توهان ڪهڙي ٿا
 صلاح ڏيو؟ سندس مهاراج وڏو ودوان هو، پوءِ سودر ذات
 جي پڇاري دادوءَ کي چوڻو ڪيو هئائين؟ هنکي گرو
 ڪرڻ سان ڇا سندس برهمڻو ناس ٿي ويو؟ توهان ودوان
 آهيو. مون کي ٺاهي سمجهايو. مهاراج گرتاري لال چوڻ
 لڳو ته سندس مهاراج برابر برهمڻ ٿي ڪري دادو مهاراج جو
 چيلو ٿيو هو پر کيس برهمڻ جي پڻڀاڻا پنهنجي نيات مان
 ڪڍي ڇڏيو هو. تنهن تي هوندلداس چوڻ لڳو ته ڀلي
 مونکي به نيات مان ڪڍي ڇڏيو.

دوهرو - گنگا ڪاشي گرنار ٽڪ - کوجا چارون ڌام
 هوندل کي من پائيا - ستڱرو ٽيئون رام.

مون جيڪو ستڱرو ڪيو آهي تنهن جو ئي شش چوانيندس
 ۽ شيوا به ڪندس. اهو جواب ٻڌي مهاراج گرتاري لال
 کڻي ڇپ ڪئي ۽ دل ۾ ويچار ڪيائين ته سبت کي وڃي
 چونڊس ته هوندل کي پاڻ وٽ اچڻ نه ڏيو. اهو ويچار
 ڪري ٻاهر هليو ويو.

ٻئي پاسي ستڱرو مهاراج جن جا ٻيا به جيڪي ڇڳياسو
 ۽ ٻريهي هئا تن کي به سندن مائٽ چوڻ لڳا ته توهان گهر
 جو ڪوبه ڪم دل سان نٿا ڪريو ۽ سارو ڏينهن ساڌن وٽ
 ويٺا آهيو. رات جو ۱۲ بجه ڏڪا کائي گهر ٿا اچو. اسان

ملي . ٻڌي گرڌاري لال چپ ٿي ويو .

رات جو ستسنگ ٻڌي مهراج هوندلداس گهر موٽيو
مهراج گرڌاري لال کيس چيو ته تون ٽيئون راءِ جي گهر
تو وڃي شيوا ڪرين؟ مون ٻڌو آهي ته توهن کان اڀديش
وٺي هن جو شش بڻيو آهين . هنجي گهر ۾ بهاريون پيو پائين
جڙنا باسٽ پيو ملين ۽ فراش پيو وڃائين . ماڻهو ڇا چوندا
تون پنهنجي شان ڏانهن ڏس . اسين برهمڻ ٿي وائين جي
شيوا ڪريون؟ اها ڳالهه توکي سولهيون ٿي؟ پنهنجو ڪم
ڌرم پرست نه ڪر .

هوندلداس هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته ڀائرو مون برابر ڪين
ستگرو ڪيو آهي ۽ شيوا به ڪندو آهيان ، جو جڳياسوءِ جو
ڌرم آهي ته گرن جي هر پرڪار شيوا ڪري . سڀئي شاستر
به ائين ٿا چون ته ديهه ڌاري گروه کان سواءِ گيان جي پراپتي
نه ٿيندي آهي ۽ گيان کان سواءِ مڪتي نه ملندي آهي .
خالي شاسترن پڙهڻ سان آتما جو ساڪيات نه ٿيندو .

سلوڪ - ويد اڏي اڏي گر بن لڳي - لاڳي لوڻ سمان

بادل گزمڪ دوار تي - امرت تي اڏڪان .

اڏڪ - ويد شاستر بادل سمان آهن . گروه کان سواءِ
کارا لڳندا ، ڇڻ سمند جو پاڻي ڪارو آهي . پر اهوئي پاڻي
بادلن دواران مٺو ٿي اچي ٿو ، تنهن ڀيڻ وڌيڪ گرت پورن گروه
دواران پڙهيا ته امرت سمان ٿي چيو ڪي امر بڻائيندا . الهي ۽
ڪري مون شاسترن جي آڳيا پائي ستگرو ڪيو آهي . تنهن
تي مهراج گرڌاري لال چوڻ لڳو ته تنهنجي ڳالهه برابر آهي
پر ڪو مهاتما ، ڪو وڏو سنياسي ، ڪو وڏي نالي وارو
گديسر گرو ڪرين ها ته تنهنجو نالو به ٿئي ها . هيئنر جيڪو
ٻڌندو سو اٿئونندا ڪندو . اسانکي به ڪنڌ هيٺ ڪرڻو

جي ٿلهي جي ويني بهاري پاڻي ته سندس هڪ پيارو جڄمان
 پڳت باسري رام اٿان اچي لنگهيو. مهاراج هوندلداس کي
 بهاري پائيندو ڏسي چوڻ لڳو ته مهاراج هي ڇا وينا ڪريو؟
 توهان پاڻ وينا بهاري ڏيو! هي واٽيا توهان جي شيوا ڪن
 يا توهان هنن جي شيوا ڪريو؟ ماڻهو ڇا چوندا؟ شهر ڇا
 ماڻهو اوهان جي ننڍا ڪندا. تنهن تي مهاراج هوندلداس
 چيس ته سارو سنسار ته اسان جي وينو شيوا ڪري پر اسان
 جو به نه ڌرم آهي ته ڪنهن جي شيوا ڪريون، سو هيءَ
 جاءِ اسان جي شيوا ڪرڻ جي آهي. ستگرن ۽ سنتن جي
 شيوا نه ڪريون؟ گرو گروٽ صاحب اوهان روز پڙهندا
 آهيو، صاحبن لکيو آهي ته 'چار پدارت جيڪو مانگي،
 ساڌ جنا ڪي شيوا لاڳي.' سوئي پيارا جي توهان به پنهنجو
 اڌار چاهيو ته هن ڌر تي اچي شيوا ڪريو. اهو ٻڌي
 باسري رام، مهاراج جي گهر اچي سندس وڏي ڀاءُ مهاراج
 گرداري رام کي ٻڌايو ته اوهان جو ننڍو ڀاءُ هوندلداس،
 ٽيئون رام جن جي گهر وينو بهاري پاڻي، چوڻا باسڻ ملي
 ۽ توهان جو ڪرم ڌرم پرشت ڪري. توهان اسان جا پوڄنجه
 گرو آهيو، اسين توهان جي شيوا ۽ پڙ ڇا ڪريون ڪين توهان
 اسان واٽين جي ڪريو؟ ڪيترن ڏينهن کان وٺي مهاراج
 هوندلداس، ٽيئون رام جو شش بڻجي شيوا پيو ڪري.
 توهان کي شايد انهيءَ ڳالهه جي خبر ناهي، جي توهان برهمڻ
 ٿي لائين ڪرڻ لڳندا ۽ پنهنجو ڪرم ڌرم وڃائيندا ته ڪير
 اوهان جي پڙ ڇا ڪندو؟ جي توهان کي اعتبار نه اچي ته
 روبرو وڃي ڏسي آڇو. مهاراج گرداري لال اهو ٻڌي پنهنجي
 چوڪري کي سڏي چيو ته، ٻنڌ ڏسي آڇ ته ڪاڪهن ڇا
 وينو ڪري. چوڪري ڏسي اچي ٻڌايو ته ڪاڪو باسڻ پيو

سنتن جي شيوا ڪرڻ لڳو. سنتن کي روڻي ڪرائي، پاڻ به ڪائي پنهنجي گهر ويو. شام جو اچي ستسنگ جا فراش وڇايائين. آهڙي طرح ڪجهه وقت ڏاڍي ڀرپور سان شيوا ڪيائين.

جڏهن ستگرو مهاراج جن ڏٺو ته هوندلداس کي ذات يا وديا جو ايمان ڪونهي ۽ ڪهڙي به قسم جي شيوا به سڌو ڪوچ ٿي ڪري، تمام گهڻي شردا ۽ ڀرپور به اٿل اٿس تڏهن کيس نام جو اڌ ڪاري سمجهي چيائون ته، ابا سڀاڻي ۸ بجي اچڻو نه توهان کي نام جو رستو ٻڌائينداسون.

اوڏي مهل ستگرو مهاراج جن گوال لال کي چيو ته سڀاڻي توکي به هوندلداس سان گڏ نام ڏينداسون.

ٻئي ڏينهن صبح جو ۸ بجي گوال لال ۽ هوندلداس ٻڙ جا جي سامگري ۽ ٻر ساد کڻي آيا ۽ ستگرو مهاراج جن کي پيرين ٻئي اچي ويٺا ۽ گر منتر وٺي ستگرو مهاراج جن جا جشن ٿيا. تنهن کان پوءِ ستگرو مهاراج جن کين چيو ته هاڻي پرشارت ڪري پنهنجي آئبر سروي کي ٻاڙو. ٿورو ڳالهائو، ٿورو کائو ۽ ٿوري ننڊ ڪريو. رات ڏينهن آپاس ڪريو ۽ سنتن جي شيوا پيٽ ڇٽ لائي ڪريو.

ٻيا به ڪيترا جڳياسو ۽ ستسنگي هر روز صبح جو سوير اٿي مهاراج جن وٽ ايندا هئا، ڪي گالين جي شيوا ڪندا هئا، ڪي ٻهاري ڏيندا هئا، ڪي پاڻي ڀريندا هئا، ڪي باسٽ مليندا هئا ته ڪي سنتن جي شيوا ڪندا هئا. شيوا ڪري وڃي پنهنجن گهرن جا ڪم ڪاريون ڪندا هئا ۽ وري به اچي سنتن جو گيان گوشت ٻڌندا هئا. رات جو ستسنگ سمپت ٿيڻ کانپوءِ ۱۰-۱۱ بجي گهر موٽي ويندا هئا. هيڪ ڏينهن شام جو ۶ بجي مهاراج هوندلداس ستسنگ

ستگرو ٽيئون رات مهراج

مهراج هوندلداس جو اهڙو پريم ڏسي ستگرو مهراج چيس ته چڱو آبا هر روز صبح جو سوير اچي سنڌن جي شيوا ڪجو. ڳوان مڙيو ٿي پلي ڪندو. مهراج هوندلداس ڏاڍو خوش ٿيو ۽ پيرين پئي پنهنجي گهر ويو.

رات جو روئي کائي ستگرو مهراج جن آرامي ٿيا ته گوال لال کي چيائون ته آبا، هاڻي وڃي آرام ڪر. گوال لال هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي پريو، هن داس تي به ڪرپا ڪري نام جو اُپديش ڏيو. مهراج جن چيس ته تون آڃا پار آهين، پريم سان سنڌن جي شيوا ڪندو ره، پوءِ توکي نام ڏينداسون. اکين ۾ پاڻي آڻي گوال لال چيو ته هي پريو ڪرپا ڪري مون کي هينئر ئي نام جو اُپديش ڏيو جو پوءِ مٿان سنساري مايا ڦاسائي ڇڏي. مان سدائين اوهان جي چرلن ۾ رهي شيوا ڪندس.

گوال لال جو اهڙو پريم ڏسي چيائون ته آبا، توکي به جلد ئي نام ڏينداسون، خيال نه ڪر. هاڻي وڃي آرام ڪر.

صبح جو سوير مهراج هوندلداس آيو. ستگرو مهراج جن کي پيرين پئي هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته پريو داس حاضر آهي، جيڪا شيوا هجي سا آڳيا ڪريو. ستگرو مهراج جن چيس ته ميت ٿيل ڪٽي سڀني سنڌن کي اُشنان ڪرائي،

ٽڪري ڪرائي پاڻي پياريو، اها آڳيا پاڻي مهراج هوندلداس ميت ٿيل ڪٽي سنڌن کي وٺي ڪوه تان اُشنان ڪرائي آيو. ٽڪري ڪرائي جل پيار يا ٿين تنهن کانپوءِ ستگرو مهراج جن کي چوڻ لڳو ته ٻي ڪا شيوا ڏيو. ستگرو مهراج جن چيس ته سنڌن وٽ وڃي ويهه جيڪا شيوا چون سا ڪجو. سنڌن کي روئي ڪرائي پاڻ به کائي پوءِ گهر وڃجو. شاير جو ۶ بجي جي ستسنگ جا آسٽ وڇاڻجو. مهراج هوندلداس وڃي

جا پريمي پاڻي مائي ۽ واحد بخش تپدار سنگر مهاراج جن کان
نام جو اپدیش وٺي شش بڻيا.

جن پوءِ تڻ سنگرو مهاراج جن جو چٽ وٺراڻ ۽ پڳتيءَ
۾ پڙيو ويو ۽ ڏاڍي پريم ۽ وٺراڻ سان ستسنگ ڪندا هئا.

هڪ ڏينهن مهاراج هوندلداس اچي سنگورو مهاراج جن
جي ستسنگ ۾ ويٺو. ستسنگ سماپت ٿيڻ کانپوءِ هٿ جوڙي

سنگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته هيءُ داس بکيو اوهان جي
در تي آيو آهي. ڪرپا ڪري پنداري مان ڪو ڪڍڪو

ڪارايو، جو کائي هن ۾ شانتي اچي. لائين ئي پريم وچان اکين
۾ پاڻي ڀرجي آيس. سنگور مهاراج جن هوندلداس ڏانهن نھاري

چوڻ لڳا ته توهان پاڻ وڏا ودوان آهيو ۽ شاستر به پڙهيل
آهيو ۽ ڪٿائون به ڪندا آهيو. سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا. اسان

نه ايترو ڄاڻون ڪونه جو توهان کي وڌيڪ ڪجهه ٻڌايون.

تنهن تي مهاراج هوندلداس هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته هي
پڙيو، پڙهيا ته گهڻو آهيون، پر سڀ شاستر به چون ٿا ته

پورن سنگروءَ کان سواءِ آتما جو ساڪيات ڪار نه ٿيندو ۽ نه

وري من کي شانتي ملندي. سو مان گهڻي وقت کان وٺي
سنگروءَ جي ڳولا ۾ هوس. گهڻن ئي مهائائن، ست پرشن

سان روح رهاڻ ڪيم پر منهنجو من ڪٿي به نه لڳو. اڄ
توهان جو ستسنگ ٻڌي منهنجي دل ۾ پورن وشواس ٿيو

آهي ته منهنجو اڌار اوهان وٽان ئي ٿيندو.

گنگا مٿرا ڪاشي ڦريو- ڦريو- تيرٿ ساري،
ڪهان نهين مڃهه پويو مليا - آيو شرن تههاري.
سو پڙيو مان اوهان جي شرن آيو آهيان. ڪرپا ڪري
ڀڳوان ملڻ جو رستو ڏيکاريو ته آتما جو درشن ڪري جنم مرڻ
جو ڦيرو مٽايان.

۱۰ جي آيو. ستسنگ سماپت ٿيڻ کانپوءِ ساري سنگت ۾ رساءِ وٺي پنهنجي گهر ويٺي. مختيار ڪار ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته هي درويشن سائين اسان ٺوهان جو ستسنگ ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيا آهيون. سڀاڻي صبح جو اسان هالن موٽي وينداسون. ٿلهي جو فيصلو ٿي ويو جو قائم رهندو. ٻي ڪا ڪار خدمت هجي ته اسين وڏي خوشيءَ سان ڪنداسون. ٺوهانجو نياڻو ئي اسان لاءِ ڪافي آهي. ايترو چئي مختيار ڪار ۽ تپدار پنهنجي پنهنجي جاءِ تي ويا.

ڪيترا ستسنگي هٿ جوڙي ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳا ته هي پريو اسان هر وقت ٺوهانجي چرن ڪمڻ ۾ رهڻ ٿا چاهيون ڪرپا ڪري اسان کي پنهنجي شرط ۾ رکو. سنساري وهنوار ۾ هاڻي اسانجو چٽ ٿيو لڳي. مرضي آئون ته سدائين اوھان جي چرن ۾ رهي شيوا ڪريون. ايترو چئي سڀئي پريمي مهاراج جن جي چرن ۾ ڪري پيا. ستگرو مهاراج جن سندن اهڙو آئي پريم ڏسي کين اتاري دلداري ڏيئي چوڻ لڳا ته ابا ڪوئي خيال نه ڪريو، صبح جو سوير اچجو، ڀرماتما سڀ ڀلي ڪندو. ستگرو مهاراج جن جا ٻاهي دلداريءَ جا وچن ٻڌي سڀئي پريمي خوش ٿيا.

صبح جو سوير سڀئي ستسنگي ڀرسان ۽ پڙ جا جي سامگري کڻي اچي ستگرو مهاراج جن جي پڙ جا ڪري گور منتر وٺي شش ٿيا. انهن مان ڪن مکيه ماڻهن جا نالا هيٺ ڏجن ٿا -
 آسورام، آتماند، ڀرماتما، منگهن رام، مينگهراج، ٺاڪورام، ڪيمارام، اوم پرڪاش، جيڇن رام، آلوزام، ريجهورام، لالو رام، ڪلو رام، پاردارام، چينوپگت، آسو مل سونارو، بابو جاليرام، ٺڪيارام، ٺيڪورام، واڌورام، ورسيرام، ڪشن رام، راءِ راءِ، آندرام پيا به ڪيترا ڪندوءَ ۽ سالارن

بگاڙو نه ٿو ٿي . ان تي ٻاٻي ريجهو رام مڪيءَ کي ڇڏو ته
 ووت وٺي فيصلو ڪرايو . جنهن پاسي ووتڻ جي گهڻائي
 هجي اهو فيصلو اسان کي قبول آيو . مڪي صاحب پنهنجن کي
 ڇڏو ته جيڪي ڀائر ٿلهي ڏهراڻ جي فائدي ۾ هجن سي
 هٿ مٿي کڻن . اٽڪل منو سو کن ماڻهن هٿ مٿي کنيا .
 وري مڪيءَ ڇڏو ته هاڻي جيڪي ڀائر ٿلهي قائم رهڻ جي
 فائدي ۾ هجن سي هٿ مٿي کڻن . اٽڪل ٻوڙن ٻن سؤن
 ماڻهن هٿ مٿي کنيا . اهڙيءَ طرح گهڻائيءَ جي راءِ ڏسي
 مڪيءَ فيصلو ڏنو ته ٿلهو پيل ٺهيو پيو هجي . راج جو سڀئي
 ۾ تيار ۽ مختيار ڪار به آيا . ٿلهو نه بچاءُ خود پر بزار نه
 خلق سان پر جي ويئي . پهرين گوال لال ۽ ٻين سڀئي ڪپو
 تنهن کانپوءِ سڀئي ۾ هاراج جن جيڪي ڀڄن ڳايا تن ۾ هينون
 ڀڄن پيو هو .

راڳ وهاڳ

ٿل ۽ جت ٻاهر ٻري سا جاءِ ڇري -

- ۱- دڪان دڪن جت ڪيترن ڏيرن ۾ جوش ڄاڻا ٿي جا ڇيرا ،
 جان چنديءَ جيئن ڏيئي ڦيراب ڏو لنگر من کي روز ڏري .
- ۲- دڪان دڪن جا آڀر يا دڙو لھان - سٽڪز وڃن ٿيڙا سڙو لھان ،
 عشق آڳن جون ساڙن لو لھان - مھيت جي مڇ ۾ نه مري .
- ۳- جڏهن گھر ڇاڙيو تنهن گھر ٽارو - صورت ۾ سو ساز بهاريو ،
 ديهه پنهنجيءَ ۾ ڏيڳ ٻاريو - ڌيان تنهن جو روز ڏري .
- ۴- دڪان دڪن جون ٻڌجن دائون - سر ڏئي سي سڀئي سڌائون ،
 ڪر چوڙ ڪر ڪهڻا ٿيئون - پريمر سڌو آھ پند ٻري .
- ۵- اهڙي پريمر ۽ وٽڙ ۾ سان ڳايائون جو سنگت کان پنهنجو
 گھر ٻار به وسري ويو . مختيار ڪار کي پريمر مان اکين ۾ جل

پنهنجاٽ ڪڍي ٿا ڪريون، پوءِ جڏهن پنهنجن فيصلو ڪيو تڏهن
ڪنڊاسون، ساري شهر جي پنهنجاٽ ڪڍي ٿي. اُتي مڪيءَ
اُتي چيو ته پاڻرو، سڀني جيڪو بي قاعدي ٿلهو ٺهرايو آهي
تنهن بابت اسان به درخواستون هالن تون جي مختيار ڪار
کي ڪيون هيون ۽ اڄ مختيار ڪار پاڻ ٿلهو زور ڏئي آيو
هو پر ڪجهه ڪيائين ڪونه. اُتو چيائين ته هي ڌرم جو ڪم
آهي ۽ توهان ناراض نه ٿيو، ڀل ٿلهو ٺهيو پيو هجي. تنهن
پر هاڻي پاڻرو توهانجو ڪهڙو ويچار آهي؟ جڏهن فيصلو ڪريو
تڏهن ڪريون. مڪيءَ جي ڳالهه ٻڌي ڪي پنهنج چوڻ لڳا ته
خيدرآباد هتي ڊپٽي ڪليڪٽر کي درخواست ڏيڻ گهرجي
چوڻ جو اڄ توڙي جڳهه ڪنهن آڻن، سڀاڻي وري بزار جو
اُڪرو ڪڍي وڃن ته ڇا ڪنڊاسون؟ تنهن ڪري ٻئي چڻا
اڄ ئي خيدرآباد روانا ڪريو. ڪي چوڻ لڳا ته پاڻرو
توهان سنڌ ۽ ستسنگ جي مهم ڄاڻو ٿا ۽ جيڪي مختيار ڪار
چوي ٿو سو بالڪل ٺيڪ آهي. برابر ڌرم جو ڪم آهي،
ساري شهر واسطي سک آهي. سڀئي هر روزه امت ٿيڻ سان
ستسنگ ٻڌي جنم سڦلو ڪن ٿا. تنهن ڪري ضد ڇڏي
ڏيو. ڏرا ويچار ڪريو ته جتي مختيار ڪار جهڙو ماڻهو پيٽا
رکي مٿو ٽيڪي ويو آهي، اُتي جي خيدرآباد جو ڊپٽي
ڪليڪٽر به اچي پيٽا رکي مٿو ٽيڪي وڃي ته پوءِ پاڻ ڇا
ڪنڊاسون؟ اُتو جيڪي ٻيا ماڻهو ٻڌندا سي پاڻ تي ڪندا.
تنهن ڪري انهيءَ ڳالهه کي اُتي ڇڏي ڏيو چوڻ جو سنڌ
کي رنجائڻ به ٺيڪ ڪين آهي.

مڪي صاحب پنهنجن کي چيو ته اوهان يعني پاسا ٻڌا آهن.
ڪي چون ٿا ته ٿلهو ٻهرايو وڃي ۽ ڪي چون ٿا ڀل ٺهيو
پيو هجي. سو هاڻي اهڙو فيصلو ڪريو جڏهن پنهنجاٽ ۾ به

ٿا، دعا ڪجو. ٻي ڪا اسان لاءِ ڪار خدمت هجي نه
 اسين حاضر آهيون. مهاراج جن مختيار ڪار کي مشڪي چيو
 ته اڄوڪو ڏينهن هتي رهو ۽ ٽڪري پاڻي به اسان وٽ
 کانو. تپدار هت جوڙي چوڻ لڳو ته هي سائين روئيءَ جو
 اسان اڳ ۾ ئي بندوبست ڪري ڇڏيو آهي. اڄوڪو ڏينهن
 مختيار ڪار صاحب کي هتي ترسايون ٿا. رات جو اچي
 اوهانجو سٽسنگ ٻڌنداسون. ايترو چئي سڀيئي موڪلائي
 پنهنجي جاءِ تي ويا. جيڪي پنهنجي مائٽو مختيار ڪار سان
 گڏ آيا هئا تن اهو سارو رنگ ڏسي وڃي مڪيءَ کي پڙ ڪاٺ
 لاءِ چيو ته مختيار ڪار پاڻ پيٽا رکي مٽو پيو ٿيڪي ۽ چوي پيو
 ته ٻي به ڪا خدمت هجي ته حڪم ڪريو، باقي ٿلهي
 بابت ته مختيار ڪار ڪجهه نه ڪين چيو. تنهن ڪري توهان
 اسان سان گڏجي ديري تي هلو ته روبرو مختيار ڪار کي ٿلهي
 بابت کيس ساري حقيقت ڏيان ٿي آٿيون. مڪيءَ پنهنجن سان
 گڏجي مختيار ڪار کي ٿلهي بابت ساري ڳالهه ڪري ٻڌائي ۽
 زور ڀرڻ لڳو ته اهو ٿلهو ضرور ٻه راءِ وڃي. مختيار ڪار ڪين
 چيو ته مان ٿلهو ڏسي آيو آهيان، بزار کي ڪا به روڪ ڪانهي.
 بزار لاءِ اڃا ڪافي رستو آهي. مختيار ڪار مڪيءَ کي چيو ته هي
 ترم جو ڪم آهي. ڪيتري خلق درويش جي آستان تي روئي
 کائي ۽ سٽسنگ ٻڌندي آهي. توهان ته پاڻ خوش ٿيو جو
 توهانجي ڳوٺ ۾ هڪڙو ڪامل درويش پيدا ٿيو آهي. سچ
 پچ ته توهانجي شهر جو پاڳ ڇاڳو آهي. اسان ته درويش
 جو ديدار ڪري ڏاڍو خوش ٿيا آهيون. توهان ٿوريءَ ڳالهه
 ڪري ناراض نه ٿيو. بل ٿلهو ٺهيو پيو هجي. مختيار ڪار
 جي اها ڳالهه ٻڌي سڀيئي موٽي مڪيءَ جي جاءِ تي آيا. پنهنجي
 مڪيءَ کي چوڻ لڳا ته ڊپٽي ڪليڪٽر کي درخواست ڪري
 هر ٿلهو ٻه راءِجي. مڪيءَ پنهنجن کي چيو ته ساري شهر جي

خلق آئي هئي. ستگرو مهاراج جن به ڏاڍو رنگ رچائي
 ڇڏيو. ستسنگ کاپوءَ تپدار واحد بخش مهاراج جن کي چيو
 ته توهان کان سواءِ تمام پسائي ٿي پيئي هئي. پيو ته ڪالهه
 پنهنجن وري مختيارڪار صاحب کي بي درخواست ڪئي
 آهي. مختيارڪار صاحب چيو اٿن ته مان روبرو اچي ڏسندس،
 سو سڀاڻي صبح جو ۱۰ بجي مختيارڪار صاحب هتي ايندو.
 اهڙو اطلاع مولڪي به آيو آهي. تنهن ڪري سڀاڻي توهان
 ڪرپا ڪري ڪيڏانهن نه وڃجو. ستگرو مهاراج جن مشڪي
 چيو ته ابا اسان چار پنج ڏينهن شاهه جي ڀت تي ستن جو
 ديدار ڪرڻ ويا هئاسون ۽ هاڻي هتي ئي آهيون. پيا
 مختيارڪار صاحب اچي. توهان ڪوئي خيال نه ڪريو.
 ٻئي ڏينهن صبح جو ۱۰ بجي ڪن واحد بخش تپدار،
 مختيارڪار ۽ ۱۵-۲۰ پنهنجي ستگرو مهاراج جن جي آستان تي
 آيا. تپدار، مختيارڪار کي تلهو ڏيکاريو ۽ ٻڌايائين ته هتي
 هر روز چار پنج ڪلاڪ ستسنگ ٿيندو آهي جتي ڪنڊو ۽
 ۽ سالاري شهرن جي گهڻي خلق ايندي آهي. پيا به ڪيترا
 سنت فقير هن درويش جي ديدار لاءِ ايندا آهن. پندارو
 به رات ڏينهن چالو رهندو آهي. جيڪي اچن سي روئي
 کائي وڃن. هي درويش درد وارو ۽ ڏٺي سان پهتل آهي.
 مختيارڪار ايترو ٻڌي ستگرو مهاراج جن ڏانهن لهاريو
 ته ستگرو مهاراج جن ٿورو مشڪي مختيارڪار کي چيو ته
 اچو مٿي اچي ويهو. مختيارڪار ۽ سڀ پنهنجي مٿي تلهي
 تي چڙهي مهاراج جن جي ڀرسان اچي ويٺا. ستگرو
 مهاراج جن ستسنگين کي چيو ته ابا ٽڪري ۽ چڻي
 ڪٽي اچو ۽ سڀني کي ڪارائي جل پياريو. تنهن کان پوءِ
 مختيارڪار سر زمين ڏسي روپيه ڏهه ستگرو مهاراج جن
 اڳيان رکي چوڻ لڳو ته هي فقير سائين هاڻي اسين وڃون

وجهندا ۽ گهٽ وڌ ڳالها ٿيندا. ڪنهن مهل ته گاريون به ٿيندا.
 اهو سڀ صبر سان سهڻو آهي. تنهن ڪالپوءِ ڪل لڳا يعني گهڙ
 ڇا ڪٽينبي، مت مائٽ ڇوئندا ته توهانجو ڪل ٻوڙي ڇڏيو
 آهي. اسانجا ڪمڌ پڇي ڇڏيا اٿيئي. ٻاهر ڪمڌ هيٺ
 ڪيو پيا هلون. ماڻهو اسان تي ڦٽڪار ٿا وجهن ته توهانجو
 ڪل ڪهڙو؟ اوهان شان مان وارا توهانجا چوڪرا پيا سادن
 وقت ٻهاريون پائين، جتيون صاف ڪن ۽ ڇڙ ٿا باسڻ ملين!
 توهان پنهنجن وڏن جي عزت تي ٻوڙي ڇڏي آهي، انهيءَ
 ڪالپوءِ ٿين آهي. ويد لڳا يعني ڪرم ڪانڊي، مذهبي
 چوئندا ته هي ڪرم ڌرم کان يزشت ٿي ويو آهي. ٻيا به
 ائين پٿرڪارن جا دڪ ڏيئي مٽائيندا. پڇاڙيءَ ۾ اهن
 پريوءَ جي پيارن کي مذهبي مارڻ لاءِ به تيار ٿيندا آهن،
 سو هيءَ پڳتيءَ جي ڳالهه تمام ڏکي آهي. ٻيو پنڌ ٻري
 آهي. يعني آتم ٿٽو جي ڳالهه سوکير ۾ سوکير آهي. ڇا اول
 ته سمجهه ۾ نٿي اچي ۽ وشواس به ڏکيو ٿو پئجي. ڪيترا
 ٻڌي رستو ٿي لٿا وٺن، ڪيترا اهو رستو ڏسي موٽيو اچن،
 ڪي ته ٿورو پنڌ ڪري ٽنگجي وائ تي ويهيو رهن، ڪي
 وري اڌ تان موٽيو اچن، ڪي ڏرواڙي تي پهچي ڏر
 نٿو ڏسي موٽيو اچن، ڪوئي ڪوئي ڀرم وٺرائي ۽
 دويڪي وڌ ڀاڳي، سگرن جي ڪرپا سان انهيءَ آبناسي
 آتم گهڙ ۾ وڃي پهچي ٿو. اهو ٻڌي سڀيئي سٽسنگي هئا
 جوڙي ڇوڙ لڳا ته هي پريو، اهڙو سٿو اسان کي به ڏيکاريو.
 توهانجي آشيرواد سان ڏکي ڳالهه به سولي ٿي پوندي ۽
 ضرور پنڌ ڪري وڃي پهچنداسون.

اها گيان چرچا ڪري سچ لڳي مهل آستان تي موٽي
 اچي سٽسنگ ڪيائون. آلهي ڏينهن سٽسنگ ۾ تمام گهڻي

بس ڪئي. تنهن کاپوءِ ستگرو مهاراج جن ۽ گوال لال سنتن
کي روئي ڪرائي ۽ پوءِ پاڻ به کاڌائون. ڪلاڪ کن آرام
ڪري سنتن سان رهاڻ ڪرڻ لڳا.

هوڏانهن ستگرو مهاراج جن جي آڇ جي خبر ڪندو ۽
سالاري ۾ پڪڙجي ويئي، سو ڪيترائي ڀريهي ستسنگي
مهاراج جن جي درشن لاءِ اچي ڪيٽيا. به اڍائي ڪلاڪ سنتن
جي گيان وارڻا هلي. ان بعد ستسنگي ستگرو مهاراج جن
کي چوڻ لڳا ته هي ڀريو، توهان جو چار چار ڏينهن ٻاهر
هليا ٿا وڃو، سو اسان تمام آداس ٿي ٿا پئون. ٻهين ڀر
پنجن ڏينهن کاپوءِ درشن ڪيو اٿئون. پر اهو پنجن ڏينهن
جو وچوڙو پنجن ورهين برابر ٿا سمجهون. ڪرپا ڪري
ڪيڏانهن به نه وڃجو. جي وڃو ته آئينده اسان کي به ساڻ
وٺي هليو. تنهن تي ستگرو مهاراج جن مشڪي فرمايو ته ابا،
اها ڳالهه ڏکي آهي. پنڌ تمام پري آهي، متان ٿڪجي
وامت تان نه موٽي آڇو يا ويهي رهو. تنهن ڪري ڏيري
ڏيري هاڻ چڱو آهي. ايترو چئي ستگرو مهاراج سنتن ۽
ستسنگين سان گڏجي باغيچي ۾ان ٿيندا درياھ جي ڪناري
تي سڙ ڪرڻ لڳا. اُتي ڪي مارم هٿ چوڙي چوڻ لڳو ته
هي ڀريو، توهانجو اسان کي چيو ته ڳالهه ڏاڍي ڏکي آهي
۽ پنڌ به تمام پري آهي سو ڪرپا ڪري ٻڌايو ته ڪهڙي
ڳالهه آهي ۽ ڪيترو پري آهي.

ستگرو مهاراج جن فرمائڻ لڳا ته ابا، ڳالهه ڏکي آهي ۽
ڪري آهي جو ڀريو سان ٺيھ لڳائي. اُت تائين ٺاهڻو
آهي ۽ پڇاڙي تائين ٺاهڻ ڏاڍو ڪن آهي. پيو ٿي لڳائون
لاھڻيون آهن. ۱. لوڪ لڳا ۲. ڪُل لڳا ۳. ويد لڳا. پهرين
لوڪ لڳا. ماڻهو مهڻا ڏيندا، طعنا هڻندا، ننڍا ڪندا، لعنتون

آهن. هت جوڙي مهاراج جن کي وينتي ڪيائون ته سائين ڪرپا ڪري جلد سنڀرو ته ڳوٺ هلون. ستگرڻ سندن آرداس اٿائڻي. سڀني کان موڪلائي اچي ڪنڊوڙ ٻهتا ۽ اچي مانا جي چرڻن تي هت ڌري ڪنڊ لٽائي ويهي رهيا.

مانا ڪرشنا اکين ۾ جل آڻي پريمر سان ستگورو مهاراج جن کي چوڻ لڳي ته ابا، هي تون ڇا ٿو ڪرين؟ بنا ٻڌائڻ جي جتان ٿو اچيئي اُتان ٿو پڇي وڃين. هتي سڀ ستسنگي ۽ اسين ساري رات ٺهاري ٺهاري چمتائون پيا ڪريون. بنيون، باغ ۽ ٻيو ڪم ڪار رلي ويو آهي. هڪڙو ٺهل ڇا ڪري ڇا ڪري سگهندو، ڪيڏانهن وڃي ڪيڏانهن ويندو؟ تون پڳتي پلي ڪر پر گهر جي به نه ڪجهه ڪر. جي توکان ٻئيءَ جو ڪم نه ٿي سگهي ته گهر ويهي سنئين ۽ گائڻن جي شيوا ڪر.

ستگورو مهاراج هت جوڙي چوڻ لڳا ته مانا، مان به رات ڏينهن پنهنجي گهر ٺاهڻ ۾ لڳو پيو آهيان. پر ڇا ڪريان؟ تمام گهڻن ڏينهن کان گهر ڦٽل آهي. ڪوشش نه تمام گهڻي ٿو ڪريان، وڌيڪ اوهاڃي آسپس ٿيندي ته ضرور جلد ٺهي پوندو، جنهن ۾ ويهي آرام ڪندس. وري به جيئن آگيا ڪريو تڪن ڪريان.

ستگورو مهاراج جن جي آڏو ڇا اهڙا بشارت وڃن ٻڌي خوش ٿي کين چوڻ لڳي ته پٽ، مان توکي اهاڻي آسپس ٿي ڪريان ته شل جلد ئي انهيءَ آبناسي گهر ۾ آرام پائين، پر هن گهر جي به ڪجهه ڪار ڪر نه چڱو. ٺهل گهڻي ڪم ڪرڻ ڪري ٽڪجي ٿو پوي ۽ تمام ناراض ٿو ٿئي. گوال به پورو دل سان ڪم نٿو ڪري. تنهن ڪري ٻڃا لائين نه ڪر. جنهن ۾ ٺهل خوش ٿئي سوئي ڪر. ايترو چئي مانا

جو ۱۰ بجي ستسنگر سمايت ٿيو. سنگت ڀائي ٺهرا مر کان پڇڻ لڳي ته اڄ مهاراج جن کي ڪيڏانهن ٻاهر موڪليو اٿو ڇا؟ ٺهرا مر جواب ڏنو ته مون ته ڪيڏانهن ڪونه موڪليو ٿي مانس. خبر ناهي ته ڇو ٻنيءَ تان ڪين آيو آهي. شايد سانگهاري جي ڏينهن ڪري ٻنيءَ تي ٽڪي پيو آهي ۽ سڀاڻي اچي. پر سڀاڻي تي به مهاراج جن ڪونه آيا. ٽئين ڏينهن ٺهرا مر پاڻ ڳولاءِ لکيو. ٻه ڀائرن ويو ٻنيءَ تي. اتي معلوم ٿيس ته هتان ته انهيءَ ڏينهن شام جو واٽر ڪورس جو ڪنڌو ڏيئي روانا ٿي ويا هئا. ٺهرا مر پوءِ باغ ۾ ويو پر باغ وارن کي به ڪا خبر ڪانه هئي. آخر جيڪي هنڌ سجهيس تي سي ڳوليندو ڳوليندو واپس گهر آيو ۽ اچي ماما ڪرشنا کي ٻڌايائين ته پتو ڪونه پيو. سڄو ڏينهن انتظار ۾ ڪٿيو.

رايت جو ستسنگ ڪاپوءِ گوال لال کان ستگرو مهاراج جن بابت پڙهي پڇڻ لڳا ته اتي آسورام گوپال داس جي پٽ چيو ته ستگرو مهاراج جن کي مان شاهه جي پٽ پڳت وڻنداس جي گهر ستسنگ ڪندو ڏسي آيو آهيان. تن ڏينهن کان وٺي سبت مينگهورام جي منڊليءَ سان گڏ ستسنگ ڪري رهيا هئا. مولڪي خبر هجي ها ته مهاراج جن هتان بنا موڪلائي ويا آهن ته مان پاڻ سان وٺي اچان ها. اتي سڀني کي دلچاءِ ٿي. سنگت ٺهرا مر کي چيو ته اوهين ڪين وٺي اچو ته اوهان جي مرضيءَ نه ته آگيا ٿئي ته اسان مان ڪي وڃن.

صبح جو ۵ بجي آتماند ۽ منگهن رام گهوڙن تي چڙهي شاهه جي پٽ ويا. ستگورن کي مامي نهال ٿيا. ڪين ٻڌايائون ته ڪيئن ماما سندن وچوڙي ۾ تن ڏينهن کان روئي به ڪانه کڏي آهي. گوال لال پيو روئي ۽ ستسنگي سڀ آداس

سنسٽ ميڊيگهو رار دين . لڪه پچنديءَ شهوڪر رار ڪسان پڇي
 لڳا نه هي ساڌ ڪٿي ٿيو آهي . هي نه ٿورن وٽرائي مهاڻا
 ٿو ڏسجي . جهڙي ڏرشن ڪرڻ سان ئي آندو ٿيو آهي .
 ساڪياست ڳوان ٿي مور ٿي آهي .

لکھنچند بڈاؤ نہ مہاتما کنبڈ اواسی ایگست تہہ سلا وار جن
 بیویک آٹھ ۔ ہتھی اسان وک کھمن آو آھی ۔ لندی ہوادی
 کان وای ہر اوہ بی لار لکھل اگس ۔ اہو بڈی سندھ مہنگھوار
 جن تمار گھٹاو بوش لہا ۔

صبح جو اتي ڪلاڪ ستسديگسا ۽ ٻانڍ ۾ وهاندا هئي
روئي کائي آرام ڪيائون . شام جو سهڻي ستسديگي ۽ سندن
ملي شهر گهمڻ ويا . رات جو ستسديگ ڪيائون . مهاراج جن ۽
سندن مينگهو زار جن جو ٻڌي شهر ڇڏي ڪنڀرا ماڻهو آيا هئا .
رات جو هڪ ڏيڍ وڃي ويو . ڪڏهن کڻي اڌ رات ۾ واپس
هتي مٽر ڪاٺ اتي . سهڻي کان پهرين ڪهر اڌ وسري ويو .
سندن مينگهو زار جن اتي ڏهاڙا رهڻي پهرين ملي .
سندن ايراني ۽ روانا ٿي ويا . اهي ۽ مٽر ٿي ڪنڀار ۽
ڪرشن داس ، ڏنارار ۽ ڏنارار ۽ اها ڪنڀرا پراڻي ستنگرو
مهاراج جن کان گز مٿي وٺي سندن شهن ٿيا .

[illegible]

هئا. مهاراج جن کي ڏسي سڀيئي خوش ٿيا. آدرستڪار ۽
 پريم سان کين وهاريائون ۽ چيائون ته اوهين به چار ڀڄڻ ٻڌايو.
 ستگرو مهاراج جن يڪتارو کڻي ڀڄڻ شروع ڪيو.
 سروآند ۽ گرمڪداس کين پٺيان وٺايو. مڙج لڳي ويئي.
 ساري سنگت پريم ۾ گد گد ٿيڻ لڳي. ستسنگ سمابت ٿيڻ
 کانپوءِ ساري سنگت پرساد وٺي پنهنجي پنهنجي گهر وئي.
 ان بعد ڀڳت لکميچند، ڀڳت شيوڪرام شريمتي گيالي ٻائي
 ۽ شريمتي ايشوري ديو اچي مهاراج جن کان خبر چار پڇڻ
 لڳا. ستگرو مهاراج جن چيو ته اڄ ٻئي ۽ ٻيو وينو هوس ۽ ڇت
 ۾ آيو ته شاهه جي پٽ تان گهمي ڦري اچان. سونار تان
 سڌو هليو آيس. سڀ سمجهي ويا ته شايد ٿلهرام کين ڳالهايو
 آهي جنهن ڪري ٻئي تان پر بهارو هتي هليو آيو آهي.
 اها ڳالهه اسان کان لکائي ٿو. انهيءَ ڪري مهاراج جن کان
 وڌيڪ ڪجهه کين پڇيائون.

صبح جو سوير سنت مينگهوارام ٻيراڻي وارا پنهنجي
 منڊليءَ سان اچي لٿا. لکميچند ۽ شيوڪرام سنتن کي ڏسي
 ڏاڍو خوش ٿيا ۽ پريم سان کين آسٺ ئي وهاريائون. ستگرو
 ٽيئون رام جن به سنتن سان ملي ڏاڍو خوش ٿيا ۽ سارو ڏينهن
 روح رهاڻ ڪيائون. رات جو ستسنگ آيو. پهرين ڀڳت
 چيتارام ۽ ڪرشنڊاس ڀڄڻ چيو، پوءِ ڀڳت لکميچند ۽ ڀڳت
 شيوڪرام ڀڄڻ ڪيو ان بعد سنت مينگهوارام پنهنجي منڊليءَ
 سميت ڀڄڻ ڪيو. آخر ۾ ستگرو مهاراج جن ستسنگ ڪيو.
 پنهنجا نوان نوان ٺاهيل ڀڄڻ پريم ۽ وٽراڻ سان ڳايائون.
 ستسنگ جي مڙج ۾ ڪنهن کي به وقت جي خبر ڪانه پيئي.
 مٿان اچي ۱۲ لڳا. تنهن کانپوءِ رام نام جي ڌلي لڳائي
 ستسنگ سمابت ڪيائون.

کیتي جي سنیال یا ستسنگ؟

مهاراج جن مٽيون پڇڻ ۽ چنڊ اڻڇي آواز ۽ مٺي سر سان ڳائڻ شروع ڪيو. پرماتما ڄاڻي سندن آواز ۽ ٻاڻي ۽ ۾ ڪهڙو جادو پيريل هو جو ڪن تي پڙلاءُ پوڻ سان ئي هاري ناري ڪم ڇڏي مڙج ۾ مڙج وڌائڻ لڳا. ڪن ڪنڀارن دلاءُ وڃائڻ لڳا ته ڪي مهاراج جن پٺيان ڳائڻ لڳا. انسان ته پنهنجي جاءِ رهيا پر دور به اثر کان آڃا نه رهيا. نار ۾ وهندڙ ڏاند ۽ اُٺ به جي جتي هئا اُتي بهي رهيا. گائون مينهنون پونءِ ۾ اچي گهڙي پيئون ڪيت ۾ ۽ خوب جاوا ڪرڻ لڳيون.

انهيءَ وقت پريءَ جي لپلا اهڙي ٿي جو ٺهراڻي جي دل ۾ ويچار آيو ته سانگهاري جا ڏينهن آهن، گهڻا ڏينهن ٿيا آهن جو ٻئيءَ تي ڪين ويو آهيان، سواج ضرور وڃي ٻئيءَ نان تي آڃان. اهو ويچار ڪري ٺهراڻي ٻئيءَ تي وڃي اڪيو. پري کان ڏسي ته ٻئيءَ ۾ گائون مينهنون پيون چرن، اڃا ٿورو ويجهو اچي ڏسي ته اُٺ ۽ ڏاند نار ۾ ٻڌا پيا آهن ۽ ڪين هڪلڻ وارو ڪوبه ڪونهي. اهو حال ڏسي سوچڻ لڳو ته اڄ ٻئي ڇڏي سڀ ڪيڏانهن ويا آهن، اڃا ٿورو هلي نار تي اچي ته ڏسي ته پڇڻ پيو ٿئي ۽ هاري ناري ۽ مزور سڀ اُتي ويٺا آهن، ڪي پيا دلا وڃائڻ ته ڪي پيا راڳ ڳائڻ ۽ ڀڳت يڪتاري تي وينو ڳائي. اهو رنگ ڏسي ٺهراڻي سخت ڪاوڙجي سڀني کي چوڻ لڳو ته هي توهان ڇا ڪري رهيا آهيو؟ توهان کي پنهنجو خيال ڪونه ٿو پوي ته سانگهاري جا ڏينهن آهن، ٻاڻي سڪي ويندو ۽ ڀوک جي ستيا لاس ٿي ويندي. تنهن کان نه چڻن اڳ چيو اُٿم ته وڃي ٽڪاڻا وسايو. ٺهراڻي پوءِ ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳو ته توکي دڪان تي وهاريوسين ته دڪان ٿئي

۲۔ لوڻا مالھ تي ٻڌجان ٿاڻي۔ ڏانڊن جوڙو ٽڪڙو آڻي
ٻڌي هر دم ٿي ھوشيار۔ پاڻي آھي وڃڻ سو وارو

۳۔ ڏينھن جو ٿيڻو رات وھاڻي۔

ٻوک پنھنجي کي ڏئي وٺ، پاڻي
غافل ٿي ٿون سنت سجاڳ۔ پُورب پاسي اُڀريو ٿارو

۴۔ ڪھي ٿيڻون ڪر هاڻي ھوشياري۔

ٻوک پڇاڻي ڪڍي وٺ ساري

جاڳي وھاڻج ٺيھ سان ٺار۔ وري نہ ملندو اھڙو وار۔

کوٽڙا چند

ست جت ڪاڪر مٺا پڪا۔

ديرج ڌرا ڌراو آند پاو جي

سرتا ڪاڇا ٿا پر راکو۔

مکوڙي شبد ملائو۔ آند پاو جي

ديھ ڇڪر کي چال سڌاري۔

آندريان آرا لڳاو۔ آند پاو جي

نر تي ليسر، پريتي پاڙج۔

رھتي سات رکاو، آند پاو جي

مالھ سر تي پر سواسين لوڻا۔

ٻنڌن ٻوک ٻڌاو۔ آند پاو جي

بيل گيان وٺراڳ بانڌ کي۔

ڇيٽن چڙ کي لائو آند پاو جي

پر ٻيڻي کي نت پر پياري۔

اٿسا ارت چلائو آند پاو جي

ڪھتا ٿيڻون گيان ڪن ڪا رس۔

پورڻ ڪيت پڪاڻو آند پاو جي۔

۽ پنهنجن به هڪ لنبي درخواست هڪ ماڻهو هٿ لٽون هالن ڏانهن مختيار ڪار وٽ موڪلي. هو ماڻهو مختيار ڪار کي چوڻ لڳو، حضور اوهان جي راڄ ۾ ههڙو اٺڙو، اوهانجو پيدار پاڻ ٿلهو ٺهراڻي بزار جو رستو بند ڪري ڇڏي! ماڻهن کي بزار ۾ اچڻ وڃڻ ۾ ڏاڍي تڪليف ٿي پيئي آهي. مهر بالي ڪري اوهين پاڻ هلي ڏسو يا اڄ ئي اهڙو هڪ ڪڍو نه اهو ٿلهو ڏهرايو وڃي.

مختيار ڪار درخواست وٺي ماڻهو کي چيو ته هاڻي توهان وڃو. انهيءَ ڳالهه جي ڄاڻ ڪنداسون، پنهنجن کي چئڻو ته توهان ڪوئي خيال نه ڪريو. مڙيو ئي ڏٺي چڱي ڪندو، ماڻهو واپس اچي پنهنجن کي سموري ڳالهه ٻڌائي.

هاڻي ستگرو مهاراج جن جو چٽ پگڙي، وٽراڻ ۾ پڙهندو ويو ۽ سنسار کان کٽو ٿيندو ويو. هڪ ڏهاڙي صبح جو سوير ابيءَ تي ڏسن ته هاري ڏانڊن ۽ اُنن کي نار ۾ تمام زور سان پيا وهائين. اهو حال ڏسي ستگرو مهاراج جن هارين کي چيو ته ڇو تڏا جانورن کي ايترو ماريو، ڀلي ڏيري پيا هلن. تنهن تي هاري لمر تا سان چوڻ لڳا ته سائين هيئنر سانگهارو لڳو آهي، پاڻي هڻي ڪن ۾ سڪي ويندو. تنهنڪري ڀوک کي ڪجهه پاڻي ڏيئي وٺون ته ته ڀوک سڪي ويندي. مهاراج جن اتي هيٺيون ڀڄن ٺاهي ڳاڻڻ لڳا.

ڀڄن سر جوڳه

راع - نيڻي نار هڪل هر دم - آهي عاشقن اصل سانگهارو
۱ - منوبڪانو ڪوڙج ٺاهي - مڪڙو ڪاڇڻ سان ملائي
چڪر شپ ڪر چٽ سي چال -

ڦر ويچارو ويچار جو رڪڇانءِ نارو

لائين آي ڪنداسون.

صبح جو تپدار واحد بخش پاڻ سان ڪاريگر ۽ مڙور وٺي گهريل سامان ڪٽائي اچي ٿلهي جو ڪم شروع ڪرايو. ان ڏينهن ۾ سڄو ٿلهو پڪين سرن جي فرش سان ٺهرائي تيار ڪرايائين. مهاراج جن سندس شيوا ۽ شرڌا تي پرجن آي کيس آشيرواد ڏئي.

شام جو لئين ٺهيل ٿلهي تي ستسنگ ٿيو. انهيءَ رات ستسنگ جي آهڙي ته وڄ لڳي جو سارو ٿلهو ته پرجي ويو پر ڪيتري خلق بزار ۾ بهي ستسنگ ٻڌ لڳي. ستسنگ پورو ٿيو تنهن کانپوءِ هڪ پريميءَ چيو ته مون ٻڌو آهي ته شهر ۾ پنهنجاپ ڪئي ٿي هئي. سڀاڻي نون هالن وڃي مختيار ڪار کي درخواست ڏيندا ته ٿلهو ڊهرايو وڃي. اها ڳالهه ٻڌي تپدار چيو ته فڪر نه ڪريو، فقير سائين چڱي ڪندو.

ٻئي ڏينهن پريات جو ۵ بجه آئي واحد بخش گهوڙي تي چڙهي نون هالن ويو. پنهنجي چاچي مختيار ڪار کي ساري ڳالهه سمجهائي چيائين ته بزار جو رستو آڃا ڪافي پيو آهي ڪاٺي سوڙهه ڪانهي. ماڻهن کي سنڌن لاءِ ايرڪا آهي. چيائين، چاچا سائين، فقير درويش آهي. ڪنهن مهل توهان به ڪندوءَ ۾ اچي آهڙي درويش جو ديدار ڪري وڃو. پنهنجاپ طرفان ڪا ڊالهن اچي ته ان تي ڌيان نه ڏيندا. ٿلهو مون درويش سائينءَ کي خيرائي ٺهرائي ڏنو آهي. ڪيتري خلق آرام سان ويهي سڪم پائيندي. پنهنجي چاچي کي چئي تپدار ڪندوءَ واپس اچي پنهنجو ڪم سنڀالڻ لڳو. اها خبر ڪنهن کي ڪانه رهي. هو ڏالهن ستگرو مهاراج جن صبح جو آئي ٻنين ڏالهن وبا

ستسنگيءَ کان دلو وٺي وڃائڻ لڳو. اهڙي نه پرير سان
 دلو وڃايائين جو سازي سنگت جهڙو لڳي. مهاراج جن نه
 هُج پر ڇڻ ڳائڻ لڳا. ستسنگ کانپوءِ واحد بخش مهاراج جن
 کي چوڻ لڳو ته درويش سائين، ڪا شيوا ٿيل هجي ته هي
 غلام حاضر آهي. مان اوهان جو راڳ ٻڌي تمام گهڻو خوش
 ٿيو آهيان. ائين پيو سمجهان ته منهنجي ڪا تقدير جاڳي
 آهي جو هتي ڪنڊوءَ ۾ بدلي ٿي آهي. تنهن ئي مهاراج جن
 واحد بخش کي مشڪي چيو ته ڏاڍو سنو. روزانه ستسنگ
 ۾ دلو وڃائجو ۽ ڪجهه ڪلام به ٻڌائجو.

ٻئي ڏينهن واحد بخش ستسنگ ۾ اچي دلو وڃايو ۽
 ستسنگ پوري ٿيڻ کانپوءِ مهاراج جن کي هٿ جوڙي چوڻ
 لڳو ته درويش سائين، ٻڌو اٿم ته اڳئين تپدار ٻئي دفع
 اوهانجو ٿلهو ٻهرايو هو. پر مان ڏسان ٿو ته ستسنگين کي
 وهڻ ۾ ڏاڍي اڪليف ٿي ٿئي، جيڪڏهن حڪم ڪريو
 ته مان سڀاڻي ئي روبرو بهي اچي ٿلهو ٺهرايان. مهاراج جن
 چيو ته ڇڻ اوهان جي مرضي. واحد بخش چيو ته سائين،
 مرڪي لٽ سان نشان ڪري ڏيو ته ڪيترو ٿلهو ٺهرائجي.
 مهاراج جن اُٿي کيس اڳئين ٿلهي جو نشان ڏيکاريو. تنهن
 هوندي به اوهان جي ڄا مرضي هجي اوڏو ٺهرايو. تپدار چيو،
 سائين، پنج فوت ٻيا وڌائي ٿلهو وڌو ڪجي. ان باري
 ۾ پوءِ جيڪي ڪجهه ٿيو ته هيءُ غلام پاڻيهي منهن ڏيندو.
 هاڻ ۾ منهنجو چاچو مختيار ڪار آهي ۽ حيدرآباد ۾ هن غلام
 جو ڀاءُ ٻڌي ڪليڪٽر آهي. تنهن کانسواءِ هي نه ڌرم جو
 ڪم آهي. جيڪو خرچ ايندو سو به مان ڪندس. تنهن ئي
 ستگرو مهاراج جن چيو ته، پنج فوت اوهان چيو ٿا سي ٻلي
 وڌايو پر بزار لاءِ رستو ڇڏي ڏجو. تپدار چيو ته ڇڳو سائين،

کي سڏ ڪري پنهنجي ڀر ۾ وهاري چوڻ لڳي ته ابا، باغ جي سنڀال لاءِ هاسارام يا واڌورام کي ڪڍي ڇڏ. باقي ٻنهن ئي ساڌ کي روانو ڪر. مان هاڻي گهڻو ئي سمجهايو ٿي مانس ۽ اڳتي ائين ڪونه ڪندو. تهرام چيو ته چڱو ائين ئي ڪندس. اتي اچي سڄ لٿو. مهاراج جن ستسنگ شروع ڪيو. اهڙا ته نوان نوان ڀڄڻ ويراڳ مان ڳائائون جو ساري سنگت ڀر ڀر ۾ اکين مان جل وهائڻ لڳي. ستسنگ سماپت ٿيڻ کانپوءِ سڀئي ڀر ساد وٺي گهر ويا.

صبح جو مهاراج جن ۱ بجه گهوڙي تي چڙهي ٻنهن ڏانهن ويا. اتي سڀني هارين کي گهرائي، سمجهائي ڪم تي موڪليا. پوءِ پاڻ ساري ٻني گهمي اچي نار تي ويٺا، جتي ڪنهن مهل ڀڄڻ ناهي پيا آهستي آهستي ڳائين ته ڪنهن مهل اترمڪ ٿي نار جو اڀياس پيا ڪن. اهڙي طرح سڄو ڏينهن گذاري، سڄ لٿي گهوڙي تي چڙهي گهر اچي ستسنگ ڪيائون.

ستسنگ سماپت ٿيڻ بعد ستسنگين مهاراج جن کي ٻڌايو ته جنهن تپدار ٻئي دفع ٿلهو ڏهرايو هو سو هاڻي سعدآباد بدلي ٿي ويو آهي. ان جي جاءِ تي ٻڌو اٿئون ته حيدرآباد جو تپدار واحد بخش بدلي ٿي آيو آهي. ستسنگي ۽ سنت شيوي ٿو ٻڌجي. اسان جي مرضي آهي ته سڀئي کيس ستسنگ ۾ وٺي اچون ۽ ٿلهي بابت به ساڻس ڳالهه ٻوله ڪيون. ستگرو مهاراج جن فرمايو ته ابا ستسنگ ۾ ڀلي وٺي اچوس باقي ٿلهي لاءِ ڪجهه به نه چڱوس. تنهن کانپوءِ سڀئي ستسنگي پنهنجن گهرن ڏانهن روانا ٿي ويا.

ٻئي ڏينهن ڀر ڀر ۾ تپدار واحد بخش کي ستسنگ ۾ وٺي آيا. ستسنگ ۾ اهڙي ته مڙج لڳي جو واحد بخش به هڪڙي

گهڻا شري چند

ڪهي مات ڪرشنا، سن پڙت ميرا
جڳت، سوک لي ٿم ڪيون دؤک سهتا
گهر بيمڪي اپنا ڪام ڪرلو
جيئون جڳت ڪرنا، هٿ ويد ڪهتا.

ارٿ - مانا ڪرشنا چوڻ لڳي ته هي پٽ تون پنهنجي
سرير کي ايترو ڪشت چو ٿو ڏين. جيئن پيا سنساري ماڻهو
پيا ڪائين ۽ وهنوار ڪن تن تون به گهر ۾ وهنوار نه ڪر ۽
پڳتي به ڪر. جيئن تنهنجا وڏا، پٽا، ڏاڏو ۽ پيا ڪيترا
سنت گرهست ۾ رهي پڳتي ڪري ويا آهن تن تون به
ڪر. اهو ٻڌي ستگرو مهاراج جن مانا لکي هٿ جوڙي
چوڻ لڳا:-

سن مات ميري ڪهون بات ساڄي
جيئن ڪال کي دل ۾ سي بهت ڏرتا
ڪهي ٽيئون ديڪا مٿن سوچ ڪرڪي
سڪن لالهه جڳهه ۾ هر ڌيان ڏرتا.

ارٿ - هي منهنجي سڄي مانا، ڪال جو لغارو رات
ڏينهن وڃي رهيو آهي جو ٻڌي مان سدائين ڊڄان ٿو ۽
سرير ڪنبي ٿو. مون چڱي طرح ڄاڻي ڏنو آهي ته سڀئي
سوارٿ جا مٿر آهن، سنسار ۾ ڪو سڪه ناهي. هيئنتر سنسار
کان من اُٻرام ٿيو ٻيو آهي.

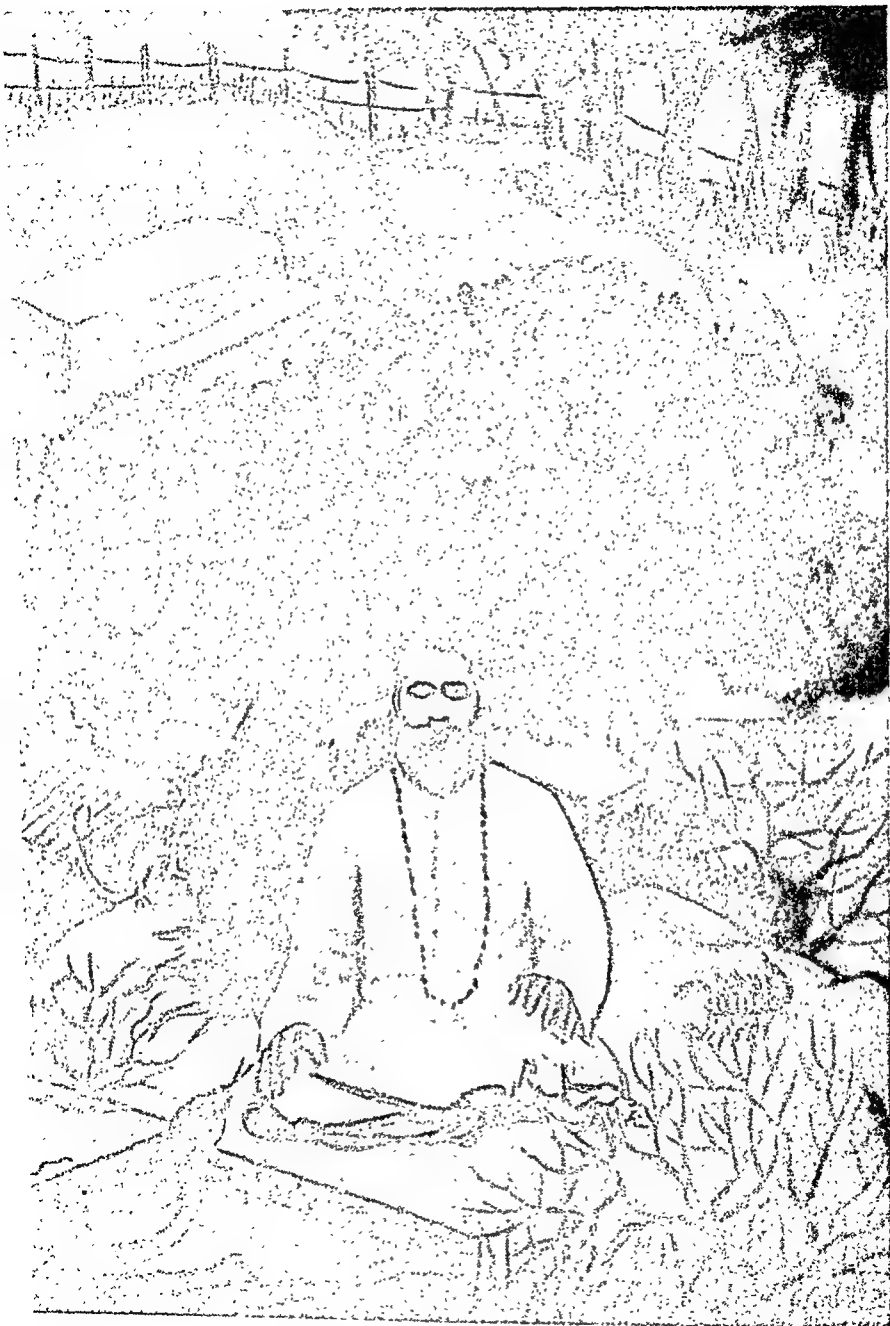
مانا ڪرشنا ستگرو مهاراج جن جا هي وچن ٻڌي چور
لڳي، پٽ، جي توکان باغ جي سنڀال ٿئي پڄي ته پڄي
جي سنڀال ڪر. مان ٺهل ڪي چوان ٿي ته باغيچي ۾
سنڀال لاءِ ٻئي ڪنهن کي ڇڏي. ايترو چئي مانا، ٺهل

مؤج ڪٿي؟ اهو رنگ ڪٿي؟ اهو رس ڪٿي؟ پرينءَ
 کانسواءِ ساز ۽ راڳ سڃا. دل ڏارن، دل جوئي ۽ دلچسپي
 ڪير ڪري؟

رات جو روئيءَ کانپوءِ مائتا ڪرشنا، ٺهراڻي کي چيو ته
 پٽ تو پڳت کي ڪجهه چيو آهي ڇا جو هو ڪاوڙجي خبر
 ناهي ڪيڏانهن هليو ويو آهي؟ توکي مون اڳ ۾ به سمجهايو
 آهي ته ٻيلي پلائي به پڳت کي ڪجهه نه چوندو ڪر. اتي
 مائتا جي اکين ۾ جل پرجي آيو.

وري ٽئين ڏينهن صبح جو ٺهراڻي ۽ ستسنگي ستگرو
 مهاراج جن کي ڳولڻ ويا. سارو ڏينهن ڳوليندي ڳوليندي
 وياڪل ٿي شام جو اڃا ٺهر جي ڪناري تي اچي بيٺا ته
 هڪ ٻڪرار، ٺهراڻي کي اچي ٻڌايو ته توهان جو هڪ ساڌ
 هن مقام ۾ هڪ وڏي ڪپڙ جي وٺ ۾ ويٺو آهي. مون ڪالھ
 ٻڪريون چاريندي کيس ڏٺو هو. اهو ٻڌي ٺهراڻي ۽
 ستسنگي مقام ۾ اچي ڏسڻ ته برابر ڪپڙ جي وچ ۾ اکيون بند
 ڪري مهاراج جن ڏيان ۾ ويٺا آهن. ٺهراڻي ستگرو مهاراج جن
 کي سڏ ڪيو. ستگرو مهاراج جن ڪپڙ مان ٻاهر نڪري آيا.
 ٺهراڻي کي پيرين پٽي ڪنڌ هيٺ ڪري بهي رهيا. ٺهراڻي
 کين چوڻ لڳو ته تڻ ڏينهن کان وٺي اسان توکي ڪهترو نه
 ڳوليو آهي. شاهه جي پٽ پٺ مڙهو چاڙهي موڪليو سين،
 پر تون اچي هتي ويهي رهيو آهين. ڪيتري نه سڀني کي
 ٽڪليف ڏئي آهين. مائتا ته تڻ ڏينهن کان روئي به ڪانه
 ڪاڌي آهي. ائين چئي مهاراج جن کي گهر وٺي آيا. مائتا
 ڪرشنا ستگرو مهاراج جن کي پٺار مان پنهنجي ڀرسان وهاري
 چوڻ لڳي.

مقام اندر سماڊيءَ ۾

مڪرو مهاراج جو رات جو ڪو به ڪم نه ٿيو ۽ نه ئي ڪو به ڪم ٿيو.

ٺهراڻي ۾ ڪيترا ستنگي لائين ڪي جوڙج ڪندا. گوال لال
ساري جي شير ۾ سنت ٿيندو ۽ رات جو ٿيڻ لڳو ۽ ويو ٿو
ان جو سڄو سائين ڪٿي ٿو ملي ۽ نه ٿيڻ نه ٿيڻ ٿيڻ،
نه باغ ۾ چوڌاري پاڪار ٿيڻ ۽ نه ٿيڻ ٿيڻ ٿيڻ ٿيڻ،
مانا کي چيائون ته وڌيڪ ڳولا صبح جو ڪنداسون. ايترو
چئي سڀئي ستنگي پٺي پٺي ٿيڻ ٿيڻ ٿيڻ ٿيڻ،
سڀني پائين ۽ مانا ڪرشنا سواءِ ڪاڏي پيئي، ساري رات
مڪرو مهاراج جن جي انتظار ۾ ويٺي گذاري.

ٻئي ڏينهن سويل صبح جو ٺهراڻي ڳولا ۾ نڪتو. ستنگي
به نڪتا پر شام تائين ڪجهه ڪونه وريو. اتي مانا ڪرشنا
گوال لال کان پڇيو ته تون جو ڪالهه باغ مان آئين ته توکي
ته ڪجهه ڪونه چيو هئائين؟ گوال لال چيو ته مانا مون کي
صرف ايترو چيائون ته تون هاڻي گهر وڃي ستن جي شيوا
ڪر. وڌيڪ مون کي ڪونه چيائون. ايترو ٻڌي مانا سڀني
جي چوڻ لڳي ته هڪڙو ستنگي شاهه جي پٽ موڪليو،
پٽان اتي پيڙن وٽ ويو هجي. مانا جي آڳاٽي آئند
ڪي گهڙي ٿي ڇاڙهي شاهه جي پٽ روانو ڪيو ويو. اهو
ٻنهي به لائين گذريو.

ٻئي ڏينهن ٻه بجي صبح جو ٺهراڻي نڪتو، ٿڪو مانڊو
۽ ٻه گهر موٽيو. لائين ئي آئند به شام جو پٽ ٿان واپس
آيو پر خالي. ڏينهن گذرندو ويو. جيڪي ٻيا ستنگي ڳولا ۾
وڃا هئا تن به شام جو اچي چيو ته مهاراج جن جو ڪو پٽو ڪونهي.
سواءِ ڪا مانا ڪرشنا جي اندر جهل نه ٿي. سندس اکين
اها

ڪوبه وس هائي نٿو سگهي. بس، ايترو چڻي ۽ ٻوڙ پائي وڃي پنهنجي پنهنجي جاءِ تي پکين کي هڪڙا لڳا.

ان ڏينهن ستگرو مهاراج جن باغ ۾ شام جو ستسنگ ڪونه ڪيو ۽ سوڀر ئي باغ مان روانا ٿي نهر جو ڪنارو ورتائون. نهر جي ڀرسان هڪ وڏو مقام هوندو هو. مقام ۾ آندڙ هڪ وڏي ڪپڙ جي وچ ۾ جاءِ ٺاهي ويهي نام جو اڀياس ڪرڻ لڳا ۽ لائين ئي سماڏيءَ ۾ اچي ويا.

هوڏانهن سڄ لٽي ۷ بجه ڌاري ستسنگين آسپڻ وڇائي ساز آڻي رکيا. ڪلاڪ کن بعد پاڻ ۾ چوڻ لڳا ته ڇو اڃا ستگور مهاراج باغ مان ڪونه موٽيا آهن. گوال لال کي چيائون ته جيسين مهاراج جن اچن تيسين توهان ئي هڪ به ڀڄن سنگت کي ٻڌايو. گوال لال ٻئي ڀڄن ڳاتا ته به اڃا ستگرو مهاراج ڪين موٽيا. ساري سنگت، مانا ڪرشنا ۽ پائي ٺهڙام ويچار ۾ پئجي ويا. پائي ٺهڙام ٻن ٽن ستسنگين کي چيو ته وڃي ڏسو ته باغ ۾ ته ڪونه ويٺا آهن. باغ جي مالھين ڪين ٻڌايو ته مهاراج جن ته اڃ هتان سويل ٿي گھر ويا آهن. اهو ٻڌي ٻنهي پير ڪيائون. رستي ٿي هيڏانهن هوڏانهن ڳوليندي ڪلاڪ ڏيڍ کانپوءِ موٽي اچي سڀني کي ٻڌايائون ته باغ ۾ ڪونه هئا ۽ نه ڪٿي رستي ٿي ڏسڻ ۾ آيا. اهو ٻڌي سڀني جون به به ويٺون ته ڇهه به ويٺون. ڪنهن کي ڪجهه سمجهه ۾ نه ٿي آيو. آخر سواءِ ڪن ٿورن ستسنگين جي ٻيا سڀ هليا ويا. ستسنگين ٺهڙام کان پڇيو ته سائينجن کي ڪنهن ڪجهه چيو هو ڇا؟ تنهن ئي مانا ڪرشنا پريمين کي چيو ته آبا، برابر اڃ ٺهڙ ڳالهائي آيو اٿس. تنهن ڪري توهان سڀ ٺهڙ سان گڏجي وري ڳولڻ وڃوس،

راڳ ڪنسو پڇڻ

ٿل - بدن جي باغ ۾ طوطو - منان ت ٻول ٿو ٻولي
 ۱- پکي هن ٻار جو آهي - آيو ڦر ٻئون هتي ڪاهي
 ڏٺو تنهنکي نه ٿو ناهي - اٿي ٿاڙين ٻين اولي
 ۲- پکي مهمان ڄاڻج ٿون - وڃين ويجهو سڄاڻج ٿون
 ملي ڪا مڙج ماڻج ٿون - اٿي جيسين اندر چولي
 ۳- ڪٽي آيو خبر ڪائي - پرينءَ جي پار جي پائي
 لنوين ڏينهن رات جا لائي - ٻڌج سا ڪن ٻئي کولي
 ۴- ڪهي ٿيئون ٻئي ڏيئي - پسي سو پاڻ ۾ پيهي
 ڏسي هڏ ماس جي ڏيئي - پائي ٿا ٿون پسي پولي
 اهو پڇڻ ڇڏهن پريم ۾ اچي مڌر سر سان لڳا تڏهن
 سڀ هاري ، مڙور وري به ڪم ڇڏي ڊوڙي اچي پڇڻ
 ٻڌڻ لڳا . ڇڏهن ستگرو مهاراج جن پڇڻ ڳائي بس ڪيو
 تڏهن کين چوڻ لڳا ته پائي هينئر اڃا پائي ٿلهرام جن اوهان
 سڀني کي گهٽ وڌ ڳالهائي ۽ سهجهائي ويا آهن تڏهن به
 اوهان ڪم ڪار ڇڏي وري اچي پڇڻ ٻڌڻ ويٺا آهيو .
 تڏهن سڀني هاري مڙور ، مهندار مهاراج جن کي هٿ
 ڊوڙي چوڻ لڳا ته هي پريو ، سچ ڪري پڇو ته ڇئن برج
 ۾ سڀ ڪرڻ پڳوان جنهن وقت مڌر مرلي ڪٽي وڃائيندو
 هو تنهن وقت ساري برج جون گوپيون ، گوال بال پڳوان
 جي مرلي ٻڌڻ سان گهر ٻار ۽ سڀ ڪم ڪار ڇڏي ، لوڪ
 ٻڃا لاهي پريم ۾ مڱن ٿي اچي پڳوان جي مرلي ٻڌندا هئا
 جن کي رات ڏينهن ۽ سڀني جي سڌ ڪانه پوندي هئي ته
 گهر ۾ آهيون يا ٻين ۾ تهڙيءَ طرح هي پريو اوهان به جنهن
 وقت پڇڻ ورتي مرلي ٿا وڃايو تنهن وقت اسان سڀني جو
 به خبرو ساڳيو حال پڇواسين جهڙو ٿي ٿو وڃي ۽ پاڻ ئي

ٻه خانو خراب ڪري ڇڏيو اٿو. دل ۾ ويچار ڪري ڏسو ته
 لائين ڪاروبار ڪيئن هلندو. ايترو چئي، مزورن ۽ مهندارن
 کي گهرائي سخت چنڊ ڪڍيائين ۽ چتاءُ ڏنائين ته جي اڳتي
 ڪم ڇڏي اچي ستسنگ ٻڌندا ته هڪڙي پاڻي به اوهان
 کي ڪين ڏيندس. جيڪو نقصان پوندو سو به اوهان کان
 پراڻي وٺندس. جي اوهان کي ستسنگ ڪرڻو آهي، ته
 وڃي ٺڪاڻو وسايو اڄ مون کي پنهنجي سڄي نيت ٻڌايو،
 ته ڪم ڪرڻو اٿو يا نه.

سڀئي هٿ ج-وڙي چوڻ لڳا ته سائين، اڄ اسان
 کي معافي ڏيو، آئينده اسان لائين ڪونه ڪنداسون. تنهن
 کانپوءِ ٺهراڻي سارو باغ گهمي ڏنو. ڏنائين ته پڪين تمام گهڻو نقصان
 ڪيو آهي. سو دل ۾ ويچار ڪرڻ لڳو ته هاڻي ڇا ڪجي.
 ويچار ڪندي، گهر موٽي آيو. ماما ڪرشنا کي سارو حال
 ٻڌائي چيائين ته جي اوهان جي مرضي هجي ته باغ ۽ ٻنيون
 وڪڻي ڇڏيون. ماما ڪرشنا چيو ٻت، تون ڪوئي خيال نه
 ڪر. شام جو چوڪرا گهر اچن ته ڪين سمجهائينديس. ٺهراڻي
 ٻوڙ دڪان تي هليو ويو.

هوڏانهن ستگرو مهاراج جن گوال لال کي چيو ته تون هاڻي
 جلدي گهر وڃي سنڌن جي شيوا ڪر. پاڻ گليل کڻي، هڪ
 اٺب جي وٺ هيٺان وڃي ويٺا. ڇا ڏسن ته هڪ طوطو
 وٺ جي هڪ ٺاريءَ تي ويٺو مٺي ٻولي ٻولي. ستگرو طوطي
 ڏي ٺهاري هيءُ ڀڄن ٺاهي ڳاڻ لڳا.

ستگرو ٽيون رام مهاراج

ٿي ڏسي ته اڳئين سال کان ڏيڍو ٿو نفعو ٿيو آهي. ايترو
ٿڌو ڏسي، اچرج ۾ پئجي، دل ٿي دل ۾ پڇتائڻ لڳو
آجايو ماڻا ۽ پڳت کي پئي ڳالهايو اٿم. وڏي يل ڪئي
اٿم. گهر وڃي، مانا ڪرشنا کي پيرين پئي ٻڌائڻ لڳو ته
مانا، دڪان ۾ ڏيڍو ٿو نفعو ٿيو آهي. مون آجايو اوهان
پهري ڪي پئي ڳالهايو آهي. مونکي معاف ڪريو، پر نفعي
جي ڳالهه پڳت سان نه ڪجو ۽ دل ۾ رکجو.

ڏهن پندرهن ڏينهن کانپوءِ ڪن ماڻهن وڃي ٺهلام کي
چيو ته توهان جي باغيچي ۾ سادو رهيا پيا آهن. سڄو ڏينهن
ستسنگ لڳو پيو آهي. ڪم ڇڏو ڪري ويٺا ستسنگ ٻڌن.
پنهجي مرضيءَ تي ڪو ڪم ڪن ته واه، نه ته بس.
سڄي باغيچي جي حيات پڪين کائي ناسن ڪري ڇڏي
آهي. توهان ڪا خبر به لڏي آهي ته باغ جا ڪهڙا حال
ٿيا آهن؟ اعتبار نه اچيو ته آڄ ۲ بجي منجهند جو روپرو باغ
۾ وڃي ڏسجو، ته ڪهڙو نه تماشو لڳو پيو آهي. ٺهلام اهو
ٻڌي وڏي ويچار ۾ پئجي ويو. چيائين ڇڏو، آڄ مان پاڻ وڃي
باغ مان گهمي. ٿري ايندس. ٺهلام جو آواز ٻڌڻ سان باغ جا
هڪل ڳا. ستگرو مهاراج جن ۽
جاء تي پهي پڪين کي هڪل ڳا. ستگرو مهاراج جن ۽
سواهي گوال لال يڪتارا پٽ تي پاسيرا رکي، ڪنڌ هيٺ
ڪري، چپ ڪري پهي رهيا. ايتري ۾ ٺهلام گهٽ ۾
ڳالهائيندو اچي بئنڪ جي جاءِ تي بيٺو. مهاراج جن ۽ گوال لال کي
پيرين پئي پاسيرا ٿي پينا. ٺهلام ڪاوڙ مان ستگرو مهاراج
کي چوڻ لڳا ته سارو باغ پڪين کان ڪارائي ناس ڪ
ٿي ڏسجو ڏينهن ستسنگ لڳائي وينو آهي.

توهان هيڏي مهل باغ ۾ ڪيئن آيا آهيو. پريهه هت جوڙي چوڙ لڳا ته هي پريو، آمانند ڳالهه ڪئي ته اوهان هر روز باغ ۾ به سٽسنگ ڪندا آهيو. سو اسان اڄ پاڻ ۾ صلاح ڪئي ته هلي باغ ۾ سٽسنگ ٻڌون ۽ اوهان جو درشن به ڪريون. پريو، هت ته اهڙو آندل ڳوٺيو آهي جو هاڻي اسين به روز هتي سٽسنگ ٻڌڻ اينداسون. مائٽ ته اڳيئي پيا گهٽ وڌ ڳالهائين ۽ چون ته پڳت وٽ نه وڃو، پر اسان جي دل ته لائين ٿي چاهي ته سدائين اوهان سان گڏ ويٺا هجيون. ايترو چئي مهاراج جن کان آگيا وٺي سڀئي پنهنجي گهر آيا. ان بعد، ستگرو مهاراج جن به گهر جو ڪنارو ڏيئي گهمندا ڦرندا، سڄ لٿي مهل گهر موٽي اچي ڏسن ته ٿلهي جون سرون به ڪولهن، مٽي به ٽڙي پڪڙي پيئي آهي ۽ سٽسنگي مٽي گڏ ڪري ويٺا پٽ کي سنئون ڪن. اهو رنگ ڏسي ستگرو مهاراج جن مشڪي پريمين کان پڇڻ لڳا ته، ابا اڄ به سرون ڪٿي ويا آهن ڇا؟ تنهن تي پريهه هت جوڙي چوڙ لڳا ته سائين اڄ منجهند جو تپدار گاڏي وٺي آيو ۽ سرڻ ڪٽائي ويو. چئي ويو آهي ته حد دخلي ڪري ويٺا آهيو. مان اها رپورت سڀاڻي هالن ۾ وڃي مختيار ڪار کي ڪندس. مهاراج جن چيو خيال نه ڪريو. جيئن ايشور جي اڇا هوندي تيئن ئي ٿيندو. توهان فراش وڇائي ساز ڪٽي اچو ته سٽسنگ شروع ڪيون. سٽسنگي ساز ڪٽي آيا ۽ ستگرو مهاراج جن سٽسنگ شروع ڪيو. اهڙيءَ طرح ستگرو مهاراج جن باغ جي سنڀال به ڪندا هئا ۽ نت نيم سان ئي دفعا، صبح شام ۽ رات جو سٽسنگ به ڪندا رهيا.

هوڏانهن، ٺهراڻ ڊڪان جو پوناميل ڪرڻ لڳو ته ڏسان ته نفعو آهي يا نقصان آهي. ٽن ڏينهن ۾ مال سنڀالي، ليڪو

ٻئي ڏينهن ساڍي ۱۱ بجي گوال لال روٽي کڻي آيو.
 هميشه جيان سڀيئي روٽي کائي وڃي ڪم کي لڳا. مهاراج جن
 گوال لال کي چيو ته هيئنر گهر نه وڃج. ڪلاڪن آرام ڪري،
 ڪلاڪ ڏيڍ ستسنگ ڪنداسون. تنهن کانپوءِ ڏينهن به نرندو،
 پوءِ پلي گهر وڃج. جي پاڻو ٺهرايم پڇيئي ته ڇڏجائس ته
 ڏينهن نٿل هو، تنهن ڪري باغ ۾ آرام ڪيم. گوال لال
 چيو ڇهن اوهان جي آگيا. تنهن کانپوءِ ستگرو مهاراج ۽
 گوال لال جن ڪلاڪ ڏيڍ آرام ڪري ستسنگ شروع ڪيو.
 هڪ يڪتارو مهاراج جن پاڻ وڃائڻ لڳا ۽ ٻيو گوال لال
 کي ڏٺائون. مزور مهندار به ڪم ڇڏي اچي ڀڄڻ ويٺا.
 ستگرو مهاراج جن ڀڄڻ جي مڙج ۾ اهڙو نه مھر ٿي ويا، جو
 ڪاٺي خبر ڪانه پيئي پوئس ته شهر ۾ آهيون يا باغ ۾.
 ستسنگ کان پوءِ مهاراج جن گوال لال کي چيو ته هاڻي ڏينهن
 نريو آهي، تون پلي گهر وڃ. ايترو چئي گليل کڻي وڃي ساڳئي
 آب جي وٽ هيٺان ڀڄڻ ٺاهي ڳاڻڻ لڳا. ايتري ۾ آلمانند
 سان گڏ شهر جا ۱۰-۱۵ ٻريهه باغ ۾ اچي نڪتا. ڏسڻ ته
 ستگرو مهاراج جن يڪتارو کڻي ڀڄڻ ويٺا ڳائين. باغ جا
 مهندار، مزور ڪم ڇڏي ويٺا دلا وڃائين ۽ ڳائين. پکي به
 باغ جا آب کائي ويٺا مٺيون مٺيون بوليون بوليون. رڻيڪ
 لڌارو هو. سڀيئي ستگرو مهاراج جن کي پيرين پئي ڀڄڻ
 لڳا. ڪلاڪ ڏيڍ کانپوءِ ستسنگ سماپت ٿيو، ته مزور ۽
 مهندار هڪ ٻئي کي چوڻ لڳا ته جلدي ڪريو، اٿو، پکي
 باغ جا آب ئي کائي ويا. جي اها خبر پائي ٺهرايم کي
 پيئي ته اسانجو خير ڪونهي. پوءِ ته سڀيئي ڊوڙ پائي پکين
 کي هڪٻئي لڳا.

ستگرو مهاراج جن سڀني ٻريهه کان ڀڄڻ لڳا ته، ابا،

باغ جي خبرداري ڪج. ڀڳوان جي ڪرپا سان هن سال
قل به سٺا لڳا آهن.

بي ڳالھ، ٻڌ، ٻنيءَ تان به ٿي آيو آهين؟ مهاراج جن
وراڻيو ته اڄ ٿي آيو آهين. سڀيئي تمام سٺي نموني ڪم
پيا ڪن. اوهين ڪو خيال نه ڪريو. گرو مهاراج سڀ ڀلي
ڪندو. تنهن تي تھلرام چيو ته ٻنيون ٿورو پري آهن. ٺوڪي
ضرور تڪليف ٿيندي. ڀائي هاسارام جي ٻني اسان جي
ٻنيءَ ويجهو آهي. هڙ ته پيو ويندو. مان کيس چڱي ڇڏيندس
ته اسان جي ٻنيءَ جي به پيو سنڀال ڪج. مان به ٽئين ڇوٽين
ڏينهن پيو ويندس. تون فقط باغ جي لنگهائي پيو ڪج.
ايترو چئي تھلرام موٽي دڪان تي ويو.

شام جي ستسنگ کان پوءِ، سوامي جن آمانند کي چيو
ته سڀاڻي به يڪتارا هٿ ڪري، باغ ۾ پهچائي وڃج. دلان
وڃائڻ وارا اُتي آهن. ڪنهن مهل ويهي ڀڄن ڪبو.

سڀاڻي تي يڪتارا باغ ۾ پهچي ويا. ڪيرتن منڊلي لڳي
ويئي. سوامي جن بيهڪ ۾ ويهي، رسيلي آلاپ ۾، سائينءَ
جا گڻ ڳاڻڻ شروع ڪيا. چمقي جي ڪشش ٿي؛ بناغ جا
ڪمي ڪاسبي ڪم ڦٽو ڪري، اچي ويٺا رنگ ۾ رنگ
رچائڻ. باغ جو واهي ڀڳوان. سورج ديوتا پنهنجو ٽيڄ گهٽ
ڪيو. شام ٿي، موٽي گهر آيا. ڏسن ته تلهو ٻارو پيو آهي.
چيائون مڙيو ئي ستسنگ ڪرڻو آهي؛ پٽ تي به چڱو پيو
ٿئي. هيٺ ڳالھ ڪي ڇڏي ڏيو. جنهن ٻارو آهي، سو ٺاهيندو
به ٻارو.

هيٺ سوامي جن جي اها روزاني ڪار ٿي پيئي. باغ ۾
وڃڻ، اُٺ جي وٺ هينان ويهڻ، گليلا گوڏي هينان ڪري
ويهي گيت ٺاهڻ، ڳاڻڻ ۽ رام کي زيجهائڻ.

جي سنڀال ڪريو. مون کي به هڪ گليل ڏيو ته مان به ٽوهڪ
 پاسي وڃي سنڀال ڪريان. نوڪرن چيو، نه، سائين، اسين جو
 ويٺا آهيون. اوهين ويٺا آئند ڪيو. سوامي جن چيو ته، نه،
 مان به ڪم ڪندس. آگيا پاڻي سڀئي وڃي ڪم کي لڳا.
 ستگرو مهاراج جن به هڪ وڏي آب جي وٺ هينان.
 گوڏي هينان گليل رکي ڀڄڻ ٺاهي ويهي ڳاڻڻ لڳا. رکي
 رکي پڪين جي هڪڙو آواز به ٻئي ڪيائون ته جڏهن سڀئي
 سمجهن ته پڪين کي ٻيا ٿا هڪلين. ائين ڪندي اا اچي
 لڳا، نه گوال لال روئي ڪٽي باغ ۾ آيو. سوامي جن سڀني
 کي سڏي، گڏجي ويهي روئي کاڌي. شام ٿي، موٽي گهر
 آيا. آسٽ لڳل هو ۽ ستسنگ شروع ٿيو. باغ ۾ ٺاهيل ڀڄڻ،
 پنهنجي مڌر، ٻريم ۽ ويراڳ ڀرئي آواز ۾ ڳايائون. سنگت

۾ آئند جي لهر چانچي ويئي.
 ستسنگ سماپت ٿيو. آٿمانند ۽ ٻيا ستسنگي سوامي جن
 کي چوڻ لڳا ته، سوامي جي، اوهان ته وڃي باغ وسايو ۽
 اسين هتي درشن کان رهت رهجي وياسون، پر اسين اتي
 به اينداسون.

ٻيو ته ٻريو، ٿلهي لاءِ آج وري ڀڄڻ اسان کي چيو
 ٻهراڻي ڇڏيو ۽ ڪٽ پست نه ڪريو. سوئي هاڻي جڏهن اوهان
 آگيا ڪريو. اسان ته ڇٽون ٿا ته نه ٻاهجي. مهاراج جن چيو
 ڇڱو، جڏهن اوهان جي اڇا. پوءِ، سڀئي موڪلائي، وڃ
 گهرن ٻيڙي ٿيا. صبح جو ستگرو نيمر پٽاندر باغ ڏان
 ويا ۽ وڃي پنهنجي ڪرت کي لڳا. ان ڏينهن ٺهراڻي روئي
 ڪٽي آيو. سڀني کي سڏي، روئي ڪارايائين. روئي
 پوءِ ٻيا سڀ هليا ويا، باقي سوامي جن ترسيا.
 ٺهراڻي ڪين پاڻ وٽ وهاري چيو، ڏاڍو سنو. اڇري

ڪم ڪندين يا فقط پڳتي ڪندين؟ ٿي ڪلاڪ مس ٿو
 دوڪان کولين ۽ گراهڪ پيا ڏانهن ڪن. ٻڌاء ته ٻيو سارو
 وقت ڪيڏانهن ٿو وڃين؟ دوڪان چڱيءَ طرح سنڀالين ته
 واهه نه ته اسين ٻيو ڪو بندوبست ڪريون. مهاراج جن ڪند
 هيٺ ڪري بلڪل مات ۾ رهيا. تنهن تي مائا، ٺهراڻي ڪي
 چيو ته پٽ، ٽيٽون دوڪان جو ڪم برابر چڱي طرح ٿو
 سنڀالي. انهيءَ ڪري منهنجي مرضي آهي ته هن تي ٻيو
 ڪو ڪم رک. مائا جي اها ڦالهه ٻڌي، ٺهراڻي مهاراج جن
 کان پڇيو ته ڀلا، ٻنين ۽ باغيچن جي سنڀال ڪندين؟ مهاراج جن
 جواب ڏنو ته جيئن اوهان چئو. ٺهراڻي چيو ته چڱو سنڀالي
 کان وٺي تون ٻنين ۽ باغن جي سنڀال ڪڍ ۽ گهر جو پاڻي به
 ڀرج. گوال سنتن ۽ مهمائن جي شيوا ڪندو ۽ مان دوڪان
 جو ڪاروبار سنڀاليندس. ڪڏهن ڪڏهن ٻنين ۽ باغن جي
 نگهباني به ڪرڻ ايندس.

ٻئي ڏينهن، صبح جو سویر اُٿي، گهر جو پاڻي ڀري،
 مائا ۽ ٺهراڻي کي پهرين ٻئي، جڏهن ستگرو ٻنين ڏانهن وڃڻ
 لاء تيار ٿيا، ته ٺهراڻي کين چيو ته هارين نارين کان چڱيءَ
 طرح ڪم وٺج. باغ جي مهندارن کي به چڱيءَ ريت ڪم
 ۾ لڳائڻ، چيڪي وڇائڻ آب وٺڻ اچن تنکي پريم سان
 روئي ڪارائڻو. باغ جي بلڪل ساوڌائي سان سنڀال ڪجو،
 جيئن آب نه ڪاڇي وڃي. روئي توکي هر روز گوال اٿي
 ٻيو پهچائي ويندو.

باغ شهر کان ميل کن دور هو ۽ ٻنيون وري باغ کان ميل
 کن پري هيون. ستگرو مهاراج جن سڌو باغ ڏانهن ويا ۽ لينڪ
 ۾ وڃي ويٺا. مهاراج جن سڀني کي چيو ته اڳتي مان توهان
 وقت رهي ڪم ڪندين. توهان هاڻي پنهنجي پنهنجي ڪم

صبح جو سوپرو کولي، ۽ شام جو ۷ بجي ٽائين کليل رکي.
گراهڪن جي دانهن ٻڌي، ٺهلام ڏهرجي گهر آيو ۽ اچي
مانا ڪرشنا کي چوڻ لڳو ته پڳت دڪان ۱۱ بجي ٿو کولي
۽ شام جو ۴ بجي ٿو بند ڪري، ڪيڏانهن ٿو وڃي ۽ ڇا ٿو
ڪري؟ ائين ته دوڪان جو ڪم ڪيئن هلي سگهندو. مان
جي هن کي چوان ٿو ته اوهان سدائين سندس پاسو ٿا ڪٽو.
اڄ شام جو انهيءَ ڳالهه جي صفائي ڪبي. ايترو چئي ٺهلام
هليو ويو. هوڏانهن ستگرو مهاراج جن ۱۱ بجي آچي دوڪان
کوليو. اول فقيرن کي ۽ پوءِ گراهڪن کي سڏو ڏيئي روانو
ڪيائون. ايتري ۾ مانا ڪرشنا به دوڪان تي آئي ۽ اچي
مهاراج جن کي چوڻ لڳي ته ابا، هاڻي پاڻين ٺهل دوڪان
بند ڏسي، اچي مون تي ڪاوڙيو. تنهن ڪري تون دوڪان
صبح جو سوپر اچي کوليندو ڪر ۽ شام جو ستسنگ جي
مهل ڪٽي بند ڪندو ڪر، جنهن ۾ هو به راضي رهي.

مانا ڇا اهي وڃن ٻڌي، ستگرو مهاراج هٿ جوڙي
چوڻ لڳا ته هي مانا، جي سچ ڪري پڇو، ته هاڻي منهنجو
ڇت، هن وهنوار ۾ بهه نٿو لڳي. مرضي آٿم ته ڪٿي
ايڪالت ۾ وڃي پريو جو پڇن ڪريان. وري به چئن
توهان آگيا ڪريو تن ڪريان. مانا چيو ته چڱو، شام جو
ٺهل گهر اچي ته صلاح ڪنداسون. ايترو چئي مانا گ
هلي وئي.

رات جو، ستسنگ کانپوءِ، ٺهلام مانا کي چيو ته پڳ
کي سڏ ڪريو ته پڇونس ته دوڪان چڱيءَ طرح سان هلائين
يا نه. مانا مهاراج جن کي سڏ ڪيو. ستگرو مانا ۽ ٺه
کي پيرين پئي، ڀرسان ٿي ويٺا. ٺهلام مهاراج جن کي
نه هاڻي، تنهنجي ڪهڙي مرضي آهي؟ چڱيءَ طرح

سنگت ڀڄڻ سڻي، ڀر ڀر مڱن ٿي ويئي. ستسنگ کان پوءِ ساري سنگت ستگرو مهاراج جن کي چوڻ لڳي ته آڳيا ڪريو ته وري رات ٿي رات ۾، تلهو ٺاهي تيار ڪري ڇڏيون. تنهن تي ستگرو مهاراج جن فرمايو، ته ابا، جيڪا اوهان جي مرضي، تلهو راتو رات وري ٺهي ويو.

ٻئي ڏينهن شام جو ٻه چار پٽيچ ۽ تپدار، گڏجي مهاراج جن جي دڪان تي آيا. پٽيچ مهاراج جن کي چوڻ لڳا ته تپدار تلهو ٻهرائي ويو هو ۽ اوهان وري ڪٿي ٺهرايو. انهيءَ لاءِ هو اسان کي وٺي آيو آهي ته اسين اوهان کي سمجهايون. اهو ڪم ئيڪه نه آهي. ڪرپا ڪري تلهو ٻهرائي ڇڏيو، نه ته آڳايو بڪيڙو ٿي پوندو. سوامي جن ڪو جواب ڪونه ڏنو. کين وهاري، جل پان ڪرايائون. پوءِ ته هو هليا ويا. رات جو ستسنگين کي سمورو قصو ٻڌايائون. هنن چيو ته سائين، تلهو ٺهيو پيو هجي. جي ڪٿي هوڏ ٿي چڙهيا ۽ ٻاهي ڇڏيائون ته وري ٺاهڻ ۾ ڪهڙي ويسر لڳندي. صرف اوهان جي آسپس گهرجي. سوامي جن مشڪي چيو جيئن اوهان جي مرضي.

ستسنگي ستگرو مهاراج جن کي پيرين پئي پنهنجي پنهنجي گهر ويا. صبح ٿيڻ سان ستگرو مهاراج جن گهر جي ساري شيوا پوري ڪري، درياهه جي ڪناري تي وڃي ايڪانت ۾ ويهي ڀڄڻ ڪرڻ لڳا. هوڏانهن پاڻي ٺهراڻ ۾ ٻين تي هليو ويو. پر ڪنهن ڪم سبب ۸ بجي ٿي گهر موٽي آيو. ڏسي ته دڪان جي ٻاهران فقيرن جون ٿوليون ويٺيون آهن. گراهڪن کيس چيو ته اوهان جو پڳت پاءُ دڪان تيار دير سان ٿو کولي، جنهن ڪري اسان کي ڏاڍي تڪليف ٿي ٿئي. توهان پڳت کي سمجهائي ڇڏيو ته آئينده دڪان

ٺان لاشان پاڻي ڪري، موني گهر اچي ڏسن ته تلهو ڏنو پيو آهي، ۽ مانا ڪرشنا در تي پيني لھاري. مانا کان پڇيائون ته تلهو ڪير ڊاهي ويو. مانا چيو ته پٽ، تنهنجي وڃڻ کانپوءِ، نپدار، ٻن ٽن پٽنجن کي ساڻ ڪري، ۷-۸ مزور وٺي آيو ۽ تلهو ڊهرائي ويو. مون گھڻو ئي منع ڪئي مان، پر هنن منهنجي هڪ به نه ٻڌي. مانا جي اها ڳالھ ٻڌي، مانا کي چيائون ته ڪائي چنتا نه ڪريو. پوءِ پاڻ وڃي دڪان کوليائون. تلهي ڊھڻ جي خبر ساري شهر ۾ پکڙجي ويئي. شام جو سڀئي ستسنگي ستگرو مهاراج جن کي پيرين پٽي چوڻ لڳا، ته هي ڀرپور، تلهو ته ڊاهي ويا، هاڻي جتي آگيا ڪريو اتي ستسنگ لاءِ آسڻ وڃايون. چيائون ته ابا، ان جاءِ تي ئي سرڻ پري ڪري پٽ سنئون ڪري فراش وڇايو. اها آگيا پاڻي، ستسنگي ۱۰-۱۵ منٽن اندر، پٽ سنئون ڪري، فراش وڇائي، ساز ڪٽي آيا. پوءِ ويهي ستسنگ شروع ڪيائون، ۽ هيءُ نئون پڇن ٺاهي ڳائڻ لڳا.

راڳه لوڙاڻو پيروي

ٿل- تون سر وياڀڪ آهين- ڪٿي چوان تون ٺاهين
۱- ڪاڻي ڀوڳ، وشي، کي ڀوڳين- ڪاڻي جوڳ ڪمائين
ڪاڻي مون ڪرين تو موني- ڪاڻي هرگن گائين
۲- ڪاڻي ٺاڪر بڻجي وينين- ڪاڻي ڀوڳ لڳائين
ڪاڻي ديول مڙهيون پڙجين- ڪاڻي مندر ڊاهين
۳- ڪاڻي در در بيمه منگين تو- ڪاڻي شاهه سڏائين
ڪاڻي لوڙت نياز ڪرين تو- ڪاڻي حڪم هلائين
۴- ڪاڻي نيارو ٿي نه ڪري- ڪاڻي ڪيرم ڪمائين
ڪاڻي سرگهت پاڻ ڪرين تو- ڪاڻي پاڻ چيائين
۵- ڪاڻي گيان ڪرو ٿي وينين- ڪاڻي چيلو چوائين
ڪهي نئون هر رنگ روپ ٿي- نانا ڪيل ڪيلائين.

ستسنگين وڃي مهاراج جن کي هٿ جوڙي چيو ته، پرڀڙ،
 ٿلهو تيار آهي، ڪڙيا ڪري هلي ڏسو. ستگرو مهاراج جن
 ٿلهو ڏسي ڏاڍو خوش ٿيا، ۽ سڀني کي آسپس ڪري چيائون
 ته ابا، هاڻي اڻسٺان ڪري، روئي کائي پوءِ پنهنجي جاء
 تي وڃجو. ائين ئي ٿيو. ستگرو مهاراج به لوڻو کڻي، درياھ
 جي ڪناري تي اڻڪالت ۾ پڄڻ ڪري جاء تي آيا. صبح
 جو، ماڻهو ٺٽون ٿلهو ڏسي، اچرچ ۾ پئجي ويا، ۽ سوچڻ
 لڳا ته هي ٿلهو راتو رات ۾ ڪيئن ٺهي تيار ٿيو. ڪي
 پريهي ته ڏاڍو خوش ٿيا، پر ڪن کي اڀرڪا سبب ڳالهه ڪين
 وڻي. تن وڃي شهر جي مکيءَ، پئڄڻ ۽ تپدار کي چيو ته،
 سندن بي قاعدي ٿلهو ٺهرايو آهي، جنهن ڪري بازار ۾ سوڙھ
 ٿي پئي آهي، سو هلي روپرو ڏسو. ٻي مکي پئڄڻ ۽
 مکي، تپدار سان گڏجي، ٿلهو ڏسي هليا ويا. جڏهن ۱۱
 بجي ڌاري مهاراج جن دوڪان کولي اچي ويٺا، ته تپدار اچي
 کين چيو ته توهان هي ٿلهو بي قاعدي ٺهرايو آهي، سر
 اڄوڪي ڏينهن ۾ ئي دهرائي ڇڏيو، ته، قاعدي جي
 ڪارروائي ڪئي ويندي. ايترو چئي، تپدار هليو ويو.
 سج لڻي مهل ستسنگي آيا ته مهاراج جن کين سموري حقيقت
 کان واقف ڪيو، ۽ کائڻ سندن رايو پڇيو. ستسنگين هٿ
 جوڙي چيو ته، هي پرڀڙ، ڇو ته الاهيءَ باري ۾ مکي سان
 ڳالهايون يا نون هالن جي، مختيار ڪار کي درخواست ڪريون.
 ستگرن چيو ته هيٺي ستسنگ جي مهل ٿي آهي. ساز ڪڍي
 اچو ته ستسنگ شروع ڪريو. ستسنگ بعد، اوهان کي
 ٻڌائينداسون. ستسنگ پوري ٿيڻ تي، پريمين کي سڏي چيائون،
 ته مکي ۽ ڪي پئڄڻ ته تپدار سان ساڻ آيا هئا. وٽن وڃڻ جو
 ڪو ضرور ڪونهي. اوهين ڪوئي خيال نه ڪريو.
 ائين ڏينهن، صبح جو ستگرو مهاراج جن ۱۱ بجي درياھ

هئا. جنهن مهل سڌاري ڪندي هئا، تنهن مهل ويهي پڄڻ
 ٺاهيندا هئا. سڄ لٿي گهر اچي آسڻ وڃائي، ستسنگين کي
 ڇوڏا هئا ته دلا، يڪتارا ۽ ساز ڪٽي آڇو ته ستسنگ
 ڪريون. ستسنگي ساز ڪٽي ايندا هئا ۽ ستسنگ شروع
 ٿيندو هو. پهرين ڪلاڪ کن پيا مهائمائون ستسنگ ڪندا
 هئا، ۽ پوءِ ستگرو مهاراج جن پنهنجي مڙج مڃائيندا هئا.
 سوامي گوال لال جن، پاڻي ڍالڙ رام ۽ پيا پري مهارج جن
 کي پٺيان وٺائيندا هئا. ائين، ستسنگ جي رونق وڌندي
 ويئي.

هڪ ڏينهن سڀني ستسنگي ۽ آلمانند، پرمالند، منگهن رام،
 اوم پرڪاش، لالو رام، ڍالو رام، ريجهورام، ٺاڪڙ رام ۽
 آسورام سولارو ۽ رامون مل اچي مهاراج جن کي هٿ جوڙي ڇوڏ
 لڳا ته، هي پريو، هيءُ ٿلهو ستسنگ لاءِ تمام ٺهندو آهي.
 آڳيا ڏيو ته ٿلهي کي بزار جي پاسي ٿورو وڌايون. ستگرو
 مهاراج جن فرمايو ته، ”آبا، جيئن اوهان جي مرضي، ڀلي
 وڌائي ڇڏيو.“

سڀني ستسنگين پاڻ ۾ ماي صلاح ڪئي ته ڏينهن جو
 هر ڪو وڃي پنهنجو پنهنجو ڪم ڪري، باقي رات جو ۱۰
 بجي ستسنگ سماپت ٿيڻ بعد ٿلهي جو ڪم شروع ڪيو وڃي.
 ٿلهي لاءِ گهريل سامان وغيره ڪڍو ڪري رکيو ويو. رات
 جو ۱۰ بجي ستسنگ سماپت ٿيڻ کانپوءِ، اٽڪل هڪ سؤ کن
 پريمي ملي، ٿلهو ٺاهڻ لڳا. ستگرو مهاراج جن بهي ڏسڻ لڳا.
 ڪلاڪ کن کانپوءِ سڀني ستسنگين ستگرو مهاراج جن کي ڇڏو
 نه ڪرڻا ڪري، اوهين وڃي آرام ڪريو. اسين ٿلهو بيار
 ڪري، اوهان کي سڏ ڪنداسون. مهاراج جن وڃي آرامي ٿيا،
 ساري رات ڪم ڪري، پريات جو ۵ بجي ڌاري ٿلهو ٺاهي

نه جهڳي جي ڪا خبر به آئيئي ته دوڪان ڪيئن پيو هلي .
 تنهنجو پگت پت سدا ورت لڳائي ويٺو آهي . دوڪان لٽي ،
 سچ ڪري ڇڏيو اٿس . فقيرن جا ٽولا وينا ئي وينا اٿس .
 اوهان کي جي پگتي ڪرڻي آهي ته پتي ماءُ پت وڃي
 ٽڪاڻي ۾ ويهو .

مانا ڪرشنا ٺهراڻي کي ڪاوڙيل ڏسي چوڻ لڳو ، پت ،
 تون ڪو خيال نه ڪر . پگت کي ڪجهه نه چئج . مان کيس
 پاڻي پي سمجهائي ڇڏيندس . تون دوڪان تي مال جاچي
 ڏس ته ڪيئن آهي . ٺهراڻي دوڪان تي وڃي سمورو
 مال نظر مان ڪڍيو ، ۽ دل ۾ ويچار ڪرڻ لڳو ته مال ته
 وڌيڪ ، بلڪه ٻيڻو ٽيڻو نظر پيو اچي . ڪٿي اوڌر ئي نه
 مال ڪيئن وٺي آيو آهي . مهاراج جن کان پڇڻ لڳو ته هيترو
 مال پئسا ڏيئي وٺي آيو آهين يا ڪنهن وٽان اوڌر ئي آندو
 آئيئي ؟ مهاراج جن مشڪي چيو ته هيءُ سڀ مال دڪان
 جي وڪري جي پئسن مان ئي آندل آهي ؛ اوڌر هڪ ٻائي
 به ڪنهن وٽان ڪانه ورتي اٿئون . ستگرو مهاراج جن جا
 لاهي وڃن ٻڌي ، ٺهراڻي حيرانيءَ ۾ رهي ويو ته سدا ورت
 هلائيندي به ڪو نقصان ڏسڻ ۾ ڪونه ٿو اچي . چيائين هاڻي
 جيئن وڻيس تيئن پيو دوڪان هلائي .

ستگرو مهاراج جن بلڪل ساڳئي نموني دوڪان جو
 ڪاروبار هلائيندا رهيا . ستن جي شيوا ۽ ستسنگ به ڪندا
 رهيا . اهڙيءَ طرح ڪجهه وقت گذري ويو ۽ جيئن پوءِ
 تيئن ستگرو مهاراج جن جو چت پگتي ، وٽڙاڳ ۽ نام
 جي زبان ۾ وڌندو رهيو .

روز شام جو ه به دوڪان بند ڪري ، درياهه جي
 ڪنڀي تي وڃي ايڪانت ۾ ويهي سماڏي لڳائيندا

سچو سۇدو نام جو

۽ مستي ۽ پريا ٻچن ۽ سو جيڪي به ٻڌندا هئا، سي پنهنجا
ڪر ڪاريون ڇڏي اچي اُتي پيهندا هئا.

جيڪي چوڪرا لنڊي هوندي ستگورن سان رانديون
ڪندا هئا، سي به لت لير سان ستننگ ۾ اچي شامل ٿيندا
هئا، ۽ سويل صبح جو اچي مهاراج جن سان گڏجي پاڻي
پوهندا هئا. تنهن کانپوءِ ستنن جي شيوا ڪري وڃي پنهنجي
پنهنجي ڪر ۾ لڳندا هئا. ستگرو مهاراج جن به گهر جو
پاڻي ڀري، ستنن جي شيوا ڪري، پوءِ وڃي دوڪان
ڏولهندا هئا.

۲۔ ڇا تو آندو ڇا ليندين آدا۔ سڀ ماڙيون مهل ڇڏيندين آدا
ڪجهه ساڻ ڪڍي نه ويندين آدا۔

ڪر ايڏو ڪين پيسارو تون

۳۔ هي ڇوڙو سڀ جنسار آهي۔ سڀ مطلب جو پروار آهي
سڄو ساڳي سرجهار آهي۔ ڇڏي پائج مڱي دوارو تون

۴۔ چوي چيلو سندر ويلو آهي۔ مليو مالش جبر سهيلو آهي
هت گهڙي پلڪ جو ميلو آهي۔

وٽ ساڌ سنگت جو لاڙو تون

هن ڀڄن ۾ مهاراج جن پنهنجي پتا کي عزت ڏيڻ لاءِ
ڇڏهن سندن نالو وجهي ڳائي بس ڪيو، تڏهن سڀئي ستنسنگي
ڏاڍو خوش ٿيا. تنهن کانپوءِ، پڳت چيلارام جن هت ڇوڙي
ساريءَ سنگت کان موڪلايو. پوءِ پٽ ٽي آسٽ وڃاري
سمهي پيا ۽ مٿان چادر پائي ”شوهر“ ڏئي وٺي لڳائي.
پوري ڇهين بجي ڀرپات جو پرلوڪ پڌاريا. ٻارهي بعد،
ٺهراڻي مهاراج جن کي چيو ته هيٺ ڍوڪان ۽ گهر جو ڪم
تون سنڀال. مان ٻنين ۽ باغن وغيره جي سنڀال ڪندس.
ستنگورو لائين ٽي ڪرڻ لڳا. رات جو ستگرو مهاراج جن
ٿلهي ٽي ويهي ستنسنگ ڪرڻ لڳا. اڳ ۾ ڪڏهن به لائين
کلي طرح ستنسنگ ۾ ويهي ڪونه ڳائيندا هئا. هاڻي پاڻ
ستنسنگ ۾ ڳائڻ لڳا. ستگرو مهاراج يڪتاري ٽي ڳائيندا
هئا. پياڻي آسورام سولارو ۽ پيا ستنسنگي دلا ڪر نال
ڪجههيون ۽ ڏنڊا وڃائيندا هئا. هر روز رات جو ستنسنگ
جي اهڙي ته مڙج مڇندي هئي جو سارو ٿلهو ته خلق سان
پرڇي ويندو هو، پر ساري بزار به پرڇي ويندي هئي.
هڪ نه ستگرو مهاراج جن جو آواز ڦوڻو هو تمام مٿي، منو
۽ سريلو، ٻيو وري ستنسنگ ۾ چولدا هئا پنهنجا ٺاهيل ويڙا.

ستڱرو ٽيئون رام مهاراج

اهليو. تاريخ ۱۶ سڄو ڏينهن ۽ رات ستسنگ جي
لڳي. رات جا ٻه لڳا ته پڳت چيلارام جن موڪلائي ۽
شارو ڏنو. چوڻ لڳا ته هاڻي پڇاڙي ۽ چو اسان اوهان کي
ٽي آشيرواد ٿا ڏيون ته اوهان جو چت سدائين نام،
اڳڪار ۽ آتم چنتن ۾ لڳو رهي، اوهان جو پاڻ ۾ بزم ۽
ار وڌندو رهي. ستسنگ منڊليءَ کي مڃائيندا رهجو. اها
لهم ٻڌي سڀ بزمي ۽ ستسنگي اکين مان ڇل وڃائي چوڻ
لڳا ته هي سوامي، اسان کي ڪنهن جي آسري ٿا ڇڏي
۽ اسان کي پنهنجي بدلي ۾ ڪائي ٻانهن نه ڏئي وڃو،
۽ ساڳو مان ٿري پار پئون.

ٿيا. سوامي آسورام صاحب جن اسڪول جي ڪم کان فارغ ٿي هر روز اچي ستسنگ ڪندا هئا.

ستگرو مهاراج بن نت ليمر سان گهر جو پاڻي پري ڏاڍي برسر ۽ شرڌا سان سنتن مهاڻائن ۽ مهمالن ۽ مسافرن جي شيوا ڪندا رهيا ۽ جيڪو وقت شيوا کان پڇندو هون سو ڪڏهين باغيچي ۾، ته ڪڏهين درياھ جي ڪناري تي، يا شمشان ڀومي ۽ قبرستان ۾ ويهي ايڪانت ۾ نام جو اڀياس ڪندا هئا. ڪڏهن ته ويهي پڇن ٺاهي ڳائيندا هئا. اهڙيءَ طرح، سنتن جي شيوا پڇن ڪندي، ستگرو مهاراج جن جي اوستا سورهن ورهين جي ٿي ته پڳت چيلارام جن جو سرير ڍاڻو ٿيل لڳو ۽ تاريخ ۱۱ گتي سنبت ۱۹۶۰ تي پڳت صاحب سڀني ستسنگين ۽ برمين کي گهرائي چيو ته ابا تاريخ ۱۷ گتيءَ جي پريات جو ۴ بجي، اسين هيءَ ڏينھن رڻپي جو ٺو گهر ٿياڳي، پنهنجي اهر آباسي گهر ڏانهن وينداسون. هن شرير جي پاٿرا اچي پوري ٿي آهي. جنهن ڪم لاءِ هن سنسار ۾ آيا هئاسون، سو پورو ڪري چڪا آهيون. تنهن ڪري اوهان ڪوئي خيال نه ڪجو. توهان به جنهن ڪم لاءِ آيا آهيو، سو پورو ڪري اچي اسان سان ملجو. باقي ڇهه ڏهاڙا، اوهان سڀ ستسنگي، جيڪي سنت مهاڻائون هتي رهيل آهن، تن سان ملي رات ڏينهن ستسنگ جي مڙج مچايو، ۽ ٽهالارام سان ملي ٻاهرين سنتن ساڌن ۽ مٿن مائٽن کي چيون لکي گهرايو، ته پڇاڙيءَ جو اچي درشن ميلو ڪن.

اها ڳالهه ٻڌي ستگرو مهاراج، ستسنگي ۽ گهر جا پاڻي گهرائجي ويا. پر پوءِ ٽهالارام سان ملي سڀني سنتن مهاڻائن ۽ مٿن مائٽن کي چيون لکيون ويئون. ٻن ٽن ڏينهن ۾ اچي سڀئي گڏ ٿيا. پندارو ۽ ستسنگ برابر ۱۵ تاريخ تائين، ه

جي مڙج ورتائون. وري رات جو به سنت ڏاڍي پريم سان ٽنڀوري ٿي ستسنگ ڪيو. اهڙيءَ طرح ستگرو مهاراج پريم سان سنتن جي شيوا ڪندا رهيا، ۽ هري ڀڄن به چولدا ويا. ٻارهن ورهين جا ٿيا ته کين وڏي پوربڪ چڻيو پائو ويو. ستگورو مهاراج پيرهن چوڏهن سالن جا هئا جو سائين آسوراڻ صاحب جن ڪنڊوءَ جي اسڪول ۾ هيڊ ماستر ٿي آيا. پگت چيلارام جن جي شيوا ۽ پريم جي هاڪ ٻڌي آستان ٿي آيا. پگت صاحب سائين آسوراڻ جن کي آدرستڪار سان آسٽ ٿي وهاري، پريم ۽ شردا سان سندن شيوا ۾ لڳي ويا. سائين آسوراڻ صاحب ان وقت ۽ وري رات جو ڏاڍيءَ مڙج سان ستسنگ ڪيو. سندن پريم ۽ آئيڙ وارو ستسنگ ٻڌي، پگت چيلارام جن کين ٻار ٿا ڪئي ته ڪرڻا ڪري، روزانو هتي اچي، پنهنجي مڌر وڃن جي امرت ورکا ڪريو، جو اسان کي ۽ ستسنگين کي ڏاڍو آندو اچي رهيو آهي. اها ٻار ٿا سائين آسوراڻ جن سوڀڪار ڪئي ۽ روزانو پگت صاحب جي آستان ٿي ستسنگ ڪرڻ ايندا هئا. ستگورو مهاراج جن به وڏي چاهه ۽ ڌيان سان ستسنگ ٻڌندا هئا. قدرت سان ان رات، ستسنگ ۾ به ستگرو ڪرڻ جي وارثا هلي. سنتن چيو ته ستگرو ڪانسواءِ آتما جو ساڪيات ڪار ڪين ٿيندو ۽ ڏيهه ڌاري ستگرو ڪرڻ بلڪل ضروري آهي. ستگرو برهم ٿيڻي ۽ برهم سروٿري هجي، يعني کيس شاسترن جو به گيان هجي ۽ پنهنجي آتما ۾ به ليشن هجي. اهڙي گروهه جي سنگ سان جهياسوءَ جو جلد اڌا ٿئي ٿو. اها ڳالهه سنتن ڀڄن ۾ درشتانت پرمات ڏيئي ڪيا. اها وارثا ساريءَ سنگت ٻڌي. ٻئي ڏينهن سوام آسوراڻ صاحب کان وڌيڪ اوسار نام جو اُپديش وٺي ڪو ڪندو مانا ڪرشنا ۽ پگت چيلارام جن به ڏاڍو خو

جڏهن سڱورو مهاراج جن جي اوسڻا ٻار هين ورهين جي ٿي تڏهن تاريخ ۱۳ آڪاڙ، سنبت ۱۹۵۴، ٿئي پورن ماسي، برابر ۶ جولاءِ سنه ۱۹۷۷ع، پڳت چيلارام جي گهر پنجنين پتر سوامي گوال رام جو جنم ٿيو. ڏور ڏام سان چئي ڪئي ويئي. مهاراج جڙداري لال بالڪ جون ريكائون ڏسي چيو ته هي بالڪ به وڏو هري پڳت ٿيندو.

بالڪ گوال لال جو سڀاءُ به ننڍڙي هوندي کان ئي لڙل ۽ سالتنيڪو هوندو هو. بالڪري ستارو گهر سرڳ سمان ٿي پيو. ڏوهرو - آڱياڪاري پتر هو، پتور ٿا هئو ڏار ڏن سڄ ڪا، سنٽوش هن، چار سرڳ سنسار. ارت :- جنهن گهر ۾ پتر آڱياڪاري، لستري پتور ٿا، ۽ ڏن، سڄ جي ڪمائيءَ جو آهي، جتي من ۾ سنٽوش ۽ شالتي آهي، اتي آلتِي بهر سرڳ آهي، يعني اُتي سڪ آندڻ سان وقت گذري ٿو.

پر جتي انهن ڳالهين سان ڪڏ، سنٽسڪ ۽ هري پجن ڇڄي، ته اهو گهر وري مها سرڳ بڻيو پوي. سو پڳت چيلارام جن جي گهر اهي سڀئي ڳالهيون موجود هيڙن، ۽ ڳوان جي ديا سان چار ٿي پدارت پراپت هئا.

هڪ ڀيري، سنبت ٻڌ پوري سنڀاسي لاڙ جي پاسي جو ننڍڙي ٿي پجن ڪندو هو، سو گهمندو گهمندو ڪندو ۽ ۾ پڳت صاحب جن جي آستان ٿي آيو. سڱورو مهاراج سنبت کي ڏسي خوش ٿي، وڏي آدرستڪار سان سنبت جي شيوا ۾ لڳي ويا. منجهند جو سنبت آرام ڪري آيو، ته پاڻي پي ننڍڙو ڪٽي، ويٺو ڪير ٿن ڪرڻا. سڱورو مهاراج به ڪڇهيون ڪٽي ويٺا وڃائڻا. سنبت اهڙو ته پريم سان ڪير ٿن ڪيو، جو شهر جا ڪيترا ماڻهو پجن ٻڌڻ آيا ۽ راز ۾ ڪلاڪ ڪير ٿن

ستگرو ٽيئون رام مهاراج

هٿين؟

پٽ ڪالهه سازو ڏينهن رات ڪٿي هٿين؟
وٺي ڪاڏي آئيئي؟ ايترو چئي مانا کي اکين ۾ پاڻي اچي
يو. مهاراج جن اصل چپ رهيا ۽ ڪجهه نه چيائون.

ڀڳت صاحب سموري حقيقت پنهنجي ڌرم پسنديءَ کي
بدائي. مانا ڪرشنا ڀڳت صاحب کي ويٺي ڪٿي نه اڳتي

ڇوڪري کي اسڪول نه موڪلجي.
بٽي ڏينهن صبح جو ڀڳت چيلا رام، مهاراج جن کي سڏي

پريم سان چيو ته پٽ! اڳتي تون گهر رهي، پريم سان سنڌين
پريم سان ۽ مسافرن جي شيوائهل ڪر ۽ گهر جو پاڻي به پير.

مهائمان ۽ مهاڻاڻن جي شيوائي ڏانهن ڏانهن
اها اسان جي آڳيا آئيئي. ٺهراڻي پاڻي ڏانهن ڏانهن

جو ڪم سنڌاليندو. مان باغ ۽ ٻنيءَ جي سنڀال تي ٿو وڃان.
پٽ جي آڳيا اوسار ستگور مهاراج سنڌين ۽ مهاڻاڻن جي شيوا

پر لڳا رهيا ۽ ڪوهه تان پاڻي به پريندا رهيا. پنهڄائي ڪوهه
تي پاڻي ڀرڻ ويندا هئا ۽ دلا رکي نار هلائيندا هئا. اوڏي

مهل ڇڪڙهن ڪندو ۽ جي ڪا مائي يا ڪو ڀائي کين چوندو
هو نه ڇوڪر، نار کي ٻئي ڦيرا نه ڏج ته اسين به پاڻي پريون

نه پريم سان پيا نار هلائيندا هئا جيستائين سڀيئي پاڻي پري
وڃن. پوءِ پنهڄو پاڻي پري گهر ايندا هئا. پاڻي پري وري

اچي سنڌين جي شيوا ۾ لڳي ويندا هئا. سنڌ رسوئي ڪري
آرام ٿيندا هئا ته پريم سان کين پنکو هڻندا هئا. سنڌ

ڇڏڻ آڻي پاڻ ۾ روح رهاڻ ڪندا هئا ته اها ڏيان سا
ويهي ٻڌندا هئا. شاعر جو سنڌين کي گهمائي سڄ لٽي واپس

اچي ستسنگ لاءِ آسڻ وڃائيندا هئا.
ڀڳت چيلا رام جن اچي ستسنگ ڪندا هئا. ڪيترا

پاڻي اچي ستسنگ ٻڌندا هئا.
سنڌين بهائائين جي شيوا ڪندا

۾ پهتو، جتي ڀڳت آئل رام جن رهندا هئا. ڀڳت صاحب کي سموري حقيقت ٻڌايائون. سنت آئلرام کيس چيو ته چنتا نه ڪريو، ڇوڪر پاڻيهي گهر ايندو. ڀڳت صاحب موٽي ڪنڊوءَ آيو. گهڻي گهڻي گهميا، پريمين جي گهرن مان پڇا ڪيا ۽ پر پتو ڪونه پيو. اتي رات جا ڏهه يارهن اچي ٿيا. لراس ٿي گهر آيو ۽ سربستي ڳالهه مانا ڪرشنا کي ڪري ٻڌايائين. مانا صاحب بيحد وياڪل ٿيڻ لڳي. ان رات گهر جي ڪنهن به پاڻيءَ روئي نه کاڌي. سندن ساري رات چنتا ۾ گذري ۽ ڪنهن به نند ڪانه ڪئي.

ٻئي ڏينهن صبح جو وري ڀڳت چيلارام پاڻ سان ٻئي چٽا وٺي ڳولا ٿي لکتو. نهر جي ڪناري تي پهتا، هڪ ڌنار بيٺو هو، جنهن کان ڀڳت صاحب پت بابت پڇيو. ڌنار چيو ته ڪالهه سج لٽي مهل ڪڇي مان ڍور ڪاهيو پئي آيس ته توهان جي ڇوڪر کي ڌرياهه جي ڪناري تي پهل جي وٺ هينان ڳائيندو ڏٺم. ڌنار جي ڳالهه ٻڌي سڀني اوڏاهن ويا. ڏسن ته برابر مهاراج جن ڪنڌ هيٺ ڪري پنهنجي ڌيان ۾ ويٺا آهن. ڀڳت چيلارام مهاراج جن جي ويجهو اچي کين سڏ ڪيو. مهاراج جن ڪنڌ هڻي ڪري پنهنجي پتا کي ڏسي اُٿي اچي کين پيرن پيا. ڀڳت، صاحب جن کي پيرن سان ڳرائڻي پائي چيو، پت لائي ڇو اچي ويٺو آهين؟ ڪالهه کان وٺي اسان ٽوڪي سارو شهر، باغ باغيچا، نهر جي ڪناري ۽ پريمين جي گهرن ۾ ڳوليندا رهيا آهيون. تنهنجي چنتا ۾ رات گهر ۾ نه ڪنهن روئي کاڌي آهي ۽ نه وري ڪنهن نند ٿي ڪئي آهي. ايترو چئي مهاراج جن کي گهر وٺي آيو. مهاراج جن مانا کي پيرن پيا ۽ ڪنڌ هيٺ ڪري ويهي رهيا. مانا کين ٻانهن کان وٺي پنهنجي گود ۾ وهاري

اهڙي طرح ڪنهن مهل ٻين ٺاهين ته ڪنهن مهل ٻڙيوءَ جو ڌيان لڳائين ائين سارو ڏينهن اتي ئي ويٺا رهيا .

هوڏانهن مانا ڪرشنا مهارج جن جي اچڻ جو انتظار ڪري باهر دروازي تي پئي بازار ڏانهن نهارڻ لڳي . انتظار ۾ ڪلاڪ ڏيڍ گذري ويو پر مهارج جن گهر ڪين آيا . ان بعد مانا دڪان تي اچي ٺهراڻي ڪري چوڻ لڳي ته پٽ، اڃ به ٻائين اسڪول مان روئي ڪاٺ ڪونه آيو آهي . مٿان اچي هڪ ڏيڍ لڳو آهي، سو وڃي اسڪول مان وٺي آچينس . پاڻي ٺهراڻي دڪان بند ڪري وڃي اسڪول ۾ ماستر کان پڇا ڪئي . ماستر پاڻي ٺهراڻي ڪي چوڻ لڳو ته مون اوهان جي پيءُ کي پٽي لکي ڏيئي چيو ته ويهي اڪر پڪا ڪر . پوءِ ته مان ٻين چوڪرن کي پاڙهڻ ۾ لڳي ويس . ان کانپوءِ صبر ڪانهي ته ڪيڏانهن ويو . اتي هڪڙي چوڪري صبر ڪئي ته سائين مون ڏٺو ته صبح جو پٽي ڪٿي آئي ڪيڏانهن پئي ويو . چوڪري جي ڳالهه ٻڌي پاڻي ٺهراڻي سڌو پاڻي ٺاڪر گر جي باغ ۾ اچي مهارج جن کي ڏسي وري ٻين باغن ۾ ويو، پر ڪٿي مهارج جن کي اتي نه ڏسي وري ٻين باغن ۾ ويو، پر ڪٿي به پتو ڪونه پيو . آخر تراس تي موٽي گهر اچي مانا کي ساري ڳالهه ڪري ٻڌايائين . مانا به ٻيا گهر جا پاڻي چنتا ۾ آڻي ويا . انهي ۾ پڳت چيلارام گهر آيو ۽ سڀني کي چنتا ۾ ڏسي پڇڻ لڳو ته اڃ به چوڪرو گهر ڪونه آيو آهي ڇا؟ مانا ڪرشنا ان ۾ ٻڌائي آئي چيو ته اڃ به اڃا ڪونه آيو آهي . پاڻس کي ڪوئي لاءِ موڪليم پر چوڪري جو پٽ اڃا ڪونهي .

پڳت صاحب - ڪوئي لاءِ موڪليو پر چوڪري گهر ڪونه آيو آهي .
 بغيچن ڳوليوندي وئي - ڪوئي لاءِ موڪليو پر چوڪري گهر ڪونه آيو آهي .

مائي ۽ گود ۾ وهاري پچل لڳي ته پت اڄ سڄو ڏينهن ڪٿي
 هئين؟ مهاراج جن ٿورو مشڪيو. جيڪو جواب پتا کي باغ ۾
 ڏنو هئا اُن سوئي جواب مائا کي ڏنائون. ٻڌي مائا ۽ گهر
 ڇا پائي ڪلڻ لڳا. پوءِ مائا ڪرشنا مهاراج جن کي زوني
 ڪارائي ۽ پاڻ به ڪاڏي.
 ڏينهن پگت صاحب سوامي جن کي پاڻ اسڪول وٺي
 ويو. ماستر کي پارٽ ڪري چيائين ته سائين، چوڪري جو
 خيال رکجو، جڏهن اڄ به ڪيڏانهن لڪري نه وڃي.
 ماستر مهاراج جن کي وري پتي لکي ڏيئي چيو ته ويهي
 اکر ٻڪا ڪر. پر مهاراج جن پتي ڪٿي ڏري ڏيري اسڪول
 کان ٻاهر لڪري باغ ۾ اڃا گهمندا وڃي درياه جي ڪناري
 تي لڪتا. اُتي هڪ پيل جي وٽ هينان پتي رکي ويهي
 پريو جو ڏيان ڏرڻ لڳا. ڪلاڪن ڏيان لڳائي اُتي درياه
 مان ٿورو پاڻي پي وري به ساڳي جاءِ تي ويهي، درياه
 شاه ڏانهن لهاري هينون پهن ناهي ڳاڻڻ لڳا.

راڳ ڏناسري

ڏل - پار وڃڻ مولڪي آهي ضروري -
 وشيون واهڻ وائڻ تي آهن گهڻا
 ۱- هڪڙا مڇ ٻيا ڪڇ نيون واڳون (واڳهو) ٿا وڙهن
 چوٿون ڪن ڪڙڪن - پنجن لهرڙن لعلن جو ويٺي ڳڻيان
 ۲- هڪڙو ڪام، ٻيو ڪروڙ، نيون لوپ ٿو لپائي
 چوٿين چنتا تي چڪائي، پنجن پو الهيءَ ۾ پيئي پُٺان
 ۳- هڪڙي رات ٻي رات، ٽين منگان ٿي ذات
 چوٿين تي ٻه رات، پنجن سڌ سڄڻ جا پيئي سلطان
 ۴- هڪڙو موه، ٻي ممتا، نيون نيون لڄا ٿيئي
 چوٿون پنڌ پڇان پيئي، پنجن وڙ پنهنجي کي شال وٺان.

اسکول ہر ایکانت کٹی !

ستگرو ٽيئون رام مهاراج

ويا ته به ڪونه ويا. گهر جا پاڻي ۽ مائا ڪرشنا وهلا ويا.
وڃڻ لڳا. آس ۾ نه رجهو ٿو اچي، ائين ئي پنج لڳي ويا.
پنجن به ڀڳت چيلارام پٺي تان موٽيو ته مائا کيس ٻڌايو
ته چوڪرو اسڪول مان موٽيو ئي ڪونهي. اوهين وڃي
ست سماءُ نه لهي آڇو.

ڀڳت صاحب اها خبر ٻڌي سڌو اسڪول ويو. وڌيڪ رڳو
ڀڳت صاحب ويا هئا ۽ ماستر به وڃڻ تي هئا. ڀڳت چيلارام
سڀ هليا ويا ته اڄ اسانجو چوڪرو گهر روئي ڪاٺ به ڪين
ماستر کي چيو ته اڄ اسانجو چوڪرو گهر روئي ڪاٺ به ڪين
آيو آهي، ڪهڙي ڳالهه آهي؟ اهو ٻڌي ماستر چوڻ لڳو
ته ڀڳت صاحب مون نه اوهان جي چوڪري کي صبح جو
پٺي لڪي ڏيئي چيو ته ويهي پڙهه، پوءِ جي مون کي خبر
ڪانهي ته ڪيڏانهن هليو ويو. مون ائين ئي سمجهيو ته ضرور
گهر آيو هوندو. اهو جواب ٻڌي ڀڳت صاحب پٺت کي ڳولڻ
نڪتو. درياءُ، نهرون، باغ باغيچا ڳوليندي سڄ لٽي مهل
ٻائي ٽاڪرگر جي باغ ۾ اچي پڇيائون. هڪ پريميءَ کيس
ٻڌايو ته اوهان جو چوڪرو باغيچي جي ڪنڊ ۾ هڪ اُٺ
جي وٺ هينان ويٺو آهي. ڀڳت صاحب باغ ۾ اُٺ وڃي
پٺت جي ويجهو پهتا. ستگرو اُٺي کين پيرين پيا. ڀڳت صاحب
مهاراج جن کي ٻانهن کان وٺي چوڻ لڳا ته ابا اسڪول ڇڏي
چو اچي هتي باغ ۾ ويٺو آهين ۽ منجهند جو گهر روئي ڪاٺ
ڇو ڪين آئين؟ ماستر ٽوڪي گهٽ وڌ ڳالهايو آهي ڇا؟
مهاراج جن لمر ٿا سان چوڻ لڳا ته بابا، مون کي ماستر پٺي
لڪي ڏيئي چيو ته ويهي پڪي ڪر. اسڪول ۾ نه گوڙ ڏنم
نهنڪري هتي اڪالت ۾ اچي وينس. پوءِ مون کي وقت
جي ڪا خبر نه پئي. ايترو ٻڌي ڀڳت صاحب، مهاراج جن
کي گهر وٺي آيو. مائا ڪرشنا مهاراج جن کي پيار مان ڳرائڙي

شيدن سر ٿورو

- ۱- بڙهو اکر سو هڪڙو پياري - جنهن مان هي جنسار ٿيو.
- ۲- بنگلا ماڙيون باغ باغيچا - سارو هي سنسار ٿيو.
- ۳- چوراسي لک جوڙي جنهن مان - اديت هي اسرار ٿيو.
- ۴- اکر اهو ٿا سبت سڏائن - جنهن مان جڳه اظهار ٿيو.
- ۵- ڪهي ٿيئون هي آهي اوهو -

جنهنجو چئن طرف چمڪار ٿيو.

پڇن ڳاڻڻ لڳا نه وري به پهرين ڏينهن واري ڪار ٿي.
 اها وارن سازي شهر ۾ پڪڙجي وئي ته انهن ڏينهن
 کان اسڪول ۾ ماستر چوڪرن کي پاڙهين ٿي ڪونه ٿا.
 انهيءَ ئي شهر جا ٻه چار پٽنچ، مڪيءَ سان گڏجي اسڪول ۾
 ويا. ماسترن کي چيائون ته اها ڳالهه به ڪين ٿي جو سڄو
 ڏينهن اسڪول ۾ ستنسنگ لڳائي ويٺا آهيو ۽ چوڪرن کي
 پاڙهيو ٿي ڪونه ٿا. چوڪرن کي چڱيءَ طرح پاڙهيو ته واه
 نه آفيسرن کي درخواست ڪري پيا ماستر گهرايون. پٽنچن
 جو دڙو ٻڌي، ماسترن چيو ته توهان ڪو به خيال نه ڪريو،
 آئينده اسين چوڪرن کي چڱيءَ طرح پاڙهينداسون. انهيءَ
 خاطريءَ تي مڪي پٽنچ موٽي پنهنجي جاءِ تي آيا.

ٽئين ڏينهن به ماستر کين پٽي ڏني. ستنسنگ پٽي وٺي
 آهستي آهستي اسڪول جي دروازي کان ٻاهر نڪري سڌو
 پاڻي ٽاڪر گر جي باغ ۾ ويا ۽ آب جي وٺ هيٺان پٽي
 گوڏي هيٺان رکي، اکيون بند ڪري پريوءَ جي ڌيان ۾
 ويهي رهيا. ڪنهن مهل پريوءَ جي ڌيان ۾ نه ڪنهن مهل
 پڇن ٺاهي ڳاڻڻ ۾ گذاريائون. ائين ڪندي منجهند جا بارهن
 لڳا، نه به منجهند جي روئي ڪاٺ گهر ڪونه ويا. به لڳي

ستگرو مهاراج چوڻ لڳا، هاڻي ساوڌان ٿي ڪن ڏيئي ٻڌو.
اگر گرمي - پڪي هنس، برٽ مٿ، راند ۾ گيان ۽ ماڻهن جي
نالن ۾ ساڌو. مطلب - گرمه هنس، مٿ گيان جا - ڪي ساڌو
ڏنا تو.

اهو ٻڌي چوڪرا خوش ٿيا ۽ هڪ چوڪري کي بزار
موڪليائون جنهن پاءُ پيڙن جو آڻي ستگرن کي ڏنو. سوامي
جن منگهن کي چيو ته، پيڙا کڻي سڀني کي ورهائي ڏي.
منگهن پيڙا سڀني کي ورهائي ڏنا. پيڙا کائي ڪوه تان پاڻي
پي سڀئي پنهنجي پنهنجي گهر ويا.

اهڙيءَ طرح زانديون ڪندي جڏهن ستگرو اٺن ورهين
جا ٿيا ته سندن پتا ڪين سڪول ۾ وهاري آيا.

پهرين ڏينهن ماستر ستگرن کي پڙهي ٿي اکر لکي ڏنا
۽ چيائون ته ٻڪا ڪر. ستگرو پڙهي کڻي ايڪانت ۾ وڃي
پڙهي پاسيري رکي ويٺا ۽ ٻين ٻنهي پنهنجي مڙج ۾ ڳاڙهه ۽ ٻين
ٻڌي اسڪول جا سڀئي چوڪرا ۽ ماستر اچي ڪٺا ٿيا ۽
ٻين ٻڌڻ لڳا. ماستر اهڙو نه مڱن ٿي ويا جو چوڪرن کي
پڙهائڻ به وسري وين.

ٻئي ڏينهن به ماستر مهاراج جن کي پڙهي لکي ڏئي چيو
ته وڃي اکر ٻڪا ڪر. ستگرو مهاراج ٻئي ڏينهن پڙهي کڻي
ايڪانت ۾ ويهي چئن پنجن چوڪرن کي سڏ ڪري پڇيو ته،
اوهان ڇا ڇا پڙهيا آهيو. چوڪرن جيڪي پڙهيو هو سو
پڙهي ٻڌايائون. تڏهن ستگرو مشڪي چوڻ لڳا ته اوهان
ڏاڍو سٺو پڙهيا آهيو، پر هڪ اکر اڃا ڪونه پڙهيا آهيو.
تنهن تي چوڪرا پڇڻ لڳا ته اهو اکر ڪهڙو آهي؟ ستگورن
هينئون شبد ٺاهيو.

ورن دیوتا سان میلاپ

ٻار وٽن هليا ايندا هئا ۽ سارو ڏينهن منائڻ ۾ مهاراج جن سان
گڏ رهندا هئا. وچ ۾ صرف هڪ دفع روئي ڪاٺ لاءِ گهر
ويندا هئا.

ان لمو لي ستن ورهين جا ٿيا ته هڪ ڏينهن سڀني
ڇوڪرن کي چوڻ لڳا ته اڄ هلو ته درياھ تي هلي راند
ڪريون. سڀني گڏجي درياھ تي ويا. اُتي سڀني کي چيائون
ته اڄ سڀڪو پنهنجو پنهنجو گهر ٺاهي. تنهن تي جيڪي
۱۵-۱۶ ڇوڪرا آيا هئا تن سڀني گڏجي وٽن جون ٿاريون
پڳيون. ڪن ٿاريون زمين ۾ کوڙيون ۽ مٿان وجهي پنهنجا
گهر ٺاهيا ۽ ستگرو مهاراج جن پنهنجو هڪڙو گهر ٺاهي تيار
ڪيو. پوءِ سڀني کي چيائون ته هاڻي هرڪو پنهنجي پنهنجي
گهر ۾ آسڻ لڳائي ۽ اڪيون بند ڪري رام جو نالو چئي.
ايترو ٻڌي سڀني ڇوڪرا آسڻ ٻڌي اڪيون پوري رام نام
چيڻ لڳا. اڌ ڪلاڪ کانپوءِ ستگرو مهاراج جن سڀني کي
سڏي پنهنجي گهر اڳيان وهاري چيو ته هاڻي درياھ شاه
۾ اُڻان ڪري پوءِ گهر هلنداسون. ريجھوءَ نالي هڪ ڇوڪرو
چوڻ لڳو ته ڪٿڙا نه لاهي رکون پر ڪو ڪٿي نه وڃي. تنهن
تي ستگرو مهاراج جن چوڻ لڳا ته اوهان چنتا نه ڪريو.
مان ڪٿڙن جي سنڀال ڪندس. توهان وڃي پهرين اُڻان
ڪري اچو ته پوءِ مان ويندس. سڀني ڇوڪرا ڪٿڙا لاهي
ستگرو مهاراج جن کي ڏيئي وڃي اُڻان ڪرڻ لڳا. هڪ
ڇوڪرو ڪلڙ ڪجهه چنڊل سڀاءِ جو هو، سو اُڻان ڪندي
درياھ ۾ ڪجهه اڳتي هليو ويو جتي پاڻي تمام وڏو هو
يڪدم ٻڏي ويو. ڪلڙ کي ٻڏي ويل ڏسي سڀني ڇوڪرا باهه
لڪري دانهون ڪرڻ لڳا. دانهن تي ستگرو ٻوڙ لڏا آيو
۽ ڇوڪرن کان دانهن جو سبب پڇڻ لڳا. هٿن جو اشارو

لاگي لاگي شبد کي چوٹ تن ۾

ماتا ڪرشنا کيس ڪير پياري، گود ۾ وهاري مٺي سر سان شوهر جي لولي ڏيئي جتي به کڻي سمهاري ٻڌي هيس يا وهاري ٻڌي هيس ته اتي ئي شالتيءَ سان سمهي ٻوڏو هو يا ويهي رهندو هو. ڪڏهن به ٻين ٻارن جيان اجايو سڃايو ڪين روڻدو هو. سڀاءُ سدائين نرمل، سائتيڪو ۽ ڪلمڪ هوندو هوس. ٻن سالن جو ٿيو ته ماتا کيس ڳالهائڻ سيکارڻ لڳي. پهرين سڀڪار يائينس رام جو نالو ۽ پوءِ ڌيري ڌيري ٻيا نالا.

منڍ سنسڪار جو سمرو آيو ته آکاڙ جي پور نماسي ٿي، وڏي ڌام ڌوم سان ٻائي جوهر گر جي باغيچي واري ڪوهه تي ٻالڪ جو منڍ لهرايو ويو.

ماتا ڪرشنا هر روز نت نيم سان ٻرپات جو ۴ ٻجه اُٿي چنڊ پيهندي هئي. ننڍڙي لينگر کي گود ۾ وهاري ڪبير صاحب جو هيٺيون ٻچن ڳائيندي هئي.

لاڳي لاڳي شهد ڪري چوٽ ڌن ۾

ٻالڪ ماتا کي چوندو هو: اما 'تن ۾' ڳاء. ماتا به هر روز کيس ڳائي ٻڌائيندي هئي.

ستگرو مهاراج جن جو راند ڪرڻ جو طريقو ئي نرالو هو. ٻارن کي ڪنو ڪري آسڻ لڳائيندا هئا. پاڻ به اڪيون بند ڪري ۽ ٻين ٻارن کان به اڪيون پوڻائي، ويهي ٻريم سان رام نام جي ڌني لڳائيندا هئا. جتي به ششسنگ ٿيندو هو، اتي ٻارن کي ساڻ ڪري ويندا هئا.

سڀني ٻارن کي اهڙو نه ٻريم جي ڏور ۾ ٻڌي قابو ڪيو هئائون، جو هر روز صبح جو، ننڍ مان اٿڻ سان ئي سڀني

لاگي لاگي شبد کي چوٽ تن ۾

۱۱۱ بترشدا هر روز است لهر سان پرياست جو ۴ بجہ آئي
 ۱۱۲ ۱۱۳ ۱۱۴ ۱۱۵ ۱۱۶ ۱۱۷ ۱۱۸ ۱۱۹ ۱۲۰ ۱۲۱ ۱۲۲ ۱۲۳ ۱۲۴ ۱۲۵ ۱۲۶ ۱۲۷ ۱۲۸ ۱۲۹ ۱۳۰ ۱۳۱ ۱۳۲ ۱۳۳ ۱۳۴ ۱۳۵ ۱۳۶ ۱۳۷ ۱۳۸ ۱۳۹ ۱۴۰ ۱۴۱ ۱۴۲ ۱۴۳ ۱۴۴ ۱۴۵ ۱۴۶ ۱۴۷ ۱۴۸ ۱۴۹ ۱۵۰ ۱۵۱ ۱۵۲ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۵۵ ۱۵۶ ۱۵۷ ۱۵۸ ۱۵۹ ۱۶۰ ۱۶۱ ۱۶۲ ۱۶۳ ۱۶۴ ۱۶۵ ۱۶۶ ۱۶۷ ۱۶۸ ۱۶۹ ۱۷۰ ۱۷۱ ۱۷۲ ۱۷۳ ۱۷۴ ۱۷۵ ۱۷۶ ۱۷۷ ۱۷۸ ۱۷۹ ۱۸۰ ۱۸۱ ۱۸۲ ۱۸۳ ۱۸۴ ۱۸۵ ۱۸۶ ۱۸۷ ۱۸۸ ۱۸۹ ۱۹۰ ۱۹۱ ۱۹۲ ۱۹۳ ۱۹۴ ۱۹۵ ۱۹۶ ۱۹۷ ۱۹۸ ۱۹۹ ۲۰۰ ۲۰۱ ۲۰۲ ۲۰۳ ۲۰۴ ۲۰۵ ۲۰۶ ۲۰۷ ۲۰۸ ۲۰۹ ۲۱۰ ۲۱۱ ۲۱۲ ۲۱۳ ۲۱۴ ۲۱۵ ۲۱۶ ۲۱۷ ۲۱۸ ۲۱۹ ۲۲۰ ۲۲۱ ۲۲۲ ۲۲۳ ۲۲۴ ۲۲۵ ۲۲۶ ۲۲۷ ۲۲۸ ۲۲۹ ۲۳۰ ۲۳۱ ۲۳۲ ۲۳۳ ۲۳۴ ۲۳۵ ۲۳۶ ۲۳۷ ۲۳۸ ۲۳۹ ۲۴۰ ۲۴۱ ۲۴۲ ۲۴۳ ۲۴۴ ۲۴۵ ۲۴۶ ۲۴۷ ۲۴۸ ۲۴۹ ۲۵۰ ۲۵۱ ۲۵۲ ۲۵۳ ۲۵۴ ۲۵۵ ۲۵۶ ۲۵۷ ۲۵۸ ۲۵۹ ۲۶۰ ۲۶۱ ۲۶۲ ۲۶۳ ۲۶۴ ۲۶۵ ۲۶۶ ۲۶۷ ۲۶۸ ۲۶۹ ۲۷۰ ۲۷۱ ۲۷۲ ۲۷۳ ۲۷۴ ۲۷۵ ۲۷۶ ۲۷۷ ۲۷۸ ۲۷۹ ۲۸۰ ۲۸۱ ۲۸۲ ۲۸۳ ۲۸۴ ۲۸۵ ۲۸۶ ۲۸۷ ۲۸۸ ۲۸۹ ۲۹۰ ۲۹۱ ۲۹۲ ۲۹۳ ۲۹۴ ۲۹۵ ۲۹۶ ۲۹۷ ۲۹۸ ۲۹۹ ۳۰۰ ۳۰۱ ۳۰۲ ۳۰۳ ۳۰۴ ۳۰۵ ۳۰۶ ۳۰۷ ۳۰۸ ۳۰۹ ۳۱۰ ۳۱۱ ۳۱۲ ۳۱۳ ۳۱۴ ۳۱۵ ۳۱۶ ۳۱۷ ۳۱۸ ۳۱۹ ۳۲۰ ۳۲۱ ۳۲۲ ۳۲۳ ۳۲۴ ۳۲۵ ۳۲۶ ۳۲۷ ۳۲۸ ۳۲۹ ۳۳۰ ۳۳۱ ۳۳۲ ۳۳۳ ۳۳۴ ۳۳۵ ۳۳۶ ۳۳۷ ۳۳۸ ۳۳۹ ۳۴۰ ۳۴۱ ۳۴۲ ۳۴۳ ۳۴۴ ۳۴۵ ۳۴۶ ۳۴۷ ۳۴۸ ۳۴۹ ۳۵۰ ۳۵۱ ۳۵۲ ۳۵۳ ۳۵۴ ۳۵۵ ۳۵۶ ۳۵۷ ۳۵۸ ۳۵۹ ۳۶۰ ۳۶۱ ۳۶۲ ۳۶۳ ۳۶۴ ۳۶۵ ۳۶۶ ۳۶۷ ۳۶۸ ۳۶۹ ۳۷۰ ۳۷۱ ۳۷۲ ۳۷۳ ۳۷۴ ۳۷۵ ۳۷۶ ۳۷۷ ۳۷۸ ۳۷۹ ۳۸۰ ۳۸۱ ۳۸۲ ۳۸۳ ۳۸۴ ۳۸۵ ۳۸۶ ۳۸۷ ۳۸۸ ۳۸۹ ۳۹۰ ۳۹۱ ۳۹۲ ۳۹۳ ۳۹۴ ۳۹۵ ۳۹۶ ۳۹۷ ۳۹۸ ۳۹۹ ۴۰۰ ۴۰۱ ۴۰۲ ۴۰۳ ۴۰۴ ۴۰۵ ۴۰۶ ۴۰۷ ۴۰۸ ۴۰۹ ۴۱۰ ۴۱۱ ۴۱۲ ۴۱۳ ۴۱۴ ۴۱۵ ۴۱۶ ۴۱۷ ۴۱۸ ۴۱۹ ۴۲۰ ۴۲۱ ۴۲۲ ۴۲۳ ۴۲۴ ۴۲۵ ۴۲۶ ۴۲۷ ۴۲۸ ۴۲۹ ۴۳۰ ۴۳۱ ۴۳۲ ۴۳۳ ۴۳۴ ۴۳۵ ۴۳۶ ۴۳۷ ۴۳۸ ۴۳۹ ۴۴۰ ۴۴۱ ۴۴۲ ۴۴۳ ۴۴۴ ۴۴۵ ۴۴۶ ۴۴۷ ۴۴۸ ۴۴۹ ۴۵۰ ۴۵۱ ۴۵۲ ۴۵۳ ۴۵۴ ۴۵۵ ۴۵۶ ۴۵۷ ۴۵۸ ۴۵۹ ۴۶۰ ۴۶۱ ۴۶۲ ۴۶۳ ۴۶۴ ۴۶۵ ۴۶۶ ۴۶۷ ۴۶۸ ۴۶۹ ۴۷۰ ۴۷۱ ۴۷۲ ۴۷۳ ۴۷۴ ۴۷۵ ۴۷۶ ۴۷۷ ۴۷۸ ۴۷۹ ۴۸۰ ۴۸۱ ۴۸۲ ۴۸۳ ۴۸۴ ۴۸۵ ۴۸۶ ۴۸۷ ۴۸۸ ۴۸۹ ۴۹۰ ۴۹۱ ۴۹۲ ۴۹۳ ۴۹۴ ۴۹۵ ۴۹۶ ۴۹۷ ۴۹۸ ۴۹۹ ۵۰۰ ۵۰۱ ۵۰۲ ۵۰۳ ۵۰۴ ۵۰۵ ۵۰۶ ۵۰۷ ۵۰۸ ۵۰۹ ۵۱۰ ۵۱۱ ۵۱۲ ۵۱۳ ۵۱۴ ۵۱۵ ۵۱۶ ۵۱۷ ۵۱۸ ۵۱۹ ۵۲۰ ۵۲۱ ۵۲۲ ۵۲۳ ۵۲۴ ۵۲۵ ۵۲۶ ۵۲۷ ۵۲۸ ۵۲۹ ۵۳۰ ۵۳۱ ۵۳۲ ۵۳۳ ۵۳۴ ۵۳۵ ۵۳۶ ۵۳۷ ۵۳۸ ۵۳۹ ۵۴۰ ۵۴۱ ۵۴۲ ۵۴۳ ۵۴۴ ۵۴۵ ۵۴۶ ۵۴۷ ۵۴۸ ۵۴۹ ۵۵۰ ۵۵۱ ۵۵۲ ۵۵۳ ۵۵۴ ۵۵۵ ۵۵۶ ۵۵۷ ۵۵۸ ۵۵۹ ۵۶۰ ۵۶۱ ۵۶۲ ۵۶۳ ۵۶۴ ۵۶۵ ۵۶۶ ۵۶۷ ۵۶۸ ۵۶۹ ۵۷۰ ۵۷۱ ۵۷۲ ۵۷۳ ۵۷۴ ۵۷۵ ۵۷۶ ۵۷۷ ۵۷۸ ۵۷۹ ۵۸۰ ۵۸۱ ۵۸۲ ۵۸۳ ۵۸۴ ۵۸۵ ۵۸۶ ۵۸۷ ۵۸۸ ۵۸۹ ۵۹۰ ۵۹۱ ۵۹۲ ۵۹۳ ۵۹۴ ۵۹۵ ۵۹۶ ۵۹۷ ۵۹۸ ۵۹۹ ۶۰۰ ۶۰۱ ۶۰۲ ۶۰۳ ۶۰۴ ۶۰۵ ۶۰۶ ۶۰۷ ۶۰۸ ۶۰۹ ۶۱۰ ۶۱۱ ۶۱۲ ۶۱۳ ۶۱۴ ۶۱۵ ۶۱۶ ۶۱۷ ۶۱۸ ۶۱۹ ۶۲۰ ۶۲۱ ۶۲۲ ۶۲۳ ۶۲۴ ۶۲۵ ۶۲۶ ۶۲۷ ۶۲۸ ۶۲۹ ۶۳۰ ۶۳۱ ۶۳۲ ۶۳۳ ۶۳۴ ۶۳۵ ۶۳۶ ۶۳۷ ۶۳۸ ۶۳۹ ۶۴۰ ۶۴۱ ۶۴۲ ۶۴۳ ۶۴۴ ۶۴۵ ۶۴۶ ۶۴۷ ۶۴۸ ۶۴۹ ۶۵۰ ۶۵۱ ۶۵۲ ۶۵۳ ۶۵۴ ۶۵۵ ۶۵۶ ۶۵۷ ۶۵۸ ۶۵۹ ۶۶۰ ۶۶۱ ۶۶۲ ۶۶۳ ۶۶۴ ۶۶۵ ۶۶۶ ۶۶۷ ۶۶۸ ۶۶۹ ۶۷۰ ۶۷۱ ۶۷۲ ۶۷۳ ۶۷۴ ۶۷۵ ۶۷۶ ۶۷۷ ۶۷۸ ۶۷۹ ۶۸۰ ۶۸۱ ۶۸۲ ۶۸۳ ۶۸۴ ۶۸۵ ۶۸۶ ۶۸۷ ۶۸۸ ۶۸۹ ۶۹۰ ۶۹۱ ۶

اڳي اڳي شهيد ڪري چوڻ ٿي

والله اعلم بالصواب

سڳرو مهاراجن جن جو راند ڪرڻ جو طريقو ئي نرالو هو
 اارن جي ڪار ڪري آسڻ لڳائيندا هئا. پاڻ به اڪيون بند
 ڪري ۽ اس اارن کان به اڪيون پوئائي، ويهي پريم سان
 راءِ ڪري ڏي لڳائيندا هئا. جتي به نشتنگ ٿيندو هو،
 اتي اارن جي ساڻ ڪري ويندا هئا.

سوی اذن کی اہواز نہ رہے گی تو ہر پستی قابو کیو
نہ ہو گا تو ہر روح جو وہاں آئے گا وہاں ہی رہے گی

پنهنجي پتي ڏيو کان آگيا وئي چاليهن ڏينهن جو عورت شروع ڪيائين. انهن پهر صرف آڻو ڪن جل ورتائيندي هئي ۽ سمورو وقت پرماتما جي ڌيان ۾ رهندي هئي. ورت جا چاليهه ڏينهن پورا ٿيا ته رات جو پرماتما سڀني ۾ کيس درشن ڏيئي چيو. مانا، اسين تنهنجي ٽپ تي پرسن ٿيا آهيون، تنهنجو سنڪلپ پورو ٿيندو. اهو ٻڌي مانا گد گد ٿيڻ لڳي. مانا جو وزن سڦل ٿيو. اڳي چاليهن ڏينهن صبح جو ۷ بجي ورت چوڙيائين. انڪاپوءِ ئي بالڪ ٽيئون رام سندس گود ڀري. ڇهن ڏينهن دستوري ريت موجب چئي ڪئي وئي. سنگت بالڪ جو درشن ڪيو. ڪٽنب ۾ واڌايون وري ويون. مهراج چيرامداس بالڪ جا گره ۽ راس ريکا ڏسي چيو ته بالڪ هوڻ ٻار آهي ۽ ڌرم اوتار ٿيندو ۽ سندس نالو ٽيئون رام رکيو.

ڀڳت چيلارام کي اڳ ۾ پت ۽ ٻه لياڻيون هيون. پٽن جا نالا هئا ورسيل ۽ ٺهلام ۽ لياڻين جا گياڻي ٻائي ۽ ايشوري ٻائي. سڀني جي شادي ٿي ويئي هئي. ورسيل مل ڀڳت چيلارام جي چيڙي ٿي جدا ٿي ويو هو. باقي ٺهلام گهر جو ڪم ڪار ۽ دڪان جو ڪاروبار سنڀاليندو هو.

بالڪ ٽيئون رام سڄي گهر ۾ سورج سان هو. جئن سورج اڀرڻ سان اولده هلي ويندي آهي ۽ باغيچن ۾ گل ٽڙي ٻولدا آهن، تنهن ئي سڀني گهر جا ٻائي، پاڙيوار، مٽ مائٽ ۽ سٽسنگي بالڪ جو شوينيڪ ۽ ڪلمڪ چهر و ڏسندا هئا ۽ سندس طوطيلي ٻولي ٻڌندا هئا ته سنڌن چنٽا روپي اندرو مٽي ويندو هو. سڀ ائين محسوس ڪندا هئا ته اسانجي گهر ساڪيات وٺڪن ٿا اوتار ڌاري آيو آهي. سڀني جي دل گلاب جي گل وانگر ٽڙي ٻولدي هئي.

استان ٿي هر روز نت نيم سان ست سنگ ۽ ڀڄن ڪيترن
ٿيندو هو. سوامي جن جي مالا ڪرشنا ديوي به پنهنجي
پتي ۽ کان پنتي پيل ڪانه هئي.

هڪ دفع رشي ڪيش هر دوار جي هڪ سنت منڊلي
سنت جو سير ڪندي اچي ڪنڊوءَ ۾ اڪتي. ڀڳت چيلارام
کين پنهنجي استان تي وٺي آيو ۽ سندن ٿل شيوا ڪرڻ
لڳو. مهاٿائون صبح شام ست سنگ ڪندا هئا ۽ ستار تي
ڪيترن ڪندا هئا. ڳائيندي ڳائيندي اهڙو ته پريم ۾ مڱن
ٿي ويندا هئا جو پنهنجي سر جي سڌ ٻڌ ڀلجي ويندا هئا.
ڀڄن ڪندي ڪندي پنهنجي آس کان به ٿي فوت اڻڻي
وڙهي ويندا هئا.

هڪ ڏينهن مالا ڪرشنا ديوي ستسنگ ۾ ويهي هئي.
جڏهن سنت، ڀڄن جي مڙج ۾ آيا تڏهن سنتن ڏانهن ٺهاري
من ٿي من ۾ پريءَ کي پراڻا ڪرڻ لڳي ته هي التريامي،
مان نماڻي اوهان جي دڙ تي اها ٿي ارداس ٿي ڪريان ته
دنيا پالي هن کانپوءِ هنن منيشورن جهڙا ٿي ٻار ڏجو ۽ اها
ارداس اڳهاڻجو. اهو سنڪلپ ڪري ستسنگ جي سماپتي
وقت مالا هٿ، چوڙي سنتن کي پراڻا ڪئي ته هي سنتو
ڪرڻا ڪري هن ست سنگ ۾ پلاؤ پايو ته منهنجي دل ۾
جيڪا آس آهي سا پرماتما پوري ڪري. سنتن پلاؤ پاتو ۽
رام نام جي ڌلي لڳائي، ستسنگ پورو ڪيو.

رات جو مالا کي ويچار آيو ته ٻڌندي آهيان ته ڀڳوان
تپ ڪرڻ تي اتي پُرسن ٿي من جون مرادون پوريون ڪندو
آهي. ڇو نه مان به ڪنن تپ ڪري پرماتما جي پرستيا
پائي من جو منورث پاڻان. اهڙو سنڪلپ ڪري صبح جو

٥٥

اوم

شري سنگرام ساڪي

شري گر پرماتهي نهه

ست شري ۱۰۸ سنگرو سوامي ٿيئون رام مهاراج

جن جو جيون چرتر

پاڻگو پهريون - باب ۱

منگلا چرڻ -

وندو سري گرديو ڪو - جو هٿ سر ڪا تاج

جانڪي ڪرپا درشت تي - هوون پورن ڪاج

سندن درويشن جي پومي سنڌ ديش ۽ حيدرآباد جو ضلع

نهن پر سنڌو درياھ جي ڪنهي تي، سر سبز ميدانن ۾

موھيندڙ باغن باغچن وچ ۾ هو ڪندو نالي هڪ ڳوٺ. ان

ڳوٺ ۾ سنبت ۱۹۴۴ع تي آکاڙيءَ لکي چٽ شڪل پڪش

۾ برابر سن ۱۸۸۷ع ۾ جواءَ مهني جي ۶ تاريخ، چنڊر ڏينهن

۹ بجم صبح جو سنگرو سوامي ٿيئون رام صاحب جن جو جنم

قول وٺي ڪٿري ڪل جي پگت چيلارام جي گهر ۾ ٿيو

سندن پتا پگت چيلارام ۽ ڏاڏو آسنداس وڏا هري پگت

هئا. پگت چيلارام نه اهڙو سنبت شيوي هو، جو ڪٿي

ڪو سنبت مهاڻا ڏسندو هو نه انکي پنهنجي اسٽان تي آڻي

پرير سان رسوئي پاڻي ڪرائي، پوءِ ڇڏيندو هو. مهمانن

مسافرن جي پڻ پرير ۽ آدر سان شيوا ڪندو هو. سندس

ڀڄاڙيءَ جا ٻه اکر: سوامي سروانند جي مهاراج جن جي هن وقت ستگروجن جا گادي نشين آهن سي پريم پرکاش منڊل ٿرست جا پرڏان پٽ آهن. هنن ستگروجن جي انوکي ۽ اٺيو واري جيولي ۽ سندن اُپديش سنگره وارو هي ڀاڱو پهريون اولڪ پستڪ، پهريون دفعو پيش ڪري، نه رڳو ستگروجن جو مها شيوا ڪاريه پورو ڪيو آهي، پر هند ۽ سنڌ ۾ ستگرن جي پريمين لاءِ آتمڪ پرکاش ڏانهن اڳتي وڪ وڌائڻ جي واٽ کولي آهي ۽ سنڌي ساهتيه جي شيوا پٽ ڪٿي آهي.

هن پستڪ جي ڇپڻ کان اڳ ’پريم پرکاش‘ گرنٿ جنهن ۾ ستگرو مهاراج جن جي سموري واٽي (ڊيولواگري سنڌي ٻولي ۽ هنديءَ ۾ لکيل) ۱۸۰۰ صفحن جي هڪ وڏي گرنٿ جيان پرکاشڪ ٿيل آهي. هنن ٻنهي پستڪن پڙهڻ سان محسوس ٿئي ٿو ته ستگروجن هڪ اُڊيت شڪتي جا مها پرش آهن جن پرماتما جي اکند جوئي، سنسار جي جڙ ۽ ڇيٽن جيون ۾ ڏٺي هجي.

اپريل ۱۹۷۳

پريم پرکاش منڊل ٿرست،

آمراپور آستان،

ايم. آء. روڊ، ڄڻپور (راجستان)

ڇپيندڙ - سند ر پرفٽنگ پريس، ڪيسر گنج اجهير.

آدوش ساڳيو ٿي رهيو آهي . آشرم ۾ ايندڙ پريمين ۽ سنتن لاءِ ٽڪري (پوڄن) هميشه چالو رهي ٿي ۽ اهوئي سبب آهي جو سنڌي ۽ ٻين سميردائين جا مهاڻائون پڻ اُتي اچي نواس ڪن ٿا .

جهڙوڪ: سوامي بسنت رام (اجمير)، سوامي مادوداس (آدرش ننگر ۽ پشڪر راج) اجمير، سوامي شانتي پرکاش (ڪلياڻ بمبئي)، سوامي چندن پرکاش (پونا ۽ لاسڪ)، سوامي جڻه پرکاش (دهلي)، سوامي جيون مڪت (ڪيرٿل)، سوامي مريڏڙ (الڊور)، سوامي گڻيشانند (گواليار) وغيره انهن مهاڻائن کانسواءِ ٻيا سوامي سوير پرکاش، سوامي گنگارام، سوامي ڪرشنڊاس، سوامي ڌرمڊاس، سوامي ستيه پرکاش، سوامي ودنيا پرکاش، سنت ڀڄن داس ۽ سنت ٿيرٿ پرکاش پڻ پرسڌ آهن .

انانسواءِ ديولوڪ واسي سوامي گوال لعل، سوامي گرمڊاس، سوامي آڻمانند، سوامي پريمانند، سوامي اوڌوداس، سوامي هرپرکاش، سوامي ارڄن ديو، سنت هيرانند، سنت گوڀند، پرکاش، سنت اوم پرکاش، سنت سنڌداس، سنت ڀڳوانداس، سنت پريتمڊاس، سنت هريرام، سنت ڪيٽارام، سنت لامديو، سنت ڪملداس، سنت هسراج، سنت هرڊاس، سنت چرنداس، ساد جيوڻ لعل برهمڻ، ڀڳت ايسرڊاس، ڀڳت ديولڌاس، برهمڇاري نالڪرام، سرو سنت لتيه پرکاش، واڌورام، پري ڀڳت، ليلارام، گوڀالڊاس، واڌورام، هزاريرام، مينگهنداس، ڪيولرام (گوڀو)، هندس پرکاش، ڀڳت پرکاش، ڪلياڻ پرکاش ۽ شڪر لعل گرمتر جو ڀڳاڻون دان وٺي آمد دهر وڃي وسايو .

اوم
شري ستنام ساڪي

پوهڪا

مهان آتمائون جي پنهنجي گيان، ويراج، بوج ۽
برهمچريه جي ساڌنائن ساڌ ڪاپوءَ ڪنهن اوچ پدوي کي
پهتيون آهن، تن مان سنڌو ديش جو ۱۰۸ ستنگرو سواهي
ٿيئون رام مهاراج جن پٺ پرست هستي ٿي گذريا آهن. سندن
گرد يو جو نالو سواهي آسورام هو.

ستگرو جن جو جنم سنبت ۱۹۴۴ ۾ حيدرآباد ضلع جي
ڪنڊوءَ نالي ڳوٺ ۾ ٿيو هو. ٻاڪڙي ڪاٺي، هو اُٻار
شڪتي ۽ جاماڪ هئا. هنن لکڻ جي پتي ڇڏي، ويراج
۽ نياڳ وارو جيون گهارڻ وڌيڪ پسند ڪيو جو هنن ايشور
پگتي جي رهڻي کي چڱي ريت ڄاتو هو.

گيان پراپت ٿيڻ ڪاپوءَ هنن پنهنجي هڪ ساڌ منڊلي ٺاهي
۽ انجو 'پريم پرڪاش' نالو رکي هڪ اُمر ويچار کي ساڪي
ڪيو. هن منڊليءَ جو مٿو آهي ته هر جيو، هر ڌرم ۽ هر پنٿ
کي عزت ۽ پريم سان پسڻ، صرف آڪاس ورتيءَ اُلو سارڻان
سويڪار ڪرڻ، ڌارمڪ ايڪتا ۽ اُڪندتا بڻائي رکڻ.

جوين اوستا ۾ هنن ڪنڊوءَ جو ڳوٺ ڇڏي، پنهنجي ساڌ
منڊليءَ سان اچي ٽنڊو آدم وسايو. سندن سادگي، سچائي،
نرم سڀاءُ ۽ عملي جيون، ڪنهن اُلوڪ شڪتيءَ جيان
انيڪ منشن جو اچي اُڌار ڪيو. هنن ايشوري راه ۾ انيڪ
اوچ ڪوٽيءَ وارا مهاٿائون ۽ سوين گرهستي ساڌ ڪ پندا
ڪيا. هر ڪنٺ جي ميلي ٿي، هنن ساڌن ۽ سنتن جي

ڪتاب ملڻ جا هنڌ

۱. سوامي ٿيڏون رام جي مهاراج، اهراپور اسٽان، جڻپور-۱.
۲. پريم پرڪاش اشرم، پوپت والا، هرید وار (يو-پي).
۳. سوامي بسنت رام جي، پريم پرڪاش اشرم، دهلي گيت، اجمير.
۴. سوامي مادوداس جي، پريم پرڪاش اشرم، آدرش ننگر، اجمير.
۵. سوامي شانتني پرڪاش جي، پريم پرڪاش اشرم، ڪلياڻ ڪئمپ نمبر ۵ - (بمبئي).
۶. سوامي چندن پرڪاش جي، پريم پرڪاش ڀون، آگروال ڪالوني، پونا - ۲.
۷. سوامي جڏم پرڪاش جي، پريم پرڪاش اشرم، ملڪا گنج، دهلي - ۳.
۸. سوامي موليڏر مهاراج، پريم پرڪاش اشرم، ۴ ڪانجو ڪالوني، انڊور - ۲.
۹. سوامي جيون مڪت جي، پريم پرڪاش اشرم، ڪيرٿل منڊي (الور).
۱۰. پريم پرڪاش اشرم، جمادار ڪي گوڻ، لشڪرگواليار.
۱۱. پريم پرڪاش اشرم، شري پورا، ڪوٽا (راجسٿان).
۱۲. پريم پرڪاش اشرم، گلاب خان، آگرا (يو-پي).
۱۳. پريم پرڪاش اشرم، بلاڪ ۶۵۰، سردار نگر، احمد آباد.
۱۴. پريم پرڪاش منڊلي، پاڳيه ننگر، سٽي لائيت سٽيڊيما جي پٺيان، مهيم، بمبئي - ۱۶.
۱۵. پريم پرڪاش ڀون، بارودخانا، لڪنو (يو-پي).

هن بستڪ جي ڪجهه شيوا شري ڀڳوانداس
هيرانند دادلاڻيءَ ڪئي آهي.

اوم
شري ستنام ساڪي

پاڻو پهريون

شري پريم پرڪاش سمپرڊا ياچاريم پوجيم پاد
برهم نشت برهم شروتريم شري شري
۱۰۸ ستگرو سوامي تينتون رام مهاراج جن
جو جيون چرتر

پرڪاشڪ - پريم پرڪاش منڊل ٿرست،
آمرادور آستان، جمڙور - ۱

{ سبت ۲۰۳۰ چيت
اپريل ۱۹۷۳ }

{ ۴۰۰۰ ڇاپو
۲۰۰۰ ملد }

سپ حق واسطائيم

پيتا ۵ روپم

سنگرو

قيئون رام مهاراج

جن جو جيون چرتر

